تي شيوڪ کي هلڻ گهرجي. [جوليڻ = هلڻ گهرجي - سنڌي ۾ جُل = هل.]

(٤) چئلَ لنگهندي پارِ، گورَي مَنُ ڌيرِئا
ڪنچن ونّي پاسي، ڪلوَت چيرِئا

ارٿ :- سنتن کي پار لنگهندو ڏسي جگياسين جي من ۾ ڌيرج اچي ٿو ته اسين به لنگهي پار ٿينداسين. مايا، جنهن جو رنگ سون جهڙو آهي، سا جنهنجي پاسي آهي، تنهنکي ڪات سان چيريندا. [چئل = گڀرو، سهڻو جوان، عاشق، برهمي، سنت، ڀڳت. گوري = جوان استري، جگياسو. ڪنچن = سون. ونّي = رنگ. ڪلوت = ڪات، ڪارائي.]

(٥) شيخ حياتي جگِ نه ڪوئي ٿِرُ رهِئا
جِسُ آسڻِ هم بئٺي، ڪيتي بئسِ گئِئا

ارٿ :- اي شيخ! ڪنهن جيو جي حياتي هن دنيا ۾ ٿر (قائم) نه آهي. جنهن آسڻ تي اسين ويٺا آهيون، تنهن تي ڪيترائي ويهي ويا آهن. [بئس گيا = ويهي ويا.]

(٦ ۽ ٧) ڪتڪ ڪونجان چيتِ ڏَوَ، ساوڻِ بجليان
سيئالي سوهنديان، پر گلِ باهڙيئا
چلي چلڻ هارَ، وچارا ليئ مني
گنديدان ڇئ ماهَ، تُڙنديئان ڇِنُ کني

ارٿ :- جيئن ڪتيءَ جي مهيني ۾ ڪونجون ڏسڻ ۾ اينديون آهن، چيٽ جي مهيني ۾ باهيون لڳنديون آهن، ساوڻ جي مهيني ۾ وجليون چمڪنديون آهن ۽ سياري ۾ پتيءَ جي گهچيءَ ۾ ٻانهون سونهنديون آهن (جي سڀ ڳالهيون جڳن ڀنگر آهن)، تيئن من ۾ ويچار ڪري ڏسو ته هلڻ وارو جيو

آسا شيخ فريد جي ڪي باڻي شبد (۲)

(اُپديش.)

(۱) ٻولي شيخ فريدُ پياري آلهُ لڳي
اِهُ تنُ هوسي خاڪُ، نماڻي گورُ گهري

ارٿ:- شيخ فريد صاحب جن فرمائين ٿا، ته اي پيارا الله کي ياد ڪريو. هي تن نيٺ خاڪ ٿيندو ۽ نماڻي اوس گور آهي. [گهري = گهر]

آجُ ملاوا شيخ فريد، ٽاڪمُ ڪونڄڙيان منهُ مچيندڙيان (اڪ رهاءُ)

ارٿ:- هي شيخ فريدا اڄ ئي يعني هن ديهي ۾ ئي تون پرماتما سان ملاپ سگهين ٿو، بشرطيڪ تون پنهنجي ڪونڄن روپي اندرين کي روڪين، جي من ۾ گهڻو هل مچائيندڙ آهن. (ٽاڪم = روڪ. ڪونڄڙيا = ڪونڄون (اندرين روپي). مچندڙيان = هل مچائيندڙ.]

(۲) جي جاڻان مرِ جائيئي، گهمِ نه آئيئي
جهوٺي دُنيا لڳِ، نه آپُ وڃائيئي

ارٿ:- جي جاڻان ها ته مونکي مري وڃڻو آهي ۽ وري موٽي نه اچڻو آدي ته جيڪر مان جهوٺي دنيا کي لڳي پاڻکي ناس نه ڪريان ها. [گهم = وري، موٽي.]

(۳) ٻوليئي سچُ ڌرمُ، جهوٺُ نه ٻوليئي
جو گورُ دسي واٽ، مريدا جوليئي

ارٿ:- سچ ۽ ڌرم جي ڳالهه ڪرڻ گهرجي ۽ ڪ... ته اصل نه ڳالهائڻ گهرجي. جيڪا واٽ ستگورو ٻڌائي، اُها...

جنهن تو سچ سروپ کي سڃاتو آهي، تنهنجا شل مان پير چمان! [اگم = جنهنجي ڄاڻ نه پئي سگهي. مون = مان.]

(٣) تيري پنه خُداء تُون بخشندگي
شيخ فريدي خير ڏيجي بندگي.

ارٿ:- هي نرنڪار! مونکي تنهنجي ئي پناه آهي. تون بخشڻ هار آهين. تون مونکي بندگيءَ جو دان ڏي. (مطلب ته مونکي خيرات اها ڏي، جو مان سديو تنهنجي ڀڳتي ڀيو ڪريان.) [خير = خيرات.]

ਆਸਾ

ਬੋਲੈ ਸੇਖ ਫਰੀਦੁ ਪਿਆਰੇ ਅਲਹ ਲਗੇ ॥ ਇਹੁ ਤਨੁ ਹੋਸੀ ਖਾਕ ਨਿਮਾਣੀ ਗੋਰ ਘਰੇ ॥ ੧ ॥ ਆਜੁ ਮਿਲਾਵਾ ਸੇਖ ਫਰੀਦ ਟਾਕਿਮ ਕੂੰਜੜੀਆ ਮਨਹੁ ਮਚਿੰਦੜੀਆ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਜੇ ਜਾਣਾ ਮਰਿ ਜਾਈਐ ਘੁਮਿ ਨ ਆਈਐ ॥ ਝੂਠੀ ਦੁਨੀਆ ਲਗਿ ਨ ਆਪੁ ਵਞਾਈਐ ॥ ੨ ॥ ਬੋਲੀਐ ਸਚੁ ਧਰਮੁ ਝੂਠੁ ਨ ਬੋਲੀਐ ॥ ਜੋ ਗੁਰ ਦਸੈ ਵਾਟ ਮੁਰੀਦਾ ਜੋਲੀਐ ॥ ੩ ॥ ਛੈਲ ਲੰਘੰਦੇ ਪਾਰਿ ਗੋਰੀ ਮਨੁ ਧੀਰਿਆ ॥ ਕੰਚਨ ਵੰਨੇ ਪਾਸੇ ਕਲਵਤਿ ਚੀਰਿਆ ॥ ਸੇਖ ਹਯਾਤੀ ਜਗਿ ਨ ਕੋਈ ਥਿਰੁ ਰਹਿਆ ॥ ਜਿਸੁ ਆਸਣਿ ਹਮ ਬੈਠੇ ਕੇਤੇ ਬੈਸਿ ਗਇਆ ॥ ੫ ॥ ਕਤਿਕ ਕੂੰਜਾਂ ਚੇਤਿ ਡਉ ਸਾਵਣਿ ਬਿਜੁਲੀਆਂ ॥ ਸੀਆਲੇ ਸੋਹੰਦੀਆਂ ਪਿਰ ਗਲਿ ਬਾਹੜੀਆਂ ॥ ੬ ॥ ਚਲੇ ਚਲਣਹਾਰ ਵਿਚਾਰਾ ਲੇਇ ਮਨੋ ॥ ਗੰਢੇਦਿਆਂ ਛਿਅ ਮਾਹ ਤੁੜੰਦਿਆ ਹਿਕੁ ਖਿਨੋ ॥ ੭ ॥ ਜਿਮੀ ਪੁਛੈ ਅਸਮਾਨ ਫਰੀਦਾ ਖੇਵਟ ਕਿੰਨਿ ਗਏ ॥ ਜਾਲਣ ਗੋਰਾਂ ਨਾਲਿ ਉਲਾਮੇ ਜੀਅ ਸਹੇ ॥ ੮ ॥ ੨ ॥

آسا شيخ فريد جي کي باڻي شبد (۱)

(جن جي دل صاحب سان آهي، سيئي سچا آهن.)

اِڪ اونڪار ست گور پرساد

(۱) دِلهُ مُحَبَتِ جِن، سيئي سَچِئا
جِن مَنِ هو رُمکِ هوُر، سِ ڪاچي ڪچِئا

ارت:- جنهجي دل ۾ پريم آهي، سي ئي سچا آهن؛ پر جن جي من ۾ ٻي (يعني دنيا جي خواهش) آهي ۽ مکر ۾ وري ٻي (پرماتما جي خواهش) آهي، سي ڪچا ڪوليا وڃن ٿا. [ڪاچي=ڪوليا وڃن ٿا.]

رَتي عِشق خُداءِ رَنگِ ديدارَ ڪي
وِسَرِئا جِن نامُ تي بُهِ بارُ ٿيئي (اِڪ رهاءِ)

ارت:- سچا تہ پرماتما جي پريم ۽ ايشور جي درشن جي رنگ ۾ رتا پيا آهن، پر جن کان نام وسري ويو آهي، سي پرٿوي تي بار آهن. [ڀُءِ=پرٿوي، زمين.]

(۲) آپِ ليئي لَڙ لاءِ، دَرِ دَرويش سي
تِن ڌَنُ جڻيدي ماءِ، آئي سَڦَلُ سي

ارت:- نرنڪار جي درجا فقير اهي آهن، جن کي پنهن جي اڄوي هيٺ رکيو اٿس. ڌن آهي انهنجي ماءُ، جنهن کين ڄڻيو ۽ انهن جو هن دنيا ۾ اچڻ سڦل ٿيو. [لڙ=اڄوي، پاءُ.]

(۳) پَرو دگارَ اپارَ اَگمَ بي انتَ تون
جِنا پڇاتا سچُ چُمان پير مُون

ارت:- هي پروردگارا تون اپار، اگم ۽ بي انت آهين.

اڄي لنگهيا. ڏنائون تہ اُتس هڪ شخص ٻي ڏڪ هڻيا تنهن
تي هي سلوڪ چيائون) تہ دروازي وٽ وڃي توهان گهڙيال
(گهنٽ) جو ڪهڙو حال ڏٺو؟ هن ٻي ڏوهي‍ءَ کي مار ٻيٺي ملي،
ٻر اسين جو ڏوهي آهيون، تن جو الاجي ڪهڙو حال ٿيندو؟
[در=وٽ، ٻر. ندوسا=ٻي ڏوهي.]

(٤٠) گهڙيئي گهڙيئي مارئيئي، پهري لهي سزاء
سو هيڙا گهڙيئال جئن، ڪُي رئڻ وهاء.

ارٿ:- فريد صاحب جن فرمائين ٿا تہ گهڙيءَ گهڙيءَ
جي گذرڻ ڪان پوءِ گهڙيال (گهنٽ) مار پيو کائي ۽ پهر پهر کان
پوءِ وڏي سزا پائي ٿو، اهڙيءَ طرح ٻرن ڪرمن ڪرڻ واري
جيو جو اهو حال آهي، جو گهنٽ وانگي سندس دکي رات
(حياتي) گذري ٿي. [سو=اهو. هيڙا=سرير، جيو. وهاء=
گذري ٿي.]

نوٽ:- هي شيخ فريد صاحب جن جا ٻہ سندر شبد
جي سچي پاتشاه سري گورو ارجن ديو جن راڳ آسا ۾ سري
گورو گرنٿ صاحب تي چاڙهيا آهن، تنهنجو ارٿ ڏجي ٿو.

ਆਸਾ ਸੇਖ ਫਰੀਦ ਜੀਉ ਕੀ ਬਾਣੀ

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਦਿਲਹੁ ਮੁਹਬਤਿ ਜਿਨ ਸੇਈ ਸਚਿਆ ॥ ਜਿਨ ਮਨਿ ਹੋਰੁ ਮੁਖਿ
ਹੋਰੁ ਸਿ ਕਾਂਢੇ ਕਚਿਆ ॥੧॥ ਰਤੇ ਇਸਕ ਖੁਦਾਇ ਰੰਗਿ ਦੀਦਾਰ
ਕੇ ॥ ਵਿਸਰਿਆ ਜਿਨ ਨਾਮੁ ਤੇ ਭੁਇ ਭਾਰੁ ਥੀਏ ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
ਆਪਿ ਲੀਏ ਲੜਿ ਲਾਇ ਦਰਿ ਦਰਵੇਸ ਸੇ ॥ ਤਿਨ ਧੰਨੁ ਜਣੇਦੀ
ਮਾਉ ਆਏ ਸਫਲੁ ਸੇ ॥੨॥ ਪਰਵਦਗਾਰ ਅਪਾਰ ਅਗਮ ਬੇਅੰਤ
ਤੂ ॥ ਜਿਨਾ ਪਛਾਤਾ ਸਚੁ ਚੁੰਮਾ ਪੈਰ ਮੂੰ ॥੩॥ ਤੇਰੀ ਪਨਹ
ਖੁਦਾਇ ਤੂ ਬਖਸੰਦਗੀ ॥ ਸੇਖ ਫਰੀਦੈ ਖੈਰੁ ਦੀਜੈ ਬੰਦਗੀ॥੪॥੧॥

(۱۲) فريدا ڪالي جني نہ راويا، ڌولي راوي ڪوءِ
ڪر سائين سڻ ٻرڏي، رنگ نويلا هوءِ.

هي پيارا، متان ٻرا ڪرم ڪرين. جو جو ڪرم تون ڪرين ٿو، تنهنجو حساب تو کي ڏيڻو پوندو. تنهنڪري دوراانديشي ڪري ٻچڙن ڪمن کان پرهيز ڪر. هن لاءِ ڏسو فريد صاحب جا سلوڪ ۴۹، ۵۹، ۳۹ ۽ ۴۰.

(۴۹) فريدا ويکر ڪپاهه جي ليڙا، جي سر ليڙا تلاهه
ڪماندي اڳڪا ڪڏي، ڪني ڪوئليڙاهه
مندي عمل ڪريندڙا، ايهه سزاءِ تناهه.

ارٿ:- فريد صاحب جن فرمائين ٿا تہ ڏسو تہ ڪمن سان جا تو ٿئي ٿي: تِرن، ڪمند، ڪاغذن، مٽيءَ جي ٿانون، ۽ اگرن سان ڪهڙي ويڌن ٿئي ٿي؛ جڪي ٻچڙا ڪم ڪن ٿا تن کي بہ اُنهن جهڙي سزا ملي ٿي. [تلاهه = تر. ڪوئلياهه = اگر. عمل = ڪم.]

(۵۹) فريدا جني ڪمي ناهه گڻ، تي ڪمڙي وسار
مت شرمندا ٿيوهي، سائين دي دربار.

ارٿ:- فريد صاحب جن فرمائين ٿا تہ جن ڪمن ڪرڻ کان ڪو فائدو نہ آهي، سي ڪم وسار، متان صاحب جي دربار ۾ شرمندو ٿئين. [ڪمي = ڪم. گڻ = فائدو.]

(۳۹) فريدا در دروازي جائڪي، ڪيتر ڏٺو گهڙيال
ايهه نردوسا ماريئي، هم دوسان داڪيا حال.

ارٿ:- (هڪ پيري فريد صاحب "گهڙتا گهر" (ناڪي) ڏٺان

نِندين ٿا. هو فرمائين ٿا تہ جنکي اندر ۾ سچي سائين سان محبت آهي، سي ئي سچيار آهن، پر جنکي اندر ۾ ڪُوڙ ۽ ٻاهر ٻي آهي، سي ڪچا ڪوٺيا وڃن ٿا.

"دِلهُ مُحَبَّتِ سي ئي سَچيا، جِنَ مَنِ هورُ مُکهِ هورُ،
سي ڪاڍي ڪَچِيا."

پاکنڊ کي هو سلوڪ (٥٠) ۾ نِندين ٿا.

(٥٠) فريدا ڪَنِ مُصَلاءِ صُوفُ گلِ، دِلِ ڪاتي گُڙُ واتِ
ٻاهرِ دِسئي چانڻا، دِلِ انڌياري راتِ.

ارٿ:- فريد صاحب جن فرمائين ٿا تہ (پاکنڊي شخص) جي ڪُلهي تي آسن آهي ۽ سندن ڳچيءَ ۾ صُوفين جي ڪفني آهي. هو وات جا مٺا آهن، پر دل ۾ اٿن ڇريون؛ ٻاهران گيان روپي سوجهرو اٿن، پر سندن دل ۾ اگيان روپي رات آهي. [ڪن = ڪلهو. مصلاءِ = آسن. صوف = ڪفني.]

هي ڀائي، جي توکي ڪو عقل آهي تہ ٻين جا ڇِت نہ ويچار. اندر ۾ جهاتي پائي ڏس تہ تو ۾ ڪيترا نہ عيب آهن. پوءِ جي پاڻ عيبن ۾ رنگيا پيا آهن، سي ٻين مان عيب ڪڍيندا تہ پاڻ ڪلائيندا. اِنهيءَ لاءِ پڙهو سلوڪ (٦)

(٦) فريدا جي تون عقل لطيفُ، ڪالي لِکُ نہ ليکُ
آپنڙي گريوان مهِ، سِرُ نيوان ڪر ديکُ.

هي پيارا، متان ڀانئين تہ مان پيريءَ ۾ سائين کي ياد ڪندس. جن جوانيءَ ۾ کيس نہ ڄاتو، سي پيريءَ ۾ هُنکي ڪيئن ڄاڻي سگهندا؟ هي مِٺا، سائين سان پريت ڪر تہ رچي لعل ٿي پوين. اِنهيءَ لاءِ پڙهو سلوڪ (١٢)

ڏسي مان نہ ٿو ڏجان، بشرطيڪ مالڪ جي برڪت نہ وجهي؛ جو تہ ڪيترئون جواڻيون بنا برڪت سُڪي ڪومائجي وڃن آهن. (مطلب تہ جواني سدائين نيمہ نہ آهي؛ انجي وڃڻ تي شوڪ ڪرڻ نہ گهرجي، پر مالڪ لاءِ سديو پريم ڪرڻ گهرجي).
[شهہ = پتي پرميشور. ڪني = ڪيترا.]

شيخ فريد صاحب جن پنهنجي امولڪ واڻيءَ ۾ فرمائين ٿا تہ ڪنهنکي رنجائڻ چڱو نہ آهي. پرماتما سيني جي دل ۾ وسي ٿو. تنهنڪري ڪنهنکي بہ ڪُونءِ جي رنجائڻ وڏو پاپ آهي. انهيءَ لاءِ ڏسو سلوڪ ۱۲۹ ۽ ۱۳۰.

(۱۲۹) اِڪُ ڦِڪا نا ڳالهاءِ، سَڀنا مَي سَچا ڌَڻي
هِئياءُ نہ ڪئهي ٺاهِ، مانڪَ سَڀ امولوي.

ارت:- فريد صاحب جن فرمائين ٿا تہ هڪڙو بہ ڪوڙو لفظ ڪنهن سان نہ ڳالهاءِ؛ ڇاڪاڻ تہ سيني ۾ سچو ڌڻي وسي ٿو. ڪنهنجو هئياءُ نہ رنجاءِ؛ ڇاڪاڻ تہ سڀ مردا جهڙا امولڪ مالڪ آهن. [ڦڪا = ڪوڙو، اڻلڳو. ٺاهہ = رنجاءِ. امولوي = امولڪ يا بي بها.]

(۱۳۰) سَڀنا مَنَ مانِڪَ، ٺاهڻُ مُولِ مَ چانگوا
جي توُ پِريان دي سِڪَ، هِئياءُ نہ ٺاهي ڪهِيدا.

ارت:- فريدصاحب جن فرمائين ٿا تہ سڀني جي دل (امولڪ) مالڪ آهي، انکي رنجائڻ بلڪل چڱو نہ آهي. جي توکي پياري (پرميشور جي ماڻ) جي سڪ آهي تہ ڪنهنجي دل کي نہ رنجاءِ. [مول = بلڪل. م = نہ. چانگوا = چڱو.]

شيخ فريد صاحب جن پاڪدو کي بلڪل سخت

نيم ۽ اشنان وغيره ڪنهن به ڪم جا نه آهن. پرميشور
کي پريم سان ئي ريجهائي سگهجي ٿو، پر نه ڪنهن
ٻي چترائيءَ سان. هي پيارا، هيءُ ڳالهه دل سان منجهايو
ته پريم بنا پرم سک جي آس رکڻ اجائي آهي. پريم ئي
موکش جو ساڌن آهي. ڏسو سلوڪ ١٠٨، ٢٧ ۽ ٣٤.

(١٠٨) فريدا ڪنتُ رنگاوَلا، وڏا وي مُحتاجُ
الله سيتي رَتيا، ايهُ سچاوا ساجُ.

ارٿ:- فريد صاحب جن فرمائين ٿا ته گهوٽ (پرميشور)
آنند سروپ آهي ۽ هو بي پرواهه آهي. هن جي پريم ۾ رڱجي
وڃڻ، اهو سچو ساڌن آهي. [ڪنت = گهوٽ. رنگاولا =
آنند سروپ، وڻندڙ. وي محتاج = بي پرواه. رتيا = رڱجي
ويا. سچاوا = سچو. ساج = سينگار، ساڌن.]

(٢٧) فريدا شڪر کنڊُ نِوات گُڙُ، ما کيڙو ماجها دُڌُ
سڀي وَستُو مِٺيان، رب نه پُڄنِ تُڌُ.

ارٿ:- فريد صاحب جن فرمائين ٿا ته شڪر، کنڊ،
مصري، گُڙ، ماکي ۽ مينهن جو کير، اهي سڀئي شيون
مٺيون آهن؛ پر (هي) رب! توسان اهي ڪين پڄنديون
(يعني تون اُنهن کان وڌيڪ مٺو آهين؛ جن آتم رس ماڻيو
آهي، تنکي ٻيا رس مٺا نه ٿا لڳن). [شڪر = اڻ صفا ٿيل
کنڊ. نوات = مصري. ما کيڙو = ماکي. ماجها دڌ = مينهن
جو کير.]

(٣٤) جوبن جاندي نا ڏران، جي شهه پريت نه جاء
فريدا ڪتي جوبن پريت بن، سُڪِ گئي ڪُملاء.

ارٿ:- فريد صاحب جن فرمائين ٿا ته جوانيءَ کي ويندو

دريءَ جي ڪٺن ڳالھ ۽ مکيہ آھن. تنھنڪري جيڪو سندن اوت ولندو، تنھنکي ٻہ سچي مارگ تي. لائي ڇڏيندا. فريد صاحب ست سنگ جي مھما سلوڪ ٥٣ ۽ ٨٩ ۾ ھن طرح ڪن ٿا.

(٥٣) فريدا سوئي سرور ڍونڍ ليا، جتھ لبي وٿ ڇپڙ ڍونڍي ڪيا ھووي، چڪڙ ڏبي ھٿ.

ارٿ:- فريد صاحب جن فرمائين ٿا تہ اھو ست سنگ روپي سمنڊ ڳول، جتي نام روپي پدارٿ لبي. ڪسنگ روپي ننڍي تلاءُ ۾ ڦٽڪڻ مان ڇا ورندو؛ فقط وشيہ روپي گپ ۾ (من روپي) ھٿ وجي پوندو. [سرور = سمنڊ (ست سنگ). وت = (آتم) وستو، (نام روپي) پدارٿ. ڇپڙ = ننڍو تلاءُ (ڪسنگ). چڪڙ = (وشيہ روپي) گپ. ڏبي = پوندي ٿو.]

(٨٩) فريدا رب کجوري پڪيان، ماکي نئي وھن جو جو ويڃي ڏيھڙا، سو عمر ھٿ پون.

ارٿ:- (اھو خيال تہ بھشت ۾ کجور ۽ ماکي انسان کي ملندي، تنھن ۾ نسبت فريد صاحب جن چون ٿا تہ اھي شيون ھن دنيا ۾ بہ ملي سگھن ٿيون، تنھن تي جمع الن تہ) سفت روپي کجور پڪي راس ٿي بيٺي آھي ۽ ست سنگ روپي ماکيءَ جون نديون وھن. جي ڏينھن گذرن ٿا، سي عمر ۾ ھٿ پون ٿا. (مطلب تہ عمر اجائي گھٽبي بيٺي وڃي، تنھنڪري سماگم ٿي ست سنگ ڪرڻ گھرجي ۽ سفتن جي اوت وٺڻ گھرجي). [رب کجوري = ايشور جي کجور يعني سفت. نئي = نديون.]

شيخ فريد صاحب جن جو اِھو خيال آھي تہ جيسين ھرمانما لاءِ پيار نہ ھوندو، تيسين جپ، تپ، ورت،

سکيا ڏنا هن جيءَ جو سڌارو ڪداچت نه ٿي سگهندو ۽
سچو سک کيس هرگز نصيب نه ٿيندو. هو مايا جي موهه
۾ ڦٿو ڪٺو ڦاٿو پيو هوندو ۽ کيس آگهور نرڪ ڪٽي ويندي.
جيتوڻيڪ هو ڪٺي سڄاڻ ٿئي ۽ پاڻ ڇڏائڻ لاءِ گهڻا
مٿا موڙنا هڻي ته به سندس مصيبتون ٿاپ نه پونديون.
پر جڏهن ستگورو روءِ جي ڪرپا سان سندس پُٺ کلندي
۽ کيس گيان پراپت ٿيندو، تڏهن هو ايشور کي ست
سمجهي آت ئي هر رام نام جو امرت رس پيو پيئندو ۽
اُن ۾ رچي لعل ٿي پوندو. فريد صاحب جن پنهنجي
ستگورو روءِ جي مهما سلوڪ (٨٧) ۾ هن طرح ڪن ٿا.

(٨٧) فريدا گليءَ سُ سڄڻ وِيهه، اڪ ڍُونڍيدي نه لهان
ڍُڪان جِئن ماليهه، ڪارڻ تِنان ما پِرِين.

ارٿ:- فريد صاحب جن فرمائين ٿا ته گالهين وارا جيڪر ويهه سنگتي ملي سگهن، پر گولڻ سان هڪ به (سچو) سنگتي نه ملي سگهندو؛ مان ته پنهنجي پريتم لاءِ جيٺي وانگر پيو ڍُڪان.
[گلي = گالهين جا. جئه = جئن. ماليهه = جيٺي جي پور. ماپرين = پنهنجي پياري. ڪارڻ = لاءِ.]

شيخ فريد صاحب پنهنجي مٿي ۾ واڻيءَ ۾ ساڌ سنگت جي ڪيٺي قدر مهما ڪن ٿا. هو فرمائين ٿا ته سنتن جي شيوا ڪرڻ مان هن اڪيلي جيو جا سڀ اوگڻ ميٽجي وڃن ٿا ۽ هو سچي مالڪ ڏي منهن ڪري ٿو. سنڌي ۾ چوڻي آهي ته "سنگ ڏاري ڪسنگ پوڙي" يعني چڱن جي صحبت ڪجي ته لاڀ پائجو، پر جي بڇڙن جو سنگ ڪبو ته جائي ڇيهو رسندو. سنت پرميشور جا پيارا آهن ۽ کين پرماتما سان ايتري پريت آهي، جو هو رات ڏينهن

ڪري صبوح جو سائينءَ جو ياد ڪر؛ جو سر سائينءَ کي نہ نو نمي، تنهنکي ڀڃي ڇڏڻ گهرجي. [اُٺو = وضوء، ٻانگ اشناني. ساز = ڪر. گدار = ٻڙهہ]

(٧٢) جو سِرُ سائين نا نوي، سو سِرُ ڪپجي ڪانءِ
ڪُني هيٺ جلائيي، ٻالڻ سندي ٿانءِ.

ارٿ:- فريد صاحب جن فرمائن ٿا تہ جو سر سائينءَ کي نہ نو نمي، تنهنکي جا ڪرڻ گهرجي؟ هنکي ديگڙي هيٺان ڪاٺين جي بدران جلائڻ گهرجي. [ڪني = ديگڙي. ٻالڻ = ڪاٺون. سندي = جي. ٿانءِ = جاء.]

(١٠٧) فريدا پڇلِ نہ جاڳيوهہ، جيوندڙو مُئيوهہ
جي تئي رب وساريا، تہ رب نہ وسريوهہ.

ارٿ:- فريد صاحب جن فرمائين ٿا تہ جيڪڏهين تون پوئينءَ رات جو (يعني امرت ويلي) نہ ٿو جاڳين تہ جڻ ڄڻ مئل آهين. جيتوڻيڪ تو صاحب کي وساريو آهي، تنهن هوندي بہ صاحب توکي نہ وساريو آهي. (مطلب تہ ٻاجهاري سوڌو توکي وجهن ڏينڻ سان نثو گهٽائي؛ تو تي ڪرپا ڪندو پيو رهي.) [پڇل = پوئين. جيوندڙو = جڙي. مئيوهہ = مئل آهين.]

من جو سڀاءُ آهي چنچل، سو اوائل ۾ سنسار جا سڀ رس ۽ هاڻڪي سوادي پيا لڳندا، پر رام نام مان او هاڻڪي سوادئي ڪوڙو ايندو. انهيءَ جو علاج اهو آهي تہ ستڪوروءَ جي سرڻ پڪڙي ڪا نِتس اُپديش وٺو. فريد صاحب فرمائين ٿا تہ

"جو گور ڏسي وات، مُريدا جوليئي"

هي پائي، جا ستڪوروءَ وات ڏسي، مريد يا سِکُ جو ڪم آهي اُنموجب هلي. هي پائي ستڪوروءَ جي

مَلڪُ الموت جان آوَسي، سَڀ دروازي ڀن
تِنان پيارِيان پائيندان، آڳي ڏِتا ڀن
ويکهُ بندا ڇليا، چهُ جُٽيا ڏيئي ڪَنِ
فريدا عَمَلَ جو ڪيٽي ڏُني وچ، درگهه آئي ڪم.

ارٿ:- فريد صاحب جن فرمائين ٿا ته هي سرير ساڄن تن (ڪاچن) مٽن جو، پاٽيءَ؛ آن جي آسري تي رهي ٿو. هيءُ جيو پاڻ سان واشناؤن پڌي آيو آهي، پر جڏهين جم راجا ايندو، تڏهين سڀ دروازا ڀڃندو ايندو؛ هن جيو کي سندس پيارن پائرن اڳيان پڌي ڪٽي ويندو. پوءِ ڏسو ته هن بندي کي چار جڻا ڪاهي تي چاڙهي ويندا؛ پر چڱا ڪم جي هن دنيا ۾ ڪيا هوندا سي ڪيس ايشور جي درٻار ۾ ڪم ايندا. [وت = وري. آسوڙي = اُميدون. ٻن = ٻڌي. ڪن ڪاهُو. ڀن = ڀڃي.]

شيخ فريد صاحب پنهنجي اموالڪ واڻيءَ ۾ "امرت ويلي" جي مهما ڪن ٿا. هو فرمائين ٿا ته جو شخص اشنان ڪري صبح جو سوير سائينءَ کي نه ٿو ياد ڪري، تنهنجو سِر ڪپي ڇڏ هي. اهڙو جيو مردي سمان آهي. هي بندا! جي تو رب کي وساريو آهي ته رب تو کي نه وساريو آهي. هو هر دم تنهنجي سار سنڀال لهي ٿو؛ تو کي وِ جهن ڏيڻ ۾ کهنائي نه ٿو. هن لاءِ ڏسو هيٺيان سلوڪ ۷۱، ۷۲ ۽ ۱۰۷.

(۷۱) اُٿ فريدا اُضوُ سازِ، صُبح نِواز گُذارِ
جو سِرُ سائين نا نوِيءَ، سو سر ڪپ اُتارِ.

ارٿ:- فريد صاحب جن فرمائين ٿا ته اُٿي پنهنجو اِشناني

(٣٨) فريدا چارِ گنوايا هنڍ ڪي، چارِ گنوايا سمِ
ليکا رب منگيسيئا، تون آهو ڪيري ڪمِ.

ارٿ:- فريد صاحب جن فرمائين ٿا ته چار پهر تو ڏينهن جا رلي ڀني وڃايا ۽ چار پهر رات جا تو سمهڻ ۾ ختم ڪيا. رب تو کان لکو وٺندو ته تون ڪهڙي ڪم لاءِ هن سنسار ۾ آئين؟ (مطلب ته هي منکھ رلڻ ڀڄڻ ۽ سمهڻ لاءِ هن دنيا ۾ نه آيو آهي، پر سائينءَ جي ڀڳتيءَ لاءِ. سو جي هن صاحب جي بندگي نه ڪئي ته هنجو جنم اڪيارٿو ٿيو). [چار = چار پهر ڏينهن جا. چار = چار پهر رات جا. هنڍ = رلي ڀني. منگيسيئا = گهرندو. آهو = آئين.]

(٩٨) فريدا موتِي داڀا ايويِ دِسي، جِئن دريائوي ڍاها
آڳي دوزخ تپيا سُڻيئي، هول پوي ڪا ها ها
اِکنا نون سڀ سوجهي آئي، اِڪ ڦردي وي پرواها
عمل جِ ڪيتي دُلي وچِ، سي دَرگهه اوگاها.

ارٿ:- فريد صاحب جن فرمائن ٿا ته هي سڀو ائين ڏسڻ ۾ اچي ٿو جئن (ڀائمنڌڙ) درياهه جو ڪنارو. پرلوڪ ۾ دوزخ تپي ٿو ۽ هاءِ هاءِ جو گوڙ اتي پئجي ٿو؛ (اهو پڌي) ڪن کي ساري سمجهه پوي ٿي ۽ ڪي (پُڌي سُڌي) بي پرواهه رهن ٿا. جي ڪم انسان دنيا ۾ ڪيا آهن، سي ايشور جي درٻار ۾ ساکي يا شاهد ٿي بيهندا. [موتِي داڀا = موت جو ڀئو يعني سرير. ايوئي = اهڙيءَ طرح. ڍاها = ڀمندڙ ڪنارو. هول = هل، ها ها = هاءِ هاءِ. عمل = ڪرم. اوگاها = شاهد.]

(١٠٠) ساڍي تريُ منڻ ديهري، چلي پاڻي آن
آيو ٻندا دُلي وِچ، وَتِ آسوڙي ٻنِ

سلوڪ (۱) جت ڏهاڙي ڌن وري ساهي لئي لکاءِ
ملڪ ج ڪني سڻيدا مهُن ڏيکالي آءِ
جندُ نماڻي ڪڍيئي هڏا ڪو ڪڙڪاءِ
ساهي لکي نه چلني جندُ ڪون سمجهاءِ
جندُ وهٽي مرڻ ور، لئي جاسي پرڻاءِ
آپڻ هٿي جولڪي ڪي گل لڳي ڌاءِ
والهه نڪي پرصلاط ڪني نا سڻيئاءِ
فريدا ڪڙي پولدُ ينئي، کڙا نه آپ مُهاءِ.

ارٿ:- جگياسو روپي استري شاديءَ جو مهورت اڳيئي لکائي آهي. ڪال، جو اڳي ڪنن سان ٻڌو هوسين، تنهن اچي پنهنجو منهن ڏيکاريو آهي. نماڻي آتما کي هڏن مان توڙي ٿو ڪڍي. هي پراڻي، تون ٻاڻ کي سمجهاءِ ته لکيل مهورت ڪڏهين ٽري نه سگهندو. آتما آهي استري ۽ ڪال آهي سندس گهوٽ، اهو ساڻس پرڻجي ويندو. انهيءَ وقت (پنهنجن مٿن مائٽن کي مساڻي وٽ ڇڏي) تون ٻاڻ هاي ڪنهنجي ڳچيءَ ۾ هٿ وجهندين؟ جو ته ٻڌو ڪين اٿيئي ته پرصلاط، وارن کان به سنهي آهي! فريد صاحب جن فرمائين ٿا ته آواز پيو ٻڌجي (ته اسانکي هلڻو آهي)، تنهنڪري ٻاڻکي جاڻي ٻجهي نه مساءِ. [ڏهاڙي = ڏينهن. ڌن = استري. وري = شادي ڪئي. ساهي = مهورت. ملڪ = موت، فرشتو. ڪڙڪاءِ = توڙي. وهٽي = استري. جولڪي = ڇلي (فعل جاڻ = هلڻ). والهه = وارن کان. نڪي = سنهي. پرصلاط = جم مارگ. ڪڙي = آواز. کڙا = کڙو ٿي يا جاڻي ٻجهي. مُهاءِ = مساءِ، ٺڳاءِ.]

شيخ فريد صاحب جن جي سکيا

شيخ فريد صاحب جن پنهنجي سنڌ ۾ مان موٽيندي واٽ ۾ بار بار فرمائين ٿا ته پرميشور جو ساري رچنا جو رچيندڙ آهي ۽ جنهن جي قدرت ۽ وڏائي اپار اپار آهي، سو هر هنڌ حاضران حضور آهي. هو سڀني جيون ۾ وسي ٿو ۽ سڀئي جيو منجهس وسن ٿا. ٻيو هن مدو ڪنهنکي ڇنڊجي ؟ ڇاڪاڻ ته هن کانسواءِ ٻيو ڪو به ڪونهي.

”فريدا خالقُ خلقَ مهِ، خلقَ وسي ربَ ماهِ
مندا ڪس نو آکيئي، جا تسُ بنُ ڪوئي ناهِ.“

[سلوڪ (٧٥)]

پيارا، منهنجي اوهانکي وينتي آهي ته جيسين سرير ۾ ساهه آهي، تيسين اوهين ڏکيءَ جو نام جپي وٺو، ڇو ته هوئي آهي جو مرڻ گهڙيءَ اوهان سان سهاءِ ٿيندو. اوهان مان جن جو خيال آهي ته لڌي پڻ ۾ مزا ماڻجن، جوانيءَ ۾ ڪرت ڪار ڪجي ۽ پيريءَ ۾ تسبيحون ۽ مالهائون ڦيرجن، سي اثين ڄاڻن ته اڄ تو سندن ويچار ٺيڪ نه آهي. حياتيءَ تي دم جو به ڀروسو نه آهي. ڪال ڦهري ڇتائي ڪونه ٿو اچي. هو سدائين سر تي بيٺو آهي. تنهنڪري هي جيو ٿورن پنهنجا اعمال سڌارن. هن لاءِ ڏسو هيٺيان سلوڪ ١، ٣٨، ٩٨ ۽ ١٠٠

سلوڪ (١) جت ڏهاڙي ڌن وري ساهي لئي لکاءِ
ملڪ جو ڪني سڻيدا مُهُ ڏيکالي آءِ
جند نماڻي ڪڍيئي هڏا ڪو ڪڙڪاءِ
ساهي لکي نه چلني جندو ڪون سمجهاءِ
جند وهٽي مرڻ ور، لئي جاسي پرڻاءِ
آپڻ هٿي جولڪئي ڪئي گل لڳئي ڌاءِ
والهه نڪي پرصلاط ڪني نا سڻيئاءِ
فريدا ڪڙي پوندئي، کڙا نه آپ مهاءِ.

ارٿ:- جگياسو روپي استري شاديءَ جو مهورت اڳيئي لکائي آئي آهي. ڪال، جو اڳي ڪنن سان ٻڌو هوسين، تنهن اچي پنهنجو منهن ڏيکاريو آهي. نماڻي آتما کي هڏن مان توڙي ٿو ڪڍي. هي پراڻي، تون پاڻ کي سمجهاءِ ته لکيل مهورت ڪڏهين ٽري نه سگهندو. آتما آهي استري ۽ ڪال آهي سندس گهوٽ، اهو ساڻس پرڻجي ويندو. اُنهيءَ وقت (پنهنجن مٽن مائٽن کي مساڻي وٽ ڇڏي) تون پاڻ هلي ڪنهنجي ڳچيءَ ۾ هٿ وجهندين؟ جو ته ٻڌو ڪين اٿيئي ته پرصلاط، وارن کان به سنهي آهي! فريد صاحب جن فرمائين ٿا ته آواز پيو ٻڌجي (ته اسانکي هلڻو آهي)، تنهنڪري پاڻکي جاڻي ٻجهي نه مساءِ. [ڏهاڙي == ڏينهن. ڌن == استري. وري == شادي ڪئي. ساهي == مهورت. ملڪ == موت، فرشتو. ڪڙڪاءِ == توڙي. وهٽي == استري. جولڪئي == هلي (فعل چلڻ == هلڻ). والهه == وارن کان. نڪي == سنهي. پرصلاط == جم مارگ. ڪڙي == آواز. کڙا == کڙو ٿي يا جاڻي ٻجهي. مهاءِ == مساءِ، ٺڳاءِ.]

شيخ فريد صاحب جن جي سکيا

شيخ فريد صاحب جن پنهنجي سنڌ ۾ من موهيندڙ واڻيءَ ۾ بار بار فرمائين ٿا ته پرميشور جو ساري رچنا جو رچيندڙ آهي ۽ جنهن جي قدرت ۽ وڏائي اپار آهي، سو هر هنڌ حاضران حضور آهي. هو سڀني جيون ۾ وسي ٿو ۽ سڀئي جيو منجهس وسن ٿا. تڏهن مدو ڪنهنکي چئجي؟ ڇاڪاڻ ته هن کانسواءِ ٻيو ڪوبه ڪونهي.

"فريدا خالق خلق مهِ، خلق وسي رب ماهِ
مندا ڪس نو آکيئي، جا تس بن ڪوئي نامِ."
[سلوڪ (٧٥)]

پيارا، منهنجي اوهانکي وينتي آهي ته جيسين سرير ۾ ساهه آهي، تيسين اوهين ڏکيءَ جو نام جپي وٺو، ڇو ته هوني آهي جو موت ڪهڙيءَ اوهان سان سهاءِ ٿيندو. اوهان مان جن جو خيال آهي ته ٻڍيپڻ ۾ مزا ماڻجن، جوانيءَ ۾ ڪرت ڪار ڪجي ۽ پيريءَ ۾ تسبيحون ۽ مالهائون ڦيرجن، سي ائين ڄاڻن ته اهو سندن وڏي ڀُل آهي. حياتيءَ تي دم جو به ڀروسو نه آهي. ڪال ڦوري ڇتائي ڪري ٿو اچي. هو سدائين سِر تي بيٺو آهي. تنهنڪري هي جيو ٿون پنهنجا اعمال سڌار. هن لاءِ ڏسو هيٺيان سلوڪ ا، ٨، ٣٨، ٩٨ ۽ ١٠٠

آهن. مطلب اهو ته اڳي مليو جيئن جو اُنجي واڪن جي پوتر ٻول ٻڌي نڪتا، سي گويا شڪر واڱي مٺا هئا. فريد صاحب جي مشهور مريد اوليا نظام الدين پنهنجي مرشد بابت هي بيت چيو آهي :-

"پير من پير است مولانا فريد
هيچو او در سحر مولانا فريد."

ارٿ :- يعني منهنجو مرشد مولانا فريد آهي، اُنهيءَ جهڙو هن دنيا ۾ مولا يعني خدا نہ پيدا ڪيو آهي.

شيخ فريد صاحب جي پاڪپٽ سري گورو گرنٿ صاحب جي واڻيءَ ۾ پوط ڪري دنيا ۾ آخر تائين پرسڌ ۽ قائم رهندي.

شيخ فريد صاحب جن جو چالاڻو تاريخ ٥ محرم هجري ٦٦٤ (برابر سنہ ١٢٦٦ع) تي ٩٣ ورهين جي ڄمار ۾ ٿيو.

تي اعتبار نه آيو. ڇاڪاڻ ته بعد جڏهن فريد صاحب انهي سا ڳالهه پاسي ويو، تڏهن جابلو ماڻهن ڪٺي سو ڳهو ڪيس، ڇاڪاڻ ته هن ڪنيا سان ڳنڍاڻ ڪيو آهي. فريد صاحب تڏهن تي ڇو ڪريءَ ڪان پڇيو ته جڏهن مان هتي آيو هوس، تڏهن تو اندر ۾ اها آشا رکي هئي ته تو کي مون مان ڪو اولاد پيدا ٿئي؟ ڪنيا قبول ڪيو ته مون برابر انهي قسم جي سڪ ڪئي هئي. تڏهن تي فريد صاحب حضرت عيسيٰ جو مثال ڏنو ته ڪيئن هڪ ڪنواري ڪنيا مريم مان پيدا ٿيو. جابلو ماڻهن کي فريد صاحب جي ڳالهين تي ڪو ويساهه ڪو نه آيو. ڇاڪاڻ ته اسان جي ملڪ ۾ ڪنهن جي پوک ڪا نه ٿيندي آهي. جي تون اسان کي شڪر (مصري) جو مينهن وسائي ڏيکارين ته پوءِ اسان کي هن ڪنيا جي قدرتي گرڀ تي به ويساهه ايندو. تنهنڪري فريد صاحب خدا کي ياد ڪري چيو:-

”چه عجب، از آفريدگاري، که زن بکر را
از قدرت کامله خود، بي واسطه شوهر حامله
ساخت، که از آسمان شکر اثار فرمايد.“

ارٿ:- يعني ڪهڙو عجب آهي ته اهو سرشٽي رچيندڙ، جنهن پنهنجي پورڻ شڪتيءَ سان ڪنواري جوڪريءَ کي مڙس جي مدد کان سواءِ گرڀ ڏنو، سو آسمان مان شڪر ڪٺي ڪرائي!

فريد صاحب جو ائين چوڻ ۽ شڪر جو مينهن وسڻ!

فريد صاحب تي ”شڪرگنج“ نالو به شايد انهيءَ ڪري پيو. پوءِ جميله خاتون کي هن سان شادي ڪرايائون، جنهن مان هڪ پٽ ڄائس. فريد صاحب تي شڪرگنج ....ڪيئن پيو، تنهنجي جدا جدا ماڻهن جا جدا جدا رايا

تڏهين هن چيو ته مان پنهنجي پٽيءَ جي آگيا مطابق لاءِ
هر طرح تيار آهيان. هن پوءِ پنهنجا سڀ ڳهه ڳٺا ۽ ريشمي
وستر ۽ ڪٽي پئسا ڪري اُهي سڀ غريبن کي دان
ڪيا ۽ هڪ بلڪل سادي پوشاڪ ٺاهي پهري. بادشاهه
ناصر الدين کي اها ڳالهه نه وڻي ته ڪو سندس ڌيءَ
فقيراڻي پوشاڪ پهري، تنهن ڪري ڪيو جو وري پيو دفعو
شهزاديءَ کي عمدا زيور ۽ ريشمي وستر موڪليائين.
اهي نوان زيور ۽ وستر پڻ شهزادي هزابرا غريبن کي دان
ڪيا. ٽيون دفعو به بادشاهه زيور ۽ وستر موڪليا، جي
پڻ چڱي پاسي لڳايا ويا. ليڪن فريد صاحب شهزاديءَ
کي وٺي پاڪ پٽڻ آيو، جتي آهن سکيو دم گذاريو.
هزابرا کي پنج پٽ ۽ ٽي ڌيئون ڄايون.

فريد صاحب جي ٽين شادي شيخ ذڪريا جي
پيٽ نجيب النسا سان ٿي ۽ هن جي چوٿين شادي جميله
خاتون سان هن ريت ٿي:-

هڪ دفعي فريد صاحب پنجاب ۾ جهلن جي طرف
ويو. هڪ ڏينهن جڏهن هو سنان ويٺي ڪيو، تڏهن هڪ
جوان سوهڻي ڇوڪري جميله خاتون نالي ڪيس ڏسي
مٿس موهت ٿي پيئي. دل ۾ اها سڌ پئي ڪيائين ته جي
هيڙي سهڻي پرش مان موکي ٻار ٿئي ته هوند چوڏس
جي چنڊ جهڙو ٿئي. قدرت الاهي جو اهڙي سنڪلپ
ڪري هوءَ ڳالهه ڪريڻي ٿي پيئي. فريد صاحب جي وڃڻ
کان پوءِ ڇوڪريءَ جي حالت ڏسي سندس ذات ڀائي
اچي ڪاڙها. هر ڪنهن فريد صاحب کي ڏوهه پئي ڏنو.
ڇوڪري ڪهڙو نه ٿڪي ۽ بار بار چيائين ته "فريد صاحب
جو ڪو به قصور نه آهي"، پر ڪنهن کي به سندس ڳالهه

محلات ۽ سکورا پير کمايا آهن. اوڏهين سڀ کيس پيرن پنو ۽ مرشد ڪري مڃيو. جڏهين فريد صاحب حرم خاليءَ ۾ ويو، تڏهين هنجي نظر ناصرالدين بادشاهه جي ڌيءُ هزابرا تي پئي. هن بادشاهه کان پڇيو ته هيءَ ڪير آهي؟ تنهنتي بادشاهه چيو ته، هيءَ منهنجي ڌيءُ آهي. بادشاهه سمجهيو ته فريد صاحب جي مرضي آهي ته هزابرا سان شادي ڪريان، تنهنڪري هن فريد صاحب کي پنهنجي ڌيءُ شاديءَ لاءِ آڇي. فريد صاحب ۽ هزابرا جي شادي وڏي ڌامڌوم سان ٿي ۽ بادشاهه گهڻو ڏاج ڏيوڻ پنهنجي ڌيءُ کي ڏنو. هنکي ٽي سؤ ٻانها ۽ ٻانهيون خدمت لاءِ مليون، پر فريد صاحب فقط ٻه ٻانها ۽ ٻه ٻانهيون رکڻ ڏنيون. شهزادي هزابرا پنهنجي ڪوٺي اوچي سامان سان سينگاري. اُن ۾ هڪ عاليشان پلنگ وڇايائين ۽ ٻيو سامان سرو بسر ڏسڻ وٽان هو. رات جو شهزادي پلنگ تي وڃي ستي ۽ جڏهين فريد صاحب ڪوٺيءَ ۾ گهڙيو، تڏهين کيس اهو ٺاٺ ڏسي ڪراهت آئي ۽ هو هڪ تڏو کڻائي پلنگ جي پاسي ۾ وڇائي، اُن تي ستي پيو. ٻئي صبح جو شهزاديءَ پنهنجي پيءُ کي شڪايت ڪئي ته مون سان فريد صاحب اصل نه ڳالهايو آهي. پيءُ فريد صاحب کي انهيءَ بابت چيو. فريد صاحب جواب ڏنو ته، اسان درويشن کي ٺاٺ ۽ ٺپر پسند نه آهي. هزابرا کي جڳائي ته سڀ پنهنجا زرق ريشمي اوچا ڪپڙا وڪڻي جيڪو پئسو ملي، سو غريبن کي ڏئي ۽ فقيرن جهڙي سادي سودي پوشاڪ پهري. جڏهين شهزاديءَ هزابرا کي اهو ٻڌايو مليو،

فريد صاحب اڪثر ڪري پيسو پنهنجو پيٽا طور
ماڻهن کان نه وٺندو هو. هڪ لڳا دهليءَ جي بادشاه
نه ڳالهيون سوٽين مهرن سان ڀريل ڪيس ڏياري
موڪليون. فريد صاحب اُهن مان نه مهرون ڪڍيون
۽ فرمايائين ته اهي نه مهرون عام لنگر ۾ ڪم اچن، باقي
مهرون غريبن غربن ۾ ورهائي ڇڏجن. اتفاقا اهي ٻه
مهرون زمين تي ڪري پيئون، جي سندس هڪ مريد
ڪٺي پنهنجي ڪيسي ۾ لڪائي ڇڏيون. فريد صاحب
جان سماڌيءَ ۾ ويهي ته ڌيان هڪ هنڌ ٽڪيس ئي نه.
پوءِ سمجهائين ته مريدن مان ڪنهن نه ڪنهن وٽ
مايا آهي. پڇا بعد معلوم ٿيس ته فلاڻي مريد وٽ ٻه
مهرون آهن. حڪم ڪيائينس ته اهي يڪدم ٻاهر ڦٽيون
ڪري اچ. تنهنڪان پوءِ فريد صاحب جن اڪمنو ٿي
سماڌيءَ ۾ ويهي رهيا.

فريد صاحب مڙيئي چار شاديون ڪيون. سندن
پهرين شادي هڪڙي بيوه زال بيبي اُم ڪلثوم سان
ٿي ۽ ٻي شادي دهليءَ جي شهنشاه ناصرالدين جي ڌيءُ
هزابرا سان هن طرح ٿي:-

هڪ دفعي فريد صاحب دهليءَ ۾ ويو. اُنهن ڏينهن
۾ دهليءَ جو شهنشاه ناصرالدين هو. ناصرالدين بادشاه
ٻڌو هو ته فريد صاحب هڪ اعليٰ درجي جو درويش
آهي، تنهنڪري هنجي بلڪل چڱي مرحبا ڪيائين ۽
سندس مريد ٿيو. هو پوءِ فريد صاحب کي حرم خاني
۾ وٺي ويو ۽ پنهنجين راڻين کي چيائين ته ''اڄ اسانجو
نصيب زور آهي جو هڪ خدا رسيدي درويش اسانجي

ڪري ڏکوا ۽ درويش ڪهڻ ڏو رالهين پنڌ تان ڪهي
کيس ، ملڻ آيا . فريد صاحب جن کي ڏسي سا ڳين ادي
ته ملڻ ورتيو جو هو دشمن مان ٿڙي دوست ٿي پيا .
هن کي يقين ٿيو ته فريد صاحب هڪ وڏو پهتل فقير
آهي ، جنهنجو ڪو ثاني ڪونهي . هنجي جيتري وڏائي
ڪئي ، اوتري ٿوري آهي . اهڙا فقير جيترو وڏيڪ
جيئرا رهن ، اوترو چڱو ، ڇو ته هو پنهنجن پايلن پاڻون
کي سچ جي واٽ ٻڌائي ڏڪي ۽ سان هڪ ڪري ڇڏين
ٿا . پوءِ فريد صاحب کان بخشائي ۽ سندس آسيس وٺي
دو پنهنجي گهرن موٽي ويا .

هڪ دفعي " پاڪ پٽڻ " ، جتي فريد صاحب جن
رهندا هئا ، تنهنکي ستلج ندي ٻوڙڻ لڳي . پاڪ پٽن
جا ماڻهو فريد صاحب وٽ آيا ۽ اچي عرض ڪيائون ته
فقير سائين ! اسان تي رحم ڪريو ۽ مهرباني ڪري هيءُ
شهر ٻوڏ کان بچايو .

تنهنتي فريد صاحب هيءُ سلوڪ اُچاريو :-
" ڪندي وهڻ ته ڇام ، ڪيترو ليکا ديو ڳا
جڏهن رب رضاءِ ، وهڻ تداٿون ڪرءِ ڪري . "

[سلوڪ (٨٤)]

ارٿ :- هي ندي ! تون ڪناري کي نه ڇام ، جاڪاڻ
ته توکي به حساب ڏيڻو پوندو . ندي اوڏاهن وهندي ، جيڏانهن
صاحب جي مرضي هوندي . (مطلب ته سڀ ڪجهه مالڪ جي
مرضيءَ موجب ٿئي ٿو) . [وهڻ == ندي جو وهڪرو ؛
ڇام == رهڻو .]

اهيءُ سلوڪ اُچارڻ ڪري پاڻي جو زور ڪمت
ٿي " پاڪ پٽن " جو شهر ٻوڏ کان بچي ويو .

جيڪو عرض ڌڻيءَ جي درگاهه ۾ ڪندين، سو هو اگهائيندو." تنهن تي فريد صاحب ورندي ڏني ته "مونکي ته فقط سندس ديدار جي طلب آهي." جواب مليس ته "ائين ئي ٿيندو." پوءِ جڏهن درسن پائي گهر موٽي آيو، تڏهن سندس ماءُ مٿس ڏاڍو راضي ٿي ۽ چوڻ لڳس ته "پٽ، هينئر تون لائق آهين. هاڻ بلاشڪ تون اُپديش ڪري لوڪن کي سائينءَ جي واٽ تي آڻ."

چون ٿا ته ڪنهن شخص فريد صاحب کان هيءُ سوال پڇيو ته "سائين، اوهان ههڙي ڪٺن تپسيا ڇا لاءِ ڪئي؟" فريد صاحب جواب ڏنو ته "انهيءَ جو مطلب اهو هو ته جيڪي مريد منهنجي ٻن ٻانهن اندر اچن، تن کي دوزخ جي عذابن کان بچايان." هن چيو ته "سائين، اوهان جي ٻانهن اندر ته فقط ٻه ماڻهو مس اچي سگهندا!" انهيءَ تي فريد صاحب پنهنجون ٻانهون ڪڍي اوڀر ۽ اولهه ڏي ڊگهيريون، جي وڃون وڌنديون. اهو اسرار ڏسي هو شخص ڏاڍو لڄي ٿيو ۽ فريد صاحب جي پيرن تي ڪري پيو ۽ عرض ڪيائين ته "سائين، مونکي مهرباني ڪري پنهنجو مريد ڪريو."

فريد صاحب هن کان پوءِ "پاڪ پٽڻ" ۾ گذاريو، جتي ڪيئي شخص سندس، پوتر اُپديش ٻڌي نهال ٿيندا هئا. ڏينهون ڏينهن سندس نامچار ويو وڌندو. سڀڪنهن جي وات ۾ اها ئي واکي هئي ته هو ڪرامت جو صاحب آهي. اها ڳالهه ڪن ماڻهن کان سٺي نه ٿي. هنن کي ريس اچي ڪيئون ۽ ساڙي وچون اهڙو ته اڻ ڪڍي وين، جو ٺاهيائون ته هنکي ماري ڇڏجي. انهيءَ

سو او چتو کهوڙي تان ڪري پيو ۽ ڪنڌ ڀڄي پيس. هنجي مرڻ تي فريد صاحب هيٺيون سلوڪ ويراڳ ۾ اچاريو:-

"فريدا ڀڃي کهوڙي سو نوي، ٽٽي ناگر لڄ
عزرائيل فريشتا، ڪئي گهر نائي اڄ."

[سلوڪ (٦٨)]

ارٿ:- فريدا، سهڻو سرير روپي ڍلو ڀڄي پيو ۽ سوڀنيڪ سواس روپي نوڙي ٽٽي پيئي. جم راجا اڄ ڪنهن جي گهر مهمان ٿيندو؟ (يعني ته خبر نٿي پوي ته اڄ ڪال جو ڪير ٿيندو؟) [ڀڃي = ڀڄي پيو. سونوي = سهڻو. ناگر = سهڻي. لڄ = نوڙي.]

جڏهن نواب مري ويو ۽ نواب جي ماڻهن ڏٺو ته سندس ڪي رنجائڻ ڪري نواب جو هيءُ حال ٿيو آهي، تڏهن هنن پڻ فريد صاحب کان بخشائڻ لڳا ۽ عرض ڪيائونس ته "جيڪي وڃيو تنهن نواب کي جياريو." تنهن تي هي چيائون:-

"فريدا ڀڃي کهوڙي سو نوي، ٽٽي ناگر لڄ
جو سڄڻ ڀوءِ ڀار ٿي، سي ڪيئن آوهه اڄ."

[سلوڪ (٦٩)]

ارٿ:- فريدا! سهڻو سرير روپي ڍلو ڀڄي پيو ۽ سندر سواس روپي نوڙي به ٽٽي پيئي. جي سڄڻ ڌرتيءَ تي بار ٿيا پيا هئا، سي ڪيئن اڄ موٽندا. (يعني ته آتما هڪ دفعو سرير مان جڏهن ويندي ته وري اُن ۾ ڪيئن اچي سگهندي؟) [ڀوءِ = زمين.]

ٻارهن سالن پڄاڻا نيٺ فريد صاحب کي آڪاس واڻي ٿي ته "فريدا، تنهنجي ڪمائي سائي پيئي. هاڻ

جيڪو عرض ڌڻيءَ جي درگاهه ۾ ڪندين، سو هُو آگاهائيندو." تنهن تي فريد صاحب ورندي ڏني تہ "مونکي تہ فقط سندس ديدار جي طلب آهي." جواب مليس تہ "ائين ئي ٿيندو." پوءِ جڏهين درسن پائي گهر موٽي آيو، تڏهين سندس ماءُ مٿس گهڻو راضي ٿي ۽ چوڻ لڳس تہ "پٽ، هيئنر تون لائق آهين. هاڻ بلاشڪ تون اُپديش ڪري لوڪن کي سائينءَ جي واٽ تي آڻ."

چون ٿا تہ ڪنهن شخص فريد صاحب کان هيءُ سوال پڇيو تہ "سائين، اوهان ههڙي ڪٺن تپسيا ڇا لاءِ ڪئي؟" فريد صاحب جواب ڏنو تہ "انهيءَ جو مطلب اهو هو تہ جيڪي مريد منهنجي ٻن ٻانهن اندر اچن، تن کي دوزخ جي عذابن کان بچايان." هن چيو تہ "سائين، اوهان جي ٻانهن اندر تہ فقط ٻہ ماڻهو مس اچي سگهندا!" انهيءَ تي فريد صاحب پنهنجون ٻانهون ڪڍي اوڀر ۽ اولهہ ڏي ڊگهيريون، جي وڌيون وڌنديون. اهو اسرار ڏسي هو شخص ڏاڍو لڄي ٿيو ۽ فريد صاحب جي پيرن تي ڪري پيو ۽ عرض ڪيائين تہ "سائين، مونکي مهرباني ڪري پنهنجو مريد ڪريو."

فريد صاحب هنگان پوءِ "پاڪ پٽن" ۾ گذاريو، جتي ڪئين شخص سندس، پوتر اُپديش ٻڌي نهال ٿيندا هئا. ڏينهون ڏينهن سندس نامچار وڌيو وڌندو. سڀڪنهن جي وات ۾ اها ئي وائي هئي تہ هو ڪرامت جو صاحب آهي. اها ڳالهہ ڪن ماڻهن کان سٺي نہ ٿي. هنگي ريس اچي ڪئيون ۽ ساڙي وچون اهڙو تہ اٽڪ ڪڍي وين، جو ٻاڌيائون تہ هنگي ماري ڇڏجي. انهيءَ

سو اوچتو کھوڙي ڏان ڪري ڀڳو ۽ ڪنڌ ڀڄي پيس.
ھنجي مرڻ تي فريد صاحب ھيٺيون سلوڪ ويراڳ ۾ اچاريو:

"فريدا ڀڃي کھڙي سولوي، ٽٽي ناگر لڄ
عزرائيلُ فريشتا، ڪئي گھر ڏالي اڄ."

[(٦٨) سلوڪ]

ارٿ:- فريدا، سھڻو سرير روپي دلو ڀڄي پيو ۽ سوھڻيڪ سواس روپي نوڙي لڇي پئي. جم راجا اڄ الائي ڪنھن جي گھر مھمان ٿيندو؟ (يعني ته جمر نٽي ٿوي ته اڄ ڪال جو ڪير ٿيندو؟) [ڀڃي = ڀڄي پيو. سولوي = سھڻو. ناگر = سھڻي. لڄ = نوڙي.]

جڏھين نواب مري ويو ۽ نواب جي ماڻھن ڏٺو ته سنت کي رنجائڻ ڪري نواب جو ھيڙو حال ٿيو آھي، تڏھين پيرين پئي فريد صاحب کان بخشائڻ لڳا ۽ عرض ڪيائونس ته "جيڪي وڻيو تيڪي نواب کي جيارِيو." تڏھن ھيٺين چيائون:-

"فريدا ڀڃي کھڙي سولوي، ٽٽي ناگر لڄ
جو سڄڻ ڀوُنءِ ڀار ٿي، سي ڪِئن آوھ اڄ."

[(٦٩) سلوڪ]

ارٿ:- فريدا! سھڻو سرير روپي دلو ڀڄي پيو ۽ سندر سواس روپي نوڙي به لڇي پئي. جي سڄڻ ڌرتيءَ تي ڀار ٿيا ھئا، سي ڪيئن اڄ موٽندا. (يعني ته آتما ھڪ دفعو سرير مان ڇٽي ويندي ته ورئي اُن ۾ ڪيئن اچي سگھندي؟)
[ڀونءِ = زمين.]

ٻارھن سالن پڄاڻا ٿيٺ فريد صاحب کي آڪاس واڻي ٿي ته "فريدا، تنھنجي ڪمائي ساب پئي. ھاڻ

ڏٺي نيت حساب وٺندو. توڻ ڀلائي ڪري هنکي
ڇڏي ڏي." پر هوءَ هٺيلي زال پنهنجيءَ تي ٽي بيٺي،
ته: هن سرمو چڱيءَ طرح نه پيٺو آهي ۽ مونکي اکين
۾ سُرمي جا ڪَڪرا لڳا آهن، جي مونکي ڏاڍو ٿا سور
ڪرائين. فريد صاحب هنکي گهڻوئي سمجهايو، پر هن
پڌو آڻ پڌو ڪري ڇڏيو. آخر فريد صاحب هليو ويو.
ڪن ڏينهن پڄاڻا فريد صاحب وري انهيءَ مڪان وٽ
آيو ته ڏسي ته پاڙي گهر جي مالڪياڻي ٻنجي ويٺي
آهي. پڇائينس ته "خير ڪر، ته تنهنجي ساڻڻ ڪٿي
آهي؟" جي هوءَ مري ويئي ۽ سندس لاشو ماڻهو جهنگ
۾ ڦٽو ڪري آيا. پاڙيءَ پوءِ هلي فريد صاحب کي آهو
لاشو ڏيکاريو، جنهنجو حال اِهو هو، جو سندس ماس
پکي کائي ويا هئا ۽ سندس اکين جي کوپي ۾ پکين جا
پڇا ويٺا هئا. تنهنتي فريد صاحب ويراڳ ۾ اچي هيٺيون
سلوڪ اُچاريو:-

"فريدا جِن لوئڻ جَڳُ موهِيا، سي لوئِڻ مِئِ ڏِٺُ
ڪَجَلَ ريکه نه سهنديان، سي پنکِي سُوءِ بهِٺُ."
[سلوڪ (١٤)]

ارٿ:- فريدا! جن اکين ساري دنيا جي ماڻهن کي ٿي
موهيو، سي اکيون مون ڏٺيون هيون. اُهي سرمي جي ريکه
(ڪڪرو) نٿي سهي سگهيون. اڄ اُنهن اکين ۾ پکين جا
پڇا اچي ويٺا آهن. [لوئڻ == اکيون؛ ڪجل == سرمو؛
ريکه == ليڪ، ڪڪرو؛ سوءِ == پڇا. بهٺ == ويٺا آهن.]

فريد صاحب هڪ دفعي ڪنهن شهر ۾ ويو. اُتي
کيس بيگر ۾ وٺي ويا. جنهن نواب بيگر لاتي هئي،

ارٿ:- سيڪو برهه جو ڳالهو ٿيو ڳنڍي (جنهن ۾ برهه ڪا حسن جهل آهي) ۽ ان برهه، تون شاهن جو شاهه آهين. جنهن تن ۾ برهه نه آهي، سو سمجهڻ گهرجي ته مسالو آهي. (يعني ته اهڙي شخص جو جسم اڪارٿو آهي. جاڪانه ته جو پنهنجي اندر ۾ صاحب جو وڇوڙو نٿو معلوم ڪري، تنهنکي سائينءَ سان ملڻ جو ڪهڙو ڪام ٿيندو؟) [برهه = وڇوڙو، ارهه، سڪ.]

يعني ته پيچيده ڳالهه آهي ته مون ته موٽڪي اجا سائين درشن نٿو ڏئي ۽ مقصود ظاهري ٿيندو هو ته:-

"فريدا جي ڏينهن ڳالا ڪپيا، هي ڳل ڪپهه چکر
تون ته اڃا معاملي، سهان نه اڃا ڏکر."

[(٧٦) سلوڪ]

ارٿ:- فريدا! جنهن ڏينهن تنهنجو ڳاڙهو ٿي ڪيو، اهي ڏينهن جي ڳجهه وڃان ڏرو وڌجي ٿوي ها، ته ته اهڙي حيلا ۾ ٿوي ها ۽ نه ابتدا ڏک سهين ها.

فريد صاحب ڪڏهن ته جهنگ وڃي ڪنهن شهر ۾ لنگهي ويندو هو. دل ۾ چوندو ته جهنگ ۾ ته سائين درشن نٿو ڏئي، من شهر ۾ لنگهي وڃان، ته اتي سندس ديدار ڪريان.

هڪ دفعي هڪ شهر ۾ لنگهي ويو. ڏا ڏسي ته هڪ عاليشان مڪان ۾ هڪ خوبصورت استري پنهنجي ٻالهي کي ڏاڍي مار پئي ڏئي. اها استري هڪ ويشوا هئي، جهن پنهنجي سولهن سان ڪهڻ کي موڪلي ڇڏيو هو. ... کي ڏاڍو قياس پيو ۽ ان زال کان پڇيائين ته ان کي ايتري مار ڏين؟ تون ڪو ويچار ... جيو ٿين کي ملڪر ڪري ٿو، تڏهن کان

اُڏامي وڃ. جتي منهنجو مالڪ منهنجي سرير ۾ وسي ٿو، خاص ڪري انهيءَ هنڌان ته ماس نه کائو.

سارو ڏينهن رات، هو سائينءَ جي سڪ ۾ گذاريندو هو ۽ انهن پيو چوندو هو ته سائينءَ جي پريت هٿ ڪرڻ ۾ جيڪي جوانيءَ وئي ته ڇا ٿي پيو؟ هڪ ڏينهن پاڻ کي ڇا ٿو چوي؟

" جو بن جاندي نا ڏران، جي شهه پريت نه جاءِ
فريدا ڪتي جو بن پريت بن، سڪ گئي ڪملاءِ. "

[سلوڪ (٣٤)]

ارٿ:- جوانيءَ کي ويندو ڏسي مان نٿو ڊڄان، بشرطيڪ صاحب جي پريت نه وڃي، جو ته ڪيترين جوانيون بنا پريت ڪومائجي ويئون آهن.

ڪڏهن ته چنتا وڌي ويندي هيس ۽ ڇوڙي جو دکر ڏاڍو ٿيندو هوس، تڏهن هن ريت چوندو هو:-

" فريدا چنت کٽولا واڻ دکر، برهه وڇاوڻ ليف
ايهه همارا جيوڻا، تون صاحب سچي ويکر. "

[سلوڪ (٣٥)]

ارٿ:- فريدا! تنهنجو چنتا روپي کٽولو، دکر روپي واڻ ۽ برهه روپي بشرطي ۽ سوڙ آهي. هي سچا صاحب! منهنجي اهڙي جيوت تي مهر جي نظر ڪر.

بعضي ته موج ۾ اچي هن طرح چوندو هو:-

" برها برها آکيئي، برها تون سلطان
فريدا جت تن برهه نه اُپجئي، سو تن جاڻ مسان. "

[سلوڪ (٣٦)]

هئا ۽ جهنگ جا جانور سندس ماس ڇڄي کائيندا هئا. اُن وقت فريد صاحب پنهنجي حالت بابت هيٺيون سلوڪ اُچاريو:-

"فريدا تنُ سُڪا پنجرُ ٿيا، تَليان کونڊهِ ڪاڳَ
اجهي سُ رَبُ نه ٻاهُڙيو، ڏيکُ بندي ڪي ڀاڳَ."
[سلوڪ (٩٠)]

ارٿ:- تنهنجو تن سڪي پڃرو ٿي ويو آهي ۽ ڪانو تنهنجي پيرن ۽ هٿن جي ترين کي لونگا هڻن ٿا، پر اڃا تائين به رب تو سان نه مليو آهي. ڏسو بندي جي ڪهڙي قسمت! [ٻاهُڙيو = مليو.]

اُئين ڇڄي هو زار زار روندو هو ۽ روئي ڪانگن سان هيءَ ڳالهه ڪندو هو:-

"ڪاڳا ڪَرنگُ ڍنڍوليا، سَگلا کائيا ماسُ
اي دُوءِ نئينا مت ڇُهؤ، پِر ديکَن ڪي آسَ."
[سلوڪ (٩١)]

ارٿ:- هي ڪانءُ! منهنجو سرير تو ڳولي لڌو ۽ سمورو ماس کاڌءِ، پر منهنجي هن اکين کي متان ڇهين، جو انهن اکين سان مونکي پنهنجي پريتم جي ڏسڻ جي خواهش آهي.

وري به ويراڳ ۾ اچي ڪانءُ کي چوندو هو ته:-

"ڪاڳا چونڍ نه پِنجرا، بسيئي ته اُڏر جاهِ
جتُ پنجري ميرا شهُ وسئي، ماسُ نه تِدوُن کاهِ."
[سلوڪ (٩٢)]

ارٿ:- هي ڪانءُ منهنجو سرير، جو پڃرو ٿيو آهي، تنهنجي لونگا نه هڻ. جي ڪٿي اتفاق سان ويهو هجين ته اُتان

ٻئي دفعي ٻارهن سال تپ ڪرڻ وقت فريد
صاحب ڪجهه وقت جهُونا ڳڙهه رياست جي هڪ ٽڪريءَ
تي لانڍي آڏي وچ رهيو. اُن جي ڀرسان هڪ چشمو
هو، جنهنکي اڄ ڏينهن "قلندر جو چشمو" ڪري
سڏيندا آهن ۽ هڪ وڏو تيرٿ آستان آهي. اڪثر
ڪري ڪوڙهيا هن چشمي تي ويندا آهن، انهيءَ مراد
سان ته اسانجو ڪوڙهه لهي ۽ جنکي فائدو رسندو آهي،
سي ساري ڄمار فريد صاحب جو جس ڳائيندا آهن.

ٻارهن ورهيه بلڪل کهڙا ڪشٽ سهي ۽ اڳئين
کان ٻه وڌيڪ ڪٺن تپسيا ڪري، هو گهر موٽيو ۽ اچي
سمورو حال ماءُ سان ڪيائين. ماڻس ڏٺو ته اڃا ٻه
ڪجهه قدر کيس پنهنجيءَ تپسيا جو ايمان آهي.
سمجهيائين ته جتي خودي آهي، اُتي خدا نه هوندو.
هنجو مطلب هو ته پٽس پورن ڀڳت ٿئي، تنهنڪري
سندس ايمان دور ڪرڻ لاءِ کيس چيائين ته "تنهنجي
هن دفعي واري تپسيا ٻه نسڦل ٿي، ڇو جو ٻاکنڊ ڪيءِ
۽ ماڻهن سان ڪوڙ ڳالهايءِ ته مون ماني ڪاڏي آهي ۽
ڪجهه ٻڌي ٻه پيٽي آٿم. ڏٺيءَ وٽ ڪوڙ قبول نه
پوندو. ڪوڙ ڳالهائڻ وڏو پاپ آهي."

فريد صاحب وري ٽيون دفعو ٻارهن سال ٻن
پوڄڻ جو خيال ڪيو. هن ڀيري هيءَ ڪو وقت اونڌو
ٽي کوهه ۾ لٽڪي پوندو هو ۽ ٻاڙڪي کهڻيون تڪليفون
ڏيندو هو. هن جو سرير اِنهيءَ ڪري ڳري ڪنڊا ٿي
ويو. ايتري قدر سندس تپسيا ڪٺن هُئي، جو پکي
هنکي مُردو سمجهي سندس مٿي ۾ اچي آکيرا ڪندا

ڪلون ڪاڏيون آهن." اُن وقت شيخ فريد صاحب هيٺيون سلوڪ اُچاريو:-

"فريدا جتنا خوشيان ماڻيا، تتنا ٿيا روڳ
ڪَلَر ڪاڏي مارِيَا، ڳُر ڪاڏي ڪيا هوڳ."

ارٿ:- فريدا! جيتريون خوشيون اسين ماڻيون ٿا، تيترائي روڳ اسين سهون ٿا. ڪلن ڪاڏي مار ڪاڏيءَ، پر جي ڳر ڪائين ها ته الاهي ڪهڙو حال ٿئي ها!

ٻيو دفعو ٻارهن سال جو جهڪ پوڪڻ لڳو. هن دفعي ٿل قول ڪاڻ به ڇڏي ڏنائين ۽ بکون پئي ڪڍيائين. ڪاٺ جي روٽي پيٽ سان ٻڌي گهمندو هو. جيڪڏهن ڪو مائي آڻيندو هوس ته چوندو هو ته ڪاڏي آٿم ۽ باقي بچيل ڪپڙي ۾ پيٽ سان ٻڌي پيئي اٿم.

هڪ ٻيري فريد صاحب کي تمام ڏٺي بک اچي لڳي. ڇا ڪيائين، جو بک ميٽڻ لاءِ هن ڪاٺ واريءَ مانيءَ کي چڪ پاتائين. "پاڪ پٽڻ" ۾ اهو ڪاٺو ڍو اڃا سلامت رکيل آهي ۽ شيخ فريد صاحب جي ڏندن جا نشان به مٿس اڃا ظاهر ظهور بيٺا آهن. فريد صاحب وڏي دوندي پنهنجي اها حالت سلوڪ (۲۸) ۾ ظاهر ڪئي آهي:-

"فريدا روٽي ميري ڪاٺ ڪي، لاوڻ ميري بُک
جنا کاڌي چوپڙي، گهڻي سهيڪي ڏُک."

ارٿ:- منهنجي روٽي ڪاٺ جي آهي ۽ تيوڻ اٿم بُک جو (يعني تيوڻ مون وٽ ڪونهي). جن ماڻهن سٺيون مانيون کاڌيون آهن، سي ڏک به گهڻا سهندا.

ٻئي دفعي ٻارهن سال تپ ڪرڻ وقت فريد صاحب ڪجهه وقت جهونا ڳڙهه رياست جي هڪ ٽڪريءَ تي لانڍي آڏي وڃي رهيو. اُنجي ڀرسان هڪ چشمو هو، جنهنکي اڄ ڏائين "قلندر جو چشمو" ڪري سڏيندا آهن ۽ هڪ وڏو تيرٿ آستان آهي. اڪثر ڪري ڪوڙهيا هن چشمي تي ويندا آهن، انهيءَ مراد سان ته اسانجو ڪوڙهه لهي ۽ جنڪي فائدو رسندو آهي، سي ساري چمار فريد صاحب جو جس ڳائيندا آهن.

ٻارهن ورهيه بلڪل گهڻا ڪشٽ سهي ۽ اڳئين ڪان ٻه وڌيڪ ڪٺن تپسيا ڪري، هو گهر موٽيو ۽ اچي سمورو حال ماءُ سان ڪيائين. ماڻس ڏٺو ته اڃا به ڪجهه قدر کيس پنهنجيءَ تپسيا جو ايمان آهي. سمجهيائين ته جتي خودي آهي، اُتي خدا نه هوندو. هنجو مطلب هو ته پٽس پورن ڀڳت ٿئي، تنهنڪري سندس ايمان دور ڪرڻ لاءِ کيس چيائين ته "تنهنجي هن دفعي واري تپسيا به نسڦل ٿي، ڇو جو ٻاڪند ڪيءَ ۽ ماڻهن سان ڪوڙ ڳالهايءِ ته مون ماني کاڌي آهي ۽ ڪجهه ٻڌي به پيٺي آئين. ڏٺيءَ وٽ ڪوڙ قبول نه پوندو. ڪوڙ ڳالهائڻ وڏو پاپ آهي."

فريد صاحب وري ٽيون دفعو ٻارهن سال بن پوڄڻ جو خيال ڪيو. هن ڀيري هيءَ ڪو وقت اونڌو ٿي کوهه ۾ لٽڪي پوندو هو ۽ ٻاڏڪي گهڻيون تڪليفون ڏيندو هو. هن جو سرير الهيءَ ڪري ڳري ڪنڊا ٿي ويو. ايتري قدر سندس تپسيا ڪٺن هئي، جو پکي هنکي مُردو سمجهي سندس مٿي ۾ اچي آکيرا ڪندا

ڪلون ڪاڏيون آهن.“ اُن وقت شيخ فريد صاحب هيٺيون سلوڪ اُچاريو:-

”فريدا جتنا خوشيان ماڻيئا، تتنا ڦٽيا روگ
ڪلر ڪاڏي ماريئا، ڳو ڪاڏي ڪيا ڌوگ.“

ارٿ:- فريدا! جيترئون خوشيون اسين ماڻيون ٿا، اوتري روڳ اسين سهون ٿا. ڪلن ڪاڏي مار ڪاڏيءَ، ٻر جي ڳر ڪائيس ها ته اڄي ڪهڙو حال ٿئي ها!

پهريون دفعو ٻارهن سال جهڙو جهنگ ۾ گهڙي لڪو. هن دفعي ڦل ڦول ڪاٺ ۾ چڙي ڏاڙهين ۽ ٻکون پٽي ڪيڏيائين. ڪاٺ جي روٽي پيٽ سان ٻڌي ڪهندو هو. جيڪڏهن ڪو مالي آهيندو هو، ته چولدو هو ته ڪاڏي آهي ۽ باقي ٻچيل ڪپڙي ۾ پيٽ سان ٻڌي پئي آهي.

ڪي پيري فريد صاحب کي تمام ڇتي بک اچي لڳي. ڇا ڪيائين، جو بک ميٽڻ لاءِ هن ڪاٺ وارين مالي کي ڇڪ پاڏائين. ”پاڪ پٽن“ ۾ اهو ڪالو ڪو اڄا سلامت رکيل آهي ۽ شيخ فريد صاحب جي ڏندن جا نشان ۾ متس اڄا ظاهر ظهور بيٺا آهن. فريد صاحب وڏي دولدي پنهنجي اهڙا حالت سلوڪ (۲۸) ۾ ظاهر ڪئي آهي:-

”فريدا روٽي ميري ڪاٺ ڪي، لاوڻ ميري بکه
جنا کاڏي چوپڙي، گهڻي سهڻي دکه.“

ارٿ:- منهنجي روٽي ڪاٺ جي آهي ۽ تيوڻ اُٿر (يعني تيوڻ مون وٽ ڪونهي). جن ماڻهن سٺيون ٿيون آهن، سي دک ۾ گهڻا سهندا.

ٻئي دفعي ٻارهن سال تپ ڪرڻ وقت فريد صاحب ڪجهہ وقت جهوُنا ڳڙهہ رياست جي هڪ ٽڪريءَ تي لانڍي آڏي وڃي رهيو. اُنجي ڀرسان هڪ چشمو هو، جنهنکي اڄ ڏاڻهن "قلندر جو چشمو" ڪري سڏيندا آهن ۽ هڪ وڏو تيرٿ آستان آهي. اڪثر ڪري ڪوڙهيا هن چشمي تي ويندا آهن، انهيءَ مراد سان ته اسانجو ڪوڙهہ لهي ۽ جنکي فائدو رسندو آهي، سي ساري چمار فريد صاحب جو جس ڳائيندا آهن.

ٻارهن ورهيہ بلڪل گهڻا ڪشٽ سهي ۽ اڳئين کان بہ وڏيڪ ڪٺن تپسيا ڪري، هو گهر موٽيو ۽ اچي سمورو حال ماءُ سان ڪيائين. ماڻس ڏنو تہ اجا بہ ڪجهہ قدر کيس پنهنجيءَ تپسيا جو ايمان آهي. سمجهيائين تہ جتي خودي آهي، اُتي خدا نہ هوندو. هنجو مطلب هو تہ پٽس پوُرن پڪت ٿئي، تنهنڪري سندس آيمان دور ڪرڻ لاءِ کيس چيائين تہ "تنهنجي هن دفعي واري تپسيا بہ نسڦل ٿي، ڇو جو ٻاڪنڊ ڪيءَ ۽ ماڻهن سان ڪوڙ ڳالهايءَ تہ مون ماني کاڌي آهي ۽ ڪجهہ ٻڌي بہ پيٽي آتہ. ڏٺيءَ وٽ ڪوڙ قبول نہ پوندو. ڪوڙ ڳالهائڻ وڏو پاپ آهي."

فريد صاحب وري ٽيون دفعو ٻارهن سال بن پورڻ جو خيال ڪيو. هن ڀيري هيءَ ڪو وقت اونڌو ٿي کوهہ ۾ لٽڪي پوندو هو ۽ ٻاڻڪي گهڻيون تڪليفون ڏيندو هو. هن جو سرير الهيءَ ڪري ڳري ڪنڊا ٿي ويو. ايتري قدر سندس تپسيا ڪٺن هئي، جو پکي هنکي مُردو سمجهي سندس مٿي ۾ اچي آکيرا ڪندا

تير جيان چڀي ويو. دل ۾ چيائين تہ بس منهنجي تپسيا وڏرت ويئي. مان پليل هوس، جو سمجهيم تہ وڻن ڏڻن ۾ ساهہ نہ آهي. جيون ۽ وڻن ۾ فقط هيءَ تفاوت آهي، جو جيون کي ڪو بہ ايذاءُ ڏئي ٿو تہ هو پنهنجي اندر مان آهہ ڪين ٿا؛ مگر وڻ ڏڻ پنهنجو سور صبر سان سهن ٿا ۽ اُنهنجي پاڻ بہ پاڻ نہ ٿا ڪين. هن سان لاڳو پڙهو فريد صاحب جو سلوڪ نمبر (١١٥).

”صَبَر منجهہ ڪمانَ، اي صَبُر کا نيهڻو

صَبَر سندا ٻاڻَ، خالقُ خطا نہ ڪري.“

ارٿ:- فريدا! جنکي ڪمان بہ سنتوکہ جي، زہ بہ سنتوکہ جي ۽ ٻاڻ بہ سنتوکہ جو آهي، تن جو پرماتما نشان نہ گسائيندو (يعني سندن سدائين جئي آهي). [نيهڻو = زہ يا ڪمان جو ڌاڳو.]

پهرين ٻارهن سالن جي تپ ڪرڻ وقت هڪ دفعي فريد صاحب ڪنهن پنيءَ ۾ کوڙي ويو. آهي ڏينهن گدرن ۽ ڇانهين جي پوکہ جا هئا. ڪنهن شخص پنيءَ مان هڪ ڇانهين چورائي کاڌي هئي ۽ اُن جون کلون اُتيئي ڦٽيون ڪري ويو هو. فريد صاحب کي بہ ڇانهين کائڻ تي دل ٿي، سو اُهي کلون کڻي ويهي کائڻ لڳو. اوچتو پنيءَ جو مالڪ بہ اُن وقت اچي سنڀريو ۽ سمجهيائين تہ هن شخص منهنجي ڇانهين چورائي کاڌي آهي. سو ٽڪا ڪيائين هر ٽڪا تہ، هڪدم بہ چار لتيون فريد صاحب جي پٺيءَ تي وهائي ڪڍيائين. فريد صاحب هنکي هٿ ٻڌي چوڻ لڳو تہ ”ميان، مون تنهنجي ڇانهين چورائي ڪانہ کاڌي آهي، مون تہ فقط هتي پيل

"فريدا بري دا ڀلا ڪر، غصا من نه هنڍاءِ
ديهي روڳ نه لڳئي، پلئي سڀ ڪجهه پاءِ."

[سلوڪ نمبر (٧٨)]

ارٿ:- فريدا! برائيءَ سان ڀلائي ڪر؛ دل ۾ ڪاوڙ نه ڌار. ائين ڪري تنهنجي سرير کي ڪو روڳ نه لڳندو ۽ سڀ ڪجهه حاصل ٿيندءِ.

"فريدا جو تئي مارن مڪيان، تنان نه ماري گهمِ.
آپڻڙئي گهر جائيئي، پير تنهان دي چمِ."

[سلوڪ (٧)]

ارٿ:- فريدا! جي توکي مڪن سان مارين، تنکي تون ورائي نه مار. انهن جا پير چمي تون شانت سان پنهنجي گهر [illegible]

[گهم == وري.]

[illegible] صاحب جي ٻڌڙن اسعاد سنڌس ماءُ هئي.
[illegible] نه شيخ فريد صاحب کي سنڌس ماءُ
[illegible] پوري ٻارهن سال تپ ڪرڻ لاءِ جهنگ
[illegible] ٻئي دفعو ٻارهن سال هن ٻيو جهنگ جي
[illegible] ڪيو ۽ ڪٺن تپسيا ڪئي. اُهي
[illegible] ڏينهن دوکهه موٽي آيو، تڏهين ماڻس
[illegible] وار ڏسي ڪيس ڪٽي ڏيڻ لڳي.
[illegible] آيس، تنهن ڪيئن ڏايئين. تنهنجي
[illegible] نه "بچا! اها ڪا ڳالهه ٿيئي
[illegible] ۽ ميوا ڇني ٿي کاڌءِ
[illegible] کي ڪيڏو نه ايذاءُ رسايو هوندو!
[illegible] ڪئي، جو تون تو ٽوڙي
[illegible] " فريد صاحب کي ماءُ جو حڪم

"فريدا! تون خدا جي راھ ۾ پورو ٿي رھيو آھين، تنھن ڪري مون توکي پنھنجو ديدار ٿي ڪرايو آھي. جيڪو ڏٺيءَ جو دروازو سچيءَ حب سان کوڪائيندو، تنھن کي ئي ھو دروازو کولي پنھنجي درگاھ ۾ مان ڏيندو. فريدا، جي تون چاھين ته بين درويشن وانگر سائينءَ وٽ قبول پوان ته الھيءَ دوست جي صدقي تون پاڻ کي قربان ڪر."

عُلما وٽ ڪجھ وقت اڀياس ڪري، فريد صاحب وري پنھنجي مرشد وٽ دھليءَ آيو ۽ ھنجي بلڪل چڱي خدمت ڪيائين. فريد صاحب پنھنجو نالو چار لوڪن ۾ وڌندو ڏسي دھلي ڇڏي وڃي ڪنھن ٻوٽ ۾ رھيو. ھنجي وڃڻ کانپوءِ جلد سندس مرشد، خواجه قطب الدين وفات ڪئي. مرشد جي چالاڻي کان پوءِ ھو وري دھليءَ آيو ۽ مرشد جي گاديءَ تي ويٺو. ھو پوءِ جلد ئي گادي جمال الدين کي ڏيئي پاڻ اجوڌن ويو، جنھنجو نالو سندس پوتر جيوت ڪري "پاڪ پٽڻ" پيو، جتي آخر سندس چالاڻو ٿيو ۽ سندس تُربت آھي.

پاڪ پٽڻ ۾ ڪيترن مومن فريد صاحب وٽ وڃڻ لڳا ۽ سندس صحبت ڪري گھڻو فيض پاتائون. پاڪ پٽڻ جو قاضي ابو مسلم، فريد صاحب جو اوچ ڏسي ريس ۽ سڙي ۾ جلي ويو ۽ پنھنجي بالادست، ملتان جي صوبيدار، کي لکي موڪليائين ته فريد نالي ھڪ فقير اجوڌن ۾ اچي رھيو آھي. ھو مذھب جي برخلاف وعظ ڏيڻ مھل ڳائي ۽ نچي ٿو. صوبيدار اھو فرياد بادشاھ کي ڏياري موڪليو، جنھن دستور موافق فارسي ٻوليءَ ۾

حڪم ڪيو ته "آنرا آز شهر بدر ڪنيد" يعني هن کي شهر کان ٻاهر ڪڍي ڇڏيو. جڏهين اهو حڪم صوبيدار کي مليو، تڏهن لکيو پيو هو ته "قاضي را از شهر بدر ڪنيد" يعني قاضيءَ کي شهر کان ٻاهر ڪڍي ڇڏيو. هو ظاهر ڏو اچي ته اهي لفظ رستي تي قدرتي طرح ڦري پيا. صوبيدار اهو حڪم يڪدم قاضيءَ کي موڪليو. ويچارو قاضي ڏاڍو ششدر ٿيو ۽ اچي فريد صاحب جي پيش پيو. هو ڇوڙ لکو ته "سائين، اوهين مهنجي خطا بخشيو، مون اوهان لاءِ ڪڏ ڪوٽي ۽ آتلندو مان اُن ڪري پيس. هاڻي جيئن وڻيو، تيئن مون کي بچايو."

اهو ٻڌي فريد صاحب قاضيءَ کي پنهنجي ڳلي سان لاتو ۽ چيائينس ته "پيارا، تون ڪو فڪر نه ڪر. اسين صوبيدار کي لکي ٿا موڪليون ته هو توکي بادشاه کان معافي وٺي ڏئي." صوبيدار سڀ ڪاغذ بادشاه وٽ پيش ڪيا ۽ اٿين به لکيائين ته قاضيءَ هيٺئر پڇتايو آهي. اوهين مهرباني فرمائي هنکي معافي ڏيو. بادشاه پنهنجو پروانو ڦريل ڏسي عجب کاڌو ۽ سمجهيائين ته فريد صاحب ڪو ڀلو فقير آهي. هو ۽ اُنوقت کان وٺي فريد صاحب کي معطل لکو ۽ قاضي جنهنکي معافي ملي، سو پڻ فريد صاحب جو مريد ٿيو.

لاڳو ٻڙهو فريد [illegible] جا هيشيان ٻه سند ۽ من [illegible] سلوڪ [illegible] ڪو به اوهان [illegible] ي ڪريو ۽ [illegible] ڪر [illegible] ڇڏيو.

"فريدا! تون خدا جي راهه ۾ [illegible] آهين،
تنهن ڪري [illegible] ڪري آهي.
[illegible]

[illegible] فريد صاحب [illegible]

[illegible] فريد صاحب [illegible]

[illegible] پادشاه جي [illegible]

پوءِ ڳوٺ جا ماڻهو ڇهن يارن لاءِ ماني تيار ڪرائي، فريد صاحب سان ڳڏ جي جهنگ ڏي ويا. فريد صاحب سارو قصو پنهنجن سنگتين سان ڪيو، جي پڌي چوڻ لڳا ته ”بيشڪ توهان خدا صاحب جو پيارو آهيو. هو توسان سدئي همراه آهي.“

شيخ فريد صاحب سفر کانپوءِ پنهنجي مرشد خواجه قطب الدين وٽ دهليءَ ويو، جو اُن وقت وڏي اوڄ کي رسيل هو. هو پنهنجي مريدن کي هدايت ڪندو هو ته جي او هين پائيو ته ڪامل ٿيون ته ٿورو سمهو، ٿورو کائو، ٿورو ڳالهايو ۽ ٿورو دنيا سان وهنوار رکو. فريد صاحب پنهنجي مرشد جي گڻن جو بيان ڪندي چوي ٿو ته جيڪڏهين منهنجي سرير جو هر هڪ وار زبان ٿي پوي، تڏهين به پنهنجي مرشد جا گڻ پورا بيان ڪري نه سگهندس. پنهنجي مرشد جا گڻ ڳائيندي چوي ٿو ته:-

”فريدا گلي سڄڻ ويهه، اُڪ ڍولي ديي ته لهان
ڏکان جيڻ ماليهه، ڪارڻ تنها ما پرين.“

[سلوڪ نمبر ٨٧]

ارٿ:- ”فريدا! ڳالهين وارا جيڪر ويهه سنگتي به ملي سگهن، پر سچو سنگتي ڳولڻ سان هڪ به نٿو ملي سگهي. مان ته پنهنجي پريتم (مرشد) لاءِ چيڻي وانگر پيو ڏکان.“ [ماليهه = چيڻو.]

خواجه قطب الدين ڏٺو ته فريد صاحب اڃا پورو ابياس نه ڪيو آهي، تنهنڪري کيس وڌيڪ سکيا لاءِ ڪنهن وڏي عُلما وٽ موڪليائين. اُن وقت فريد صاحب هيٺيان لفظ اچاريا:-

سزا ايندي.“ تنهن تي فريد صاحب چيو ته ”منهنجو شاهد خود هن زال جو کير پياڪ ٻالڪ آهي. هنکي جي دتي ڳالهائيندا ته هو منهنجي لاءِ شاهدي ڀريندو.“ قاضيءَ حڪم ڪيو ته ”ٻالڪ کي ڪچهريءَ ۾ ڪٺي اچو.“ جڏهن ٻالڪ آندو ويو، تڏهن فريد صاحب ٻالڪ کي چيو ته ”پيارا مان توکي ڌڻيءَ جو واسطو ٿو وجهان. تون سچ چئي ڏج ۽ سچ بدا ٻيو ڪجهه به نه چئجو.“

قدرت ڌڻيءَ جي، هو ننڍو معصوم اُٿي کڙو ٿيو ۽ چيائين ته ”هيءُ شخص بلڪل بي ڏوهي آهي. منهنجي لدوري ماءُ هن ٻئي لوڪ کي ڪُڪرم لاءِ کهڙوئي ڊوڪايو، پر هيءُ پنهنجي ست تي قائم رهيو.“

شيخ فريدالدين عطار ”پندنامه“ ۾ چيو آهي:—

”طفل را در مهد گويا او کند
اين بجز حق ديگري کي ميکند.“

يعني ٻالڪ کي پينگهي ۾ اهو ٿو ٻولائي. اها ڳالهه سچي سائيءَ کان سواءِ ٻيو ڪير ٿو ڪري؟ [مهد == پينگهو. گويا == ڳالهائيندڙ، ٻولائيندڙ؛ بجز = کانسواءِ؛ کي == ڪير.]

اهو ٻڌي سڀ حاضرين عجب ۾ پئجي ويا ۽ سڀني کي يقين ٿيو ته فريد بي ڏوهي آهي ۽ ڏوهه سمورو هن زال جو آهي. قاضيءَ فريد صاحب کي ڇڏي ڏنو ۽ هن زال کي قيد جي سزا ڏنائين. ڪوٽ جا ماڻهو فريد صاحب جي پيرن تي ڪري پيا ۽ کانئس معافي ورتائون. فريد صاحب کي ڪوٽ ۾ رهڻ لاءِ زور ڪيو، جڏهن ته مون سڀني معاف ڪريو، پر جو منهنجا منڪ ۾ منهنجي لاءِ ڪينئن ٿي ويا هوندا.

شهاب الدين چيو ته "فريد صاحب الله لوڪ آهي. هو وڏي هوندي ايتري روحاني ترقي ڪندو، جو دين جو هڪ وڏو ٿنڀو ليکجڻ ۾ ايندو." پوءِ هن فريد صاحب کي صلاح ڏني ته "پيارا تون ٻئي ڪنهن ڪامل پرش جي ڳولا ڪر. تو اڳيئي هڪ لائق پير مرشد ڪيو آهي."

هي ڇارني يارڙن ڪندا سنڌ ۾ سيوهڻ شهر وٽ اچي پهتا. هنن ٽي ڏينهن روزو رکيو هو، جنهنڪري هنن کي سبک ڏاڍو آتو ڪيو هو. ڪنهن ڀلي لوڪ ڪين اَن ڪاڻ لاءِ ڏنو. فريد صاحب پنهنجن سنگتين کي چيو ته اوهين وڃي ڪنهن ويجهي جهنگ ۾ عبادت ڪريو ته مان شهر مان اَن پيهائي ٿو اچان. اتي هو هڪ گهر جي دروازي وٽ وڃي بيٺو ۽ گهرڌياڻيءَ کي سڏي چيائين ته مهرباني ڪري مونکي اَن پيهي ڏي ۽ اَن جي عيوض تون ڪجهه اَن ڪڍ. هوءَ عورت فريد صاحب جي سهڻي شڪل ڏسي موهت ٿي پيئي ۽ کيس گهر جي اندر سڏي چيائين ته مونکي فرصت ڪانهي، جو مان اَن پيهي ڏيانءِ. تون پاڻهي جنڊ مان اَن پيهي وڃ. فريد صاحب اها ڳالهه قبول ڪئي. هن زال کي هڪ ننڍو ٻالڪ هو، جنهنکي هوءَ پينگهي ۾ سمهاري، فريد صاحب جي اڳيان ويٺي ۽ هن سان پيار جون ڳالهيون ڪرڻ لڳي. فريد صاحب کي انهيءَ ڏان بلڪل مٺيان لڳي. دل ۾ چيائين ته هيءَ ڪا خراب عورت ٿي ڏسجي، جا ڌارين ماڻهوءَ سان هن قسم جي گفتگو ٿي ڪري. فريد صاحب پهريائين ته ڪڇيو ئي ڪين، تنهن

هو لنگهڻو ۽ ٻيو هو وڏو. انهيءَ رستي تي چورن جو ڀؤ هو، مگر وڏي رستي تي سلامتي هئي. بها والدين چيو ته ”يارو صلاح ڀري ڳالهه ته هيءَ آهي جو اسين وڏي رستي کان هلون، نه ته چور اسان کي ڦري ڦالهه ڪري ڇڏيندا، ۽ پئسي کان سواءِ وري سفر ڪيئن ڪري سگهنداسون؟“ تنهن تي فريد صاحب پنهنجي سنگتين کي چيو ته، ”يارو مونکي ته اها صلاح اصل نٿي آڙي. پاڻ سان پئسو هٿ ڪري جائي جهڙو آهي. تنهنڪري بهتر آهي ته جيڪو پاڻ سان پئسو آڻيون، سو سڀ غريب غريبن کي ڏيئي ڇڏيون. اسان جا پاڳ اسان سان. ڏٺي اسانکي وساري ڪونه ڇڏيندو. اميد آهي ته اوکيءَ ويل هو اسان سان همراهه ٿيندو.“ سڀني کي فريد صاحب جي صلاح پسند پيئي ۽ هو سڀ پئسو خيرات ڪري، انهيءَ رستي کان پنهنجي منزل ڏانهن روانا ٿيا.

سنڌو ندي پار لنگهي، ٿوسنڌ ڏانهيري درويش وٽ ويا جنهنجو نالو شيخ صوف هو. هن کي وينتي ڪيائون، ته ”مهرباني فرمائي اسان کي سکيا ڏيو.“ شيخ صاحب کين چيو ته مون کي ڪا طاقت ڪانهي جو اوهانکي سکيا ڏيان. اوهين بخارا ۾ شيخ شهاب الدين وٽ وڃو جو هو هڪ اعليٰ درجي جو فقير آهي. اهو ٻڌي هي چارئي سنگتي بخارا روانا ٿيا. جڏهين بخارا ۾ شيخ شهاب الدين جي مڪان تي ويا، تڏهين شيخ صاحب گهڻي حب سان کين گڏيو. هي چارئي يار ڪي ڏينهن اُتي ٽڪيا پيا هئا ۽ هر روز شيخ سان مذهبي ڳالهين بابت بحث مباحثو ڪندا هئا. هڪ ڏينهن شيخ

فريد صاحب [illegible] ڏهين جو ٿيو، تڏهين سندس
مائٽ کيس مڪي شريف وٺي ويا. اُتي هڪ ڪامل
فقير جنهنجو نالو عبدالقادر جيلاني هو (جنهنکي ”پيران
پير دستگير“ جو لقب ڏيندا آهن) ۽ جو پر واري عمل ۾
ھي غار ۾ رهندو هو، تنهن شخص فريد صاحب ۽ سندس
مائٽ کي دعوت ڏيئي پاڻوٽ گهرايو. فقير صاحب
پنهنجي مهمانن جي چڱي طرح خاطري ڪئي ۽ پوءِ هو
هڪ لوهه جي پيتي کڻي آيو، جنهن منجهه حضرت محمد
صاحب جي يادگيريءَ جون نشانيون هيون. شيخ فريد
صاحب کي لائق سمجهي فقير صاحب اهي سڀ شيون
کيس ڏنيون. مڪي شريف کان پوءِ فريد صاحب جا
مائٽ مديني ويا، جتي ٿورو ڪجهه وقت ٽڪي پنهنجي
وطن موٽي آيا. وڌيڪ علم حاصل ڪرڻ لاءِ شيخ فريد
صاحب جي مائٽن کيس ڪابل موڪليو. اُتان هُو تعليم
پرائي ملتان موٽيو، جتي هڪڙي پهتل فقير قطب الدين
نالي گڏيو، جنهنجو هُو مريد ٿيو.

هڪ دفعي شيخ فريد صاحب جو سوٽ، بهاوالدين
ذڪريا، سيد جلال الدين بخاري ۽ لعل شهباز قلندر
گڏجي شيخ فريد صاحب وٽ آيا ۽ چيائون ته ”پيارا،
تون اسان سان گڏجي سفر تي هل ته ڪو ڪامل
شخص ڳولي لهون.“ فريد صاحب کين چيو ته ”منهنجو
اعتقاد ته پنهنجي مرشد قطب الدين ۾ آهي.“ تنهن
هوندي به سندس سوٽ بهاوالدين کيس هلڻ لاءِ زور
ڪيو، جنهنڪري هو ساڻن گڏجي سفر تي لڳو. سفر
ڪندي، هو هڪ هنڌ آيا، جتان ٻه رستا ٿي ٿيا، هڪ

تڏهين اُن مٿس "شڪر گنج مٿي هئي". ڪن صاحبن
جو وري چوڻ آهي ته شيخ فريد صاحب تي "شڪر
گنج" نالو هن ڪري پيو، جو هڪ ڏينهن هڪ واپاري
شڪر سان ڀريل گڏهه ڪاهيندو پئي ويو. واٽ تي
فريد صاحب منهن ۾ مليس، جنهن پڇيس ته آبا ڇا ٿو
لڏيو وڃين؟ هن يار چرچو ڪري چيس ته سائين نمڪ
(لوڻ) ٿو لڏي وڃان. تنهن تي فريد صاحب ورندي
ڏني ته آبا نمڪ ئي هوندو. واپاري جان گهر پهتو ته ڇا
ڏسي ته کُرزين ۾ شڪر ٿي ئي ڪانه، رڳو منجهس نمڪ
پيو آهي! ويچارو ڏاڍو وِسو ٿي ويو. دل ۾ چوڻ لڳو
تـه هيلي! فقيرن سان چرچو ڪرڻ مناسب نه آهي.
هاڻ وڃي ٿو پيش پوانس. اميد اٿم ته هو ضرور منهنجو
گناهه بخشيندو. اهو خيال دل ۾ ڌري، هو شيخ فريد
صاحب وٽ آيو ۽ هٿ ٻڌي عرض ڪيائين ته "سائين!
منهنجي خطا بخشيو. مون مسخري ڪري اوهان کي
چيو ته کُرزين ۾ نمڪ آهي، پر سچ پچ اُن ۾ شڪر
هئي. گهر وڃان ته شڪر نمڪ ٿي پئي. هاڻ ڀلائي ڪري
پنهنجو فضل ڪريو ۽ نمڪ کي شڪر ڪريو. فريد صاحب
چيو ته آبا جي شڪر هئي ته شڪر ئي هوندي. وڻجارو
گهر موٽي آيو ته ڏسي ته سچ پچ شڪر جي شڪر آهي.

فريد صاحب کي ننڍي ٿيئي ماڻس اسڪول ۾ ويهاريو.
ٿوري ئي عرصي ۾ هن سڄو قرآن شريف برزبان ياد ڪري
ڇڏيو. پوءِ سندس مائٽن کيس ملتان موڪليو ته اُتي
وڃي اڀياس ڪري. اُتي هن پڙهڻ ۾ اهڙي هوشياري
ڏيکاري، جو سندس اُستاد به وائڙو ٿي ويو. هڪ ڏينهن

جڏهن مان سمجهي ڪي ٿي تہ روزا وارڻ گهرجن. چوليتا تہ سارو رمضان جو مهينو هي ڪ ڏينهن جو موٽڻ واڪر روزو رکندو هو ۽ رات جو ماني جي ٿوري ڏاڍي روزو ڇوڙيندو هو.

جڏهن شيخ فريد صاحب پنجين ڇهن ورهين جو ٿيو، تڏهن ماڻس کيس نماز پڙهڻ سيکاري. هڪ ڏينهن ما کان پڇيائين تہ نماز پڙهڻ مان ڪهڙو فائدو آهي؟ ماڻس جواب ڏنس تہ جيڪو نماز پڙهندو تنهنکي شڪر (مصري) جو ڳنڍو ملندو. هوءَ هر روز نماز وقت فرش هيٺان شڪر جو ڳنڍو لڪائي رکندي هئي ۽ جڏهن سندس پٽ بندگي ڪري اٿندو هو، تڏهن اُتان شڪر ڪڍي کيس ڏيندي هئي. هڪ ڀيري ماڻس نماز وقت گهر ۾ حاضر نہ هئي ۽ جڏهن هو بندگي ڪري اٿيو، تڏهن ڇا ڏسي تہ فرش جي هيٺان شڪر جا ڪيترائي ڳنڍا پيا آهن. ماڻس گهر موٽي آئي تہ پٽس ساڻس هن اسرار جو ذڪر ڪيو. هيءَ ڳالهہ ٻڌي کيس ڏاڍي خوشي ٿي. اُن وقت کان وٺي هن پنهنجي پٽ جو نالو "شڪرگنج" رکيو. "گنج" لفظ جي معنيٰ آهي خزانو. ڪي ويچارن ٿا تہ شيخ فريد صاحب جن تي "شڪرگنج" نالو هيئن پيو.

هڪ دفعي فريد صاحب روزو رکيو هو. آڌي رات جو ڇتي ٻک آهي لڳس ۽ جهٽ زمين تي ٻہ چار مڪون هڻيائين، تہ ڪي پٿر جا ٽڪر هٿ لڳس، جي وات ۾ وجهڻ سان شڪر ٿي پيا. جڏهن اِها ڳالهہ جي خبر سندس مرشد خواجہ قطب الدين کي پئي،

ايڪ اونڪار ست گور پرساد

شيخ فريد صاحب جن جو
جيون چرتر

سري گورو گرنٿ صاحب ۾ جن ڀڳتن جي واڻي چڙهيل آهي، تن منجهان هڪ شيخ فريد صاحب آهي. هو وڏي ڪمائيءَ وارو هو. سندس جنم رمضان مهني جي پهرين تاريخ هجري ٥٦٩ (برابر سنه ١١٧٣ع) کوٺيوال (پنجاب ديس) ۾ ٿيو. سندس پيءُ جو نالو شيخ جمال الدين سليمان ۽ ماڻس جو نالو ڪلثوم خاتون هو. ڪي ڪيس بيبي مريم به چون ٿا.

ڳالهه ٿا ڪن ته جنهن رات هيءُ ٻالڪ ڄائو، تنهن رات سارو آسمان ڪڪرن سان ڇانيو پيو هو ۽ بلڪل گهٽي اونده هئي، انهيءَ ڪري چنڊ ڏسڻ ۾ نه ٿي آيو. اها ڳالهه پرسڌ آهي ته اسلام جا مسلمان پاڻ رمضان مهني جو چنڊ ڏسي روزا شروع ڪندا آهن، پر هن ڀيري هو منجهي پيا ته روزا ڪڏهين کان شروع ڪريون. اڃا هو انهيءَ ويچار ۾ هئا ته هڪ درويش وٽن آيو ۽ کين چيائين ته شيخ جمال الدين سليمان کي هڪ سندر پٽ ڄائو آهي، جو خدا صاحب جو هڪ ملائڪ پيو ڏسڻ ۾ اچي. جيڪڏهين هن ٻالڪ اڄ رات ڇيڙو وڌو ته سمجهو ته روزا اڃا شروع نه ٿيا آهن، مگر جي ڇيڙو نه وڌائين ته سڀني مومن کي ڄاڻڻ گهرجي ته روزا اڄ کان وٺي شروع ٿيا آهن. ٻالڪ انهيءَ رات اصل ڏائڻ

۽ سنڌر پرمانند جو واهگورو آهي، سو اُنهنجي رکيا ڪري ٿو؛
اها ڳالھ من ۾ ويچاري ڏس.

(٣) پاٿرِ ڪيٽُ گُپتُ هوءِ رهتا، تاچو مارگُ ناهي ·
ڪهي ڌنا پُورن تاهُون ڪو، مت ري جيءَ ڏراهي ·

ارٿ:- پٿرن ۾ جي ڪيڙيون اکل رهن ٿيون، جتان اُنهنکي نڪرڻ جي ڪا واھ ڪانهي، تنکي بہ قوت اُهو سرو وياپڪ ڏڻي پهچائي ٿو. سري ڌنو ڀڳت فرمائي ٿو تہ "هي پيارا، متان ڪو ڊپ ڪرين، مطلب تہ تو تنهنجي سار سنڀال پڻ لهندو."

تات پرج

هن سنڌر شبد ۾ سري ڌنو ڀڳت فرمائي ٿو تہ "هي جيو، تون انهي ڪرتار کي ياد ڪر، جو سڀني کي رزق پهچائيندڙ آهي. هي پيارا، ڪڏهن ساري دنيا پٽڪين، تڏهين بہ ڪرتار کي جيڪي ڪرڻو هوندو سو ڪندو. ڏس تہ پرماتما ڪيئن نہ هن جيو جي ماتا جي گرڀ ۾ رکيا ڪري ٿو! ماديءَ ڪڇون پنهنجا ٻچا جهڙي ڪناري تي ڪڍن کڏ ۾ وجهي ايندي آهي، انهن ويچارن ٻچن کي نہ کاڌي لاءِ کير آهي ۽ نہ ٻچا لاءِ ماءُ جو اچڻ آهي، تنهن بہ رکيا اُهو پورن پرماتما ڪري ٿو. پٿرن ۾ جي ڪيڙيون اکل رهن ٿيون، جتان انهن کي نڪرڻ جي ڪا واھ ڪانهي، تنکي بہ قوت اهو ڏڻي پهچائي ٿو. تنهنڪري هي پيارا! متان ڪو ڊپ ڪرين، اهو ڏڻي تنهنجي بہ اوس رکيا ڪندو."

نوٽ:- منگلاچرڻ سڀني پاتشاهہ سري گورو ارجن ديو جن شيخ فريد صاحب جن جا ٻہ شبد واڳر آسا ۾ چاڙهيا آهن. واڻيءَ جي آرٿ ڪرڻ کان اڳ شيخ فريد جن جا جيون چرتر ڏجن ٿا.

ايڪ اونڪار ست گرپرساد

شيخ فريد صاحب جن جا
جيون چرتر

سري گورو گرنٿ صاحب ۾ جن ڀڳتن جي واڻي چڙهيل آهي، تن منجهان هڪ شيخ فريد صاحب آهي. هو وڏي ڪمائيءَ وارو هو. سندس جنم رمضان مهني جي پهرين تاريخ هجري ٥٦٩ (برابر سنه ١١٧٣ع) کوٺيوال (پنجاب ديس) ۾ ٿيو. سندس پيءُ جو نالو شيخ جمال الدين سليمان ۽ ماڻس جو نالو ڪلثوم خاتون هو. ڪي ڪيس بيبي مريم به چون ٿا.

ڳالهه ٿا ڪن ته جنهن رات هيءُ ٻالڪ ڄائو، تنهن رات سارو آسمان ڪڪرن سان ڇانيو پيو هو ۽ بلڪل گهٽي اوندهه هئي، انهيءَ ڪري چنڊ ڏسڻ ۾ نه ٿي آيو. ادا ڳالهه پرسڌ آهي ته اسانجا مسلمان ڀائر رمضان مهني جو چنڊ ڏسي روزا شروع ڪندا آهن، پر هن ٻهري هو منجهي پيا ته روزا ڪڏهين کان شروع ڪريون. اڃا هو انهيءَ ويچار ۾ هئا ته هڪ درويش وٽن آيو ۽ کين چيائين ته شيخ جمال الدين سليمان کي هڪ سندر پٽ ڄائو آهي، جو خدا صاحب جو هڪ ملائڪ پيو ڏسڻ ۾ اچي. جيڪڏهين هن ٻالڪ اڄ رات ڇڪڙ ورتي ته سمجهو ته روزا اڄ شروع ٿيا آهن، مگر جي ڇڪڙ نه ورتائين ته سڀني مومنن کي ڄاڻڻ گهرجي ته روزا اڄ کان وٺي شروع ٿيا آهن. ٻالڪ انهيءَ رات اصل ڏاڍو

۽ سنڌ ۾ مالڪ جو ... جي اُنهي رکيا ڪري تو؛
... ماهه ۾ ...

(٣) ... ڪٿي ٻڪت ... تاڃو مارڪ ناهي
ڪهي ڏنا ... ڪو، مت ري جيڪا ڏرامي.

... ڪٿيون اڪل رهن ايون، جتان
انهي ڪري جي ڪا وام ڪانهي، تنکي ۾ قوت اُنو سرو ويارڪ
ڏٺي ... سري ڏنو ٻڪت فرمائي تو تہ "هي پيارا،
... ڪري، ... تہ تو تنهنجي سار سنڀال ٻڻ لهندو."

تات ٻرج

... سنڌ ۾ شبد ۾ سري ڏنو ٻڪت فرمائي تو تہ
"هي جيو، تون انهي ڪرتار کي ياد ڪر، جو سڀني کي
رزق پهچائيندو آهي. هي پيارا، ڪٿي ساري دنيا ...،
... ۾ ڪرتار کي ... ڪرڻو ... سو ڪندو.
... تہ ... ڪيئن ... جي ... جي ڪرب ۾
رکيا ڪري ٿو! ... ڪيئن ... ڪناري
تي ڪيئن ڪڏ ۾ ... ايندي آهي، انهن ويچارن
... کي ... ڪير آهي؟ ... جو ...
الن، تنهنجي ۾ رکيا آهو ... ڪري ٿو. ...
۾ ... ڪمايون اڪل رهن ... انهن کي
... ڪا ... ڪانهي، تنکي ۾ قوت اُنو ڏٺي
... تو، ... هي پيارا! ... ڪري ڪرين،
اُنو ڏٺي تنهنجي ۾ ... رکيا ڪندو."
نوٽ ... سري ... ارجن
ديو ... ڇڙهيا
آهن. ... جن
... تو ...

॥ ੧ ॥ ਕੁੰਮੀ ਜਲ ਮਾਹਿ ਤਨ ਤਿਸੁ ਬਾਹਰਿ ਪੰਖ ਖੀਰੁ ਤਿਨ
ਨਾਹੀ ॥ ਪੂਰਨ ਪਰਮਾਨੰਦ ਮਨੋਹਰ ਸਮਝਿ ਦੇਖੁ ਮਨ ਮਾਹੀ
॥ ੨ ॥ ਪਾਖਣਿ ਕੀਟੁ ਗੁਪਤੁ ਹੋਇ ਰਹਤਾ ਤਾਚੋ ਮਾਰਗੁ ਨਾਹੀ॥
ਕਹੈ ਧੰਨਾ ਪੂਰਨ ਤਾਹੂ ਕੋ ਮਤ ਰੇ ਜੀਅ ਡਰਾਂਹੀ ॥ ੩ ॥ ੩ ॥

آسا ٻاڻي ڀڳت ڌني جي کي شبد (٣)

ري چت چيتس ڪين ديال دمودر، ٻيهر ڏ
جاڻس ڪوئي
جي ڌاوهه برهمنڊ کنڊ ڪئُہ، ڪرتا ڪري سُ هوئي
(اِڪ رهاءُ)

ارٿ:- هي من! تون ديال پريڀو کي ڇو نٿو ياد ڪرين؟
ٻيا ڪي ٻه ٻنهنجا مدد گار نہ سمجهہ. هي پيارا، ڪٽي ساري
دنيا ڀٽڪين، تڏهين بہ ڪرتار کي جيڪي ڪرڻو هوندو
سو ٿيندو.

(١) جنني ڪيري اُدر اُدڪا مهہ، پنڊ ڪيئا دس دُئارا
ديئہ آهارُ آڳن مهہ راکي، ائسا خصم همارا

ارٿ:- اسانجو مالڪ اهڙو آهي جنهن ماتا جي پيٽ جي
باهہ ۾ ڏهن دئارن وارو سرير ساجيو آهــي. پرماتما هنکي
کاڌو ڏيئي جٺرا اگنيءَ ۾ رکيا ڪري ٿو.

(٢) ڪمي جلَ ماهہ تن تس باهر، پنکہ کير تن ناهي
پُورن پرمانند منوهر، سمجهہ ديکہ من ماهي

ارٿ:- مادي ڪڇئون جل ۾ هوندي آهي ۽ سندس
ٻچا جل کان ٻاهر هوندا آهن. هنن ويچارن ٻچن کي نہ ماءُ
جي ٻکن جي اوٽ آهي ۽ نہ کاڌي لاءِ کير آهي، ٻر سرو وياپڪ

ڏوري وقت ڪالپوءِ جڏهين سيٺ پڪت جن راجا رام وٽ ويا ۽ اڏينتا ڏيکاري وينتي ڪرڻ لڳا تہ مون تي ڪرپا ڪجو جو مون کان ديرُ ٿي وئي، تڏهين راجا صاحب ٻه ٽي ڪين ڇڏيو تہ سيٺ، تون تہ اڄا هينئر مون وٽان ٿي ويو آهين. تنهنتي سيٺ پڪت جن ٻُپ ۾ پڙجي ۽ اکين ۾ پاڻي آڻي وينتي ڪري چوڻ لڳا تہ ”مهاراج! منهنجي ڪهڙ تہ سنت آيا هئا. مان تہ انهن جي شيوا ۾ لڳي رهيو هوس.“ تنهنتي راجا کي يقين ٿيو تہ خود پرڀو ڌاڻيءَ جو ويس ڌاري منهنجي خدمت ڪري ويو آهي، سو صاحب ۽ خوشيءَ وچون ڪيس لڙڪ وهڻ لڳا. سيٺ پڪت کي پڻ پرماتما جي هن عجيب کيل جو ذڪر ٻڌي اکين ۾ پاڻي آيو. راجا يڪدم سيٺ پڪت جي چرڻن تي ڪري پيو ۽ هٿ جوڙي وينتي ڪرڻ لڳو تہ اوهانجي ڪرپا سان مون کي پرماتما جو درشن مليو آهي ۽ سمورو روڳ لوڙت ٿيو آهي. مون کي ديا ڪري پنهنجو شش ڪريو. سيٺ پڪت راجا کي پريما ڀڳتيءَ جو اپديش ڏنو. راجا انهيءَ ڏينهن کان وٺي سيٺ پڪت کي گورو ڪري مڃڻ لڳو ۽ ڪاشي ڪوڙ ڪر ڌونئدو هو. پاڻ منهنجي شيوا ڪرڻ لڳو، ۽ راجا جي مرڻ کانپوءِ سندس نيڪ ٻچا بہ سيٺ کي گورو ڪري مڃيندا هئا.

ਆਸਾ

ਰੇ ਚਿਤ ਚੇਤਸਿ ਕੀਨ ਦਯਾਲ ਦਮੋਦਰ ਬਿਬਹਿ ਨ
ਜੇ ਧਾਵਹਿ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਖੰਡ ਕਉ ਕਰਤਾ ਕਰੈ ਸੁ
ਰਹਾਉ ॥ ਜਨਨੀ ਕੇਰੇ ਉਦਰ ਉਦਕ ਮਹਿ ਪਿੰ
ਦੁਆਰਾ ॥ ਦੇਇ ਆਹਾਰੁ ਅਗਨਿ ਮਹਿ ਰਾਖੈ

جڏهين پرماتما وسيو، تڏهين هو ٻه وڏن ڀڳتن ۾ ليکجڻ ۾ آيو. اِهن سنتن جون وارتائون ٻڌي مون جاڻ جي ٻه ڏل سرڪي ته اُٿي ڀڳتي ڪريان. منهنجا وڏا ڀاڳ ۽ ا جو اهڙي سچي سائينءَ مون کي ساکيات پنهنجو درشن ڏنو.”

نوٽ:- هتي وچ ۾ ڀڳت سيڻ جو مختصر جيون چرتر ڏجي ٿو.

سيڻ ڀڳت جو مختصر جيون چرتر

سري سيڻ صاحب سري رامانند صاحب جن جا شش هئا ۽ چوڏهين صديءَ جي پڇاڙيءَ ۽ پندرهينءَ صديءَ ۾ ٿي گذريا آهن. هي ريوا ديس جي راجا رام جا نائي هئا. هو سنتن جي بلڪل چڱيءَ طرح شيوا ڪندا هئا، ۽ ائين ڄاڻندا هئا ته سنتن جي شيوا ڪئي سون ته گويا پرماتما جي ڪئي سون.

ڀڳت مال ۾ لکيل آهي ته هڪ دفعي جڏهن هو هميشہ وانگر راجا رام وٽ ٿي ويا ته واٽ تي ڪين ڪي سادو گڏيا، جن کي ڏسي هو ڏاڍا پرسن ٿيا ۽ هنن کي گهر وٺي اچي هنن جي چڱي ڀل شيوا ڪيائون. راجا رام جو ڪين ذرو به خيال ڪو نه رهيو. پرماتما جو پنهنجن ڀڳتن جي پيج رکندو آهي سو سندن روپ ڌاري پوري وقت تي راجا رام جي محلات ۾ آيو. راجا جي پٺيءَ ۾ ڦرڙي هئي. پرماتما پنهنجن ڪومل هٿن سان جڏهن هن جي تيل ڦليل سان مالش ڪرڻ لڳو، تڏهن هنجي ڦرڙي جي خارش لهندي ويئي ۽ هن کي آرام ايندو ويو.

ڏنائين هريءَ جو درسن پراپت ڪيو. [ڏولتا = ڏوليندو هو. پرگٽ = مشهور ٿيو.]

(٣) سچن نالي ڀُت ڪاريا، اوهُ گهر گهر سُڌما
هردي وسيا پاربرهم، ڀڳتان مهر ڪيما

ارٿ:- ڀڳت سڄڻ جو نالي هو، جو ٺڳي ۽ وهندو هو، جنهن ٻاهر گهر گهر ڀُٽندو هو تر نالي آهي، تنهنجي هردي ۾ جڏهن پار برهم وسيو، تڏهن ڀڳتن ۾ ڳڻاڻي ۾ آيو. [ڀُٽ ڪاريا = ڀٽ سنواريندڙ، سنوارت ڪندڙ، ٺڳي ۾ وهندڙ. گنما = ڳڻاڻي ۾ آيو.]

(٤) اهي پڌ سُنڪي جاترو، اُپ ڀڳتي لاڳا
ملي پرتڪر ڳسائيما، ڏنا وڏ ڀاڳا.

ارٿ:- اهي پرسنگ پڌي مان ڏنو جاٽ ذات جو، اُني پرماتما جي اڳتيءَ کي لڳي پيس. مون سان ساکيات پرماتما آهي مليو ۽ منهنجا وڏا ڀاڳ ٿيا. [جاترو = جاٽ ذات جو. پرتڪر = ساکيات، ظاهر.]

تات پرج

ون سندر شبد ۾ سري ڏنو صاحب فرمائي ٿو تر "سري نامديو ڀڳت جو فقط ڪ ليکو ڇيپو (ڪتي) هو، سو بہ پرماتما جا گڻ ڳائي اُوچي پد تي وڃي پهتو. سري ڪبير صاحب جو ذات جو ڪوري هو، اُهو بہ پرماتما جو پوڄن ڪري وڏو ڪن وان ٿيو. سري روداس صاحب جو ڍوليو (مئل ڍلور) ڍوئيندو هو، تڏهن مهاپُرش ساڌ سنگت ۾ ٿي، هريءَ جو درسن ڪيو. سري سئن ڀڳت جنهنجي ڀيکن کي سڌ آهي تہ ... تي سنوارت ڪندڙ هو، انهي جي هردي ۾ بہ

کي هن سان پريو، جو پرم پرش پرماتما مون کان وسري ويو؟
[جڳت = جڳتي، ريت. نواسي = وسائي. جال = ڄار. ڦند = ڦاسي. سنڀچر = کنا ڪري.]

(٣) گيانُ پرويسُ گُرهِ ڌنُ ديئا، ڌيانُ مانُ منُ ايڪ مئي
پريم ڀڳت ماني سکُ جانيا، ترپت اگهاني مُڪت ڀئي

ارٿ :- گوروءَ جي ڏنل ڌن يعني گيان جو پرويش جڏهين من ۾ ٿيو، تڏهين مان اُنجو ڌيان ڪري اُن سان هڪ روپ ٿي ويس. جڏهين مون پريما ڀڳتيءَ کي سُئيڪار ڪيو، تڏهين مونکي سک جو پتو لڳو. پوءِ مان ڍاپجي، راضي ٿي مڪت ٿي ويس. [پرويش = دخل ٿيڻ. گرهه = گوروءَ جو. ماني = قبول ڪئي، سئيڪار ڪئي.]

(٤) جوت سماءِ سماني جاڪےَ، اڇلي پرڀ پهچانيا
ڌنيءَ ڌنُ پائيا ڌرڻي ڌر، ملِ جن سنت سمانيا.

ارٿ :- پرماتما جي جوت، جا سڀني ۾ سمايل آهي، سا جڏهين منهنجي هردي ۾ سمائي، تڏهين مون پربوءَ کي سڃاتو، جو لڳجڻ جو نه آهي. ڀڳت ڌني جن فرمائين ٿا ته مون ڌرڻي ڌر پرماتما کي پنهنجو ڌن سمجهي پراپت ڪيو آهي ۽ سنت جنن سان ملي هن سان سمائجي ويو آهيان.
[اڇلي = جو ڪنهنجي ڇاڙ يا لڳجڻ جو نه هجي. ڌرڻي ڌر = پرٿوي جو آڌار.]

ٿات پرچ

هن سند ر شبد ۾ ڀڳت ڌني جن پنهنجي حالت ڏيکارين ٿا. هي جيوآتما جو نيون پوکي ٿو، پر منجهي من کي ڪا سانت نه ٿي اچي. هو وشين ۾ مست رهي ٿو، جنهنڪري مالڪ مهربان هن کان وسري وڃي ٿو.

آسا باڻي ڀڳت ڌني جي کي شبد (١)

اڪ اونڪار ستگور پرساد

ڀرمت ڦرت ٻهه جنم بلائي، تن من ڌن نهي ڌيري
لالچ بکُ ڪام لبڌ راتا، من بسري پرڀ هيري
(اڪ رهاءُ)

ارٿ :- جونين ۾ ڀرمندي ۽ ڦرندي ڪيئين جنم گذري ويا، پر سرير ۾ جو من آهي تنهنکي ڌن ڌيارن ڌيرج نه آيو. هي من ڪامادڪ وشين جي لالچ ۾ لوڀجي ۽ مست ٿي پربوءِ کي وساري ڇڏي ٿو، جو هيري وانگي اَمولڪ آهي. [بلائي = گذري ويا. ڌيري = ڌيرج آيو. لبڌ = لوڀجي. راتا = مست ٿي.]

(١) بکُ ڦل ميٺ لڳي من بئوري، چار بچار نه جاڻيا
گن تي پريت ٻڌي آن ڀانتي، جنم مرن ڦر تاڻيا

ارٿ :- آتما هاڃي ڪندڙ ڦل هن مست من کي مٺا لڳن ٿا ۽ سندر وچارن جي هنکي سوجهي نه ٿي پوي. شب گڻن کان مٿي هن جو جي پريت ٻين ڀاتي وڌي، جنهنڪري وري جنم مرڻ جي تاڃي تاڻي بيٺي. [بکُ ڦل = آتما هاڃي ڪندڙ ڦل. بئوري = چريو. چار = سندر. گن = شب گڻ. آن ڀانتي = ٻين ڀاتي.]

(٢) جُڳت جان نهي رديءِ نواسي، جلت جال جم ڦند پري
بکُ ڦل سنچ ڀري من ايسي، پرم پُرک پرڀ من بسري

ارٿ :- پرماتما جي جاڻڻ جي جڳتي مون مردي ۾ ڪانه وسائي، ۽ جم جي جار جي ڦاسيءَ ۾ ڦاسي پئي سڙيس. مون آتما هاڃي ڪندڙ ڦل ڪٺا ڪري ايتري تدر ڀنڊجي من

آخر وقت ڪان وٺي هو پنهنجو ڌنڌو ڇڏي فقط هڪ سچي پرماتما جي ڀڳتي ڪرڻ لڳو.

سري ڌني ڀڳت جا ڪيترا سندر ۽ من موهيندڙ شبد سري گورو ارجن ديو سچي پاتشاه دياپالي سري گورو گرنٿ صاحب ۾ چاڙهيا آهن، جنهنجي پڙهڻ مان اسانکي خبر پوندي ته هن پريمي ڀڳت جو پرميشور ۾ ڪيترو نه نسچو هو. ڌن آهن اهڙا پرميشور جا پيارا، جن پنهنجي ڀڳتيءَ جي پرتاپ ڪري، ساري ڀارت کنڊ جو منهن مٿي ڪيو آهي ۽ جنهنجي اُتم سکيا اسان موڙهن ۽ پاپين کي سڌيون رستو ٻڌائيندڙ آهي.

نوٽ:- هتي ٿي شبد ڌني ڀڳت جا، جي سچي پاتشاه سري گورو ارجن ديو جن راڳ آسا ۾ چاڙهيا آهن، تنهنجو ارٿ ڏجي ٿو.

ਆਸਾ ਬਾਣੀ ਭਗਤ ਧਨੇ ਜੀਉ ਕੀ

੧ ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਭ੍ਰਮਤ ਫਿਰਤ ਬਹੁ ਜਨਮ ਬਿਲਾਨੇ ਤਨੁ ਮਨੁ ਧਨੁ ਨਹੀ ਧੀਰੇ
ਲਾਲਚ ਬਿਖੁ ਕਾਮ ਲੁਬਧ ਰਾਤਾ ਮਨਿ ਬਿਸਰੇ ਪ੍ਰਭ ਹੀਰੇ॥ ੧ ॥
ਰਹਾਉ ॥ ਬਿਖੁ ਫਲ ਮੀਠ ਲਗੇ ਮਨ ਬਉਰੇ ਚਾਰ ਬਿਚਾਰ ਨ
ਜਾਨਿਆ॥ ਗੁਨ ਤੇ ਪ੍ਰੀਤਿ ਬਢੀ ਅਨ ਭਾਂਤੀ ਜਨਮ ਮਰਨ ਫਿਰਿ
ਤਾਨਿਆ ॥ ੧ ॥ ਜੁਗਤਿ ਜਾਨਿ ਨਹੀ ਰਿਦੈ ਨਿਵਾਸੀ ਜਲਤ
ਜਾਲ ਜਮ ਫੰਧ ਪਰੇ ॥ ॥ ਬਿਖੁ ਫਲ ਸੰਚਿ ਭਰੇ ਮਨ ਐਸੇ ਪਰਮ
ਪੁਰਖ ਪ੍ਰਭ ਮਨ ਬਿਸਰੇ ॥ ੨ ॥ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਵੇਸੁ ਗੁਰਹਿ ਧਨੁ
ਦੀਆ ਧਿਆਨੁ ਮਾਨੁ ਮਨ ਏਕ ਮਏ ॥ ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤਿ ਮਾਨੀ ਸੁਖੁ
ਜਾਨਿਆ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਅਘਾਨੇ ਮੁਕਤਿ ਭਏ ॥ ੩ ॥ ਜੋਤਿ ਸਮਾਇ
ਸਮਾਨੀ ਜਾ ਕੈ ਅਛਲੀ ਪ੍ਰਭੁ ਪਹਿਚਾਨਿਆ ॥ ਧੰਨੈ ਧਨੁ ਪਾਇਆ
ਧਰਣੀ ਧਰੁ ਮਿਲਿ ਜਨ ਸੰਤ ਸਮਾਨਿਆ ॥ ੪ ॥ ੧ ॥

ڪم ۾ ٻڌيءَ ٻوڪڙ ۾ سنڀالڻ جو ڪم سڀ ڀاڻ ئي ڪري ٿو ۽ ٿڪجي پئيءَ نه ٿو."

ترلوچن اهو حال ڏسي اسچرج ۾ پيو، ۽ چيائينس ته "ڏسا! مون سان انجاڻ ڪيو دوءَ ته مونکي جيڪي ٺاڪر ڏيندو تنهنجو اڌ توکي ڏيندس. هاڻي تو تنهنجو سڀ ڀنيءَ وغيره جو ڪم ڪار ڪري ٿو. ڀلائي ڪري مونکي به ته سندس درسن ڪراءِ." تنهنتي ڌني ڀڳت چيس ته "واه! هيڏانهن هلو ته اوهانکي درسن ڪرايان."

ائين چئي کيس پنهنجي ڪانئن وٽ وٺي اچي اشارو ڪري چيائينس ته "مهراج، ڏسو منهنجو ٺاڪر هن اڇيءَ ڪانءِ جي پرسان بيٺو آهي. هيڏور وري ڏسو ته اُتان ڇُري ڪاريءَ ڪانءِ پرسان وڃي بيٺو آهي." ويچاري ترلوچن کڻي نهاريو، پر هنکي ڪجهه ڏسڻ ۾ نه آيو. ترلوچن کي پرتيت ٿي ته هن ڀالي ڀولي ڀڳت کي پرماتما درسن ڏنو آهي، سو هنکي وري به وينتي ڪيائين ته "پيارا! جيئن وڻئي تيئن مونکي پرماتما جو درسن ڪراءِ. ڌني ڀڳت هٿ جوڙي پرماتما کي وينتي ڪئي، جنهن ترلوچن پرڀو کي به پنهنجو درسن ڏيئي نهال ڪيو.

ڀڳت مال ۾ لکيل آهي ته ڪجهه وقت کان پوءِ پرماتما ڌني ڀڳت کي پيار سان چيو ته "هي پيارا! تون سري رامانند سواميءَ وٽ وڃ ۽ هنکي پنهنجو گورو ڪري منهنجي پريما ڀڳتيءَ ۾ مگن ره." ڌنو ڀڳت ست وچن ڪري جلدي ئي ڪاشيءَ ۾ سري رامانند سواميءَ وٽ ويو. سري رامانند سوامي هن ڀڳت کي ڏسي گهڻو پرسن ٿيو ۽ هنکي پريما ڀڳتيءَ جو اُپديش ڪيائين.

جڏهن پرماتما ڏٺو، تہ منهنجي درسن بنا هو پنهنجي جان گهات ڪرڻ تي آهي، تڏهن هن کان وڌيڪ سٺو نہ ٿيو ۽ يڪدم پرڪٽ ٿي، هن پنهنجي پياري ڀڳت کي گلي سان لاتو. پرماتما بلڪل خوش ٿي اُهي پار ڦُٽيون روٽيون ۽ ٻاڇي کائڻ لڳو ۽ ڏلي ڀڳت جي مُکہ ۾ پنهنجي پوتر هٿن سان گرهہ وجهڻ لڳو ۽ بار بار ڏلي ڀڳت جي روٽين ۽ ٻاڇيءَ جي ساراهہ ڪري چوڻ لڳو تہ "اڄ کان وٺي تنهنجي ٻچيءَ جي رکواري توڙي تنهنجي کائڻ جي سنڀال آءٌ پاڻ ڪندس، تون اهو سمورو وقت ڀڄن جي موج وٺ."

انهيءَ سال ڏلي ڀڳت جي ٻچيءَ ايترو گهڻو اَن پيدا ڪيو، جو سڀ پاڙيسري عجب کائڻ لڳا. هنجي ٻچيءَ کي اڄا تائين "ڏلي ڀڳت کي ڪيت" يعني ڏلي ڀڳت جي ٻچي ڪري سڏيندا آهن. انهيءَ وچ ۾ ترلوچن برهمڻ ڪنهن ڏورانهين ديس ويو هو. جڏهن هو اتان پنهنجي وطن موٽيو، تڏهن ڏلو ڀڳت ڪيس ڏسي سندس چرڻن تي ڪري پيو. ترلوچن برهمڻ سمجهيو تہ شايد هنجي ماءُ پيءُ ڪيس ڪاريون ڏنيون آهن تہ "ڌهڙا ٽهڙا، تو هڪ لکمي پتر جي عيوض پنهنجي سندر ڪانءُ ڦرائي آيو آهين، سو وڃي پنهنجي ڪانءُ ترلوچن کان موٽائي وٺي اچ." ترلوچن انهيءَ چنتا ۾ ئي هو تہ ڏلو ڀڳت اُٿي هٿ جوڙي ڪيس چوڻ لڳو تہ "هي مهاراج! اوهان مون تي دَيا ڪري مونکي ٺاڪر ڏنو تنهن منجهان مونکي گهڻو سک پراپت ٿيو آهي. اٺ ئي پهر منهنجي شيوا ۾ رُڌل آهي. کائين چارڻ جو

جڏهين اهڙيطرح ورلاپ ڪندي ٻه پهر گذري ويا، تڏهين هو مٿو ڌوڻي چوڻ لڳو ته ”هي دين ديال! هي ڀڳت وڇل! هي اناٿن جا ناٿ مونکي مورک سمجهي، مون جاٿ جون مانيون نٿو کائين؟ ٻڌاءِ ته مان ڀيلڻيءَ کان به ليچ آهيان ڇا، جنهنجا جوٺا ٻير تو پريم سان کاڌا؟ تو ڪورون جي راجا دريوڌن جا (٣٦) پرڪارن جا امرت جهڙا ڀوڄن ڇڏي ودر داسيءَ جي پٽ جو آلوڻو کاڌو ورتايو، ۽ سُداما برهمڻ جو مها ڪنگال هو، تنهنجا چانور توکي بلڪل سوادي لڳا. سو هاڻي منهنجون روٽيون، جي مون گهڻي پريم سان توکي کائڻ لاءِ ڏنيون آهن، سي ڇو نٿو کائين؟“ ائين چئي اهي رڙ ۽ ڇٽڪيو ۽ چوڻ لڳو ته ”هي ڀڳوان! مون وٽ ڌن ڪونهي، جنهنڪري مان توکي ميوا، مٺايون ۽ هر طرح جا عمدا ڀوڄن آڻي کارايان.“

اهڙيءَ طرح جڏهين ليزاريون ڪندي اڌي سانجهي ٿي، تڏهين لاچار ڪري سمجهيائين ته ٺاڪر روٽي ڪين کائيندو. پوءِ هڪ ڇڪيا ڏاڍي پاڻڪي جٿرپڻي سان جو سعيو ڪيائين. هن سمجهيو ته وڌيڪ جيئڻ چڱو نه آهي، ٺاڪر جو ترلو جن برهمڻ مهڻو ڏيندو ۽ چوندو ته مون اڳيئي ٿي سمجهيو ته تون ڪيئن ٺاڪر جي پوڄا ڪين ٿي سگهندين.

پرماتما پريم جو بکيو آهي ۽ اُنري توڙي ڀلي جي الڌ رڌ جيڪي وڌي وانگر تو، سو ڪاٿس ڪجهه نه آهي. جيتوڻيڪ هن پياري ڀڳت جي پاڻ پڙهيو هئي (۽ پڙهيو پوڄا هڪ ڪهڙي قسم جي پوڄا ليکجي آهي)، تنهن هوندي به

"مهاراج! منهنجي ڪائين مان جا ٽوڪي پسند اچي، نه ٿون ڪرڻ." ترلوچن هڪ مها سندر ڪانءُ چونڊي پاڻ سان اُها گهر وٺي ويو.

جڏهين برهمڻ گهر پهتو، تڏهن سندس گهر واريءَ پڇيس ته "مهاراج! هيءَ سندر ڪانءُ اوهانکي ڪٿان هٿ آئي؟" هن سموري وارتا ڌني ڀڳت جي کيس ٻڌائي ته ڪيئن هنکي هڪڙو نڪمو پٿر ڏيئي، هيءَ ڪانءُ اٽڪل سان وٺي آيو آهيان.

ڌني ڀڳت کي پٿر ملڻ ڪري اهڙي ته خوشي ٿي، جهڙي نرڌن کي ڌن حاصل ڪرڻ سان ٿيندي آهي يا چاترڪ پکيءَ کي سواتي بوند ملڻ سان، يا سورمي کي جنگ کٽڻ سان ٿيندي آهي. ٻئي ڏينهن صبح جو سوير اُٿي درياهه تي ويو. پهريائين پاڻ اشنان ڪري، پوءِ ٺاڪر کي اشنان ڪرائي مٽيءَ مان کيس تلڪ ڏنائين ۽ جيڪي ٻاروٽيون روٽيون ۽ ٿيوڻ ماڻس کائڻ لاءِ ڏنو هوس سو به ڪري ٺاڪر جي اڳيان رکيائين، ۽ هٿ جوڙي چيائين: "ٺاڪر جي! هي روٽيون کاءُ."

جڏهين ٿورو وقت گذريو، تڏهين جان ڪٿي ڪپڙي جو پلؤ مٿي ڪري ڏسي ته روٽيون ته اُئين ئي رکيون آهن. پوءِ وري هن ڪپڙي سان ڍڪي رکيون. ٻه چار دفعا ائين ڪيائين، پر ڏٺائين ته ٺاڪر اصل اُنهن کي هٿ به نه لاتو آهي، تڏهين ڏاڍو اُداس ٿيو ۽ چيائين ته، "هي ٺاڪر جي! مان جاٽ ذات، مونکي تنهنجي پوڄا جئن ڪرڻ گهرجي تئن ڪرڻ نه ٿي اچي، تنهن ڪري منهنجون آٽيون ۽ بي سواد روٽيون نٿو کائين."

جڏهن ڏلي ڀڳت اهي لفظ ٻڌا، تڏهن ڪجهه ۽ ڪجهه پاڻي، مٽ جهڙي، نمرتا سان وينتي ڪري چوڻ لڳو ته "مهاراج! مان هر روز صبح جو سوير اٿي، گنگا ۾ سنان اشنان ڪري، ٺاڪر کي اشنان ڪرائيندس ۽ پوءِ ٺاڪر کي ڀوڳ لڳائي پوءِ کائيندس، ديا ڪري مونکي ٺاڪر ڏيو." ترلوچن هنکي گهڻيئي بهانا ڏيڻ لڳو، پر ڏلو اهڙو جاءِ تان اڏو ٿو چوي جهڙي ڀت. ڇڏڻ ڳالهه ئي نه ڪيائين. چي مونکي ڪيئن به پنهنجو ٺاڪر ڏيو.

تنهن تي ترلوچن ڪاوڙجي کيس گهڻو ڏنو، جنهنڪري هو پٽ تي ڪري پيو ۽ بيهوش ٿي ويو. ترلوچن هنکي اهڙي حالت ۾ ڏسي ديا آئي سندس مُنهن ۾ جل وڌو ۽ وڏي آواز سان کيس ڪن ۾ چيائين ته "اٿ ڏلا! مان توکي پنهنجي گهران هنڪان به وڏو ٺاڪر آڻي ٿو ڏيان." جڏهن ڏلي ڀڳت اهي مٺا لفظ ترلوچن جا ٻڌا، تڏهن تڪڙ اٿي کڙو ٿيو. ترلوچن پنهنجو آسڻ ٿوري وقت لاءِ ڏلي ڀڳت جي حوالي ڪري پنهنجي گهر ويو ۽ هڪ ڏکو وڏو ڪارو ڳول پٿر آڻي کيس ڏيئي چيائين ته "ڏلا! هي سڀني ٺاڪرن جو گورو اٿئي، هنجي شيوا ڀلي ڀت ڪجانءِ." ڏلو ڀڳت اهو وٺي بلڪل پرسن ٿيو ۽ ترلوچن کي چوڻ لڳو ته "هي مهراج! تنهنجا لک ٿورا، تنهنجون ڀلايون لاهڻ جون نه آهن." تنهن تي ترلوچن کيس چيو ته "هي پيارا! ڪجهه ته ڏينهن مونکي به ڏي ته آسيس ڪندو رهان." ڏلي ڀڳت کيس چيو ته

ڀڳت ڌنو

سري ڌني ڀڳت کي ڌنو ڄٽ ڀي ڪري سڏيندا آهن. سندس جنم ۱۴۱۵ع ۾ ٿيو. هو راجپوتانا جي هڪڙي ڳوٺ ۾ رهندو هو. ڀڳت مال ۾ لکيل آهي ته جڏهن ڌنو ڀڳت اٽڪل سٺن ورهين جو ٿيو، تڏهن هو ڳائيون چارڻ لڳو. ڳائين کي نديءَ تي پاڻي پيارڻ مهل هو ترلوچن نالي هڪ برهمڻ کي نديءَ جي ڪناري تي ٺاڪرن جي پوڄا ڪندو ڏسندو هو. هن جي دل ۾ اهو خيال ايندو هو ته "جيڪر ترلوچن مون کي ٺاڪر ڏئي ته مان به هن وانگي پوڄا ڪريان."

انهيءَ طرح ويچار ڪندي گهڻيئي ڏينهن گذري ويا. نيٺ هڪ ڏينهن پنهنجون ڳائيون ڇڏي وڃي ترلوچن برهمڻ جي ڀرسان ويٺو. جڏهن ترلوچن پوڄا ڪري اُٿيو، تڏهن ان کي پيرين پئي هٿ جوڙي وينتي ڪيائين ته "مهاراج! ديا پالي مون کي ٺاڪر ڏيو ته مان به سندس پوڄا ڪريان." اهو ٻڌي ترلوچن چيس ته "ڌنا! ٺاڪر جي پوڄا ڪرڻ بلڪل ڪٺن آهي. تون ڄٽ ذات آهين. تو کان اها پوڄا اصل ٿي نه سگهندي. تون ڪيئن صبح جو سوير اٿي ٿڌي پاڻيءَ سان اشنان ڪري ٺاڪر جي پوڄا ڪندين؟ تون صبح جو اُٿڻ شرط جيسين ٻه روٽلا نه کائين، تيسين توکي آرام اصل نه اچي، تنهنڪري چڱو آهي ته انهيءَ ڳالهه تان بلڪل لهي وڃ."

تات پرج

هن سندر شبد ۾ سري رويداس صاحب فرمائين ٿا ته ”جو جيءُ سچي مالڪ کي ياد نه ٿو ڪري سو پنهنجو جنم ڪنوائي ٿو. هي انسان جو مٽيءَ جو ٺاهو آهي، سو اندرين هي ٻ ۽ جي جڙيو آهي. اندريون کيس ٻاهرين والڪو پيئون ٿو لڳائين ۽ هو سڌن سنگ ۾ ڪند ڪند پيو ٿئي. جڏهن ڪو درجو يا ڏڻ ملئيس ٿو، تڏهن ته ٿان ۽ ٿولهه ۾ پئجو وڃي ۽ ڪهڻ ۾ اڪري ٿي پڏيس. پائيندين ٿو ته هون جهڙو ڪو ڄائو ڪو جمندو. وري جڏهن دولت سندس هٿ مان وڃي ٿي، تڏهن ته سندس حال ڏسو. روئيو پيو روئي جي مايا ڪاڏي ڀر ڪري ويئين. مطلب ڳالهه جو ته، الندي وندي سارو ڏينهن هي انسان مايا جي موهه ۾ ڦاٿو پيو آهي. تنهنڪري جڏهن جو هتان راهي ٿئي ٿو، تڏهن ڪا ليکو جو نه وڃي ٿو ٻاني. هي پيارا، هي سنسار ڪڏو ڪيل آهي، تون هتان انسان پريت رکين.“ صاحب فرمائين ٿا ته ”انسان سنسار کي چٽيڪر سمجهي، انسان پريت جوڙي آهي جو هن ڪيل جو وڃڻ ۾ آهي.“

نوٽ:- سري رويداس صاحب جن جي واڻيءَ ڪانهوءَ سچي پاتشاهه سري گورو ارجن ديو جن، ڀڳت ڏني صاحب جن جي واڻي واڳ آسا ۾ چاڙهي آهي. ڀڳت ڏني صاحب جن جي شبدن جي ارٿ ڪان اڳي هتي ڀڳت ڏني صاحب جن جا مختصر جيون چرتر ٻالڪن جي لاءِ ڏجن ٿا.

॥ ੨ ॥ ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਬਾਜੀ ਜਗੁ ਭਾਈ ॥ ਬਾਜੀਗਰ ਸਿਉ ਮੁੋਹਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਬਨਿ ਆਈ ॥ ੩ ॥ ੬ ॥

آسا ڀاڳي سري روداس جي کي شبد (٦)

"خصم وساري سی کمذات"

ماٽي کو پتُرا ڪيسي نچت هئ

ديکئ ديکئ سنئ بولئ، دوڙيو ڦرت هئ

(اِڪ رهاءُ)

ارٿ:- انسان جو مٽيءَ جو پتلو آهي، سو ڪيئن ٿو نچي ٿو. ڪڏهين ڏسندو نهاري ٿو، ڪڏهين ٻڌندو نهاري ٿو، ٻڌي ٿو، ڳالهائي ٿو ۽ ڊوڙندو ڦرندو وتي.

(١) جب ڪڇ پاوئ تب گرب ڪرت هئ

مائيا گئي تب روون لگت هئ

ارٿ:- جڏهين ڪجهه مليس ٿو، تڏهين اهنڪار ڪري ٿو. جڏهين مايا هٿون وڃيس ٿي، تڏهين روئڻ لڳي ٿو.

(٢) من بچ ڪرم رس ڪسهِ لڀانا

بنس گئيا جاءِ ڪهوُن سمانا

ارٿ:- من، وچن ۽ ڪرمن ڪري هيءُ جيو خوشين ۾ لالچي وڃي ٿو ۽ جڏهين هو ناس ٿيندو، تڏهين ڪٿي وڃي سمائبو؟ (ڀاو- وڃي ڪا نه پتو جون وسائيندو.) [رس ڪسهِ — خوشيون. لڀانا = لالچي وڃي ٿو.]

(٣) ڪهِ رويداس باجي جڳ ڀائي

باجيگر سنگ موهِ پريت بن آئي.

ارٿ:- سري روداس صاحب جن فرمائين ٿا ته "هي ڀائي! هيءُ جڳ هڪ کيل آهي، پر منهنجي پريت اُن سان جڙي آهي، جو هن کيل جو رچيندڙ آهي."

ڪيرِ ڇڏي ويو؟ من ورائي ڏني ته "بابا سائين! ٻئي ڪڏهن جي ڏسڻ جي اوهين ٻُڌا ڪندا؟ مان اوهان کي روز روز اکين سان اهو حال ڏيکاريان، پوءِ ته بس؟" ائين چئي ڪير جو ڪٽورو تيار ڪري ٺاڪر جي اڳيان رکيو جي روبرو رکيائين ۽ هٿ جوڙي وينتي ڪرڻ لڳو ته "اي ديالو! جهڙيطرح اڳي منهنجي هٿان کير پيتو اٿوَ، تهڙيطرح هيئنر به انگيڪار ڪريو ته بابي کي پرتيت اچي." پيارا پرميشور، جو سدائين پنهنجي ڀڳتن جي ڳوريءَ ۾ ٻڌل رهي ٿو ۽ هميشه انهن جي لڄ رکندڙ آهي، سو ڪئين پنهنجي ڀڳت جي اها وينتي نه ٻڌندو! اماڻ ايشور پنهنجو چتر ڀُڄ سروپ پرگهٽ ڪري اچي کير پي ويو. پٽس جا وڏا ڀاڳ چئجن، جو اهڙي ڀڳت پُٽ جي ڪري هن کي پرميشور جو درسن پراپت ٿيو. درسن ڪري ٻنهي پيءُ پُٽ ڀڳوان جي چرنن تي ڪري ۽ اچي استت ڪري ٻاڻي ڪرتارٿ ڪيائين.

(۳) جن رَوِداس رام رنگ راتا
اِئو گُر پرساد نرڪ نهي جاتا.

ارٿ:- سري روداس صاحب جن داس ٻاو سان فرمائين ٿا ته "اسين رام جي رنگ ۾ رتا پيا آهيون، انهيءَ ڪري گوروءَ جي ديا سان اسين نرڪ ۾ نه ويندا سون."

ਆਸਾ

ਮਾਟੀ ਕੋ ਪੁਤਰਾ ਕੈਸੇ ਨਚਤੁ ਹੈ ॥ ਦੇਖੈ ਦੇਖੈ ਸੁਨੈ ਬੋਲੈ ਦਉਰਿਓ ਫਿਰਤੁ ਹੈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਜਬ ਕਛੁ ਪਾਵੈ ਤਬ ਗਰਬੁ ਕਰਤੁ ਹੈ ॥ ਮਾਇਆ ਗਈ ਤਬ ਰੋਵਨੁ ਲਗਤੁ ਹੈ ॥ ੧ ॥ ਮਨ ਬਚ ਕ੍ਰਮ ਰਸ ਕਸਹਿ ਲੁਭਾਨਾ ॥ ਬਿਨਸਿ ਗਇਆ ਜਾਇ ਕਹੂੰ ਸਮਾਨਾ

وچائڻ لڳو. ڪجهه وقت ڪانپوءِ ڏٺائين تہ ٺاڪر کير مان ڏرو بہ نہ ورتايو آهي، تنهنڪري انهي ڏاڍيون ليزاريون ڪرڻ لڳو ۽ چيائين تہ "ڪرپا نڌان! مون هي کير خوب ڪاڙهي منجهس مصري وجهي تو دان لاءِ آندو آهي. توهين ڇو ڪين ٿا پيئو؟ جيڪڏهين مون کان ڪا اڻ کيا ٿي هجي تہ ڪرپا ڪري مونکي معاف ڪجو. ڀلائي ڪري هي کير پيئو. جي نہ پيئندا تہ ڀابو مون تي ڪاوڙبو ۽ چوندو تہ تو ٺاڪر جي پوريءَ طرح شيوا نہ ڪئي آهي. هو مونکي آئينده وري اوهانجي شيوا ڪرڻ نہ ڏيندو. تنهنڪري دَيا پالي هن کي پوڄڻ لڳايو." ائين چئي وري جهانجهہ وڄائڻ لڳي رهيو. ڪجهه دير ڪانپوءِ وري ڏٺائين تہ کير تہ اوتري جو اوترو ئي پيو آهي. تنهن تي ڇُري کڻندي پاڻ کي ٿي هڻيائين، تہ ايتري ۾ پرميشور هن جو آتي پريم ۽ نسچو ڏسي اُٿي اچي پاڻ پرگهٽ ٿيو ۽ هن کان ڇري هٿ مان کسي سمورو کير پي الوپ ٿي ويو. ڀڳت نامديو درسن پائي ڏاڍو پرسن ٿيو ۽ ٺاڪر جي شيوا تيهان ئي ڏاڍي چاهہ سان ڪرڻ لڳو.

جڏهين پٽس موٽي آيو، تڏهين پنهنجي پٽ کان ٺاڪر جي شيوا بابت احوال پڇيائين. هن ٻڌايس تہ مون ٺاڪر کي کيرڻي ڏاڍي جُڳتيءَ سان تيار ڪري پيئاري. پٽس کي اها ڳالهہ وسهڻ ۾ نہ آئي، ڇو جو پاڻ وِچارو ٺاڪر کي رڳو ڇنهو کير جو هٽي ايندو هو ۽ مڪر سان چوندو هو تہ مان ٺاڪر کي پوڄ لڳائي آيو آهيان. پٽ کان پڇيائين تہ ڪهڙن پئي بہ ڏٺو تہ ٺاڪر تنهنجو

تاريخ ١١ ماگهہ سنبت ١٥٧٥ = ١٥١٨ع، ١١٩
ورهين جي ٻرڙ اوستا ۾ ٿيو.

(٢) لمت نامديئہ ڏوڙ ڀيٺائيا
تہ جهڪ جنم سدڪت لهي آئيا

ارت:- ٻتا جي دستور موجب نامديو ٺاڪر کي کير پياريو، تنهنڪري وري سنسار ۾ جنم جو دکہ نہ ڀوڳياليس.
[لمت = ليم، ٻتا جي دستور موجب. سدڪت = دکہ.]

نوٽ:- هڪ دفعي ڀڳت نامديو جو پيءُ ڪنهن ڪم ڪارڻ پنهنجي ڳوٺان ٻئي ڪنهن ڳوٺ ۾ ٿي ويو، سو نامديو کي چيائين تہ "ابا! مان ٻاهر ٿو وڃان. جيئن مون ٺاڪر جي شيوا ڪندو ڏٺو اٿيئي، تيئن تون بہ ڪندو رهجہ. ٺاڪر کي اشنان ڪرائي پوءِ پرساد ڪرائجہ ۽ تنهن کانپوءِ پنهنجي رسوئي وٺجہ. جيڪڏهن من ڪنهن ٻئي طرح ٺاڪر جي شيوا ڪئي تہ پوءِ اٺيندو اهو ڪم توهان پاڻ ٻيو ڪجہ". ڀڳت وچارو ڪيترو ڏينهن ڪان ٿيو سگهندو، هو تہ مون کي ڪڏهن اها شيوا نصيب ٿيندي، سو جڏهن ڏٺائين تہ هاڻي پاڻيءَ مون کي انهيءَ شيوا ڪرڻ جو وجهہ مليو آهي، تڏهن ڪوڙن ۾ نہ پيو ماڻي. ٺا ڪيائين جو جهڙڪ ۾ جي پنهنجن هٿن سان کير ڏهي، اُهر ڳوڙا، مصري ۽ باداميون ۽ ٻيو خوب ڪاڙهيائين. جڏهن کير ڪاڙهي ماني دار ٿيو، تڏهن ان مان ڪٽورو ڀري ٺاڪر جي اڳيان آڻي رکيائين ۽ چيائين تہ اي منهنجا سوامي! مون کي پنهنجو داس ڄاڻي هي کير انگيڪار ڪريو تہ منهنجي من کي آنند اچي. ائين چئي وٺي جهالجہ

ارٿ:- هريءَ جو نام سمرڻ ڪري ڪبير ڀڳت مشهور ٿيو ۽ هن جا جنم جنم جا ليکا چُڪي ويا. [اُجاگر = مشهور. ڪاگر = ڪاغذ، ليکا (جنم جنمانترن جي ڪرمن جا).]

نوٽ:- سري ڪبير صاحب جن جو جنم هڪ برهمڻيءَ جي گهر ٿيو، پر قدرت واهگوروءَ جي سندن نيپاج هڪ ڪوريءَ جي گهر ۾ ٿيو. سري ڪبير صاحب جن ننڍي هوندي پنهنجن سنگتين سان راند ڪندي "هري رام" "هري رام" پيا چوندا هئا. مسلمانن کي اِها ڳالهه ڏان بلڪل مٺيان لڳندي هئي، ڇو هي ڪو ڪافر ٿو ڏسجي. هن ٻار مان خوف آهي.

جڏهن سري ڪبير صاحب جن وڏا ٿيندا ويا، تڏهن منجهن ڀڳتيءَ ۽ نام جو ٻل ويو سرس ٿيندو. هو سمجهندا هئا ته جڳ، ورت، دان ۽ برهمڻ کارائڻ کان هريءَ جي نام جپڻ ۾ وڌيڪ فائدو آهي. سري ڪبير صاحب جن جا شبد گيان، ويراڳ ۽ ڀڳتيءَ سان ايتري قدر ڀرپُور آهن، جو سڀ پنٿ اُنهن کي انگيڪار ڪن ٿا ۽ جيڪو سچيءَ دل سان اُنهن تي عمل ڪندو، سو گهڻو لاڀ پرائيندو.

سري ڪبير صاحب جن سري رامانند سواميءَ جا شِشُ هئا. هو هر روز پنهنجي گوروءَ جو درسن ڪرڻ ويندا هئا ۽ جيڪا گيان گوشٽ سندن گوروءَ ۽ پنڊتن جي وچ ۾ ٿيندي هئي، سا دل لائي ٻڌندا هئا. هو پنهنجو ڪوري ڪو ڌنڌو ٻه ڪندا هئا ۽ ڪمائيءَ مان ڏورو حصو پنهنجي ماءُ کي ڏيندا هئا، باقي ٻيو سمورو سادن جي شيوا ۾ سڦلو ڪندا هئا.

سري ڪبير صاحب جن جو سچو کنڊ ۾ پڪار جڻ

(۳) ہریہر کي جيوري ڈاڈو تيرو جن
کہ روداس چوئيو کون گن.

ارت:- تنهنجو داس ہریہر جي رسيءَ ۾ ٻڌو ہيو آهي. سري روداس صاحب جن فرمائين ٿا تہ اُن رسيءَ کان ڇٽڻ مان ڪهڙو گڻ يا فائدو ٿيندو؟ (يعني ڪو فائدو ڪونہ ٿيندو.) [جيوري = لوري، رسي. گن = فائدو.]

ਆਸਾ

ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰੇ ॥ ਹਰਿ ਸਿਮਰਤ ਜਨ ਗਏ ਨਿਸਤਰਿ ਤਰੇ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਹਰਿ ਕੇ ਨਾਮ ਕਬੀਰ ਉਜਾਗਰ॥ ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੇ ਕਾਟੇ ਕਾਗਰ ॥ ੧ ॥ ਨਿਮਤ ਨਾਮਦੇਉ ਦੂਧੁ ਪੀਆਇਆ ॥ ਤਉ ਜਗ ਜਨਮ ਸੰਕਟ ਨਹੀ ਆਇਆ ॥ ੨ ॥ ਜਨ ਰਵਿਦਾਸ ਰਾਮ ਰੰਗਿ ਰਾਤਾ ॥ ਇਉ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਨਰਕ ਨਹੀ ਜਾਤਾ ॥ ੩ ॥ ੫ ॥

آسا ٻاڻي سري روداس جي کي شبد (۵)
هريءَ جي نام جي مهما.

هرِ هرِ هرِ هرِ هرِ هرِ هري
هرِ سمرت جن گئي نستر تري (۱ ڪ رهاءُ)

ارت:- هن ٻاڻيءَ ڪرين ڪري جي هريءَ جو نام سمرين ٿا، سي سدئي هريا ڀريا رهن ٿا يعني سدئي تڙيا رهن ٿا. هريءَ جي نام سمرن ڪري ٻاهي ٻرش ۾ تري وڃن ٿا. [هري = هريا ڀريا ٿين ٿا، تڙيا رهن ٿا. نستر = نر ترڻ جوڙا يعني ٻاهي ٻرش.]

(۱۰) هرِ کي نام ڪبير اُجاگر
جنم جنم کي ڪاٽي ڪاگر

آسا پاڙي سري روداس جي ڪي شبد (۴)

نيڻهن نپاهڻ آيو، سو پلي آيو.

(۱) ڪهان ڀئُو جڙُ ٽڻُ ڀئُو کِنُ کِنُ
پريمُ جاءِ ٽئُ ڏرپئِ تيرو جنُ

ارٿ:- ڇا ٿي پيو، جي منهنجو سريرِ ٽڪرا ٽڪرا ٿي وڃي. تنهنجي داس کي اهو ڊپ آهي تہ متان پريم نہ هليو وڃي (ڀاو- مونکي سرير جي ناس ٿيڻ تي ڪو ڊپ ڪونهي. مان فقط ڊڄان ٿو تہ متان تنهنجو پريم نہ وڃي هليو.) [کِن کِن = ٽڪرا ٽڪرا، نـاس. ڏرپئي = ڊپ ڪري ٿـو. جن = داس.]

تُجهہِ چرن اربند ڀوَن مَنُ
پانَ ڪرتِ پائيو، پائيو رامئيتا ڌَنُ

(اِڪ رهاءُ)

ارٿ:- تنهنجا ڪمل چرن منهنجي منِ جـو گهر بنيا آهن يعني منهنجي من لاءِ آنند آهن. تنهنجي (چرنن جـو پريم روپي امرت) پيئندي مونکان رام روپي ڌن لڌو آهي. [چرن اربند = ڪمل چرن. ڀون = گهر. پان ڪرت = پيئندي.]

(۲) سنپتِ بپتِ پٽلَ مائيا ڌنُ
تامهہِ مگنُ هوت نہ تيرو جنُ

ارٿ:- سکہ، دکہ، مايا ۽ ڌن اِهي پردا آهن (جي جيو کان پرماتما لڪائين ٿا)، تن ۾ تنهنجو داس مست نہ ٿو رهي. [سنپت = سکہ. بپت = دکہ. ڌن = روڪڙ. پٽل = پردا. مگن = مست.]

(۳) جاتي اوڇا پاتي اوڇا، اوڇا جنم ھمارا
راجا رام ڪي سيو نه ڪيني، ڪھي روداس چمارا.

ارٿ:- مان ذات جو نيچ آهيان، ڀڳت جو نيچ آهيان ۽ منهنجو جنم نيچ آهي. روداس چمار فرمائي ٿا ته مون راجا رام (سري واهگوروءَ) جي سيوا ڪئي آهي. [اوڇا = نيچ. سيون = سيوا.]

نوٽ:- ڪي ٽيڪا ڪار "سيو نه" جدا ڪري ارٿ ڪن ٿا ته "مون راجا رام جي سيوا ڪا نه ڪئي آهي،" پر جنهن صورت ۾ سري روداس صاحب متئين شبد ۾ فرمايو آهي ته سريشٽ ڀڳتي روپ سکيائي مون ۾ واسو ڪيو آهي. مان ڪيئن تنهنجو جس ڳايان ته، تنهن صورت ۾ "سيون" گڏ وٺي ارٿ ڪجي ته "مون راجا رام جي سيوا ڪئي آهي" ڇاڪاڻ ته هڪ ھنڌ چوندا ته مان تنهنجي ڀڳتيءَ ۾ مگن آهيان ۽ ٻئي ھنڌ چوندا ته مون تنهنجي سيوا ڪا نه ڪئي آهي، سو نه ٿو ٺهي.

ਆਸਾ

ਕਹਾ ਭਇਓ ਜਉ ਤਨੁ ਭਇਓ ਛਿਨੁ ਛਿਨੁ ॥ ਪ੍ਰੇਮੁ ਜਾਇ ਤਉ ਡਰਪੈ ਤੇਰੋ ਜਨੁ ॥ ੧ ॥ ਤੁਝਹਿ ਚਰਨ ਅਰਬਿੰਦ ਭਵਨ ਮਨੁ ॥ ਪਾਨ ਕਰਤ ਪਾਇਓ ਪਾਇਓ ਰਾਮਈਆ ਧਨੁ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਸੰਪਤਿ ਬਿਪਤਿ ਪਟਲ ਮਾਇਆ ਧਨੁ ॥ ਤਾ ਮਹਿ ਮਗਨ ਹੋਤ ਨ ਤੇਰੋ ਜਨੁ ॥ ੨ ॥ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਜੇਵਰੀ ਬਾਧਿਓ ਤੇਰੋ ਜਨ ॥ ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਛੂਟਿਬੋ ਕਵਨ ਗੁਨ ॥ ੩ ॥ ੪ ॥

لوهه ۽ ڪاٺ، جن ۾ ڪا سڳند نه آهي، سي به سدا ٿيو تون (يعني پارس جـي جهڙا ڪري لوهه سون ٿيو پوي ۽ چندن جي ميلاپ سان رواجي ڪاٺ به خوشبوءِ دار ٿيو پوي) مطلب ته جيڪڏهين تون به ڄڻن جي صحبت ڪندين تہ تون به ڄڻو ٿي پوندين جئن ته چيل آهي ته:-

”چندن پاسي رُکڙا، سوبي چندن هوءِ.“

[رکڙا = وڻ.]

مادهو ست سنگت سرنِ تماري
هم اؤگن تم اپڪاري (اڪ رهاءُ)

ارٿ:- هي مادوا! مون تنهنجي ست سنگت جي سرن ورتي آهي. مان اوگڻن سان ڀريل آهيان ۽ تون ڪلياڻ ڪندڙ آهين. [اپڪاري = ڪلياڻ ڪندڙ.]

(٢) تم مختوُل سپيد سپيئل، هم بپري جس ڪيرا
ست سنگت مل رهيئي مادهو، جيسي مڌپ مکيرا

ارٿ:- تون اڇي ۽ پيلي وتيل ريشم وانگي آهين ۽ مان ڪينئين وت آهيان ۽ تنهنجو جس ڳايان ٿو. هي مادوُ! مان تنهنجي ساڌ سنگت ۾ رهان ٿو، جئن ماکيءَ جـي مک ماکيءَ ۾ رهي ٿي. [مختول = هي عربي لفظ آهي، جنهنجي معنائي آهي وتيل ريشم. سپيد = سفيد، اڇو. سپيئل = پيلو. بپري = ويچارو. ڪيرا = ڪينئون. مڌپ = ماکي. مکيرا = ماکيءَ جي مک.]

آسا باڻي سري روداس جي جي شبد (٣)

(١) تُم چندن هم ارنڊ باپُري، سنگ تماري باسا
نيچ رُوکر تي اُوچ ڀئي هئي، گنڌ سگنڌ نواسا

ارٿ:- هي پرڀو! تون چندن آهين ۽ مان وڃارو ميرڻ جو ٻوٽو آهيان، پر تنهنجي سنگ ۾ مان وسان ٿو. نيچ ٻوٽي مان، مان اوچو وڻ ٿي پيو آهيان ۽ سريشٽ ڀڳتي روپ سگنڌي مون ۾ واسو ڪيو آهي. [ارنڊ = ميرڻ جو ٻوٽو. باپري = وچارو. روکر = وڻ.]

پرماڻ:- "ڪبير چندن ڪا بِروا ڀلا، بيڙهيو ڍاڪ پلاس
اوءِ ڀي چندن هوءِ رهي، بسي جُ چندن پاس."
[سلوڪ ١١]

ارٿ:- سري ڪبير صاحب جن فرمائين ٿا تہ چندن جو وڻ چڱو آهي، جو جو ڍاڪ جو وڻ جـو سندس چؤگرد هوندو آهي، سو بہ چندن جهڙو خوشبوءِ دار ٿي پوندو آهي، جاڪاڻ تہ سندس پرسان هوندو آهي.

نوٽ:- ڍاڪ جو وڻ اهڙو آهي، جنهن ۾ ڪنهن بہ قسم جي خوشبوءِ نہ ٿيندي آهي، تهڙيطرح پرماتما ۽ سندس سنتن سان سنگ ڪرڻ ڪري پاپي جيو جن ۾ ڪو بہ گڻ ڪونہ هوندو آهي، سي بہ اُتم ٿيو پون.

پرماڻ:- "ڪبير پارس چندنئي، تن هي ايڪ سگنڌ
تہ مِل تيهو اُوتم ڀئي، لوهہ ڪاٺ نرگنڌ."
[سلوڪ ٧٧]

ارٿ:- سري ڪبير صاحب جن فرمائين ٿا تہ پارس ۽ چندن ۾ ڏک جهڙي چڱي خاصيت آهي. اُنهن سان گڏ جي

ڀاو پرچ

سري گورو ارجن ديو جن شبد ڏواران فرمائين ٿا ته ”هي پيارا، مان سنتن جي خاڪ آهيان ۽ مان سنتن جي شرڻ وچ پيو آهيان. سنت منهنجو مضبوط آجهو آهن ۽ سنت منهنجو ڳهڻو آهن يعني اُنهن جي سنگ ۾ مان سهڻو لڳان ٿو. منهنجي سنتن سان بڻجي آئي آهي. پوُرب جو لکيو مون پاتو آهي، جو تون منهنجي من کي وڻين ٿو. سنتن سان منهنجي ڏي وٺ آهي ۽ سنتن سان منهنجو ڌنڌو آهي. سنتن جي سنگ ۾ مون کي اهو گهڻو فائدو ٿيو آهي، جو هريءَ جي ڀڳتيءَ سان منهنجا ڀنڊار ڀرجي ويا آهن. سنتن مون کي رام نام روپي پونجي ڏني آهي، جنهن ڪري منهنجي من جو انديشو لهي ويو آهي. ڌرمراءِ هاڻي ڇا ڪندو، جڏهين ڪرمن جو سمورو ليکو ڦاٽي ويو. سنتن جي ديا سان منهنجي اندر ۾ مها آنند ٿيو ۽ مون سک پراپت ڪيو. منهنجو من اسچرج روپ پرماتما جي رنگ ۾ رچي هن سان ملي ويو.“

ਆਸਾ

ਤੁਮ ਚੰਦਨ ਹਮ ਇਰੰਡ ਬਾਪੁਰੇ ਸੰਗਿ ਤੁਮਾਰੇ ਬਾਸਾ ॥ ਨੀਚ ਰੂਖ ਤੇ ਊਚ ਭਏ ਹੈ ਗੰਧ ਸੁਗੰਧ ਨਿਵਾਸਾ ॥ ਮਾਧਉ ਸਤ ਸੰਗਤਿ ਸਰਨਿ ਤੁਮਾਰੀ ॥ ਹਮ ਅਉਗਨ ਤੁਮ ਉਪਕਾਰੀ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ ਤੁਮ ਮਖਤੂਲ ਸੁਪੇਦ ਸਪੀਅਲ ਹਮ ਬਪੁਰੇ ਜਸ ਕੀਰਾ ॥ ਸਤ ਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ ਰਹੀਐ ਮਾਧਉ ਜੈਸੇ ਮਧੁਪ ਮਖੀਰਾ ॥ ੨ ॥ ਜਾਤੀ ਓਛਾ ਪਾਤੀ ਓਛਾ ਓਛਾ ਜਨਮੁ ਹਮਾਰਾ ॥ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਕੀ ਸੇਵ ਨ ਕੀਨੀ ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਚਮਾਰਾ ॥ ੩ ॥ ੩ ॥

(۳) اؤ را ڪ ما کنہ ڀڳتِ چِنتامنِ
جِٺي لکاوہ آسنت پاپي سرنِ

ارٿ:- ۽ ڪڙي ئي وستو تہ ڪان گهران ٿو، سا آهي ڀڳتي، جا سيني ڪامنائن جي پورڻ ڪرڻ واري مڻي آهي. مي پريو! مٿان مونکي مڪمن ۽ پاپين جو درسن ڪرائين. [جٺي = مٿان. سرڻ = سان.]

(۴) رو داس ڀڻي جو جاڻي سو جاڻ
سنت انتهہ انترُ ناهي.

ارٿ:- سري رو داس صاحب جن فرمائين ٿا تہ ڀيا لوڪ جيڪي وڏين سو جاڻن، پر منهنجي نظر ۾ سنتن ۽ ڀي الت پرماتما جي وچ ۾ ڪو ڀيد ڪونهي. [انتر = ڀيد.]

نوٽ:- هن شبد سان لاڳو پڙ دو ڏيڻيون شبد.

سورٺ محلا پنجوان شبد (۱۹)

(۱) هر سنتن ڪي رين پِٺاري، هر سنتن ڪي سرڻا
سنت هماري اوٽ سٽاڻي، سنت همارا گهنا
هر سنتن سنہ بڻ آئي، پوُرب لکيا پائي.
اِہ من تيرا پائي (اِ ڪ رهاءُ)

(۲) سنتن سنہ ميري ليوا ديوي، سنتن سنہ بِهارا
سنتن سنہ هر لاها کاٽيا، هر ڀڳت پري ڀنڊارا

(۳) سنتن موکنہ پونجي سونپي، تئہ اتريا من ڪا دوکا
ڌرمراءِ اب ڪها ڪرئيگو، جئہ ڦاٽيو سگلو ليکا

(۴) مها انند ڀئي سکہ پائيا، سنتن ڪي پرسادي
ڪهہ نانڪ هرسنہ من مانيا، رنگہ رتي بسمادي.

ڪي انت سمي ۾ پرم آنند ڏي." [تپن تپ = تپشائن ۾ تپشيا. ڀڳت جن ڀئي هرن = ڀڳت جڻن جا ڀؤ دور ڪندڙ. ندان = آخر، انت سمي ۾.]

ٽات پرج

هن شبد ۾ سري روداس صاحب جن فرمائين ٿا ته هرڻ راڳ تي ريجهي شڪاريءَ جي وس ٿئي ٿو. مڇي کاڄ جي لالچ تي مهاڻي جي ڄار ۾ ڦاسي ٿي پوي. ڀؤنر گل جي سڳنڌ تي موهت ٿي پنهنجي جان قربان ڪري ٿو. پتنگ ڏئي جي روشنائي تي مست ٿي پاڻ کي ساڙي پورو ڪري ٿو. هاٿي ڪام جي وس ٿي اوڙاهه ۾ ڪري ٿو. يعني هر ڪو هڪڙي هڪڙي وشيءَ جي وس ٿي پاڻ کي ناس ڪري ٿو. پر منش ته پنجن ئي وشين ۾ ڦاٿل آهي، تنهنڪري سندس بچڻ جي ڪهڙي اميد ٿيندي؟ ضرور هو ناس ٿيندو. هي پرڀو، منش اوديا سان پريت رکي آهي، تنهنڪري سندن اندر جي سوجهي بلڪل گهٽ آهي. نيچ جونين ۾ مُڪتي حاصل ڪرڻ جو ڪو امڪان ڪونهي، ڇو جو انهن جونين ۾ جيو کي چڱي مدي جي خبر پوي ئي ڪا نه ٿي؛ پر مانش ديهه ۾ ئي مُڪتي پراپت ڪري سگهجي ٿي. تنهنڪري جڏهين نصيبا جيو کي مانش ديهي ملي ٿي، تڏهين جي هو وشين جي وس ٿيندو، ته ڪيس ڏڪار آهي. ڪرمن جي ڪري جيو جونين ۾ ڦرن ٿا؛ ڪال جي ڦاسيءَ کان پاڻ ڇڏائي نه ٿا سگهن. روداس، دنيا جي پريتي ڇڏ، من جو شڪ شُبهه ڪڍي ڇڏ؛ گوروءَ جو گيان حاصل ڪري انموجب هل. هي پرڀو! تون ڀڳتن جا

ارٿ:- هي ٽرنڪارا اسان اوديا سان پيار رکيو آهي، جهڙڪري اسان جي وچار جو ڏيو جهڪو آهي (مطلب ته اسان ۾ وچار شڪتي ڪانهي). [ابدئا = اوديا. هت = پيار. بيبيڪ = وويڪ، وچار. ديپ = ڏيو. ملين = گدو، جهڪو.]

(۲) ترگد جون آهيت سنجوگ، پن پاپ آسوچ
مانڪا اوتار دُلڀ، تهي سنگت پوچ

ارٿ:- نيچ جونين وارا جيو بنا وچار جي اُڀِن ٿين ٿا. اُنهنکي پُن ۽ پاپ جي خبر ڪانهي. مانکا جنم دُرلڀ آهي، پر (اسچرج اهو آهي جو) هن جنم ۾ نيچن جو سنگ آهي. [ترگد جون = نيچ جونين وارا جيو جهڙوڪ ڪيئان ڪانگ وغيره. اچيت = بنا وچار جي. سنجوءُ = اُڀِن ٿين ٿا، پيدا ٿين ٿا. اسوچ = خبر ڪانهي. پوچ = نيچ.]

(۳) جيئم جنت جهان، لکُ ڪرم ڪي بس جاءِ
ڪال ڦاس اٻد لاڳي، ڪڇُ نه چلي اُپاءِ

ارٿ:- منک توڙي نيچ جونين وارا جتي ڪٿي ڪرمن جي آسري لڳي رهن ٿا. ڪال جي ڦاسي، جا ڪٽڻ جي نه آهي، سا اُنهنکي لڳي پئي ۽ اُنجو ڪو اُپاءُ هلي نٿو سگهي. [جيئم = جيو يعني منک. جنت = نيچ جونيون يعني ڪيئان وغيره. اٻد = نه ڪٽڻ جهڙي.]

(۴) رويداس داس اُداس، تجُ ڀرم، تپن تپُ گور گيان
ڀگت جن ڀئي هرن، پرمانند ڪرهُ نِدان.

ارٿ:- سري رويداس صاحب داس ڀاءَ سان چون ٿا ته "سنسار کان اُداس ٿي ڀرمن کي ڇڏ ۽ گوروءَ جو گيان تپسائن ۾ وڏي تپسا سمجهه. هي ڀڳتن جا ڀئو دور ڪندڙ ڀڳوان! مون

ਆਸਾ ਬਾਣੀ ਸ੍ਰੀ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀਉ ਕੀ

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਮ੍ਰਿਗ ਮੀਨ ਭ੍ਰਿੰਗ ਪਤੰਗ ਕੁੰਚਰ ਏਕ ਦੋਖ ਬਿਨਾਸ ॥ ਪੰਚ ਦੋਖ ਅਸਾਧ ਜਾ ਮਹਿ ਤਾ ਕੀ ਕੇਤਕ ਆਸ ॥ ੧ ॥ ਮਾਧੋ ਅਬਿਦਿਆ ਹਿਤ ਕੀਨ ॥ ਬਿਬੇਕ ਦੀਪ ਮਲੀਨ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਤ੍ਰਿਗਦ ਜੋਨਿ ਅਚੇਤ ਸੰਭਵ ਪੁੰਨ ਪਾਪ ਅਸੋਚ ॥ ਮਾਨੁਖਾ ਅਵਤਾਰ ਦੁਲਭ ਤਿਹੀ ਸੰਗਤਿ ਪੋਚ ॥ ੨ ॥ ਜੀਅ ਜੰਤ ਜਹਾ ਜਹਾ ਲਗੁ ਕਰਮ ਕੇ ਬਸਿ ਜਾਇ ॥ ਕਾਲ ਫਾਸ ਅਬਧ ਲਾਗੇ ਕਛੁ ਨ ਚਲੈ ਉਪਾਇ ॥ ੩ ॥ ਰਵਿਦਾਸ ਦਾਸ ਉਦਾਸ ਤਜੁ ਭ੍ਰਮੁ ਤਪਨ ਤਪੁ ਗੁਰ ਗਿਆਨ ॥ ਭਗਤ ਜਨ ਭੈ ਹਰਨ ਪਰਮਾਨੰਦ ਕਰਹੁ ਨਿਦਾਨ ॥ ੪ ॥ ੧ ॥

آسا باݨي سري روداس جيئ کي شبد (١)

ايک اونکار ستگور پرساد

(١) مرگ مين ڀرنگ پتنگ کنچر ايک دوکھ بناس
پنچ دوکھ آساڌ جا مهِ، تاکي کيتک آس

ارث :- هرڻ، مڇي؛ ڀونر، پتنگ ۽ هاٿي انهن مان هر کو هک وکار کري ناس ٿئي ٿو، پر منکه جنهن پنج ئي وکار آهن، جي وس کري نه ٿا سگهجن، تنهنجي کيتري قدر بچڻ جي آس رکي سگهجي؟ (مطلب نه هو بچي نه سگهندو). [مرگ = هرڻ. مين = مڇي. ڀرنگ = ڀونر. کنچر = هاٿي. اساڌ = نه ساڌڻ جهڙا، مشکل، جي وس کري نه سگهجن. کيتک = کيتري.]

ماڌو اٻديا هت کين، ٻٻيک ديپ ملين
(١ رهاءُ)

سيس نوائي ٿو. هي ٻڌو، ڪاشيءَ جي آس پاس جي
ڍوليءَ پيا ڍوليندا آهن سي مان سڌيو ڍوئيندو آهيان،
۽ انهن جون کلون لاهي صفا ڪري رنگيندو آهيان؛
پر جڏهانڪر مان تنهنجو داس نام ڌاڙيل لکو آهيان،
تڏهانڪر ڪاشيءَ جا وڏا وڏا پنڊت به موڪي نمسڪار
ڪرڻ لڳا آهن. هي منهنجا مالڪ، هيءُ سڀ تنهنجي
نام جي وڏائي آهي."

سري رو داس صاحب جن جا پيا ٻه اهڙا چرتر آهن، جي ڀڳت مال ۾ ڏنل آهن، جتان پاٺڪ پڙهي سگهن ٿا.

ٻه جيئي ڪر نمسڪار ن

ميري ذات ڪُت[1] پاڻي لا،

ڍور ڍوو نتا نتهه بانارسي آس پاسا

اَب بِپر[2] پرڌان[3] تِهِ ڪَرِهِ ڏنڊوُت[4]،

تيري نام سرڻاءِ رَوِداس داسا.

ٽات پرچ.

"هي چاتر برهمڻو، سڀني کي سڌ آهي ته مان ذات جو چمار آهيان، پر منهنجي رڳ رڳ ۾ سد بو رام جو نام وسي پيو. پيارا، جيڪڏهن گنگا جي او جل ۾ پوتر جل مان شراب ٺهي، ته به سنت جن جيڪر اهو ڪين ورتائين، ڇو جو اهو اپوتر آهي. ٺهڙيءَ ريت جيڪڏهن ڪهڙو به اُتم ذات وارو ماڻهو نيچ ڪرم ڪندو ته هنجي آبرو ڪانه رهندي ۽ سڀڪنهن کي ڪانئس پيئي بڇاڻ ايندي، پر جيڪڏهن شراب گنگا ندي ۾ ڪٽي هاربو ته گنگا جي جل سان ملي اهو به گنگا روپ ٿي ويندو. ٺهڙيءَ ريت نيچ پرش به سنتن جي سنگت ۾ سريشٽ ۽ ڪٽوان ٿيو پوي. ٽاڙي وڻ ۽ سندس پن آشڪ ڪري ليکيا آهن، ڇو جو منجهانئس ٽاڙي (هڪ قسم جو شراب) نڪرندو آهي، پر جڏهن اُن وڻ جي پترن تي پاڪونت جهڙا پوتر پستڪ لکبجن ٿا، تڏهن سڀڪو انهن اڳيان

١- چم کي ڪترڻ ۽ ڪپڻ واري. ٢- برهمڻ. ٣- مکيه.
٤- نمسڪار.

امنڪارين کي چڱو سبق سيکاريو. بس انهن چڱي آدي سپ ڀڳت جي چرڻن ۾ وڃي ڪريا ۽ هٿ جوڙي ڪانئس ڪڏهن بخشائڻ لڳا. سري روداس صاحب انهن رلڪو پسي پرماتما جي اُستت ڪرڻ لڳو ۽ اُن وقت دن ڏيئي مها سند ر شبد ۽ برهمڻن کي اُپديش ڏنو. چون ٿا ته اُنهيءَ موقعي تي سري روداس صاحب جا ڪٽيئي شش ٿيا.

راڳ ملار باڻي سري روداس جي شبد (١)

ايڪو اونڪار ست گور پرساد

ناگر جنان ميري ذات بکيات چمارن

رديءِ رام گوبند گن سارن ۔ ۔ ۔ ۔ ۔ ۔ ۔ ۔ اِ ڪ رهاءُ

سُرسري سلل ڪرت بارني ري

سنت جن ڪرت نهي پانن

سُرا اپوترنت اور جل ري،

سُرسري ملت نهي هوءِ آنن

ترتار اپوتر ڪري مانيئي ري،

جيسي ڪا ڪرا ڪرت بيچارن

ڀڳت ڀاڳوت لکيئي تهي اوپري،

١- چتر (ڏاڏا) برهمڻ. ٢- مشهور آهي. ٣- گنگا. ٤- باڻي. ٥- ڏاڍي. ٦- شراب. ٧- ٻيڙ. ٨- شراب. ٩- (اٽوا) باڙ. ١٠- وڻ. ١١- تاري. ١٢- ڪاغذ.

ايندا سين." راجا سنت جي آدرڀاءُ ڪرڻ لاءِ چڱا بندوبست ڪيا. جڏهن ڀڳت روداس چتور ۾ آيو، تڏهن راجا هڪ خاص محلات کيس رهڻ لاءِ ڏنو، ۽ ٻي به هرطرح جي سندس خاطري ڪيائين. راجا کي سنت سان ٻه چار ڏينهن سنگ ڪندي مس ٿيا، ته سندس منجهس اهڙو نسچو ٿي ويو، جو هو کيس پنهنجو ست گورو ڪري مڃڻ لڳو. تنهنتي راڻيءَ خوشيءَ وچون هڪ وڏو ڀنڊارو ڪيو، جنهن ۾ سڀ شهر جا غُربا، ۽ اناٿ گهرايا ۽ انهن سان گڏ برهمڻن کي به ڪوٺ ٿي. جڏهين برهمڻن سڀني آشرمن ۽ ورنن جا ماڻهو اتي ڪٺا ٿيل ڏٺا، تڏهين اُهي ذات جي ايمان ۾ ٻڏجي چوڻ لڳا ته "اسين ڪو هن چمار سان گڏ ويهي ڀوڄن کائيندا سون ڇا؟ اسانکي پنهنجو جنم ڀرشٽ ڪرڻو ڪونهي." برهمڻن جا اهي لفظ ٻڌي ڪميا جو ساگر سري روداس صاحب بلڪل ڪومل وچن سان راڻيءَ کي چوڻ لڳو "پتري، تون ڪو ويچار نه ڪر. مهراج ڀلي ته هن هنڌ رسوئي وڃن. مان ڀرواريءَ ڪنهن ۾ اڪيلو ڀوڄن ڪندس. ائين چئي هو يڪدم اُٿي ڪڙو ٿيو. جنهن مهل پرساد پروسي ويا ۽ برهمڻ رسوئي کائڻ ويٺا، تنهن مهل هڪ عجيب کيل ٿي گذريو! هرڪو برهمڻ ڏسي ته سندس ساڄي پاسي توڙي ڏائي پاسي کان سري روداس صاحب براجمان آهي! اهو ڪوتڪ ڏسي سڀ برهمڻ وسمئي ۾ پئجي ويا ۽ چوڻ لڳا ته "مار، اسان ڀڳت جو پرتاپ نه ڄاتو. بيشڪ هي پرماتما جو پرم ڀڳت آهي. پرڀوءَ سندس سروپ ڌاري اسان ذات پات جي

ڇڏيندس ۽ ڪن ٻه ڪيس جيئرو نه ڇڏيندس.
تنهنتي سندس سمجهو ۽ ڏاهپ وارن وزير کيس سمجهايو ته
"مهراج! ويچار ڪان سواءِ ڪو به ڪم ڪرڻ اجوڳو آهي،
مٿان اوهين انهن ريساري برهمڻن جي چٺي تي اسڪو.
انهن جي ليکي ته چمار اُپديش ڏيڻ جو لائق نه آهي، پر
ائين نه آهي، جو پلل آهن. سري رو داس صاحب جن
جي ڀڳتيءَ جو پرتاپ هنديري ما ڪين مشهور آهي. اوهين
پنهنجي راڻيءَ کي لکي موڪليو ته ڀڳت کي ڪهن
نه ريت ڇڏو ورلي اچي. جڏهن مهل اوهين سنت جو
درسن ڪندا، تنهن مهل نهال ٿي ويندا. پيو به هتي
اوءَ لڪي پريکيا وٺڻ جو پورو وجهه ملندو." راجا کي
وزير جي صلاح بلڪل پسند آئي. هن پنهنجي راڻيءَ کي
لکي موڪليو ته ڀڳت کي پاڻسان هت ضرور ولي
اچجه. راڻي جهالي راجا جو ليايو ڏاڍي خوش ٿي، چي
"اسانجي لڪر جا ڀاڳ چٺا، جي ڀڳت رو داس اوڏانهن
هلڻ قبول ڪندو." هن هت جوڙي ڪهڻي نمرتا ڀاءُ
سان ڀڳت کي وينتي ڪئي ته "سوامي، اوهين ديا
جا ساگر آهيو. ڪرپا ڪري اسانجي لڪر ۾ هلي پنهنجا
ڪمل روپي پير چرن ڪهمايو ۽ لوڪن جو ڀلو ڪريو.
راجا جي ڪهڻي خواهش آهي ته اوهين اُتي هلو." سري
رو داس صاحب راڻيءَ کي چيو ته "ڀيري تنهنجو پريم ۽
شردا ڏسي مان توکي جواب ڏيڻ نه ٿو سگهان. ڇاڪو
جئن تنهنجي مرضي هوندي، تئن مان ڪندس."
سنت جو اهو جواب ٻڌي راڻي خوش ٿي ۽ راجا کي
جوابي موڪليائين ته اسين سيگهي جلد چتوڙ ۾

پيري پوڻ لڳا. ڀڳت ڪبير جو ذات جو ڪوري هو، سو پڻ گوبند جي گڻ ڳائڻ ڪري پرماتما جو هڪ پورن ڀڳت ٿيو. هي راڄن، ڪهڙو به ماڻهو پرماتما سان سچي پريت رکندو ته هو پرميشور جي پيارن ۾ ليکجڻ ۾ ايندو." هي سندر اپديش ٻڌي راجا بلڪل گهڻو پرسن ٿيو ۽ هو اُنهيءَ ڏينهن کان وٺي کيس گورو ڪري مڃڻ لڳو.

جڏهن سري روداس صاحب جي ڀڳتيءَ جو ناماچار چتور جي راڻيءَ جهاليءَ جي ڪنِ پيو، تڏهن کيس سنت جي درسن ڪرڻ جي گهڻي اُڪير ٿي ۽ سو راجا کان موڪلائي ڪي سهيليون، ٻانهيون ۽ برهمڻ پاڻ سان وٺي ڪاشيءَ ۾ اچي سهڙي. سنت جو درشن ڪندي ئي هنجي من کي آنند اچي ويو. تنهن تي جهاليءَ راڻيءَ کي پرتيت ٿي ته هي ڪو وڏو سنت آهي. هن ٻئي هٿ جوڙي سري روداس صاحب کي پرارٿنا ڪئي، ته "هي ڀڳونت روپ، مون داسيءَ کي ديا ڀالي اُپديش ڏيو." ڀڳت روداس راڻيءَ جو پريم ۽ شرڌا ڏسي پرسن ٿيو ۽ کيس اُپديش ڏنائين. اهو ڏسي برهمڻ جلي خاڪ ٿي ويا، ۽ ترت راجا وٽ وڃي سندس ڪَن ڀرڻ لڳا، چي، "مهراج اوهانجي راڻي چمار جي وڃي چيلي ٿي آهي. سائين، چمار ۾ الاجي ڪهڙو گڻ ڏٺائين، جو هلندي شرط سندس چيلي بڻجي ويئي. مهراج، اسان کان اِهو سٺو نه ٿيو. هوءَ هيٺئين ڀرشٽ (اڀوتر) ٿي رهي آهي." هي ٻڌي راجا کي ڏاڍي ڪاوڙ آئي ۽ پڻ ڪيائين ته راڻيءَ کي اچڻ شرط مارائي

آهي، جو وتن هن چمار کي پيتائون ڏيندا، هاڻ ته
ڪيس هڪ عمدو مندر به ٺهرائي ڏنو اٿن. اسانکي ته
وساري ڇڏيو اٿن. بس ڪو بلو پيٽي ڪرڻ گهرجي
نه ته چڱائي ڪانه ٿيندي. پوءِ هنن پاڻ پڻ ڪري
ڪاشيءَ جي راجا کي وينتي ڪئي ته "هي راڄن،
ڪهڙو سمو اچي بڻيو آهي! اڄ ڪلهه گرو ڪنهجو جيڪو
گهر ڪان رسي سو پاڻکي پنڊت پيو سڏائي. پوءِ ڇو نه
ڌرم جي هاڃي ٿيندي؟ روداس چمار به ڇوي ته آءٌ پنڊت!
ماڻهن ويچارن کي ڪهڙي سمجهه، دو ته سندس زبان
جي چترائيءَ تي پلجي ٿا وڃن. هنن پورڙن جي ليکي
ته هي چمار به ڪو پهتل شخص آهي. پلائي ڪري
اوهين ڪا هنکي سيکت ڏيو، نه ته نکري ناس ٿي
ويندي." تنهنتي راجا پنڊت روداس کي سڏائي چيو ته
"روداس، موکي تنهنجي برخلاف ڪي دانهون
پهتيون آهن. جيڪڏهن اها ڳالهه سچي آهي، ته تو هاڻي
پنهنجي ابي ڏاڏي جو ڌندو ڇڏي هڪ مندر وجهي
وسايو آهي، جتي تون لوڪن کي اُپديش ٿو ڏين!"
پنڊت جواب ڏنو، ته "هائو راڄن، جيڪي اوهين چئو
ٿا سو سچ آهي، پر الهيءَ ۾ مون ڪهڙو ڏوهه ڪيو؟
ڇا ٿيو جي مان ذات جو چمار آهيان. الهيءَ ڪري مان
پڪوان جي ڀڪتي نه ٿو ڪري سگهان ڇا؟ پرماتما کي ته
ذات پات جو ڪو خيال ڪونهي. هنجي نظر ۾ سڀ
هڪجهڙا آهن. هو ته رڳو پريم تي پرسن ٿئي ٿو. پنڊت
نامديو به ذات جو ڇيپو (ڪتي) هو، پر اُنجو پريم ڏسي
پڪولت اُنجي اڏي مهر ڪئي جا وڏا پنڊت هنکي

پڇري پوڻ لڳا. ڀڳت ڪبير جو ذات جو ڪوري هو، سو پڻ گوبند جي گن ڳائڻ ڪري پرماتما جو هڪ پورن ڀڳت ٿيو. هي راجن، ڪهڙو به ماڻهو پرماتما سان سچي پريت رکندو، تہ هو پرميشور جي پيارن ۾ ليکجڻ ۾ ايندو." هي سندر اپديش ٻڌي راجا بلڪل گهڻو پرسن ٿيو ۽ هو انهيءَ ڏينهن کان وٺي ڪيس گورو ڪري مڃڻ لڳو.

جڏهين سري روداس صاحب جي ڀڳتيءَ جو نامچار چتور جي راڻيءَ جهاليءَ جي ڪنِ پيو، تڏهين ڪيس سنت جي درسن ڪرڻ جي گهڻي اُڪير ٿي ۽ سو راجا کان موڪلائي ڪي سهيليون، ٻانهيون ۽ برهمڻ پاڻ سان وٺي ڪاشيءَ ۾ اچي سهڙي. سنت جو درشن ڪندي ئي هنجي من کي آنند اچي ويو. تنهن تي جهاليءَ راڻيءَ کي پرتيت ٿي تہ هي ڪو وڏو سنت آهي. هن هٿ جوڙي سري روداس صاحب کي پرارٿنا ڪئي، تہ "هي ڀڳونت روپ، مون داسيءَ کي ديا پالي اُپديش ڏيو." ڀڳت روداس راڻيءَ جو پريم ۽ شردا ڏسي پرسن ٿيو ۽ کيس اُپديش ڏنائين. اِهو ڏسي برهمڻ جلي خاڪ ٿي ويا، ۽ ترت راجا وٽ وڃي سندس ڪن ڀرڻ لڳا، چي، "مهراج او هانجي راڻي چمار جي وڃي چيلي ٿي آهي. سائين، چمار ۾ الاجي ڪهڙو گڻ ڏٺائين، جو هلندي شرط سندس چيلي بڻجي وئي. مهراج، اسان کان اِهو سٺو نہ ٿيو. هوءَ هينئر ڀرشٽ (اپوتر) ٿي رهي آهي." هي ٻڌي راجا کي ڏاڍي ڪاوڙ آئي ۽ ڀڻُ ڪيائين تہ راڻيءَ کي اچڻ شرط مارائي

آهي، جو وٽن هن چمار کي پيٽائون ڏيندا، حالت تہ
ڪيس هڪ عمدو مندر بہ ٺهرائي ڏنو اٿن. اسانکي تہ
وساري ڇڏيو اٿن. بس ڪو بلو پيٽي ڪرڻ کهرجي
نہ تہ چڱائي ڪانہ ٿيندي. پوءِ هنن پاڻ ۾ هڏي ڪري
ڪاشيءَ جي راجا کي وينتي ڪئي تہ "هي راڄن،
ڪهڙو سمو اچي بڻيو آهي! اڄ ڪلهہ ڪرو ڪنجو جيڪو
ڪهر ڪان رسي سو ڀاڳڪي ڀڳت ٿيو سڏائي. پوءِ ڇو نہ
ڏوهہ جي هاڃي ٿيندي؟ روداس چمار بہ ڇوي تہ آءٌ ڀڳت!
ماڻهن وڃارن کي ڪهڙي سمجهہ، هو تہ سندس زبان
جي چترائيءَ تي ڀلجي ٿا وڃن. هنن ٻو ڙن جي ليکي
تہ هي چمار بہ ڪو ڀڳل شخص آهي. ڀلائي ڪري
اوهين ڪا هنکي سيکت ڏيو، نہ تہ لڪري ناس ٿي
ويندي." تنهنتي راجا ڀڳت روداس کي سڏائي چيو تہ
"روداس، مونکي تنهنجي برخلاف ڪي دانهون
پهتيون آهن. ڇا اها ڳالهہ سچي آهي، تہ تو حاڪي
پنهنجي ابي ڏاڏي جو ڌنڌو ڇڏي هڪ مندر وجهي
وسايو آهي، جتي تون لوڪن کي اُپديش ٿو ڏين!"
ڀڳت جواب ڏنو تہ "هائو راڄن، جيڪي اوهين چئو
ٿا سو سچ آهي، پر انهيءَ ۾ مون ڪهڙو ڏوهہ ڪيو؟
ڇا ٿيو جي مان ذات جو چمار آهيان. انهيءَ ڪري مان
ڀڳوان جي ڀڳتي نہ ٿو ڪري سگهان ڇا؟ پرماتما کي تہ
ذات پات جو ڪو خيال ڪونهي. هن جي نظر ۾ سڀ
هڪجهڙا آهن. هو تہ رڳو پريم تي پرسن ٿئي ٿو. ڀڳت
نامديو بہ ذات جو ڇيپو (ڪتي) هو، پر اُنجو پريم ڏسي
ڀڳوانت اُنجي اڏيءَ مهر ڪئي جا وڏا پنڊت هنکي

حڪم ملڻ بعد ڪاريگر ڪم کي لڳي ويا، ۽ ٿوري عرصي ۾ هڪ بلڪل عمدو سونهيڪ مندر ٺاهي تيار ڪيو، جنهن جي اپما ڪرڻ مشڪل آهي. منجهس نقش ۽ ڪاريگري اهڙي سندر رکيل هئي، جو ڏورانهين ديسن جا ماڻهو پيا سڪندا هئا، ته ڪٿي ڪو موقعو ملي، ته وڃي انهيءَ مندر جو ديدار ڪري اچون. مندر جي ٺهڻ کان پوءِ هن داتي پرش سنت کي هٿ جوڙي وينتي ڪئي ته "سوامي ديالپالي اوهين هلي مندر ۾ رهو." ڀڳت روداس پنهنجي پياري شش جو ايترو پريم ڏسي منس ڏاڍو پرسن ٿيو ۽ وڃي مندر ۾ رهيو. مندر ۾ رهڻ ڪري ڀڳت جو ڪو خيال وڌي ڪونه ويو. هو هميشه وانگر نماڻو هوندو هو ۽ اڻ ٿي پير سندس آڳار پريم هڪ سچي مالڪ سان هوندو هو، سري گورو ارجن ديو سنتن جي اُستت ڪندي ڀڳت روداس بابت هيئن فرمائين ٿا:-

"روداس ڍوروندا ڍورين، تن تياڳي مايا
پرگهٽ هوئا ساڌ سنگ، هرِ درسن پايا."

(راڳ آسا)

ارٿ

سري گورو ارجن ديو فرمائين ٿا ته "روداس ڀڳت جو روز ڍورين ڍوئيندو هو، تنهن مايا کي تياڳيو، ۽ هن ساڌ سنگت پائي هري جو درسن پراپت ڪيو.

چوندا آهن ته سُکئي کي سهي ڪونه، بکئي کي ڏئي ڪونه. ڀڳت روداس کي سکيو ڏسي ڪاشيءَ جا برهمڻ پيا پوسرندا هئا. ڇي لوڪن کي الاجي ڇا ٿيو

پڪڙڻ کي ڇڏيندي ڪوٺ. ڪر پيا مرڻ تہ بہ ڪيس اونو ڪونہي. تنهنڪري هي سمجهيندي آيل ڏني جنهن وڏيءَ تڙن ڪجھ لائي ڇڏ." هي لفظ ٻڌي پڪيت جواب ڏنو تہ "هي ٻڌو، مان تنهنجي داسن جو داس آهيان. جا آگيا مجهي سا مان ڪريان." بس انهيءَ ڪانپور روز آهو سا ڪيو ستي ٻرش سري روداس صاحب وٽ پنجھ اشرفيون پيشا طور اچي رکندو هو. جڏهن سري روداس صاحب جي ٻين شش کي خبر پيئي، تہ پڪيت پيشا ارپيا ڪري ٿو، تڏهن هو پڻ ڪيس پيشائون ڏيڻ لڳا. هروز تس ڪيترائي پنسو اچي ڪٺو ٿيندو هو، پر هو پاڪوٽ پائي بہ ڪين رکندو هو. جڏهن تہ سندس جهوپڙيءَ ۾ آئي ويئي جي رهڻ لاءِ اڌو سٺو بندوبست ڪوٺ هو، تنهنڪري هن هڪڙي عمدي ڌرمسالا ٺهرائي، جنهن ۾ پاردوئي ڪي نہ ڪي مسافر ٽڪيا پيا هوندا هئا. جيڪي بہ سنت مهاتما آئي اچي لهندا هئا، تنهنجي چڱيءَ پرڪار شيوا ٿيندي هئي.

جنهن دالي پرش جو مٿي ذڪر ڪيل آهي، تنهنجي شرڌا پڪيت ۾ ويئي ڏينهون ڏينهن وڌندي. هو ڪيس پڪيوڻت جو روپ ڪري سمجهندو هو. هن وٽ مايا اڻ ميئي هئي، سو ويچار ٿيس ڪيئين تہ ڪهڙيءَ ريت اها چڱي ڪجھ لايان. ٺيٺ خيال آيس تہ هڪ عاليشان مندر پنهنجي ڪوروءَ سري روداس صاحب جي لاءِ ٺهرايان. پوءِ هن ڪتان ڪتان جا هوشيار ڪاريگر گهرائي کين حڪم ڏنو تہ "جلدئي هڪ سندر مندر ٺاهي راس ڪريو. پئسي پنجھ جو ڪو خيال ڪوڙ ڪجو. ڪيترو بہ خرچ لڳندي تہ مان ڏيڻ لاءِ تيار آهيان."

پيارا، اوهين مايا سان ايتري پريت ڇو ٿا رکو؟ اُدو داتار
جنهن اوهانکي سڀڪي ڏنو آهي، جو ڏينهن رات اوهان
جي سار سنڀال لهي ٿو، تنهن سان پريت رکو. اُهو ئي
اوهانجو سچو پريتم آهي. ڏک سک ۾ اُهو ئي اوهان سان
سهائتا ڪندو. تنهنڪري منهنجي اوهانکي هيءَ وينتي
آهي ته هن مايا جو موهه ڇڏي هڪ پرماتما سان دل رکو
ته اوهانجا ڪلياڻ ٿين." هي سندر اُپديش ٻڌي راڄا،
راڻي ۽ برهمڻ سري روداس صاحب جن جا شش ٿيا ۽
رام نام سمرڻ لڳا.

هڪ دفعي هڪڙو سنتي پرش سري روداس صاحب
جو درشن ڪرڻ ويو. ڏٺائين ته ڀڳت سماڌي لڳائي
ويٺو آهي، تنهنڪري پنهنجي هٿ مان پنج اشرفيون
ڪڍي سندس اڳيان پيٽا رکي نمسڪار ڪري هليو
ويو. جڏهين ڀڳت روداس سماڌي مان اُٿيو، تڏهين ڇا
ڏسي ته اڳيان پنج اشرفيون پيئون آهن. مايا جو منهن
ڏسي ڀڳت کي ڄڻ ڄوري لڳي ويئي. چئي "پربو، مايا
منهنجي پٺيان هٿ ڌوئي لڳي آهي. مان ڪيترو به
ڪانئس پري ٿو ڀڄان، ته به هوءَ ڦري ڦري اچيو مونکي
لالچائي. هي ديناناٿ، ڪرپا ڪري هن نڌوريءَ مايا
کي مون وٽان ٽري ڪڍ. هنجو منهن ته مونکي ڏٺو
نٿو وڻي."

انهيءَ ساڳي رات ڀڳت کي آڪاس واڻي ٿي ته
"پيارا، تون اُداس نه ٿيءُ. هيءَ مايا منهنجي موڪليل آهي.
تون اها انگيڪار ڪر. جي تون ڏکيو گذاريندين،
ته لوڪ ڇا چوندا؟ اُهي ائين چوندا ته ڀڳوان ته پنهنجن

آهي، جو مان راڻيءَ جي مراد پوري ڪريان. عرض
اڪهائڻ وارو پرڀو آهي. ڏيڻ يا نه ڏيڻ سندس هٿ وس
آهي. مون داس جو مٿس ڪهڙو زور هلندو؟ اوهان
جي چرڻ تي مان ڪالهس دعا گهو پنڌان. ڏسون ته آڇا.
اڪهامي ٿي ياد"، ائين چئي ڏو پنهنجي ماڙيءَ جي ڪوٺڙيءَ
اڳيان ويهي رام نام سمرڻ لڳو. بس آچا هن دريءَ جو
سمرڻ شروع ڪيوئي ڪين، ته جل ۾ اچي ڪرڪڙي،
۽ ڪيترن پرڪارن جا سهڻا سهڻا ڪنگڻ راجا ۽ راڻيءَ کي
ڏسڻ ۾ آيا. هڪڙو ڪنگڻ پٿي ڪان وڏيڪ سندر هو. هي
اسرار ڏسي راجا ۽ راڻي سري روداس صاحب جي چرڻن
تي ڪري پيا ۽ چوڻ لڳا ته "هي سوامي اسان اوڇهن
تي ڪرپا ڪريو. اسين ته مايا جي موهه ۾ ڦاٿا پيا آهيون.
جيتوڻيڪ ڄاڻون به ٿا ته هن ڪوڙيءَ مايا ڪنهن سان
به ڪين رهايو آهي، تنهن هوندي به اسين اکيون پٽي
نٿا هلون. ڏينهن رات اسين ان جي پٺيان پيا ڀڄون.
ڪيترو به ڏن هڃيمون، ته به اسانکي ڍؤ ٿيڻ جو نـ
آهي. پاڻيون ته ڪجهه وڌيڪ ملي تـ چڱو. مهراج،
اوهين ديا ڀالي اسانکي ٻڌايو ته اسين ڪيئن مايا کان
ڇٽون" پڪت جواب ڏنو ته "هي راجن، هي جيو جو
مٽيءَ جو پتلو آهي، سو مايا ڪري اچي موڙهو آهي. جو
ڪن ماٺ به سچي مالڪ کي نه ٿو ياد ڪري. جڏهين ڏن
مال ملئيس ٿو تڏهين ٿانءَ ۽ ٿولهه ۾ پرچي ٿو وڃي ۽
ڪنهن ۾ به اکر نه ٿي پڙهيس. مايا جي مک ۾ هو نه ٿو
سمجهي ته هيءَ مايا ڪنهن جي آپائل آهي. وري جي
دولت هٿان نڪري وڃيس ته پوءِ هاءِ هاءِ پيو ڪري. هي

چڱي ڪمائي وارو پرش ۽ ڪرامت جو صاحب آهي تہ تون اسانکي وٽس وٺي هل تہ اسين هلي ڪانئس پيو ڪنگرط گهرون. پوءِ سچہ ڪوڙ جي پرکہ پاڻيهي پئجي ويندي." برهمط اها ڳالهہ قبول ڪئي. پوءِ راجا ۽ راڻي ٻئي برهمط سان گڏجي سري روداس صاحب جني مڪان تي اچي سهڙيا. برهمط راجا کي چيو تہ "اوهين ڪن ساعت ٻاهر ترسو تہ مان وڃي سنت کي اوهانجي اچط جو ٻڌايان." برهمط گهڙط سان ڀڳت جي پيرن تي ڪري پيو ۽ گوڏها کاڙي چوط لڳو تہ "هي سوامي، ڪرپا ڪري منهنجا اپراڌ بخشيو. مون اوهانجي سرن پڪڙي آهي. هاڻي جئين وڻيو تئين مونکي بچايو." ڀڳت روداس برهمط کي ڇاتيءَ سان لائي پڇيو تہ "پيارا، ڪهڙيءَ اڙيءَ ۾ ڦاٿو آهين، جو هيترو ٿو روئين." تنهنتي برهمط سموري وارتا کيس ٻڌائي. سري روداس صاحب برهمط کي پرتو ڏنو تہ "مهراج، تون ڪو اُلڪو نہ ڪر. ڀڳوننت سڀ ڀلي ڪندو. هاڻي اُٿي راجا ۽ راڻيءَ کي ٻاهران سڏي اچ."

جڏهين راجا ۽ راڻي اندر آيا، تڏهين ڀڳت روداس کين گهڻو آدر ستڪار ڪري هڪ تڏي تي ويهاريو ۽ ڪانئن حال احوال پڇيو. راجا چيو تہ "سائين منهنجي استريءَ هن ڪنگرط تي موهجي پيئي آهي. چوي ٿي تہ جيسين هن جهڙو پيو ڪنگرط مونکي نہ ملندو، تيسين منهنجو من جاءِ تہ رهندو. ڀلائي ڪري اوهين سندس ڪامنا پوري ڪريو." سري روداس جواب ڏنو، تہ "هي راجن، مون غريب کي ڪهڙي سمرٿي

ورِي ٻه ڏل جهلي جواب ڏنائين ته ”هي راڄن، مون
وٽ اهڙو ٻيو ڪنگڻ ڪونهي. راجا چيس ته ”مهراج
تو ضرور جوڙو ڪنگڻن جو ٺهرايو هوندو. توهين ٻيو ڇا
جو ڪرين؟ ٻانهين کا تنهنجي شيءِ مفت ڪٿي کا
نه ٿا وٺون. هي ته سوُدي جو ڪم آهي، جي پيسن ۾
نه ٿيون ته شيءِ نه ڏجي. برهمڻ هٿ جوڙي وينتي ڪئي،
ته ”هي راڄن، اوهانکان مونکي ڪنگڻ لڪائڻ جو
ڪهڙو سبب؟ مونکي ته پاڻ اوهان وٽان سڀ ڪجهه رقم
ملندي. جي مون وٽ ڪنگڻ هجي ته مان جيڪر
ٻه ڏئي اوهانکي ڏيان، پر ڇا ڪريان، مون وٽ
ڪونهي.“ اهي تي راجا کي ڏاڍي ڇرڪ ويٺي؟ برهمڻ کي
چيائين ته ”مهراج، ڪوڙ نٿا ڇا جي لاءِ ڪريو؟ چڱو ڀلا
مونکي ٻڌاءِ ته اهڙو ڪنگڻ ڪٿان مٿي ڇڙهيو؟“
راجا جا هي لفظ ٻڌي برهمڻ جا ڏندڙا ڏري ڏيا ۽
سندس منهن جو پنوڻي اچي ويو. مڙس جون ٻه ٻه
ويئون ته ڇهه ٻه ويئون. سچو اهي ڏي ڪنهن لڪو. ڀلا
جنهن امانت ۾ خيانت ڪئي هوندي، تنهنجي دل
ڪيئن نه ڪانپندي؟ برهمڻ ڏٺو ته هي سچ نه ڪبي
ته راجا الاجي ڪهڙي سزا ڏيندو. تنهنڪري هن ٻيو
وڃون ساري ڳالهه راجا کي پدرائي ڪري ٻڌائي. برهمڻ
جي هيءَ وارتا ٻڌي راجا عجب ۾ پئجي ويو. دل ۾
گمان آيس ته جيڪي برهمڻ چوي ٿو، سو ممڪن جو نه
آهي. شايد پاڻ ڇڏائڻ لاءِ هي وڌي ڳالهيون ڏاهيندو.
پوءِ خيال آيس ته تحقيقات ڪرڻ چڱي آهي. تنهن
ڪري هن برهمڻ کي چيو ته ”چڱو ڀلا، جي ادو جمار

آهين ته جهڙا ڪنگڻ مون وٽ آهن، اهڙا ٻيءَ ڪنهن وٽ ڪون هوندا. ٻڌاءِ ته سهي ته هي ڪنگڻ تنهنجي ڪنگڻ کان صد بار چڱو آهي ڪين نه. راڻيءَ وراڻي ڏني ته "ڌاتو راڻين، جيڪي اوهين چئو ٿا سو بيشڪ سچ آهي، مان ته پنهنجي ڪنگڻ کي پڌائي پئي ٻڌائيندي هيس، پر هاڻ جڏهن هي مهاسوين ڪنگڻ پنهنجي اکين اڳيان ڏسان ٿي، تڏهن چوان ٿي ته هو ڪنگڻ هن ٿان ڪهوري ڪٽي ڦٽا ڪجن."

ڪن ڏهاڙن بعد جڏهن راڻيءَ هڪڙي ڏينهن اهو ڪنگڻ پاتو، تڏهن داسيءَ چيو ته "راڻي هڪڙو ڪنگڻ ته پاڻهن ۾ ته ٿو سونهين. ٻي پاڻهن ڪسي پيئي لڳي. پاڻهي ته جوڙو نه ته اصلي نه. هڪڙو ڪنگڻ ڪو نهي ڪو جڙي. راجا کي چئو ته "جتان هڪڙو ڪنگڻ خريد ڪيو اٿو، اتان ٻيو به خريد ڪري ڏيو م." راڻيءَ جواب ڏنو ته "ها سچ ٿي چوين. هڪڙو ڪنگڻ پائڻ ڀاڻ ڪلائڻ آهي. پائجي ته جوڙو." ائين چئي هوءَ راجا وٽ ويئي ۽ چيائينس ته "هي راجن، هي پاڻهن پيئي رڙي ۽ روئي. جي مونکي ٻئو ڪري ڇڏيو اٿو. مان پنهنجي پيرن جهڙي ڪنهن آديان ڇا؟ مهرباني ڪري جهڙو ڪنگڻ منهنجي پيرن کي وڌي ڏنو اٿو اهڙو مونکي به وٺي ڏيو." تنهنتي راجا پنهنجي نوڪرن کي حڪم ڪيو ته برهمڻ کي سڏي اچو. جڏهن برهمڻ دربار ۾ اچي حاضر ٿيو تڏهن راجا کيس چيو ته "مهراج اسانکي هڪڙو ٻيو به ڪنگڻ کپي." هي لفظ ٻڌي برهمڻ جا حوصلا خطا ٿي ويا. دل ۾ چيائين ته هاڻ ڳالهه ٿي ڦاٽ ڪائي. پر

ڪيئن ٿا جهلڪا ڏين!" پوءِ راجا پارکن کي گهرائي چيو

ته هن ڪنگڻ

श्रीगुरु नानकदेव महाराज जन्म दिन २८ नवेम्बर.

اڪيون چرخ
هن ڪنگڻ
املهه آهي.
هن ڪنگڻ
برهمڻ گهرايو
برهمڻ کي
برهمڻ جواب
مولڪي ڏيار.
هي جواب
چهائين ته
الد رڪوکي
پوءِ جهت ر
خرزيئون پڇ
برهمڻ کي
استري هيتر
وئي لا ٿي
ست پيڙ هيو
اوڻائڪي ڏ
قدرت اپار
ديئڻ ڏان جي ڪجهي نه آهي.

برهمڻ هي وچڙ ڪان پوءِ راجا اُدو ڪنگڻ راڻيءَ
کي ڪڍي ڏيو، ۽ چيائينس ته "پياري، ڏس ته تو لاءِ
و لا سهڻو ڪنگڻ خريد ڪيو اٿم! تون چولدي

سو ڪٽي آئي، ۽ برهمڻ کي ڏيئي چيائينس ته ”پيارا،
هي ڀڳت روداس کي منهنجي ڀيٽا ڏج.“ ائين چئي
گنگا ماتا الوپ ٿي ويئي.

ڪنگڻ ڏسڻ سان برهمڻ کي اچي ڪُڌ پيا ڪنيون.
چي اڄ ته مالڪ مهر ڪئي آهي. هيڏو ڪنگڻ وري ٻيهر
ڪٿان هٿ ايندو؟ ڇو نه هي مان پاڻ وٽ رکي
ڇڏيان؟ مونکي ڪتب اچي ويندو. ڀڳت روداس
کي منهنجي ڪهڙي کبر؟ مان ڪهڙو وارو آهيان. اڳي
ته ورت چڱي هئي، پر هاڻ بيهي ويئي آهي. وري به
شُڪر آهي جو هيڏو ڪنگڻ هٿ لڳو اٿم. وڪڻي ڪي
ڏهاڙا سک جا گذاربا. مطلب ڳالهه جو ته برهمڻ کي لوڀ
اچي ويو.

جڏهن برهمڻ پنهنجي گهر واريءَ کي هي ڪنگڻ
ڏيکاريو، تڏهن هوءَ ڪپڙن ۾ نه ٿي ماپي. خير، ٻن
ڏينهن کان پوءِ زال مڙس پاڻ ۾ صلاح ڪرڻ لڳا ته ڪنگڻ
ڪيئن نيڪال ڪجي؟ ڪنگڻ بلڪل قيمتي هو،
تنهنڪري چيائون ته راجائن کان سواءِ ٻيو ڪو خريدار
ڪو نه ليندو. اهوئي خيال پٺاندر هڪڙي ڏينهن برهمڻ
اچي اجري پوشاڪ پهري، پنهنجي ديس جي راجا جي
محلات ۾ گهڙي ويو، ۽ اڳيان اهو ڪنگڻ وڃي
ڏيکاريائين. ڀلا هيڏو سهڻو ڪنگڻ ڪنهنکي نه پسند
پوندو! ڪنهنجي نه دل هرکندي! راجا جي ته اکيئي
هيرن جواهرن سان دل هوندي هئي، تنهن هي ڪنگڻ
ڏسي چيو ته مهراج هيڏو سندر ڪنگڻ مون عمر ۾ ڪو نه
ڏٺو آهي. واهه! هيرا ۽ موتي جي اُتس جڙيل آهن، سي

جڏهين هو گنگا جيءَ جي ڪنڌي تي ويجهو آيا، تڏهين ڇا ڏسن ته خلق اچي ڪنڌي تي آئي. ڪيترين سنت مهاتمائن جي درشن پنهنجي ڪُٽيا کان ٻاهر به پڌرا ڪيا ، سي اچي اُتي سهڙيا هئا. ماڻهن جي اهڙي ڀيڙ هئي ، جو لنگهڻ جي جاءِ به ڪين ملي ، جنهن ڪري گُس هئي. آخر هو انهيءَ ميڙ مان ڏوڪيندا ڏوڪيندا گنگا جي جي ڪنڌي تي وڃي پهتا. جڏهين سڀيئي اشنان ڪري رهيا ، تڏهين جنهن برهمڻ کي ڀڳت روداس لنبو ڏنو هو ، سو منجهيو پيو ته ڇا ڪريان ؟ ويچار ڪيائين ته چمار جي ڳالهه تي ڪريان ته منهنجا سنگتي ۽ ٻيا جيڪي حاضرين آهن سي سڀ مون تي کلندا ته ڇا ٿو وڃي. تنهنڪري جڏهين هو موٽي ، تڏهن ڇا ڪيائين جو پنهنجي سنگتين کان جدا ٿي ٻه ٻه قدم ڪپ تي وڃي بيٺو ، ۽ هٿ جوڙي چوڻ لڳو ته ”هي گنگا ماتا، مان تو لاءِ روداس نالي چمار وٽان هڪ دمڙي پيتا طور کڻي آيو آهيان. ڏيا ڀالي پنهنجو هٿ ڪڍي اها دمڙي مون کان وٺ.“ بس هن اجا اهي لفظ مکہ مان ڪڍيائي ڪين ، ته هڪدم گنگا ماتا هٿ ڪڍي ڪائنس دمڙي ورتي ۽ چيائين ته ”ڏن آهن ڀڳت ، جي ڏيهن رات ربوءَ کي ياد ٿا ڪن ، ۽ سندس نام ۽ جس ٿا ڳائين. اهڙن دان مان سدئين ڀاکار آهيان. پيارا روداس ! تنهن جي ٻيو ۽ ڀڳتي مون کي موهي ڇڏيو آهي. مان ڌل ڌل ... ساريان. ڪڏهين تون موٽي پنهنجو ... ڏيندين.“ پوءِ گنگا ماتا تنهن هٿ هڪ مها سندر ... قيمتي هيرن ۽ موتين سان جڙيو پيو هو ،

ڏاهي رهيو، تڏهين برهمڻ هڪ مان هڪ دمڙي ڪڍي
کيس اچو ري طور ڏني، پر ڀڳت اها دمڙي هنکي موٽائي
ڏني ۽ چيائينس ته ”مهراج، مهرباني ڪري اها دمڙي
گنگا جي کي منهنجي پاران ڏجو. جڏهن هو وٺي ڪجو.
درسنجو جيسين گنگا ماتا هٿ ڪڍي اوهانکان اُها وٺي؛
چئجوس ته روداس کي تنهنجي درسن جي گهڻي پياس
آهي، پر واند ڪاڻ اٿس جو تو وٽ اچي. ڪنهن
وقت فرصت مليس، ته تنهنجو درسن اچي ڪندو.“
هي لفظ ٻڌي برهمڻ وائڙو ٿي ويو. دل ۾ چيائين ته
”هي چمار ڪو ٻالو ڀولو ٿو ڏسجي، ته ڇيڪر هڙيون
ڪچيون ڏڪيون ڳالهيون ڪين ڪري.“ جڏهين
برهمڻ جتي پائي در کان ٻاهر نڪتو، تڏهين ڀڳت روداس
وري تاڪيد ڪيس ته ”ڀلائي ڪري منهنجو نياپو گنگا
ماتا کي ضرور پهچائجو.“ برهمڻ جواب ڏنو ته موڪي
تنهنجي ڳالهه دل تان ڪانه لهي ويندي، تون ٻي اونو
ره. جئن تو چيو آهي، تئن مان ضرور ڪندس.“

پوءِ هو وڃي پنهنجي سائين سان مليو ۽ سڀيئي
گڏجي پنڌ پيا. وات تي برهمڻ دل ۾ چوڻ لڳو ته
”پيلي، هن چمار ته ڳالهه ڏاڍي عجيب ڪئي آهي.
مونکي مٿان آچا اچي ويا آهن، ته مون هڙي ڳالهه نڪا
ڪٿي ٻڌي آهي ۽ نڪا ڪٿي پڙهي آهي. ڀلا ڪڏهن گنگا
ماتا به ڪنهن کان هٿ سان پيتا ورتي، جو هيئنر هن
چمار جي دمڙي هٿ سان وٺندي. هن ويچاري ٻالي
ڀولي جو ڏوهه ڪونهي. شايد ڪنهن کيس وسوڙو چاڙهي
هي ڳالهه ڏاهي ٻڌائي ٿي ڏسجي، تڏهين تو ائين چوي.“

ڪنهن جي ميلي تي وڃاڻا هئا، سي سري رو داس صاحب جي جهوپڙي وٽان اچي لنگهيا، ڪهڙي بند ڪرڻ ڪري منجهائڻ ڏکڙي هي جتي ڪسي ڪسي ڦاٽي پيئي هئي. اهڙي سڀان هن ويچاري کي هلڻ ۾ ڏاڍي دقت ٿي تي ۽ ائين پئي چاهيائين ته ڪٿي ڪو موچي سو ڇي ڪڏي جيئن ته ڪاٿس جتيءَ کي ڳلي هڻايان. جڏهن هو سري رو داس صاحب جي جهوپڙيءَ وٽان اچي لانگهائو ٿيو، تڏهن هن پنهنجن سنگتين سائين کي چيو ته "پيارا، او هين مهرباني ڪري ڪن ساعت هن وڻ هيٺان ماٺي آسائش ڪريو ته مان هن موچيءَ کان جتيءَ کي ڳلي هڻائي اچان." تنهن تي هنن کيس جواب ڏنو ته "چڱو [illegible] ساهه پٽيون، تون بلاشڪ پنهنجو [illegible] سکهو، جو ته اجايو چار ڪوهه [illegible] ڪندين ته ڏينهن تپي ويندو [illegible]." ائين چئي هو پاڻ وڻ ڏانهن [illegible] ڪتي سري رو داس صاحب جي جهوپڙيءَ ۾ الڪ رکهاري ويو ۽ چيائينس ته "ابا، بادر [illegible] سيکهه ڪري دن بادر [illegible] ڪجان. ائين ته [illegible] پکت رو داس [illegible] جيتري ۾ جتي [illegible] ته "مهراج، [illegible] ڏني ته [illegible] ڪنهن [illegible] رو داس جتي

ڌڻي رهـ ... ٺمرط هـڙ مان هڪ ڏمڙي ڪڍي
ڪيـ ... ي ، پر پڳٽ اها ڏمڙي هنکي ڏيو ٿائي
... مهراج ، مهرباني ڪري اها ڏمڙي
... ڄي پاران ڏجو. جل ۾ ڦٽي ڪجو.
... ماتا هٿ ڪڍي او هاڻـڪان اُها وٺي
... ڪي تنهنجي درسن جي ڪهڙي پياس
... ڪاڻ اٿس جو تو وٽ اچي. ڪنهن
... بس ، ته تنهنجو درسن اچي ڪندو. "
هي ... ٺمرط وائڙو ٿي ويو. دل ۾ چيائين تہ
" هي چمار ڪو ڀالو ڀولو ٿو ڏسجي ، نہ تہ جيڪر هڙيون
ڪچيون ڦڪيون ڳالهيون ڪين ڪري." جڏهين
برهمڻ جتي ڀائي در ڪان ٻاهر نڪتو ، تڏهين پڳٽ رو داس
وري تاڪيد ڪيس تہ "ڀلائي ڪري منهنجو ڏياڙو گنگا
ماتا کي ضرور پهچائجہ." برهمڻ جواب ڏنو تہ مونکي
تنهنجي ڳالهہ دل تان ڪا نہ لهي وڃندي ، توڻ ٻي اوڻو
رهہ. جڏهن تو چيو آهي ، تڏهن مان ضرور ڪندس. "

پوءِ هو وڃي پنهنجي ساٿين سان مليو ۽ سڀيئي
گڏجي پنڌ پيا. واٽ تي برهمڻ دل ۾ چوڻ لڳو تہ
" پيارا ، هن چمار تہ ڳالهہ ڏاڍي عجيب ڪئي آهي.
مونکي متان آڇا اچي ويا آهن ، تہ مون هڙي ڳالهہ نڪا
ڪٿي ٻڌي آهي ۽ نڪا ڪٿي پڙهي آهي. ڀلا ڪڏهن گنگا
... ڪنهن کان هٿ سان ڀيٽا ورتي ، جو هيئنر هن
جي ڏمڙي هٿ سان وٺندي. هن ويچاري ڀالي
جو ڏوهہ ڪونهي. شايد ڪنهن کيس وسوڙو چاڙهي
... ڏاهي ٻڌائي ٿي ڏسجي ، تڏهين تو ائين چوي."

ڪيپ جي ميلي تي وڃڻا هئا، سي سري رو داس صاحب
جي جهوپڙي وٽان اچي لنگهيا، گهڻي پنڌ ڪرڻ ڪري
منجهائن ڏڪڙي جيءَ جتي ڪسي ڪسي ڦاٽي پيئي هئي.
انهيءَ سببان هن ويچاري کي هلڻ ۾ ڏاڍي دقت ٿيئي
ٿي، ائين پڻ چاهيائين ته ڪٿي ڪو موچي سو ڏي
ڪڍي ته ڳنڍيس جتي کي ڳنڍي ڇڏايان. جڏهن سري
روداس صاحب جي جهوپڙي وٽان اچي لنگهيو،
تڏهن پنهنجي سڪنيئن سائين کي ڏٺو ته ”پيارا،

ڏاهي رهيو، تڏهين برهمڻ هڪ مان هڪ دمڙي ڪڍي
کيس اجوري طور ڏني، پر ڀڳت اها دمڙي هنکي موٽائي
ڏني ۽ چيائينس ته "مهراج، مهرباني ڪري اها دمڙي
گنگا جي کي منهنجي پاران ڏجو. جل ۾ نه ڦٽي ڪجو.
ترسجو جيسين گنگا ماتا هٿ ڪڍي اوهانکان اها وٺي؛
چئجوس ته روداس کي تنهنجي درسن جي گهڻي پياس
آهي، پر واند ڪانه اٿس جو تو وٽ اچي. ڪنهن
وقت فرصت مليس، ته تنهنجو درسن اچي ڪندو."
هي لفظ ٻڌي برهمڻ وائڙو ٿي ويو. دل ۾ چيائين ته
"[illegible] چمار ڪو ڀالو ڀولو ٿو ڏسجي، نه ته جيڪر هڙيون
[illegible]ن ڳالهيون ڪين ڪري." جڏهين
[illegible] ٻاهر نڪتو، تڏهين ڀڳت روداس
ور[illegible]ائي ڪري منهنجو نياپو گنگا
ماتا [illegible] جواب ڏنو ته موڪي
تنهنجي [illegible] دان ڪانه لهي ويندي، تون ٻي [illegible]
ره. جڏهن تو چيو آهي، تڏهن مان ضرور ڪندس."

پوءِ هو وڃي پنهنجي سائين سان مليو ۽ سڀيئي
گڏجي پنڌ پيا. واٽ تي برهمڻ دل ۾ چوڻ لڳو ته
"ڀلي، هن چمار ته ڳالهه ڏاڍي عجيب ڪئي آهي.
مونکي مٿان آچا اچي ويا آهن، ته مون هڙي ڳالهه نڪا
ڪٿي ٻڌي آهي ۽ نڪا ڪٿي پڙهي آهي. ڀلا ڪڏهن گنگا
ماتا به ڪنهن کان هٿ سان ڀيٽا ورتي، جو هينئر هن
چمار جي دمڙي هٿ سان وٺندي. هن ويچاري ڀالي
ڀولي جو ڏوهه ڪونهي. شايد ڪنهن کيس وسوڙو چاڙهي
هي ڳالهه ڏاهي ٻڌائي ٿي ڏسجي، تڏهين تو ائين چوي."

مان ڪا ڪرت ڪانه ٿو ڪريان، سو اوهين ڀُلل آهيو. مون درزڪو ڏٺو ۽ ڇڏيو ڪونه آهي. منهنجو من آهي ڪڙ ۽ منهنجي زبان آهي ڪئنچي، مان من روپي ڪڙ سان لنڊا آڏڪ اوڪڙن کي ماپيندو ۽ يعني ڄاڇيندو آهيان ۽ زبان روپي ڪئنچيءَ سان واهگوروءَ جو نام اُچاري جم جي ڦاسي ڪتريندو آهيان. مان رنگريز به آهيان. منهنجي ڪرت آهي جو پنهنجو من رام نام جي رنگ ۾ رڱيندو آهيان ۽ پنهنجي آتما پرماتما سان گڏي ڇڏيندو آهيان. مان سڀني ۾ ڏاڍو به ڪٽب آڻيندو آهيان. پر ڪاشوان برهم آڪار ورتي اها منهنجي سون جي سُئي آهي ۽ سڳو روءِ جو پوتر اُپديش لهو روپ جو ڏاڍو آهي. پوءِ به اوهين چئو ٿا ته مان ڪا ڪرت ڪانه ڪندو آهيان. چوٿين شبد ۾ ڪ پا ڪنهن ساڌوءَ کي اُپديش ڏنو اٿن، جنهن ڪ واپاريءَ جي ڪٽي جي ڪوٺري ڇو واڻي هئي. نامديو پڪيت هنڪي ڇيو ته ”پيارا، پرماتما ڌنوران حضور سڀني کي ويٺو ڏسي. تون لباس ساڌوءَ جو ٿو پهرين، پر تنهنجا اُچار برا آهن. توکي ليڪ حساب ڏيڻو پوندو، تنهنڪري پيارا ڪي سمجهه.“ پنجين شبد ۾ اُپديش ڏنل آهي ته سچو سک پرمارٿ ۾ ئي آهي. جيو کي گهرجي ته مالڪ کي سدا ياد ڪري نه ته ترشنا جي آڳيءَ ۾ جيو سڙي ڀسم ٿي ويندو.

نوٽ:- راڳ آسا ۾ سري نامديو صاحب جن جي پنجين شبدن ڪالهوءَ سچي پاتشاهه سري گورو ارجن ديو جن پڪيت رو داس صاحب جا ڇهه سدد ۽ شبد راڳ آسا ۾ ڏنا آهن. شبدن جي ارت ڪرڻ کان اڳ پڙهڪن جي لاءِ لاءِ سري رو داس صاحب جن جا جيون چرتر ڏ جن ٿا.

سري روداس صاحب جن جا جيون چرتر

پيارا ٻالڪو، ڀڳتن جي واسطي سورج سمان آهي.
ريت سورج نڪرڻ سان ڪوهيڙو ڪم ٿي ويندو
۽ چوطرف روشنائي ڦهلجي ويندي آهي، تيئن ئي
ڀڳتن جي واسطي پڙهڻ سان من جي اونده ناس
ٿي ۽ اندر ۾ جوت ٿي جاڳي. ڀڳت انهيءَ
جو امرت رس پيا پيئن. انهيءَ سبب آهي
ي سنتن واسطي اهڙي مٺي ۽ من موهيندڙ ٿيندي
ڪري ٻيو ته ڀڳتن جي واسطي ڪلن ڪان ٻ
ٽي ۽ وڻندڙ آهي. ڪل جيسين ڏاڍا آهن،
جهائين سکن پيٺي ايندي ۽ دل پيٺي ٻهار
۽ جانئين آهي ڪوماڻجي ويا، ڏانئين آهي
ڻندا. پر ڀڳتن جي واسطي سدا سندر آهي.
ت اوڏ پڙهجي ته منجهانئس اڳئين کان
س پيو ايندو. پيو ته سنتن جي واسطي اهڙي
ت آهي، جو جڏهين اها ڪر ويو پڙهجي ٿي،
ڪي سانت اچيو وڃي.

ي روداس صاحب، جو ڀارت کنڊ جي ڏاج
ٽڪرو ٿي گذريو آهي، تنهنجي ٻاڻي من
ڏيندڙ آهي. هي ڀڳت سري رامانند صاحب
شش هو ۽ سري ڪبير صاحب جن جو گورڀائي

(۲) سنگهچ ڀوڄن جو لُو جائيءَ
ايسي هي لکر ڏيڻ ٻڪائيءَ

ارٿ :- جو شخص شينهن وانگر هنسا ڪري قوت گذران ڪري ٿو (ڀاو- جو شخص ٻُرجي مال تي گذاري ٿو)، سو لڪن جو سردار جوڻ ۾ اچي ٿو. [سنگهچ ڀوڄن = شينهن جو ڀوڄن، شينهن وانگر هنسا ڪري. لکر ڏيڻ = لڪن جو گورو يعني وڏو لڪر. ٻڪائيءَ = سڏيو وڃي ٿو.]

(۳) نامي ڪي سُوامي لاهِ لي جهگرا
رام رسائِن پيڻ ري ڏگرا.

ارٿ :- ناميو جي سواميءَ (واهگوروءَ) جهگڙو لاهي وڌو. اي دغاباز! رام نام جو امرت رس پيڻ (تہ لڪين ڪرڻ کان جتي ٻوين). [رسائن = امرت رس. ڏگرا = دغاباز.]

ਆਸਾ

ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਜਿ ਚੀਨਸੀ ਆਸਾ ਤੇ ਨ ਭਾਵਸੀ ॥ ਰਾਮਾ ਭਗਤਹ ਚੇਤੀਅਲੇ ਅਚਿੰਤ ਮਨੁ ਰਾਖਸੀ ॥ ੧ ॥ ਕੈਸੇ ਮਨ ਤਰਹਿਗਾ ਰੇ ਸੰਸਾਰੁ ਸਾਗਰੁ ਬਿਖੈ ਕੋ ਬਨਾ ॥ ਝੂਠੀ ਮਾਇਆ ਦੇਖਿਕੈ ਭੂਲਾ ਰੇ ਮਨਾ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਛੀਪੇ ਕੇ ਘਰਿ ਜਨਮੁ ਦੈਲਾ ਗੁਰ ਉਪਦੇਸੁ ਭੈਲਾ ॥ ਸੰਤਹ ਕੈ ਪਰਸਾਦਿ ਨਾਮਾ ਹਰਿ ਭੇਟੁਲਾ॥੨॥੫॥

آسا ٻاڻي سري نامديو جيئَ جي شبد (۵)

سچو سکہ پرمارٿ ۾ ئي آهي.

(۱) پاربرهم جہ چينسي، آسا تي نہ ڀاوسي
راما ڀڳتهہ چيتيئلي، اچنت مَنُ راکسي

ارٿ :- جي شخص پرماتما کي ڄاڻن ٿا، تن کي دنيا جون آسائون ميليون نہ ٿيون لڳن. رام جا ڀڳت رام کي ياد ڪن ٿا ۽ من کي چنتائن کان رهت رکن ٿا. [چينسي =

ڄاڻن ٿا. ڀاوسي == وڻن، مِليون لڳن. جيتيئلي == ياد ڪن ٿا. اجمت == جڳتا کان رهت.]

ڪَٿِسي مَن تَرِهڪاري سَنسارُ ساگرُ، بِکيُ ڪو ٻنا
ڄھُوٽي مائيا ديکِہ ڪيُ، ڀُولاري منا (اڪ رهاءِ)

ارٿ:- هي منهنجا من! هيءُ سنسار سمندر، جو وشين سان ڀريل آهي، تنهن مان تون ڪيئن ترندين؟ هي من! تون ڪوڙي مايا ڏسي ڀاو آهين. [ٻنا == ٻنيل، ڀريل يا ٻن.]

(٢) ڇيمپي ڪي گھرِ جنم دئِلا، گور اُپديس ڀئِلا
سنتہ ڪيُ پرسادِ ڻاما هرِ ڀيٽُلا.

ارٿ:- جيتوڻيڪ پرماتما مونکي ڇيمپي جي گھر ۾ جنم ڏنو، تہ بہ مونکي گورن جو اُپديش مليو. سنتن جي ديا سان ڻامو هريءَ سان مليو. [دئِلا == ڏنو. ڀئلا == ٿيو، مليو. ڀيٽلا == مليو.]

ڀڳت ڻامديو جي شبدن جو ڀاوارٿ.

ڀڳت ڻامديو صاحب جن جا پنجهہ شبد جي ساچي پاتشاهہ سري گورو ارجن ديو جن راڳہ آسا ۾ سري گورو گرنٿ صاحب تي چاڙهيا آهن، تنهنجو ڀاوارٿ هيءُ آهي:-

هڪڙو آهي پرماتما، جو سڀني جيو جنتن ۾ سمايل آهي. جهڙيطرح هڪڙي سُٽ جي ڌاڳي ۾ سوين هزارين مالها جا داڻا پوتل ٿين ٿا، تهڙيطرح پرڀو سڀني ۾ سمايل آهي. هيءُ جيو ڪوڙن ڀرمن ۽ ڪامنائن ۾ ڦاٿو پيو آهي، پر جڏهين ڪيس ستگورو جو اُپديش نصيب ٿئي ٿو، تڏهين هو اگيان جي ننڊ مان جاڳي ٿو ۽ پنهنجي مالڪ سان ملي سڪہ ساگر ۾ ٽبيون هڻي ٿو. ٻئي شبد ۾ فرمايل آهي تہ ٻت پوڄا وئرٿ آهي. ٽئين شبد ۾ ٻلڪل سهڻيءَ طرح لوڪن کي سمجهايو اٿن تہ اوهين جو سمجهو ٿا تہ

(۲) سنکهيه پوجن جو لو جائي
ائسي هي لکه ديڻ بڪائي

ارٿ :- جو شخص شينهن وانگر هنسا ڪري قوت گذران ڪري ٿو (ڀاو- جو شخص ٻئي جي مال تي گذاري ٿو)، سو لڳن جو سردار هوڻ ۾ اچي ٿو. [سنگهيه پوجن = شينهن جو پوجن، شينهن وانگر هنسا ڪري. لڳه ديڻ = لڳن جو گورو يعني وڏو لڳو. بڪائي = سڏيو وڃي ٿو.]

(۳) نامي ڪي سُامي لاهِ لي جهگرا
رام رسائن پيڻ ري دَگرا.

ارٿ :- نامديو جي سواميءَ (واهگوروءَ) جهڳڙو لاهي وڌو. اي دغاباز! رام نام جو امرت رس پيءُ (ته لڳين ڪرڻ کان جتي بڇين). [رسائن = امرت رس. دگرا = دغاباز.]

ਆਸਾ

ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਜਿ ਚੀਨਸੀ ਆਸਾ ਤੇ ਨ ਭਾਵਸੀ ॥ ਰਾਮਾ ਭਗਤਹ ਚੇਤੀਅਲੇ ਅਚਿੰਤ ਮਨੁ ਰਾਖਸੀ ॥ ੫ ॥ ਕੈਸੇ ਮਨ ਤਰਹਿਗਾ ਰੇ ਸੰਸਾਰੁ ਸਾਗਰੁ ਬਿਖੈ ਕੋ ਬਨਾ ॥ ਝੂਠੀ ਮਾਇਆ ਦੇਖਿਕੈ ਭੂਲਾ ਰੇ ਮਨਾ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਛੀਪੇ ਕੇ ਘਰਿ ਜਨਮੁ ਦੈਲਾ ਗੁਰ ਉਪਦੇਸੁ ਭੈਲਾ ॥ ਸੰਤਹ ਕੈ ਪਰਸਾਦਿ ਨਾਮਾ ਹਰਿ ਭੇਟੁਲਾ॥੨॥੫॥

آسا باڻي سري نامديو جيءَ ڪي شبد (۵)

سچو سکر پرمارٿ ۾ ئي آهي.

(۱) پاربرهم جه چينسي، آسا تي نه ڀاوسي
راما ڀگتهه چيتيئلي، اچنت من راکسي

ارٿ :- جي شخص پرماتما کي ڄاڻن ٿا، تن کي دنيا جون آسائون ميٺيون نه ٿيون لڳن. رام جا ڀڳت، رام کي ياد ڪن ٿا ۽ من کي چنتائن کان رهت رکن ٿا. [چينسي =

ڪٿي. هن ٻٽي ڇتايو ته ڳوٺري جو مالڪ پنهنجو منهن ٻٽي پاسي ڪري ته اها ڪٽي لڪائي ڇڏيان. آچا مالڪ جو منهن ٻئي پاسي ٿيو ته ساڌوءَ اها ڳوٺري ڪٽي پنهنجي آسن هيٺان لڪائي ڇڏي. واپاري سنان ڪري جان ٻاهر نڪري ڏسي ته ڳوٺري نهئي ڪانه. ساڌوءَ کان اُن بابت پڇيائين. هن ڏوهه ڀڳت نامديو تي مڙهيو، جو اُتان اوڏي مهل آچي لانگهائو ٿيو هو. نامديو گهڻوئي انڪار ڪري، پر مالڪ کي هن تي پڪ آچيئي ته ڀڳت نامديو سان وڏو معاملو مچايائين. پرميشور جي قدرت سان اوڏي مهل آهي هڪ وڏو طوفان لڳو، جنهنڪري ساڌوءَ جو آسن اُڏامي پري وڃي پيو ۽ ڳوٺري ظاهر ٿي پيئي. تنهن تي سري نامديو صاحب جن هيٺيون مهاسندر شبد اُهيءَ پاکنڊي ساڌوءَ کي چٽي پڌايو:-

(۱) ساپُ ڪُنچ ڇوڏئي، بِکُ نهي ڇاڏئي
اُدڪ ماهِ جيسي بکُ ڌيانُ ماڏئي

ارٿ:- جئن نانگ پنهنجي کل لاهيندو آهي، پر پنهنجو زهر نه ڇڏيندو آهي؛ جئن بگهه پکي (ڪوڙي) سماڌي لڳائيندو آهي، پر چت پاڻيءَ ۾ (مڇي هٿ ڪرڻ لاءِ) لڳائيندو آهي، (اهڙيطرح هي پاکنڊي! تون آهين.) [ساپ == سرپ، نانگ. ڪنچ == کل. اُدڪ == پاڻي. ماڏي == منڊيندو آهي، لڳائيندو آهي.]

ڪاهي ڪَئُ ڪيجئي ڌيانُ جپنا
جبَ تي سُڌُ ناهي مَنُ آپنا (اڪ رهاءُ)

ارٿ:- ڇا لاءِ تون ظاهري ڌيان ڪرين ٿو ۽ جپ ڪرين ٿو، جڏهين تنهنجو من صاف نه آهي؟

پرماڻ :- ” آکا جيوان وسري مرجاءِ .“
[رهراس صاحب]

(٣) ڀڳت ڪرءِ هر ڪي گُن گاوءِ
آٺ پهر اپنا خصم ڌياوءِ

ارٿ :- مان ڀڳتي ڪندو آهيان ۽ هري پرماتما جا گُن ڳائيندو آهيان. اٺ ئي پهر پنهنجي سواميءَ کي ڌيائيندو آهيان. [خصم = مالڪ، ڌڻي، پتي، سوامي .]

(٤) سُئني ڪي سوئي، روپي ڪا ڌاڳا
نامي ڪا چِتُ هر سئُ لاڳا .

ارٿ :- پرڪاشوان برهم آڪار ورتي، اها منهنجي سون جي سُئي آهي ۽ ستگوروءَ جو پوتر اپديش روپ جو ڌاڳو آهي. سري نامديو صاحب جن فرمائن ٿا تہ منهنجو چت پرماتما سان لڳو پيو آهي. [سوئي = سُئي .]

ਆਸਾ

ਸਾਪੁ ਕੁੰਚ ਛੋਡੈ ਬਿਖੁ ਨਹੀ ਛਾਡੈ ॥ ਉਦਕ ਮਾਹਿ ਜੈਸੇ ਬਗੁ ਧਿਆਨੁ ਮਾਡੈ ॥ ੧ ॥ ਕਾਹੇ ਕਉ ਕੀਜੈ ਧਿਆਨੁ ਜਪੰਨਾ ॥ ਜਬ ਤੇ ਸੁਧੁ ਨਾਹੀ ਮਨੁ ਅਪਨਾ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਸਿੰਘਚ ਭੋਜਨੁ ਜੋ ਨਰੁ ਜਾਨੈ ॥ ਐਸੇ ਹੀ ਠਗ ਦੇਉ ਬਖਾਨੈ ॥੨॥ ਨਾਮੇ ਕੇ ਸੁਆਮੀ ਲਾਹਿ ਲੇ ਝਗਰਾ ॥ ਰਾਮ ਰਸਾਇਨ ਪੀਉ ਰੇ ਦਗਰਾ ॥੩॥੪॥

(٤) آسا باڻي سري نامديو جيءَ جي شبد

اُٿانڪا :- ڪنهن وقت ڪٿي واپاري درياءَ جي ڪناري تي ڪاٺي جي گوڏري رکي پاڻ درياءَ ۾ اشنان ڪرڻ لاءِ گهڙيو. اوڏي مهل اتي هڪ شخص ساڌوءَ جي ڀيس ۾ ويٺو هو، جنهن ظاهري طرح شيوا پئي

(۱) مَنُ ميرو گجُ جِهوا ميري ڪاتي
مَپِ مَپِ ڪاٽئہ جم ڪي ڦاسي

ارٿ :- منهنجو من آهي گز ۽ منهنجي زبان آهي ڪئنچي. انهيءَ گز سان ماپي ماپي جم جي ڦاسي کي ڪپيان ٿو. (ڀاو- پنهنجي من کي گز وانگي سڌو ۽ گٽن ڪري صاف ۽ هٽ ہ ڪري ۽ پرميشور جي نالي جپڻ واري زبان کي ڪئنچي ڪري جم جي ڦاسيءَ روپي ڪپڙي کي ماپي ماپي ڪپيان ٿو يعني ٽڪرا ٽڪرا ڪري ڇڏيان ٿو. [گجُ = گز. جهوا = زبان. مپ مپ = ماپي ماپي.]

نوٽ :- گز جا ٽي گڻ هوندا آهن (۱) سِڌائي (۲) صفائي ۽ (۳) هٽ ہ هوندي آهي. مون پنهنجي من کي گز بنايو آهي يعني سڌو ۽ صفا رکيو اٿم ۽ پنهنجي هٽ ہ رکيو اٿم.

ڪها ڪرءُ جاتي ڪها ڪرءُ پاتي
رام ڪو نامُ جپءُ دِن راتي (اِڪ رهاءُ)

ارٿ :- مان ذات پات کي ڇا ڪريان؟ يعني مان ذات پات جي ڪمن کي ضروري نٿو سمجهان، تنهنڪري مان ڏينهن رات رام جو نالو جپيندو آهيان.

(۲) رانگنِ رانگئُ سيوَنِ سيوءُ
رامَ نام بِنُ گهريءَ نہ جيوءُ

ارٿ :- (رام نام سان من کي) رڱڻ، اهو رڱڻ جو ڪم ڪندو آهيان ۽ (پرماتما سان پنهنجي آتما کي) گنڍڻ، اهو سبڻ جو ڪم ڪندو آهيان. رام جي نالي بنا مان هڪ گهڙي ہ جيئي نہ سگهندو آهيان. [رانگن = رڱڻ. سيون = سبڻ، گنڍڻ.]

"ڪبير ڪاڳد کي اوري، مس کي ڪرم ڪپاٽ
پاهن ٻوڙي ٻوڙمي، پنڊت پاڙي ٻاٽ."

[سلوڪ ۱۳۷]

ارٿ:- سري ڪبير صاحب جن فرمائين ٿا ته ڪاغذ يعني شاستر، جيڪي جڻ ڪوليون آهن ۽ مس سان لکيل ڪرم سي انهن ڪوٺين جا دروازا آهن. پٿر جي پوڄا سچي پرٿوي کي ٻوڙي ڇڏيو آهي ۽ باقي ورڻ پنڊت واٽ تي ڦريندڙ ٿيا آهن يعني پنڊت ماڻهن کي ٻڌائين ٿا ته ٺاڪرن جي پوڄا جي آڳيا آهي ۽ هو ماڻهن کي ست شت ٻڌائي انهن کان پيسا ڦرين ٿا.

ਆਸਾ

ਮਨੁ ਮੇਰੋ ਗਜੁ ਜਿਹਵਾ ਮੇਰੀ ਕਾਤੀ ॥ ਮਪਿ ਮਪਿ ਕਾਟਉ ਜਮ ਕੀ ਫਾਸੀ ॥ ੧ ॥ ਕਹਾ ਕਰਉ ਜਾਤੀ ਕਹਾ ਕਰਉ ਪਾਤੀ ॥ ਰਾਮ ਕੋ ਨਾਮੁ ਜਪਉ ਦਿਨ ਰਾਤੀ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਰਾਂਗਨਿ ਰਾਂਗਉ ਸੀਵਨਿ ਸੀਵਉ ॥ ਰਾਮ ਨਾਮ ਬਿਨੁ ਘਰੀਅ ਨ ਜੀਵਉ ॥ ੨ ॥ ਭਗਤਿ ਕਰਉ ਹਰਿ ਕੇ ਗੁਨ ਗਾਵਉ ॥ ਆਠ ਪਹਰ ਅਪਨਾ ਖਸਮੁ ਧਿਆਵਉ ॥ ੩ ॥ ਸੁਇਨੇ ਕੀ ਸੂਈ ਰੁਪੇ ਕਾ ਧਾਗਾ ॥ ਨਾਮੇ ਕਾ ਚਿਤੁ ਹਰਿ ਸਿਉ ਲਾਗਾ ॥ ੪ ॥ ੩ ॥

آسا باڻي سري نامديو جيءَ کي شبد (۳)

اُٿانڪا:- ڪهڙن وقت ڀڳت نامديو صاحب جن سبڻ ۽ ڇاڙڻ جو ڪم ڇڏي ڏنو ۽ پرميشور جي ڀڄن ۾ لڳي رهيا. ڪي پرش وٽن آيا ۽ پڇڻ لڳا ته اوهين پنهنجي ڪرت ڇو نه ٿا ڪريو. تنهن تي ڀڳت نامديو صاحب کين فرمايو ته "پيارا، اسان سبڻ جي ڪرت ڪا ڇڏي آهي." انهن ڇتي ۾ هيءُ سندر شبد اُچاريائون:-

ڇا لاءِ ناڪر ڪري هار ٻايان ؟ [ٻرونيلي = ٻوٿان. مالا = هار.
ٻورهه = ٻڌنر.]

(۳) آنيلي دوڙ ريدائيلي ڪيرن، ناڪرڪته نٿويد ڪرو
ٻيلي دوڙ ٻتارنو ٻڇري، ٻيٺل ٻڇلاڪاءِ ڪرو

ارٿ :- جيڪڏهين ڪير آٽي ڪيرٽي رڌيان ؛ اُها ناڪر کي ڀوڳ لڳايان ته ڀريائين ڪير ڪي ڳاهي ٻي ڇڏيو آهي ؛ ڳاهي ۾ پرميشور سمايل آهي، پوءِ ڇا لاءِ ناڪر کي ڀوڳ لڳايان ؟ [دوڌ = ڪير. ريدائيلي = رڌيان. ڪيرن = ڪيرٽي. نئويد = ڀوڳ لڳائڻ. بتارئو = بگاڙيو، ڀيتو. ٻڇري = ڳانءِ جي ٻچي، ڳاهي.]

(۴) ايهيءَ ٻيٺلُ اوُهيءَ ٻيٺلُ، ٻيٺل ٻِن سنسارُ نهي
ٿان ٿننتر ناما پرڻويءَ، پوُرِ رهيو تون سرب مهي.

ارٿ :- هن لوڪ توڙي پرلوڪ ۾ پرميشور ڪانسواءِ ڪو ۾ سنسار جو ڀاڱو نه آهي. سري نامديو صاحب وينتي ڪري چون ٿا ته ”هي پريو! تون جاءِ بجاءِ آهين ؛ ساري پرٿوي تي تون وياپڪ آهين.“ [ايهيءَ = هيڏيون يعني هي لوڪ. اُوهيءَ = اوُجو يعني پرلوڪ. ٿان ٿننتر = جاءِ بجاءِ. پرڻويءَ = وينتي ڪري چون ٿا. پور = پوُرن، وياپڪ. مهي = پرٿوي.]

نوٽ :- بت پوڄا يا پٿر پوڄا بابت پڙهو سري ڪبير صاحب جن جا سلوڪ :-

”ڪبير پاهن پرميشور ڪيتا، پوجي سڀ سنسارُ
اِس ڀروسي جو رهيءَ، ٻوڏي ڪالي ڌار.“
[سلوڪ ۱۳۶]

ارٿ :- سري ڪبير صاحب جن فرمائين ٿا ته سارو سنسار پٿر کي پرميشور ڪري پوڄي ٿو؛ انهيءَ ڀروسي تي جيڪو رهي ٿو، سو ٽڪي سير ۾ ٻڏي ٿو.

آسا ٻاڻي سري نامديو جيئہ ڪي شبد (۲)
ٻت پوڄا آڄائي آهي.

(۱) آنيلي ڪُنڀ ڀرائيلي اوُدڪ، ٺاڪر ڪئُ اِشنان ڪرَءُ
ٻئتا ليس لکہ جي جَل مَہ هوتي، بيٺلُ پئلا ڪاءِ ڪرَءُ

ارٿ:- جيڪڏهين دلو آڻي ٻاڻيءَ سان ڀريان ۽ ٺاڪر کي اشنان ڪرايان ته ٻائيتاليهہ لکہ جيو، جي ٻاڻي ۾ آهن، ۽ جن ۾ ايشور سمايو پيو آهي (تن تہ اڳيئي اشنان ڪري ڇڏيو آهي)، پوءِ ڪا ءِ پرميشور کي اشنان ڪرايان؟ [ڪنڀ = دلو. اودڪ = ٻاڻي. ٻئتا ليس = ٻائيتاليهہ. بيٺل = پرماتما. پئلا = مايل، سمايل.]

نوٽ:- چون ٿا تہ جيو جنت مڙيئي ۸۴ لکہ آهن، تن مان ۴۲ لکہ زمين تي رهن ٿا ۽ ۴۲ لکہ ٻاڻيءَ ۾.

جتر جاءِ تت بيٺلُ پئلا
مَها آنندُ ڪري سد ڪيلا (۱ رهاءُ)

ارٿ:- جتي مان وڃان ٿو (يعني جيڏانهن مان نهاريان ٿو) تتي پرميشور سمايو پيو آهي. هو نهايت آنند ۾ رهي ٿو ۽ سدا مزا ماڻي ٿو. [جتر = جتي. ڪيلا = مزا، خوشيون.]

(۲) آنيلي ڦوُلَ پروئيلي مالا، ٺاڪر ڪي هئُ پوڄ ڪرَءُ
پهلي ٻاسُ لئي هئ ڀؤ رهہ، بيٺلُ پئلا ڪاءِ ڪرَءُ

ارٿ:- جيڪڏهين گل آڻي هار پوئان ۽ ٺاڪر کي هار پائي اُنجي پوڄا ڪريان تہ ڀوريائيس تہ گلن جي واس ڀؤنر اڳيئي وٺي ڇڏيو آهي ۽ ڀؤنر ۾ پرميشور سمايو پيو آهي، پوءِ

ارٿ :- ڀرم، جي نہ جڳائڻ ڪندڙ آهن ۽ من جا سنڪلپ، جي سپني وانگر نہ ھلندڙ آهن، تنکي اسان سچا يعني جڳائڻ ڪندڙ پدارٿ ڪري سمجهيو آهي. جڏهين گورن جي اُپديش ڪري چڱن ڪمن ڪرڻ واري ٻُڌي ٿئي ٿي، تڏهين هي جيو سجاڳ ٿي نسچي سمجهي ٿو (تہ دنيا جا پدارٿ سپني وانگر ڪوڙا آهن ۽ پرميشور سڀ ۾ وياپڪ آهي).
[منورٿ = من جا سنڪلپ. سڪرت منشا = چڱن ڪمن ڪرڻ واري ٻُڌي. جاگت هي = جاڳي، سجاڳ ٿي.]

(٤) ڪهت نامديو هرِ ڪي رچنا، ديکهہ رِدي بيچاري
ڪهت ڪهت انتر سرب نرنتر، ڪيول ايڪ مراري.

ارٿ :- سري نامديو صاحب فرمائين ٿا تہ هريءَ جي رچنا هردي ۾ ويچاري ڏسو تہ سڀني هردن ۾ شڪ شبهي کانسواءِ، فقط هڪ ئي پرماتما آهي. [ڪيول = فقط. مراري = مردئت جو دشمن يعني ڪرشن مهراج يعني پرماتما.]

ਆਸਾ

ਆਨੀਲੇ ਕੁੰਭ ਭਰਾਈਲੇ ਊਦਕ ਠਾਕੁਰ ਕਉ ਇਸਨਾਨੁ ਕਰਉ॥ ਬਇਆਲੀਸ ਲਖ ਜੀ ਜਲ ਮਹਿ ਹੋਤੇ ਬੀਠਲੁ ਭੈਲਾ ਕਾਇ ਕਰਉ ॥ ੧ ॥ ਜਤ੍ਰ ਜਾਉ ਤਤ ਬੀਠਲੁ ਭੈਲਾ ॥ ਮਹਾ ਅਨੰਦ ਕਰੇ ਸਦ ਕੇਲਾ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਆਨੀਲੇ ਫੂਲ ਪਰੋਈਲੇ ਮਾਲਾ ਠਾਕੁਰ ਕੀ ਹਉ ਪੂਜ ਕਰਉ ॥ ਪਹਿਲੇ ਬਾਸੁ ਲਈ ਹੈ ਭਵਰਹ ਬੀਠਲ ਭੈਲਾ ਕਾਇ ਕਰਉ ॥ ੨ ॥ ਆਨੀਲੇ ਦੂਧੁ ਰੀਧਾਈਲੇ ਖੀਰੰ ਠਾਕੁਰ ਕਉ ਨੈਵੇਦੁ ਕਰਉ ॥ ਪਹਿਲੇ ਦੂਧੁ ਬਿਟਾਰਿਓ ਬਛਰੈ ਬੀਠਲੁ ਭੈਲਾ ਕਾਇ ਕਰਉ ॥ ੩ ॥ ਈਭੈ ਬੀਠਲੁ ਊਭੈ ਬੀਠਲੁ ਬੀਠਲ ਬਿਨੁ ਸੰਸਾਰੁ ਨਹੀ ॥ ਥਾਨ ਥਨੰਤਰਿ ਨਾਮਾ ਪ੍ਰਣਵੈ ਪੂਰਿ ਰਹਿਓ ਤੂੰ ਸਰਬ ਮਹੀ ॥ ੪ ॥ ੨ ॥

کو ورلي پرماتما کي ڄاڻي ٿو. [پؤرک = پؤرن. جتر = جب، رنگ. ٻچتر = سهڻا.]
ٻئي هنڌ چيل آهي :-
" جد هر ديکتا دؤن، آدهر ٿون ني تون هئي
کي هر شئي هئي جلوا تيرا دؤ نه دو هئي."
سڀ گوبند هي سڀ گوبند هي، گوبند بن نهي ڪوئي
سؤت ايڪ مڻ سٽ سهنس جيسي، اوت پوت
پرڀ سوئي (۱ ڪ رهاءُ)
ارٿ:- سيئي (جيو ۽ وستو) پرماتما جو روپ آهي ۽ پرماتما کان خالي ڪوبہ ڪونهي. جهڙيطرح هڪڙي سٽ جي ڌاڳي ۾ سوين هزارين مالها جا داڻا پرتل ٿين ٿا، تهڙيطرح پرڀو تاڃي پيٽي سڀ ۾ سمايل آهي (ياوء اسان سان رليو مليو پيو آهي). [مڻ = مالها جا داڻا، مڻڪا. سٽ = سوين. سهنس = هزارين. اوت پوت = تاڃي پيٽي يعني سمورو، ڀاهران اندر ران.]
(۲) جل ترنگ اُر ڦين بدبدا، جل تي ڀن نہ هوئي
اھ پرپنچ پارٻرهم کي ليلا، ٻچرت آن نہ هوئي
ارٿ:- جهڙيطرح لهرؤن، گجي ۽ ڦوڪڻا پاڻيءَ کان نيارا نہ آهن، تهڙيطرح هيءُ سنسار پرماتما جو کيل آهي. ويچار ڪرڻ سان سمجهبو تہ اهو پرماتما کان نيارو نہ آهي. [ترنگ = لهرؤن. ڦين = گجي، ڦيڻي. بدبدا = ڦوڪڻا. پرپنچ = پسارو، سنسار. ليلا = کيل. ٻچرت = ويچار ڪرڻ سان. آن = ٻيو.]
(۳) مٿيا ڀرم اُر سپن منورٿ، سٽ پدارٿ جاڻيا
سڪرت منشا گور اُپد بسي، جاگت هي مَن مانيا

ਆਸਾ

ਅੰਤਰਿ ਮੈਲੁ ਜੇ ਤੀਰਥ ਨਾਵੈ ਤਿਸੁ ਬੈਕੁੰਠ ਨ ਜਾਨਾਂ ॥ ਲੋਕ ਪਤੀਣੇ ਕਛੂ ਨ ਹੋਵੈ ਨਾਹੀ ਰਾਮੁ ਅਯਾਨਾ ॥ ੧ ॥ ਪੂਜਹੁ ਰਾਮੁ ਏਕੁ ਹੀ ਦੇਵਾ ॥ ਸਾਚਾ ਨਾਵਣੁ ਗੁਰ ਕੀ ਸੇਵਾ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਜਲ ਕੈ ਮਜਨਿ ਜੇ ਗਤਿ ਹੋਵੈ ਨਿਤ ਨਿਤ ਮੇਂਡੁਕ ਨਾਵਹਿ ॥ ਜੈਸੇ ਮੇਂਡੁਕ ਤੈਸੇ ਓਇ ਨਰ ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਜੋਨੀ ਆਵਹਿ ॥ ੨ ॥ ਮਨਹੁ ਕਠੋਰੁ ਮਰੈ ਬਾਨਾਰਸਿ ਨਰਕੁ ਨ ਬਾਂਚਿਆ ਜਾਈ ॥ ਹਰਿ ਕਾ ਸੰਤੁ ਮਰੈ ਹਾੜੰਬੈ ਤ ਸਗਲੀ ਸੈਨ ਤਰਾਈ ॥ ੩ ॥ ਦਿਨਸੁ ਰੈਨਿ ਬੇਦੁ ਨਹੀ ਸਾਸਤ੍ਰ ਤਹਾ ਬਸੈ ਨਿਰੰਕਾਰਾ ॥ ਕਹਿ ਕਬੀਰ ਨਰ ਤਿਸਹਿ ਧਿਆਵਹੁ ਬਾਵਰਿਆ ਸੰਸਾਰਾ ॥ ੪ ॥ ੪ ॥ ੩੭ ॥

آسا سري ڪبير جيءَ ڪي شبد (٣٧)

اُٿانڪا:- هي شبد سري ڪبير صاحب جن برهمڻن کي چئي ٻڌايو، جن کين چيو ته تيرٿن تي اشنان ڪريو ته اوهانجي گتي ٿئي.

(١) انترِ ميلُ جي تيرٿ ناوئي، تسُ بئڪنٺ نه جانا
لوڪ پتيڻي ڪڇو نه هووئي، ناهي رامُ اڄانا

ارٿ:- جنهنجي اندر ۾ مليڻتا آهي، سو جيڪڏهين تيرٿن تي اشنان ڪندو ته هو وئڪنٺ ڪونه ويندو (ڀاو- هو واهگوروءَ سان ڪونه ملندو). لوڪن ۾ ڀت جمائڻ سان ڪجهه نه ورندو، ڇو جو رام اڻڄاڻ ڪونهي. [ميل = غليظائي، مليڻتا.]

پوڄهُ رامُ ايڪُ هي ديوا
ساچا ناوڻ گرَ ڪي شيوا (١، رهاءُ)

ارٿ:- هڪ پرڪاشڪ رام جي پوڄا ڪريو. گورن جي شيوا ڪرڻ ئي سچو اشنان آهي. [ديوا = پرڪاشڪ.]

(٢) ڌرن اڪاس ڪي ڪرگهه بڻائي
چند سورج ڏهه سات چلائي

ارٿ:- ڌرتي ۽ آڪاش، جي آڌ ۽ انت جا عناصر (تت) آهن، اُنهن جي نرنڪار ڪٽي بڻائي آهي. انهيءَ سرشٽي روپ تاڃي ۾ چنڊ ۽ سورج ٻنهي کي گڏ هلايو اٿس. (مطلب ته رات ۽ ڏينهن ايشور بڻايا آهن). [ڌرن = ڌرتي. ڪرگهه = ڪٽي. سان = گڏ.]

(٣) پائي جوڙ بات اِڪ ڪيني، تهه تانتي من مانا
جولاهي گهر اپنا چينا، گهٽ هي رام پڇانا

ارٿ:- هي هڪ ڳالهه ايشور ڪوري ڪئي آهي جو سڀني کي هنڌ ۾ پيرن جي ڪاڙهن ميٽ رکيو اٿس (مطلب ته سڀ ڄڻا هڪ ئي مٽ ميٽ آهن). انهيءَ ڪوريءَ سان منهنجو من لڳي ويو آهي. هاڻي ڪوريءَ منهنجو سروپ سڃاتو ۽ منهنجي اندر ۾ ئي رام کي ڄاتو. [پائي = پيرن جون ڪاڙيون. جولاهي = ڪوريءَ.]

(٤) ڪهت ڪبير ڪارگهه توري
سوتي سوت ملائي ڪوري.

ارٿ:- سري ڪبير صاحب جن فرمائن ٿا ته جڏهن ايشور ڪوري ڪارخانو سميٽيو يعني بند ڪيو، تڏهن سُت سان وري مليو يعني ڪارج روپي جڳت ڪارڻ روپ ايشور سان وري مليو. [ڪارگهه = ڪارخانو.]

هيءُ مها سدر شبد پڙهي پڙهي سروجيت وائڙو ٿي ويو ۽ سر جهڪائي پڪت ڪبير جي چرنن تي ڪري پيو ۽ آڳ مڃيائين.

رامانند صاحب ڪاشيءَ جي پنڊتن کي چيو ته "اباڻا، اوهين ڪو فڪر ڪو نه ڪريو. اوهين ٻاهر وڃي جيڪو ٻهريون ٿي ماڻهو کهڙيءَ ۾ ڪٺو ٿيو، تنهنکي وٺي اچو. اهو "سرو جيت" پنڊت کي شڪست ڏيندو." پنڊت ٻاهر نڪتا ته ڪبير ڀڳت ٻهرئين ڪين ڪٺيو، جنهن کي وٺي سري رامانند صاحب وٽ آيا. سري رامانند صاحب چيو ته ڪبير ڀڳت پنڊت کي شڪست ڏيندو. جڏهين بحث مباحثي جو وقت ٿيو، تڏهين پنڊت سري ڪبير صاحب کان پڇڻ لڳو ته اوهانجي ذات ڪهڙي آهي. سري ڪبير صاحب جن جواب ڏنو ته منهنجي ذات ڪوري آهي. تنهن تي پنڊت نڪ موڙي چوڻ لڳو ته توهان نيچ ذات ڪوري آهين. اهو ٻڌي سري ڪبير صاحب جن چيو ته خود پرماتما پاڻ ڪوري آهي ۽ هيٺيون سندر شبد اُچاريائون:-

ڪوري ڪو ڪاهو مرم نه جانا
سَبُ جڳُ آنِ تنائِيو تانا (اڪ رهاءُ)

ارٿ:- پرميشور ڪوريءَ جو ڪو ڀيد نه تو جاڻي، جنهن ساري جڳتر جي تاڃي تُڻي آهي (ڀاو- سارو جڳ اُتپن ڪيو آهي). [مرم = ڀيد. تانا = تاڃي.]

(١) جب تم سُنِ لي بيد پرانا
تَب هم اِتنڪ پسرِئو تانا

ارٿ:- (پرشن:- توکي ڪٿان خبر پئي ته پرماتما هيءَ سارو جڳتر رچيو آهي اُتر:-) جڏهين اوهان پنڊتن کان ويد ۽ پُران ٻڌاسون، تڏهين اسانکي پتو لڳو ته نرنڪار هيڏي جڳتر روپي تاڃي تُڻي آهي. [اِتنڪ = هيڏي.]

ارٿ:- سري ڪبير صاحب جن فرمائين ٿا ته "مون لوئي، پڻ، اڃا تنهنجي رام جي نام ۾ پوري پرتيت ثابت نه ٿي آهي، (جو جو رام جو نالو اهڙو اثر وارو آهي، جو جيڪو هڪ دفعو اُچاري، تنهنجا سڀ دک ناس ٿي وڃن، ۽ تو هڪڙي دفعي جي بدران ٻه دفعا رام جو اُچاريو آهي)."

اِهو ٻڌي ماتا لوئي پڪ ڪبير صاحب جن جي چرنن تي ڪري پيئي.

ਆਸਾ

ਕੋਰੀ ਕੋ ਕਾਹੂ ਮਰਮੁ ਨ ਜਾਨਾਂ ॥ ਸਭ ਜਗੁ ਆਨਿ ਤਨਾਇਓ ਤਾਨਾਂ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਜਬ ਤੁਮ ਸੁਨਿ ਲੇ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨਾਂ ॥ ਤਬ ਹਮ ਇਤਨਕੁ ਪਸਰਿਓ ਤਾਨਾਂ ॥ ੧ ॥ ਧਰਨਿ ਅਕਾਸ ਕੀ ਕਰਗਹ ਬਨਾਈ ॥ ਚੰਦੁ ਸੂਰਜੁ ਦੁਇ ਸਾਥ ਚਲਾਈ ॥ ੨ ॥ ਪਾਈ ਜੋਰਿ ਬਾਤ ਇਕ ਕੀਨੀ ਤਹ ਤਾਂਤੀ ਮਨੁ ਮਾਨਾਂ ॥ ਜੋਲਾਹੇ ਘਰੁ ਅਪਨਾ ਚੀਨਾ ਘਟ ਹੀ ਰਾਮੁ ਪਛਾਨਾਂ ॥ ੩ ॥ ਕਹਤੁ ਕਬੀਰੁ ਕਾਰਗਹ ਤੋਰੀ ॥ ਸੂਤੈ ਸੂਤ ਮਿਲਾਏ ਕੋਰੀ ॥੪॥੩॥੩੬॥

آسا سري ڪبير جي شبد (٣٦)

اُٿانڪا:- هڪ دفعي هڪ هوشيار پنڊت "سرو جيت" نالي ڪاشيءَ ۾ آيو. هو ٻاهر سان ڪاڏيون پستڪن جون پڙهي آيو هو ۽ مرضي هيس ته ڪاشيءَ جي سڀني پنڊتن کي بحث مباحثي ۾ شڪست ڏيان. اِهو ٻڌي ڪاشيءَ جا پنڊت سري رامانند صاحب جن وٽ ڪٺا ٿي ويا ۽ چوڻ لڳا ته "سوامي! هڪ پنڊت آهي، جنهن سان ڪوبه بحث مباحثي ۾ پهچي نٿو سگهي. سوامي! اوهين ڪو اُپاءُ ڪريو ته هو پنڊتن جو ڪنڌ هيٺ ڪندو. تنهن تي سري

اسين ضرور مڪتي پراپت ڪنداسون. انهيءَ ڪوهه ڪي مڪتيسر ڪري سڏيندا هئا. هاڻي سرڪار اُهو ڪوهه بند ڪرائي ڇڏيو آهي.

هَئُہ واري مُکہ ڦير پِئاري
ڪَرَوَتُ دي مو ڪَئُہ ڪاهي ڪَئُہ ماري

(اِڪ رهاءُ)

ارٿ:- پيارا سائين، مان توهان تان ٻلهار وڃان! (پلائي ڪري) مونڏي منهن ورايو. پنهنجي ڏيئي ڇو ٿا مونکي ماريو؟ [واري = قربان وڃان.]

(٢) جَئُہ تن چيرهِ آنگُ نہ مورءُ
پِنڊُ پري تَئُہ پريتِ نہ تورءُ

ارٿ:- جيڪڏهين منهنجو سرير ڪٽي چيريندا، (تہ بہ پڪ سمجهجو) تہ پاسو نہ ڪنديس. جيڪڏهين سرير منهنجو ناس ٿي وڃي تہ بہ مان پنهنجي پريت نہ ٽوڙينديس. [انگہ = پاسو. پنڊ = سرير. پري = ناس ٿئي.]

(٣) هم تم بيچہ پيئُو نهي ڪوئي
تُمہِ سُ ڪنت، نارِ هم سوئي

ارٿ:- توهان ۽ منهنجي وچہ ڪابہ (ڀيد) ڪونهي. توهين اُهي ئي پتار آهيو ۽ مان توهانجي ساڳي استري آهيان. [سہ = اُهو. ڪنت = گهوٽ. نار = ناري، استري، سوئي = اُهائي.]

(٤) ڪَهتُ ڪبيرُ سنهہ ري لوئي
اَب تُمري پرتيتِ نہ هوئي.

صاحب جن کهڙا اچي پهتا، تڏهن ڏمر جي ماتا لوئيءَ کان مُنهن ڦيرائي ويٺا. ماتا لوئي ويچاري اچي شش در ٿي ۽ چيائين ته "مون اڀاڳڻ کان ڪهڙو ڏوهه ٿيو آهي، جو اوهين مون تي رنج ٿيا آهيو؟ مان اوهان جي داسي آهيان، جيئن وڻيو تيئن منهنجي پت رکو ۽ مون کي پنهنجي چرڻن کان نه لاهيو." سري ڪبير صاحب جن ماتا لوئيءَ جي اهڙي سچي پرارٿنا ٻڌي پرسن ٿيا ۽ هن کي معافي ڏنائون. اها وارتا صاحبن هيٺئين شبد ۾ اُچارن ڪئي آهي، جنهن ۾ ماتا لوئيءَ جي مُک ۾ ٻڌرين اٿ ٽُڪون وڌيون اٿن ۽ ٻوڏين ٻن ٽڪن ۾ ڪيئن جواب ڏنو اٿن.

(١) ڪَروُٽ ڀلا نه ڪَروُٽ تيري
لاڳُ ڪَلي سُنُ بِنتي ميري

ارٿ:- (ماتا لوئي ٿي چوي) هي پيارا! تنهنجي پٺيءَ ڏيڻ کان ڪاشي ڪروٽ ڀلو آهي. مونکي گلي سان لڳائي منهنجي وينتي ٻڌو. [ڪروٽ = ڪارائي، ڪاشي ڪروٽ يعني ڪاشيءَ جي کوهه ۾ ٽپو ڏيڻ، جنهن ۾ ترارين جهڙيون چهنبون وغيره بيٺل هونديون هيون. ڪروٽ = پٺي ڏيڻ. بنتي = وينتي.]

نوٽ:- اڳين ڏينهن ۾ ڪاشيءَ ۾ هڪ کوهه هوندو هو، جنهن ۾ ترارين جهڙيون چهنبون، ڪروت يعني ڪارايون وغيره اڀيون ڪيل هونديون هيون. ڪيترا ٻوڙهه ماڻهو انهيءَ کوهه ۾ ڄاڻي ٻجهي ٽپو ڏيئي مري ڪندا هئا ۽ سمجهندا هئا ته اهڙيطرح سان ڪاشيءَ ۾ مري تياڳڻ ڪري شِو مهراج اسان تي پرسن ٿيندو ۽

اڄيئي؟ ڀڳت ته هيٺئين سِرِ ويو آهي. سو ڏيئر سان موٽندو." "تنهنجي هي ڪوڙهيو ڪرم ڪاڻ لڳو؟" چيائين ته عمر ھن مرض جي پيڙا ڀوڳي اٿم، نيٺ مس مس ڏس مليم ته ڪبير صاحب وٽ وينديس ته تنهن جا ڏکر دور ٿيندا. پر افسوس جو اهو ٻڌ نه گڏيم، شايد منهنجو نصيب ڪو ڪوڙو ڏو ڏسجي!" مائي لوئيءَ کي ڪهل آئي تنهن پڇيس ته "ڀائي، فقط اهو ڪم ڀڳت ۾ اڄيئي ڪين ڪو ٿيو ٿو؟" چيائين ته "ماتا منهنجو ٿيو ڪو ڪم ڪونهي." تنهنجي مائي لوئي چيو ته "هي ڪم بلڪل آسان آهي. تون ٽي دفعا رام جو نالو گنهي وڃي گنگا ۾ ٽٻي ڏي." هن ائين ڪيو ۽ هنجو سڀ روڳ نورت ٿي ويو. هو ڏاڍو خوش ٿيو ۽ دل ۾ چيائين ته ماتا لوئي، جا سري ڪبير صاحب جي استري آهي، تنهنڪي نئي رام جي ڏالي ۾ ايتري پرتيت آهي، سو خبر نه آهي ته پاڻ ڀڳت صاحب ڪيڏي پد ۾ پهتل هوندا! تنهنڪري اُنهنجو درسن ته اوس ڪرڻ گهرجي. اهو پهه پڇائي هو ماتا لوئيءَ وٽ آيو ۽ پيرين پئي ماتا لوئيءَ جا ٿورا مڃيائين ۽ چيائين ته ماتا، مونکي ڏس ڏي ته مساٽو ڪهڙي پاسي آهي، ته مان وڃي ڀڳت ڪبير صاحب جو درسن ڪريان. ماتا لوئيءَ هنکي ڏس ڏنو. هو مساڻي ويو ۽ صاحبن جو پڇائي سندن چرڻن تي ڪري پيو. صاحبن هنکي گهڻي آدرڀاءُ سان اُٿاري ورتو ۽ پڇيائونس ته "پيارا تنهنجو اچڻ ڪيئن ٿيو آهي؟" تنهن تي هن سمورو حال ڪري ٻڌايو، جو ٻڌي سري ڪبير صاحب پڻ هنکي آسيس ڪئي. جڏهين سري ڪبير

پوءِ شادي ٿي. شاديءَ کان پوءِ صاحب ڏسن ته هي نئين ڪنوار ٻه اڳئين وانگر ڪنڌ هيٺ ڪري منهن ڍڪي ويٺي آهي. تنهنتي صاحبن کيس ڳهرائي هيءُ شبد چيو.

رهُه رهُه ري بهُرِيتا، گهُونگهَٽ جِن ڪاڍِئِ
آنت ڪي بار لهَنگي نه آڍِئِ (اِڪ رهاءُ)

ارٿ:- هي نُنهن! رهُه رهُه، گهونگهٽ متان ڪڍين انت جي ويلي هڪ اڌ ڪوڏي به نه لهندينءَ. [بهُرِيتا == وهُو، نُنهن. جن == متان. آڍِئِ == اڌ ڪوڏي.]

(١) گهُونگهَٽُ ڪاڍِ گئي تيري آگئِ
اُنَ ڪي گَئِل توهِ جِن لاگئِ

ارٿ:- تو کان اڳي جا هئي، سا به گهونگهٽ ڪڍندي ويئي. متان اُنجي پيروي ڪرين. [گهونگهٽ == پردو. گئل == رستو، پيروي.]

(٢) گهُونگهَٽ ڪاڍي ڪي اِهي بَڏائي
دِن دس پانچَ، بهُو يلي آئي

ارٿ:- گهونگهٽ ڪڍڻ جي اها وڏائي آهي، جو پنجَ ڏهه ڏينهن (ماڻهو چوندا) ته نُنهن سا ڏاڍي چڱي آئي آهي.
[بهُو == وهُو، نُنهن.]

(٣) گهُونگهَٽُ تيرو تَئُ پرِ ساچِئِ
هرِ گُنَ گاءِ ڪُودهِ آرُ ناچِئِ

ارٿ:- تنهنجو گهونگهٽ سچو تڏهين ليکجڻ ۾ اچي، جڏهين هريءَ جا گُڻ ڳائين ۽ ٽپا ڏين ۽ نچين.
[تئُ == تڏهين. ساچئِ == سچو.]

دل ۾ ڏاڍا خار لڳا، ۽ ٻاهران ڇيو مونائڻ ڍ ٿيس. ٻوءِ
جڏهن ساڌو روانا ٿيا، تڏهن ڳُلي صاحبن کي چيائين
ته ”سائين اسانکي جي اهڙي خبر هجي ها تہ جيڪر
پنهنجي ڇوڪري اهڙي گهر ۾ ڪين اُچلائي ڇڏيون ها،
جتي دوءِ ٻيٺي وهُو ڏيکي والڪر وهي. آءٌ پنهنجي ڌيءُ
کي وٺي ٿو وڃان. نوڪرن والڪر وهائڻ لاءِ انسان
پنهنجي ڇوڪر نہ ڏني آهي.“ صاحبن تنهن تي کيس
کميا سان چيو تہ ”بابا مالڪ آهيو. جئن واجب
سمجهو تئن ڪريو.“ هو ڏاڍي غصي ۾ اچي ڌيءُ کي
ٻوٽ وٺي ويو. صاحبن تنهنکاپوءِ گهڻي ڪوشش ڪئي
تہ ڇوڪر اچي. پر هو هٺيلا جيو هڪڙيءَ تي ٿي بيٺا ۽
صفا جوائي موڪليائون تہ پنهنجي ڇوڪر جي ٻانهن ڪين
ڏينداسون، اسانجو اوهان سان ڪو واسطو نہ آهي.
صاحب تنهنتي صبر ۾ رهيا. ٻئي هڪ شاهوڪار جڏهن
اها ڳالهہ ٻڌي، تڏهن ڏاڍو عجب کائي چوڻ لڳو تہ
هي ماڻهو ڪهڙا نہ ڀيا ڳا آهن! هڙي مها پرش جي گهران
مائٽي ڇني پنهنجي ڌياڻي وٺي آيا آهن ۽ سنتن جي سنگ
۾ رهي جيڪر سندن ڇوڪري ٻاڻ پنهنجو تہ لوڪ پرلوڪ
سُهيلو ڪري ها، پر سارو ڪُل بہ تاري ها. هن موٽر و
چئي پرمرط کي ڏنو ۽ چيائين تہ منهنجي ڌياڻيءَ جو سڱ
سري ڪبير صاحب جن جي پٽ ڪمال سان ڪري
اچ. صاحبن اها مائٽي قبول ڪئي. شاهوڪار پنهنجي
ڌيءَ کي چيو تہ ”آيا تون فلبراڻي گهر وڃي ٿي، سنتن
جي اُتي هرطرح جي شيوا چاڪري ڪجهہ ۽ سندن آڪيا
ڄجهہ ۽ اسانجو منهن مٺي ڪجهہ. ٿورن ڏينهن کان

ڪنواريتا چڱو ڏاج ڏيوڻ ڏيئي موڪلائي وطن وريا.
جڏهين ڪنوار کي وٺي گهر آيا، تڏهين سري ڪبير
صاحب جن ڏٺو ته سندن ننهن سڀني کان منهن ڦيري
ڇڏي، نه ڪنهن سان ڳالهائي ٿي، نه اٿي ڪو ڪم
ڪري ٿي. تنهن تي کيس گهرائي چيائون "ڌيئڙي،
هي فقيراڻو گهر آهي، هتي اهو ظاهري منهن ڍڪڻ نٿو
ڄڳائي، تون اٿي وڏن جي چڱيءَ طرح ٽهل ٽڪور ڪر،
سنتن جا اپديش ٻڌي پنهنجا سنسا دور ڪر، ۽ وشين
کان پاسو ڪر، ته اهوئي تنهنجو سچو منهن ڍڪڻ
آهي." ڪنوار اها ڳالهه ٻڌي ڏاڍي عجب ۾ پئجي ۽
دل ۾ چيائين ته ڪم ته وڏن بي شرمن سان اچي پيو
اٿم. اڃا ٿورا ڏينهن به ڪين گذريا آهن ته چون ٿا ته
اٿي ٽهل ٽڪور ڪر ۽ سڀني جي اڳيان منهن کولي
ويهه، پر ويچاري ڪجهه ڪين سگهي. اندر ۾ سوڙهي
ويهي ڪم ڪرڻ لڳي. ڪجهه وقت گذرڻ کان پوءِ
سندس مائٽن کي اچي سار ٿي، تن سندس ڀاءُ کي
ڏياري موڪليو ته سو تون ڀيڻ جي خبر چار لهي اچ. هو
ڪاشيءَ ۾ آيو ۽ ڏسي ته سندس ڀيڻ نوڪرن وانگر
پيٺي وهي. اوڏيءَ مهل هڪ سادن جي ٽولي به اچي
صاحبن جي آستان تي سهڙي. سري ڪبير صاحب ته
سنتن سادن تان ٻلهار ويندا هئا، تن پنهنجي ڪٽنب
سميت سادن جي چڱيءَ طرح ٽهل ڪئي، ۽ ڪنوار جي
ڀاءُ کي به چيائون ته "ادا تون به اٿي سادن کي پکو هڻ."
هنکي ڏاڍو عجب لڳو ۽ دل ۾ چيائين، ته هي ڪهڙا
نرلڄا آهن، جو مون مهمان کان به ٻهاري ڪم ٿا وٺن. ڪيس

پرڀوءَ کي ڇڏائون ته اسان ڪان اُتان هٽ پرڻائي وڃڻ
جي تڪليف ڪين پهچندي، تنهنڪري شادي ڪاشيءَ
۾ ٿيڻ کپي. اُن وقت صاحبن جو هڪ شاهوڪار سکر
جو ڏيساور ويو هو، تنهن هڪ ٿيلهي روپين جي اچي صاحبن
جي اڳيان پيتا رکي. صاحب مايا ڪاڻ وٽ رکڻ نه
چاهيندا هئا، تنهنڪري ٿيلهي روپين جي ڪٽي پرڀوءَ
کي ڏنائون. پرڀوءَ پرسن ٿيو ۽ خوشيءَ وچون ڪپڙن
۾ نٿي ماپيو. جڏهن الله آباد موٽي آيو، تڏهن اُنهن
کي وڌايون ڏيئي سري ڪبير صاحب جن جون سوين
سارائون ڪري لکيو ۽ اهو سنيهو ڏنائين ته ڪبير صاحب
جن جي اها مرضي آهي ته شادي ڪاشيءَ ۾ ٿئي جو ته
هُنن کي هتي اچڻ جي فرصت ڪانهي. آخر مهورت
ڪڍائي شاديءَ جون تياريون ڪيائون ۽ صاحبن کي به
سُڌ ڏنائون ۽ ليڪ وڏي آڻالي سان اچي ڪاشيءَ پهتا.
پر سري ڪبير صاحب جن وٽ ته ڪا به شاديءَ جي
تياري نه هئي، جو ته ڪيول هري پرماتما جي نام جپڻ ۾
مگن هئا. صاحبن کي خبر پيئي ته ڪنواريتا اچي
سهڙيا آهن، سو ويچار ۾ پيا ته هاڻي ڇا ڪجي؟ ايشور
جو ڀڳتن جو سدائين سهائي آهي، سو ڪيترن شاهوڪارن
جي ڪُهت ۾ وجهي ويٺو، جي ڏن سميت اچي حاضر ٿيا
۽ شاديءَ جو سڀ سامان چڱيءَ طرح موجود ڪيائون. پوءِ
دهل دماما وڄڻ لڳا. ڪنواريتن کي به کهوٽيتن جي
تياريءَ جي خبر پيئي. سو اُدي به تيار ٿي ويهي رهيا.
مطلب ته ڪالهه جو ته سري ڪبير صاحب جن جهڙي پٽ
ڪمال جي شادي وڏي ڌام ڌوم سان ٿي. آخر

ارٿ:- تنهن تي سري ڪبير صاحب جن پنهنجي ماءُ کي جواب ٿا ڏين ته "اڙي امي ٻڌ. انهن سنتن منهنجي ذات گنوائي آهي (ڀاو- مان اڳي ڪوري هئس، پر هاڻي مون کي ڀڳت ٻڌائي ڇڏيو اٿن. تون سمجهين ٿي ته منهنجو انهن نقصان ڪيو آهي، پر انهن منهنجو فائدو ڪيو آهي).

ਆਸਾ

ਰਹੁ ਰਹੁ ਰੀ ਬਹੁਰੀਆ ਘੂੰਘਟੁ ਜਿਨਿ ਕਾਢੈ ॥ ਅੰਤ ਕੀ ਬਾਰ ਲਹੈਗੀ ਨ ਆਢੈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਘੂੰਘਟੁ ਕਾਢਿ ਗਈ ਤੇਰੀ ਆਗੈ ॥ ਉਨ ਕੀ ਗੈਲਿ ਤੋਹਿ ਜਿਨਿ ਲਾਗੈ ॥ ੧ ॥ ਘੂੰਘਟ ਕਾਢੇ ਕੀ ਇਹੈ ਬਡਾਈ ॥ ਦਿਅ ਦਸੁ ਪਾਂਚ ਬਹੂ ਭਲੇ ਆਈ ॥ ੨ ॥ ਘੂੰਘਟੁ ੇਰੋ ਤਉ ਪਰਿ ਸਾਚੈ ॥ ਹਰਿ ਗੁਨ ਗਾਇ ਕੂਦਹਿ ਅਰੁ ਨਾਚੈ ॥ ੩ ॥ ਕਹਤ ਕਬੀਰ ਬਹੂ ਤਬ ਜੀਤੈ ॥ ਹਰਿ ਗੁਨ ਗਾਵਤ ਜਨਮੁ ਬਿਤੀਤੈ ॥ ੪ ॥ ੧ ॥ ੩੪ ॥

آسا سري ڪبير جي شبد (٣٥)

ڪوڙي لاءِ وئرٿ.

اُٿانڪا:- ڪن جنمساکين ۾ لکيل آهي ته الهه آباد ۾ هڪڙي وڏي سيٺ سري ڪبير صاحب جن جي دان ۽ پڄڻ جي هاڪ ٻڌي خواهش ڪئي ته جيڪر پنهنجي نياڻيءَ جو سڱ سري ڪبير صاحب جن جي پٽ ڪمال سان ڪريان. هن پنهنجي برهمڻ کي پاڻ وٽ سڏائي چيو ته "مهراج! هي موڙو ڪبير صاحب جن وٽ کڻي وڃو." برهمڻ ڪاشيءَ ۾ وڃي صاحبن کي موڙو ڏنو. جيتوڻيڪ صاحبن جي اها اڇا نه هئي ته ڪو شاهوڪارن جو اسان سان ناتو ٿئي، تڏهين به سنڌس پريم ۽ سڪ ڏسي مائٽي قبول ڪيائون ۽ پر

آسا سري ڪبير جي شبد (۳۳)

اُٿانڪا:- سري ڪبير صاحب جي زال جو نالو "ڌنيا" هو. سائين "رام جنيا" نالو رکيس. "رام جنيا" هڪ ويشوا کي پٽ چولدا هئا، تنهنڪري ڪبير صاحب جي ماتا اُنکي ڏوسري. هن شبد جون ٻهريون چار ٽڪون ماتا جون آهن ۽ پوين ٻن ٽڪن ۾ سري ڪبير صاحب جن ڪيس جواب ڏنو آهي.

(۱) ميري ٻهريا ڪو ڌنيا ناءُ
لي راکيو رام جنيا ناءُ

ارٿ:- منهنجي نُنهن جو نالو "ڌنيا" هو، پر سائين وٽس "رام جنيا" نالو رکيس. [ٻهريا = نُنهن. رام جنيا = ڀڳت استري. ٺاڪرن جي مندرن ۾ استريون رهنديون هيون، جنکي "رام جنيا" ڪري سڏيندا هئا. اُهي ويشوا جهڙو ڪم ڪنديون هيون. سائين سري ڪبيرصاحب جي استريءَ کي "رام جنيا" يعني ڀڳتياڻي ڪري سڏيندا هوا. سري ڪبيرصاحب جي ماءُ کي اهو نالو نه وڻندو هو، جو جو مندر جي حرام استرين تي ۾ اهو نالو هوندو هو].

اِن مُنڊيئن ميرا گهر ڌُنڌراوا
بٽومهِ رام رمئُونا لاوا (١ رهاءُ)

ارٿ:- هنن مٿي ڪوڙ (سنتن) منهنجو گهر اُجاري ڇڏيو آهي ۽ منهنجي پٽ کي رام رمڻي سان ملائي ڇڏيو آهي. [مُنڊيئن = مٿي ڪوڙ سنتن. ڌُنڌراوا = خاڪ ڪري ڇڏيو آهي، اُجاري ڇڏيو آهي. بٽومهِ = ٻچي کي، پُٽ کي.]

(۲) ڪهت ڪبير سنهُ ميري مائي
اِن مُنڊيئن ميري ذات گوائي.

آهي. [ڪروپ = بدشڪل، بيٺيٺي = ٻيڪي. ٻـري = ٻڇڙي. سڄان = چتر. اُدر = ٻيٽ، ڇاتي.]

ٻلي سري مُئي ميري پهلي بري

جُگُ جُگُ جيوهُ ميري آب ڪي ڏري

(اِڪ رهاءُ)

ارٿ:- ڇگو ٿيو، جو جنهن سان ٻهرئين برنيل هوس، سا مري ويئي (مطلب تہ اِهو ڇگو ٿيو جو منهنجي دُرمت ناس ٿي ويئي). شل اُهـا سديو جيئري هجي، جنهن سان هاڻي شادي ڪئي آٿم. [ٻلي سري = چـگو ٿيو. بري = برنيل هوس.]

(٢) ڪَهُ ڪبير جب لَهري آئي، بَڏي ڪا سُهاگُ ٽرِئو
لَهُري سنگِ بَٿي آب ميرِي، جيٺي اور ڏِرِئو.

ارٿ:- سري ڪبيرصاحب جن فرمائين ٿا تہ جڏهين ننڍي آئي، تڏهين وڏيءَ جو سُهاڳ پورو ٿيو. هاڻي ننڍي مون سان آهي؛ وڏيءَ وڃي ٻين جو سنگ ڪيو آهي (مطلب تہ وڏي استري يعني ڪُبد وڃي ٻيا مڙس ڪيا آهن مطلب تہ منمکن وت هاڻي ويئي آهي). [لهري = ننڍي. سهاگ = مڙس جو سهاڳ.]

ਆਸਾ

ਮੇਰੀ ਬਹੁਰੀਆ ਕੋ ਧਨੀਆ ਨਾਉ ॥ ਲੇ ਰਾਖਿਓ ਰਾਮ ਜਨੀਆ ਨਾਉ ॥ ੧ ॥ ਇਨ ਮੁੰਡੀਅਨ ਮੇਰਾ ਘਰੁ ਧੁੰਧਰਾਵਾ ॥ ਬਿਟਵਹਿ ਰਾਮ ਰਮਊਆ ਲਾਵਾ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਕਹਤੁ ਕਬੀਰ ਸੁਨਹੁ ਮੇਰੀ ਮਾਈ ॥ ਇਨ ਮੁੰਡੀਅਨ ਮੇਰੀ ਜਾਤਿ ਗਵਾਈ ॥ ੨ ॥ ੩ ॥੩੩॥

(۲) ڪهه ڪبير هيرا اِسَ ڏِٺو، جڳ مهه رها سمائي
گُپتا هيرا پرگٽ ڀئو، جب گر ڏيا ڏکائي.

ارٿ:- سري ڪبير صاحب جن فرمائين ٿا ته اسان اهڙو هيرو ڏٺو آهي، جو جڳت ۾ سمايل رهيو آهي. جڏهين گروءَ اسان کي رستو ڏيکاري ڏنو تڏهين هيرو، جو اڳ ڳجهو هو، سو ظاهر ٿي پيو. [گر = گمتا، رستو.]

ਆਸਾ

ਪਹਿਲੀ ਕੁਰੂਪਿ ਕੁਜਾਤਿ ਕੁਲਖਨੀ ਸਾਹੁਰੈ ਪੇਈਐ ਬੁਰੀ ॥ ਅਬ ਸੀ ਸਰੂਪਿ ਸੁਜਾਨਿ ਸੁਲਖਨੀ ਸਹਜੇ ਉਦਰਿ ਧਰੀ ॥ ੧ ॥ ਭਲੀ ਸਰੀ ਮੁਈ ਮੇਰੀ ਪਹਿਲੀ ਬਰੀ ॥ ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਜੀਵਉ ਮੇਰੀ ਅਬ ਕੀ ਧਰੀ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਜਬ ਲਹੁਰੀ ਆਈ ਬਡੀ ਕਾ ਸੁਹਾਗ ਟਰਿਓ ॥ ਲਹੁਰੀ ਸੰਗਿ ਭਈ ਅਖ ਮੇਰੈ ਜੇਠੀ ਅਉਰੁ ਧਰਿਓ ॥ ੨ ॥ ੨ ॥ ੩੨ ॥

آسا سري ڪبير جيءَ کي شبد (۳۲)

اُٿانڪا:- هن مها سندر شبد ۾ سري ڪبير صاحب جن ڪُبُڌ ۽ سُبُڌ کي ٻه استريون ڪري سڏيو آهي. ڪبڌ کي پهرين استري ڪري سڏيو اٿن ۽ سبڌ کي هاڻوڪي استري ڪري ڪوٺيو اٿن.

(۱) پهلي ڪُروپ ڪُذات ڪُلڪني، ساهُري پيئيئي بُري
اب ڪي سروپ سُجان سُلڪني، سهجي اُدر ڌري

ارٿ:- منهنجي پهرين استري بدشڪل، نيچ ذات ۽ ڪُڍن لڇڻن واري هئي. هوءِ ساهري توڙي پيڪي ٻنهي هنڌ بڇڙي هئي. منهنجي هاڻوڪي استري سهڻي، چتر ۽ چڱن لڇڻن واري آهي، جنهن کي مون سياڻپ ئي ڪُٺي جاني ۽ ساڻ لڳايو

ਆਸਾ ਸ੍ਰੀ ਕਬੀਰ ਜੀਉ ਕੇ ਦੁਪਦੇ

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਹੀਰੈ ਹੀਰਾ ਬੇਧਿ ਪਵਨ ਮਨੁ ਸਹਜੇ ਰਹਿਆ ਸਮਾਈ ॥ ਸਗਲ ਜੋਤਿ ਇਨਿ ਹੀਰੈ ਬੇਧੀ ਸਤਿਗੁਰ ਬਚਨੀ ਮੈ ਪਾਈ ॥ ੧ ॥ ਹਰਿ ਕੀ ਕਥਾ ਅਨਾਹਦ ਬਾਨੀ ॥ ਹੰਸੁ ਹੁਇ ਹੀਰਾ ਲੇਇ ਪਛਾਨੀ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਕਹਿ ਕਬੀਰ ਹੀਰਾ ਅਸ ਦੇਖਿਓ ਜਗ ਮਹ ਰਹਾ ਸਮਾਈ ॥ ਗੁਪਤਾ ਹੀਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਭਇਓ ਜਬ ਗੁਰ ਗਮ ਦੀਆ ਦਿਖਾਈ ॥ ੨ ॥ ੫ ॥ ੩੧ ॥

آسا سري ڪبير جيءَ کي ڏپدي شبد (٣١)

ايڪو اونڪار ستگور پرساد

(١) هيري هيرا بيڌِ پَوَن مَن، سهجي رهِئا سمائي

سَڪَل جوت اِن هيري بيڌي، ستگور بچني

مئي پائي

ارٿ:- جڏهن پرميشور روپي هيرو جيو روپي هيري کي وڌي ٿو (يا- جڏهن پرميشور روپي هيري سان جيو روپي هيرو ملي ٿو)، تڏهن مَن، جو اڳي چنچل هو، سو سڀاويڪي پرماتما ۾ سمائجي وڃي ٿو. پرميشور روپي هيري سڀني چنڊ سورج آدڪن ۾ پنهنجي جوت وڌي يعني پاتي آهي. ستگورن جي اپديش سان اها خبر مون کي پئي آهي. [بيڌ = وڌي ٿو.]

هرِ کي ڪٿا اناهد باني

هنس هئي هيرا ليئي پڇاڻي (١ رهاءُ)

ارٿ:- هري جي ڪٿا بي انت باني آهي. (من [illegible] روپي سروور جو) جيڪو جيو هنس هوندو، سو ئي هري روپ هيري کي سڃاڻي وٺندو. [اناهد = بي انت.]

آسا سري ڪبير جي شبد (٣٠)

تپدا اِڪ تُڪا

پرماتما بيکن ذارڻ سان راضي نه ٿو ٿئي.

(١) ڪيتي سينگار ملڻ ڪي تائي

هر نه ملي جڳ جيون گسائي

ارٿ:- هي ڀائي! مون جيئن، تيئن ئي ڀيا سڀ سينگار پرماتما کي ملڻ واسطي ڪيا، پر هري جو جڳ جيون آڌار ۽ پرٿوي پالڪ آهي، سو اهڙن سينگارن ڪري نه ٿو ملي. [تائي = لاءِ، واسطي. گسائي = پرٿوي پالڪ.]

هر ميرو پر، هؤن هر ڪي بهُرِيا

رام بڏي مين تنڪ لهُرِيا (١ رهاءُ)

ارٿ:- هري منهنجو پتي آهي ۽ مان هريءَ جي استري آهيان. رام وڏو آهي ۽ مان ننڍي ۾ ننڍي آهيان. [پر = پتي، ڀتار. بهُرِيا = استري. تنڪ = ننڍي. لهُرِيا = ننڍي.]

(٢) ڌن پر ايڪي سنگ بسيرا

سيج ايڪ پي ملڻ دُهيرا

ارٿ:- استري ۽ پتيءَ جو واسو هڪڙي ئي استان (انتهڪرڻ) ۾ آهي. انتهڪرڻ روپي سيجا هڪڙي آهي، پر ملڻ اوکو آهي. [دهيرا = مشڪل، اوکو.]

(٣) ڌن سهاگڻ، جو پيئه ڀاوي

ڪهه ڪبير ڦر جنم نه آوي.

ارٿ:- ڌنڀاڳ جي لائق آهي اها سهاڳڻ، جا پنهنجي پريتم کي وڻي ٿي. سري ڪبير صاحب جن فرمائين ٿا ته اها وري جنم ۾ نه ٿي اچي (يعني پرماتما سان هڪ ٿي وڃي ٿي).

ڪرڻ (ٻڪري ۽ ٻيا جانور ڪهڻ) آهي ظلم، پر ماڻهو اُنهيءَ کي چون حلال. جڏهين ليکي جو دفتر دربار ۾ گهرايو ويندو، تڏهين تنهنجو ڪهڙو حال ٿيندو؟

”ڪبير خُوب کاڌا کيچڙي، جا مَهِ اَمرِتُ لوُڻ
هيرا روٽي کارڻي، گلا ڪٽاوءِ ڪوُنُ.“

[سلوڪ ١٨٨]

ارٿ:- سري ڪبير صاحب جن فرمائين ٿا ته کاڇٽي، جنهن ۾ گيهه ۽ لوڻ پيل هجي، سو چڱو کاڌو آهي. ماس سان روٽي کائڻ لاءِ ڪير پنهنجو گلو وڍائي؟

”ڪبير جيئَ جِ مارهِ زورُ ڪرِ، ڪهتي هَهِ جُ حلالُ
دفتر دئي جب ڪاڍ هئِ، هوئِسگو ڪَون حوال.“

[سلوڪ ١٩٩]

ارٿ:- سري ڪبير صاحب جن فرمائين ٿا ته اوڪ ظلم ڪري جانور ڪُهن ۽ اُنهيءَ کي چون حلال. جڏهين پرماتما ليکي جو دفتر ڪڍائيندو، تڏهين اُنهن جو الاجي ڪهڙو حال ٿيندو. [دئي = پرڪاشوان پرماتما.]

ਆਸਾ

ਤਿਪਦਾ ॥ ਇਕ ਤੁਕਾ ॥

ਕੀਓ ਸਿੰਗਾਰੁ ਮਿਲਨ ਕੇ ਤਾਈ ॥ ਹਰਿ ਨ ਮਿਲੇ ਜਗ ਜੀਵਨ ਗੁਸਾਈ ॥ ੧ ॥ ਹਰਿ ਮੇਰੋ ਪਿਰੁ ਹਉ ਹਰਿ ਕੀ ਬਹੁਰੀਆ ॥ ਰਾਮ ਬਡੇ ਮੈ ਤਨਕ ਲਹੁਰੀਆ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਧਨਿ ਪਿਰ ਏਕੈ ਸੰਗਿ ਬਸੇਰਾ ॥ ਸੇਜ ਏਕ ਪੈ ਮਿਲਨੁ ਦੁਹੇਰਾ ॥ ੨ ॥ ਧੰਨਿ ਸੁਹਾਗਨਿ ਜੋ ਪੀਅ ਭਾਵੈ ॥ ਕਹਿ ਕਬੀਰ ਫਿਰਿ ਜਨਮਿ ਨ ਆਵੈ ॥ ੩ ॥ ੮ ॥ ੩੦ ॥

ارٿ:- اي قاضي! هڪ صاحب تو ۾ آهي، پر تنهنکي سوچ ۽ ويچار سان نه ٿا ڏسو (يعني اهو نه ٿا ويچار ڪريو ته هو جا ۾ حوش آهي). اي دين جا چريا! اوهان کي الله جي ڪا خبر نه آهي، تنهنڪري اوهان جو جنم ليکي ۾ نه آهي يعني وئرٿ آهي. [ٻئري = چريا.]

(۲) ساچُ ڪتيبَ بکاني اَللهُ، نارِ پُرکُ نهي ڪوئي
پڙهي گُني ناهي ڪڇُ بئري، جؤ دلِ مهِ خبرِ نه هوئي

ارٿ:- اوهان جا ڪتاب چون ٿا ته الله سچو آهي ۽ هو نه مرد آهي ۽ نه زال آهي. هي چريا! اوهين پڙهي ڪجهه ويچار نه ٿا ڪريو، انهيءَ ڪري اوهان جي دل ۾ ڪا سوجهي نٿي پوي. [بکاني = چون ٿا، ظاهر ڪن ٿا. پڙهي = پڙهي.]

(۳) اللهُ غيبُ سڪل گهٽ ڀيتر، هردي ليهُ ويچاري
هندو تُرڪ دُوُن مهِ ايڪي، ڪهي ڪبير پُڪاري.

ارٿ:- الله سڀني جيون ۾ اڪل آهي. اها ڳالهه دل ۾ ويچاري ڏسو. سري ڪبير صاحب جن پڪاري چون ٿا ته هندن توڙي مسلمانن ۾ اهو هڪڙو ئي رمتا آهي. [غيب = اڪل.]

نوٽ:- هن شبد سان لاڳو پوندڙ هيٺيان سلوڪ سري ڪبير صاحب جن جا، جن ۾ اپديش ڏنل آهي ته جيو هتيا پاپ آهي ۽ نه ڪرڻ گهرجي.

”ڪبيرَ زوري ڪيئي ظُلمُ هي، ڪَهتا ناءُ حلالُ
دَفتر ليکا مانگيئي، تَبَ هوئيگو ڪَؤن حَوالُ.“

[سلوڪ ۱۸۷]

ارٿ:- سري ڪبير صاحب جن فرمائين ٿا ته زبردستي

رام جي ڪرپا ٿي، تڏهين مون ٻُڌن ٻنهي ٻرابت ڪئي.
[ٻُوت = جيو. باد ٻبادا = واد وواد، سوال جواب، بحث مباحثو.]

ਆਸਾ

ਰੋਜਾ ਧਰੈ ਮਨਾਵੈ ਅਲਹੁ ਸੁਆਦਤਿ ਜੀਅ ਸੰਘਾਰੈ ॥ ਆਪਾ ਦੇਖਿ ਅਵਰ ਨਹੀ ਦੇਖੈ ਕਾਹੇ ਕਉ ਝਖ ਮਾਰੈ ॥ ੧ ॥ ਕਾਜੀ ਸਾਹਿਬੁ ਏਕੁ ਤੋਹੀ ਮਹਿ ਤੇਰਾ ਸੋਚਿ ਬਿਚਾਰਿ ਨ ਦੇਖੈ ॥ ਖਬਰਿ ਨ ਕਰਹਿ ਦੀਨ ਕੇ ਬਉਰੇ ਤਾ ਤੇ ਜਨਮੁ ਅਲੇਖੈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਸਾਚੁ ਕਤੇਬ ਬਖਾਨੈ ਅਲਹੁ ਨਾਰਿ ਪੁਰਖੁ ਨਹੀ ਕੋਈ ॥ ਪਢੇ ਗੁਨੇ ਨਾਹੀ ਕਛੁ ਬਉਰੇ ਜਉ ਦਿਲ ਮਹਿ ਖਬਰਿ ਨ ਹੋਈ ॥ ੨ ॥ ਅਲਹੁ ਗੈਬੁ ਸਗਲ ਘਟ ਭੀਤਰਿ ਹਿਰਦੈ ਲੇਹੁ ਬਿਚਾਰੀ ॥ ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਦੁਹੂੰ ਮਹਿ ਏਕੈ ਕਹੈ ਕਬੀਰ ਪੁਕਾਰੀ ॥ ੩ ॥ ੭ ॥ ੨੯ ॥

آسا سري ڪبير جيءَ ڪي شبد (٢٩)

اُٿانڪا:- سري ڪبير صاحب جن کي هڪ قاضيءَ
جيو ته روزا رکو ته بهشت هي، شبد اُچاريائون.

(١) روزا ڌرڻ مناوي الله، سُئادت جيئَ سنگهاري
آپا ديکِ اوِر نهي ديکي، ڪاهي ڪئُ جهکَ ماري

ارٿ:- هي ڀائي! اوهين روزا رکو ٿا ته الله راضي ٿئي، پر سواد واسطي جيو ناس ڪريو ٿا. پين جيون کي پاڻ جهڙو نه ٿا سمجهو، پوءِ ڇو ٿا جکر ماريو؟ (يعني اوهان جي اُڪوات ڪرڻ مان ڪو فائدو ڪونهي). [مناوي = راضي ڪريو ٿا. سئادت = سواد واسطي. جيئَ = جيو، جانور. سنگهاري = ماريو ٿا، ناس ڪريو ٿا.]

قاضي، صاحِب ايڪُ توهي مهِ، تيرا سوچِ بيچارِ نه ديکي
خبرِ نه ڪرهِ دين ڪي ٻئُري، تاتي جنم اليکي

خواجہ مؤلوي مولانا جلال الدين رومي پڻ پنهنجي مشهور ڪتاب "مثنوي" ۾ فرمايو آهي :-

"بارہا دو سبزہا روئيدہ ئيم - ہفت صد ہفتاد قالب ديدہ ئيم."

جنهنجو ارٿ آهي ڪيترائي ڀيرا مان پيدا ٿيو ۽ وڻ ٽڻ اڀريو آهيان. ست سؤ ستر سرير مون ڏٺا آهن. يعني ايڪ جوليون پيدا ٿيون آهن. مطلب تہ ادو و ڏو وڏو بہ جوليون ۾ اعتبار ڪري ٿو.

آ موھ ناچنو تہ آيي - ميرا من مندر ريٺا تہ بجاويءِ (اڪ رهاؤ)

ارٿ :- ماٺي موڪي نچڻ نہ ايندو (ياو- جونين ۾ اچڻو سر ہوندو ۽ تڪو مهنجو من دليت روپي ڏولڪ وڄائيندو. [ناچنو = نچڻ، جوليون ۾ ڀٽڪڻ. مندر ريٺا = ڏولڪ (دليت روپي.)]

(۲) ڪام ڪروڌ مانيا لي جاري ، ترشنا گاگر ڦوٽي

ڪام چولنا پٽيا هي پُرانا ، گئيا ڀرم سڀ چوٽي

ارٿ :- ڪام ڪروڌ ۽ مايا کي مون جلائي ڇڏيو ۽ ترشنا روپي گھاگر لاهي ڦٽي. ڪام روپي چولو پراڻو ٿيو يعني ڪام جا خيال جڏي ويا ۽ ڀرم دل ئي ويا، مطلب تہ سموري سانگري وشيں جي دل ئي وئي.

(۳) سرب ڀوت ايڪي ڪر جانيا ، چوڪي باد بِوادا

ڪہہ ڪبير مين پورا پائيا ، ڀئي رام پرسادا.

ارٿ :- سڀني جيون ۾ مون ہڪ پرماتما کي جاتو آهي. انهيءَ ڳالھ بابت سوال جواب بند ٿي ويو. (يعني مونکي اُورن طرح وشواس ٿيو) سري ڪبير صاحب جن فرمائيں ٿا تہ جڏهين

ايسي گهر هم بهت بسائي
جب هم رام ڪرپ هوءِ آئي
(اڪ رهاءُ)

(٢) جوڳي جتي تپي برهمچاري
ڪهوُن راجا ڇتر پت، ڪهوُن ڀيکاري

(٣) ساڪت مرهہ، سنت سڀ جيوهہ
رام رسائڻ رسنا پيوهہ

(٤) ڪهہ ڪبير پرڀ ڪرپا ڪيجئي
هار پري آپ پوُرا ديجئي."

تات پرج.

سري ڪبير صاحب هن شبد دواران فرمائين ٿا تہ آڻ چرندڙ (يعني وڻ ٽڻ پٿر وغيره) ۽ چرندڙ (يعني جيو جنت، ڪيڙا ۽ پتنگ) انهن جنم گهڻن نمونن جا مون پاتا آهن. هي ڀائي! جڏهن کان مان ماتا جي پيٽ ۾ آيو آهيان، تڏهن کان مون انهن جنم گهڻا ڌاريا آهن، ڪڏهين تہ مان جوڳي هوس، ڪڏهين جتي، ڪڏهين تپشي، ڪڏهين برهمچاري، ڪڏهين چڪرورتي راجا ۽ ڪڏهين بکيا پنندڙ. هي پيارا، منمک مرن ٿا ۽ سنت ڏي جئرا رهن ٿا، ڇو جو هو رام نام جو امرت مکہ سان پيئن ٿا. پڇاڙي ۾ سري ڪبير صاحب پرماتما اڳيان وينتي ڪن ٿا تہ "هي پرڀو! مون تي ڪرپا ڪجانءِ. مان گهڻا جنم ڀٽڪي ٿڪي تنهنجي سرن پيو آهيان. هاڻي مونکي نام روپي پوُرن دان ڏي."

ਆਸਾ

ਜਉ ਮੈ ਰੂਪ ਕੀਏ ਬਹੁਤੇਰੇ ਅਬ ਫੁਨਿ ਰੂਪੁ ਨ ਹੋਈ ॥ ਤਾਗਾ ਤੰਤੁ ਸਾਜੁ ਸਭੁ ਥਾਕਾ ਰਾਮ ਨਾਮ ਬਸਿ ਹੋਈ ॥ ੧ ॥ ਅਬ ਮੋਹਿ ਨਾਚਨੋ ਨ ਆਵੈ ॥ ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਮੰਦਰੀਆ ਨ ਬਜਾਵੈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ ਮਾਇਆ ਲੈ ਜਾਰੀ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਗਾਗਰਿ ਫੂਟੀ॥ ਕਾਮ ਚੋਲਨਾ ਭਇਆ ਹੈ ਪੁਰਾਨਾ ਗਇਆ ਭਰਮੁ ਸਭੁ ਛੂਟੀ ॥ ੨ ॥ ਸਰਬ ਭੂਤ ਏਕੈ ਕਰਿ ਜਾਨਿਆ ਚੂਕੇ ਬਾਦ ਬਿਬਾਦਾ ॥ ਕਹਿ ਕਬੀਰ ਮੈ ਪੂਰਾ ਪਾਇਆ ਭਏ ਰਾਮ ਪਰਸਾਦਾ॥੩॥੬॥੨੮॥

آسا سري ڪبير جيئہ ڪي شبد (٢٨)

هن شبد ۾ سري ڪبير صاحب جن پنهنجي اڳ ٿي
ه شا ڏيکاري ٿا :-

(١) جَهُ مَيَ رُوپُ ڪِيئي ٻَهُتيري ، اَب ڦُنِ رُوپُ
نہ هوئي

تاگا تَنتُ ساجُ سَڀُ ٿاڪا ، رام نام بَسِ هوئي

ارٿ :- جڏهين مان واهگورو کان بي مکہ هوس ، تڏهين مون گهڻا روپ ڪيا ٿي (ڀاو- گهڻا جنم ڌاريا ٿي)، هاڻي وري هڪ روپ بہ نہ هوندو (ڀاو- هاڻي مان وري گربہ نہ ايندس يعني پرماتما سان هڪ ٿي ويو آهيان.) موهہ ڌاڳو، واشنا روپي تند ۽ ٻيو سڀ وشين روپي ساج ٿڪجي پيو، جو جو رام نام جي وس ٿي ويو آهيان. [ٻهتيري = گهڻا. روپ = جون.]

نوٽ :- هن سان لاڳو ٻڙدو ڇهين شبد.

گؤڙي سري ڪبير جي شبد (١٣)

(آسڻا ور جنگم ڪيت ٻهنڪا
اِتي جنم ڪيئي ٻہ رلڪا -

ائيسي گهر هم بهت بسائي
جب هم رام گرهي هوءِ آئي
(اِڪ رهاءُ)

(٢) جوگي جتي تپي برهمچاري
ڪبهون راجا ڇتر پت، ڪبهون ڀيکاري

(٣) ساڪت مرهِ، سنت سڀ جيوهِ
رام رسائن رسنا پيوهِ

(٤) ڪهُ ڪبير پربهُ ڪرپا ڪيجئي
هارِ پري اب پورا ديجئي."

تات پرج.

سري ڪبير صاحب هن شبد دواران فرمائين ٿا ته آنڊ ڄڻ ته (يعني وڻ ٽڻ پٿر وغيره) ۽ ڄرڻ ته (يعني جيو جنت، ڪيڙا ۽ پتنگ) اهڙا جنم گهڻن نمونن جا مون پاتا آهن. هي ڀائي! جڏهان ڪر مان ماتا جي پيٽ ۾ آيو آهيان، تڏهان ڪر مون اهڙا جنم گهڻا ڌاريا آهن، ڪڏهين ته مان جوگي هوس، ڪڏهين جتي، ڪڏهين تپشي، ڪڏهين برهمچاري، ڪڏهين چڪرورتي راجا ۽ ڪڏهين بکيا پنندڙ. هي پيارا، منمک مرن ٿا ۽ سنت ئي جيئرا رهن ٿا، جو جو هو رام نام جو امرت مکهه سان پيئن ٿا. پڇاڙي ۾ سري ڪبير صاحب پرماتما اڳيان وينتي ڪن ٿا ته "هي پربهو! مون تي ڪرپا ڪجانءِ. مان گهڻا جنم ڀٽڪي ٿڪجي سرن پيو آهيان. هاڻي مونکي نام روپي پورن دان ڏي."

ਆਸਾ

ਜਉ ਮੈ ਰੂਪ ਕੀਏ ਬਹੁਤੇਰੇ ਅਬ ਫੁਨਿ ਰੂਪੁ ਨ ਹੋਈ ॥ ਤਾਗਾ ਤੰਤੁ ਸਾਜੁ ਸਭੁ ਥਾਕਾ ਰਾਮ ਨਾਮ ਬਸਿ ਹੋਈ ॥ ੧ ॥ ਅਬ ਮੋਹਿ ਨਾਚਨੋ ਨ ਆਵੈ ॥ ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਮੰਦਰੀਆ ਨ ਬਜਾਵੈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ ਮਾਇਆ ਲੈ ਜਾਰੀ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਗਾਗਰਿ ਫੂਟੀ ॥ ਕਾਮ ਚੋਲਨਾ ਭਇਆ ਹੈ ਪੁਰਾਨਾ ਗਇਆ ਭਰਮੁ ਸਭੁ ਛੂਟੀ ॥ ੨ ॥ ਸਰਬ ਭੂਤ ਏਕੈ ਕਰਿ ਜਾਨਿਆ ਚੂਕੇ ਬਾਦ ਬਿਬਾਦਾ ॥ ਕਹਿ ਕਬੀਰ ਮੈ ਪੂਰਾ ਪਾਇਆ ਭਏ ਰਾਮ ਪਰਸਾਦਾ ॥ ੩ ॥ ੬ ॥ ੨੮ ॥

آسا سري ڪبير جيءَ ڪي شبد (٢٨)

[illegible]

(١) [illegible]

[illegible]

گؤڙي سري ڪبير جي شبد (١٣)

(١) [illegible]

سچ ڪري اسان گنيد ڏني آهي ۽ نام روپي وڏي خزاني
کي اسان ڇڏي ڏنو آهي. [جڳہ جيون = جڳہ کي جيارينڌڙ
پرماتما. پرم نڌان = وڏو خزانو يعني نام.]

بابا مائيا موهہ ھِتُ ڪِين
جِنِ گيانُ رَتَنُ ھِرِ لِين (اِڪ رھاءُ)

ارٿ:- هي بابا! اسان مايا جي موهہ سان پيار ڪيو
آهي، جنهن اسان کان گيان روپي رتن کسي ورتو آهي.
[ھت = پيار. ھرلين = کسي ورتو آهي.]

(٢) نئن ديکھِ پتنگُ اُرجھئي، پسُ نہ ديکھئي آگِ
ڪال ڦاس نہ مُگڌُ چيتئي، ڪنڪ ڪامنِ لاگِ

ارٿ:- ڪليل اکين سان پتنگ (روشنائي روپ ڏسي)
ڦاسي پوي ٿو، پر مورک باهہ نہ ٿو ڏسي يعني اُنجي پرواهہ نہ
ٿو ڪري تهڙيطرح مورک جيو زر ۽ زال ۾ ڦاٿل ڪال جي
ڦاسيءَ جي پرواهہ نہ ٿو ڪري. [نئن = اکيون. اُرجھئي =
ڦاسي ٿو. پس = پسون، مورک، پتنگ. مگڌ = مورک. ڪنڪ
= سون. ڪامن = استري.]

(٣) ڪرِ بِچارُ بِڪار پرھرِ، ترن تارن سوءِ
ڪھہ ڪبير جڳہ جيونُ ائسا، دُتيئا ناهِي ڪوءِ.

ارٿ:- پاپن کي تياڳي ڇڏ ۽ نام جو پوَ ساگر ترڻ لاءِ
پيڙي آهي، تنهنجو ويچار ڪر. سري ڪبير صاحب جن
فرمائين ٿا تہ نرنڪار ايشور اهڙو آهي، جو سندس جهڙو ٻيو
ڪو ڪونهي. [بڪار = وڪار، پاپ. پرھر = تياڳي ڇڏ.
ترن = ترڻ. تارن = پيڙي. دتيئا = ٻيو.]

آهين. ڪڏهين بہ (اوڏيا روهي لدي) ٻار لنگهي (گيان روهي گام اسانکي) نہ جراثئہ بوء وري اسانجو مالڪ ڪيئن ٿئين؟ [گورو = گائيون. گنار = گسائين جو سڏيائيندڙ. رکواري = رکبال.]

(٣) تون ٻامڻ مين ڪاشي ڪا جلها، ٻوجهه مور گيانا
تمر تقہ جاچي ٻوپت راجي، مرسنہ مور ڏيانا.

ارٿ:- تون آهين برهمڻ، مان آهيان ڪاشيءَ جو ڪوري، جيڪي مان جوان، تو سو سمجھہ. تون تہ هين اميرن ۽ راجائن کان، پر منهنجو ڏيان سدائيو هري پرماتما ۾ لڳو پيو آهي. [جلها = ڪوري. جاچي = پنو ٿا، تڪيو ٿا. ٻوپت = زميندار.]

ਆਸਾ

ਜਗਿ ਜੀਵਨੁ ਐਸਾ ਸੁਪਨੇ ਜੈਸਾ ਜੀਵਨੁ ਸੁਪਨ ਸਮਾਨੰ ॥ ਸਾਚੁ ਕਰਿ ਹਮ ਗਾਠਿ ਦੀਨੀ ਛੋਡਿ ਪਰਮ ਨਿਧਾਨੰ ॥ ੧ ॥ ਬਾਬਾ ਮਾਇਆ ਮੋਹ ਹਿਤੁ ਕੀਨ ॥ ਜਿਨਿ ਗਿਆਨੁ ਰਤਨੁ ਹਿਰਿ ਲੀਨ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਨੈਨ ਦੇਖਿ ਪਤੰਗੁ ਉਰਝੈ ਪਸੁ ਨ ਦੇਖੈ ਆਗਿ॥ ਕਾਲ ਫਾਸ ਨ ਮੁਗਧੁ ਚੇਤੈ ਕਨਿਕ ਕਾਮਿਨਿ ਲਾਗਿ ॥ ੨ ॥ ਕਰਿ ਬਿਚਾਰੁ ਬਿਕਾਰ ਪਰਹਰਿ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਸੋਇ ॥ ਕਹਿ ਕਬੀਰ ਜਗ ਜੀਵਨੁ ਐਸਾ ਦੁਤੀਅ ਨਾਹੀ ਕੋਇ ॥੩॥੫॥੨੭॥

آسا سري ڪبير جيئہ ڪي شبد (٢٧)
اگياني جيون جي حالت.

(١) جگہ جيون ايسا سپني جيسا، جيون سپن سمانن
ساچ ڪر هم گاٺ ديني، ڇوڙ پرم نڌانن

ارٿ:- جگہ کي جيارينديڙ پرماتما کي اسان سپني وانگي ... آهي ۽ منوار جو ... سپني سمان آهي، تنهنکي

خبردار جي اڳي ائين ڪيو اٿيئي ته ته اسين توکي ڏسي وٺنداسون.“ برهمڻ جا اِهي لفظ ٻڌي سري ڪبير صاحب جن هيٺيون شبد اُچاريو:-

(١) هم گهرِ سوُت تنهِ نِت تاڻا، ڪنٺ جنيئو تُماري
تُم تَه بيد پڙهه گائِتري، گوبِند رِدئي هماري

ارٿ:- منهنجي گهر ۾ ڌاڳا آهن ۽ تاڃيون پيٺيون تڻجن، پر مهراج! تنهنجي ڳچيءَ ۾ فقط هڪ جڻيو آهي. تون فقط ويد ۽ گائتري (منتر) پڙهين ٿو، پر گووند (واهي گرو) منهنجي هردي ۾ آهي. [سوُت = سٽ. تنهه = تڻجن پيٺيون. تانا = تاڃيون. ڪنٺ = ڳچي.]

ميري جِهبا بِسن نَين نارائِن، هِردئي بَسهِ گوبِندا
جم دُوار جب پُوڇسِ بَوري، تب ڪِيا ڪهسِ مُڪندا
(اِڪ رهاءُ)

ارٿ:- منهنجي زبان ۾ وشنو آهي، منهنجي نيترن ۾ نارائڻ ۽ هردي ۾ گوبند. هي مڪند! جڏهين تو کي سمجهه کان جم جي دواري وٽ حساب پڇندا، تڏهين تون ڇا چوندين؟ [جهبا = زبان. نين = نيتر. ڪهس = چوندين.]

نوٽ:- مڪند برهمڻ جو نالو هو. مڪند لفظ جي معنيٰ آهي ”مڪتيءَ جا داتا،“ تنهنڪري اِهو لفظ لطيفه طور چيل آهي ۽ مذاڪر ٻنهي معنيٰ آهي.

(٢) هم گورُو تُم گُئار گُسائي، جنم جنم رکواري
ڪبهوُن نه پار اُتارِ چرائِهُ، ڪيسي خصم هماري

ارٿ:- مان ڳانءِ آهيان، تون گوپال يعني ڳائين جو سنڀاليندڙ آهين ۽ پرٿويءَ جو مالڪ ۽ جنم جنم جو رکپال

سان ملندو ۽ هو ڦور ڏٺي ٿو، تڏهن وقت ڪان ولي سڀ سنبنڌي (سس، سهرو، ڀائر ۽ پيا) ڪيس دکي ڏين ٿا. ٺهيطرح جيسين هن جيو پرماتما کي نه وساريو آهي ۽ هن سان مليو پيو آهي، تيسين هنکي هرطرح جا سک پراپت ٿين ٿا، پر جڏهن وقت ڪان هو واهگورو کي وساري ٿو، تڏهن وقت ڪان هنکي هرقسم جا دک ستائين ٿا. پنجي هنڌ فرمايل آهي:-

"پرميسر تي ڀلڻا، وياپن سڀي روگ."

[ماجهه ٻارهن ماهه محلا پنجوان پد (۹)]

ਆਸਾ

ਹਮ ਘਰਿ ਸੂਤੁ ਤਨਹਿ ਨਿਤ ਤਾਨਾ ਕੰਠਿ ਜਨੇਊ ਤੁਮਾਰੇ ॥ ਤੁਮ ਤਉ ਬੇਦ ਪੜਹੁ ਗਾਇਤ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦੁ ਰਿਦੈ ਹਮਾਰੇ ॥ ੧ ॥ ਮੇਰੀ ਜਿਹਬਾ ਬਿਸਨੁ ਨੈਨ ਨਾਰਾਇਨ ਹਿਰਦੈ ਬਸਹਿ ਗੋਬਿੰਦਾ ॥ ਜਮ ਦੁਆਰ ਜਬ ਪੂਛਸਿ ਬਵਰੇ ਤਬ ਕਿਆ ਕਹਸਿ ਮੁਕੰਦਾ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਹਮ ਗੋਰੂ ਤੁਮ ਗੁਆਰ ਗੁਸਾਈ ਜਨਮ ਜਨਮ ਰਖਵਾਰੇ ਕਬਹੂੰ ਨ ਪਾਰ ਉਤਾਰਿ ਚਰਾਇਹੁ ਕੈਸੇ ਖਸਮ ਹਮਾਰੇ ॥ ੨ ॥ ਤੂੰ ਬਾਮਨੁ ਮੈ ਕਾਸੀ ਕਾ ਜੁਲਹਾ ਬੂਝਹੁ ਮੋਰ ਗਿਆਨਾ ॥ ਤੁਮ ਤਉ ਜਾਚੇ ਭੂਪਤਿ ਰਾਜੇ ਹਰਿ ਸਉ ਮੋਰ ਧਿਆਨਾ ॥੩॥੪॥੨੬॥

آسا سري ڪبير جيءَ جي شبد (۲٦)

ٽانڪا:- سري ڪبير صاحب جن جڏهن ننڍا هئا تڏهن هڪڙي ڏينهن اُهن ڪٺي جڻيو پاتو ۽ تلڪ ڏنو. تنهن تي مڪتب ٽالي هڪ برهمڻ کي ڏاڍي بخيلي ويٺي جي "تون مسلمانڪو ٻار! توکي ڪهڙو حق آهي اسانجو پوتر هندوڪو جڻيو تو پائين ۽ تلڪ ٿو ڏين.

آسا سري ڪبير جيئہ ڪي شبد (٢٤)

پڳوان سان شادي.

اُٿانڪا:- سري ڪبير صاحب جن وٽ هڪ سندن ماڻهو آيو ۽ هٿ ٻڌي وينتي ڪيائين تہ "سائين! داس جي پٽ جي اڄ شادي آهي، سو ديا پالي شاديءَ تي هلو." صاحبن فرمايو تہ "هي پيارا! اسان وٽ پاڻ شادي آهي، سو اسين اهڙا رُڌل آهيون جو ٻئي وٽ وڃڻ جي اسانکي فرصت ڪانهي." تنهن تي هن پڇيو تہ "سائين او هانجي ڪهڙ ڪنهن جي شادي آهي؟" انهيءَ جو جواب ڀڳت ڪبير هيٺئين شبد ۾ ڏنو.

(١) تَنُ رَيَني مَنُ پُنَ رَپِ ڪَرِ هَئُہ، پاچئہ تَتَ بَراتي
رامراءِ سِئہ ڀاوَرِ لئيهئُہ، آتم تِہِ رَنگَ راتي

ارٿ:- مون پنهنجي تن کي رنگڻ جي ڪونڊي بنائي آهي ۽ انهيءَ سان وري پنهنجو من رنگي ڇڏيو اٿم ۽ پنهنجن تتن يا عناصرن جا سپاهہ ڏاري اُهي پنهنجا جاڃي ڪيا اٿم يعني ڌرتي مان ڌيرج، جل مان سيتلتا، وايوءَ مان سمتا، آڪاس مان وياپڪتا ۽ اگني مان شُڌتا گرهڻ ڪئي اٿم. هاڻي مان رام سان ڦيرا ڏيندس ۽ منهنجو هردو هنجي پريم ۾ رتو پيو آهي.

نوٽ:- صاحب پاڻ کي ڪنوار جي مثل ۽ پرماتما کي گهوٽ جي مثل سمجهن ٿا. شاديءَ مهل هندن ۾ اِهو رواج آهي تہ ڪنوار ۽ گهوٽ کي کهنبا ڪپڙا ڪرائيندا آهن. صاحب فرمائين ٿا تہ اسين انهن جي بدران پنهنجو هردو پرماتما جي پريم ۾ رنگيون ٿا ۽ ديوي سمپدا روپي گڻ گرهڻ ڪريون ٿا، جي اسانجا سچا جاڃي آهن.

اولک جنم کو کیو آہی؟ اگّھین جنم جتنی ڈرلیجیہ تو شبھ کرم روپی ہیرا کوڈ بوکیو آہی۔

(۲) بارک تے برِدھ بھیا، ہونا سو ہوئیا
جا جم آئے جھوت پکری، تبہِ کاہے رونیا

ارتھ:- ہے بھائی! توں بالک کان بُڈھا ہوئیں، جیہڑی ہوئی سو آہی ہیو (یعنی جم کال آئی وکھیو لیو۔) جد میں جم آئی تینہدی چوٹی پکڑیندو، تدمیں تینہدو رونا کیہڑے کم جو تھیندو؟ [برِدھ = بُڈھو۔ جھوت = چوٹی۔]

(۳) جیوے کی آس کرہِ جم نہارے ساسا
بازیگری سنسار کبیرا، چیت ڈھال پاسا۔

ارتھ:- ہے بھائی! توں تہ اجائیں جیئڑ جی آس پیو کرین، سو جم تینہدی سواس کی تکی رہیو آہی۔ سری کبیر صاحب جن فرمائیں تا تہ ہے بھائی! ہیءُ سنسار ہک بازیگری آہی، تنہن ہر توں جیہڑی نام روپی داؤ ہڻ (تہ ماسکا جنم سپھل تھئے۔) [ساسا = سواس۔ پاسا = داؤ۔]

ਆਸਾ

ਤਨੁ ਰੈਨੀ ਮਨੁ ਪੁਨ ਰਪਿ ਕਰਿਹਉ ਪਾਚਉ ਤਤ ਬਰਾਤੀ ॥ ਰਾਮ ਰਾਇ ਸਿਉ ਭਾਵਰਿ ਲੈਹਉ ਆਤਮ ਤਿਹ ਰੰਗ ਰਾਤੀ ॥ ੧ ॥ ਗਾਉ ਗਾਉ ਰੀ ਦੁਲਹਨੀ ਮੰਗਲ ਚਾਰਾ ॥ ਮੇਰੇ ਗ੍ਰਿਹ ਆਏ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਭਤਾਰਾ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਨਾਭਿ ਕਮਲ ਮਹਿ ਬੇਦੀ ਰਚਿਲੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਉਚਾਰਾ ॥ ਰਾਮ ਰਾਇ ਸੋ ਦੂਲਹੁ ਪਾਇਓ ਅਸ ਬਡ ਭਾਗ ਹਮਾਰਾ ॥ ੨ ॥ ਸੁਰਿ ਨਰ ਮੁਨਿ ਜਨ ਕਉਤਕ ਆਏ ਕੋਟਿ ਤੇਤੀਸ ਉਜਾਨਾਂ ॥ ਕਹਿ ਕਬੀਰ ਮੋਹਿ ਬਿਆਹਿ ਚਲੇ ਹੈ ਪੁਰਖ ਏਕ ਭਗਵਾਨਾ ॥ ੩ ॥ ੨ ॥ ੨੪ ॥

ਮਾਸ ਮਾਤਾ ਉਦਰਿ ਰਾਖਿਆ ਬਹੁਰਿ ਲਾਗੀ ਮਾਇਆ ॥ ੧ ॥ ਪ੍ਰਾਨੀ ਕਾਹੇ ਕਉ ਲੋਭਿ ਲਾਗੇ ਰਤਨ ਜਨਮੁ ਖੋਇਆ ॥ ਪੂਰਬ ਜਨਮਿ ਕਰਮ ਭੂਮਿ ਬੀਜੁ ਨਾਹੀ ਬੋਇਆ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਬਾਰਿਕ ਤੇ ਬਿਰਧਿ ਭਇਆ ਹੋਨਾ ਸੋ ਹੋਇਆ ॥ ਜਾ ਜਮੁ ਆਇ ਝੋਟ ਪਕਰੈ ਤਬਹਿ ਕਾਹੇ ਰੋਇਆ ॥ ੨ ॥ ਜੀਵਨੈ ਕੀ ਆਸ ਕਰਹਿ ਜਮੁ ਨਿਹਾਰੈ ਸਾਸਾ ॥ ਬਾਜੀਗਰੀ ਸੰਸਾਰੁ ਕਬੀਰਾ ਚੇਤਿ ਢਾਲਿ ਪਾਸਾ ॥ ੩ ॥ ੧ ॥ ੨੩ ॥

آسا سري ڪبير جيءَ ڪي شبد (٢٣)

ايڪ اونڪار ستگور پرساد

اُٿانڪا:- هڪڙي ڏينهن سري ڪبير صاحب جن وٽ ڪي ساڌو آيا ۽ وينتي ڪري پڇڻ لڳا ته "مهراج! ايشور انسان کي ڇو پيدا ڪيو آهي ۽ ڪئن پيدا ڪيو آهي؟" تنهن تي هي مها سدر شبد اُچاريائون:-

(١) بِندُ تي جِنِ پِنڊُ ڪيِتا، اَگنِ ڪُنڊَ رهائِيا
دَسَ ماسَ ماتا اُدرِ راکِيا، بهُرِ لاڳي مائِيا

ارٿ:- هي پراڻي! واهگوروءَ پتا جي بوند (ويرج) مان تنهنجو سرير پيدا ڪيو ۽ اگني جي ڪنڊ يعني ماتا جي گرڀ ۾ رکي تنهنجي رکيا ڪئي. ڏهه مهنا ماتا جي پيٽ ۾ تنهنجي پالنا ڪئي، پوءِ ٻاهر نڪرڻ شرط توکي مايا وڪڙهي ويئي.

[بند = پتا جي ويرج جو ڦڙو. پنڊ = سرير. اُدر = پيٽ.]

پِراڻي ڪاهي ڪَئُ لوڀِ لاڳي، رتن جنم کوئِيا
پُورب جنمِ ڪرم ڀُومِ، بيِجُ ناهي بوئِيا
(١ رهاءُ)

ارٿ:- هي پراڻي! ڇا جي لاءِ لوڀ ۾ لڳي تو مانڪا روپي

ارٿ (۳)

سري ڪبير صاحب جن کان ڪن جگياسن سوال پڇيو ته "سوامي! مايا ست آهي يا اَست؟" اُنجي جواب ۾ هي شبد اُچاريائون، جنهن ۾ ڏيکاريائين ته جن هيٺيون ڳالهيون ناشدڙي آهن، تئن مايا به اَست آهي.

جئن ٻوريائين پٽ جو ڄمڻ ۽ پوءِ ماءُ جو مرڻ ۽ جئن ڪوڙ جو چيلي کي ٻيوڙي پوڻ ناشدڙي آهي، تئن مايا به اَست آهي. هي ڳالهه ڏکي به اشچرج روپ ڏٺو اوهين سڀو. جئن ڪو ڪٺي چوي ته مون شينهن کي ڳائن کي چاريندو ڏٺو ته اُهو ناشدڙي آهي، تئن مايا به اَست آهي، جئن جل ۾ رهندڙ مڇي وڃي وڻ تي ويامي ۽ ٻلي ڪتي کي کٽي وڃي ته اُهو ناشدڙي آهي، تئن مايا به اَست آهي. جئن ٻرچ کي ميشان مٿن ٿاريون ۽ مٿان مٿي ٻار ۽ منجهي بيٺ ۾ ڦل ٿين ته اُهو ناشدڙي آهي، تئن مايا پڻ اَست آهي. جئن ڪو گهوڙي تي چڙهي ڪيوڙين کي چارڻ وڃي ۽ ڪو ٻاهر بيٺو مڇي ۽ ڪوٺ ۾ ڪمهار ته گهر ۾ هلي اچي ته اُهو ناشدڙي آهي، تئن مايا پڻ اَست آهي. سري ڪبير صاحب جن فرمائين ٿا ته جو هن ڳالهه کي سمجهي ٿو، تنهن رام ۾ رهڻ جي کي سڀ ڪجهه سمجهه ۾ اچي ٿو.

ਆਸਾ ਸ੍ਰੀ ਕਬੀਰ ਜੀਉ ਕੇ ਤਿਪਦੇ ੮ ਦੁਤੁਕੇ ੭

ਇਕ ਤੁਕਾ ੧

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਬਿੰਦੁ ਤੇ ਜਿਨਿ ਪਿੰਡੁ ਕੀਆ ਅਗਨਿ ਕੁੰਟ ਰਹਾਇ

ਮਾਸ ਮਾਤਾ ਉਦਰਿ ਰਾਖਿਆ ਬਹੁਰਿ ਲਾਗੀ ਮਾਇਆ ॥ ੧ ॥ ਪ੍ਰਾਨੀ ਕਾਹੇ ਕਉ ਲੋਭਿ ਲਾਗੇ ਰਤਨ ਜਨਮੁ ਖੋਇਆ ॥ ਪੂਰਬ ਜਨਮਿ ਕਰਮ ਭੂਮਿ ਬੀਜੁ ਨਾਹੀ ਬੋਇਆ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਬਾਰਿਕ ਤੇ ਬਿਰਧਿ ਭਇਆ ਹੋਨਾ ਸੋ ਹੋਇਆ ॥ ਜਾ ਜਮੁ ਆਇ ਝੋਟ ਪਕਰੈ ਤਬਹਿ ਕਾਹੇ ਰੋਇਆ ॥ ੨ ॥ ਜੀਵਨੈ ਕੀ ਆਸ ਕਰਹਿ ਜਮੁ ਨਿਹਾਰੈ ਸਾਸਾ ॥ ਬਾਜੀਗਰੀ ਸੰਸਾਰੁ ਕਬੀਰਾ ਚੇਤਿ ਢਾਲਿ ਪਾਸਾ ॥ ੩ ॥ ੧ ॥ ੨੩ ॥

آسا سري ڪبير جيئ ڪي شبد (٢٣)

ايڪ او نڪار ستگور پرساد

اُٿانڪا:- هڪڙي ڏينهن سري ڪبير صاحب جن وٽ ڪي ساڌو آيا ۽ وينتي ڪري پڇڻ لڳا تہ "مهراج! ايشور انسان کي ڇو پيدا ڪيو آهي ۽ ڪئن پيدا ٿيو آهي؟" تنهن تي هي مها سدر شبد اُچار يائون :-

(١) بِندُ تي جِنِ پِنڊُ ڪيِتا، آگَنِ ڪُنڊَ رهائيا
دَس ماسَ ماتا اُدرِ راکيا، ٻهُرِ لاگي مائيا

ارٿ:- هي پراني! واهگوروءَ پتا جي بوند (ويرج) مان تنهنجو سرير پيدا ڪيو ۽ اگني جي ڪنڊ يعني ماتا جي گرڀ ۾ رکي تنهنجي رکيا ڪئي. ڏهہ مهنا ماتا جي پيٽ ۾ تنهنجي پالنا ڪئي، پوءِ ٻاهر نڪرڻ شرط توکي مايا ويڙهي ويئي.
[بند == پتا جي ويرج جو ڦڙو. پنڊ = سرير. اُدر = پيٽ.]

پِراني ڪاهي ڪَئُ لوبِ لاگي، رَتَن جَنمُ کوئِيا
پُوربَ جَنمِ ڪَرَم ڀُومِ، بِيجُ ناهي بوئِيا
(١ رهاءُ)

ارٿ:- هي پراني! ڇا جي لاءِ لوڀ ۾ لڳي تو مانڪا روپي

ارٿ (٣)

سري ڪٻير صاحب جن کان ڪن جگياسن سوال
پڇيو ته "سوامي! مايا ست آهي يا اَست؟" انهيءَ
جواب ۾ هي شبد اُچاريائون، جنهن ۾ ته پڪارين ٿا ته جنهن
جيئن ڳالهيون ناشدلي آهن، تنهن مايا به اَست آهي.
جنهن ٻروائين پٽ جو جهرڻ ۽ پوءِ ماءُ جو هڙط ۽
جنهن ڪو رو ء جو ڇهلي کي پوري پوط ناشدلي آهي، تنهن
مايا به اَست آهي. هي پاڻي ڊڪ پي به اشچرج روپ
ڳالهه اوڇين سڻو. جنهن ڪو ڪٽلي ڇوي ته موڻ شينهن
کي ڪاين کي چاريندو وڃڙو ته اهو ناشدلي آهي، تنهن مايا به
اَست آهي، جنهن جل ۾ رهندڙ مڇي وڃي ٻوڻ تي ويامي
۽ ٻلي ڪتي کي ڪٽي وڃي ته اِهو ناشدلي آهي، تنهن
مايا به اَست آهي. (جنهن ٻوچ کي هيٺان مٿان ڏاريون ۽
مٿان مڇي پار ۽ مڇي پيٽ ۾ ڦل ٿين ته اهو ناشدلي
آهي، تنهن مايا پڻ اَست آهي. جنهن ريڍ گهوڙي تي چڙهي
گهوڙين کي چارڻ وڃي ۽ ڍڳو ٻاهر ٻيٺو هجي ۽ ڪوط
پا ٽمرادو اندر گهر ۾ هلي اچي ته اهو ناشدلي آهي، تنهن
مايا پڻ اَست آهي. سري ڪٻير صاحب جن فرمائين ٿا ته
جو هن ڳالهه کي سمجهي ٿو، تنهن رام ۾ رچيل پرش
کي سڀ ڪجهه سمجهه ۾ اچي ٿو.

ਆਸਾ ਸ੍ਰੀ ਕਬੀਰ ਜੀਉ ਕੇ ਤਿਪਦੇ ੮॥ ਦੁਤੁਕੇ ੭

ਇਕ ਤੁਕਾ ੧

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਬਿੰਦੁ ਤੇ ਜਿਨਿ ਪਿੰਡੁ ਕੀਆ ਅਗਨਿ ਕੁੰਟ ਰਹਾਇਆ॥

(٥) ڪهت ڪبير، جو اس پد ڪو ڄاڻي
رام رمت تس سڀ ڪڇه سو ڄاڻي .

ارٿ:- سري ڪبير صاحب جن فرمائين ٿا ته جو هن پد کي سمجهي ٿو، تنهن رام ۾ رچي ويل پرش کي سڀڪجهه سمجهه ۾ اچي ٿو. [پد = منزل، حالت. رمت = رچي ويل.]

نوٽ:- هن شبد جا ٻه ٻيا ارٿ ٽيڪا ڪارن ڏنا آهن، جي پاٺڪن جي لاڀ لاءِ هيٺ ڏجن ٿا:-

ارٿ (٢)

پرڀو پائڻ جيئو پوتر ٿئي ته مايا هن جي پاسي ٿئي ٿي؛ پوءِ هن روپي چيلو، جيئو روپي گورو جي پيرن ۾ لڳي ٿو. هي پائي اڪ ٻي ٻه اشچرج روپي ڳالهه ٻڌو. پرماتما روپي شينهن (شڌ اهنڪار) اندرين کي شيءِ مارڻ ۾ آڻي ٿو. سنسار جي وشئي پدارٿن ۾ رهڻ واري مڇلي (بُڌي) ست سنگ روپي ٿور ۾ چڙهي ديوي (سُپ) ڪرڻ پيدا ڪري ٿي؛ اوپ روپي ڪتي کي سنتوک روپي ٻلي (ورتي) ڪٽي وجهي ٿي. آشا واسنائون ڍري ۾ پيون ٿيون؛ ڏکن کان دور ٿيون ٿيون. برهم روپي برڇ کي ديوي ڪرڻ روپي ڦل؛ سا ڪيات ڪار روپ ڦل لڳن ٿا. اڳي جيئو پران روپي گهوڙي تي چڙهي ڏيهه ۾ پو سهت پٺي آيو، سو هاڻي اچڻ کان رهي ٿو. آلس روپي ڏکو ٻاهر رهجي وڃي ٿو؛ ديوي سمپدا روپي ڳوڻ هردي ۾ اچي ٿي. سري ڪبير صاحب جن فرمائين ٿا ته جو هن حالت کي سمجهي ٿو، تنهن رام ۾ رچي ويل پرش کي سڀ ڪجهه سمجهه ۾ اچي ٿو.

کي جرائيندو ڏلو (مطلب ته جيو اڳي جيئن روپ هو، سو شمد، سرش آدڪ وشين ۾ لڳي ويو يعني ته، اندرين جي وس ٿيو). [اجنيءَ = اڄرج. سنگهه = شينهن لڳي ٿو جيو سان. گائي = گايون، لڳيتو اندرين سان.]

(٢) جل ڪي مڇلي ترور بيائي
ديکت ڪترا، لئي کٿي ٻلائي

ارٿ:- برهم جل ۾ وهندڙ هڏي روپ مڇي، سنسار روپي برڇ (وڻ) ۾ وهائي (مطلب ته هڏي، سنسار ۾ آهي ڪامنا روپ هجا چڙهيا. ڪامنا هئڻ ڪري لوب پيدا ٿيو). اُن لوب روپ ڪتي کي اسانجي ڏسندي ڏسندي ڪپت روپ ٻلي کڻي ويئي. (ٻاو- لوڀي پرش هميشه فريبي هوندو آهي). [ترور = وڻ. بئائي = ويائي. ٻلائي = ٻلي.]

(٣) ٿلي ري بيسيا، اوپر سوُلا
تس ڪئي پيڊ لڳي ڦل ڦوُلا

ارٿ:- سنسار روپي برڇ جي ديوي سمپدا روپ شاخن ۾ ڪنڊا ٿي پيا هن طرح جو ديوي سمپدا روپ شاخون تري ۾ دٻجي ويئون ۽ انهي مٿان دکر ڏيندڙ ڪنڊا اُڀريا يعني اَسر (دئيت) سياءِ اُنس ٿيا. اُنهيءَ وڻ کي ڪام روپي ڦل ٿيا، جن مان جنم مرڻ روپي ڦل نڪتا. [بئسا = شاخون. سوُلا = ڪنڊا. پيڊ = وڻ.]

(٤) گهوري چري ڀيس چراون جائي
باهر بيلُ، گون گهر آئي

ارٿ:- ديهه جنهن وقت هي جيو سراڻ روپي گهوڙي لي چرڻي ٻه سهت جنم مرڻ ۾ پيتڪيو. ڏرم روپي ڏگو گهر ٻاهر رهيو ۽ ترشنا روپي گوڻ انتهڪرڻ روپي گهر ۾ آئي. [ڀيس = ٻه سهت. گون = گوڻ.]

ارٿ - سري ڪبير صاحب جن فرمائين ٿا ته " هي لوئي ! هيءَ ڳالهه ٻڌ، رام جي نام ڪانسواءِ مڪتي پراپت ٿي نه سگهندي ".

ਆਸਾ

ਪਹਿਲਾ ਪੂਤੁ ਪਿਛੈ ਰੀ ਮਾਈ ॥ ਗੁਰੁ ਲਾਗੋ ਚੇਲੇ ਕੀ ਪਾਈ॥੧॥ ਏਕੁ ਅਚੰਭਉ ਸੁਨਹੁ ਤੁਮ ਭਾਈ ॥ ਦੇਖਤ ਸਿੰਘੁ ਚਰਾਵਤ ਗਾਈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਜਲ ਕੀ ਮਛੁਲੀ ਤਰਵਰਿ ਬਿਆਈ ॥ ਦੇਖਤ ਕੁਤਰਾ ਲੈ ਗਈ ਬਿਲਾਈ ॥ ੨ ॥ ਤਲੈ ਰੇ ਬੈਸਾ ਊਪਰਿ ਸੂਲਾ॥ ਤਿਸ ਕੈ ਪੇਡਿ ਲਗੇ ਫਲ ਫੂਲਾ ॥ ੩ ॥ ਘੋਰੈ ਚਰਿ ਭੈਸ ਚਰਾਵਨ ਜਾਈ॥ ਬਾਹਰਿ ਬੈਲੁ ਗੋਨਿ ਘਰਿ ਆਈ ॥ ੪ ॥ ਕਹਤ ਕਬੀਰ ਜੁ ਇਸ ਪਦ ਬੂਝੈ ॥ ਰਾਮ ਰਮਤ ਤਿਸੁ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਸੂਝੈ ॥ ੫ ॥ ੬ ॥ ੨੨ ॥ ਬਾਈਸ ਚਉਪਦੇ ਤਥਾ ਪੰਚਪਦੇ ॥

آسا سري ڪبير جيءَ ڪي شبد (٢٢)

(١) پهلا پوُتُ پڇئي ري مائي
گورُ لاگو چيلي ڪي پائي

ارٿ :- هي ڀائي ! ٻهريائين هي جيو ماتا جي پيٽ ۾ مايا جي مل کان رهت يعني پوتر هو. اُنکان پوءِ جنم ٿي شرط مايا کي لڳو يا مايا ڄڻيان لڳيس. ٻهريائين هي جيو گورو هو، پوءِ من جيلي جي پيرن کي لڳو يعني اُنجي آڌين ٿيو.

[پُوت = پوتر. پائي = پير.]

ايڪُ آچنڀئُ سنهو تم ڀائي
ديکت سنگهہ چراوت گائي (١ رهاءُ)

ارٿ :- (هي ڀائي ! رڳو من جي آڌين ڪين ٿيو، پر اندرين جي وس پڻ ٿيو). هي ڀائي ! هڪ پيو به اسچرج ٻڌو. اسان شُڌ چيتن روپ آتما (شير) کي ڳاين روپي اندرين

ڪيا مانگئُ ڪڇُ ٿر نہ رھائي
ديکت نئين چليئو جگُ جائي (١ ڪ رھاءُ)

ارٿ :- مان ڇا گھران؟ ڪجھ بہ اسٿر نہ آھي. اکين ڏسندي ھيءُ جڳ ھلندو وڃي ٿو يعني ناس ٿيندو وڃي ٿو.

(۲) اِڪُ لڪُ پوُت، سوا لکُ ناتي
تہ راون گھر ديئا نہ باتي

ارٿ :- جنھن راوڻ جي گھر ھڪ لک پٽ ۽ سوا لک پوٽا ھئا، تنھن راوڻ جي گھر ڏيو ۽ وٽ ٻارڻ وارو ڪو نہ رھيو (سڀ سري رامچندر سان جنگ ڪري مري ويا). [ناتي = پوٽا، پڙپوٽا، واسطيدار. ديئا = ڏيو. باتي = وٽ.]

(۳) چند سوُرج جاڪي تپت رسوئي
بسنتر جاڪي ڪپري ڌوئي

ارٿ :- جنھن راوڻ جي رسوئي چندرما ۽ سورج ديوتا ڪندا ھئا، اگني ديوتا جنھنجا ڪپڙا ڌوئندي ھئي، (تنھنجو اڄ پتو بہ ڪو نہ ٿو پوي). [تپت رسوئي = رسوئي تيار ڪندا ھئا يعني رسوئي لاھيندا ھئا. بسنتر = اگني.]

(۴) گورمتِ رامي نام بسائي
اَستر رھئي نہ ڪتھوُن جائي

ارٿ :- جنھن گوروءَ جي اپديش ذريعي رام جو نام ھردي ۾ وسائي ٿو، سو اسٿر رھي ٿو ۽ ڪيڏانھن نہ ٿو ھٽڪي (يعني آواگون کان ڇٽي ٿو). [گورمت = گوروءَ جي اپديش ذريعي.]

(۵) ڪھت ڪبير سنھُ ري لوئي
رام نام بنُ مُڪت نہ ھوئي.

ਆਸਾ

ਲੰਕਾ ਸਾ ਕੋਟੁ ਸਮੁੰਦ ਸੀ ਖਾਈ ॥ ਤਿਹ ਰਾਵਨ ਘਰ ਖਬਰਿ ਨ ਪਾਈ । ੧ ॥ ਕਿਆ ਮਾਗਉ ਕਿਛੁ ਥਿਰੁ ਨ ਰਹਾਈ ॥ ਦੇਖਤ ਨੈਨ ਚਲਿਓ ਜਗੁ ਜਾਈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਇਕੁ ਲਖੁ ਪੂਤ ਸਵਾ ਲਖੁ ਨਾਤੀ ॥ ਤਿਹ ਰਾਵਨ ਘਰ ਦੀਆ ਨ ਬਾਤੀ ॥ ੨ ॥ ਚੰਦੁ ਸੂਰਜੁ ਜਾਕੇ ਤਪਤ ਰਸੋਈ ॥ ਬੈਸੰਤਰੁ ਜਾਕੇ ਕਪਰੇ ਧੋਈ ॥ ੩ ॥ ਗੁਰਮਤਿ ਰਾਮੈ ਨਾਮਿ ਬਸਾਈ ॥ ਅਸਥਿਰੁ ਰਹੈ ਨ ਕਤਹੂੰ ਜਾਈ ॥੪॥ ਕਹਤ ਕਬੀਰ ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਲੋਈ ॥ ਰਾਮ ਨਾਮ ਬਿਨੁ ਮੁਕਤਿ ਨ ਹੋਈ ॥ ੫ ॥ ੮ ॥ ੨੧ ॥

آسا سري ڪبير جيئہ ڪي شبد (٢١)

اُٿانڪا:- چون ٿا تہ هڪ دفعي سري ڪبير صاحب جن جي استري ماتا لوئيءَ کين چيو تہ اسين ٻيا ٻکہ مرون. اوهين ڪجهہ ڌن ۽ پدارٿ پرماتما کان گهرو. تنهن تي هي مها سندر ۽ وڏراڳہ ڀريل شبد اُچاريائون، جنهن ۾ کيس اُپديش ڏنائون تہ جڳت ۾ ڪجهہ بہ اِستر نہ آهي. سڀ ڪجهہ ناس ٿي ويندو. تنهنڪري جڳائي تہ ايشور کان سندس نام ئي گهرجي، جو ئي جيو کي جونين کان ڇڏائيندو ۽ مڪتي بخشيندو.

(١) لنڪا سا ڪوٽ، سمند سي کائي

تهہ راون گهر خبر نہ پائي

ارٿ:- جنهن راوڻ کي لنڪا جهڙو قلعو هو ۽ جنهن جي چوڌاري سمنڊ جهڙي کاهي هئي، تنهن راوڻ جي بہ گهر جي ڪا خبر نہ آهي (مطلب تہ هنجو سارو ڪل ناس ٿي ويو).

[سا = جهڙو.]

ارٿ:- ڪانو کي ڪافور ڪارائڻ مان ڪهڙو فائدو؟ ناڳ کي کير پيارڻ مان ڪهڙو لاڀ؟ [ڪئوُا = ڪئو. ڪپور = ڪافور. چرائي = ڪارائجي. بسيئر = نانگ. دوڌ = کير.]

(۳) سَتِ سَنگَتِ مِلِ بِبيڪ بُڌِ هوئي
پارسُ پَرسِ لوها ڪَنچَنُ سوئي

ارٿ:- ست سنگ سان ميلاپ ڪرڻ ڪري بُڌي وبچار واري ٿئي ٿي، جيئن لوهه پارس سان ڇهڻ ڪري سون ٿي پوندو آهي. [ببيڪ بڌ = وبچار واري بڌي. پرس = ڇهڻ. ڪنچن = سون.]

(۴) ساڪَتُ سُئان سَڀُ ڪري ڪرائِيا
جو ڌُرِ لِکِيا سُ ڪَرَمِ ڪمائيا

ارٿ:- منمکر ۽ ڪتا سڀ اُئين ڪن ٿا، جئين اُنهن کان ڪرايو وڃي ٿو. جيڪي ڌرون لکيل آهي، سوئي ڪم ڪن ٿا. (ڀاو- انهن بدهي کي يعني منمکن ۽ ڪتن کي، جو سياو اگهس ڪرس ڪري ملو آهي، انهيءَ موجب هو ورتن ٿا. سياو بتائڻ بلڪل ڪٺن آهي. انهيءَ ڪري مٿن نفرت ڪرڻ نه جڳائي).

(۵) امرتُ ليءِ ليءِ نيمُ سِنچائي
ڪَهَتَ ڪَبِير اُئان ڪو سهجُ نه جائي.

ارٿ:- سري ڪبير صاحب جن فرمائين ٿا ته جيڪڏهن امرت ڪٺي نم وڻ تي ڇٽڪارجي، تڏهين به اُنجو سياءُ نه ٿو بدلجي (مطلب ته اُنجي ڪوڙاڻ نه ٿي وڃي). [سنچائي = ڇٽڪارجي. اُئان ڪو = اُنجو. سهج = سياءُ ڪوڙاڻ.]

ਆਸਾ

ਕਹਾ ਸੁਆਨ ਕਉ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਸੁਨਾਏ ॥ ਕਹਾ ਸਾਕਤ ਪਹਿ ਹਰਿ ਗੁਨ ਗਾਏ ॥੧॥ ਰਾਮ ਰਾਮ ਰਾਮ ਰਮੇ ਰਮਿ ਰਹੀਐ ॥ ਸਾਕਤ ਸਿਉ ਭੂਲਿ ਨਹੀ ਕਹੀਐ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ ਕਊਆ ਕਹਾ ਕਪੂਰ ਚਰਾਏ ॥ ਕਹ ਬਿਸੀਅਰ ਕਉ ਦੂਧੁ ਪੀਆਏ ॥ ੨ ॥ ਸਤਿ ਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ ਬਿਬੇਕ ਬੁਧਿ ਹੋਈ ॥ ਪਾਰਸੁ ਪਰਸਿ ਲੋਹਾ ਕੰਚਨੁ ਸੋਈ ॥ ੩ ॥ ਸਾਕਤੁ ਸੁਆਨ ਸਭੁ ਕਰੇ ਕਰਾਇਆ ॥ ਜੋ ਧੁਰਿ ਲਿਖਿਆ ਸੁ ਕਰਮ ਕਮਾਇਆ ॥ ੪ ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਲੈ ਲੈ ਨੀਮੁ ਸਿੰਚਾਈ ॥ ਕਹਤ ਕਬੀਰ ਉਆ ਕੋ ਸਹਜੁ ਨ ਜਾਈ ॥ ੫ ॥ ੭ ॥ ੨੦ ॥

آسا سري ڪبير جيءَ ڪي شبد (٢٠)

رڍن اڳيان رباب، وڄائيندي ورهيه ڏيا.

(١) ڪهان سُئان ڪئُ سِمرتِ سُنائي
ڪهان ساڪت پهِ هرِ گُن گائي

ارٿ:- ڪتي کي سمرتيون ٻڌائڻ مان ڪهڙو لاڀ؟ منمک وٽ هريءَ جا گڻ ڳائڻ مان ڪهڙو ڳڻ؟ [سئان = ڪتو. ساڪت = منمک.]

رام رام رام رمي رمِ رهيئي
ساڪت سِئُ ڀُولِ نهي ڪهيئي (اِڪ رهاءُ)

ارٿ:- "رام" "رام" "رام" اچاري انهيءَ ۾ رچي رهجي، پر منمک سان ڀُلجي به اها وارتا نه ڪجي (ڇو جو هو مڃيندو اصل ڪين، مورڳو ٺٺوليون ڪندو.)

(٢) ڪئُوئا ڪهان ڪپُور چرائي
ڪهه بسيئر ڪئُ دُوڌ پيئائي

(٣) سرپڻي تي آن ڇُوڇ نهي آورا

سرپڻي جيئي، ڪها ڪري جمرا

ارت:- هي ڀائي! انهيءَ ناڳڻ کان (سنتن ٻنا) ٻيو ڪو جتل ڪونهي. جڏهين مايا روپي ناڳڻ جيئيءَ ويٺي ته ٻوءِ جم ڇا ڪري سگهندو؟ (مطلب ته مايا ئي آهي جا جيو کان اهي ڪرم ڪرائي ٿي، جنهنڪري هو جم راجا جي سزا جو لائق ٿئي ٿو). [جوڄم = جتل. جمرا = جم.]

(٤) اهه سرپڻي تاڪي ڪيتي هوئي

ٻَلُ اٻلُ، ڪيتا اِس تي هوئي

ارت:- هي ڀائي! هيءَ مايا روپي ناڳڻ انهيءَ واهگوروءَ جي رچيل آهي. (سنتن وٽ) هيءَ ٻل ڪري اٻل آهي ٻوءِ هن مڏهيان جا ٿيندو يعني هو ڇا ڪري سگهندي؟ (ڀاو- مايا ٻاڻ اٻل، ٻوءِ سنتن اڳهان ڪيڙو مڏهو ٻل هلي سگهندو؟)

(٥) اهه بستي تا بست سريرا

گور پرساد سهج تري ڪبيرا.

ارت:- هي ڀائي! جيسين هيءَ مايا ردي ۾ وسي ٿي، تيسين جيو سرير ۾ وسي ٿو (ڀاو- جيو جونين ۾ ڀٽڪي ٿو). سري ڪبير صاحب جن فرمائين ٿا ته گوروءَ جي ديا سان مان سهيجئي هڏڪان ٻچي ويس.

پرماڻ:- ”ڪبير مايا جوريتي، مُس مُس لاوي هاٿ

ايڪ ڪبيرا نا مُسي، جن ڪيني ٻاره ٻاٽ“.

ارت:- سري ڪبير صاحب جن فرمائن ٿا ته مايا ... الي آهي ۽ لتي لتي جيون ڪي هٿ يعني جونين ۾ ... فقط ڪبير انهيءَ مايا کان ڪين لٽيو ويو. هن اُنکي ... ر يعني ٻرزا ٻرزا ڪري ڇڏيو.

ارٿ:- هي ڀائي! مايا روپي نانگڻ ڪان ڪو وڏيڪ ٻلوان ڪونہ آهي، جنهن برهما، وشنو ۽ مهاديو کي ٺڳيو آهي.
[سرپني = نانگڻ. اوبر = وڏيڪ. بليئا = ٻلوان. ڇليئا = ٺڳيو، موهيو.]

مارُ مارُ سْرپني نِرمل جل پئِٺي
جِن تِرڀوڻ ڏسيئلي، گور پرسادِ ڏيٺي

(١ رهاءُ)

ارٿ:- هي ڀائي! مايا روپي نانگڻ جڳت جي جيون کي ماري ماري اوجل جل ۾ يعني سريشٽ پُرشن جي واڙ ۾ گهڙي ويٺي آهي. جنهن ٽنهي لوڪن جي جيون کي ڏنگيو آهي، تنهن کي مون گوروءَ جي ديا سان ڏٺو (۽ ڀاڳ ڪي بچايو).

**پرماڻ:- "ڪبير آئي مجهہ پهہ، آئڪ ڪري ڪريس
هم راکي گور آپني، اُن ڪينو آديسُ".**

[سلوڪ (٨)]

ارٿ:- سري ڪبير صاحب جن فرمائين ٿا ته (مايا) مون وٽ طرح طرح جا ويس ڪري آئي، پر مونکي پنهنجي ستگوروءَ بچائي ورتو، جنهنڪري هن مونکي نمسڪار ڪيو.

(٢) سرپني سرپني ڪِيا ڪهہُ ڀائي
جِن ساچُ پڇانيا، تِن سرپني کائي

ارٿ:- هي ڀائي! اوهين "نانگڻ، نانگڻ" ڇو ٿا چئو؟ (ڀاو- مايا روپي نانگڻ کان ڇو ٿا ڊڄو؟) جن سچي واهگوروءَ کي سڃاتو آهي، تن نانگڻ کي کائي ڇڏيو آهي يعني وس ڪيو آهي.

ٻڌي هلي، سا ٻ ڏڪجي ٻڌي. [تسڪر = چور. من ڪندڪر = هاٿي روپي من. اُر = دل. سوت ڏر = سوتر ڌاري، جنهن جي مٿ ٻ ڏاڳو هجي.]

(۵) مرتڪ ٿي ڏسي ٻند ڇوٽي، مٿرپاڻي سڀ ڇوري
ڪهت ڪبيرا جو ٻرڏيوي، جيوت ٻندن توري.

ارت :- هي يوگي! جڏهن تون هاٿي مري وئين، تڏهن ڏهن ٻرانن جا دوار ٻ جتا يعني پورا نما؛ مترن ۽ ڀاڱرن سڀني کي جڏي وئين. سري ڪبير صاحب حن فرمائين ٿا تہ جڪو هريءَ کي ڏيائي ٿو، سو جيئرهئي ٻندنن کي توري جڏي ٿو. (ڀاو - جو برش ڀڳتي ڪري ٿو سو جيون مڪت آهي. مطلب تہ ڀڳتي هٺ يوگ کان بهتر آهي).

ਆਸਾ ਇਕਤੁਕੇ

ਸਰਪਨੀ ਤੇ ਊਪਰਿ ਨਹੀ ਬਲੀਆ ॥ ਜਿਨਿ ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨੁ ਮਹਾਦੇਉ ਛਲੀਆ ॥ ੧ ॥ ਮਾਰੁ ਮਾਰੁ ਸ੍ਰਪਨੀ ਨਿਰਮਲ ਜਲਿ ਪੈਠੀ ॥ ਜਿਨਿ ਤ੍ਰਿਭਵਣੁ ਡਸੀਅਲੇ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਡੀਠੀ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਸ੍ਰਪਨੀ ਸ੍ਰਪਨੀ ਕਿਆ ਕਹਹੁ ਭਾਈ ॥ ਜਿਨਿ ਸਾਚੁ ਪਛਾਨਿਆ ਤਿਨਿ ਸ੍ਰਪਨੀ ਖਾਈ ॥ ੨ ॥ ਸ੍ਰਪਨੀ ਤੇ ਆਨ ਛੂਛ ਨਹੀ ਅਵਰਾ ॥ ਸ੍ਰਪਨੀ ਜੀਤੀ ਕਹਾ ਕਰੈ ਜਮਰਾ ॥ ੩ ॥ ਇਹ ਸ੍ਰਪਨੀ ਤਾ ਕੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ॥ ਬਲੁ ਅਬਲੁ ਕਿਆ ਇਸਤੇ ਹੋਈ ॥ ੪ ॥ ਇਹ ਬਸਤੀ ਤਾ ਬਸਤ ਸਰੀਰਾ ॥ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ ਸਹਜਿ ਤਰੇ ਕਬੀਰਾ ॥ ੫ ॥ ੬ ॥ ੧੯ ॥

آسا اِڪ تڪي شبد (۱۹)

مايا نانگڻ مها بلوان آهي، پر سنتن کي موهي نہ ٿي سگهي.

(۱) سرپڻي تي اوپر نهي بليئا
جن برهما بسن مهاديئو ڇليئا

ناچ ڪندي هئي يعني پڌيءَ ڏئاران گهڻا کيل ڪندي هئي ۽ ڪٿائون وارتائون ٻين ڪــي ٻڌائيندي هئي، سا هينئر ڪاڏي ويئي؟

(٢) بجاوَنَ هارو ڪهان گئِئو، جِنِ اِهُ منڌرُ ڪينا
ساکي شبدُ سُرتِ نهي اُپجئي، کِنْچِ تيجُ سَبُ لِينا

ارٿ :- هي ڀائي يوگي! وڄائڻ وارو ڪاڏي ويو، جنهن تنهنجي سرير روپي ڍولڪ تي وڄائي؟ هاڻي هن مان نڪا ڪا ساکي ۽ نڪو ڪو شبد نڪري ٿو ۽ نڪا ڪا منهنجي سُرت آهي. آتما سڀ تيجُ پاڻسان کڻي ويئي.

(٣) سرَوَنَ بِکل ڀئي سَنگِ تيري، اِندرِي کا بَلُ ٿاڪا
چرن رهي ڪرَ ڍرڪِ پري هئي، مُکهُ نہ نِڪسئي باتا

ارٿ :- هي يوگي! ڪَنَ، جي تنهنجي سرير سان هئا، سي بہ هاڻي وياڪل يعني ضعيف ٿيا (مطلب تہ ٻڌڻ کان جڪا ۽ اِندرين جو ٻل بہ ٿڪجي پيو). پير ۽ هٿ بہ ڍلا ٿي پيا آهن ۽ تنهنجي مُکہ مان ڪابہ ڳالهہ نہ ٿي نڪري. [سرونن = ڪن. بِکل = وياڪل. ڪر = هٿ. ڍرڪ پري هئِ = ڍلا ٿي پيا آهن.]

(٤) ٿاکي پنچِ دوُت سَبَ تسڪر، آپ آپڻئي ڀرمتي
ٿاڪا منُ ڪُنچرُ اُرُ ٿاڪا، تيجُ سوُتُ ڌِرِ رمتي

ارٿ :- هي ڀائي! پنج دوت يعني ڪاماڌڪ جي سڀ چور هئا، (يعني نــام روپي پدارٿ ڦريندا هئا) ۽ پنهنجي پنهنجي مرضيءَ موجب گهمندا ڦرندا هئا (يعني جتي ڪٿي سندن زور هو)، سي بہ ٿڪجي پيا. هاٿيءَ روپي مــن ۽ تنهنجي دل، جا تنهنجي آتما سوُترڌاريءَ جي زور ڪري

ਦੂਤ ਸੰਭ ਤਸਕਰ ਆਪ ਆਪਣੈ ਭ੍ਰਮਤੇ ॥ ਥਾਕਾ ਮਨੁ ਕੁੰਚਰ ਉਰੁ ਥਾਕਾ ਤੇਜੁ ਸੂਤੁ ਧਰਿ ਰਮਤੇ ॥ ੪ ॥ ਮਿਰਤਕ ਭਏ ਦਸੈ ਬੰਦ ਛੂਟੇ ਮਿਤ੍ਰ ਭਾਈ ਸਭ ਛੋਰੇ ॥ ਕਹਤ ਕਬੀਰਾ ਜੋ ਹਰਿ ਧਿਆਵੈ ਜੀਵਤ ਬੰਧਨ ਤੋਰੇ ॥ ੫ ॥ ੫ ॥ ੧੮ ॥

آسا سري ڪبير جيئہ ڪي شبد (۱۸)

اُٿانڪا:- هڪ دفعي سري ڪبير صاحب جن پنهنجي هڪ مترپرم هنس يوڳيءَ وٽ هن سان ملاقات ڪرڻ ويا. جڏهين سندس آستان تي آيا، تڏهين ڏٺائون ته هنڪي ڪال وس ڪيو آهي. تنهن تي هيءُ مها سندر شبد اُچاريائون، جنهن ۾ پڪتيءَ جي مهما ڏيکاري آئن.

(۱) ڳڳن نڳر اڪ بوند نہ برکي، ناد ڪها جُ سماڻا
پار برهم پرميشر ماڌو، پرم هنس لي سڌاڻا

ارٿ:- هي يوڳي! (بران ڪرڻ ڪانوءِ) دسمي دئار مان (امرت ڌارا جي) هڪ بوند به ڪانہ تي ويٺي، (جا ڪٽي تون ماڻين، ۽ تو جو ٻئي جمو تہ مان انهدي ناد پڌي سگهان ٿو)، سو اهو ناد ڪٿي وڃي سمائو؟ هي پرم هنس يوڳي! پار برهم پرميشور ۽ ماڌو جو نالو تون اُچاريندو هئين، سو به پاڻ سان ڪٽي وئين. [ڳڳن نڳر = دسمو دئار.]

بابا، بولتي تي ڪها ڳئي، ديهي ڪي سنڳ رهتي
سُرت ماهہ جو نرتي ڪرتي، ڪٿا بارتا ڪهتي
(۱ رهاءُ)

ارٿ:- هي بابا! جا آتما تنهنجي ديهيءَ ۾ هوندي هئي ۽ ٻولهندي هئي، سا هينئر ڪاڏي ويئي؟ جا پڌيءَ دئاران

(٥) ماڻي ايڪ پيڪر ڏِڻانا ، ڏا مهِ برهمُ پڇاڻا
ڪهيُ ڪبيرا بهشت ڇوڙ ڪرِ ، دوزخ سِئُ منُ ماڻا.

ارٿ :- هڪڙي مٽيءَ مان جيو ٺهيا آهن . انهن سڀني ۾ (سڀني مومن ، برهم کي سڃاتو آهي . سري ڪبير صاحب جن فرمائين ٿا تہ " هي قاضي ! تو بهشت کي ڇڏي ڏنو آهي ۽ دوزخ سان دل رکي اٿيئي ."

ڀاو پرڪاش

هن شبد ۾ سري ڪبير صاحب جن قاضيءَ کي اُپديش ڏين ٿا تہ روزن ، نمازن ۽ ٻين ڪرم ڪانڊ جي ڳالهين تي خدا راضي ڪونہ ٿئي . خدا راضي تڏهين ئي ٿئي ٿو ، جو ساڻس سچو آهي ، جو کيس سڃاڻي ٿو ، جو سندس ڀوڳ ۾ رهي ٿو ، جو سندس حڪم ڄاڻي ٿو ۽ سڀني جيون ۾ هن هڪڙي سچي سائين کي ڄاڻي هؤميءَ دور ڪري ٿو . جنهن گورو صاحبن سري جپ صاحب ۾ فرمايو آهي " نانڪ حڪمي جي بوجهي تہ هؤمي ڪهي نہ ڪوءِ ."

ਆਸਾ

ਗਗਨ ਨਗਰਿ ਇਕ ਬੂੰਦ ਨ ਬਰਖੈ ਨਾਦੁ ਕਹਾ ਜੁ ਸਮਾਨਾ ॥ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪਰਮੇਸੁਰ ਮਾਧੋ ਪਰਮ ਹੰਸੁ ਲੇ ਸਿਧਾਨਾ ॥੧॥ ਬਾਬਾ ਬੋਲਤੇ ਤੇ ਕਹਾ ਗਏ ॥ ਦੇਹੀ ਕੇ ਸੰਗਿ ਰਹਤੇ ॥ ਸੁਰਤਿ ਮਾਹਿ ਜੋ ਨਿਰਤੇ ਕਰਤੇ ਕਥਾ ਬਾਰਤਾ ਕਹਤੇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ ਬਜਾਵਨਹਾਰੋ ਕਹਾ ਗਇਓ ਜਿਨਿ ਇਹੁ ਮੰਦਰੁ ਕੀਨਾ ॥ ਸਾਖੀ ਸਬਦੁ ਸੁਰਤਿ ਨਹੀ ਉਪਜੈ ਖਿੰਚਿ ਤੇਜੁ ਸਭੁ ਲੀਨਾ ॥ ੨ ॥ ਸ੍ਰਵਨਨ ਬਿਕਲ ਭਏ ਸੰਗਿ ਤੇਰੇ ਇੰਦ੍ਰੀ ਕਾ ਬਲੁ ਥਾਕਾ ॥ ਚਰਨ ਰਹੇ ਕਰ ਢਰਕਿ ਪਰੇ ਹੈ ਮੁਖਹੁ ਨ ਨਿਕਸੈ ਬਾਤਾ ॥ ੩ ॥ ਥਾਕੇ ਪੰਚ

ارت :- هي قاضي! ڪواه اهو ئي لهي. (مطلب ڪت ساجنا ڪبل بر دل سچي نه هوندي تہ اُن مان ڪا وري).

(۲) روزا ڌري، نواز گذاري، ڪلما بهشت نہ هوئي
سترِ ڪعبا گهٽ هي ڀيتر، جي ڪر جاڻي ڪوئي

ارت :- هي قاضي! روزن رکڻ سان، نمازن پڙهڻ سان ۽ ڪلمو پڙهڻ سان بهشت نصيب نہ ٿو ٿي اهي. جيڪڏهن ڪو سمجهي سگهي تہ سرير جي اندر ئي لڪل ڪعبو آهي. [ستر = اڪل.]

(۳) نواز سوئي جو نياءُ بيچاري، ڪلما عقلهِ جاڻي
پاچهُ مُس مُصلا بِڇاوي، تب تُہ دين پڇاڻي

ارت :- نياءُ ڪرڻ نماز آهي، پرماتما کي هڏي‌ءِ ڏاران جاڻڻ سوئي ڪلمو آهي. پنجن ڪام آدڪ وڪارن کي ماري مات ڪرڻ ئي سچو مصلو (آسڻي) وڇائڻ آهي. جيڪو ائين ڪري ٿو، سوئي دين کي سمجهي ٿو. [عقلهِ — عقل سان، هڏيءَ سان. پاچهُ = پنجن وڪارن ڪام آدڪن کي مس = ماري مات ڪري. مصلا = آسڻي، جتا مسلمان وهائي نماز پڙهندا آهن.]

(۴) خصم پڇاڻ ترس ڪر جيءَ مهه، مار مٽي ڪر ڦيڪي
آپ چناء اور ڪُہ جاڻي، تب هوءِ بهشت شريڪي

ارت :- مالڪ جي سمجهه رکي، اندر رحم ڪري دب ڪري ۽ مٽ کي ڦڪو ڄاڻي مار ۽ ٻين کي پاڻ جهڙو ڄاڻ ۽ پوءِ کان جانباز ٿو بهشت جو ڀاڱيدار ٿيندين. [ترس = دب. مٽي ... ، اهنڪار. ڦڪي = ڦڪو، نجڙو.]

ਆਸਾ

ਹਮ ਮਸਕੀਨ ਖੁਦਾਈ ਬੰਦੇ ਤੁਮ ਰਾਜਸੁ ਮਨਿ ਭਾਵੈ ॥ ਅਲਹ ਅਵਲਿ ਦੀਨ ਕੋ ਸਾਹਿਬੁ ਜੋਰੁ ਨਹੀ ਫੁਰਮਾਵੈ ॥ ੧ ॥ ਕਾਜੀ ਬੋਲਿਆ ਬਨਿ ਨਹੀ ਆਵੈ ॥ ੧ ॥ ਰੋਜਾ ਧਰੈ ਨਿਵਾਜ ਗੁਜਾਰੈ ਕਲਮਾ ਭਿਸਤਿ ਨ ਹੋਈ ॥ ਸਤਰਿ ਕਾਬਾ ਘਟ ਹੀ ਭੀਤਰਿ ਜੇ ਕਰਿ ਜਾਨੈ ਕੋਈ ॥ ੨ ॥ ਨਿਵਾਜ ਸੋਈ ਜੋ ਨਿਆਉ ਬਿਚਾਰੈ ਕਲਮਾ ਅਕਲਹਿ ਜਾਨੈ ॥ ਪਾਚਹੁ ਮੁਸਿ ਮੁਸਲਾ ਬਿਛਾਵੈ ਤਬ ਤਉ ਦੀਨੁ ਪਛਾਨੈ ॥ ੩ ॥ ਖਸਮੁ ਪਛਾਨਿ ਤਰਸ ਕਰਿ ਜੀਅ ਮਹਿ ਮਾਰਿ ਮਣੀ ਕਰਿ ਫੀਕੀ ॥ ਆਪੁ ਜਨਾਇ ਅਵਰ ਕਉ ਜਾਨੈ ਤਬ ਹੋਇ ਭਿਸਤ ਸਰੀਕੀ ॥ ੪ ॥ ਮਾਟੀ ਏਕ ਭੇਖ ਧਰਿ ਨਾਨਾ ਤਾ ਮਹਿ ਬ੍ਰਹਮੁ ਪਛਾਨਾ ॥ ਕਹੈ ਕਬੀਰਾ ਭਿਸਤ ਛੋਡਿ ਕਰਿ ਦੋਜਕ ਸਿਉ ਮਨੁ ਮਾਨਾ ॥ ੫ ॥ ੪ ॥ ੧੭ ॥

آسا سري ڪبير جيءَ کي شبد (١٧)

اُٿانڪا:- قاضيءَ سري ڪبير صاحب جن کي چيو تہ اوھين روزا رکو ۽ نمازون پڙھو تہ اوھانکي بهشت نصيب ٿئي. تنهن تي هيءُ مها سندر شبد اُچاريائون:-

(١) هم مسڪين خدائي بندي، تم راجس من ڀاوي
الله اول دين ڪو صاحب، زور نهي فرماوي

ارٿ:- هي قاضي! مان غريب خدا جو بندو آهيان. تون دنيوي ڏنڊا ڪرڻ پيو چاهين. سڀني کان وڏو الله آهي، جو دين جو صاحب آهي. هو نہ ٿو فرمائي تہ ڪنهن سان زور ظلم ڪريو. [راجس = راجسي ڳالهيون، دنيوي ڏنڊا.]

قاضي، بوليا بن نهي آوي (١ ڪ رهاءُ)

ٿا ته "هي جيوا! تون جو هن جڳت ۾ ڏسين ٿو ته ڪي سُکي، ڪي ڏکي، ڪي روڳي، ڪي تندرست، ڪي راجا، ڪي رنڪ، ڪي ٻڌا پورهيي الهيون پيا ماڻهين ته ڪي سارو ڏينهن پورهيو ۾ کپي کپي پيٽ مس ڀا پارين، تنهن مان مٿان تنهنجي دل ۾ شڪ آئي ته هي ڦير ڦار جو ڪُجهائ آهي. نه نه، هو سچو پاتشاهه ليکا ڪاري آهي ۽ سندس راڄ ليکا تي ٻڌل آهي. هي غافل! مٿان ڪنهن ڪرڪين ۽ اوڳڻ ڪي لندين ۽ تنهنجا ڪرم ئي توکي آڏو آيا آهن. اڳين ڪرمن جو ليکو حساب ڏيڻو آهي. طائوسي تخت، سونا چتر، سندر گهوڙا، شاهي هاٿي، محل ماڙيون، باغ باغيچا، بت ٻيهر ۽ ٻيا انيڪ پدارٿ آهين جوڙ ڪي ڪا ملن، جنهن اڳين جنم ۾ سُڪرت ڪما آهن. پر جن ڪنڌا پورکيا آهن، سي لطفدا ۾ ڪنڌا. جن اڳين جنم جي ساري آيو پرن ڪمن ۾ وڃائي آهي. سي انهيءَ ڪيتو هن جنم ۾ ڏا لوڙين. هي ٻيارا، اهو ڏسي تون ڏکر نه ڪر. ويئي هينئر ٻه نه آهي. ماڻهو ٻه سڄاڳ ٿي پرڀو جي ياڪي ۾ پئل رهه ۽ جنهن حالت ۾ پرڀو توکي رکيو آهي، تنهن ۾ شڪر ڪري پوريءَ سرڌا ۽ پريم سان ڌرم تي پورو رهه، پوءِ هو توکي ڪڏهين نه وساريندو ۽ نهال ڪري ڇڏيندو. پر جي پنهنجي منومت هلندين ته موهه جي ڦاسيءَ ۾ اٽڪيو پيو جُهلندين ته هي ٻه منهنجو، هو ٻه منهنجو. ليڪ ڦوري ڪال او چتو منهن ۾ ڏئڻا تنهنجي جند هڏن مان توري ڪيڊندو ۽ جهنڪي ڪوئي، سو ٻرائو ٿي پوندو.

(٣) سُوُمبہِ ڌَنُ راکَنَ کَءُ دِيئا، مُگڌُ کَہِيُ ڌَنُ ميرا
جَمِ ڪا ڏَنڊُ مُونڊُ مہِ لاگئ، کِنُ مہِ کري نبيرا

ارٿ :- بريوڙ ڪنجوس کي ڌن (امانت طور) رکڻ لاءِ ڏنو آهي، مگر بيوقوف چئي ٿو تہ ڌن منھنجو آهي. جڏهين جم جو ڏنڊو مٿين ۾ لڳندس، تڏهين هڪ کن ۾ نبيرو ٿي پوندو (تہ ڌن ڪنھنجو آهي). [سُومہ = شوم ڪنجوس، مُوڙهي. مگڌ = بيوقوف. ڏنڊ = ڏنڊو. مُونڊ = مٿين. نبيرا = فيصلو.]

(٤) هرِ جنُ اوُتمُ ڀڳتُ سداوئي، آگيا مَنِ سُکُ پائي
جو تِسُ ڀاوئي سَتِ کرِ مانئي، ڀاڻا مَنِ وسائي

ارٿ :- هريءَ جا داس اُتم سنت سڏجن ٿا ۽ اُهي بريوڙ جي آگيا ۾ سک پائين ٿا. جيڪي بريوڙ کي وڻي ٿو، سو ست ڪري مڃين ٿا ۽ ڀاڻو من ۾ وسائين ٿا. [سداوئي = سڏجڻ ۾ اچن ٿا. من = مڃي.]

(٥) ڪهئي ڪبير سنهُ ري سنتهُ، ميري ميرِي جهُوٺي
چرگٽ ڦارِ چٽارا لئي گئيو، تري تاگرِي چهُوٽي.

ارٿ :- سري ڪبير صاحب جن فرمائين ٿا تہ "هي سنتو! ٻڌو، منھنجي منھنجي ڪرڻ ڪوڙ آهي. (جنهن مهل جم روپي ٻلو) سرير روپي ٻجري کي ڦاڙي جيو روپي طوطي کي ڪڍي ويو، تنهن مهل سڀ ٻدارت ڇٽا. (مطلب تہ هي جيو ڪجهہ بہ پاڻ سان ڪڍي نہ ويندو. هٿين خالي آيو، هٿين خالي ويندو). [چرگٽ = ٻجرو. چٽارو = طوطو. تري تاگري = اگر تگر، تپڙ ڏاڙي. چهُوٽي = ڇٽا، پورا ٿيا.]

ٿات پرچ.

سري ڪبير صاحب جن مٿئين شبد ۾ ظاهر ڪن

گودڙي (ڀر ڏڪڙ لاءِ) نہ آهي ۽ نڪي گهر ۾ گهاٽ اٿن جنهن تي ڪٽي سمهن. مطلب تہ اهي اُگهاڙا زمين تي ئي وسيان مخلاص وانگر پيا آهن). [ٻان = وستر، ڪپڙا. پٽمبر = پٽ جا ڪپڙا. پلنگهہ = پلنگ، سيجائون. نوارا = نوهاردن. گري = گوڙيل، قاتل. حان = حال، گهر. ٻرارا = گام جو قسم.]

اِدرڪ واهُ ڪيجي ري مَن

سُڪرت ڪر ڪر ليجي ري مَن (اِڪ رهائو)

ارٿ:- هي من! ايرڪا ۽ جهڳڙو مٽان ڪريں. هي من! چڱا ڪرم ڪري وٺ گهورحن. [ادرڪ = ايرڪا، ريس. واد = جهڳڙو، اکيڙو. سڪرت = چڱا ڪرم، ڀلو.]

(۲) ڪماري اِڪ جُرمائي ڪوُلڌي، ٿهُ پڌ ٻاني لائي

ڪاڏو مهر موتي مُڪتا دل، ڪاڏو ٻڏاڙ لڪائي

ارٿ:- ڪنير مٽڪڙي مٽي جا گوهي آهي، تنهن مان گهٽ لي قسمن جا ٿانو تيار ڪيا آهن. (ڀاو- ايشور سائين هڪڙي تتن مان سڀ جيو جنت پيدا ڪيا آهن، ۽ سڀڪنهن جو رنگ ۽ سڀاءُ نرالو رکيو اٿس). ڪن کي گهٽ روپي موتين جي مالها ڏني اٿس ۽ ڪن ۾ او گهٽ روپي روڳ لڳائي ڇڏيو اٿس. (ڀاو- ڪي پرايڪاري شخص پيدا ڪيا اٿس، جي سڌيو سڀڪنهن جو ڀلو ٿا چاهين ۽ ٻين جهڙيجي گهٽ سان مرڪڻ جيو کي حوش ٿا ڪن ۽ ڪي وري اهڙا ڪار شخص خالي اٿس، جيڪي سڌيو ٻين کي نقصان پهچائين ٿا، [illegible] هميشہ [illegible] گي آهن). [ڪمار = ڪنڀار. گوندي کهڙ [illegible] گهٽ. پڌ = قسم. ٻاني = رنگ، جت.

ڏڪڻ لڳندو، ڪن پورا ڏيندو ۽ سڀ اندريون ست
ڇڏي رهنديون، تڏهين تون ڀڄن جي آس ڪندين
ڇا؟ هي مورک جيو! چيتڻو هجيئي ته هينئر چيت ۽ پرڀو
جو ڀڄن ڪر ۽ ڇو جو جيڪڏهين ڪا وستو تو سان
سنگ هلڻي آهي ته اُها آهي هري پرماتما جو ناءُ، نه ته
جيئن هٿين خالي آئين، تيئن ئي هٿين خالي هن دنيا مان
اُٿڻو پوندو.”

ਆਸਾ

ਕਾਹੂ ਦੀਨੇ ਪਾਟ ਪਟੰਬਰ ਕਾਹੂ ਪਲਘ ਨਿਵਾਰਾ ॥ ਕਾਹੂ ਗਰੀ ਗੋਦਰੀ ਨਾਹੀ ਕਾਹੂ ਖਾਨ ਪਰਾਰਾ ॥ ੧ ॥ ਅਹਿਰਖ ਵਾਦੁ ਨ ਕੀਜੈ ਰੇ ਮਨ ॥ ਸੁਕ੍ਰਿਤੁ ਕਰਿ ਕਰਿ ਲੀਜੈ ਰੇ ਮਨ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ ਕੁਮ੍ਹਾਰੈ ਏਕ ਜੁ ਮਾਟੀ ਗੂੰਧੀ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਬਾਨੀ ਲਾਈ ॥ ਕਾਹੂ ਮਹਿ ਮੋਤੀ ਮੁਕਤਾਹਲ ਕਾਹੂ ਬਿਆਧਿ ਲਗਾਈ ॥ ੨ ॥ ਸੂਮਹਿ ਧਨੁ ਰਾਖਨ ਕਉ ਦੀਆ ਮੁਗਧੁ ਕਹੈ ਧਨੁ ਮੇਰਾ ॥ ਜਮ ਕਾ ਡੰਡੁ ਮੂੰਡ ਮਹਿ ਲਾਗੈ ਖਿਨ ਮਹਿ ਕਰੈ ਨਿਬੇਰਾ ॥ ੩ ॥ ਹਰਿ ਜਨੁ ਊਤਮੁ ਭਗਤੁ ਸਦਾਵੈ ਆਗਿਆ ਮਨਿ ਸੁਖੁ ਪਾਈ ॥ ਜੋ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਸਤਿ ਕਰਿ ਮਾਨੈ ਭਾਣਾ ਮੰਨਿ ਵਸਾਈ ॥ ੪ ॥ ਕਹੈ ਕਬੀਰੁ ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਸੰਤਹੁ ਮੇਰੀ ਮੇਰੀ ਝੂਠੀ ॥ ਚਿਰਗਟ ਫਾਰਿ ਚਟਾਰਾ ਲੈ ਗਇਓ ਤਰੀ ਤਾਗਰੀ ਛੂਟੀ ॥ ੫ ॥ ੩ ॥ ੧੬ ॥

آسا سري ڪبير جيءَ ڪي شبد (١٦)

ڪرمن جو ڦل.

(١) ڪاهو ديني پاٽ پٽمبر، ڪاهو پلگهه نوارا
ڪاهو گري گودري ناهي، ڪاهو خان پرارا

ارٿ:- هي واهگورو! ڪن کي تو ريشمي وستر ۽ ڪن
کي پلنگ نوهارن سان مڙهيل ڏنا آهن. ڪن کي ته وري ڦاٽل

[ڪر = هٿ. ڪنبي = ڏڪي. نيڻي = اکين مان. نير = پاڻي، ڳوڙها. آسار = گهٽو. سد = سدا.]

(۴) هر جيءَ ڪرپا ڪري لوُ لاوي، لاها هر هر نام ليئو
ڪو ربو ساڌي هرِ ڌن پائيو، آنتي چلديا نال چليئو

ارٿ:- جيڪڏهن هري پرماتما تو تي ڪرپا ڪري ۽ تون رام ۾ لِو لائين ته پوءِ تو کي هريءَ جي نام جو فائدو ملندو. گوروءَ جي ديا سان هري نام روپي ڌن تون حاصل ڪندين، جيڪو انت وقت تو سان هلندو، جڏهن تون هتان لڏيندين. [لو لاوي = پيار ڪريس. لاها = فائدو. چلدئا = هلندي. چليئو = هلندو.]

(۵) ڪهت ڪبير سنهو ري سنتهو، آن ڌن ڪڇوُئي لئي نه ڪيئو
آئي طلب گوپال راءِ ڪي، مائيا مندر ڇوڏ چليئو.

ارٿ:- سري ڪبير صاحب جن فرمائين ٿا ته "هي سنتو! ٻڌو. ٻيو ڪو به ڌن پاڻ سان نه نيندا. جڏهن پرماتما جو سڏ ٿيندو، تڏهن مايا مندر ڇڏي ويندا." [طلب = طلب، ڪوٺ. راءِ = راجا.]

تات پرج

مٿين ڇهن پدن وارن پورن شبدن ۾ سري ڪبير صاحب جن اسان جيون جي حالت ٻڌائين ٿا. اسانجو ڪهڙو حال آهي؟ ننڍپڻ وهيءَ ۾ راند روند جي حرص ۾ رهون ٿا ۽ جوانيءَ جي مستيءَ ۾ ٻڍڪپڻ ڪانسواءِ ٻئي ڪنهن مان مزو نه ٿو اچيئون، تان جو ٻڍاپڻ اچي مٿان ڪڙڪي ٿو. صاحب پڇن ٿا ته "هي جيوا ٻڍاپڻ ۾ ڏند هجن ٻل ٻڃ ڏيندءِ، اکيون ڏسڻ کان ڇڪي رهنديون، هٿ پير

ميري ميري ڪرتي جنم گئيئو
سائرُ سوکِ پئجنب لئيئو (اڪ رهاءُ)

ارٿ:- "منهنجي، منهنجي" ڪرڻ ۾ منهنجي عمر گذري ويئي. منهنجي پاڻين جي پل روپي سمنڊ يعني جوانيءَ کي پڪ اهڙ روپي اگست منيءَ سڪائي ڇڏيو. (ڀاو- جئن اگست منيءَ سمنڊ جو پاڻي پيئي اُنکي سڪائي ڇڏيو، تئن پڪ اهڙ ۽ جوانيءَ جي سگهه ستيا ڪيڏي تي ڇڏي ۽ جيو کي نربل، نستو ۽ نڪمو ئي ڪري). [سائر == سمنڊ. پئجنب == (پئج == پاڻون ۽ الُنب == آسرو) پاڻين جو پل. سوکِ لئيئو == سڪائي ورتو.]

(٢) سوڪي سروَرپال بنڌاويءِ، لوڻي کيت هٿوارِ ڪريءِ
آئيو چورُ ترنتهہ لي گئيو، ميري راکت مگدُ ڦريءِ

ارٿ:- جهڙيطرح ڪو سڪل تلاءَ تي پل ٻڌرائي ۽ لڻيل ٻنيءَ کي لوڙهو ڏياري (تہ اهو نسڦل آهي)، تهڙيطرح پڪ اهڙ جي پاڻين تي پاڙي ڏيڻ ناداني آهي. هيءَ اگياني جيو تن ۽ ڌن کي ٻنهنجو سمجهيو ويٺو آهي، پر جم روپي چور اچي ترت ئي ڪانئس اهي جورائي ڏجي ٿو. [سوڪي == سڪل. سرور == تلاءُ. پال == پل، بند. لوڻي لڻيل. کيت == ٻني. هٿوار == لوڙهو. ترنتهہ == ترت، جلد. مگدُ == بيوقوف.]

(٣) چرن سيس ڪرِ ڪنپن لاڳي، نئني نيرُ اسار بهيءِ
جهوا بچن سُڌُ نهي نڪسيءِ، تب ري ڌرم کي آس ڪريءِ

ارٿ:- جڏهين پير، سر ۽ هٿ ڏڪڻ لڳندا ۽ اکين مان پاڻي زار زار وهندو ۽ جڏهين تنهنجي زبان مان صفا لفظ نہ نڪرندو، تڏهين هي پاپي! ڌرم جو خيال ڪندين ڇا؟

ارٿ:- سري ڪبير صاحب جن فرمائين ٿا تہ سارو سنسار ٻڌر کي پرميشور ڪري ٿو جي ٿو انهيءَ پروسي تي جهڪو رهي ٿو، سو تنکي سبر ۾ پڏي ٿو.

ਆਸਾ

ਬਾਰਹ ਬਰਸ ਬਾਲਪਨ ਬੀਤੇ ਬੀਸ ਬਰਸ ਕਛੁ ਤਪੁ ਨ ਕੀਓ॥ ਤੀਸ ਬਰਸ ਕਛੁ ਦੇਵ ਨ ਪੂਜਾ ਫਿਰਿ ਪਛੁਤਾਨਾ ਬਿਰਧਿ ਭਇਓ ॥ ੧ ॥ ਮੇਰੀ ਮੇਰੀ ਕਰਤੇ ਜਨਮੁ ਗਇਓ ॥ ਸਾਇਰੁ ਸੋਖਿ ਭੁਜੰਬ ਲਇਓ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਸੂਕੇ ਸਰਵਰਿ ਪਾਲਿ ਬੰਧਾਵੈ ਲੂਣੈ ਖੇਤਿ ਹਥਵਾਰਿ ਕਰੈ ॥ ਆਇਓ ਚੋਰੁ ਤੁਰੰਤਹ ਲੇ ਗਇਓ ਮੇਰੀ ਰਾਖਤ ਮੁਗਧੁ ਫਿਰੈ ॥ ੨ ॥ ਚਰਨ ਸੀਸੁ ਕਰ ਕੰਪਨ ਲਾਗੇ ਨੈਨੀ ਨੀਰੁ ਅਸਾਰ ਬਹੈ ॥ ਜਹਵਾ ਬਚਨੁ ਸੁਧੁ ਨਹੀ ਨਿਕਸੈ ਤਬ ਰੇ ਧਰਮ ਕੀ ਆਸ ਕਰੈ ॥ ੩ ॥ ਹਰਿ ਜੀਉ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੈ ਲਿਵ ਲਾਵੈ ਲਾਹਾ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਲੀਓ ॥ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਹਰਿ ਧਨੁ ਪਾਇਓ ਅੰਤੇ ਚਲਦਿਆ ਨਾਲਿ ਚਲਿਓ ॥੪॥ ਕਹਤ ਕਬੀਰ ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਸੰਤਹੁ ਅਨੁ ਧਨੁ ਕਛੂਐ ਲੈ ਨ ਗਇਓ ॥ ਆਈ ਤਲਬ ਗੋਪਾਲ ਰਾਇ ਕੀ ਮਾਇਆ ਮੰਦਰ ਛੋਡਿ ਚਲਿਓ ॥ ੫ ॥ ੨ ॥ ੧੫ ॥

آسا سري ڪبير جيئہ کي شبد (۱۵)

جيون جون او ستائون.

(۱) ٻارہ برس ٻالپن بيتي، بيس برس ڪڇہ تپ نہ ڪيئو

تيس برس ڪڇہ ديو نہ پوڄا، ڦر پڇتانا برڌ ڀيئو

ارٿ:- مَن جيو جا ٻارهن ورهيہ ٻالپڻ ۾ گذري ويا ؛ ويهن ورهين تائين مَن ڪجهہ تپسيا نہ ڪئي. ٽيهہ ورهيہ اچي پورا ٿيا، تڏهين بہ واهگوروءَ جي پوڄا نہ ڪيائين، پوءِ پڇتائيندي ٿي اچي پڊو ٿيو. [بيتي = گذري ويا. برڌ = پڊو.]

(٣) پاڪان ڪيو ڪي مورت ڪيني، ڏيکي جاتي پاءِ
جي ايهہ مورت ساچي هئي، تهہ گهڙڻ هاري کاءِ

ارٿ:- (ڪاريگر) پٿر جي جانب تي (يعني مٿائنس وَڏي) پير رکي مورت تيار ڪئي آهي. جيڪي ايءَ مورت سچي هجي ها تہ گهڙڻ واري کي کائي ڇڏي ها (جنهن اهڙي ڪرڻي مٿس پير رکيو). [پاڪان = پٿر. گهڙڻ واري = گهڙيندڙ.]

(٤) پاتِ پهتِ اُرالهي، ڪرڪرا ڪاسارُ
پوڪي داري پهہ ڪتا، اِس مورت ڪي مکہ ڇارُ

ارٿ:- جانور، دال، لپي ۽ ڪرڪيدار تڪي، ڪاڻي وارا (پوڄاري) کائي ويا، پر مورت جي منهن ۾ ڇائي. (مطلب تہ اُنکي نصيب ڪجھ ڪين ٿي). [پات = پت، جانور. پهت = دال. لاپسي = لپي. ڪرڪرا = ڪرڪيدار. ڪاسار = تڪي. ڇار = ڇٽي.]

(٥) مالڻ ڀولي جگہ ڀالا، هر ڀالي ناهِ
ڪهہ ڪبير هم رام راکي، ڪرپا ڪري هر راءِ.

ارٿ:- سري ڪبير صاحب جن فرمائين ٿا تہ مالهڻ ڀليل آهي، سارو جڳ ڀليل آهي، پر مان ڀليل نہ آهيان، ڇاڪاڻ تہ مونکي هري پرماتما ڪرپا ڪري (انهيءَ ڀل کان) رکي ورتو آهي. [هرراءِ = هري پرماتما.]

هن شبد سان لاڳو پڙهو سري ڪبير صاحب جو سلوڪ (١٣٤):-

"ڪبير پاهن پرميشور ڪيا، پوجي سڀ سنسار
اِس ڀرواسي جو رهي، بوڙي ڪالي ڌار."

ڪبير صاحب جن هي شبد اُچاريو، جو ٻڌندي ئي مائيءَ پٿر پوڄا ڇڏي سري ڪبير صاحب جن جي سرڻ ايئي ۽ هري پرماتما جي اُستت ڪرڻ لڳي.

(۱) پاتي توڙيءِ مالني، پاتي پاتي جيءُ
جسُ پاهن ڪَئُ پاتي توڙيءِ، سو پاهن نرجيءُ

ارت:- ني مالڻ! تون پن لوڙين ٿي، سو پن پن ۾ جيءُ اٿيئي. جنهن پٿر لاءِ پن ڇنين ٿي، سو پٿر جڙ وستو آهي. [پاتي = پن. مالني = مالڻ. ڪئُ = لاءِ. نرجيءُ = جڙ وستو.]

ڀُولي مالني هئي ايئُ
ستگورُ جاڳتا هئي ديئُ (اِڪ رهاءُ)

ارت:- هيءَ مالڻ ڀليل آهي، پر ستگورو ديو سدئو جاڳي پيو. (ڀاو- هي مورک جيوا تون جو پٿر پوڄا ۾ لڳي رهيو آهين. تون ته انهيءَ پرڀوءَ کي سمر، جو سدئو جاڳي پيو ۽ تنهنجا ڏک لاهڻ لاءِ تيار ويٺو آهي. هي جڙ پٿر تنهنجا ڪهڙا ڏک دور ڪري سگهندو؟ فرمائن:- "دُوکر تسي پر آکيئهي، سُوکر جسيءِ هي پاس." جنهن دِت سُکر مٽي ڏک ۾ لنهن سان اورجن. [سري راڳ مهلا پهلا شبد (۵).]

(۲) برهمُ پاتي بشنُ ڏالي ڦُولُ شنڪر ديئُ
تين ديو پرتکِ توڙهِ، ڪرهِ ڪِس ڪي سيئُ

ارت:- برهما پن ۾ آهي، وشنو ٽارين ۾ آهي، ۽ شو شنڪر گل ۾ آهي. ٽي ديوتائون ڏنا وائٺا توڙين ٿي، پوءِ شيوا ڪنهنجي ٿي ڪرين؟ [برهم = برهما. بسن = وشنو. شنڪر = شنڪر، شو مهاراج. پرتکِ = پڌرا. سيئُ = شيوا.]

ਆਸਾ ਸ੍ਰੀ ਕਬੀਰ ਜੀਉ ਕੇ ਪੰਚਪਦੇ ੯

ਦੁਤੁਕੇ ੫ ॥

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਪਾਤੀ ਤੋਰੈ ਮਾਲਿਨੀ ਪਾਤੀ ਪਾਤੀ ਜੀਉ ॥ ਜਿਸੁ ਪਾਹਨ ਕਉ ਪਾਤੀ ਤੋਰੈ ਸੋ ਪਾਹਨ ਨਿਰਜੀਉ ॥੧॥ ਭੂਲੀ ਮਾਲਨੀ ਹੈ ਏਉ ॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਜਾਗਤਾ ਹੈ ਦੇਉ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ ਬ੍ਰਹਮੁ ਪਾਤੀ ਬਿਸਨੁ ਡਾਰੀ ਫੂਲੁ ਸੰਕਰ ਦੇਉ ॥ ਤੀਨਿ ਦੇਵ ਪ੍ਰਤਖਿ ਤੋਰਹਿ ਕਰਹਿ ਕਿਸਕੀ ਸੇਉ ॥ ੨ ॥ ਪਾਖਾਨ ਗਢਿਕੈ ਮੂਰਤਿ ਕੀਨੀ ਦੇਕੈ ਛਾਤੀ ਪਾਉ ॥ ਜੇ ਏਹ ਮੂਰਤਿ ਸਾਚੀ ਹੈ ਤਉ ਗੜ੍ਹਣਹਾਰੇ ਖਾਉ ॥ ੩ ॥ ਭਾਤੁ ਪਹਿਤਿ ਅਰੁ ਲਾਪਸੀ ਕਰਕਰਾ ਕਾਸਾਰੁ ॥ ਭੋਗਨਹਾਰੇ ਭੋਗਿਆ ਇਸੁ ਮੂਰਤਿ ਕੇ ਮੁਖ ਛਾਰੁ ॥ ਮਾਲਿਨਿ ਭੂਲੀ ਜਗੁ ਭੁਲਾਨਾ ਹਮ ਭੁਲਾਨੇ ਨਾਹਿ॥ ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਹਮ ਰਾਮ ਰਾਖੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਿ ਹਰਿ ਰਾਇ ॥ ੫ ॥ ੧ ॥ ੧੪ ॥

آسا سري ڪبير جيءَ ڪي شبد (١٤)

پٿر پوڄا .

ايڪ اونڪار ستگور پرساد

اُٿانڪا :- هڪڙي ڀيري صبح جو سوير سري ڪبير صاحب جن ڪنهن باغ وٽان اچي لنگهيا . اُتي هڪ مالهڻ باغ مان گل ڦل ٻيٺي چونڊيا . ڀڳت کي ڏسي هوءَ پنهنجو ڪم ڇڏي اچي سندن چرڻن تي پيئي . صاحبن هن مائيءَ کان پڇيو ته هي گل ڦل ڪيڏي کنديون ؟ چيائين ته سائين ، مندر ۾ وڃي ٺاڪرن تي چاڙهينديس . صاحبن کي ويچار ٿيو ته سنسار جا مورک لوڪ سچي پرڀوءَ جي شيوا ڇڏي ، پٿر جي پوڄا ڪن ٿا ، جنهن مان نه وري نه سري . اُنهيءَ وقت سري

(۲) نارد سارد ڪرهِ خواصي
پاس بيٺي بيبي ڪَولا داسي

ارٿ:- نارد ۽ سرسوتي جهڙي داسي ڪن ٿا ۽ جنهن جي پاسي کان لڇمي داسي ٿي ويٺي آهي. [سارد — سرسوتي. خواصي = داسي. ڪملا = لڇمي.]

(۳) ڪنٺي مالا جهوا رامُ
سهنس نامُ لئي لئي ڪرؤ سلامُ

ارٿ:- منهنجي ڪنٺ ۾ مالها اها آهي جو زبان سان واڳورو جو نام هزارين ڀيرا جپي جپي منکي نمسڪار ڪريان ٿو. [جهوا = زبان.]

پرماڻ:- ”ڪبيرَ ميري سمرني، رسنا اوپر رامُ
آدِ جُڳادي سَڪَل ڀَڳَتَ، تاڪو سُکُ بسرامُ.“
[ساکي (۱)]

ارٿ:- سري ڪبير صاحب جن فرمائين ٿا ته منهنجي مالها آهي زبان سان رام نام جپڻ. آد جُڳاد کان جيڪي ڀڳت ٿيا آهن، تن سڀني کي (انهيءَ مالها جپي ڪري) سُک ۽ آنند پراپت ٿيو آهي.

(۴) ڪهت ڪبير رام گُن گاوهُ
هندو تُرڪ دوؤ سمجهاوهُ.

ارٿ:- سري ڪبير صاحب جن فرمائين ٿا ته مان رام جا گڻ ڳايان ٿو ۽ هندن توڙي مسلمانن ٻنهي کي سمجهايان ٿو (ته اوهين به رام جا گڻ ڳايو).

ਆਸਾ

ਸੁਤੁ ਅਪਰਾਧ ਕਰਤ ਹੈ ਜੇਤੇ ॥ ਜਨਨੀ ਚੀਤਿ ਨ ਰਾਖਸਿ ਤੇਤੇ ॥੧॥ ਰਾਮਈਆ ਹਉ ਬਾਰਿਕੁ ਤੇਰਾ ॥ ਕਾਹੇ ਨ ਖੰਡਸਿ ਅਵਗਨੁ ਮੇਰਾ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਜੇ ਅਤਿ ਕ੍ਰੋਪ ਕਰੇ ਕਰਿ ਧਾਇਆ ॥ ਤਾ ਭੀ ਚੀਤਿ ਨ ਰਾਖਸਿ ਮਾਇਆ ॥ ੨ ॥ ਚਿੰਤ ਭਵਨਿ ਮਨੁ ਪਰਿਓ ਹਮਾਰਾ ॥ ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਕੈਸੇ ਉਤਰਸਿ ਪਾਰਾ ॥ ੩ ॥ ਦੇਹਿ ਬਿਮਲ ਮਤਿ ਸਦਾ ਸਰੀਰਾ ॥ ਸਹਜਿ ਸਹਜਿ ਗੁਨ ਰਵੈ ਕਬੀਰਾ ॥ ੪ ॥ ॥ ੩ ॥ ੧੨ ॥

آسا سري ڪبير جيءَ کي شبد (١٢)

پرميشور سدا داتار.

(١) سُتُ اپراڌ ڪرت هئي جيتي

جنني چيتِ نہ راکسِ تيتي

ارٿ:- ٻالڪ ڪيترا بہ پاپ ڪٺي ڪري تہ ماتا اهي چت نہ آڻيندي آهي. (يعني اُنجو ويچار ڪو نہ ڪندي آهي.)

[ست = پٽ. جنني = ماتا.]

رامئيئا هئُ ٻارِڪُ تيرا

ڪاهي نہ کنڊسِ آوگنُ ميرا (١ ڪ رهاءُ)

ارٿ:- هي رام! مان تنهنجو ٻالڪ آهيان، پوءِ ڇو نہ منهنجا اوگڻ ناس ڪرين؟ [کنڊس = ناس ڪرين.]

(٢) جي آتِ ڪروپ ڪري ڪرِ ڌائيا

تا ڀي چيتِ نہ راکسِ مائيا

ارٿ: ... ٻالڪ ... ڪاوڙ ڪري ماءِ تي هلان ڪري ... ڌس غصو چت ۾ نہ رکندي آهي ... اوڙ. ڌائيا = ڊوڙي يعني

ارٿ:- جڏهين ترشنا روپ اگني وسامي وئي آهي ۽ واشنا روپي دونهون نٿو نڪري، تڏهين جيو کي خبر پوي ٿي ته ڪڙو پرماتما ٿي رمي رهيو آهي ۽ ٻيو ڪو ڪونهي.

(۲) ٽوٽي تنت نه بجي رباب
ڀول بگاڙيو اپنا ڪاج

ارٿ:- جڏهين تارون ٽٽي پونديون آهن، تڏهين رباب نه وڄندو آهي (ڀاو- جڏهين سرير جو خيال لهي وڃي ٿو، تڏهين دنيوي ڳالهين جو ويچار نه ٿو ٿئي). (جنهن جيو اجا تائين ديهه جو خيال نه لاٿو آهي) سو ڀليل آهي ۽ تنهن پنهنجو ڪارج خراب ڪيو آهي يعني مانکا جنم حت ڪيو آهي.
[تنت = تارون.]

(۳) ڪٿني بدني ڪهڻ ڪهاوڻ
سمجهه پري تؤ بسريو گاوڻ

ارٿ:- جڏهين منش کي سمجهه پوي ٿي، تڏهين ڪٿائون ڪرڻ، ڪوتا رچڻ، بحث مباحثا ڪرڻ ۽ ڳائڻ ڪرڻ- اهي سڀ ڳالهيون وسري وڃن ٿيون. [بدني = ڪوتا رچڻ. ڪهڻ ڪهاوڻ = بحث مباحثا ڪرڻ. گاوڻ = ڳائڻ.]

(۴) ڪهت ڪبير پنچ جو چوري
تن تي ناهي پرم پد دوري.

ارٿ:- سري ڪبير صاحب جن فرمائين ٿا ته جو پرش پن وڪارن کي ماري مات ڪري ٿو، تنهن کان مڪتي پرم پد وڌي پري نه آهي. [چوري = ماري مات ٿو.]

ولوڙڻ آهي، تنهنڪري مَن ماڻڪ ٿي آهي - مکڻ ڪڍي
ڪرڻ مهل جل وجهڻ جو ضرور ٿيندو آهي، سو ويچار
ڪانپو. جڏهين ستگورن جي ڪرپا روپي جل سانس
ملندو، تڏهين تت روپ مکڻ پراپت ٿيندو.

ਆਸਾ

ਬਾਤੀ ਸੂਕੀ ਤੇਲੁ ਨਿਖੂਟਾ ॥ ਮੰਦਲੁ ਨ ਬਾਜੈ ਨਟੁ ਪੈ ਸੂਤਾ ॥੧॥ ਬੁਝਿ ਗਈ ਅਗਨਿ ਨ ਨਿਕਸਿਓ ਧੂਆ ॥ ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਏਕੁ ਅਵਰੁ ਨਹੀ ਦੂਆ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ ਟੂਟੀ ਤੰਤੁ ਨ ਬਜੈ ਰਬਾਬੁ ॥ ਭੂਲਿ ਬਿਗਾਰਿਓ ਅਪਨਾ ਕਾਜੁ ॥ ੨ ॥ ਕਥਨੀ ਬਦਨੀ ਕਹਨੁ ਕਹਾਵਨੁ ॥ ਸਮਝ ਪਰੀ ਤਉ ਬਿਸਰਿਓ ਗਾਵਨੁ ॥ ੩ ॥ ਕਹਤ ਕਬੀਰ ਪੰਚ ਜੋ ਚੂਰੇ ॥ ਤਿਨ ਤੇ ਨਾਹਿ ਪਰਮ ਪਦੁ ਦੂਰੇ ॥ ੪ ॥ ੨ ॥ ੧੧ ॥

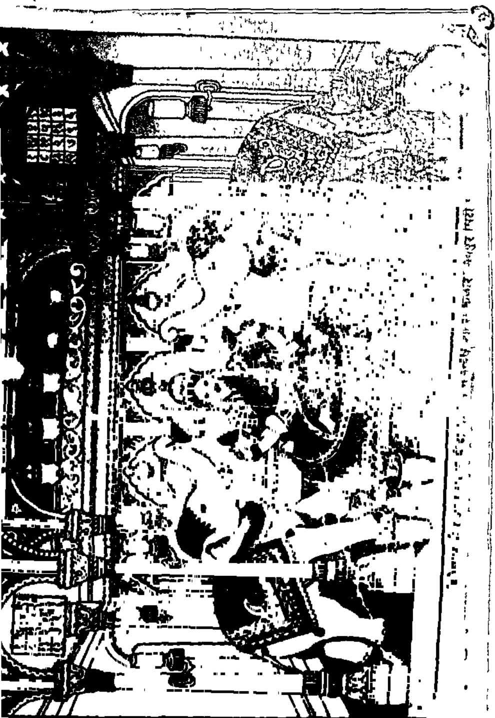
آسا سري ڪبير جيئہ ڪي شبد (١١)

(وڪارن دور ڪرڻ ڪري پرماتما جي سوجهي ملي ٿي.)

(١) باتي سوکي تيلُ نِکوٽا
مَندلُ نہ باجئي، نٽُ پئي سوُتا

ارٿ:- جڏهين اهنڪار روپي وٽ سڪي پيئي آهي؛ موهہ روپي تيل کٽي ويو آهي؛ جڏهين هرکہ شوڪ روپي ڍولڪ نہ ٿي وڄي؛ مَن روپي ويس ڌاري، شانت روپ نندرہ ۾ سمهيو آهي؛ [باتي = وٽ. نکوٽا = کٽي ويو آهي. مندل ڍولڪ. نٽ = ويس ڌاري (Actor).]

بُجهہ گئي آگنِ، نہ نِڪسئہ ڌوُنئا
رَوِ رِهئا ايڪُ، اورُ نهي دوُئا (اِڪ رهاءُ)

جڏهن الدران ني حوت جو بر ڪاش ٿئي ٿو.
سر مرچاڙي آهي ۽ من سان ويچار ڪرڻ ني

ولوڙڻ آهي، تنهنڪري من ماڌاڻي آهي. مکڻ ڪڍڻي ڪرڻ مهل جل وجهڻ جو ضرور ٿيندو آهي، سو ويچارُ ڪانهي. جڏهين ستگورن جي ڪرپا روپي جل ساڻس ملندو، تڏهين تت روپ مکڻ پراپت ٿيندو.

ਆਸਾ

ਬਾਤੀ ਸੂਕੀ ਤੇਲੁ ਨਿਖੂਟਾ ॥ ਮੰਦਲੁ ਨ ਬਾਜੈ ਨਟੁ ਪੈ ਸੂਤਾ ॥੧॥ ਬੁਝਿ ਗਈ ਅਗਨਿ ਨ ਨਿਕਸਿਓ ਧੂਆ ॥ ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਏਕੁ ਅਵਰੁ ਨਹੀ ਦੂਆ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਟੂਟੀ ਤੰਤੁ ਨ ਬਜੈ ਰਬਾਬੁ ॥ ਭੂਲਿ ਬਿਗਾਰਿਓ ਅਪਨਾ ਕਾਜੁ ॥ ੨ ॥ ਕਥਨੀ ਬਦਨੀ ਕਹਨੁ ਕਹਾਵਨੁ ॥ ਸਮਝ ਪਰੀ ਤਉ ਬਿਸਰਿਓ ਗਾਵਨੁ ॥ ੩ ॥ ਕਹਤ ਕਬੀਰ ਪੰਚ ਜੋ ਚੂਰੇ ॥ ਤਿਨ ਤੇ ਨਾਹਿ ਪਰਮ ਪਦੁ ਦੂਰੇ ॥ ੪ ॥ ੨ ॥ ੧੧ ॥

آسا سري ڪبير جيءَ ڪي شبد (١١)
(وڪارن دور ڪرڻ ڪري پرماتما جي سوجهي ملي ٿي.)

(١) باتي سوُڪي تيلُ نِکوُٽا
مندلُ نہ باجي، نٽُ پئي سوُتا

ارٿ:- جڏهين اهنڪار روپي وٽ سڪي ويئي آهي؛ موهہ روپي تيل کٽي ويو آهي؛ جڏهين هرکہ شوڪ روپي ڍولڪ نہ ٿي وڄي؛ من روپي ويس ڌاري، شانت روپ نند ۾ سمهيو آهي؛ [باتي = وٽ. نکوٽا = کٽي ويو آهي. مندل ڍولڪ. نٽ = ويس ڌاري (Actor).]

بُجهہ گئي آگنِ، نہ نِڪسيو ڌُوئا
رَوِ رهيا ايڪُ، اورُ نهي دوُئا (١ رهاءُ)

ارٿ:- (ڪبير) ڪنهن جي ماءُ آهي، ڪهڙو ڪنهن جو پيءُ آهي؛ ڪهڙي پرش جي استري آهي؟ جڏهن تنهن جو سرير رهي ڍلو پوندو، تڏهن ڪو تنهن جي بابت ڳالهه به ڪين پڇندو؛ "ڪڍو ڪڍو" لائي ڏيندا. [ڪاڪي = ڪنهن جي. جوئي = استري. ڳهڻ = ڳرو، ڍلو.]

(٣) ديهري بيٺي ماتا رووئي، کٽيا لي ڳئي ڀائي
لٽ ڇٽڪائي ترِيا رووئي، هنس اڪيلا جائي

ارٿ:- ڏيڍيءَ تائين تنهن جي ماءُ ويهي روئندي؛ تنهن جي کٽائي تنهن جا ڀائر کڻي ويندا. تنهن جي استري وار ڇوڙي ويهي روئندي؛ تو هنس (يعني جيو) ڪسي اڪيلوئي وڃڻو پوندو. [ديهري = ڏيڍي. کٽيا = کٽائي. لٽ = وار. ڇٽڪائي = ڇوڙي. ترِيا = استري.]

(٤) ڪهت ڪبير سنهُ ري سنتهُ، ڀئو ساگر ڪي تائي
اِس بندي سِر ظلم هوت هي، جم نهي هٽي گسائي.

ارٿ:- سري ڪبير صاحب جن فرمائن ٿا ته هي سنتو! هن سنسار ساگر بابت ٻڌو ته هن بنديءَ (يعني جيو) تي موت جو ظلم ڪرڻ لاءِ بستو آهي؛ جم هن کي نٿو ڇڏي. [ڀئو ساگر = سنسار. تائي = بابت. گسائي = هي پرڀو!]

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਆਸਾ ਸ੍ਰੀ ਕਬੀਰ ਜੀਉ ਕੇ ਚਉਪਦੇ

॥ ਇਕਤੁਕੇ ॥

ਸਨਕ ਸਨੰਦ ਅੰਤੁ ਨਹੀ ਪਾਇਆ ॥ ਬੇਦ ਪੜੇ ਪੜਿ ਬ੍ਰਹਮੇ ਜਨਮੁ ਗਵਾਇਆ ॥ ੧ ॥ ਹਰਿ ਕਾ ਬਿਲੋਵਨਾ ਬਿਲੋਵਹੁ ਮੇਰੇ ਭ—

ਸਹਜਿ ਬਿਲੋਵਹੁ ਜੈਸੇ ਤਤੁ ਨ ਜਾਈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ ਤਨੁ ਕਰਿ ਮਟੁਕੀ ਮਨ ਮਾਹਿ ਬਿਲੋਈ ॥ ਇਸੁ ਮਟੁਕੀ ਮਹਿ ਸਬਦੁ ਸੰਜੋਈ ॥੨॥ ਹਰਿ ਕਾ ਬਿਲੋਵਨਾ ਮਨ ਕਾ ਬੀਚਾਰਾ ॥ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਪਾਵੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰਾ ॥੩॥ ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਨਦਰਿ ਕਰੇ ਜੇ ਮੀਰਾ॥ ਰਾਮ ਨਾਮ ਲਗਿ ਉਤਰੇ ਤੀਰਾ ॥੪॥੧॥੧੦॥

ايڪو اونڪار ستگور پرساد

آسا سري ڪبير جيءَ جي چؤپدي

اِڪ تُڪي. شبد (١٠)

(هري نام روپي مکڻ ڪيئن پراپت ٿي سگهندو؟)

(١) سنڪ سنند انتُ نهي پائيا
بيد پڙي پڙِ برهمي جنمُ گوائيا

ارٿ :- سنڪ ۽ سنندن برهما جي پٽن پرماتما جو انت نہ پاتو. (انهن جي پتا) برهما پڻ ويد پڙهي پڙهي پنهنجي آيو گذاري، پر انت نہ پاتائين.

پرماڻ :- ”ڏاڍا برهما نِگم بيچاري، الکہ نہ لکِيا جائي“
[پرڀاتي سري ڪبير جي]

يعني پرماتما جي درتي برهما ڪڙو ٿي ويد اُچاري ٿو، پر تڏهين بہ الکہ پرماتما هنڪان چاتو نہ ٿو وڃي.
[ڏاڍا = ڪڙو ٿي. نگم = ويد.]

نوٽ :- برهما جا چار پٽ آهن :- سنڪ، سنندن، سناتن ۽ سنت ڪمار.

هِرِ ڪا بِلوونا بِلووهُ ميري ڀائي
سهجِ بِلووهُ، جيسي تتُ نہ جائي (اِڪ رهاءُ)

ارٿ:- (ڪبير) ڪنهنجي ماءُ آهي، ڪبير ڪنهنجو پيءُ آهي؟ ڪهڙي پرش جي استري آهي؟ جڏهن تنهنجو سرير رهي ڍاسو پوندو، تڏهين ڪو تنهنجي بابت ڳالهه به ڪين پڇندو؛ "ڪڍو ڪڍو" لائي ڏيندا. [ڪاڪي = ڪنهنجي. جوئي = استري. ڳهت = ڳهرو ڍلو.]

(۳) ڏيهري بيٺي ماتا رووي، کٽيا لي ڳٽي ڀائي

لٽ ڇٽڪائي تريا رووي، هنس اڪيلا جائي

ارٿ:- ڏيڏي تائين تنهنجي ماءُ ويهي روئندي؛ تنهنجي ڪاٺي تنهنجا ڀائر کڻي ويندا. تنهنجي استري وار ڇوڙي ويهي روئندي؛ تو هنس (يعني جيو) کي اڪيلائي وڃڻو پوندو. [ڏيهري = ڏيڏي. کٽيا = ڪاٺي. لٽ = وار. ڇٽڪائي = ڇوڙي. تريا = استري.]

(۴) ڪهت ڪبير سنهُ ري سنتهُ، ڀئه ساگر ڪي تائي

اِس بندي سر ظلم هوت هي، جم نهي هٽي گسائي.

ارٿ:- سري ڪبير صاحب جن فرمائين ٿا تہ هي سنتو! هن سنسار ساگر بابت ٻڌو تہ هن بندي (يعني جيو) تي موت جو ظلم ڪرڻ ڦمو ڊمنو آهي؛ جم هن کي نٿو ڇڏي. [ڀئه ساگر = سنسار. تائي = بابت. گسائي = هي پريو!]

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਆਸਾ ਸ੍ਰੀ ਕਬੀਰ ਜੀਉ ਕੇ ਚਉਪਦੇ

॥ ਇਕਤੁਕੇ ॥

ਸਨਕ ਸਨੰਦ ਅੰਤੁ ਨਹੀ ਪਾਇਆ ॥ ਬੇਦ ਪੜੇ ਪੜਿ ਬ੍ਰਹਮੇ ਜਨਮੁ ਗਵਾਇਆ ॥ ੧ ॥ ਹਰਿ ਕਾ ਬਿਲੋਵਨਾ ਬਿਲੋਵਹੁ ਮੇਰੇ ਭਾਈ ॥

سائين ، موٺڪان هيٺئين پڇڻ لڳو پڇي . موٺڪي موڪل ڏيو تہ مان وڃي جوانيءَ جا سڪ ماڻيان ۽ جڏهين پيري ايندي ، تڏهين سائين جن جي چرڻن جي شرن وٺندس ۽ ڀڄن آڳيا ڪندا ، تڏهن هڪ مٺو ۽ هڪ ڇتو ٽي هريءَ جو ڀڄن ڪندس . ڪبير صاحب هنجي موہ ڪنا دور ڪرڻ لاءِ هيٺيون ويراڳ سان ڀريل شبد اُچاريو ، جو ٻڌي شش جي من کي سُمت آئي ۽ هو رام نام سمرڻ ۾ لڳي رهيو .

(۱) جَبَ لَگُ تيل ديوي مکہ باتي،تَبَ سوجهءِ سَبُ ڪوئي

تيلَ جلي باتي ٺهراني ، سوُنا مندَ رَ هوئي

ارٿ :- جيسين ڏيئي ۾ تيل آهي ۽ منهن ۾ وٽ اٿس تيسين سڀڪجھہ (گھر ۾) ڏسي سگھجي ٿو . جڏهين تيل ٻري وڃي ٿو ۽ وٽ ڪپي وڃي ٿي ، تڏهين گھر اونداهو ٿي پوي ٿو . ڀاو- جڏهين سرير روپي گھر ۾ پراڻ روپي وٽ ۽ سواس روپي تيل ڪپي وڃن ٿا ، تڏهين چيتنتا روپي ڏيئو وسامي وڃي ٿو ۽ هيءَ سرير مٽيءَ جي مٽي ٿي پوي ٿو .
[باتي = وٽ . ٺهراني = بيهي وڃي ٿي ، ڪپي وڃي ٿي .
سوُنا = سڃو يعني اونداهو .]

ري بؤري تُهہ گھرِي نہ راکئي ڪوئي

توُن رام نام جپ سوئي (اِڪ رهاءُ)

ارٿ :- هي بيوقوف ! (پراڻن ڇڏڻ تي) توکي هڪ گھڙي بہ ڪونہ رکندو . تنهنڪري تون رام جو نالو جپي وٺ . [بؤري = بيوقوف ، چريو .]

(۲) ڪاڪي مات پتا ڪہ ڪاڪو ، ڪَون پرکہ ڪي جوئي

گھٽ ڦوٽي ڪوئو بات نہ پوُ ڇئي، ڪاڍهُ ڪاڍهُ هوئي

اڌ سريري استريءَ ڪي جڏهن تونر آهي (جا سخت نر ني ڪرائي) تنهنڪري توهانکي ٻه هندو والڳيان رهڻ گهرجي. [ارڌ سريري = اڌ سرير. نار = استري. تاتي = تنهنڪري.]

(۴) ڇاڏ ڪتيب رام ڀجهه ٻوري، ظلم ڪرت هي ڀاري
ڪبيري پڪري ٽيڪ رام ڪي، ترڪ رهي پڇاري.

ارٿ:- هي بيوقوف! مذهبي ڪتاب ڇڏي پرماتما جو ڀڄن ڪريو. توهين وڏا ظلم وڃنا ڪريو. سري ڪبير صاحب جن فرمائين ٿا تہ اسان پرماتما جي ٽيڪ ورتي آهي ۽ مسلمان هارائي لڄي ٿيا. [ڪتيب = مذهبي ڪتاب ٻوري = بيوقوف. رهي لاڇاري = هارائي لڄي ٿيا.]

ਆਸਾ

ਜਬ ਲਗੁ ਤੇਲੁ ਦੀਵੇ ਮੁਖਿ ਬਾਤੀ ਤਬ ਸੂਝੈ ਸਭੁ ਕੋਈ ॥ ਤੇਲ ਜਲੇ ਬਾਤੀ ਠਹਰਾਨੀ ਸੂੰਨਾ ਮੰਦਰੁ ਹੋਈ ॥ ੧ ॥ ਰੇ ਬਉਰੇ ਤੁਹਿ ਘਰੀ ਨ ਰਾਖੈ ਕੋਈ ॥ ਤੂੰ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਜਪਿ ਸੋਈ ॥ ੧ ॥ਰਹਾਉ॥ ਕਾਕੀ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਕਹੁ ਕਾਕੋ ਕਵਨ ਪੁਰਖ ਕੀ ਜੋਈ ॥ ਘਟ ਫੂਟੇ ਕੋਊ ਬਾਤ ਨ ਪੂਛੈ ਕਾਢਹੁ ਕਾਢਹੁ ਹੋਈ ॥੨॥ ਦੇਹੁਰੀ ਬੈਠੀ ਮਾਤਾ ਰੋਵੈ ਖਟੀਆ ਲੇ ਗਏ ਭਾਈ ॥ ਲਟ ਛਿਟਕਾਏ ਤਿਰੀਆ ਰੋਵੈ ਹੰਸੁ ਇਕੇਲਾ ਜਾਈ ॥ ੩ ॥ ਕਹਤ ਕਬੀਰ ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਸੰਤਹੁ ਭੈ ਸਾਗਰ ਕੈ ਤਾਈ ॥ ਇਸੁ ਬੰਦੇ ਸਿਰਿ ਜੁਲਮੁ ਹੋਤ ਹੈ ਜਮੁ ਨਹੀ ਹਟੈ ਗੁਸਾਈ ॥ ੪ ॥ ੯ ॥ ਦੁਤੁਕੇ ॥

آسا سري ڪبير جيءَ شبد (۹)

(سواسن نڪرڻ ڪانپوءِ ديھہ نڪمي.)

اُٿانڪا:- هڪ ڀيري سري ڪبير صاحب جن جي شش مان هڪڙي هٿ جوڙي کين وينتي ڪئي تہ

وٺان آيا آهن) . ڪنهن اهي ڌرم هلايا آهن يعني پيدا ڪيا آهن (مطلب ته اهي ڌرم پرميشور ڪيا آهن، پوءِ ڇو هندو نرڪ ۾ ويندا ۽ مسلمان بهشت ۾ ويندا؟) دل ۾ سوچ ويچار ڪري جواب ڏي ته بهشت يا دوزخ ڪنهنکي ملندو؟ [راهه = رستا، ڌرم. ڪوادي = جواب ڏي .]

قاضي تيءَ ڪَوَن ڪَتيب بکاني
پڙهَتَ گُنَتَ اَئسي سَبِ ماري، ڪِنهُون خبر نه جاني
(١ رهاءُ)

ارٿ :- هي قاضي ! تون ڪهڙن ڪتابن مان وکيان ڪرين ٿو يعني تو ڪهڙا ڪتاب پڙهيا آهن؟ تو جهڙا پڙهندڙ ۽ ويچار ڪندڙ سيئي (مذهبي جهڳڙن ۾) ناس ٿي ويا ۽ انهن مان ڪنهن به پرماتما جي خبر نه ڄاتي . [گنت = ويچار ڪندڙ . اَئسي = اهڙا يعني تو جهڙا .]

(٢) سَڪَتِ سَنيهه ڪَرِ سُنَتِ ڪَرِيئي، مَيُ نه بَدُوگا ڀائي
جَئُ رِي خُداءِ موهه تُرڪُ ڪَرِيگا، آپَهِي ڪَٽِ جائي

ارٿ :- توهين استريءَ سان محبت رکڻ لاءِ سنت ڪرايو ٿا ۽ هي ڀائي! مان اها شرع نه مڃيندس . جيڪڏهين خدا مونکي مسلمان ڪرڻ چاهيندو ته سنت پاڻيهي ڪپجي ويندي . [سڪت = استري . بدُوگا = مڃيندس . جئُ = جيڪڏهين .]

(٣) سُنَتِ ڪِيئي تُرڪُ جي هوئِگا، عَورَتِ ڪا ڪِيا ڪَرِيئي
اَرڌ سرِيرِي نارِ نه ڇوڏَيُ ، ٽاتي هِندُو هي رهيئي

ارٿ :- سنت ڪرائڻ سان جيڪڏهين مسلمان ٿجي ٿو ته پوءِ پڌايو ته عورت لاءِ ڇا ڪجي؟ توهانکي پنهنجي

ਆਸਾ

ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਕਹਾ ਤੇ ਆਏ ਕਿਨਿ ਏਹ ਰਾਹ ਚਲਾਈ ॥ ਦਿਲ ਮਹਿ ਸੋਚਿ ਬਿਚਾਰਿ ਕਵਾਦੇ ਭਿਸਤ ਦੋਜਕ ਕਿਨਿ ਪਾਈ ॥ ੧ ॥ ਕਾਜੀ ਤੈ ਕਵਨ ਕਤੇਬ ਬਖਾਨੀ ॥ ਪੜ੍ਹਤ ਗੁਨਤ ਐਸੇ ਸਭ ਮਾਰੇ ਕਿਨਹੂੰ ਖਬਰਿ ਨ ਜਾਨੀ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਸਕਤਿ ਸਨੇਹੁ ਕਰਿ ਸੁੰਨਤਿ ਕਰੀਐ ਮੈ ਨ ਬਦਉਗਾ ਭਾਈ ॥ ਜਉ ਰੇ ਖੁਦਾਇ ਮੋਹਿ ਤੁਰਕੁ ਕਰੈਗਾ ਆਪਨ ਹੀ ਕਟਿ ਜਾਈ ॥ ੨ ॥ ਸੁੰਨਤਿ ਕੀਏ ਤੁਰਕੁ ਜੇ ਹੋਇਗਾ ਅਉਰਤ ਕਾ ਕਿਆ ਕਰੀਐ ॥ ਅਰਧ ਸਰੀਰੀ ਨਾਰਿ ਨ ਛੋਡੈ ਤਾਤੇ ਹਿੰਦੂ ਹੀ ਰਹੀਐ ॥ ੩ ॥ ਛਾਡਿ ਕਤੇਬ ਰਾਮ ਭਜੁ ਬਉਰੇ ਜੁਲਮ ਕਰਤ ਹੈ ਭਾਰੀ ॥ ਕਬੀਰੈ ਪਕਰੀ ਟੇਕ ਰਾਮ ਕੀ ਤੁਰਕ ਰਹੇ ਪਚਿਹਾਰੀ ॥ ੪ ॥ ੮ ॥

آسا سري ڪٻير جيئہ جي شبد (٨)

اُٿانڪا:- هڪڙي وقت قاضيءَ سري ڪٻير صاحب کي چيو تہ "توهين هندن کا لمونا ڇڏي مسلمانن جي ريت ڇو نٿا وٺو؟ توهان کي گهرجي تہ سُنت ڪرايو ۽ مومن بڻجي پئو، ڇو تہ هندو دوزخ ۾ ويندا ۽ مسلمان بهشت ۾ ويندا." سري ڪٻير صاحب هن کي اُتر ڏنو تہ "سڀيئي جيو مالڪ جا آهن ۽ اهي سڀيئي پاڪ ۽ پوتر آهن. سنت ڪرائبي تہ ڇا، جي نہ ڪرائبي تہ ڇا؟ اِهِن شرع جي بندشن مان ڪو فائدو ڪو نہ نڪتو آهي. سڀ ڪنهن کي پنهنجا چڱا ڪرم ئي ڪتب ايندا."

(١) هندو تُرڪ ڪٿاتي آئي، ڪِن ايهہ راهہ چلائي
دِل مهِ سوچ بچار ڪوادي، بهشت دوجڪ ڪِن پائي

ارٿ:- هندو ۽ مسلمان ڪٿان آيا آهن؟ (يعني واهگورو

(۲) ڪِنٿا گيانَ، ڌِيان ڪَرِ سُوئِي ، سَبدُ ڌاڳا مَت ڪهالِئِ
پنڇ تَتُ ڪي ڪَرِ مِرگاڻِي ، گُورَ ڪي مارگِ چالِئِ

ارٿ :- اهڙو جوڳي گيان جي گودڙي ڪري ٿو ۽
ڌيان جي سئي ڪري ٿو ۽ اُن سئيءَ ۾ گوروءَ جي شبد
ڪمائڻ جو ڌاڳو وٽي وجهي ٿو. هو پنجن تتن (جي ڳٽن)
جي مرگ چالا ڪري ٿو ۽ گوروءَ جي (ٻڌايل) رستي تي
هلي ٿو. [ڪنٿا = گودڙي. تاگا = ڌاڳو. مت = وٽي.
گهالئِ = وجهي ٿو. مرگاڻي = هرڻ جي کل، جا آسن لاءِ
وڇائبي آهي، مرگ چالا.]

(۳) دَئِيا ڦاهُري ، ڪائِيا ڪَرِ ڌُوئِي ، دِرشٽِ ڪي
آگنِ جلاوئِي
تِسَ ڪا ڀاءُ لَئي رِدَ انترِ، چهُ جُگَ تاڙي لاوئِي

ارٿ :- هو ديا جي ٻڌرا گن ڪري ٿو ۽ ڪايا کي ناسونت
سمجهڻ جي ڌُوڻي ڪري ٿو ۽ سم درشٽيءَ (يا برهم گيان)
جي آگر جلائي ٿو. هو واهگوروءَ جو پريم هردي ۾ وٺي سدائين
سماڌي لڳائي ٿو. [ڦاهري = ٻڌرا گن. ڌوئي = دونهي.
ڀاءُ = پريم. چهہ جگ = چئن جڳن تائين يعني سدائين. تاڙي
= سماڌي.]

(۴) سَبِ جوڳتڻ رام نامُ هئِ، جِس ڪا پنڊُ پراڻا
ڪهُ ڪبير جي ڪِرپا ڌارئي ، ديئہ سچا نيشانا.

ارٿ :- سڀني جوڳن جو مُول آهي پرماتما جو نام، جنهن
پرماتما جا هي سرير ۽ پران آهن. سري ڪبير صاحب جن
فرمائين ٿا تہ جيڪڏهين پرماتما ڪرپا ڪري ٿو، تہ هو جيو
کي رام نام جو سچو نيشان بخشي ٿو. [جوڳتڻ = جوڳہ جو
مُول، جوڳہ جو سار. پنڊ = سرير.]

آسا سري ڪبير جيئہ ڪی شبد (۷)

اُٿانڪا :- مڪڙي ڄوڳي سري ڪبير صاحب جن کي چيو تہ " اسانجو پنٿ ٻين پنٿن کان اُتم آهي، اسان جي پنٿ جون نشانيون رکڻ سان ئي مڪتي حاصل ڪري سگهجي، تنهن ڪري توهين جوڳي بنجي پئو." تنهن تي سري ڪبير صاحب هيٺيون شبد اُچاري جواب ڏنو تہ مان اڳئي جوڳي آهيان، پر توهان واڱر ٻاهريون نشانيون جوڳي، جون ڪوڙ رکندو آهيان، پر اندر ۾ سچو جوڳ ڪمائيندو آهيان؛ توهان جي نشانين بدران مون وٽ ٻيون نشانيون موجود آهن.

(۱) ڳڙُونا ايڪُ ٻهتر آڌاري، ايڪو جسہ دُئارا

نَوي کَنڊ ڪي پرٿمي مانگئي، سو جوڳي جگ سارا

ارٿ:- هڪ (رام نام)، اسانجو ٻيوت جو گولو آهي؛ ۷۲ ڪولن واري ديهہ اسانجي جھولي آهي. جنهن ديهہ کي (نام اُڌارڻ لاءِ) هڪ دروازو (يعني وات) آهي. جيڪو برٿويءَ جي نون کندن ۾ وياپڪ واهگوروءَ کي جاڻي ٿو، سو جگت ۾ سريشٽ جوڳي آهي. [ڳڙونا = ٻيوت جو گولو. آڌاري = ڪولٿون. سارا = سريشٽ.]

. اَئِسا جوڳي نَوَنِڌِ پاوي

تَل ڪا بِرهمُ لي گَگَنِ چَراوي (اڪ رهاءِ)

ارٿ:- اهڙو جيڪو جوڳي آهي، سو نوندڌيون حاصل ڪري ٿو. جو جٿو سروپ کي آڪاس (يعني ايشور سروپ) چاڙهي ڪري جڏي ٿو يعني جو جيو؛ ايشور جي ... ري جڏي ٿو. [تل ڪا برهم = هيٺيون برهم . گگن = آڪاس.]

(٤) ڪهت ڪبير سنهو ري سنتهو، ڪيتي پربت کائيا
ڪڇُوڏا ڪهئ انگار پلوره، اُوڪي شبد سنائيا.

ارٿ:- سري ڪبير صاحب جن چون ٿا ته هي ساڄڻو! ٻڌو. جهڙيطرح ڪٽلي جبل کي کائي سگهي؛ جهڙيطرح ڪڇُون (جو سدائين پاڻيءَ ۾ خوش رهي ٿو ۽ جنهنکي اڳني پنهنجي ويجهو نٿي وڻي سو) چوي ته مونکي ٽانڊو (ٻاڻ سيڪڻ لاءِ) گهرجي؛ جهڙيطرح ڪُتي (جنهنجو آواز چٽائي ڪن ڏيڻ سان به ٻڌي نه سگهجي سا) شبد ويٺي ٻڌائي (يعني جهڙيطرح اهي ڳالهيون اسٽ آهن تهڙيطرح جڳت به اسٽ آهي. [ڪيتي = ڪٽلي. انگار = ٽانڊو. پلوره = مان چاهيان ٿو، مونکي گهرجي. اوڪي = ڪُتي.]

ذوٽ:- "اوڪي شبد سنايا" جو آرٿ هيءُ به ٿي سگهي ٿو ته مون ٿوهاڻڪي هي اڪل يا ڳجهو شبد ٻڌايو آهي.

ਆਸਾ

ਬਟੂਆ ਏਕੁ ਬਹਤਰਿ ਆਧਾਰੀ ਏਕੋ ਜਿਸਹਿ ਦੁਆਰਾ ॥ ਨਵੈ ਖੰਡ ਕੀ ਪ੍ਰਿਥਮੀ ਮਾਗੈ ਸੋ ਜੋਗੀ ਜਗਿ ਸਾਰਾ ॥ ੧ ॥ ਐਸਾ ਜੋਗੀ ਨਉਨਿਧਿ ਪਾਵੈ ॥ ਤਲ ਕਾ ਬ੍ਰਹਮੁ ਲੇ ਗਗਨਿ ਚਰਾਵੈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਖਿੰਥਾ ਗਿਆਨ ਧਿਆਨ ਕਰਿ ਸੂਈ ਸਬਦੁ ਤਾਗਾ ਮਥਿ ਘਾਲੈ ॥ ਪੰਚ ਤਤੁ ਕੀ ਕਰਿ ਮਿਰਗਾਣੀ ਗੁਰ ਕੈ ਮਾਰਗਿ ਚਾਲੈ ॥ ੨ ॥ ਦਇਆ ਫਾਹੁਰੀ ਕਾਇਆ ਕਰਿ ਧੂਈ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਕੀ ਅਗਨਿ ਜਲਾਵੈ ॥ ਤਿਸ ਕਾ ਭਾਉ ਲਏ ਰਿਦ ਅੰਤਰਿ ਚਹੁ ਜੁਗ ਤਾਰੀ ਲਾਵੈ ॥ ਸਭ ਜੋਗਤਣ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਹੈ ਜਿਸਕਾ ਪਿੰਡੁ ਪਰਾਨਾ ॥ ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਜੇ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰੈ ਦੇਇ ਸਚਾ ਨੀਸਾਨਾ ॥ ੪ ॥ ੭ ॥

ارٿ :- (جهڙيطرح ڪو ڪٽي هوي تہ) راجا رام ٿالي حوائيءَ آڪس جي ڦلين جا ورا ترپا آهن ۽ اُهي ورا سمجهوڻ ماڻهن ڪاڏا آهن (تہ اها ڳالهہ است سمجهي انتبار بہ نہ آڻني تهڙيطرح جڳت بہ است آهي). [ڪڪريٽا = اڪ جون ڦلون. بري = ورا. بڪائي = ترپا -آدن. بوجهنهارئي = سمجهو ماڻهن.]

(٢) بِنُ سِنگهہ گهر پان لگاوي، گهيس گاؤري لياوي
گهر گهر مسري منگل گاوهِ، ڪڇوا سنکہ بجاوي

ارٿ :- جهڙيطرح شينهن ٻنهنجي گهر (يعني ٻن يا غار) ۾ ويهي پان (وڪڻڻ لاءِ) لاهي ۽ ڪوئو پان جا بيرا ان ڪان (حوالہ ڪري) ولي اهي؛ جهڙيطرح ڪوئي گهر گهر ۾ حوشيءَ جا گيت ويهي ڳائي ۽ ڪڇون ناد وڄائي وڄائي (يعني جهڙيطرح اهي ڳالهيون است آهن، تهڙيطرح جڳت بہ است آهي). [لگاوئي = لاهي. گهيس = ڪوئو. گاؤري = پان جا بيرا. مسري = ڪوئي. منگل = حوشيءَ جا گيت.]

(٣) بنس ڪو پوت بياهن چليا، سُئني منڍپ ڇائي
روپ ڪنيا سندر بيدي، سسي سنگهہ گن ڳائي

ارٿ :- جهڙيطرح سنڍ زال جو ٻٽ آڪاس ۾ وحسي شادي لاءِ اسٿ لٿي؛ جهڙيطرح هو سندر روپ واري ڪنيا سان شادي ڪري ۽ اُهن جي جڃ ۾) سهو ۽ شينهن (گهوٽ ڪموار جا) گڻ ڳائيندا هئن (يعني جهڙيطرح اهي ڳالهيون ست آهن تهڙيطرح جڳت بہ است آهي. [بنس = سنڍ زال ٻٽاهن = پرڻجڻ. سُئني = سُن منڊل يعني آڪاس. بيدي ي ڪري. سسي = سهو.]

ਸੁੰਦਰਿ ਬੋਧੀ ਸਸੈ ਸਿੰਘ ਗੁਨ ਗਾਏ ॥ ੩ ॥ ਕਹਤ ਕਬੀਰ ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਸੰਤਹੁ ਕੀਟੀ ਪਰਬਤੁ ਖਾਇਆ ॥ ਕਛੂਆ ਕਹੈ ਅੰਗਾਰ ਭਿਲੋਰਉ ਲੂਕੀ ਸਬਦੁ ਸੁਨਾਇਆ ॥ ੪ ॥ ੬ ॥

* آسا سري ڪبير جيئه ڪی شبد (٦)

اُٿانڪا :- ڪنهن شخص سري ڪبير صاحب جن کان پڇيو ته سنسار ست آهي يا اَست ؟ تنهن تي هي شبد اُچاريائون ، جنهن ۾ هيٺ ڏيکاريل مثال ڏيئي چيائون ته جيڪڏهين اُهي ڳالهيون اوهين مڃي سگهو ته ڀوءِ سنسار کي به ست سمجهو، مگر جيڪڏهين اُهي ڳالهيون اڻ ٿيڻيون آهن ته ڀوءِ سنسار کي به اَست ڪري سمجهو.

(١) فيِلُ رَبابي بَلَدُ پکاوَجَ ، ڪَئوئا تالَ بجاوِئي
پَهر چولنا گَدَها ناچِئي ، ڀَئِسا ڀَڳتِ ڪراوئي

ارٿ :- جهڙيطرح هاٿي رباب تي سگهي يا ڏڳــو طبلو وڄائيندڙ ٿي سگهي يا ڪانءُ جهانجهه وڄائي سگهي ؛ جهڙيطرح گڏهه جامون پائي نچي سگهي يا مينهن وشن پد ڳائي سگهي (يعني جهڙيطرح اِهي ڳالهيون اَست آهن تهڙيطرح جڳت بـــ اَست آهي) . [فيل == هاٿي . بلد == ڏڳو. پکاوج == طبلو وڄائيندڙ تال == جهانجهه . چولنا == جامون . ڀئسا == مينهن . ڀڳت ڪراوئي == ڀڳتي ڪري سگهي يعني وشن پد ڳائي سگهي .]

راجا رامَ ڪَڪَريا بَري پڪائي
ڪنئي ٻو جهنبارئي کائي (١ رهاءُ)

---

* هن شبد جا ڪيترائي ارٿ ڪيا ويا آهن . جيڪو ساڌارڻ ۽ ٺيڪ ارٿ آهي، سو فقط هتي ڏجي ٿو .

دوائون جاڻندڙ ههي ته به آخر دو مرندو. [آگر - شاستر. نرگر = ويد. جوتڪ = جوتش. ٻنا ڪرنا = وياڪرڻ يعني ٻوليون. اؤکد = دوائون.]

(٣) راج ڀوگ اُر ڇتر سنگهاسن، بهُ سُندر رمنا
پان ڪپوُر سباسڪ چندن، انت تئو مرنا

ارٿ:- ڪٿي ڪيترائي راج ڀوگ ڪر، ڇٽ ۽ تخت ههي ۽ گهڻيون ئي سندر استريون هجن ۽ ڪٿي ڪوپان، ڪافور ۽ خوشبوءِ دار چندن (ماڻيندڙ ههي)، ته به آخر تو مرندو. [ڇتر = ڇٽ. سنگهاسن = تخت. رمنا = استريون. سباسڪ = خوشبوءِ دار.]

(٤) بيد پُران سمرت سڀ کوجي، ڪهوُ نه اوبرنا
ڪهُ ڪبير ائين رامهِ جپئو، ميٽ جنم مرنا.

ارٿ:- ويد، پران ۽ سمرتيون، اهي سڀ جاچي ڏٺا اٿم ته (نام کان سواءِ) ڪال کان ڇوٽڪارو ڪنهن به نه لکيل آهي. سري ڪبير صاحب جي فرمائين ٿا ته پرماتما کي جپيو ۽ اهڙيءَ ريت ئي آواڳون جنم مرڻ ميٽجي ويندو. [اوبرنا = ڇٽڻ، ڇوٽڪارو. ڪهوُ = ڪنهن به طرح يا ڪٿي به، ڪنهن به نه.]

ਆਸਾ

ਢੋਲੁ ਰਬਾਬੀ ਬਲਦੁ ਪਖਾਵਜ ਕਊਆ ਤਾਲ ਬਜਾਵੈ ॥ ਪਹਿਰਿ ਚੋਲਨਾ ਗਦਹਾ ਨਾਚੈ ਭੈਸਾ ਭਗਤਿ ਕਰਾਵੈ ॥ ੧ ॥ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਕਕਰੀਆ ਬਰੇ ਪਕਾਏ ॥ ਕਿਨੈ ਬੂਝਨਹਾਰੈ ਖਾਏ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਬੈਠਿ ਸਿੰਘੁ ਘਰਿ ਪਾਨ ਲਗਾਵੈ ਘੀਸ ਗਲਉਰੇ ਲਿਆਵੈ ॥ ਘਰਿ ਘਰਿ ਮੁਸਰੀ ਮੰਗਲੁ ਗਾਵਹਿ ਕਛੂਆ ਸੰਖੁ ਬਜਾਵੈ ॥ ੨ ॥ ਬੰਸ ਕੋ ਪੂਤੁ ਬੀਆਹਨ ਚਲਿਆ ਸੁਇਨੇ ਮੰਡਪ ਛਾਏ ॥ ਰੂਪ ਕੰਨਿਆ

ਭੋਗ ਅਰੁ ਛਤ੍ਰ ਸਿੰਘਾਸਨ ਬਹੁ ਸੁੰਦਰਿ ਰਮਨਾ ॥ ਪਾਨ ਕਪੂਰ ਸੁਬਾਸਕ ਚੰਦਨ ਅੰਤਿ ਤਊ ਮਰਨਾ ॥ ੩॥ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਸਭ ਖੋਜੇ ਕਹੂ ਨ ਊਬਰਨਾ ॥ ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਇਉ ਰਾਮਹਿ ਜੰਪਉ ਮੇਟਿ ਜਨਮ ਮਰਨਾ ॥ ੪ ॥ ੫ ॥

آسا سري ڪبير جيءَ ڪی شبد (٥)

(هريءَ جو نام ئي جنم مرڻ کان ڇڏائيند ڙ.)

(١) جوگي جتي تپي سنياسی، بهُه تيرت ڀرمنا
لُنجت منجت مون جٽاڌر، انت تئُو مرنا

ارٿ :- (ڪٿي ڪو) جوگي، جتي، تپشي، سنياسي هجي يا ڪيترن ئي تيرٿن تي گهمند ڙ هجي؛ (ڪٿي ڪو) وار پٽيند ڙ يا وار ڪوڙائيند ڙ، موني يا جٽائون رکند ڙ هجي، تہ بہ آخر هو ڪال جي وس ٿيندو. [ڀرمنا = گهمند ڙ. لنجت = وار پٽيند ڙ (سريورا). منجت = وار ڪوڙائيند ڙ. مون = موني.]

تاتي سيو يئلي رام نا
رسنا رام نام هت جاڪئ، ڪها ڪريءِ جمنا (اڪ رهاءِ)

ارٿ :- تنهنڪري پرماتما جو نام جپڻ گهرجي. جنهن زبان جو پيار پرماتما جي نام سان آهي، تنهنکی جم ڇا ڪري سگهندو؟ [رام نا = رام نام. هت = پيار. سيو يئلي = جپڻ گهرجي. جمنا = جم.]

(٢) آگم نرگم جوتڪ جانهہ، بهُه بهُه ٻياڪرنا
تنت منتر سپ اؤکد جانهہ، انت تئُو مرنا

ارٿ :- (ڪٿي ڪو) شاستر، ويد، جوتش ۽ گهڻيئي ٻوليون ڄاڻند ڙ هجي؛ (ڪٿي ڪو) تنتر، منتر ۽ سڀيئي

اُن جي منهنجي مٿي تي سدائين قائم آهي، پاڻي جهڙو منهنجي ويجهو نٿو اچي. (يعني ڪنهن جي مون تي وس ڪين ڪيو آهي). [پرتا — يعني.]

(٤) ناڳڻ ڪاڻي، ڪاڻ ڪاڻي، ڪاڻ ڪوڙي ڪي ڏاري
ڪهُه ڪبير سنتن ڪي ٻيرن، تين لوڪ ڪي پياري.

ارٿ :- سري ڪبير صاحب جن چون ٿا ته مون هنجو نڪ ۽ ڪن وڍي ڇڏيو ۽ وڍي وڍي ڪٽي اُڇلائي ڇڏيو اٿس. اها مايا سنتن جي دشمن آهي مگر ٻين لوڪن جي ماڻهن کي پياري لڳي ٿي. [ڏاري = اڇلائي ڇڏيو اٿس. ٻيرن = ويري، دشمن.]

سري ڪبير صاحب مايا نسبت هيٺيون ساکي پڻ اُچاريو آهي :-

"ڪبير مايا ڏورتي، مُس مُس لاوئي هاٽ
ايڪ ڪبيرا نا مُسي، جن ڪيني بارهه باٽ."

ارٿ :- سري ڪبير صاحب جن فرمائين ٿا ته مايا ڏوروالي آهي ۽ اُٺي اُٺي جيون کي ٺڳ يعني چورائين ٿي اُٺي ٿي. فقط ڪبير اُنهيءَ مايا کان ڪين ٺڳيو ويو. جنهن اُنهي کي ٻارهن ٽڪرا يعني ٽڪرا ٽڪرا ڪري ڇڏيو.

ਆਸਾ

ਜੋਗੀ ਜਤੀ ਤਪੀ ਸੰਨਿਆਸੀ ਬਹੁ ਤੀਰਥ ਭ੍ਰਮਨਾ ॥ ਲੁੰਜਤ ਮੁੰਜਿਤ ਮੋਨਿ ਜਟਾਧਰ ਅੰਤਿ ਤਊ ਮਰਨਾ ॥੧॥ ਤਾਤੇ ਸੇਵੀਅਲੇ ਰਾਮਨਾ । ਰਸਨਾ ਰਾਮ ਨਾਮ ਹਿਤੁ ਜਾਕੈ ਕਹਾ ਕਰੈ ਜਮਨਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ। ਆਗਮ ਨਿਰਗਮ ਜੋਤਿਕ ਜਾਨਹਿ ਬਹੁ ਬਹੁ ਬਿਆਕਰਨਾ । ਤੰਤ ਮੰਤ੍ਰ ਸਭ ਅਉਖਧ ਜਾਨਹਿ ਅੰਤਿ ਤਊ ਮਰਨਾ ॥

"ڪبير آئي مُجهه ۾، الڪ ڪري ڪَرِ ڀِس
ڄم راکي گور آپڻي، اَن ڪيڏو آڏيس."

[سلوڪ (١)]

ارٿ:- سري ڪبير صاحب جن فرمائين ٿا ته (مايا) مون وٽ طرح طرح جا ويس ڪري آئي، پر مونکي ڀڳتي گوروءَ جن کان ڀلائي ورتو، جنهنڪري مون مونکي نمسڪار ڪيو.

سري ڪبير صاحب جن انهيءَ موقعي بنسبت هيٺيون شبد پڻ اُچاريو آهي:-

(١) اِڪتُ پَتر پَر اُرڪَت ڪُرڪَت، اِڪتُ پَتر پَر پالي
آس پاس پنچ جوگيا بيٺي، بيچ نڪٽ ديراني

ارٿ:- (ليچيءَ کي ٻرايت ڪريل آهه) ڪڏهن ٿالهه ۾ قل ڦول ۽ ٻئي ٿالهه ۾ جل ڪٺي، مٿي جي چوگرد پنجن ڀت جا پنجن جوڳي ويٺا آهن ۽ وچ ۾ نڪ وڍيل واري ديوي (يعني ليچي) ويٺي آهي. [اُرڪت = اول. ڪرڪت = قل. نڪٽ = نڪ وڍيل واري ... ويٺي، ... ديراني = ديوي.]

نوٽ:- ڪي ٽيڪا ڪار "اُرڪت ڪرڪت" جو ارٿ ڪُتل ڪڪڙ ڪن ٿا ۽ "پالي" جو ارٿ شراب ڪن ٿا. اُن موجب مٿين اکرن جو ارٿ هي ٿيندو ته (وام مت وارا مايا کي پوڄيل آهه) ڪڏهن ٿالهه ۾ ڪُتل ڪڪڙ رکندا آهن ۽ ٻئي ٿالهه ۾ شراب رکندا آهن. چوگرد پنج جوڳي ويٺا آهن ۽ وچ ۾ نڪ وڍي رانڍي (يعني مايا) ويٺي آهي. [اُرڪت = ڪڍيل وڍيل يعني ڪرڪت = ڪڪڙ. پالي = شراب.]

نَڪٽي ڪو ٺنگُن ٻاڍا ڏوُن

ڪِنهِ ٻبيڪي ڪاٽي تونُ (اڪ رهاءِ)

ارٿ :- (هي مايا!) تو نہ وڏجڻ واريءَ جو چمتڪار ٻنهي لوڪن ۾ وڏو آهي جنهنڪري تنهنجو اثر اگيانين تي ٿئي ٿو. هي مايا! ڪنهن ويچاروان توکي ڪٽيو آهي يعني تنهنجو تياڳ ڪيو آهي. [ٺنگن = چمتڪار. ٺاخرو = ڄم ڄم. ٻاڍا = وڏو. ڏون = ٻنهي لوڪن ۾. ٻبيڪي = ويچاروان.]

(٢) سَگلَ ماهِ نَڪٽي ڪا واسا، سگل مارِ اؤهيري

سَگلِيا ڪي هَمُ ڀهِن ڀاڻجي، جِنهِ ٻري تِسُ چيري

ارٿ :- سڀ هند نڪٽيءَ جو واسو آهي ۽ سڀني کي ماري پنهنجو شڪار ڪري ٿي. مون جوي ٿي تہ مان سڀني جي ڀيڻ يا ڀاڻيجي آهيان (يعني سڀيئي مونکي ڀيڻ يا ڀاڻيجي سمجهي مونهنجي رکڻ جو جتن ڪن ٿا ۽ مونکي ڪنو ڪن ٿا)؛ جيڪو مون سان پرڻجي ٿو، تنهنجي مان داسي آهيان. يعني جيڪو مونکي پنهنجي وس رکي ٿو تنهنجي مان شيوا ڪريان ٿي. ٻ/و- شوم جي مونکي جمع ڪن ٿا، تن جي مان ڀيڻ آهيان، جيڪي مونکي ٻنيءَ ڪين خرچين، تن جي مان ڀاڻيجي آهيان ۽ جيڪي مونکي چڱي پاسي خرچين ٿا تن جي مان داسي آهيان. [اؤهيري = شڪار ڪريان ٿي. ڀهن = ڀيڻ. ڀاڻجي = ڀاڻيجي. ٻري = وري ٿو، پرڻجي ٿو. چيري = داسي.]

(٣) هَمرو ڀرٿا ٻڏو ٻبيڪي، آهي سنتُ ڪهاوئي

اوهِ هماري ماٿئي قائِم، اؤرُ همري نِڪٽ نہ آوئي

ارٿ :- (پرشن :- تو سان ڪو پرڻيو آهي؟ مايا جواتر:) منهنجو پتي وڏو ويچاروان آهي ۽ هو سنت ڪري ڪوٺبو آهي.

"ڪبير آئي مُڇجهه ڀهه ، اِڪ ڪري ڪريس
ءِ راکي کور آيهي ، اَن ڪيڏو آديسُ."

[سلوڪ (۸)

ارٿ :- سري ڪبير صاحب جن فرمائين ٿا ته رامايا مون وٽ طرح طرح جا ويس ڪري آئي ، پر مونکي پنهنجي گوروءَ جن کان سچائي ورتي، جنهنڪري هن مونکي نمسڪار ڪيو
سري ڪبير صاحب جن الهيءَ موقعي بنسبت بئيون شبد پڻ اُچاريو آهي :-

۱) اِڪُ پتر ڀرِ اُرڪت ڪُرڪت، اِڪُ پتر ڀرِ ڀالي
آس پاس پنجهه جوگيئا ٻئٺي، بيچ نڪٽ ديرالي

ارٿ :- (اجيمي کي براهت ڪرڻ لاءِ) هڪڙي ٿانو ۾ لال لول ۽ ٻئي ٿانو ۾ حل ڪٺي، هن جي چؤگرد ويٺو پنج جا ماتر جوڳي وس ٿا ۽ وچ ۾ نر ودجڻ واري ديوي (يعني اجيمي) وهي ٿي. [اُرڪت = لول. ڪرڪت = لسال. اڪت = نر ودجڻ واري ساڪ ودي، نرتي.
ديرالي = ديوي.

نوٽ :- ڪي ٽيڪاڪار "اُرڪت ڪُرڪت" جو ارٿ ڪُٺل ڪڪڙ ۽ "ڀالي" جو ارٿ شراب ڪن ٿا. اُن موجب مٿين تُڪ جو ارٿ هيئنڊ ڪن ٿا. اُن موجب مٿين تڪ جو ارٿ هيئنڊ و ته (وام مت وارا ديوي کي ريجهائڻ لاءِ) هڪڙي ٿانو ۾ ڪُٺل ڪڪڙ رکندا آهن ۽ ٻئي ٿانو ۾ شراب رکندا آهن. چؤگرد پنجهه جوڳي ويهندا آهن ۽ وچ ۾ ڪا ودي راڻي (يعني مايا) ويهندي آهي. [اُرڪت = ڪُٺل ودهل يعني ڪُٺل. ڪرڪت = ڪڪڙ. ڀالي = شراب.]

ڏيڻ لاءِ تيار آهيان، پر ڪبير صاحب ڏيڻ کان انڪار ڪيو ۽ چيائين ته مان ئي ڪپڙو هڪ آئي هٽ جي حساب ڏيندو آهيان ۽ انهيءَ کان مٿي بلڪل ڪين وٺان. مائي لڇميءَ هن کي ڪيترن نمونن سان هرڪائڻ جي ڪوشش ڪئي پر ڪبير صاحب اڏول ۽ اچل رهيا. سري ڪبير صاحب جن اندر ڌيان تي ڏٺو ته هيءَ مائي جيڪا هون وٽ آئي آهي، سا رواجي استري نه آهي پر خود لڇمي آهي، جا جڳتر کي پالڻ تي ۽ پنهنجي چنچي ۾ آڻي تي ۽ تنهنڪري گوروءَ کي سنڀاري لڇميءَ کي چيائين ته تون اسانکي ڪام ڇڏڻ ۾ ورکهن وجهڻ آئي آهين ۽ سچ جي ڪمائيءَ ۾ ٺڳي سيکارڻ آئي آهين، سو جيڪڏهين توکي پنهنجي عزت پياري هجي ته هتان هلي وڃ ۽ وڃي پيا گهر ڳول. پر لڇمي وڃڻ جي نه پئي ڪئي. تنهن تي هنکي چوٽيءَ کان جهلي سندس نڪ چپ پنهنجي ڇريءَ سان وڍي ڇڏيائين ۽ چيائينس ته هاڻي جنهنکي دانهن ڏيڻي هجيئي تنهنکي وڃي ڏي. مٿان سري نارائڻ مهراج آيو. انجي ڪبير صاحب ڏاڍي وندنا ڪئي. لڇمي اُڏان لڇي تي سري نارائڻ کي گڏي ۽ نمسڪار ڪري چيائين ته سائين! تو هانجا اُپاشڪ بيشڪ وڏا آهن ۽ مان پليس. مونکي منهنجي گستاخيءَ ۽ مغروريءَ لاءِ معافي ڏجو. تنهن تي نارائڻ لڇميءَ کي پنهنجي گلي لڳائي هن جي منهن تي هٿ ڪڍي ڦيريو ته اُنجا وڍيل عضوا سڄا ٿي پيا. پوءِ لڇمي سري ڪبير صاحب جي چرنن تي ڪري پيئي ۽ هنکي نمسڪار ڪيائين. انهي موقعي نسبت سري ڪبير صاحب جن هيٺيون سندر سلوڪ اُچاريو آهي:-

والدي ڪرڻي پوندي. ساڌوءَ چيو تہ مان والدي ڪري
ڪين سگھندس. تنھن تي ساڌوءَ کي زور سان ڌڪالي
سندس سامان سڀ ڪوٺيءَ کان ڪڍي ٻاھر ڪيائين
۽ لڇميءَ کي اچي وھاريائين. ساڌوءَ پنھنجو سامان کڻي
تي رکي ڪوٺ کان ٻاھر ٿي نڪتو تہ لڇمي اڳيان اچي
نمسڪار ڪيس ۽ چيائينس تہ سوامي! ڪيڏانھن ٿا ھليو؟
ڏٺو تہ اوھان جي عزت اوکن ۾ وڌيڪ، ڪين
منھنجي؟ ناراض آھي ڏاڍو تہ پيا منھنجي پٽن کي تہ موڏي
ڏيکار تہ پوءِ جوان تہ تون برابر ڀلوان آھين. لڇميءَ
پتاڪ ڌڻين تہ آھي بہ منھنجي اثر کان پري نہ آھن.
ناراض چيس تہ منھنجو ڀڳت ڪبير، جو ھن ڪوٺ کان
اڪو ھر پد تي رھي ٿو، تنھنکي وڃي لڳي ڏيکار تہ
الصاف مڃان. لڇميءَ چيو تہ چڱو. پوءِ ڪٿي ھار سينگار
ڪيائين، پوان ۾ ڪٿي کھڪھٽا پڌائين ۽ سٺي ۾ سٺا
وسترا پھري ڪبير ڀڳت وٽ آئي. ڪبير صاحب تہ
پنھنجي تاڃي اڻڻ ۽ زبان سان رام رام جپڻ ۾ مشغول
ھئا ۽ لڇميءَ ڏانھن ڪو بہ خيال نہ ڏنائون. لڇمي ڏٺو
تہ ھيءُ ماڻھو ڪڏھن بہ متي نٿو ڪري، سو سري ڪبير
صاحب کي چوڻ لڳي تہ ”اي ڪوري! توکي ايڏو
ھٿ چاڙھو ٿيو آھي، جو تون منھنجي بہ متي نٿو ڪرين.
ھوڪي تنھنجي اڻبل ڪاڏي ڪپي تون پنھنجي ڪرادڪن
کي بہ منھن نہ ڏيندين تہ تنھنجو ڪم ڪيئن ھلندو؟“
ڪبير صاحب وراڻي ڏني تہ جيڪا ڪاڏي تيار وٺو
ڪريان، سا اڳھين پوليل اٿم ۽ آڌا ڏيئي نہ سگھندس.
لڇميءَ چيس تہ مان توکي ڏھ روپيا ھٽ جي حساب

ڏيڻ لاءِ تيار آهيان، پر ڪبير صاحب ڏيڻ کان انڪار
ڪيو ۽ چيائين ته مان هي ڪپڙو هڪ آئي هٽ جي
حساب ڏيندو آهيان ۽ انهيءَ کان مٿي بلڪل ڪين
وٺان. مائي لڇميءَ هن کي ڪيترن نمونن سان هرڪائڻ
جي ڪوشش ڪئي پر ڪبير صاحب اڏول ۽ اچل رهيا.
سري ڪبير صاحب جون انترڌيان ٿي ڏٺو ته هيءَ مائي
جيڪا مون وٽ آئي آهي، سا رواجي استري نه آهي پر
خود لڇمي آهي، جا جڳتر کي پالڻ ٿي ۽ پنهنجي چنچل
۽ آڪي ٿي ۽ تنهنڪري گوروءَ کي سنڀاري لڇميءَ کي
چيائين ته تون اسانکي ڌام ڇوڙ ۽ وڪهن وڃڻ آئي
آهين ۽ سچ جي ڪمائيءَ ۽ نڳي سيڪارڻ آئي آهين،
سو جيڪڏهين توکي پنهنجي عزت پياري هجي ته هتان
هلي وڃ ۽ وڃي ٻيا ڪهر ڳول. پر لڇمي وڃڻ جي نه
پئي ڪئي. تنهن تي هنکي چوٽيءَ کان جهلي سندس
نڪ چپ پنهنجي ڇريءَ سان وڍي ڇڏيائين ۽ چيائينس
ته ها ٿي جينهنکي دائين ڏيڻي هجيٺي تنهنکي وڃي ڏي.
مٿان سري نارائڻ مهراج آيو. اُنجي ڪبير صاحب ڏاڍي
وندنا ڪئي. لڇمي اُڏان لڇي ٿي سري نارائڻ کي
گڏي ۽ نمسڪار ڪري چيائين ته سائين! تو هالنجا اُپاشڪ
بيشڪ وڏا آهن ۽ مان پليس. مونکي منهنجي
گستاخيءَ ۽ مغروريءَ لاءِ معافي ڏجو. تنهن تي نارائڻ
لڇميءَ کي پنهنجي ڳلي لڳائي هن جي منهن تي هٿ
ڪڍي ڦيريو ته اُنجا وڍيل عضوا سڄا ٿي پيا. پوءِ لڇمي
سري ڪبير صاحب جي چرنن تي ڪري پيئي ۽ هنکي
نمسڪار ڪيائين. انهي موقعي نسبت سري ڪبير
صاحب جن هيٺيون سندر سلوڪ اُچاريو آهي:-

ڏيئل آهين. تو مالڪن کي چڱي طرح پرکيو ته آهي ته
ڪيترو سچ پوئي ٿو. پکين ايڪن ۽ انهيءَ ڪيترو
مٿي آهي. مشهور پکين وڃي تنهن انهيءَ ڪوڏي
هوندو پر ڏٺو ڪونهي. هو ٿورڪي سرهي ڪري ڪولين
ڏني هو پڻ پيڇي ادب مٿي ته ڏيکاريو ته هلو ته الهه
ڳالهه جي پڙيڪيا ونڃي اهڙن. اوهين فلاڻي شاهوڪار
جي گهر ويو، مان ٻڌي ٻڌيان اچان. ڏسون ته هو اوهان
کي ڪو وڏيڪ عزت ڏئي، ڪين مولڪي ڪو وڌيڪ ڏئي.
پوءِ سوڌي ڌاڙط وڃي پيدا ڪري ساڌ وڃي ويس ڪري آهي
شاهوڪار جي گهر ويو، جنهن هن کي مها سخت سمجهيو
ڏاڍي عزت ڏني ۽ عرض ڪيائين ته ديالي ڪهه
وقت اسان ڏي وڃو. ڌاڙط جواب ڏنس ته پيارا اسير
جي ۽ پالڻا آهيو ته ڪهڙو وقت اسانکي ڪهڙو
آهي او ٿورو وقت رهندا آهيون، سو جيڪڏهن ٿوڪي
اسانجي ڌاڙط جي سرڻا آهي ته اسانکي ايڪلت ڪ
ڪرو ڪمرو ڏي ۽ اُن مان ڪنهن به صورت
اسانکي نه اٿاريندين." شاهوڪار جواب ڏنو ته سائين
اوهين بالشڪ پنهنجي پسند جو موجب ڪمرو وٺو
مان ڪڏهن اوهانکي اٿارڻ لاءِ نه ويندس.
ڌاڙط ڪنڊ ڪمرو ڏٺي ۽ جيڪو وقت لڳو ته
ڏينهن ڪڍڻ بعد انهيءَ ڪمرا سندو اسري جو
ڪري، پر ڪٿا ڏئي ۽ ڏنو جنهن ويٺو ڪي ڪ
ٿي ڪئي هي اُن شاهوڪار جي پنهنجي جي ٿوري
ٻڌي ۽ ٿي ڏيئي، ڪهڙو پر تنهن ڪري ڏٺي ته
ڪريٿي هم اسان ڪجهه ڏنس ۽ ٿي پنهنجي

ڪہُ ڪبير جنِ ايڪو بوُجهِيا
گور پرساد مئي سڀ ڪڇهُ سوُجهِيا.

ارٿ :- (هي هري!) مان تنهنجو پٽر آهيان ۽ تون منهنجو پيا آهين. (هاڻي) هڪڙيئي هنڌ اسان ٻنهي جو رهڻ ٿيو آهي يعني هردي روپي استان ۾ اسان ٻنهي جو رهڻ آهي. سري ڪبير صاحب جن فرمائين ٿا تہ (مون) داس تو هڪڙي کي ئي ڄاتو آهي، (جنهنڪري) گوروءَ جي ديا سان مون کي سڀني ڳالهين جي سوجهي ٿي آهي. [ٺاهر = هنڌ. بسيرا == رهڻ.]

ਆਸਾ

ਇਕਤੁ ਪਤਰਿ ਭਰਿ ਉਰਕਟ ਕੁਰਕਟ ਇਕਤੁ ਪਤਰਿ ਭਰਿ ਪਾਨੀ॥
ਆਸਿ ਪਾਸਿ ਪੰਚ ਜੋਗੀਆ ਬੈਠੇ ਬੀਚਿ ਨਕਟ ਦੇਰਾਨੀ ॥ ੧ ॥
ਨਕਟੀ ਕੋ ਠਨਗਨੁ ਬਾਡਾਡੂੰ ॥ ਕਿਨਹਿ ਬਿਬੇਕੀ ਕਾਟੀ ਤੂੰ ॥੧॥
ਰਹਾਉ ॥ ਸਗਲ ਮਾਹਿ ਨਕਟੀ ਕਾ ਵਾਸਾ ਸਗਲ ਮਾਰਿ ਅਉਹੇਰੀ ॥
ਸਗਲਿਆ ਕੀ ਹਉ ਬਹਿਨ ਭਾਨਜੀ ਜਿਨਹਿ ਬਰੀ ਤਿਸੁ ਚੇਰੀ
॥ ੨ ॥ ਹਮਰੋ ਭਰਤਾ ਬਡੋ ਬਿਬੇਕੀ ਆਪੇ ਸੰਤੁ ਕਹਾਵੈ ॥
ਓਹੁ ਹਮਾਰੈ ਮਾਥੈ ਕਾਇਮੁ ਅਉਰੁ ਹਮਰੈ ਨਿਕਟਿ ਨ ਆਵੈ ॥੩॥
ਨਾਕਹੁ ਕਾਟੀ ਕਾਨਹੁ ਕਾਟੀ ਕਾਟਿ ਕੂਟਿ ਕੈ ਡਾਰੀ॥ ਕਹੁ ਕਬੀਰ
ਸੰਤਨ ਕੀ ਬੈਰਨਿ ਤੀਨਿ ਲੋਕ ਕੀ ਪਿਆਰੀ ॥ ੪ ॥ ੪ ॥

آسا سري ڪبير جيئہ شبد (٣)

اُٿانڪا :- هڪ دفعي سري نارائڻ ۽ لڇمي ڪٺا ويٺا هئا. لڇمي ڏاڍي ڏولاءُ ۾ پرجي چوڻ لڳي تہ "مهراج! مون ساري سنسار کي پنهنجي وس ڪيو آهي، منهنجي عزت لوڪن ۾ اوهان کان بہ گهڻي آهي." تنهن تي نارائڻ سوامي چوڻ لڳو تہ "لڇمي! تون

ٿي لڳي. [مائي = ماءُ يعني ممتا. ڪرا = ٻاڪل، ڏاڍو.
ٻڪالا = سکي. ڏڳاي = ڳوڏڙي. ٻالا = ٻارو، ننڍ.] .

(٢) ٻلِ تسُ ٻاپِيُ، جِن ھمُ جائيا
پنچا تي ميرا سنگُ چڪائيا
پنچ مارِ ٻاوا تلِ ڏبهي
ھرِ سمرنِ ميرا منُ تنُ ڀيڻي

ارٿ:- ٻالار وڃان اُنهيءَ پتا تان جنهن مونکي پيدا ڪيو ۽ جنهن مونکي پنجن (ڪام آدڪ وڪارن) جي سنگ کان دور ڪيو. مون پنجن وڪارن کي جيتي پنهنجي پيرن ھيٺ لتاڙي ختم ڪيو آھي يعني انهن کي پنهنجي وس ڪيو آھي ۽ هريءَ جي سمرڻ ۾ منهنجو من تنوڙي تن ڀنل آھي. [جائيا = پيدا ڪيو. چڪائيا = دور ڪيو. ٻاوا = پير. تل = تري. ڀيهي = ڀنل.]

(٣) پتا ھمارو وڏ ڳوسائي
تسُ پتا پھ ھمُ ڪيُمُ ڪرِ جائي
ستگورِ ملي تہ مارگُ ڏکائيا
جڳت پتا ميريءَ منِ ڀائيا

ارٿ:- منهنجو پتا وڏو آھي ۽ ڌرتيءَ جو مالڪ آھي. ... پتا وٽ مان ڪيئن وڃان؟ جڏھين ستگورو مونکي ... مونکي رستو ڏيکاريو. (تڏھن) جڳت جو پتا ... ڏاڍو پيارو لڳو. [ڳوسائي = ڌرتيءَ جو مالڪ. ڀائيا = وڻيو، پيارو لڳو.]

ھمُ پُوت تيرا، تُون ٻاپُ ميرا
ايڪي ٺاھر ڏھا بسيرا

ਪੰਚ ਮਾਰਿ ਪਾਵਾ ਤਲਿ ਦੀਨੇ ॥ ਹਰਿ ਸਿਮਰਨਿ ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਤਨੁ ਭੀਨੇ ॥ ੨ ॥ ਪਿਤਾ ਹਮਾਰੋ ਵਡ ਗੋਸਾਈ ॥ ਤਿਸੁ ਪਿਤਾ ਪਹਿ ਹਉ ਕਿਉ ਕਰਿ ਜਾਈ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਮਿਲੇ ਤ ਮਾਰਗੁ ਦਿਖਾਇਆ ॥ ਜਗਤ ਪਿਤਾ ਮੇਰੈ ਮਨਿ ਭਾਇਆ ॥ ੩ ॥ ਹਉ ਪੂਤੁ ਤੇਰਾ ਤੂੰ ਬਾਪੁ ਮੇਰਾ ॥ ਏਕੈ ਠਾਹਰ ਦੁਹਾ ਬਸੇਰਾ ॥ ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਜਨਿ ਏਕੋ ਬੂਝਿਆ ॥ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਮੈ ਸਭੁ ਕਿਛ ਸੂਝਿਆ ॥ ੪ ॥ ੩ ॥

آسا سري ڪبير جيءَ شبد (٣)

هن شبد ۾ سري ڪبير صاحب جن پنهنجي سنڌر دشا ٻڌائين ٿا ۽ پرڀوءَ جي ديا جو ورڻن ڪن ٿا.

(١) ٻاپ دلاسا ميرو ڪينا
سيجهه سکالي، مکِ امرت دينا
تِس ٻاپ ڪُنْ، ڪِيُن منهُ وساري
آگي گئيا، نه ٻازي هاري

ارٿ :- (هري) پتا مونکي آٿت ڏنو آهي. هن مونکي (انتهڪرڻ روپي) سکي ڪئي ۽ مک ۾ (نام جو) امرت ڏنو آهي. اهڙي پتا کي مان ڇا لاءِ وساريان؟ ڇو ته جڏهين مان سرير تياڳيندس، تڏهين مان بازي نه هارائيندس. [دلاسا = آٿت. سکالي = سکي. آگي گئيا = پرلوڪ وڃڻ، ديهي ڇڏڻ، سرير تياڳڻ.]

مُئي ميري مائي، هَئُن کَرا سُکالا
پهِرَنِ نهي دَگلي، لَکي نه پالا (اِڪ رهاءُ)

ارٿ :- منهنجي ممتا مري ويئي آهي، جنهنڪري مان بلڪل سکي ٿيو آهيان. هاڻي مان (ديهه ابهمان روپي) گودڙي نه پهريندس جو ته (اگيان روپي) ٿڌ مونکي ڪانه

ارت :- جو باپ ملی جاہر تی جاڑدیں ناں ؛ کالیوں ڈرئی ہاریں نا. ڈرتیء کی کوتی نہ جلیوں تائیں نا، پر سچا منگر حیئرانی کابو وحن (یا- سبنی ماٹھن حا مردا کائیں نا). [مابحر = ملی. ہسدا = ڈرتی. کود = کوتی.]

(۳) اوہ پئی سدا تُوَہ آپراڈی ، مُکہہ آبرس کہاوہ
سدا سدا تُوَہ اپمالی ، سکل کٹنب ڈہاوہ

ارت :- اُدی ہابی سدائیں ابراڈن سان یریل رہن نان بر مکر سان ہالکی "ابرس" حوائیں نا (یعنی دو جوندا آدن تر متان کو اسانکی جھی ، اسان تی حوب لگائی). دو سدائیں امنکاری تی ورتن نا ؛ پنہندحو سحو کٹنب ہوڑین نا. [ابرس = نہ جھت جوڑو، نہ سرش کرن جوڑو. ڈہاوہ = ہوڑین نا.]

(۴) جت کو انیا تعہی اکا ، تتسی کرم کماوی
کہہ کبیر جس ستگور بیتی ، ہنرب جنم نہ آوی.

ارت :- جتی جتی جیو کی برماتما (کرس موجب) لگایو آہی ، اُتیٹی دو لگو ہیو آہی ؛ انہیء موجب اُسی دو کرم کری تو. سری کبیر صاحب جن فرمائین نا تر جنہنکی پورن ستگورو ملی تو ، سو وری جنم نہ تبواجی.
[بیتی = ملی تو ، درس ڈئی تو. ہنرب = موتی.]

ਆਸਾ

ਬਾਪਿ ਦਿਲਾਸਾ ਮੇਰੋ ਕੀਨਾ ॥ ਸੇਜ ਸੁਖਾਲੀ ਮੁਖਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਦੀਨਾ॥
ਤਿਸੁ ਬਾਪ ਕਉ ਕਿਉ ਮਨਹੁ ਵਿਸਾਰੀ ॥ ਆਗੈ ਗਇਆ ਨ
ਬਾਜੀ ਹਾਰੀ ॥ ੧ ॥ ਮੁਈ ਮੇਰੀ ਮਾਈ ਹਉ ਖਰਾ ਸੁਖਾਲਾ ।
ਪਹਿਰਉ ਨਹੀ ਦਗਲੀ ਲਗੈ ਨ ਪਾਲਾ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਬਲਿ
ਤਿਸੁ ਬਾਪੈ ਜਿਨਿ ਹਉ ਜਾਇਆ ॥ ਪੰਚਾ ਤੇ ਮੇਰਾ ਸੰਗੁ ਚੁਕਾਇ

ਕੋ ਲਾਇਆ ਤਿਤਹੀ ਲਾਗਾ ਤੈਸੇ ਕਰਮ ਕਮਾਵੈ ॥ ਕਹੁ ਕਬੀਰ
ਜਿਸੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਭੇਟੈ ਪੁਨਰਪਿ ਜਨਮਿ ਨ ਆਵੈ ॥ ੪ ॥ ੨ ॥

آسا سري ڪبير جيءَ شبد (٢)

هيءُ شبد ۾ سري ڪبير صاحب جن ڪاشيءَ جي برهمڻن جي پاکنڊ کي ننديو آهي ۽ سندن ڪپٽ ۽ ڍونگي ظاهر ڪيا اٿن.

(١) گڄ ساڍي ٽيءِ ٽيءِ ڌوتيئا، ٽهري پائن تڳ
گلي جنا جپ ماليئا، لوٽي هٿ نبگ
اوءِ هرڪي سنت نه آکيئهه، بانا رس ڪي ٺڳ

ارٿ :- (برهمڻ) ساڍن ٽن ٽن هٿن جون (ٻه) ڌوتيون رکن ٿا (يعني هڪڙي ڌوتي سنان ڪرڻ مهل ڌوئي سڪائين ٿا ۽ ٻي پائين ٿا) ۽ ٽن تندن وارو جڻيو پائين ٿا. انهن جي ڳچيءَ ۾ جپڻ لاءِ مالهائون پيئون آهن ۽ هٿن ۾ بلڪل اوجل لوٽا اٿن. انهن کي هريءَ جو سنت ڪري نه سڏڻ گهرجي، پر بنارس جو ٺڳ چوڻ گهرجي. [گڄ = گز، هٿ. ٽيءِ ٽيءِ = ٽي ٽي. ٽهري = ٽن تندن وارو. تڳ = جڻيو. جپ ماليئا = مالهائون. نبگ = بلڪل اوجل، چلڪندڙ.]

آئسي سنت نه مو ڪئه ڀاوهه
ڏالا سئه پيڏا گٽڪاوهه (١ رهاءُ)

ارٿ :- اهڙا سنت مونکي وڻندڙ نه آهن (جو ته) اهي ڏارين سوڌا وڻ ڳرڪايو وڃن. (مطلب ته جيون کي ڦري ڦانگ ڪن). [ڏالا = ڏاريون. پيڏا = وڻ. گٽڪاوهه = ڳرڪايو وڃن.]

(٢) باسن مانجه چراوهه اوپر، ڪاٺي ڌوءِ جلاوهه
بسڌا کوڌ ڪرهه دءِ چولي، ساري ماڻس کاوهه

[ڪٺي = گوڙ جي سڪا. اُڀجي = اُتپن ٿئي، ابرڪري. اُڀجي = من جي مت. ٻاٻاڙا = ست ؛ اُست ، ڌرم ؛ اڌرم ٻيو ڻا = رمت، ڏالي. اُڏيءَ = ساڳر اُبرڻ يعني جمڻ. اُست يعني مرڻ. ٻڌ = خيال. سوامي = شانت روپ پرماتما.]

(۳) جهڙ پرتيبنب بنب ڪئو ملي جي اُدڪ ڪُنڀ بگرانا.
ڪهُ ڪبير اَئسا گُڻ ڀرم ڀاڳا، تئو من سُن سمانا.

ارٿ :- جهڙيطرح پاڻي جي دلي ڀڄي پوڻ سان سورج جو پاڇو، جو دلي ۾ هو، سو وري سورج سان مليو، تهڙيطرح اگيانڪرڻ روپي دلو، جو واشنا روپي جل سان ڀريو پيو آهي، سو جڏهين ٽٽي ٿو، تڏهين جيو جو پاڇي روپ آهي، سو وري پرماتما روپي سورج سان ملي ٿو. سري ڪبير صاحب جن فرمائين ٿا تہ جڏهين اهڙيطرح گيان روپي گڻ، جيو کي پراپت ٿئي ٿو؛ ڀرم ڀاڄي وڃي ٿو، تڏهين هي من پرماتما ۾ سمائجي وڃي ٿو. [پرتبنب = ڪنهن شيءِ جو پاڇو. بنب = اصلوڪي شيءِ. اُدڪ = پاڻي. بگرانا = ڀڄي پوڻ سان. سن = اڦر پرماتما.]

ਆਸਾ

ਗਜ ਸਾਢੇ ਤੈ ਤੈ ਧੋਤੀਆ ਤਿਹਰੇ ਪਾਇਨਿ ਤਗ ॥ ਗਲੀ ਜਿਨਾ ਜਪ ਮਾਲੀਆ ਲੋਟੇ ਹਥਿ ਨਿਬਗ ॥ ਓਇ ਹਰਿ ਕੇ ਸੰਤ ਨ ਆਖੀਅਹਿ ਬਾਨਾਰਸਿ ਕੇ ਠਗ ॥ ੧ ॥ ਐਸੇ ਸੰਤ ਨ ਮੋਕਉ ਭਾਵਹਿ ॥ ਡਾਲਾ ਸਿਉ ਪੇਡਾ ਗਟਕਾਵਹਿ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਬਾਸਨ ਮਾਂਜਿ ਚਰਾਵਹਿ ਊਪਰਿ ਕਾਠੀ ਧੋਇ ਜਲਾਵਹਿ ॥ ਬਸੁਧਾ ਖੋਦਿ ਕਰਹਿ ਦੁਇ ਚੂਲ੍ਹੇ ਸਾਰੇ ਮਾਣਸ ਖਾਵਹਿ ॥ ੨ ॥ ਓਇ ਪਾਪੀ ਸਦਾ ਫਿਰਹਿ ਅਪਰਾਧੀ ਮੁਖਹੁ ਅਪਰਸ ਕਹਾਵਹਿ ॥ ਸਦਾ ਸਦਾ ਫਿਰਹਿ ਅਭਿਮਾਨੀ ਸਗਲ ਕੁਟੰਬ ਡੁਬਾਵਹਿ ॥ ੩ ॥ ਜਿਤੁ

جنم مرن دُکُ ڦيڙ ڪرم، سُکُ جيءَ جنم تي ڇُوٽيءِ
(اِڪ رهاءُ)

ارٿ:- (اُتر پهرين پرشن جو) جنم مرڻ جو دک، ڪيل ڪرمن ڪري ٿئي ٿو؛ سک جيو کي تڏهين ملي، جڏهين هو جنم مرڻ کان ڇٽي وڃي. [ڦيڙ = ڪيل.]

(٢) مائيا ڦاس بنڌ نهي ڦاريءِ، اُرمن سُن نہ لُوڪيءِ
آپا پد نرباڻُ نہ چينتا، اِن بدِ اَپِٿُر نہ چُوڪيءِ

ارٿ:- (ٻهرئين پرشن جو اُتر) جيو مايا روپي ڦاهيءَ جا بندن نٿو ٽوڙي؛ هن جو من پرماتما ۾ استٿ نٿو ٿئي. هو پنهنجي سروپ کي؛ دک کان رهت واهگوروءَ کي نٿو ڄاڻي، انهيءَ ڪري ڀو کان رهت نہ ٿو ٿئي؛ ڀلل آهي. (انهي سبب آتما سريرن ۾ وڌي ويٺي آهي). [سن = پرماتما. لوڪيءِ = استٿ ٿئي. آپاپد = پنهنجو سروپ. نرباڻ = دک کان رهت. اپٿر = ڀو کان رهت. چوڪيءِ = ڀلل.]

(٣) ڪهي نہ اُپجيءِ، اُپجي جا ڻيءِ، ڀاو اڀاو بِهُوڻا
اُديءِ آست ڪي مَن بدِ ناسي، تُہ سدا سهجہ لِو ليڻا

ارٿ:- (ٽئين پرشن جو اُتر) گورو جي سکيا جيو جي هردي ۾ اُتپن نہ ٿي ٿئي يعني اثر نٿي ڪري؛ هو پنهنجي من جي مت کي (جڳي) سمجهي ٿو؛ هو ست؛ آست جاڻڻ کان رهت آهي. (پرشن) هاڻي هنجو ڪاياڻ ڪئن ٿئي؟ (اُتر) جڏهين جمڻ مرڻ جو خيال جيو جي من مان ناس ٿئي ٿو، تڏهين هو سدائين شانت روپ پرماتما ۾ پنهنجي لو لڳائي رهي ٿو.

راڳ آسا ڀڳتان ڪي واڻي

ﻪ ستگرپرساد / ايڪ اوڪار ست نام ڪرتا پرک نربهؤ نرويرو اڪال مورت اجوني سئيڀن گرپرساد

آسا سري ڪبير جيئه شبد (١)

هن شبد جي پهرين تن تڪن ۾ سري ڪبير صاحب پنهنجي گرو ديو سري رامانند صاحب کان پرشن ڪيا آهن، جن جا اُتر سري رامانند صاحب هن شبد جي باقي پاڱن ۾ ڏنا آهن.

(١) گر چرن لاڳ هم بنوتا، پوچهت ڪه جيئُ پائِيا

ارٿ:- (پهرين پرشن) - گرو ديو! مان اوهان جي چرڻن تي لڳي بنتي ڪري پڇان ٿو ته آتما، سرير روپي قيد خاني ۾ ڇو وڌي ويئي آهي؟ يعني آتما جو سنبنڌ سرير سان ڇو ٿيو آهي؟ [جيئه = آتما.]

ڪوَن ڪاج جڳ اُپجي بنسي، ڪههُ موهِ سمجهائِيا

ارٿ:- (ٻيو پرشن) جاجي ڪري جڳت جا جيو پيدا ٿين ٿا ۽ وري ناس ٿين ٿا، اها ڳالهه مونکي سمجهائي ٻڌايو. [موهِ = مونکي.]

ديوَ ڪرهُ دَيا موهِ مارگ لاوَهُ، جت ڀي بنڌن تُوٽئي

ارٿ:- (ٽيون پرشن) - هي گرو ديو! مونکي اهڙي وات ۾ لڳايو، جنهن ۾ (جنم مرڻ سان) ڊپ ۽ بندن ٽٽي وڃن. [ديو = پرڪاشڪ گرو.]

ਰਾਗੁ ਆਸਾ ਭਗਤਾਂ ਕੀ ਬਾਣੀ

ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ

ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਰਾਗੁ ਆਸਾ ਬਾਣੀ ਭਗਤਾ ਕੀ

ਕਬੀਰ ਜੀਉ ਨਾਮਦੇਉ ਜੀਉ ॥ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀਉ ॥

ਆਸਾ ਸ੍ਰੀ ਕਬੀਰ ਜੀਉ

ਗੁਰ ਚਰਣ ਲਾਗਿ ਹਮ ਬਿਨਵਤਾ ਪੂਛਤ ਕਹ ਜੀਉ ਪਾਇਆ ॥ ਕਵਨ ਕਾਜਿ ਜਗੁ ਉਪਜੈ ਬਿਨਸੈ ਕਹਹੁ ਮੋਹਿ ਸਮਝਾਇਆ ॥੧॥ ਦੇਵ ਕਰਹੁ ਦਇਆ ਮੋਹਿ ਮਾਰਗਿ ਲਾਵਹੁ ਜਿਤੁ ਭੈ ਬੰਧਨ ਤੂਟੈ ॥ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੁਖ ਫੇੜ ਕਰਮ ਸੁਖ ਜੀਅ ਜਨਮ ਤੇ ਛੂਟੈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਮਾਇਆ ਫਾਸ ਬੰਧ ਨਹੀ ਫਾਰੈ ਅਰੁ ਮਨ ਸੁੰਨਿ ਨ ਲੂਕੇ ॥ ਆਪਾ ਪਦੁ ਨਿਰਬਾਣੁ ਨ ਚੀਨਿਆ ਇਨ ਬਿਧਿ ਅਭਿਉ ਨ ਚੂਕੇ ॥ ੨ ॥ ਕਹੀ ਨ ਉਪਜੈ ਉਪਜੀ ਜਾਣੈ ਭਾਵ ਅਭਾਵ ਬਿਹੂਣਾ ॥ ਉਦੈ ਅਸਤ ਕੀ ਮਨ ਬੁਧਿ ਨਾਸੀ ਤਉ ਸਦਾ ਸਹਜਿ ਲਿਵ ਲੀਣਾ ॥ ੩ ॥ ਜਿਉ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬੁ ਬਿੰਬ ਕਉ ਮਿਲੀ ਹੈ ਉਦਕ ਕੁੰਭੁ ਬਿਗਰਾਨਾ ॥ ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਐਸਾ ਗੁਣ ਭ੍ਰਮੁ ਭਾਗਾ ਤਉ ਮਨੁ ਸੁੰਨਿ ਸਮਾਨਾਂ ॥ ੪ ॥ ੧ ॥

ارٿ:- جيون کي اها ئي ڪرت ڪمائڻي آهي، جا
انهيءَ پرماتما ڌُر کان ٻالي هلدي آهي يعني لکي هلدي آهي.
سري گورو نانڪ صاحب جن فرمائين ٿا تہ هڪ پرميشور کان
سواءِ ٻي ڪا جاءِ نہ آهي يعني اسان کي اُنجوئي آسرو وٺڻ
گهرجي. [ٻاهري = کان سواءِ.]

سو ڪريءِ، جي تسيءِ رضاءِ.

ارٿ:- پرماتما اهو ئو ڪري، جيڪي کيس وڻي ٿو.
[رضاءِ = وڻي ٿو.]

پرمان:- (١) ”جو تِسُ ڀاوي سوئي ڪَرَسي،
حُڪَمُ نہ ڪَرڻا جائي
سو پاتشاهُ ساها پاتِ صاحِبُ، نانڪ رَهڻُ رَضائي.
[سري جپ صاحب پؤڙي (٢٧)]
(٢) ”جو ڪِڇُ هوئا سُڀ تيرا ڀاڻا“
[پرڀاتي باڻي ڀڳت ڪبير جي شبد (١)]

سکيا.

پؤڙي (٢٤) جي سلوڪن ۾ ٻہ سا کي سکيا ٿين
موهيندڙن لفظن ۾ آهي تہ رچڻهار ساري سرشٽيءَ جو
پرڀو ئي آهي ۽ پؤڙي ۾ سکيا آهي تہ پرميسر جي وڏائي
چوڻ کان ٻاهر آهي. پرڀو سڀ سمرٿ ۽ ديالو آهي.
سڀني کي رزق پهچائيندڙ ۽ سڀدان راکو ٻاڻ ئي آهي.
تن جو ئي پاڙو ورتي گو.

ست سري اڪال

ارٿ :- پاڻ ئي جيون کي بڻائي ٿو ۽ پاڻ ئي اُنهن کي استان ڏيئي رکي ٿو. پنهنجي سرشٽيءَ ۾ جيو جنت پيدا ڪري اُنهن جي پالنا ڪري ٿو ۽ وري اُنهن کي ناس ڪري پاڻ وينو ڏسي. [جائي = ڄاءِ تي، استان ڏيئي. ٿاپ = پالنا ڪرڻ. اُٿاپ = ناس ڪرڻ.]

ڪِسِ نو ڪهيئي نانڪا، سَڀُ ڪِڇهُ آپِ آپِ.

ارٿ :- سري گورو نانڪ صاحب جن فرمائين ٿا ته جڏهين سيڪي پاڻ ئي پاڻ آهي، تڏهين ٻئي ڪنهن کي ڇا جي يعني ڪنهن سان پنهنجو حال اورجي.

پؤڙي (۲۴)

(پرماتما جي اُستت.)

وَڏي ڪيما وَڏِئا ئيمآ، ڪِڇهُ ڪَهڻا ڪَهڻُ نه جاءِ .

سو ڪَرتا قادر ڪريمُ، دي جيئا رِزقُ سنباهِ

ارٿ :- وڏي پرماتما جي وڏاين جو ڪجهه بيان ڪجي نه ٿو سگهجي. اهو ڪرتار قدرت وارو ۽ ديال آهي ۽ جيون کي رزق پهچائي ڏئي ٿو. [قادر = قدرت وارو، شڪتيوان ڪريم = رحيم، ديال. سنباهِ = پهچائي]

پرماڻ :- "سِرِ سِرِ رِزقُ سنباهي نانڪُ ڪاهي مَن ڀَئُ ڪرئا."

[راڳ گوجري محلا (۵) شبد (۱).]

جنهنجو مطلب آهي ته پرماتما هر هڪ جيو جو رزق ڏاهي ڇڏيو آهي. هي مَن! تون ڇو ڀَو ڪرين؟

سائي ڪار ڪماوڻي، ڌرِ ڇوڏي تنيءَ پاءِ

نانڪ ايڪي ٻاهري، هور دوُجي ناهي جاءِ

ਦੂਜੀ ਨਾਹੀ ਜਾਇ ॥ ਸੋ ਕਰੈ ਜਿ ਤਿਸੈ ਰਜਾਇ ॥ ੨੪ ॥ ੧ ॥

(١) سلوڪ محلا پهلا

(پرماتما جي پن پن رچنا ۽ بخشش .)

آپي پالدي سا جڻن ، آپي پوُرڻ ديهه

اِڪِي دُهُ سمائيئي ، اِڪ چلي رمن ڪڙي

ارٿ :- پرماتما سريو روپ ٿيو پاڻ بڻايا آهن ۽ پاڻ ئي اُنهنکي (جيئن روپي) پورنتا ڏني اٿس . (ڪرمن اوسار) ڪڙن جي اندر ڪير سمايو پيو آهي ۽ مطلب ته اُنهن ۾ پگولت جي لڳتي ، ڪيرتن ۽ گڻ جو جس روپي کير جمدو پيو آهي ۽ ڪڙا (راڳ دويش روپي) جاڻي تي جڙهيا پيا آهن ۽ ايرڪا ۽ ترشنا جي اگني سان سدائين جار ٿا پا ڪاماڌڪ روپي جاڻي بي جڙهيا پيا آهن.

اِڪ نهالي پيئي سوُنِ ، اِڪ اُپرِ رهنِ ڪڙي

تِنا سواري نانڪا ، جنِ ڪَنهُ ندرِ ڪريب .

ارٿ :- ڪڙا پٿرٽين تي سمهي پون ٿا، ڪڙا (اُنهن جي سنڀال لاءِ) کڙا ٿي پهرو ڏين ٿا. (ڀاو- ڪڙا راجسا آدڪ ساري رات آنند ۾ گذارين ٿا ۽ پيا سپاهي ٿي سندن درن تي ساجهي رات پهرو ڏين ٿا.) سري گورو نانڪ صاحب جن فرمائن ٿا ته ايشور اُنهن کي ئي سنواري ٿو يعني مڪت ڪري ٿو، جن تي سندس ڪرپا جي نظر آهي. [نهالي = پٿرٽي . سون = سمهن .]

(٢) محلا دوجا

(پرماتما جي رچنا .)

آپي ساجي ڪري آپ ، جاتي ڀي رکيئي آپ

تسُ وچِ جنت اُپائڪي ، ويکيئي ٿاپ اُٿاپ

جيڪي پرماتما راضي ٿي ڏئي، اُن کان وڌيڪ ٻي ڪا
بخشش نہ آهي. سلوڪ (٢) ۾ هيءَ سکيا آهي تہ سچي
چاڪري اُها آهي، جو آهستي آهستي مالڪ جو روپ ٿي
وڃي ۽ چاڪر پريم سان مالڪ ۾ سمائجي وڃي.

نوٽ:- هن سان گڏ پڙهو پؤڙي (٥) جو سلوڪ
(٢)، جنهن ۾ لکيل آهي ”نانڪ جن مَن ڀؤ، تنا مَن
ڀاءُ.“ انهيءَ مان صاف آهي تہ پهرين پهرين جگياسوءَ جي
مَن ۾ ڀؤ پيدا ٿيڻ گهرجي يعني بڇڙن ڪمن جو ڀؤ،
موت جو ڀؤ، انهيءَ ڪري پرماتما جو ڀؤ، انهي ڀؤ مان
ڀاءُ يا پريم پيدا ٿئي ٿو. جنهن وقت جگياسو اُوچي
پد ويءَ کي پهچي ٿو، تنهن وقت هنجو سنساري ڀؤ
دور ٿيو وڃي ۽ پريوءَ سان اهڙو لولين ٿيو وڃي، جو
پريوءَ کان ڌار ٿيڻ جي بدران پريوءَ ۾ سمائجيو وڃي. هن پؤڙيءَ
۾ سکيا آهي تہ پريوءَ بي انت آهي. ٺاهيندڙ ۽ ڊاهيندڙ اُهو ئي
آهي ۽ دک سک جو ڏيندڙ بہ اُهو ئي آهي ۽ اُهو ئي ساري
جگت جي سار لهي ٿو.

ਸਲੋਕੁ ਮਹਲਾ ੧

ਆਪੇ ਭਾਂਡੇ ਸਾਜਿਅਨੁ ਆਪੇ ਪੂਰਣੁ ਦੇਇ ॥ ਇਕਨੀ ਦੁਧੁ ਸਮਾਈਐ ਇਕਿ ਚੁਲੈ ਰਹਨਿ ਚੜੇ ॥ ਇਕਿ ਨਿਹਾਲੀ ਪੈ ਸਵਨਿ ਇਕਿ ਉਪਰਿ ਰਹਨਿ ਖੜੇ ॥ ਤਿਨਾ ਸਵਾਰੇ ਨਾਨਕਾ ਜਿਨ ਕਉ ਨਦਰ ਕਰੇ ॥ ੧ ॥ ਮਹਲਾ ੨ ॥ ਆਪੇ ਸਾਜੇ ਕਰੇ ਆਪਿ ਜਾਈ ਭਿ ਰਖੈ ਆਪਿ ॥ ਤਿਸੁ ਵਿਚਿ ਜੰਤ ਉਪਾਇ ਕੈ ਦੇਖੈ ਥਾਪਿ ਉਥਾਪਿ ॥ ਕਿਸਨੋ ਕਹੀਐ ਨਾਨਕਾ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਆਪੇ ਆਪਿ ॥ ੨ ॥ ਪਉੜੀ ॥ ਵਡੇ ਕੀਆ ਵਡਿਆਈਆ ਕਿਛੁ ਕਹਣਾ ਕਹਣੁ ਨ ਜਾਇ ॥ ਸੋ ਕਰਤਾ ਕਾਦਰ ਕਰੀਮ ਦੇ ਜੀਆ ਰਿਜਕ ਸੰਬਾਹਿ ॥ ਸਾਈ ਕਾਰ ਕਮਾਵਣੀ ਧੁਰਿ ਛੋਡੀ ਤਿੰਨੈ ਪਾਇ ॥ ਨਾਨਕ ਏਕੀ ਬਾਹਰੀ ਹੋਰ

تو جاڻي ته تنهنجي رچنا ڪيڏي آهي ۽ سندس انت ڪيڏو آهي؟

آپِ ڪرائي ساختي، تُو آپِ ڪرائي مارَ

ارٿ:- پاڻ ئي اُتپتي ڪري ٿو ۽ پاڻ ئي ماري ٿو يعني پرلي ڪري ٿو. [ساختي = سازش، اُتپتي.]

نوٽ:- ڪي ٽيڪاڪار "ساختي" جو ارٿ "سختي" ۽ "مار" جو ارٿ جي دونهن جي "مار ڪٽ" ڪن ٿا.]

اِڪنا گلي زنجيريا، اِڪ تُري چڙهِ بسيار

آپِ ڪرائي ڪَري آپِ، هَئُ ڪَينُ ڪَري پُڪارَ

ارٿ:- ڪن جي ڳچيءَ ۾ زنجير ٿا ڇون يعني ڪيدون ٿا ۽ ڪن گهڻن گهوڙن تي ٿا چڙهن يعني گهڻا آنند ڀوڳين ٿا. پاڻ ئي پريو ڪرائي ٿو ۽ پاڻ ئي پريو ڪري ٿو، پوءِ مان ڪنهن وٽ وڃي پڪار ڪريان.
[تري = گهوڙو.]

نانڪ ڪرڻا جن ڪيا، ڦِر تِسهي ڪرڻي سار.

ارٿ:- سري گورو نانڪ صاحب جن فرمائين ٿا ته جنهن ڪرتار سنسار جي رچنا رچي آهي، وري سنڀال به تنهنکي ئي ڪرڻي آهي.

پرماڻ:- "جن ڪرتي ڪرڻا ڪيا، چنتا ڀِ ڪرڻي تاهِ."
[آسادي وار پؤڙي (٨) سلوڪ (١).]

يعني جنهن ڪرتار هي سنسار رچيو آهي، اُن جي چنتا به تنهن کي ئي ڪرڻي آهي.

سکيا.

(٢٣) جي سلوڪ (١) ۾ سکيا آهي ته

پاوارٿ.

اها ڪهڙي وستو آهي جا جيو کي پنهنجي طاقت سان ملي سگهي يعني ڪا به وستو جيو کي پنهنجي طاقت سان ملي نٿي سگهي. وستو اها ئي سڦل آهي، جا ستگورو پرسن ٿي پنهنجي ٻاجھ سان ڏئي ٿو.

(٢) محلا دوجا.

(سچي پريم سان شيوا.)

ايهہ ڪيهي چاڪري، جت ڀؤ خصم نہ جاءِ
نانڪ سيوڪ ڪاڍيئي، جہ سيتي خصم سماءِ.

ارٿ:- اها چاڪري يعني شيوا ڪهڙي جنهن ۾، جنهن جي ڪرڻ ڪري ڌڻيءَ جو ڀؤ نہ وڃي. سري گورو نانڪ صاحب جن فرمائين ٿا تہ سيوڪ انهيءَ کي چئجي جو ڌڻيءَ سان ملي رهي. [ڪاڍيئي == سڏجي.]

پؤڙي (٢٣)

(پريو سرو سمرٿ ۽ بي انت.)

نانڪ انت نہ جاپني، هر تا کي پار اوار

ارٿ:- سري گورو نانڪ صاحب جن فرمائين ٿا تہ انهيءَ هريءَ جي ارين ۽ پرين پر جو انت نہ ٿو ڄاتو وڃي.

پرماڻ:- "وڏي ميري صاحبا، گهر گنهيرا گڻي گهيرا
ڪوئي نہ جاڻي تيرا ڪيتا ڪيوڏ چيرا."
[آسا محلا پهلا شبد (١)]

جنهنجو ارٿ آهي تہ هي منهنجا وڏا صاحب! تون اونهو، اٿاهہ ۽ گڻن سان ڀرپور آهين. ڪو بہ ڪونہ

سي اِهي ٻوليءَ سان لاڳو ٿيندڙ آهن. اُهي نه سگهيا
آهي نه چاڪر جو ڪم نه آهي ڪرڻ؛ ٻڪواد ڪرڻ، ۽
جنهنجي من ۾ جهڙي سگهيا اسٿت ٿيندي، تهڙو ئي ٿو
ڦل پائيندو. مورک سان ٻريت رکڻ مان ڪڏهين نه
فائدو ملندو ۽ پرميسر جي اڳيان سدائين ويننتي ڪرڻ
ئي چڱائي.

ਸਲੋਕੁ ਮਹਲਾ ੨

ਏਹ ਕਿਨੇਹੀ ਦਾਤਿ ਆਪਸ ਤੇ ਜੋ ਪਾਈਐ ॥ ਨਾਨਕ ਸਾ ਕਰਮਾਤਿ ਸਾਹਿਬ ਤੁਠੈ ਜੋ ਮਿਲੈ ॥ ੧ ॥ ਮਹਲਾ ੨ ॥ ਏਹ ਕਿਨੇਹੀ ਚਾਕਰੀ ਜਿਤੁ ਭਉ ਖਸਮ ਨ ਜਾਇ ॥ ਨਾਨਕ ਸੇਵਕੁ ਕਾਢੀਐ ਜਿ ਸੇਤੀ ਖਸਮ ਸਮਾਇ ॥ ੨ ॥ ਪਉੜੀ ॥ ਨਾਨਕ ਅੰਤ ਨ ਜਾਪਨੀ ਹਰਿ ਤਾ ਕੇ ਪਾਰਾਵਾਰ ॥ ਆਪਿ ਕਰਾਏ ਸਾਖਤੀ ਫਿਰਿ ਆਪਿ ਕਰਾਏ ਮਾਰ ॥ ਇਕਨਾ ਗਲੀ ਜੰਜੀਰੀਆ ਇਕਿ ਤੁਰੀ ਚੜਹਿ ਬਿਸੀਆਰ॥ ਆਪਿ ਕਰਾਏ ਕਰੇ ਆਪਿ ਹਉ ਕੈਸਿਉ ਕਰੀ ਪੁਕਾਰ ॥ ਨਾਨਕ ਕਰਣਾ ਜਿਨਿ ਕੀਆ ਫਿਰਿ ਤਿਸਹੀ ਕਰਣੀ ਸਾਰ ॥ ੨੩ ॥

(١) سلوڪ محلا دوجا.

(ڏڻيءَ جي دات.)

اِهه ڪنهين دات، آپس تي جو پائجي
نانڪ سا ڪرمات، صاحب تُٺي جو ملي.

ارٿ:- اُها ڪهڙي دات جنهن (يعني انهي جنهن کي) جا پنهنجو پاڻ تي (آسرو رکي) پائجي يعني سمجهجي ته اسان پاڻهي پاتي. اها پنهنجي وس جي نه آهي. سري گورو نانڪ صاحب جن فرمائين ٿا ته بخشش اها آهي جا ڏڻي راضي ٿي ڏئي. [ڪنهين = ڪهڙي. دات = بخشش. ڪرمات = بخشش. تُٺي = راضي ٿي.]

خصمئ ڪري برابري، ڦر غيرت اندر ڄاء
وجهہ گواء آکلا، مهي مهر ڄاٺا ڪاء

آرٿ :- جو جيڪڏهين ڌڻي سان برابري ڪندو يعني ڄاٺڪي اُن جهڙو سمجهندو ته پوءِ اُهو شرمندگي حاصل ڪندو. اڳيون پگهار ته وڃائيندو، پر منهن تي به ڪلا کائيندو.
[ڄاٺا = جتيون.]

پرماڻ :- "چاڪر ڪهيئي خصم ڪا، سمهي اُتر ديئہ
وجهہ گوائي آپڻا، تخت نہ بيسهہ سيئہ."
[راماڪلي دکڻي اونڪار محلا پهلا پؤڙي (٤٥)]
(سمهي = سامهون.)

جنهنجو ارٿ آهي ته جيڪو ڄاٺڪي مالڪ جو نوڪر ڪوٺائي ٿو ۽ ورِي اُنکي سامهون جواب ڏئي ٿو، سو پنهنجو پگهار وڃائي ٿو ۽ تخت تي نٿو وهي يعني عزت نٿو پائي.

جسدا ديتا کاوڻا، تس ڪهيئي شاباس
نانڪ حڪم نہ چلئي، نال خصم چلئ آرداس.

آرٿ :- جنهن پرماتما جو ڏنو کائجي، تنهنجو ڌنيواد ڪجي. سري گورو نانڪ صاحب جن فرمائين ٿا ته ڌڻي سان حڪم نہ هلندو، پر هن وٽ وينتي هلندي.

سکيا.

سري گ... نانڪ صاح... جن پؤڙي (٢٢) ۾ سکيا
ڏين ٿا ت... ...اڪ... جي آهي، جو پوريءَ
نمرتا سا... جي ڄاٺي تي هلي ٿو.
هن پؤ... ...رو انڪد ديو جا آهن،

”منهنجا ڪيري دوستي، مائيا ڪا سنهنڌ
ويندڙا مي پنهنجي جان، ڪدي ۾ پاڻ پنڌ
جيڪو پيشن ڪاولي، تنهن ۾ ڪن ڪنڌ
جت ڏين ڪيهه ۾ دوني، تت ڏين بولن ڪنڌ.“

(٥) محلا دوجا

(موڙڪ ڪان ڪو ڪاج سڌ نه ٿيندو.)

جي اڪا ڏڪري ڪم، آهي ڌ سڀ راس
جي اڪ آڌ چنگي ڪري، ته هي ٻي وراس.

ارٿ:- جيڪڏهن ڪو موڙڪ ماڻهو ڪيتري ئي ڪم ڪري ته انهن پورو ڪي نه سگهندو. هي ڪڏهن (ڳالهه) يعني ڪابه ڳالهه ڪتي ڇڱي ڪندو ته هي (موڙائي) بگڙجي ويندي ٿي. [ويراس = بگڙيل.]

پؤڙي (٢٢)

(ڏڻيءَ سان برابريءَ جو نتيجو.)

چاڪر لڳي چاڪري، جي چلي خصمي ڀاءِ
حرمت تنسو اڳلي، اوهو وڌهي دؤڻا ڪاءِ

ارٿ:- نوڪر جيڪڏهن نوڪري ڪندو ۽ ڏڻي جي مرضيءَ موجب هلندو ته انکي عزت گهڻي ملندي ۽ پگهار به ٻيڻو حاصل ڪندو. [حرمت = عزت. اڳلي = گهڻي. وجه = پگهار.]

١- جي؛ ٢- ميلاپ؛ ٣- پاڃي وحي ٿا؛ ٤- ميلاپ؛ ٥- جيسيتائين؛ ٦- بهرڻ؛ ٧- ڪاٽڻ؛ ٨- تيسيتائين؛ ٩- ملاپ؛ ١٠- ڳاريون.

سنئين راهه کان ڀلائي ڪُراهه ڏي وٺيو پيو وڃي. جيسين تو مون مان مليندڙ ۽ چنچلتا دور نه ڪئي آهي، تيسين من ۾ گيان اِستٿت ٿي نه سگهندو. هڪ ڏانهن ۾ ٻي شيءِ تڏهين سمائبي، جڏهين منجهس جيڪا شيءِ اڳيئي پيئي آهي، سا ڪڍي وٺبي، سو جيڪڏهين توکي سروپ جي پراپتي ڪرڻي آهي ته من مار. "من جيتي جگ جيت." انهيءَ لاءِ تون سديو واهگورو کي ارداس ڪر ته توکي همت بخشي، ته تون من پنهنجي وس ڪرين. پرماتما وٽ ڪنهنجو حڪم نه ٿو هلي سگهي. هن سان سديو نمرتا سان هلڻ گهرجي. هي پيارا ڪوڙن پدارٿن جي پٺيان لڳڻ سان هي جيو ڪوڙي ڪمائيندو. تنهنڪري تون سچا ٿي هريءَ جا گن ڳاءِ، ته تنهنجا انت ڪلياڻ ٿين.

(٤) محلا دوجا

(مورکه ۽ استري سان اجائي پيار مان ڇيهو.)

نال اِڃاڻي دوستي، وڏارو سِئُ نيهُ
پاڻي انڌ ليڪ جئن، تِسدا لاءِ ٿاءُ نه ٿيهُ

ارٿ:- مورکه سان دوستي رکڻ ۽ استريءَ سان بيحد نينهن رکڻ اهڙو آهي جهڙو پاڻيءَ تي ليڪو، جنهنجو نڪو نشان نڪو پتو. [وڏارو = (١) استري (٢) اهنڪاري بزرگ (٣) پاهتريو پڻ و.]

نوٽ:- مومن جي دوستي بابت سري گورو [illegible] جن ديو سچا پاتشاهه رامڪلي جي وار پؤڙي (٥) سلوڪ (٢) ۾ هن ريت فرمائين ٿا:-

آتريشي هاٿ ڪندو، (اما گاليو) ويچار ڪري ڏسو. [راس = پوري، نيڪ. نرجاس = نرئي، ويچار.]

پرمارٿ :- "ذاتڪ منمکا ڏاو ٿئي پاپ، جن ماڻڊا موه پيار."

[گوڙي ڪي وارعطا جوتان ٻوڙي (٣١) سلوڪ (١)]

سري گورو رامداس صاحب فرمائين ٿا ته منمکه جنجو مايا جي موه سان پيار آهي، تن سان دستو رکڻ چڱو نه آهي.

سندر داس پکت پڻ چون ٿا ته :-

"سندر سب ڏک تور ٻڻو وجهي ڏارزي مچه،

پر جو سنگ مور ڪ سنگ، ڏاڍ پاپ ٿاه ڪوه."

وسڻو آلد ر وسٽ سماوي، دوري دووي ڏمرا

سه صاحب سيتي ڪرد جاءِ، ڪهي ٻڌيءَ آرداس

آرٿ :- جڪ ڏاو پر اي شئي تڏمن سمائجي، جڏهن اي (يعني انگي ٻيلي شئي) ان ڏاو مان ڪرودي، پالڪ تي حڪم هلائڻ نه ليندو، پر ان سان ويچي ڪرڻ ليندي.

ل ڪوڙ ڪماٽي ڪوڙو هووي، ذاتڪ جنت ڊ ڪاس.

آرٿ :- ڪوڙ ڪمائيندو سو ڪوڙو ليندو، سري گورو ذاتڪ صاحب جن فرمائن ٿا ته (پرماتما جي) استت ڪرڻ پر ئي آنند آهي.

ڀاو آرٿ

جن سلوڪ ۾ صاحب فرمائين ٿا ته جڻن موه ڪر سان دوستي رکجي ته پاڇڪي دوکي ۾ ٿي جهڙو، تڏهن هي جيئو، تو جو من سان سنگت رکي آهي، سو ڏوکي ٻڌي ۾ وجهندو. من چنچل آهي، سو ڏوکي

آرٿ :- پوکي ٿو وکر ۽ گهري ٿو امرت ، ڏسو هيءَ (عجيب) نياءُ !

پرماڻ :-" فريدا لوڙي داکر بجؤريا، ڪِڪر بيجي جٽُ هنڍيءِ اُن ڪتائدا ، پِڌا لوڙيءِ پٽ."

[فريد صاحب جو سلوڪ (٢٣).]

آرٿ :- فريد صاحب جن فرمائين ٿا تہ جٽ پوکي ٿو ڪرڙ جو وڻ ۽ چاهي ٿو تہ بجور ملڪ جي ڊاکر هٽ ڪريان. ڪتيندو وتي اُن ۽ چاهہ ٿو رکي پٽ پهرڻ جي (مطلب تہ جهڙي ڪو پوکہ پوکيندو، تهڙي لڻندو. جو ڪندا پوکيندو سو گل ڪڏهين ڪين ماڻيندو. هنجو اندروني ارٿ آهي تہ هي جيو چاهي ٿو تہ مونکي گرهست ۾ سکہ ملي، پر ڪري ٿو پاپ ، سو هنکي سکہ ڪٿان ملندو؟ هو سڪام ڪرم ڪندو وتي ٿو ۽ چاهي ٿو تہ مونکي گيان ملي، سو ائين ڪٿن ٿي سگهندو؟) [لوڙي = چاهي. بجؤريا = هڪڙي ملڪ جو نالو، جتي ڊاکہ تمام عمدي ٿيندي آهي. ڪِڪر = ڪرڙ جو وڻ. بيجيءِ = پوکي. جٽ = ذات جو نالو. هنڍيءِ = ڦرندو وتي. ڪتائدا = ڪتيندو. پِڌا = پهرڻ]

(٣) محلا دوجا

(مورکہ جي دوستيءِ مان ڇيهو ۽ مڻ مارڻ کان سواءِ گيان حاصل نہ ٿيندو.)

نال اِئاڻي دوستي، ڪدي نہ آويءِ راس
جيها جاڻيءِ تيهو وَرتيءِ ، ويکہ ڪو نِرجاس

آرٿ :- مورکہ سان دوستي ڪڏهين بہ ٺيڪ نہ بيٺي؛ (چاڪاڻ تہ) هو جهڙو جاڻندو يعني جهڙي ٻڌي هونديس ،

۽ جهڳڙا ڪري، ۽ گهڻيون ڳالهيون ڪري ته مالڪ جو سواد نه پائيندو يعني مالڪ کي خوش نه ڪندو. [نالي = سان. گارب = اهنڪار. گلا = ڳالهيون. ساد = سواد.]

آپُ گوا٭ سيوا ڪري، تا ڪڇهه پائي مانُ

آرٿ:- (ٻر جيڪڏهن جو) ايمان خدي شيوا ڪندو، تڏهن ڪجهه مان پائيندو.

پرماڻ:- "آپُ گوائيڪي تا شهه پائيئي، آؤر ڪتسي چترائي."

[هزاري دي شبد امبر (۴)]

نانڪ جسدو لڳا تس مليءِ، لڳا سو پروانُ.

آرٿ:- سري گورو نانڪ صاحب جن فرمائين ٿا تہ جنهنکي (پريم جي چوٽ) لڳي ٿي، تنهنکي پريو ملي ٿو ۽ اڏڙو پريم ۾ لڳل پروان يعني قبول آهي.

(٢) محلا دوجا.

(جيڪي اندر هوندو سوئي ظاهر ٿيندو.)

جو جيئہ هوءِ سُ اُگوءِ، مُهه ڪا ڪهيا واءِ

آرٿ:- جيڪي اندر ۾ هوندو، سو ظاهر ٿيندو ۽ منهن جو چيل وئرٿ آهي. (ٻاو- منهن سان ڪيتريون بہ ڳالهيون ڪري ٻاهرکي جڳ ڪوالمنداسين تہ اهو اجايو آهي، جيڪي سچ پچ اسانجي اندر هوندو، سو ڪڏهن نہ ڪڏهن ظاهر ٿيندو). [اُگوءِ = اُپري. واءِ = اجايو.]

نوٽ:- شاهه لطيف پڻ انهيءَ جي بہ چوڻي آهي تہ "مُٺ ڀيڙيائي ڀلي جي ڀتي تہ واءِ."

پهچي ڀکُ مڻکيءَ اُمرتُ، وکهُ اپهہ لپاءِ

॥ ੧ ॥ ਮਹਲਾ ੧ ॥ ਜੋ ਜੀਇ ਹੋਇ ਸੁ ਉਗਵੈ ਮੁਹ ਕਾ ਕਹਿਆ ਵਾਉ ॥ ਬੀਜੇ ਬਿਖੁ ਮੰਗੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਵੇਖਹੁ ਏਹੁ ਨਿਆਉ ॥ ੨ ॥ ਮਹਲਾ ੨ ॥ ਨਾਲ ਇਆਣੇ ਦੋਸਤੀ ਕਦੇ ਨ ਆਵੈ ਰਾਸਿ ॥ ਜੇਹਾ ਜਾਣੈ ਤੇਹੋ ਵਰਤੈ ਵੇਖਹੁ ਕੋ ਨਿਰਜਾਸਿ ॥ ਵਸਤੂ ਅੰਦਰਿ ਵਸਤੁ ਸਮਾਵੈ ਦੂਜੀ ਹੋਵੈ ਪਾਸਿ ॥ ਸਾਹਿਬ ਸੇਤੀ ਹੁਕਮੁ ਨ ਚਲੈ ਕਹੀ ਬਣੈ ਅਰਦਾਸਿ ॥ ਕੂੜਿ ਕਮਾਣੈ ਕੂੜੋ ਹੋਵੈ ਨਾਨਕ ਸਿਫਤਿ ਵਿਗਾਸਿ ॥ ੩ ॥ ਮਹਲਾ ੨ ॥ ਨਾਲਿ ਇਆਣੇ ਦੋਸਤੀ ਵਡਾਰੂ ਸਿਉ ਨੇਹੁ ॥ ਪਾਣੀ ਅੰਦਰਿ ਲੀਕ ਜਿਉ ਤਿਸਦਾ ਥਾਉ ਨ ਥੇਹੁ ॥ ੪ ॥ ਮਹਲਾ ੨ ॥ ਹੋਇ ਇਆਣਾ ਕਰੇ ਕੰਮੁ ਆਣਿ ਨ ਸਕੈ ਰਾਸਿ ॥ ਜੇ ਇਕ ਅਧ ਚੰਗੀ ਕਰੇ ਦੂਜੀ ਭੀ ਵੇਰਾਸਿ ॥ ੫ ॥ ਪਉੜੀ ॥ ਚਾਕਰੁ ਲਗੈ ਚਾਕਰੀ ਜੇ ਚਲੈ ਖਸਮੈ ਭਾਇ ॥ ਹੁਰਮਤਿ ਤਿਸਨੋ ਅਗਲੀ ਓਹੁ ਵਜਹੁ ਭਿ ਦੂਣਾ ਖਾਇ ॥ ਖਸਮੈ ਕਰੇ ਬਰਾਬਰੀ ਫਿਰਿ ਗੈਰਤਿ ਅੰਦਰਿ ਪਾਇ ॥ ਵਜਹੁ ਗਵਾਏ ਅਗਲਾ ਮੁਹੇ ਮੁਹਿ ਪਾਣਾ ਖਾਇ ॥ ਜਿਸਦਾ ਦਿਤਾ ਖਾਵਣਾ ਤਿਸੁ ਕਹੀਐ ਸਾਬਾਸਿ ॥ ਨਾਨਕ ਹੁਕਮੁ ਨ ਚਲਈ ਨਾਲਿ ਖਸਮ ਚਲੈ ਅਰਦਾਸਿ ॥ ੨੨ ॥

(١) سلوڪ محلا دوجا.

هي پؤڙي ۽ مٿين معنئي تي چيل آهي ۽ ساڳي
ڪوره انگد صاحب جن جا رچيل سلوڪ سري گرو
ارجن ديو پؤڙيءَ سان ملائي ڇڏيا آهن.

(نوڪر کي هٺ نه ڪرڻ گهرجي.)

چاڪرُ لڳي چاڪري، پالي ڪارِبِ واد
ڳالا ڪري ڪٿيريا، خصم نه پاتي ساد

ارٿ :- جيڪڏهن نوڪر نوڪري [illegible]
نوڪري ڪري ۽ ان سان گڏ ٻئي نوڪري [illegible]

گورو نانڪ صاحب جن فرمائين ٿا ته منهنجو سلام توڙي جواب
ٻئي ڪوڙيون ڳالهيون آهن ۽ انهن ڪرڻ وارو ڪٿي به
جاءِ نه پائيندو (ڀاو- ڪٿي به منهنجي عزت نه ملندي.)

پؤڙي (۲۱)

(پرماتما کي ياد ڪجي ۽ ڪو به بُرو ڪم نه ڪجي.)

چِتِ سيوِئِي سُکُ پائيئي، سو صاحِبُ سدا سماليئي
جِتُ ڪيتا پائيئي آپڻا، سا گهالَ بُري ڪِئُ گهاليئي

أرت:- جنهن پرماتما جي سيوا ڪري سُک پائجي، سو صاحب سدائين ياد ڪرڻ گهرجي. اهڙو برو ڪم ڇو ڪجي، جنهنڪري انهيءَ ڪيتو لوڙڻو پوي. [گهال = ڪمائي]

مَندا مُول نه ڪيچئي، دي لمي نَدرِ نهاليئي
جِئُ صاحِب نالِ نه هاريئي، تيوَ ڍاپا ڍاليئي

أرت:- بڇڙا ڪرم بلڪل نه ڪجن، پر ڊگهي نظر ڪري ڏسجي يعني دورانديشي ڪجي. اهڙو داوُ اهلائجي يعني اهڙو ڪم ڪجي، جنهن صاحب وٽ هارائڻو نه وڃجي، يعني صاحب جي دربار ۾ شرمندو ٿي نه وڃجي.

ڪِڇُ لاهي اُپرِ گهاليئي.

أرت:- ڪجهه فائدي لاءِ محنت ڪرڻ گهرجي. [لاهو = فائدو.]

ਸਲੋਕੁ ਮਹਲਾ ੨

ਚਾਕਰੁ ਲਗੈ ਚਾਕਰੀ ਨਾਲੇ ਗਾਰਬੁ ਵਾਦੁ॥ ਗਲਾ ਕਰੇ ਘਣੇਰੀਆ
ਖਸਮ ਨ ਪਾਏ ਸਾਦੁ ॥ ਆਪੁ ਗਵਾਇ ਸੇਵਾ ਕਰੇ ਤਾ ਕਿ
ਮਾਨੁ ॥ ਨਾਨਕ ਜਿਸਨੋ ਲਗਾ ਤਿਸੁ ਮਿਲੈ

۽ ڪاهي ٿي وڃين، ۽ سندن ساري ٻوڪر اُجاڙ ڪري ڇڏين. تڏهن توکي ڪو خيال نه ٿيو ته انهن جي قوت تي اِت ٿيندو ڏيان؟ ويچارن غريبن جي رڙ تي به ڪو قياس ڪيو. هيئنر توکي پنهنجي ڪرمن جو حساب ڏيڻو آهي. غريبن جي آه تنهنجي هٿن کي ماريو آهي. هي دنيا، جنهن لاءِ تو پرماتما جي ڏس وساري آهي، جنهن کي ڪوڙي ته ڪوڙي ۽ تڪليف آڏو اهڙس ته اُها صبر ساڻ سهي. روئڻ پٽڻ مان ڇا ورندو. جيڪي پرماتما ڪري ٿو، سو سڀ لوڪن جي ڀلي لاءِ آهي. تنهنڪري مورک کي گهرجي ته سڀ ڏک سک ڪري ڄاڻي ۽ انهن سڀني ۾ به ڪا حڪمت آهي. جيڪي سدائين پرماتما کي ياد ڪرڻ گهرجي ۽ ڪو به برو ڪم نه ڪرڻ گهرجي، جو ته مورک ڪم جو اسين ڪريون ٿا، تنهنجو حساب ايشور وٽ ڏيڻو آهي. هي حمق، تنهنڪري ڪرڻ جهڙي ڳالهه.”

صاحب الهيءَ پرسنگ تي هيٺين پؤڙي اُچاري ۽ سري گورو ارجن ديو ۽ سري گورو انگد ديو جا رچيل (٢) سلوڪ سالڪي ۾ مضمون تي پرماڻ طرح ملائي ڇڏيا آهن، جنهن سڪيا آهي ته سچي عاشقي اُها آهي، جنهن ۾ دنيوت نه آهي ۽ سچو پرماتما جو چاڪر اهو آهي، جو مالڪ ساڻ سدائين ڏسو ڏهي ماڻي ۽ ڪڏهن اُهو جواب نه ڏئي.

نوٽ:- هيءَ اُها پؤڙي آهي جا ڀائي جوڌي کنڌؤر صاحب ۾ ڪ رات امرت ويلي ويلي اُچاري، جڏهن ٻڌندي ئي ڀائي لهڻي کي ويراڳ اچي ويو ۽ هن

ڪرڻ واسطي سورج گرهڻ ڏينهن ڪُرڪيتر ۾ آيا ۽ ڏاڍو ۽ پيرن پنڊتن سان گفتگو ڪيائون. اُتي اُنهن کي اڪال پرک جي اُپاشنا جو اُپديش ڏيئي دهلي روانا ٿيا. جمنا جي ڪنڌي تي سرڪاري باغ ۾ اچي منزل ڪيائون جتي ڀائي مردانو رباب وڄائڻ لڳو ۽ صاحب شبد اُچارڻ لڳا. انهيءَ باغ جي وڇڙو ڇانو ڪيئي ۾ بادشاه جو هاٿي اوچتو مري ويو. تنهن تي پيلوان کي ڏاڍو خيال ٿي ويٺو ته هاڻي ته بادشاه مون تي ڏاڍو ڏمربو ۽ مون کي چوندو ته تنهنجي غفلت ڪري ئي اوچتو هي منهنجو پيارو هاٿي مري ويو آهي، تنهنڪري تون هاڻي موقوف آهين. اهو خيال ڪندي پوءِ هو اچي رڙ ۾ ڇٽڪيو ۽ بس ئي نه ڪري. هو صاحبن وٽ لنگهي ويو ۽ سائين پنهنجو حال وڃي اوريائين. صاحبن هن شخص کي پرڀوءَ ڏي ڏسڻ لاءِ فرمايو ته:-

”نه رزق دست آ کسي، ہمارا ايک آس وسي
آست ايک دِکر ڪُٽي، ايک ڏؤئي، ايک ڏؤئي.“

[مانجهه کي وار سلوک (٥) پؤڙي (١٣)]

ارٿ:- رزق ڪنهن ماڻهوءَ جي هٿ ۾ نه آهي. سڀني جو تو هڪڙي ۾ ئي آسرو آهي. تون هڪڙوئي آهين، ٻيو ڪير آهي؟ هڪڙوئي تون هڪڙوئي تون.

پيلوان ۽ سنڌس ڪٽنب جا ڀاتي صاحبن کي پيرين پيا ۽ وينتي ڪيائون ته ”مهرباني ڪري هي مئل هاٿي اسان کي جيئاري ڏيو.“ گورو صاحبن فرمايو ته ”هي پيلوان، ڪالهه ته تون الله جي گهوڙي تي ... انهي ۽ ساڳئي هاٿيءَ سان ويچارن غريبن جي ...

... آپڻ هٿي آپڻا، آپي هي ڪاج سوارئي .

ارٿ :- پنهنجو ڪم پنهنجي هٿن سان سنواري وٺجي .

سکيا .

پؤڙي (۲۰) جي سلوڪ (۱) ۾ صاحبن سخت ڪؤڙن و چئن کي ننديو آهي ۽ سلوڪ (۲) ۾ پاکنڊي ننديل آهن ۽ سچن بي پرواه سڄڻن جي سو پيا ڏيکاريل آهي . پؤڙي ۾ سکيا آهي تہ ساري جڳت جو ڪرتا ڌار ڪ پرماتما آهي ۽ جو آيو آهي، سو اوس موٽي ويندو . هر ڪنهن کي واجب آهي تہ پرماتما کي ڌيان ۾ رکي ساري پنهنجو جنم سنواري .

ਸਲੋਕੁ ਮਹਲਾ ੨

ਏਹ ਕਿਨੇਹੀ ਆਸਕੀ ਦੂਜੈ ਲਗੈ ਜਾਇ ॥ ਨਾਨਕ ਆਸਕੁ ਕਾਂਢੀਐ ਸਦਹੀ ਰਹੈ ਸਮਾਇ ॥ ਚੰਗੈ ਚੰਗਾ ਕਰਿ ਮੰਨੇ ਮੰਦੈ ਮੰਦਾ ਹੋਇ ॥ ਆਸਕੁ ਏਹੁ ਨ ਆਖੀਐ ਜਿ ਲੇਖੈ ਵਰਤੈ ਸੋਇ ॥ ੧ ॥ ਮਹਲਾ ੨ ॥ ਸਲਾਮੁ ਜਬਾਬੁ ਦੋਵੈ ਕਰੇ ਮੁੰਢਹੁ ਘੁਥਾ ਜਾਇ ॥ ਨਾਨਕ ਦੋਵੈ ਕੂੜੀਆ ਥਾਇ ਨ ਕਾਈ ਪਾਇ ॥ ੨ ॥ ਪਉੜੀ ॥ ਜਿਤੁ ਸੇਵਿਐ ਸੁਖੁ ਪਾਈਐ ਸੋ ਸਾਹਿਬੁ ਸਦਾ ਸਮਾਲੀਐ ॥ ਜਿਤੁ ਕੀਤਾ ਪਾਈਐ ਆਪਣਾ ਸਾ ਘਾਲ ਬੁਰੀ ਕਿਉ ਘਾਲੀਐ ॥ ਮੰਦਾ ਮੂਲਿ ਨ ਕੀਚਈ ਦੇ ਲੰਮੀ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲੀਐ॥ ਜਿਉ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲਿ ਨ ਹਾਰੀਐ ਤੇਵੇਹਾ ਪਾਸਾ ਢਾਲੀਐ ॥ ਕਿਛੁ ਲਾਹੇ ਉਪਰਿ ਘਾਲੀਐ ॥ ੨੧ ॥

پائي سردوا سنگهہ جي ٽيڪا ۾ لکيل آهي تہ سري گورو نانڪ صاحب جن کي ڏيهن سلطان پور ۾ آڪار ڪندا رها . پوءِ "ويٺي" ندي ۾ تبي ڏئي نڪار جو درسن پائي تيوگن تي لڪتا . جڳت جي اڌار

پؤڙي (۲۰)

(جڳت جي ڪرڻ هار کي نہ وسارجي.)

آپي ھي ڪرڻا ڪيئو، ڪل آپي ھي تي ڌاريئي
ديکھي ڪيتا آپڻا، ڌر ڪچي پڪي سارِيئي

ارٿ:- ھي واھگورو! تو پاڻھين رچنا ڪري اُنھئ ۾ ڪلا يعني جوت رکي آھي. جيئن روپي ڪچيون پڪيون سارين ڌاري يعني استاپن ڪري، تون ٻنھني جي رچنا پاڻ ئي ويٺو ڏسين.

جو آئيا سو چلسي، سڀ ڪوئي آئي واريئي
جسڪي جيئہ پراڻ ھہ، ڪيئہ صاحب منھ وساريئي

ارٿ:- جو ھن سنسار ۾ آيو آھي، سو سڀڪو پنھنجي واري تي ھليو ويندو. جنھن صاحب جو جيئہ پران ڏنل آھي، تنھنکي من مان ڇو وسارڻ گھرجي؟

پرمان:- "راڻا راءِ نہ ڪو رھئي، رنگ نہ تنگ فقير
واري آپو آپڻي، ڪوءِ نہ بنڌي ڌير."

[دکڻي اونڪار محلا پهلا پؤڙي (۴۴).]

جنھنجو مطلب آھي تہ راجا، راڻو، غريب، امير، فقير ڪوبہ ھن دنيا ۾ نہ رھندو. سڀڪو پنھنجي پنھنجي واري تي ھن دنيا مان اڏامندو؛ ڪال جي اڳيان ڪوبہ ڌيرج ٻڌي نہ سگھندو. (پاؤ- انھيءَ مھل ڌيرج ڇڏائي ويندو؛ سڀڪو ڇپ ۾ پيو ڏڪندو). [راءِ = راجڪنور، واءِ عھد يا شھزادو. رنگ = رنڪ، ڪنگال، غريب. تنگ = تونگر = شاھوڪار، امير. ڌير = ڌيرج.]

رنگ هسي رنگ رووي، ڇپ ڇپي ڪري ڇڏي
پرواهه نانهي ڪنهن کيري، پاڻ سڀني ناهه

ارٿ:- پرماتما جي شبد ۾ ڪيترين مرڪن ايا، رنگ ڀيا ۽ ڪيترين مات ۾ اچيو وڃن. انهن کي سڀني ڳالهي ڪان سواءِ هٿي ڪنهن جي پرواهه نه آهي. [ڪيري = جي، ناهه = مالڪ، سوامي.]

دروات اپر خرچ منڪا، جهڙي ديٺ تر ڪاهه
ديوان ايڪو قلم ايڪا، هما تما ميلُ
درلئي ايڪا پيڙ ڇٽي، ناڪا چڙ ديلُ.

ارٿ:- پرماتما جي دروازي تان (سڀڪار روپي) وان لاهه (نام روپي) خرچ پئي ٿا ۽ جڏهن پرمسٽور ڏئين ٿو، تڏهن ڪائين ٿا. (انهن جي نظر ۾ پرماتما جي) درباز ڪڙي آهي ۽ سڀني حڪم روپي قلم به ڪڙوئي آهي، سڀر جيڪي "مان" ۽ "تون" ۾ ممل ڪن ٿا يعني اهتا ۽ ممتا جا جنال رکن ٿا، انهن کان سري گورو نانڪ صاحب جن فرمائن ٿا ته درگاهه ۾ سڀ لکو ورتو ويندو، اهڙي طرح جيئن ترن مان تيل سڙي ڪڍيو آهي.

پرماڻ:- "ڪرمي آپو آپڻي آپي پڇتائي
عزرائيل فرشتا، تل پيڙي گهاڻي."

[ڳوڙي کي وار (١) نوڙي (٢٧) محلا (٥).]

يعني پنهنجن جيون کي پنهنجي ڪرمن تي پڇتائڻو پوندو ۽ فرشتو عزرائيل کين ائين پيڙيندو، جيئن تر ۾ پيڙيا آهن.

(٢) محلا پهلا

(سنتن ۽ پاکنڊين جي پيٽ .)

آنڌر هه جهوٺي پنج پاپ، دنيا آنڌر فئل
اٺ سٺ تيرٿ جي ناوهه، اُترئ ناهي ميل

ارٿ :- جي اندر جا جوٺا آهن ۽ پاپران دنيا ۾ پاڄ يعني ملمع ڪري وڏو وستار ڪن ٿا يعني پاڻکي مشهور ڪن ٿا، اهڙا ڪپٽي ماڻهو، جي اٺهٺ تيرٿن تي وڃي اشنان ڪن، تڏهن ۾ سندن من جي پاپن روپي ميل نه لهندي. [پنج پاڄ يعني ملمع. فئل = پسارو، وستار.]

پرماڻ :- " جيٺهه مٺلي پاپر هه نرمل
پاپر هه نرمل جيٺهه ته مٺلي، تني جنم جوئي هارئا. "

[انند صاحب پؤڙي (١٩)]

يعني جي پرش آندر ۾ اشڌ ۽ پاپر شڌ آهن، هائو، جي پاپران شڌ آهن، پر جنهجو اندر اشڌ آهي، تن هي مانڪا جنم جؤا ۾ هاريو آهي.

جن پٽ آندر پاهر گدڙ، تي ڀلي سنسار
تن نيهه لگا رب سيٺي، ديکني ويچار

ارٿ :- پر جي (سنت جن) اندران ٻت پورين ٿا ۽ پاپران گودڙيون ڍڪين ٿا، اُهي سنسار ۾ چڱا پرش آهن. (ڀاو- اندر ۾ سنت جن شڀ ڪرمي آهن- اُنهن جو هردو ڪومل آهي، اُهي ديال، ڪميا وان ۽ نمرتا وارا آهن ۽ پاپران غريبي ويس رکن ٿا ۽ ڪلا ڌاري ٿي پنهنجي ڪلا جي ڪا لکا نه ٿا چاڙائين). انهن کي پرماتما جي ماڻ جو نيهن لڳو پيو آهي ۽ سدائين اُنهنکي پرماتما جي درسن جو ويچار آهي.
[رب = پرماتما.]

(ڪوڙن وچن ٻوليندڙ جو حال .)

نانڪ ڦِڪي ٻولئي ، تن مَنُ ڦِڪا ٿيءِ
ڦِڪو ڦِڪا سديئي ، ڦِڪي ڦِڪي سوءِ

ارٿ :- سري گورو نانڪ صاحب جن فرمائين ٿا تہ ڪوڙي ڳالهائڻ ڪري تن من سڀ ڦِڪو ٿئي ٿو يعني خراب ٿئي ٿو . ڪوڙي وچن ٻوليندڙ کي سڀڪو خراب سڏي ٿو ۽ ڪوڙي ڳالهائڻ واري جي سوڀيا خراب ٿي ٿئي .
[ڦِڪي = ڪوڙي . ڦِڪو = ڪوڙا وچن ٻوليندڙ . ڦِڪا = بيڪار، خراب . سديئي = ڪوٺجي ٿو . سوءِ = سوڀيا .]

ڦِڪا درگهہ سٽيئي ، مُهہ ٿُڪا ڦِڪي پاءِ
ڦِڪا مورک آکيئي ، پاڻا لهي سزاءِ .

ارٿ :- ڪوڙي ڳالهائڻ واري کي درگاهہ ۾ ڦٽو ڪن ٿا يعني ڪڍي ڇڏين ٿا ۽ ڪوڙي ڳالهائڻ واري کي منهن ۾ ٿُڪون ٿيون پون يعني اُن کي سڀڪو ڌڪاري . ڪوڙي ڳالهائڻ وارو مورک چوڻ ۾ اچي ٿو ۽ موچڙن جي مار ملس ٿي . [سٽيئي = ڦٽو ڪن . پاڻا = جتيون .]

پرماڻ :- اِڪُ ڦِڪا نا ڳالاءِ ، سڀنا مَيِ سچا ڌڻي " .
هيئاءُ نہ ڪٺهي ڍاهہ ، مانڪ سڀ امولوي .
[فريد صاحب جو سلوڪ (١٢٩)]

جنهنجو ارٿ آهي تہ ڪنهن سان ڪوڙو نہ ڳالهاءِ جو سڀني ۾ سچو ڌڻي ويٺو آهي . ڪنهنجي دل نہ ڪاهہ ، ڇاڪاڻ تہ سڀني هردا امولڪ مانڪ آهن .

پؤڙيءَ ۾ سکيا آهي ته هر ڪنهن جيو کي پرماتما ياد ڪرڻ گهرجي. ڪرپ مؤر ته ڪرڻ گهرجي ۽ نه ڪنهنکي ممند و چوڻ گهرجي. مورکن سان وهنوار بلڪل اجوڳو آهي.

ਸਲੋਕੁ ੧

ਨਾਨਕ ਫਿਕੈ ਬੋਲਿਐ ਤਨੁ ਮਨੁ ਫਿਕਾ ਹੋਇ ॥ ਫਿਕੋ ਫਿਕਾ ਸਦੀਐ ਫਿਕੇ ਫਿਕੀ ਸੋਇ ॥ ਫਿਕਾ ਦਰਗਹ ਸਟੀਐ ਮੁਹਿ ਥੁਕਾ ਫਿਕੇ ਪਾਇ ॥ ਫਿਕਾ ਮੂਰਖੁ ਆਖੀਐ ਪਾਣਾ ਲਹੈ ਸਜਾਇ ॥੧॥ ਮਃ ੧ ॥ ਅੰਦਰਹੁ ਝੂਠੇ ਪੈਜ ਬਾਹਰਿ ਦੁਨੀਆ ਅੰਦਰਿ ਫੈਲੁ ॥ ਅਠਸਠਿ ਤੀਰਥ ਜੇ ਨਾਵਹਿ ਉਤਰੈ ਨਾਹੀ ਮੈਲੁ ॥ ਜਿਨ ਪਟੁ ਅੰਦਰਿ ਬਾਹਰਿ ਗੁਦੜੁ ਤੇ ਭਲੇ ਸੰਸਾਰਿ ॥ ਤਿਨ ਨੇਹੁ ਲਗਾ ਰਬ ਸੇਤੀ ਦੇਖਨੇ ਵੀਚਾਰਿ ॥ ਰੰਗਿ ਹਸਹਿ ਰੰਗਿ ਰੋਵਹਿ ਚੁਪ ਭੀ ਕਰਿ ਜਾਹਿ ॥ ਪਰਵਾਹ ਨਾਹੀ ਕਿਸੈ ਕੇਰੀ ਬਾਝੁ ਸਚੇ ਨਾਹ ॥ ਦਰਿ ਵਾਟ ਉਪਰਿ ਖਰਚੁ ਮੰਗਾ ਜਬੈ ਦੇਇ ਤ ਖਾਹਿ ॥ ਦੀਬਾਨੁ ਏਕੋ ਕਲਮ ਏਕਾ ਹਮਾ ਤੁਮਾ ਮੇਲੁ ॥ ਦਰਿ ਲਏ ਲੇਖਾ ਪੀੜਿ ਛੁਟੈ ਨਾਨਕਾ ਜਿਉ ਤੇਲੁ ॥ ੨ ॥ ਪਉੜੀ ॥ ਆਪੇ ਹੀ ਕਰਣਾ ਕੀਓ ਕਲ ਆਪੇ ਹੀ ਤੈ ਧਾਰੀਐ ॥ ਦੇਖਹਿ ਕੀਤਾ ਆਪਣਾ ਧਰਿ ਕਚੀ ਪਕੀ ਸਾਰੀਐ ॥ ਜੋ ਆਇਆ ਸੋ ਚਲਸੀ ਸਭੁ ਕੋਈ ਆਈ ਵਾਰੀਐ ॥ ਜਿਸ ਕੇ ਜੀਅ ਪਰਾਣ ਹਹਿ ਕਿਉ ਸਾਹਿਬੁ ਮਨਹੁ ਵਿਸਾਰੀਐ ॥ ਆਪਣ ਹਥੀ ਆਪਣਾ ਆਪੇਹੀ ਕਾਜੁ ਸਵਾਰੀਐ ॥੨੦॥

(١) سلوڪ محلا پهريون

صاحبن جو اپديش جتي ۽ پنڊت سڄي بلڪل ڪوڙا وچن بولڻ لڳا؛ ته تون بالڪ آهين. تون ڇا ڄاڻين جو اسان سان سوال جواب تو ڪرين. صاحبن تنهن تي فرمايو:-

(٢) مِلي آسنتُ مَشَتِ ڪرِ رهنئِي.
[مشت = مان.
[راڳُ گوڙ سري ڪبير جي شبد (١)]

جنهن جو ارت آهي ته جيڪي هين موڙ ڪري ملي ته مان ڪري ويهجي ٿو جو جيڪي هين هن سان گڏجڪو ڪجي ته نقصان پهچندو.

سکيا.

هن ٻوڙيءَ جي (١) سلوڪ ۾ ڏيکاريل آهي ته آن مها پوتر آهي، آهو ڪنهن جي چهڙ سان اپوتر ٿي نه ٿو سگهي. مليندا جيڪا آهي، سا هن جيو جي سرير ۾ آهي، جنهن ۾ اندر وچڙ ڪالهوءَ آهو پوتر آن ٿري وشٽا ٿبو پوي. پاهرئين اشنان ڪرڻ سان من جي نسچي پوترتا حاصل ٿي نه ٿي سگهي. جي جيو نام جپڻ ڪانسواءِ ڪاڏو کائين ٿا، آهي مها دوشي آهن. سلوڪ (٢) گورو صاحبن آهن پاکنڊي سنياسين کي چيو آهي، جنهن جو خيال هو ته صاحب گرهستي تي سکيا ڏيڻ جا آڌڪاري نه آهن. صاحبن گرهست آشرم ۾ ناري يعني استري ذات جي تعريف ڪئي آهي. ساري پيدائش ناريءَ دواران ئي آهي. راجا ۽ مها پرش به ناريءَ مان پيدا ٿين ٿا. ناريءَ کانسواءِ ڪو به پيدا نه ٿيو آهي. هر ڪنهن کي جي پنهنجي استري نه آهي ۽ ڏيئي نه آهي ته پيڻ هولديس ۽ جي پيڻ نه هولديس ته ماءُ ضرور. ناريءَ بدا فلاط اهو پرماتما اڄولي آهي. بيا سڀ ناريءَ جي پيدائش آهن. پوتر مسعي آهي آهن، جي پرماتما کي سديو ساراهين ٿا.

ارٿ :- جڏهين هن جڳت ۾ رهڻو ئي نه آهي، تڏهين جو هٺ ۾ پئڪاجي. اڪر پڙهي (يعني وديا پڙهي) اُن مان (اها سکيا) سمجهڻ گهرجي ته ڪنهنکي ۾ ٻرو نه چئاجي.
[گارب = هٺ. هنڌ يئي = پئڪاجي.]

پرماڻ :- "ڪها نر گربس ٿوري بات

من دس ناج ٽڪا[1] چار[2] گانٺي[3]، اڏي[4] ٽيڍو جات

اڪ رهاءُ

ٻهت پرتاپ گانئه[5] سؤ پائي، دُءِ لکه ٽڪا برات[6]

دِوَس چار ڪي ڪَرهُ صاحبي[7]، جئسي بن هر پات

نا ڪو ڏُو لئي آئو اِهُ ڏن، نا ڪو ڏُو لئي جات

راون هون تي اَڌڪ ڇترپت، کِن مهه گئي بلات[8]."

[سارنگ سري ڪبير جي شبد (١)]

موڙ ڪئي ڏال نه اُجهيئي.

ارٿ :- موڙڪه سان ڪڏهين تڪرار نه ڪاجي.
[اجهيئي = تڪرار ڪاجي.]

پرماڻ :- (١) "موڙکُه هوويئي سوسُٺي، موڙکه ڪا ڪهڻا."

[رامڪلي ڪي وار (١) پؤڙي (١٣) سلوڪ محلا (٣) نمبر (١)]

جنهنجو ارٿ آهي ته جيڪو موڙکه آهي سو ئي موڙکه جي ڳالهه ٻڌي ٿو.

١- ڏهه مڻ؛ ٢- اناج؛ ٣- روپيا؛ ٤- مغروريءَ سان؛ ٥- ڳوٺ؛ ٦- آمدني؛ ٧- ساوا پن؛ ٨- ناس ٿي.

ارٿ:- استريءَ مان ئي استري پيدا ٿي ٿئي. استريءَ بنا ڪو به پيدا ٿيو آهي. سري گورو نانڪ صاحب جن فرمائين ٿا ته استريءَ کان سواءِ هڪ اڪو سچو واهگورو آهي.

جِتُ مُکِ سدا سالاهيئي، ڀاڳا رَتي چارِ
نانڪ تي مُکِ اوجلي، تِتُ سچي دربارِ.

ارٿ:- جنهن جي مُنهن مان سدائين واهگوروءَ جي سارام ٿئي ٿي، اهو ڀاڳوارو ۽ سندر آهي يا انهيءَ ڀاڳ جي رتي سندر آهي. سري گورو نانڪ صاحب جن فرمائين ٿا ته انهيءَ نام جپڻ واريءَ جو مُنهن سچي پرماتما جي دربار ۾ اُجلو ٿئي ٿو. [چار = سندر.]

پؤڙي (١٩)

(سڀڪو پنهنجن ڪرمن جو ڦل ٿو ڀوڳي.)

سڀُڪو آکي آپڻا، جِسُ ناهي سو چُڻِ ڪڍيئي
ڪيتا آپو آپڻا، آپهي ليکا سنڍيئي

ارٿ:- هي پرميشر! سڀڪو توکي پنهنجو ڪري سڏي ٿو، جنهن جو تون نه آهين يعني جو توکي پنهنجو ڪري نه ٿو سمجهي، انهيءَ کي تون جهوني ٻاهر ڪڍين ٿو (يعني ٻالڪان ٻاهر ڪرين ٿو). سڀڪنهن کي پنهنجي ڪرمن جو ليکو پاڻ ئي ڏيڻو آهي. [سنڍيئي = پرکو، ڏيڻو، سوجهو.]

پرماڻ:- "جيسا ڪري سو تيسا پائي."

[راڳ گوڙي اشٽپديا محلا (٥) گهر (٢) ٢٢٩.]

دم انت ڏکي، تا ڪانت ڪاريه منڊيئي
سند آکيئي، ٻِوَ آکُر اهو ٻجهيئي

(٢) محلا پهلا

اُٿانڪا:- ڪئين جتي ستي ۽ پاکنڊي لوڪ صاحبن کي ڇڏڻ لڳا تہ اوهين گرهستي ٿي اسان کي اُپديش ڪريو ٿا. اسين جتي پرش تياڳي آهيون، اوهين سنسار ۾ گرفتار آهيو، ڇو جو جنهن کي ۾ ڀنڊ يعني استري آهي، اُتي ڀنڊي هلندي اچي. صاحبن تنهنتي هيٺيون سلوڪ فرمايو، جنهن ۾ اُپديش ڏنائون تہ استريءَ کي نندڻ بلڪل اجو آهي:-

ڀنڊِ جميئي ڀنڊِ نميئي، ڀنڊِ منگڻُ ويآهُ
ڀنڊهُ هووي دوستي، ڀنڊهُ چلئي راهُ

ارٿ:- استريءَ جي پيٽ اندر هي جيو ٿئي ٿو، استريءَ سان ئي پالڪ جنم وٺي ٿو ۽ استريءَ سان ئي مڱڻو ۽ وهانءُ ٿئيس ٿو. استريءَ سان ئي ماڻهوءَ جي محبت ٿئي ٿي ۽ استريءَ سان ئي سنسار جي ورتڻ هلي ٿي. [ڀنڊ = اکري معنيٰ ٿانو، استري. نميئي = ٻڌجي ٿو، ٿئي ٿو. راهُ = ورتڻ.]

ڀنڊِ مُئا ڀنڊِ ڀاليئي، ڀنڊِ هووي ٻنڌانُ
سو ڪيُ منداآکيئي، جِتُ جمهِ راجانُ

ارٿ:- جي اڳين استري مري وڃي تہ (ٻيءَ) استريءَ جي ڳولا ٿي ڪجي ۽ استريءَ جي ڪري ئي سنبنڌين سان ميلاپ ٿئي ٿو. اُنهيءَ استريءَ کي ڇو ٻرو چئجي، جنهن مان راجا (آدڪ) ڄمن ٿا. [ڀاليئي = ڳولجي؛ راجان = راجا آدڪ.]

ڀنڊهُ هي ڀنڊُ اُوپجئي، ڀنڊئي ٻاجهہ نہ ڪوءِ
نانڪ ڀنڊئي ٻاهرا، ايڪو سچا سوءِ

تنهن وقت لوڪ گندي ٻانس جي ڪري مٿس ٿڪون ڦٽيون ڪن ٿا.)

پرماڻ:- ”روپ ڏوپ سوڳنڌ ڀا، ڪاپڙ ڀوڳاڊ
ملت سڌڪ ڀاپشت ٿن، هوئي ڏرڪاد.“
[بلاول محلا (٥) شبد (٣٨)]

جنهنجو ارٿ آهي ته روپ، واس، سڳنڌ يون، ڪپڙا ۽ پدارٿ هن پاپي ٿن سان ملي گندا ٿين ٿا.

جت مکه نام نه اوچره، ٻن ناوئي رس ڪاهه
نانڪ ايوئي جا ڻيئي، تت مکه ٿڪا پاهه.

ارٿ:- سري گورو نانڪ صاحب جن فرمائن ٿا ته جنهن مکه سان نام نه ٿو اچارجي ۽ انجي جڳهه ٻيا ان کائجي ٿو، انهي مٺهن تي ٿڪون ٻونديون. (ڀاو- اهڙو جمو ڌڪار جو لائق آهي.) [رس = ان؛ تت = تنهن.]

پرماڻ:- (١) ”ڌرگه ڌرگه کائڻا، ڌرگه ڌرگه سوئڻا،
ڌرگه ڌرگه ڪاپڙ انگ چڙائڻا
ڌرگ سرير ڪٽنب سمت سڻه، جت هڻ خصم نه پائڻا
ٻوڙي جڙ ڪي ڦرهاٿ نه آوئي، اڪلا جنم گوائڻا.“
[بلاول محلا (٣) شبد (١)]

جنهنجو مطلب آهي ته جڳڏهن ڪي جيو مالڪ کي نه ٿو پراپت ڪري ته هنجو کائڻ، سمهڻ، ڪپڙا انگن تي پهرڻ، سڀ ڌڪار جا لائق آهن. اهڙو شخص سرير سميت ۽ ڪٽنب سوڌو ڌڪار جو لائق آهي. جڏهن هنکا جنم روپي ڏاڪڻ هٿان وڃي ٿي، تڏهن مها سنڌر مانکه جنم اجايو وڃي ٿو.

ارٿ :- (چڱيءَ طرح هٿ پير ڌوئي) پوتر ٿي ھي جيو پوڄن ڪي ڪائڻ لڳو ۽ سلوڪ پڙهڻ لڳو. (پوءِ اهو ڪاڏو پيٽ مان نڪرڻ بعد) گندي جاءِ تي ڦٽو ڪيو وڃي ٿو، (ڇڏو تہ) اهو دوش ڪنهنکي لڳو؟ [جيويا == ڪاڏو، ڪهڻي جائي گندو استان، دوکہ == پاپ.]

اَنُ ديوتا پاڻِي ديوتا بئسنتَر ديوتا لوُڻُ
پنجوان پائئا گهرتُ، ٿا هوئا پاڪ پوتُ

ارٿ :- اَن ديوتا روُپ آهي يعني پوتر آهي، پاڻي پوتر آهي، آگني پوتر آهي، لوڻ پوتر آهي ۽ پنجون گيهہ (بہ پوتر آهي)، جنهن جي وجهڻ سان پوڄن پوتر ٿئي ٿو. [ديوتا == ديوتا روپ يعني پوتر، پاڪ == پوڄن ۽ پوت == پوتر، گهرت == گيهہ.]

پرماڻ :- " آدِ پرکہ تي هوءِ آدادِ
جپيئي نامُ اَن ڪئي ساد."

[راڳ گونڊ سري ڪبير جي شبد (۱۱)]

ارٿ :- آد پرکہ پرماتما اَن وغيره پيدا ڪيو آهي. اَن جو سواد وني نام جپجي ٿو. (ياو- جيڪڏهين اَن نہ کائجي تہ پرماتما جو پڄن ڪٿان ٿي سگهي ۽ تنهنڪري اَن نندڻ نہ گهرجي. اهو مهاپوتر آهي. اُنکي پرماتما جي هڪ دات سمجهي کائڻ گهرجي.)

پاپِي سِيُرِ تَنُ گَڏُ ٿا، ٿُڪا پئيئا تِتُ

ارٿ :- جڏهين (اهو پوتر پوڄن) هن پاپي تن سان وڃي گڏجي ٿو، تڏهين مٿس ٿڪون پون ٿيون. (ياو- پوڄن پيٽ ۾ پوڻ کان پوءِ جنهن وقت وشٽا ٿي نڪري ٿو،

کي ڇؤنکي ۽ ويھي ٻوڃڻ ورتا ٿيندڙ. صاحبن کي ڏسي اھي پڇڻ لڳا تہ اِھالجو ڪھڙو مقصد آھي؟ صاحب ترمات ۾ رھيا. اُن مھل ھڪ ٻرھمڻ ٻرش صاحبن کي ٻوڃڻ ڪاڻ لاءِ ڏاڍو، جو صاحبن سري واھگورو جو نام اُچاري ڪاڍو. تنھنتي ھڪ ڀڳت اھي مثيو ۽ چوڻ لڳو "ھي ساڌو، اوھانکي ٻوڃڻ ائين نہ ورتاڻ گھرجي. اِھو ڇؤنکو ڏيئي ٻوڃڻ ورتاڻ گھرجي نہ تہ اھو ٻوڃڻ اپوتر آھي." صاحبن اُن مھل فرمايو تہ "اُن مھا پوتر آھي. اُھو ڪنھنجي ڇھڻ سان خراب نہ ٿو ٿئي. ملبنتا جيڪا آھي، سا ھن جسم جي سرير ۾ آھي، جنھن ۾ اندر وچڻ ڪان پوءِ اھو پوتر اَن ڦري وشتا ٿيو پوي. پاڻرئين اشنان ڪرڻ سان من جي سچي پوترتا حاصل ٿي نٿي سگھي. جي جيو نام جھڻ کان سواءِ ڪاڍو ڪائين ٿا، سي ئي مھا اپراڌي آھن."

(اَن پوتر آھي، پر جيو ھمکي اپوتر ڪن ٿا.)

پھلا سُچا آپ ھوءِ، سُچي ٻيٺا آءِ
سُچي اَگي رکيئون، ڪوءِ نہ ڀيٽو جاءِ

ارٿ:- ٻرھمڻ ھي جسم (اشنان ڪري) پوتر ٿي پوتر (ڇؤنکي) ۾ اچي ويٺو. (پوءِ) پوتر (رسوئي) سندس اڳيان (ٻوڃن آڻي) رکيو؛ (جوڻ لڳو) تہ ھمکي (ھيو) ڪو ڀرشٽ ڪري ڇڏي. [سچا = پوتر (جيو)؛ سچي = پوتر (ڇؤنکي ۾)؛ سچي = پوتر (رسوئي)؛ ڀيٽو = ڇھي.]

سُچا ھوئڪي جيونا، لڳا پڙهڻ سلوڪُ:
ڪُھٽي ٿاني سُٽيا، ڪَس ايھ لڳا دوکُ،

پؤڙي (۱۸)
(ستگورن جي مهما.)

سَتِگُرُ وَڏا ڪَرِ سالاهِئِيَ، جِسُ وِچِ وَڏيا وَڏائِيا
سَهِ مِيلي تا نَدَرِي آئِيا، جا تِسُ ڀاڻا تا مَنِ وَسائِيا

ارٿ:- ستگورو وڏو سمجهي ڪري ساراهجي، جنهن ۾ وڏيون وڏايون آهن. جڏهن ڪنهن کي پرماتما گوروءَ سان ملائي ٿو، تڏهين اهي وڏايون نظر اچن ٿيون. جڏهن پرماتما کي وڻي ٿو، تڏهن جيو جي من ۾ (گوروءَ جون) وڏايون وسائي ٿو يعني درڙ ڪرائي ٿو.

ڪَرِ هُڪمُ مَستَڪِ هَٿُ ڌَرِ، وِچهُ مارِ ڪَڍِيا بُرِيائِيا
سَهِ تُٺِي، نَوَ نِڌِ پائِيا.

ارٿ:- اهو ستگورو حڪم ڪري (يعني ڪرپا جو) هٿ رکي برائين کي وچان ئي ماري ڪڍي ٿو. پرماتما جي راضي ٿيڻ سان (ستگوروءَ دئاران) نو نڌيون پائجن ٿيون.
[سهه = مالڪ، پرماتما.]

تات پرج.

هن پؤڙيءَ ۾ ستگوروءَ جي مهما ڪيل آهي. گورو صاحب فرمائين ٿا ته ستگوروءَ ۾ وڏيون وڏايون آهن، پر جڏهين پرماتما ڪرپا ڪري ڪنهن کي ستگوروءَ سان ملائي ٿو، تڏهين اُهي وڏايون نظر ۾ اچن ٿيون. جڏهين پرماتما کي وڻي ٿو، تڏهين هن جيو جي من ۾ گوروءَ جو قدر جاڳي ٿو. ستگورو پنهنجي داس جي مستڪ تي ڪرپا جو هٿ ڌري سندس اندر مان سڀ اوگڻ ڪڍي ڇڏي ٿو. پرماتما جي راضي ٿيڻ سان

اوهان لوڪن ۾ سوتڪ پاتڪ جا خام خيال وجهي ساري سرشٽيءَ کي ڦوري ڇٽ ڪيو آهي. ڇو جو جي ائين نه ڪريو ته لوڪ اوهانکي پئسا سولا ڪين ڏين. هي مهراج پنڊت ته سڀ ته ڪهڙو استان پوتر آهي؟ هي مهنجا متر، اِها ڳالهه مونکي چڱيءَ طرح سمجهاءِ. هي ڀائي، اڪين ۾ پرائي استري ڏانهن بڇڙي نگاهه جو سوتڪ لڳو پيو آهي، زبان ۾ ڪوڙ ڳالهائڻ، چغلين هڻڻ ۽ ڪوڙا وچن ٻولڻ جو سوتڪ لڳو پيو آهي، ۽ ڪنن کي پرنندا سڻڻ جو سوتڪ لڳو پيو آهي ۽ انهيءَ سوتڪ نورت ڪرڻ جو ڪو اُپاءُ ئي ڪونه ٿا ڪريو. اوهانجي سکيا موجب ته آنندي وهندي سوتڪ لڳو پيو آهي، ڇو جو آسانجي اڳڻ وهڻ سان ڪئين جيو مرن ٿا. رسوئيءَ ۾ به سوتڪ لڳو پيو آهي، ڇو جو رسوئي ڏاهڻ ۾ ڪيترا جيو ناس ٿين ٿا، انهيءَ سوتڪ کي ٽارڻ جو ڀلو ته اوهانجي وس کان ٻاهر آهي. هي پيارا، ڪرمن روپي ڦاهيءَ ۾ ڦاسڻ جي ريت ته سيکڻهن کي ياد آهي، پر آتمان ڇٽڻ جو اُپاءُ ڪو ورلو ڄاڻي ٿو. جي جيو من ڇٽ سان رام ڏيائين ٿا، تنکي سوتڪ ڪونه ٿو لڳي. اُهي سديو پوتر آهن."

گورو واڳيءَ ۾ پڻ فرمايل آهي ته

"ساڌ پلي آڻ ناٺنا، چورس چوران چور".

[سوهي کي وار پئوڙي (١٢) سلوڪ محلا پهلا نمبر (٢)]

مطلب ته سنت جيڪڏهين اشنان نه ڪن تڏهين به اُهي پوتر آهن، پر پيا جنڪو زور فقط ٻاهرين صفائيءَ تي آهي ۽ اندر جا ڪارا آهن سي ته چور آهن.

راڳ گؤڙي باڻي سري ڪبير جي شبد (٤١)

جَلِ ۾ سوتڪُ، ٿلِ ۾ سوتڪُ، سوتڪ اوپتِ هوئي
جنمي سوتڪُ، مئي ڦُنِ سوتڪُ، سوتڪُ پرج بگوئي
ڪَهُ ري پنڊتا! ڪؤن پويتا؟
ايسا گيان جپهُ، ميري ميتا

اِڪ رهاءُ

نئنهُ سوتڪُ، بئنهُ سوتڪُ، سوتڪُ سروڻي هوئي
اوٿت بئٺت سوتڪُ لاڳي، سوتڪُ پري رسوئي
ڦاسن ڪي بڌِ سڀُ ڪوئُو جاني، ڇوٽن ڪي اِڪُ ڪوئي
ڪهِ ڪبير رامُ رديءِ ٻچاري، سوتڪُ تني نه هوئي.

اُٿانڪا ۽ تات پرج

هڪ پنڊت اشنان ڪرڻ کان پوءِ سري ڪبير صاحب کي ڏسي وري ٻيهر اشنان ڪيو، ڇاڪاڻ ته جلاهي (ڪوري) ليچ ذات کي ڏسڻ ڪري ڇڙن ٻهرن جو سوتڪ لڳو آهي. تنهنتي سري ڪبير صاحب جن هنڪي هي پرپوڻ ڏنو:—

"هي پنڊت جي! جل ۾ اليڪ جيون جو جنم ٿئي ٿو، تنهنڪري (اوهانجي ڇڻي موجب) جل ۾ سدائين سوتڪ آهي ۽ زمين تي پڻ اليڪ جيون جو جنم هر وقت ٿيو ٿئي، تنهنڪري زمين تي ٻه سدائين سوتڪ آهي. کيتيءَ ۾ پچي ڇتڙ ۽ هر ڪاٺڻ مهل ٻه سوتڪ آهي، ڇاڪاڻ جو اُن مهل مرن ٿا. اوهين ته ڇهڻ تڪ ته مرڻ مهل ٻه سوتڪ ٻنائي ويٺا آهيو.

ارٿ :- ڪنن جو سوتڪ اهو آهي جو ڪن ڏيئي ٻين ماڻهن جي ڪاڌل چغلي ٻڌن ٿا. سري گورو نانڪ صاحب جن فرمائين ٿا تہ (١) هنس وت آدمي (انهن سوتڪن جي نہ ٽارڻ ڪري) ٻڌجي جم ٻوريءَ ۾ وڃن ٿا (٢) هنسا ڪندڙ آدمي ٻڌجي جم ٻوريءَ ۾ وڃن ٿا. [لاءِ تباري = چغلي. هنسا = هنس وت (٢) هنسا ڪندڙ.]

(٣) محلا پهلا.

(سوتڪ رکو ڀرم آهي.)

سڀو سُوتَڪُ ڀرمُ هيِ، دُوجيِ لڳيِ جاءِ
جمَڻُ مرڻا حُڪُم هيِ، ڀاڻيِ آويِ جاءِ

ارٿ :- سارو سوتڪ در حقيقت ڀرم ئي آهي، جنهن ڪري جيو دئيت ڀاءَ ۾ لڳن ٿا. جمڻ ۽ مرڻ تہ پرماتما جي حڪم ڪري آهي ۽ انجي ڀاڻي ڪري جيو اچن وڃن ٿا.

کاڻا پيڻا پوِتُر هيِ، دِتونُ رِزقُ سنباهِ
نانَڪ جِني گُورمکِ بُوجِهيا، تِنا سُوتَڪُ ناهِ.

ارٿ :- کائڻ پيئڻ پوتر آهي، اهو سارو رزق پرميشور اسانکي پهچائي ڏنو آهي. سري گورو نانڪ صاحب جن فرمائين ٿا تہ جن گوروءَ دواران (سچي پرميسر کي) ڄاتو آهي، انهنکي ڪو سوتڪ ڪونہ ٿو لڳي. [دتون = ڏنو آهي. [سنباهِ = پهچائي. بوجهيا = سمجهيو آهي.]

نوٽ :- سري ڪبير صاحب جن پڻ سوتڪ بابت
هن ريت فرمايو آهي :-

جيت ۽ ڪمڻان جي ڇيڙي ۽ ڪاليءَ ۾ رهن ٿا، سي سڀ بار ٻارڙا مهل مري وڃن ٿا. پوءِ ته اُهو به سوتڪ وارو جي! وري الاج جي دائن جو ويچار ڪريو. او هين ڏسندا ته ڊوڪ دائي ۾ جيت آهي، اُهو به رسوئي تيار ڪرڻ ڪري ڏاس تي وڃي ٿو، پوءِ اهي ڪري الاج به ورتائڻ ته ڪهڙو جي! جنهن جل تي پسون، پکي ۽ مڪڙن جو آڏار آهي ۽ جنهن جي ڪري سارو ولسچئي سائي ڏسڻ ۾ اچي ٿي، تنهن ۾ خوردبينيءَ سان نهاريو ته ائين ڏسڻ ۾ ايندو ته ڪيئن جيوڙا مدجهس آهن، جي سڌيو اُتي پيا مرن. اُهو به ته سوتڪ ٿيو، تنهنڪري جل پيڻ به ڇڏي ڏجي! هي پيارا ٻالڪو، تڏهين سوتڪ جو وارو جي، جڏهين ڏسجي پيو ته سوتڪ سڌيو رسوئي ۾ لڪو پيو آهي. سوتڪ ڇيڙي جي ليپي سان، ڪٿو مونر ڇڪارڻ سان ۽ **ويد جا** منتر پڙهڻ سان دور ڪيندو. جڏهين اوهين گيان جو سادن هٿ ڪندا، تڏهين سوتڪ پاتڪ جا خيال اوهانجي اندرمان نڪري ويندا.

(٢) محلا پهلا.

(سچ پچ سوتڪ ڇاکي چئجي؟)

جي من ڪا سوتڪ لوڀ هي، جهوا سوتڪ ڪوڙ
آکي سوتڪ ويکڻا، پرتري پر ڏن روپ

ارٿ:- من جو سوتڪ لوڀ آهي ۽ زبان جو سوتڪ ڪوڙ (گاليائڻ) آهي، اکين جو سوتڪ اهو آهي جو پرائي استري ۽ پرائي ڌن جو روپ ڏسجي.

ڪني سوتڪ ڪن پئي، لائتباري کاهِ
نانڪ هنسا آدمي، ٻڌي جم پر جاهِ.

ارٿ:- ڪنن جو سوتڪ اهو آهي جو ڪن ڏيئي ٻين ماڻهن جي ڪاڏل چغلي ٻڌن ٿا. سري گورو نانڪ صاحب جن فرمائين ٿا تہ (١) ههس وت آدمي (انهن سوتڪن جي نہ ٽارڻ ڪري) ٻڌجي جم پوريئي ٻرو جن ٿا (٢) ههسا ڪندڙ آدمي ٻڌجي جم پوريءَ ٻروجن ٿا. [لاءِ تباريِ = چغلي . ههسا = ههس وت (٢) ههسا ڪندڙ.]

(٣) محلا پهلا.

(سوتڪ رکو ڀرم آهي.)

سڀو سوتڪ ڀرم هيءِ، دوجيءِ لڳيءِ جاءِ
جمڻ مرڻا حڪم هيءِ، ڀاڻيءِ آويءِ جاءِ

ارٿ:- سارو سوتڪ در حقيقت ڀرم ئي آهي، جنهن ڪري جيو دئيت ڀاءُ ۾ لڳن ٿا. جمڻ ۽ مرڻ تہ پرماتما جي حڪم ڪري آهي ۽ اُنجي ڀاڻي ڪري جيو اچن وڃن ٿا.

کاڻا پيڻا پوتر هيءِ، ديون رزق سنباهہ
نانڪ جني گورمکہ بوجهيا، تنا سوتڪ ناهہ.

ارٿ:- کائڻ پيئڻ پوتر آهي، اهو سارو رزق پرميشور اسانکي پهچائي ڏنو آهي. سري گورو نانڪ صاحب جن فرمائين ٿا تہ جن گوروءَ دواران (سچي پرميسر کي) ڄاتو آهي، اُنهنکي ڪو سوتڪ ڪونہ ٿو لڳي. [ديون = ڏنو آهي. [سنباهہ = پهچائي. بوجهيا = سمجهيو آهي.]

نوٽ:- سري ڪبير صاحب جن پڻ سوتڪ بابت
ن ريت فرمايو آهي:-

جيت ۽ ڪيئڻ جي ڇيڻي ۽ ڪاٺين ۾ رهن ٿا، سي سڀ ناهه پاڻ مهل مري وڃن ٿا. پوءِ ڀلا اهو به سوتڪ وارجي! وري اناج جي داڻن جو ويچار ڪريو. اوهين ڏسندا ته هر هڪ داڻي ۾ جيت آهي، اهو به رسوئي تيار ڪرڻ ڪري ناس ٿي وڃي ٿو، پوءِ اهڙي ڪري اناج به ورتائڻ نه گهرجي! جنهن جل تي پسون، پکي ۽ منکن جو آڌار آهي ۽ جنهن جي ڪري ساري ونسپتي سائي ڏسڻ ۾ اچي ٿي، تنهن ۾ خوردبيني سان نهاربو ته انهن ڏسڻ ۾ ايندو ته ڪيئين جيوڙا موجود آهن، جي سدائين اتي پيا مرن. اهو به ته سوتڪ ٿيو، تنهنڪري جل پيئڻ به ڇڏڻ گهرجي! هي پيارا پاڻيو، تڏهين سوتڪ جو وارجي، جڏهين ڏسجي پيو ته سوتڪ سدائين رسوئي ۾ لڳو پيو آهي. سوتڪ ڇيڻي جي ليپي سان، ڪڏهن موتر ڇڪارڻ سان ۽ ويد جا منتر پڙهڻ سان دور نه ٿيندو. جڏهين اوهين گيان جو سادن هٿ ڪندا، تڏهين سوتڪ پاتڪ جا خيال اوهانجي اندر مان نڪري ويندا.

(٢) محلا پهلا.

(سچ پچ سوتڪ ڇا کي چئجي؟)

من ڪا سوتڪ لوڀ هي، جهوا سوتڪ ڪوڙ
اکي سوتڪ ويکڻا، پرتريه پر ڌن روپ

ارٿ:- من جو سوتڪ لوڀ آهي ۽ زبان جو سوتڪ ڪوڙ (ڳالهائڻ) آهي، اکين جو سوتڪ اهو آهي جو پرائي استري ۽ پرائي ڌن جو روپ ڏسجي.

ڪني سوتڪ ڪن پي، لائتباري کاهه
نانڪ هنسا آدمي، بڌي جم پر جاهه.

(سوتڪ وهم يعني اجايو خيال آهي.)

جي ڪرِ سُوتڪُ منيئي، سڀ تي سُوتڪُ هوءِ
گوهي آتئ لڪڙي، اندرِ ڪيڙا هوءِ.

ارٿ:- جيڪڏهين (جيو جي جمڻ) کي سوتڪ يعني اپوترتا سمجهجي ته اهو سوتڪ سڀني ۾ ٿي سگهي ٿو. ڇيڻي ۽ ڪاٺين جي اندر (ڪئين قسمن جا) ڪينئان آهن (جي انهن سان گڏ سڙيو وڃن). [تي = ۾. گوهي = ڇيڻي. اتئ = ۽. ڪيڙا = ڪينئان.]

جيتي داڻي اَنَ ڪي، جيئا ٻاجهه نه ڪوءِ
پهِلا پاڻي جيئه هئ، جِتُ هرِئا سڀُ ڪوءِ

ارٿ:- جيترا داڻا ان جا آهن، انهن مان ڪوبه جيو کان سواءِ نه آهي. سڀني کان پهرين پاڻي جيو روپ آهي، جنهن پاڻيءَ جي وسيلي (سڀ پسون، پکي، منش ۽ ونسپتي) ساوا ٿين ٿا. [هريا = ساوا ٿا ٿين.]

سُوتڪُ ڪئن ڪرِ رکيئي، سُوتڪُ پوئي رسوءِ
نانڪ سُوتڪُ ايو نه اُترئي، گيان اُتاري ڌوءِ.

ارٿ:- هي پيارا! سوتڪ کي ڪهڙي طرح مٽائي يا دور ڪري سگهجي ٿو؟ ڇو ته جڏهين اهو سوتڪ سدئيو رسوئيءَ ۾ به لڳو پيو آهي. سري گورو نانڪ صاحب جن فرمائين ٿا ته سوتڪ ائين نه لهندو. انهيءَ کي گيان ئي ڌوئي لاهي سگهي ٿو. [رکيئي = مٽائجي، دور ڪجي.]

ڀاو ارٿ

”هي ٻنڌو! جيڪڏهين ٻالڪ جي جنم يا مرڻ ڪري اوهين سمجهو ٿا ته ڇلو يا سوتڪ آهي ته ڏٺو هين ته اهو سوتڪ هنڌ هنڌ ٿئي ٿو. ڏسو ته انيڪ قسمن جا

برهمڻ اچڻ کان پوءِ ڪيڏي بيٺا آهن؛ ٻي تنهنجي کهڙ
چلو ٿيو آهي، تنهنڪري اسين پوڄڻ ڪين ورتائيندا سين.
سائين، ٻيا ساڌو به برهمڻن جي ٻپ کان مڪمنجي کهڙ
نه ٿا اچن. واڻي جڏهن اوهانجي آڪيا مڃي، تڏهن ڪريان".
صاحبن فرمايو ته "ٻي پيارا، پاڪ ڪردار جي آڪيا سان
ڇڪڙ ورتو آهي. تون ڏکي تي رک. جلدئي ڪي سنت
پيارا هتي ايندا، جن کي تون پوڄڻ ڏجي ڪارائجه.
تنهنجو تيار ڪيل پوڄڻ ولوڻ نه ويندو". اوچتو اوڏي
مهل ڏک ٽولي ساڌن جي اچي سهڙي، جنهنکي ديوان
پدهنجي کهڙ ولي وڃي پوڄڻ ڪارايو. برهمڻ دل ۾ پڇتائڻ
لڳا ۽ خارن وچان چوڻ لڳا ته "جيڪو هي چلي واري
پوڄڻ ڪاني ڪو ٻيا ڪارائي ٿو، سو اوس نرڪ ويندو".
تڏهن تي صاحبن مٺين سلوڪن ۾ اُپديش ڏنو.

پني دتسنگهه جي ڇڙ ساڪن ۾ لکيل آهي ته هي
سلوڪ صاحبن تڏهين اچاريا، جڏهين ڪين ڏيا سرٻچند
صاحب چاوا. تيرهين ڏينهن ڪتب جا ساهو برهمڻ ڪي
سڌي کهڙ ۾ ولي آيا ۽ چوڻ لڳا ته "مهراج، پالئي ڪري
چلي کي دور ڪري اسانجو کهڙ پوتر ڪريو." برهمڻ
مدعون پوڄڻ سان چلي دور ڪرڻ جو حڪم ڪرڻ لڳو.
صاحب اُن وقت موڏي خالي مانڪهڙ آيا. انهو حال ڏسي
برهمڻ کان پڇڻ لڳا ته "مهراج، اڄ ڇا پيا ڪريو؟"
انهي تي پنڊت جواب ڏنو "اوهانجي کهڙ ۾ جو پاڪ
ڇڪڙ ورتو آهي، تنهنڪري هي کهڙ اپوتر آهي. اوهانجي
کهڙ جو آن يا پاڻي ورتڻ جوڳو آهي، پر هان مدعو پوڄي
اوهانجو کهڙ شڌ ڪندس." انهو ٻڌي صاحب هيٺيان
سلوڪ اچارڻ لڳا:

ਭਰਮੁ ਹੈ ਦੂਜੈ ਲਗੈ ਜਾਇ ॥ ਜੰਮਣੁ ਮਰਣਾ ਹੁਕਮੁ ਹੈ ਭਾਣੈ ਆਵੈ
ਜਾਇ ॥ ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਪਵਿਤ੍ਰੁ ਹੈ ਦਿਤੋਨੁ ਰਿਜਕੁ ਸੰਬਾਹਿ ॥
ਨਾਨਕ ਜਿਨੀ ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੁਝਿਆ ਤਿਨਾ ਸੂਤਕੁ ਨਾਹਿ ॥ ੩ ॥
ਪਉੜੀ ॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਵਡਾ ਕਰਿ ਸਾਲਾਹੀਐ ਜਿਸੁ ਵਿਚਿ ਵਡੀਆ
ਵਡਿਆਈਆ ॥ ਸਹਿ ਮੇਲੇ ਤਾ ਨਦਰੀ ਆਈਆ ॥ ਜਾ ਤਿਸੁ
ਭਾਣਾ ਤਾ ਮਨਿ ਵਸਾਈਆ ॥ ਕਰਿ ਹੁਕਮੁ ਮਸਤਕਿ ਹਥੁ ਧਰਿ
ਵਿਚਹੁ ਮਾਰਿ ਕਢੀਆ ਬੁਰਿਆਈਆ ॥ ਸਹਿ ਤੁਠੈ ਨਉਨਿਧਿ
ਪਾਈਆ ॥ ੧੮ ॥

(۱) سلوڪ محلا پهلا

پائي سردو لسنڪر جي ٽيڪا ۾ لکيل آهي ته جنهن ديوان جو اڳين پؤڙي ۾ ذڪر ڪيل آهي، تنهن جي گهر ۾ سراڌ ٿيڻو هو. هن هڪ ڏينهن اڳي برهمڻن کي ڏامو چوائي موڪليو ۽ سڄي رات طرح طرح قسمن جون مٺايون ۽ پڪوان تيار ڪرايائين. جڏهين سڀ تياري ٿي رهي، تڏهين پوئين صبح جو ديوان جي گهر ۾ پٽ ڄائو. پٽ جي ڄمڻ جو ٻڌي برهمڻن پاڻ ۾ ڏهراءُ ڪيو ته " اسين ڇلي جو ڀوڄن ڪين ورتائيندا سين. ڇا! ديوان ساڌن جو وڃي شيوڪ ٿيو آهي. ڇگو، هاڻ ته اسان ۾ ڪٿي اٿس. ڏسو ته ڪيئن ٿو اسان کي اچي پيرين پوي. هاڻي پٽي ڏڪڻا ڪانسواءِ ٻڌندا سونس به ڪين." اهو ڏهراءُ ڪري برهمڻ ٻر جهلي ويهي رهيا. ديوان ٻه چار ڀيرا کين ماڻهو موڪليا، پر هنن ٻڌو اڻ ٻڌو ڪري ڇڏيو. تنهن تي ديوان ڏاڍو ششدر ٿيو ۽ سري گورو نانڪ صاحب جن وٽ لڪهي ويو ۽ هٿ ٻڌي عرض ڪيائين ته "سائين، سڀ ڀوڄن تيار ٿيو رکيو آهي، پر

دیوان کی اپدیش تاں تے شراک بھرن کی لوڑ نہیں،
جی پیہدا مچن تے جیکی ماں‌لو چوری' جی من مان
شراک کرن تاں، تنہجی تاں ومن جی سزا مولد سددان بھرن
کی بہ مای ؛ شراک کائیدداں برہمن کی بہ، ورکدہن
کی درکار ہ سددس حق حلال جی کتھی مان تاں
دان جو قل ماندو. سلوک (۲) جی سکیا آہی تے جن
جو من جولو ؛ اپوتر آہی، تنہجی اپوترتا سوریہ جی کوڑ
سان دور لہ ٹیندی. مردی ہ نام جی واسی جو شرور
آہی. بڑوی ہ سکیا آہی تے سدسار دا کوڑا پورکھ جدو
لہ کندا ؛ جوالی کرن سان لیپہ لہ آہی.

ایہ اپدیش بڈی دیوان گورو صاحب جو سکھ
گیو. مغلیون بڈ طی، لدا ؛ ظلم کرط ھڈی ڈانیوں ؛
اکیوں بھرن کرمن جی معافی کھرائیون. سکھوں
جی دیا سان اُنھی کولی مت دورلی ؛ جو کرم جی
کمائی کرط لگو، جہڑکری سب لوک مدہوشن
خوش ٹیا.

ਸਲੋਕ ਮਃ ੧

ਜੇ ਕਰਿ ਸੂਤਕੁ ਮੰਨੀਐ ਸਭ ਤੈ ਸੂਤਕੁ ਹੋਇ ॥ ਗੋਹੇ ਅਤੈ ਲਕੜੀ ਅੰਦਰਿ ਕੀੜਾ ਹੋਇ ॥ ਜੇਤੇ ਦਾਣੇ ਅੰਨ ਕੇ ਜੀਆ ਬਾਝੁ ਨ ਕੋਇ ॥ ਪਹਿਲਾ ਪਾਣੀ ਜੀਉ ਹੈ ਜਿਤੁ ਹਰਿਆ ਸਭੁ ਕੋਇ ॥ ਸੂਤਕੁ ਕਿਉ ਕਰਿ ਰਖੀਐ ਸੂਤਕੁ ਪਵੈ ਰਸੋਇ ॥ ਨਾਨਕ ਸੂਤਕੁ ਏਵ ਨ ਉਤਰੈ ਗਿਆਨੁ ਉਤਾਰੇ ਧੋਇ ॥ ੧ ॥ ਮਃ ੧ ॥ ਮਨ ਕਾ ਸੂਤਕੁ ਲੋਭੁ ਹੈ ਜਿਹਵਾ ਸੂਤਕੁ ਕੂੜੁ ॥ ਅਖੀ ਸੂਤਕੁ ਵੇਖਣਾ ਪਰ ਤ੍ਰਿਅ ਪਰ ਧਨ ਰੂਪੁ ॥ ਕੰਨੀ ਸੂਤਕੁ ਕੰਨਿ ਪੈ ਲਾਇਤਬਾਰੀ ਖਾਹਿ ॥ ਨਾਨਕ ਹੰਸਾ ਆਦਮੀ ਬਧੇ ਜਮਪੁਰਿ ਜਾਹਿ ॥ ੨ ॥ ਮਃ ੧ ॥

ڇهنجو سرير ڏئن ٿا. سري گورو نانڪ صاحب جن فرمائين ٿا
پوتر اُهي منڪ آهن، جن جي من ۾ اُهو (واهگورو) وسيو آهي.
سُوچي = پوتر.]

پئوڙي (۱۷)

(سنسار جا ڀوڳ جوُٺا.)

تري پلاڻي پئوڻ ويڳ، هر رنگي حرم سواريا.
ڪوٺي منڊپ ماڙيا، لاء بيٺي ڪر پاساريا.

آرت:- پئوڻ جهڙا تکا هلندڙ پلاڻيل گهوڙا ۽ هرقسم جي سونهن سان سينگاريل استريون (جيو رکن ٿا.) بنگلن، محلن ۽ ماڙين ۾ ڏيکاءُ ڪري چت لائي وهن ٿا. [تري = گهوڙا. پلاڻي = سندر زين سان. حرم = استريون. هررنگي = هرقسم جي سونهن سان. ڪوٺي = بنگلا. منڊپ = محل. پاسارئا = ڏيکاءُ.]

چيج ڪرن من ڀاودي، هر بجهن ناهي هاريا.
ڪر فُرمائش کائيا، ويکہ محلت مرڻُ وساريا.

آرت:- اُهي من وڻندڙ خوشيون ڪن ٿا، پر هريءَ کي نٿا ڄاڻن، (انهيءَ ڪري پنهنجو جنم) هارائين ٿا. ماڻهن تي حڪم يعني تڪليفون رکي (اُنهن کان زور سان شيون وٺي) کائين ٿا ۽ بدارت ڏسي مرڻ کي وساري ڇڏين ٿا. [چيج = آنند، خوشيون. فرمائش = حڪم. محلت = بدارت.]
جر آئي جوبن هاريا.

ارت:- جڏهين پيڙاپڻ اچين ٿي، تڏهين سندن جوانيءَ جو ڦوهہ هليو وڃي ٿو.

سکيا.

پئوڙي (۱۷) جي سلوڪ (۱) ۾ گورو صاحبن

(٢) ”ڏاڪ ايتي ڪماوي سوماي، آکي ٿي ڌا...
[ٿپا ٻڙي ڪي وار ٻوڙي (١٩) سلوڪ محلا (٣) نمبر (١)]

سري گورو امرديو جن فرمائين ٿا ته جيڪي ...
دان ڪجي ٿو، سو ٿي ملي ٿو ۽ آدوني پرلوڪ ۾ ...
ڄڻو پئي ٿو.

(٣) ”جوت پتر نه ماني ڪوئي، موني سراڌ ڪرامي ...
پتري پيري ڪه ڪير پاوي، ڪئونا ڪو ڪرامي ...
[راڳ گوڙي پتراگڻا سري ڪبير جي شبد ٤٥].

سري ڪبير صاحب جن فرمائين ٿا ته جيئري ما...
پئي کي ڪو مڃي ڪو نه، پر مئي ڪالهوء ڪن ...
سراڌ ڇڏو ته ويچارن پترن کي سراڌ ڪيئن پهچندو ...
ڪانو ۽ ڪتا اڏو کائي ويندا.

(٢) محلا پهلا.

(پوتر ڪير آهن؟)

جيئن جورو سر ناوڻي، آوي وارو وار
جوڻي جوڻا مکه ۾ سيئ، نت نت هوه خوار

ارٿ :- جيئن طرح استري ۽ کي رتو ڪال وار وار (يعني
سيڪنهن مهني) اچي ٿو، تيئن طرح ڪوڙن جي مکه ۾ ڪوڙ
ئي وسي ٿو ۽ نت نت اهي خوار ٿين ٿا. [سر ناوڻي == آکري
معني مٿو ڌوئڻ، يعني رتو ڪال. وارو وار == وار وار يعني
سيڪنهن مهني. جورو == استري.]
... ڪوڙ ... اهر ... ...

فرمايو ته ”اوهين جو پتر ڪريو ٿا، سو رڳو لوڪ آچاري ۽ پنهنجي ساک ڪيڻ لاءِ. صاحبن فرمايو تہ درگاھ ۾ هرڪنهنکي پنهنجي حق حلال جي ڪٿمي مان ڪيل دان جو ڦل ملندو.“ اُنهي وقت صاحبن هيٺيان سلوڪ اُچاريا:-

(ٺڳيءَ جي مال مان سراڌ ڪارائڻ جو ڦل.)

جي موهاڪا گهر مهيُ، گهرُ مهِ پترِي ديءِ
آگيُ وَسَتُ سِڃاڻيئيُ، پترِي چور ڪريءِ

اَرٿ:- جيڪڏهن ڪو لـڳُ (پرائو) گهر لٽي، گهر ۾ ويٺي پترن جي نمت ڏئي، تڏهين ۾ اگي درگاھ ۾ اُها وستو سڃاڻڻ ۾ اچي ٿي ۽ پترن کي چور بنائين ٿا. [موهاڪا = ٺگ، دغاباز. مهيُ = ٺگي. گهرمهِ = گهر ۾. پترِي = پترن کي.]

وَڍيئهِ هَٿَ دَلالَ ڪي، مُصفِي ايهُ ڪريهِ
نانڪ آگيُ سو مِلِيُ، جو کَٽيُ گهاليُ ديءِ.

اَرٿ:- انصاف ڪرڻ وارا منصف اهو انصاف ڪن ٿا، جو دلال (يعني برهمڻ جا) هٿ وڍين ٿا (جن لـڳيُ جو مال کاڌو). سري گورو نانڪ صاحب جن فرمائين ٿا تہ اگي پرلوڪ ۾ اها وستو ملندي، جا پنهنجي کٽيُ ڪمائيءَ مان ڏني ويئي هوندي. [کٽيُ گهاليُ = محنت جي ڪمائي.]

پرماڻ:- (١) ”گهالِ کاءِ ڪِڇُ هٿهُ ديءِ، نانڪ راهُ پڇاڻهِ سيءِ“

[سارنگ کي وار پؤڙي (٢٢) سلوڪ محلا پهلا نمبر ١)]

سري گورو نانڪ صاحب جن فرمائين ٿا تہ جيڪي ڪمائي ڪري ڪجھ، اُن مان پنهنجن هٿن سان دان ۾ ڏين ٿا، سي ئي پرماتما جي واٽ سڃاڻن ٿا.

ਸਲੋਕ ਮਃ ੧

ਜੇ ਮੋਹਾਕਾ ਘਰੁ ਮੁਹੈ ਘਰੁ ਮੁਹਿ ਪਿਤਰੀ ਦੇਇ ॥ ਅਗੈ ਵਸਤੁ ਸਿਞਾਣੀਐ ਪਿਤਰੀ ਚੋਰ ਕਰੇਇ ॥ ਵਢੀਅਹਿ ਹਥ ਦਲਾਲ ਕੇ ਮੁਸਫੀ ਏਹ ਕਰੇਇ ॥ ਨਾਨਕ ਅਗੈ ਸੋ ਮਿਲੈ ਜਿ ਖਟੇ ਘਾਲੇ ਦੇਇ ॥ ੧ ॥ ਮਃ ੧ ॥ ਜਿਉ ਜੋਰੂ ਸਿਰਨਾਵਣੀ ਆਵੈ ਵਾਰੋ ਵਾਰ ॥ ਜੂਠੇ ਜੂਠਾ ਮੁਖਿ ਵਸੈ ਨਿਤ ਨਿਤ ਹੋਇ ਖੁਆਰੁ ॥ ਸੂਚੇ ਏਹਿ ਨ ਆਖੀਅਹਿ ਬਹਨਿ ਜਿ ਪਿੰਡਾ ਧੋਇ ॥ ਸੂਚੇ ਸੇਈ ਨਾਨਕਾ ਜਿਨ ਮਨਿ ਵਸਿਆ ਸੋਇ ॥ ੨ ॥ ਪਉੜੀ ॥ ਤੁਰੇ ਪਲਾਣੇ ਪਉਣ ਵੇਗ ਹਰ ਰੰਗੀ ਹਰਮ ਸਵਾਰਿਆ ॥ ਕੋਠੇ ਮੰਡਪ ਮਾੜੀਆ ਲਾਇ ਬੈਠੇ ਕਰਿ ਪਾਸਾਰਿਆ ॥ ਚੀਜ ਕਰਨਿ ਮਨਿ ਭਾਵਦੇ ਹਰਿ ਬੁਝਨਿ ਨਾਹੀ ਹਾਰਿਆ ॥ ਕਰਿ ਫੁਰਮਾਇਸਿ ਖਾਇਆ ਵੇਖਿ ਮਹਲਤਿ ਮਰਣੁ ਵਿਸਾਰਿਆ ॥ ਜਰੁ ਆਈ ਜੋਬਨਿ ਹਾਰਿਆ ॥ ੧੭ ॥

(۱) سلوڪ محلا پهلا.

ڏٺي مٺي سکڻ جي جنم ساکي ۾ لکيل آهي ته هڪ ڪنور دل وارو ديوان غريبن کي آزاري ڪاٽڻ لاءِ ڏيو ڪو ڇڏائيندو هو. ڪوڙي ڏيهن سنڌس گهر ۾ پٽس جو پتر هو، سو ڪپڙا، کنڊ، مصري، گيهه وغيره ڪٺو ڪري حلوائين کي سڏائي چوائين ته راتو ڪي رات ۾ عمديون عمديون مٺايون لاءِ تيار ڪريو، ڇو جو اسان کي اڄ سڀ سامان صبح سان کپي. ته سڀو جڳن ڪا دغا ڏ آهي. ڏٺي صبح جو پرڀات ته سنتن سڏن کي ڏامو چوائي موڪليائين. سري گورو نانڪ صاحب جن ڪان سواءِ ٻيا سڀ آيا ؟ پڇڻ ڪاڻي ته ڪٿا وڃي رهي ٿيا. سواءِ جي ٻڌي ڏيهن ديوان پاڻ صاحبن وٽ آيو ؟ ۽ ڏيو راتو ڏيکي چوڻ لڳو ته ٻيا سڀ منهنجي گهر کائڻ ويا، فقط اوهين ڪونه آيا. صاحبن ڏنڪي

ھنن جي نظر جيڪ ملائي ٿو. اھو ٻاڻ ئي وڏايون ٿو ڏئي ۽ ٻاڻ
ئي اسان کان ڪرم ٿو ڪرائي.

پرماڻ :- ”جو ڌر لوڙي سو ڪري، سوئي جيئڻ ڪرن“
[ٻارھ ماھ مانجھ محلا (٥) جيت.]

يعني جيڪي ھريءَ کي وڻي ٿو، سو ڪري ٿو ۽
اھوئي جيو ڪن ٿا.

وڏو وڏا وڏ ميدني، سري سر ڏنديءَ لائدا
ندر اپڻي جي ڪري، سلطانا گھاھ ڪرائدا

ارٿ :- ھو وڏو آھي، سندس سرشٽي بہ وڏي آھي ۽
ھرڪ کي ڏنديءَ ۾ لڳائي ٿو. جي الٽي نظر ڪري تہ بادشاھن
کان بہ گاھ ڪرائي. [ميدني = سرشٽي ؛ اپڻي = الٽي.]
ڌر مڪن ٻڪہ نہ پائدا.

ارٿ :- ٻوءِ اھي دردر ڀڄن تہ بہ ٻکيا نہ ملندين.

سکيا.

ھن پؤڙيءَ جي سلوڪ (١) ۾ صاحبن ھڪ ڪٿري ٿرڪن
جي محصول اڳاڙيندڙ کي اپديش ڪيو آھي تہ ڪٿوءَ
جي جيٺي سان پوڻو ٻائي چؤڪي ۾ ويھي ڪاڏي ڪاٺ
ھان ڪي ڪين ورندو، جيستائين مليڇڪا لچڻ نہ
ويندا. سلوڪ (٢) ۾ وڏيڪ وستار سان صاحبن مليڇي
ڪرتوت ڪندڙ ڪتري ۽ اُنھن جي گھر ۾ ڏاما ڪائيندڙ
ڌرمطن جو ورنن ڪيو آھي. پؤڙيءَ ۾ سکيا آھي تہ
ڌر ميٺو رسيٺي جي سنڀال لھي ٿو، مگر جن تي ھو ٻندن
ڀڄڻ ڪرتوتن ڪري ڪرپا نہ ٿو ڪري، تن جا بلڪل
بڇڙا حال ٿين ٿا.

مسلمانن جي ڪتيرن ۾ قبول نٿا پئو ۽ ملڇن کان اُن ولي ۾ نواڻن جي نٿا ڪريو. [ليڙ = حلال. ڪالي = رنگ ڪيل داري.]

اباڻيا ڪا ڪُلا بَڪرا کاڻا - چَڪَي آپُ ڪسي ڄاڻا
ڏيکي چَڪا ڪَيڙي ڪارِ - آپُ آه ٻنڌي ڪوڙيار

ارٿ:- مسلماني ڪلام (بسم الله) پڙهي سان ڪٽل بڪرا کائو ٿا ۽ ڇڏڪي اندر ڪٽهڻ جي وحق نه ٿا ڏيو. ٻوڙي ٻاڻي ليڪو ٿا ڪريو ۽ اُن جي مٿان اوهين ڪوڙا ايجي ٿا وڃو. [اباڪنا — ۾ ياڻا يعني ڏاري ٻولي، عربي جا لفظ "بسم الله". ڪار = ليڪو.]

مت پڙتي وي مت پتي - لهُ اُنَ اساڪا ڦَتي
ڦنِ ڦتي ليوُ ڪرين - مَن جولي جاي ڀرين

ارٿ:- (البس پيا جو تر) مٿان جوڙي مٿان جوڙ، اساڪو اُن ۾ حراب لٿي. اوهين تن جا حراب ليل ڪوڙا ڪرم ڪريو ٿا، من جا (آميو) جوڙا ۽ (پوتر ليخ لاءِ) ڪريو ٿا گرڙيون. [ليڙ = ڪوڙا ڪرم. جاي = گرڙيون.]
نانڪ سچہ ڏيائيتي - سچ پوي تا سچ پائيتي.

ارٿ:- سري گورو نانڪ صاحب جن فرمائن ٿا ته سچي پرماتما کي ڏيايو ۽ پوتر ليو ته پوءِ سچو پرماتما ملندو.

پؤڙي (١٦)

(پرماتما جي قدرت)

جِيءَ اَندرِ سڀِڪو ويکِ، ندري ديکِ چلائدا
آپ ... ڏيئيدا، آپي جي ڪَرمَ ڪرائدا

پرماتما جت جي اندر سڀني کي ڏسي وٺو ۽

(٢) محلا پهلا.

ماڻس کاڻي ڪرهِ نِواز - ڇُري وڳائِن ٿِن گلِ تا گهِ
ٿِن گهرِ برهمڻ پُورهِ ناد - اُنا ڀِ آوهِ اوئي ساد

ارٿ - (مسلمان) ماڻهن کي کائين ٿا (يعني بيڙين ٿا) ۽ (ظاهران) نمازون پڙهن ٿا ۽ (هندو) ڇُري وهائين ٿا (يعني ماڻهن جو رت پيئن ٿا) ۽ سندن ڳچيءَ ۾ جڻيا پيا آهن. تن (هندن) جي گهر ۾ برهمڻ ناد وڄائين ٿا، اُنهن (برهمڻن کي) بہ اهڙو ئي سواد ايندو. (مطلب تہ جيڪي برهمڻ اهڙن دشٽن جي گهر وڃي اُنهن جو اَن ورتائيندا، اُهي بہ اُنهن جي ڪُڪرمن جو ڦل ڀوڳيندا). [وڳائن = هڻن ۽ ورهہ = وڄائين ٿا.]

ڪُوڙي راسِ ڪُوڙا واپارُ - ڪُوڙُ بولِ ڪرهِ آهارِ
شرم ڌرم ڪا ڏيرا دُورِ - نانڪ ڪُوڙُ رهِيا ڀرپُورِ

ارٿ:- اوهانجي (سرڌا روپي) موڙي ڪوڙي آهي ۽ اوهانجو (ڪرمن روپي) واپار بہ ڪوڙو آهي، ڪوڙ ڳالهائڻ کي پنهنجو آهار ڪيو آٿو يعني اوهانجو گذران ئي ڪوڙ تي آهي. اوهان کان شرم ۽ ڌرم جو ڏيرو پري ٿيو آهي. (ڀاو: اوهان کي شرم ۽ ڌرم جو ڪو خيال ڪونهي). گورو صاحب جن فرمائين ٿا تہ اوهان ڪوڙ سان ڀرپور ٿي رهيا آهيو. [آهار = کاڌو.]

مٿيءِ ٽِڪا تيڙ ڌوتي ڪکائي - هٿِ ڇُري جڳت ڪاسائي
نيلِ وَستر پهرِ هووهِ پروانُ - مليڇ ڌانُ لي پُوجهِ پُراڻُ

ارٿ:- اوهين مٿي تي تلڪ ٿا ڏيو، هيٺ ڳاڙهيءَ ڪنيءَ واري ڌوتي ٿا پايو، هٿ ۾ ڇُري اٿو ۽ جڳت لاءِ ڪاسائي بڻيا آهيو. (ڀاو: ماڻهن جا هردا پيا ڪپيو). نيرا ڪپڙا پائي

۽ ٻڪ ۾ ٻڌي پاھ ڏي. ٻرھمڻ در در ڀٽڪيو، پر ڪٿان بہ ڪيس رپيو نہ مليو. پنھنجو ڪرمن جو ڦل ڀوڳي ٿي رکيائين تہ ڪنھن نہ ڏي وٺس. جتان گھري، اُتي چونس تہ وڃ موڏي خالي ۾. آخر ھو موڏي کڻي ۾ ويو، جتي سري گورو نانڪ صاحب جن ڪيس ٻہ جڻ ڪارايو ۽ ڪٿو ۽ لاءِ پڙ ڪاھ پٿو موجود ڪري ڏنو. صاحب ساڻس ڪڏ جي ويا ۽ ھڪ رپيو ڏيئي برھمڻ کي ڪٿو ڇڏائي ڏنائون. اُن وقت ڪٿو ۽ جيٺو لاٿو، سو ديوان جي نوڪر جھٽ ڪٽي وڃي رنڌڻي ۾ ٻوڙو پاتو. صاحبن اھو حال ڏسي ھيٺيان سلوڪ اُچاريا:-

ڪَٿوِ براھمڻ ڪَٿُر ڪَرُ لاوھُ، گوبرِ تارڻُ نہ جائي
ڌوتي ٽِڪا تي جَپُ مالي، ڌانُ مليڇان کائي

ارٿ:- تون گئو ۽ برھمڻ (جنکي تو جنيڪ سمجھين ٿو) اُنھن کان محصول ڏيئين ٿو، ٻر جھڻي سان ٻوڙي پائڻ ڪري تري ڪين ويندين. ھي پائي، ھمٿ ڌوتي ۽ متي تي تلڪ ۽ ھٿ ۾ مالھا جپڻ لاءِ ڪمٿي الٿي، اھي تو کي ڪھڙي ڪم اينديون؟ تون اُن ملڇين جو ٿو کائين، مطلب تہ ترڪن جي نوڪري ڪري پنھنجي اُجوڪا ٿو ڪرين. [ڪٿر = کان. ڪر = محصول. گوبر = جيٺو. ڌان = اَن.]

آَنتوِ پُوجا پڙھِ ڪَتيبا، سَنجمُ ترڪا ڀائي
ڇوڏي لي پاکنڊا، نامِ لَئِيَ جاھِ تَرندا.

ارٿ:- اندر ڪرين ھند ڪي پوڄا ۽ ٻاھر پڙھين مسلمانن جا ڪتاب ۽ رھت ۾ ترڪن جھڙي رکين ٿو. اھو پاکنڊ ڇڏي ڏي. ھي پائي، ڪيول ڪرتار جي نالي جپڻ ڪري ئي تري ويندين يعني موڪر پائي سگھندين. [سنجم = رھت.]

(٢) محلا پهلا .

ماڻس کاڻي ڪره نواز- ڇري وڳائن تن ڳل تاڳ
تن گهر برهمڻ پوره ناد- اُنا ڀي آوهه اوئي ساد

ارٿ - (مسلمان) ماڻهن کي کائين ٿا (يعني بيڙين ٿا) ۽ (ظاهران) نمازون پڙهن ٿا ۽ (هندو) ڇري وهائين ٿا (يعني ماڻهن جو رت ٿا) ۽ سندن ڳچيءَ ۾ جڻيا پيا آهن. تن (هندن) جي گهر ۾ برهمڻ ناد وڄائين ٿا، اُنهن (برهمڻن کي) ۾ اهڙو ئي سواد ايندو. (مطلب ته جيڪي برهمڻ اهڙن دشٽن جي گهر وڃي اُنهن جو آن ورتا ئيندا، اُهي ۾ اُنهن جي ڪرمن جو ڦل ڀوڳيندا). [وڳائن = هڻن؛ وره = وڃائين ٿا.]

ڪوڙي راس ڪوڙا واپار- ڪوڙ بول ڪره آهار
شرم ڌرم ڪا ڏيرا دور- نانڪ ڪوڙ رهيا ڀرپور

ارٿ :- اوهانجي (سرڌا روپي) موڙي ڪوڙي آهي ۽ اوهانجو (ڪرمن روپي) واپار ۾ ڪوڙو آهي، ڪوڙ ڳالهائڻ کي پنهنجو آهار ڪيو آٿو يعني اوهانجو گذران ئي ڪوڙ تي آهي. اوهان کان شرم ۽ ڌرم جو ڏيرو پري ٿيو آهي. (ڀاو: اوهان کي شرم ۽ ڌرم جو ڪو خيال ڪونهي). گورو صاحب جن فرمائين ٿا ته اوهان ڪوڙ سان ڀرپور ٿي رهيا آهيو. [آهار = کاڌو.]

مٿي ٽڪا تيڙ ڌوتي ڪکائي- هٿ ڇري جڳت ڪاسائي
نيل وستر پهر هووهه پرواڻ- مليڇ ڌان لي پوجه پراڻ

ارٿ :- اوهين مٿي تي تلڪ ٿا ڏيو، هيٺ ڳاڙهي ڪنيءَ واري ڌوتي ٿا پايو، هٿ ۾ ڇري اٿو ۽ جڳت لاءِ ڪاسائي بڻيا آهيو. (ڀاو: ماڻهن جا هردا پيا ڪپيو). نيرا ڪپڙا پائي

۽ بکر ۾ پٽي پاڻ ٿي. برهمڻ ڌر ڌر پٽڪو، ۽ ڪنن ۾ ڪيس رکيو نه مليو. پنهنجو ڪرمنڊل کڻي ٿي وکيائين ته ڪنهن نه ٿي ورتس. جتان گهري، اتي چونس ته وڃ موڌي خالي ٿو. آخر هو موڌي خالي ۾ ويو، جتي سري گورو نانڪ صاحب جن کيس پڄن ڪارايو ۽ ڪتوڻ لاءِ پڙ ڪاڻ پنو موجود ڪري ڏنو. صاحب سڪس ڪٿ جي ويا ۽ ڪ رکيو ڏيٺي برهمڻ کي ڪتو چڙائي ڏنائون. اُن وقت ڪتوڻ چيٽو لاٿو، سو ديوان جي لوڪر جيت ڪٽي وڃي رنڌڪي ۾ پوڻو پاٿو. صاحبن اِهو حال ڏسي هيٺيان سلوڪ اُچاريا:-

ب ڪتو براهمڻ ڪنُ ڪرُ لاوڻُ، ڪوبر تُرڻُ نه جائي
ء ڏوتي تِڪاتيِ جپُ مالي، ڏانُ مليڇان کائي

ارت:- تون ڪتوڻ برهمڻ (جنکي بو جنيڪ سمجهين ٿو) اُنون ڪان محصول وٺين ٿو، پر جيٽي سان پوتي پاڻ ڪري تري ڪين ويندين. ٿي ماڻي، هيٺ ڌوتي ۽ متي تي تلڪ ۽ هٿ ۾ مالها حق لاءِ ڪنٺي اٿيٺي، اهي توکي ڪهڙي ڪم ايندءِ؟ تون ان مليڇن جو ٿو کائين، مطلب ته ترڪن جي سؤڪري ڪري پنهنجي اجيوڪا ٿو ڪرين. [ڪنُ == ڪان. ڪرُ == محصول. گوبر == جيٽو. ڏان == اَن.]

ب اَلتيِ پوڄا پڙهه ڪتيبا، سنجمُ ترڪا ڀائي
١٠ چوڪيِ لي پاکنڊا، نامِ لتيِ جاهِ تَرندا.

ارت:- اندر ڪرين هند کي پوڄا ۽ ٻاهر پڙهين مسلمان جا ڪتاب ۽ رهت به ترڪن جهڙي رکين ٿو. اهو پاکنڊ ڇڏي ڏي. هي پاڻي، قبول ڪرڻ جي اِلي جبڙ ڪري ئي تري ويندين يعني موڪر ٿيڻ سگهندين. [سنجم == رهت.]

ਵਸਤ੍ਰ ਪਹਿਰਿ ਹੋਵਹਿ ਪਰਵਾਣੁ ॥ ਮਲੇਛ ਧਾਨੁ ਲੇ ਪੂਜਹਿ ਪੁਰਾਣੁ ॥ ਅਭਾਖਿਆ ਕਾ ਕੁਠਾ ਬਕਰਾ ਖਾਣਾ ॥ ਚਉਕੇ ਉਪਰਿ ਕਿਸੈ ਨ ਜਾਣਾ ॥ ਦੇਕੈ ਚਉਕਾ ਕਢੀ ਕਾਰ ॥ ਉਪਰਿ ਆਇ ਬੈਠੇ ਕੂੜਿਆਰ ॥ ਮਤੁ ਭਿਟੈ ਵੇ ਮਤੁ ਭਿਟੈ ॥ ਇਹੁ ਅੰਨੁ ਅਸਾੜਾ ਫਿਟੈ ॥ ਤਨਿ ਫਿਟੈ ਫੇੜ ਕਰੇਨਿ ॥ ਮਨਿ ਜੂਠੈ ਚੁਲੀ ਭਰੇਨਿ ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਸਚੁ ਧਿਆਈਐ ॥ ਸੁਚਿ ਹੋਵੈ ਤਾ ਸਚੁ ਪਾਈਐ ॥ ੨ ॥ ਪਉੜੀ ॥ ਚਿਤੈ ਅੰਦਰਿ ਸਭੁਕੋ ਵੇਖਿ ਨਦਰੀ ਹੇਠਿ ਚਲਾਇਦਾ ॥ ਆਪੇ ਦੇ ਵਡਿਆਈਆ ਆਪੇ ਹੀ ਕਰਮ ਕਰਾਇਦਾ ॥ ਵਡਹੁ ਵਡਾ ਵਡ ਮੇਦਨੀ ਸਿਰੇ ਸਿਰਿ ਧੰਧੈ ਲਾਇਦਾ ॥ ਨਦਰਿ ਉਪਠੀ ਜੇ ਕਰੇ ਸੁਲਤਾਨਾ ਘਾਹੁ ਕਰਾਇਦਾ ॥ ਦਰਿ ਮੰਗਨਿ ਭਿਖ ਨ ਪਾਇਦਾ ॥ ੧੬ ॥

(١) سلوڪ محلا پهلا.

هڪ دفعي سلطان پور ۾ هڪ نرڌن برهمڻ کي ڪنهن ججمان وٽان هڪ ڳئو دان ملي هئي. ڪيس ڳئون وٺي لاءِ درياءَ لانگهو پئو هو. تنهن ڪري اُن کي ٽڪر انگهڻو هو. پاتڻي هن کان ڳئوءَ لاءِ هڪ رپيو ٽڪر گهريو. برهمڻ چيس ته "مون کي ڪي به نه آهي جو توکي ڏيان. مون ڳئو ڪا ملهه تي ڪانه ورتي آهي، مون کي ڪنهن ججمان دان ڪئي آهي، سو مون کي معاف ڪر." پاتڻي اِن ڳالهه پنهنجي ديوان سان وڃي اها ڳالهه ڪئي. جنهن برهمڻ کي گهرائي چيو ته ٽڪر ڏيڻ کان سواءِ توکي لنگهڻ نه ڏبو. برهمڻ گهڻيون آزيون نيزاريون ڪيون، تنهن هوندي به ديوان پنهنجي ماڻهن کي حڪم ڪيو ته "ڳئو پاڙوت ضبط ڪريو. جيستائين برهمڻ رپيو پيدا ڪري اچي، تيستائين اوهين ڳئو هتان نه ڇڏجو." ويچاري ڳئوءَ کي ساڄو ڏينهن ڪاڏو نه مليو

حُڪمِ مڃئي هووئي پرواڻُ ، تا خصمئي ڪا محلُ پائسي

خصمئي ڀاوئي سو ڪري ، منهُ چندتا سو ڦلُ پائسي

ارٿ:- جڏهن منهنجي حڪم منظور ڪري جيو قبول ٿئي ٿو، تڏهن خصم پرماتما جو سروپ پائي ٿو. پرماتما کي جيڪي چڱو لڳي ٿو، سو جڏهن ٻي جيو ڪري ٿو، تڏهن من گهريا ڦل پائي ٿو. [محل = سروپ.]

تا درگهه پيڌا جائسي .

ارٿ:- تڏهن پرماتما جي درگاهه ۾ پوري يعني آبروء سان وڃي ٿو.

ڀاو ارٿ

سچو شيوڪ اهو آهي، جو پرماتما جي حڪم ۾ رهي ٿو ۽ اهو ڀاڳي ٿو. پرميشور جي شرڻ ۾ آيل پريمي کي پاڻ قربان ڪرڻو پوي ٿو ۽ ڪرسکه کي ڪٽ جهاڙي جهڙن واهگورو کيسر، رکي ٿو، تڏهن رهي ٿو. اهڙيطرح حڪم مڃيندڙ وارو جيو واهگورو جي پرسنتا جو ڀاڳي ٿئي ٿو ۽ درگاهه ۾ عزت آبروء سان وڃي ٿو.

ਆਸਾ ਮਃ ੧

ਗਊ ਬਿਰਾਹਮਣ ਕਉ ਕਰੁ ਲਾਵਹੁ ਗੋਬਰਿ ਤਰਣੁ ਨ ਜਾਈ ॥ ਧੋਤੀ ਟਿਕਾ ਤੈ ਜਪ ਮਾਲੀ ਧਾਨੁ ਮਲੇਛਾਂ ਖਾਈ ॥ ਅੰਤਰਿ ਪੂਜਾ ਪੜਹਿ ਕਤੇਬਾ ਸੰਜਮੁ ਤੁਰਕਾ ਭਾਈ ॥ ਛੋਡੀ ਲੇ ਪਾਖੰਡਾ ॥ ਨਾਮਿ ਲਇਐ ਜਾਹਿ ਤਰੰਦਾ ॥ ੧ ॥ ਮਃ ੧ ॥ ਮਾਣਸ ਖਾਣੇ ਕਰਹਿ ਨਿਵਾਜ ॥ ਛੁਰੀ ਵਗਾਇਨਿ ਤਿਨ ਗਲਿ ਤਾਗ ॥ ਤਿਨ ਘਰਿ ਬ੍ਰਹਮਣ ਪੂਰਹਿ ਨਾਦ ॥ ਉਨਾ ਭਿ ਆਵਹਿ ਓਈ ਸਾਦ ॥ ਕੂੜੀ ਰਾਸਿ ਕੂੜਾ ਵਾਪਾਰੁ ॥ ਕੂੜੁ ਬੋਲਿ ਕਰਹਿ ਆਹਾਰੁ ॥ ਸਰਮ ਧਰਮ ਕਾ ਡੇਰਾ ਦੂਰਿ ॥ ਨਾਨਕ ਕੂੜੁ ਰਹਿਆ ਭਰਪੂਰਿ ॥ ਮਥੈ ਟਿਕਾ ਤੇੜਿ ਧੋਤੀ ਕਖਾਈ ॥ ਹਥਿ ਛੁਰੀ ਜਗਤ ਕਾਸਾਈ ॥ ਨੀਲ

خريد ڪيل جٽيو ڪنهن ڪم جو نه آهي. جي انهيءَ جٽيءَ ۾ ڪو حال هجي ته هوند اُنجي پائڻ ڪانپوءِ ماڻهو پوتر ٿي پون ۽ ڏکيون ۽ دغابازيون نه ڪن ۽ ڪوڙ نه ڳالهائين. سچو جٽيو اُهو آهي جنهنجي پائڻ سان جيو پوتر ٿي درگاهه ۾ قبول پوي ٿو. جٽيو جيڪڏهين پائجي ته پراستريءَ ڏانهن ڊوڪندڙ من، ٻڇڙي مارگ تي ويندڙ پيرن، ٻڇڙن ڪمن ڪندڙ هٿن، بدبول چوندڙ زبان ۽ ٻڇڙي درشٽي ڪندڙ اکين کي پائجي يعني انهن اِندرين کي وڪارن کان روڪجي. اهڙا لڇڻ خود جٽيءَ پائيندڙ برهمڻ ۾ ئي نه ٿهن، سو اُنجو وٽي ڏنل ڌاڳو ڪهڙو اثر پيدا ڪندو؟

اهي مٿيان (٤) سلوڪ ٻڌي پنڊت هرديال عجب ۾ پئجي ويو ۽ پيءُ ڪالوءَ، ڀائي لالوءَ پيٺ ستسنگين کي چيائين ته "پيارا، اوهان جا ڏاڏن ڀاڳ آهن جو اهڙو سپاتر اوهان جي گهر ۾ آهي. هي ساري جڳت جو ڪلياڻ ڪندو." ائين چئي پنڊت ۽ ٻيا جي ساڻس آيا هئا، سي اُٿي کڙا ٿيا.

پؤڙي (١٥)

(پرماتما جي ديا.)

صاحبُ هوءِ دِئال، ڪِرپا ڪَري، تا سائي ڪارِ ڪرائسي
سو سيوڪُ سيوا ڪري، جسنو حُڪمُ منائسي

ارٿ:- جڏهين صاحب ديال ٿي ڪرپا ڪري ٿو، تڏهين جيو کان اهڙو ڪم ڪرائي ٿو جنهن ۾ سندس ڀلو هجي. جنهن کان پنهنجو حڪم مڃائي ٿو، اُهو ئي شيوڪ سندس شيوا ڪري ٿو.

ٻرن کي ڪمارگر ڪان نه ٿا رڪبو) مٽن کي جڻيو نه ٿا پايو
(يعني اُنهن کي چوري آدڪ ٻجڙن ڪمن کان نه ٿا هٽايو).
زبان کي جڻيو نه ٿا پايو (يعني بڪواد ۽ پر نندا کان پالڪي
نه ٿا حهليو)، اکين کي جڻيو نه ٿا پايو (يعني اکين کي پرائي
استريءَ ڏانهن تڪڻ کان نه ٿا پاسي ڪريو). [تگر = ١.
جڻيو، ٢. روڪڻ.]

وي تڪا آهي وتي، ڏوت ڪا کي آوران ڪهڻ
اِيءُ پاڙ ڪري ويڻاهه، ڪيءَ ڪا ڪلُ ڏسي راهُ

ارٿ:- اوهين ٻاڻ جڻئي کان سواءِ ٿا ٻما ۽ وهنوار
ڪريو (يعني مٿين ڳالهين کان پالڪي نه ٿا روڪيو)، (وڏ
ڪري) ڪاڳو وتي ٻين کي ٿا پايو. ڏالي وٺي وهانءُ ٿا
ڪريو (اشارو آهي ڏڪڻا ڏانهن) ۽ تنهن ڪري راه ٿا ڏسيو
يعني گرهه گوهر ٻڌايو ٿا.

سڻ ويکهه لوڪا ايهه وڻاڻ، مَن آنڌا ناءُ سُجاڻُ.

ارٿ:- هي لوڪا! هي اسچرج نه ٻڌو ۽ ڏسو ته سڌي،
امي من جا انڌا آهن، پر انهن رکيو آهي سجاڻ، يعني ڏاڻا کي
گيانيءَ ٿا ڪوٺائين.

ڀاوارٿ چئن سلوڪن جو.

هن پؤڙيءَ ۽ وچاري سلوڪ صاحبن جڻئي جي نسبت
چيا آهن. جنهن وقت پروهت صاحبن کي ڳچيءَ ۾ جڻيو
ٽي وڌو، تنهن وقت صاحبن چيو ته اهالڪي جڻيو ڏيا،
سنتوکهه، ڏت ۽ ست روئي ڪيءَ، جو نه ٽٽي، نه ميرو
ٿئي ۽ نه سڙي. اهڙو جڻيو نه رکيو سنسار ۾ ۽ پرلوڪ ۾
وڃڻ سڀاڳ ليندو ۽ نه ويندو هليو. اهڙو جڻيو پاڻيند ڙ
ڏاڍيواڻ ڌو الق آهي. مڪر اڌو ست ڌو ڪ پيسي جو

دوءِ پراڻا سڃيڻيءَ، ٻي ڦِر پائيڻيءَ ٻور
نانڪ ڌَڪُ نہ ٽُٽئي، جي ڌَڪُ هو وِءِ زورُ.

ارٿ:- جڏهين اهو جٽيو پراڻو ٿئي ٿو، تڏهين ڦٽو ڪري ٻيو پائين ٿا. سري گورو نانڪ صاحب جن فرمائين ٿا جيڪڏهين انهيءَ ڌاڳي جي جٽئي ۾ ڪو زور هجي تہ جيڪر اصل نہ ٽٽي.

(٣) محلا پهلا.

(سچو جٽيو)

ناءِ مَنِئي پَت اوپجي، سالاهي سَچُ سوُت
دَرگهہ اندر پائيڻيءَ، ڌَڪُ نہ ٽوُ ٽَس پوُت

ارٿ:- واهگوروءَ جي نالي منڻ ڪري عزت جي ڪپهہ اُتپن ٿئي ٿي ۽ واهگوروءَ جي اُستت ڪرڻ ڪري اُن مان سچ جو سٽ تيار ٿئي ٿو. اهڙيءَ ڪپهہ جي سٽ جو تيار ڪيل جٽيو پائڻ ڪري درگاهہ اندر دخل ملي ٿو ۽ اهڙو پوتر جٽيو ڪڏهين ڇڄي نہ ٿو. [سالاهي = ساراهہ، اُستت. پت ڪپهہ. پوُت = پوتر.]

(٤) محلا پهلا

(اِندرين جو روڪڻ.)

ڌَڪُ نہ اِندري ڌَڪُ نہ ناري، ڀلڪي ٿُڪُ پوءِ نِت داڙي
ڌَڪُ نہ پيري ڌَڪُ نہ هٿي، ڌَڪُ نہ جهوا ڌَڪُ نہ اکي

ارٿ:- اندرين کي جٽيو نہ ڏنو ويو يعني اندرين کي نہ روڪيو ۽ پر استريءَ جي سنگ کان پاڻ کي نہ ڏنو ويو. (جهڙو پرائي استريءَ سان سنگ ڪري ٿو)، تنهنڪري صبح جو سوير ڏاڙهيءَ ۾ ٿڪون پيون پون. پيرن کي جٽيو نہ ڏنو ويو (يعني

ڇوڪڙ مُل آڻائنا ڀهه ڇوڪي پائنا
سکا ڪن ڇڙائيڻا ڪوُر براهمڻ ڻنا

ارت :- هي برهمڻ، اوهين جهن ڏهڙين وارو جٺيو گهرائي ڇوڪي ۾ وجهي پايو ٿا ۽ گائتريءَ جي سکيا ڏيئي ڪن ۾ ڦوڪ ڏيئي ڪور برهمڻ بڻجو ٿا.

اوڌ مُئا اوڌ جهڙ پئا وي ٿڳا ڪيئا

ارت :- جڏهن جٺيو ڌاڳو سو مري وڃي، اهو جٺيو ڪري پيو ۽ جيو جٺي کان سواءِ (پرلوڪ) ڏيو وڃي. [وي ٿڳا = جٺي کان سواءِ. جهڙ پئا = ڪري پيو.]

(۲) محلا پهلا

(جٺيو ناسونت آهي ۽ پاپن کان نٿو روڪي.)

لک چوريئا لک جاريئا، لک ڪوڙيئا لک گال
لک ٺڳيئا پهناميئا، رات ڏنس جيئه نال

ارت :- جيڪو ڪي جيو اڳڻت چوريون ياريون ڪن ٿا، ۽ گهڻيون ٺڳيون دغابازيون ڪن ٿا، جي رات ڏينهن انهن جي جيءَ سان جڙيون رهيون آهن؛ [لک = اڳڻت، ڪئين. گال = گاريون؛ پهناميئا = دغابازيون.]

تڳ ڪپاهه ڪتيئي، ٻامڻ وٽي آءِ
ڪُهي ٻڪرا رِن کائيا، سڀڪو آکي پاءِ.

ارت :- تنهن هوندي به برهمڻ ڪپهه کي ڪتي جٺيو وٽي آڻي کين پائين ٿا. ٻڪرن کي ڪُهي رڌي (مٿرن سنمنڌين سان گڏ جي) کائين ٿا، پوءِ سڀڪو برهمڻ کي ٿو چوي تہ اچي جٺيو پاءِ. [رن = رڌي.]

ڏو سکهي. مهراج، اِهو جڻيو انت ويلي اسان سان سهائتا ڪانہ ڪندو. آگنيءَ ۾ هي ٻہ سريرسان سڙي ڀسم ٿي ويندو. پنڊت جي، اوهين ڌرماتما آهيو، سو ڀلائي ڪري اهو جڻيو موڪي پايو جو منهنجيءَ آتما سان سديو رهي، ۽ موکي آڌرم ڪان روڪي ڌرم جي واٽ تي آڻي." تنهن تي پنڊت چيو تہ "اسانکي تہ هن عام رواجي جڻيي جي سڌ آهي. اوهين ڀلائي ڪري اُنهيءَ جڻيي جو ورڻن ڪريو، جو انت ويلي اسان سان سهاءِ ٿئي." پنڊت جي اِها ڳالھہ ٻڌي صاحبن اُن مهل سچي جڻيي پائڻ جو پنڊت کي اُپديش ڪيو:-

(سچو جڻيو ڪهڙو ؟)

دَئِيا ڪپاهہ سنتوکہ سُوتُ، جتُ ڳنڍي سَتُ وَٽُ

ايھُ جنيئو جيئہ ڪا، هئي تہ پانڊي گهتُ

ارٿ:- ديا روپي ڪپہ هجي ۽ سنتوکہ روپي سٽ هجي ۽ جنهنکي جت روپي ڳنڍ هجي ۽ سٽ روپي وٽ هجي هي پنڊت! اهڙو سچو جڻيو جو جيءُ يعني آتما سان سنگہ هاي، سو هجيئي تہ منهنجي ڳچيءَ ۾ وجهہ. [گهت = وجهہ.]

نا ايھُ تُٽيءَ نہ مَلُ لڳيءَ، نا ايھُ جليءَ نہ جاءِ

ڌَنُ سُ ماڻس نانڪا، جو گلِ چلي پاءِ

ارٿ:- جو جـــو اهو جڻيو نڪي ٽٽندو، نڪي ميرو ٿيندو، نڪي سڙي ويندو ۽ نہ ڪيڏانهن گم ٿي ويندو. سري گورو نانڪ صاحب جن فرمائين ٿا تہ ڌن آهن اُهي پرش، جي اهڙو جڻيو رديءَ روپي ڳچيءَ ۾ پائي پرلوڪ وڃن ٿا. [ماڻس = ماڻهو.]

ਭਲਕੇ ਥੁਕ ਪਵੈ ਨਿਤ ਦਾੜੀ ॥ ਤਨੁ ਨ ਪੈਰੀ ਤਨੁ ਨ ਹਥੀ ॥ ਤਨੁ ਨ ਜਿਹਵਾ ਤਨੁ ਨ ਅਖੀ ॥ ਵੇਤਕਾ ਆਪੇ ਵਤੈ ॥ ਵਿਣੁ ਧਾਗੇ ਅਵਰਾ ਘਤੈ ॥ ਲੈ ਭਾੜਿ ਕਰੇ ਵੀਆਹੁ ॥ ਕਢਿ ਕਾਗਲੁ ਦਸੇ ਰਾਹੁ ॥ ਸੁਣਿ ਵੇਖਹੁ ਲੋਕਾ ਏਹੁ ਵਿਡਾਣੁ ॥ ਮਨਿ ਅੰਧਾ ਨਾਉ ਸੁਜਾਣੁ ॥ ੪ ॥ ਪਉੜੀ ॥ ਸਾਹਿਬੁ ਹੋਇ ਦਇਆਲੁ ਕਿਰਪਾ ਕਰੇ ਤਾ ਸਾਈ ਕਾਰ ਕਰਾਇਸੀ ॥ ਸੋ ਸੇਵਕੁ ਸੇਵਾ ਕਰੇ ਜਿਸ ਨੋ ਹੁਕਮੁ ਮਨਾਇਸੀ ॥ ਹੁਕਮਿ ਮੰਨਿਐ ਹੋਵੈ ਪਰਵਾਣੁ ਤਾ ਖਸਮੈ ਕਾ ਮਹਲੁ ਪਾਇਸੀ ॥ ਖਸਮੈ ਭਾਵੈ ਸੋ ਕਰੇ ਮਨਹੁ ਚਿੰਦਿਆ ਸੋ ਫਲੁ ਪਾਇਸੀ ॥ ਤਾ ਦਰਗਹ ਪੈਧਾ ਜਾਇਸੀ ॥ ੧੫ ॥

(۱) سلوک محلا پہلا.

ساکھی :- سری گورو نانک صاحب جدوں نون ورھیاں دے ہوئے، تدوں آپ نوں جنیو پاؤن دی تیاری کیتی گئی۔ سو پروہت ہردیال دی بلائی جنیو پاؤن دی رسم ہووے۔ جدوں پروہت صاحب جنیو پاؤن لگے تاں گورو صاحب نے پچھیا کہ ایہہ کیہ ہے؟ پروہت نے کیہا: "ایہہ جنیو ہے، جو دھرم دی نشانی ہے" ... گورو صاحب نے فرمایا ...

[illegible]

سنسار ڇڏڻ وقت اهي اتي پيئيون هونديون. اڳي درگاهه ۾ ڪرمن جو ڦل ملندو؛ جي تنهنجا ڪرم چڱا آهن ته ڦل به چڱو ملندءِ؛ جي ڪرم بڇڙا آهن ته ڦل به بڇڙو ملندءِ. جي پنهنجي مرضيءَ موجب هلندين؛ پڻ ڪي ڳالهه ڪان ڪٿ سمجهندين، ته پوءِ تنهنجي لاءِ پرماتما جو رستو بلڪل سخت ٿيندو. مطلب ته تون قدم قدم تي ڪٺيون سختيون سهندين. تو وٽ شُڀ ڪرمن جي پونجي ڪان هوندي، تنهنڪري ٿِپ ٿِپ تي ڪٺا دڪر ڏسندين. انهيءَ وقت پنهنجن اوگڻن ڪري پڇتائڻو پوندءِ ته افسوس! مون پنهنجي جيوت نسڦل ڪئي."

ਸਲੋਕ ਮਃ ੧

ਦਇਆ ਕਪਾਹ ਸੰਤੋਖੁ ਸੂਤੁ ਜਤੁ ਗੰਢੀ ਸਤੁ ਵਟੁ ॥ ਏਹੁ ਜਨੇਊ ਜੀਅ ਕਾ ਹਈ ਤ ਪਾਡੇ ਘਤੁ ॥ ਨਾ ਏਹੁ ਤੁਟੈ ਨ ਮਲੁ ਲਗੈ ਨਾ ਏਹੁ ਜਲੈ ਨ ਜਾਇ ॥ ਧੰਨੁ ਸੁ ਮਾਣਸ ਨਾਨਕਾ ਜੋ ਗਲਿ ਚਲੇ ਪਾਇ ॥ ਚਉਕੜਿ ਮੁਲਿ ਅਣਾਇਆ ਬਹਿ ਚਉਕੈ ਪਾਇਆ ॥ ਸਿਖਾ ਕੰਨਿ ਚੜਾਈਆ ਗੁਰੁ ਬ੍ਰਾਹਮਣੁ ਥਿਆ ॥ ਓਹੁ ਮੁਆ ਓਹੁ ਝੜਿ ਪਇਆ ਵੇਤਗਾ ਗਇਆ ॥ ੧ ॥ ਮਃ ੧ ॥ ਲਖ ਚੋਰੀਆ ਲਖ ਜਾਰੀਆ ਲਖ ਕੂੜੀਆ ਲਖ ਗਾਲਿ ॥ ਲਖ ਠਗੀਆ ਪਹਿਨਾਮੀਆ ਰਾਤਿ ਦਿਨਸੁ ਜੀਅ ਨਾਲਿ॥ ਤਗੁ ਕਪਾਹਹੁ ਕਤੀਐ ਬਾਮ੍ਣੁ ਵਟੇ ਆਇ॥ ਕੁਹਿ ਬਕਰਾ ਰਿੰਨਿ ਖਾਇਆ ਸਭੁ ਕੋ ਆਖੈ ਪਾਇ ॥ ਹੋਇ ਪੁਰਾਣਾ ਸੁਟੀਐ ਭੀ ਫਿਰਿ ਪਾਈਐ ਹੋਰੁ॥ ਨਾਨਕ ਤਗੁ ਨ ਤੁਟਈ ਜੇ ਤਗਿ ਹੋਵੈ ਜੋਰੁ ॥੨॥ ਮਃ ੧ ॥ ਨਾਇ ਮੰਨਿਐ ਪਤਿ ਊਪਜੈ ਸਾਲਾਹੀ ਸਚੁ ਸੂਤੁ ॥ ਦਰਗਹ ਅੰਦਰਿ ਪਾਈਐ ਤਗੁ ਨ ਤੂਟਸਿ ਪੂਤ ॥ ੩ ॥ ਮਃ ੧ ॥ ਤਗੁ ਨ ਇੰਦ੍ਰੀ ਤਗੁ ਨ ਨਾਰੀ॥

ڪَهڙو رُوپ سُهاوَڻا، ڇَڏِ ڏُليتا اندرِ جُوڙا
منڌا چڱا آپڻا، آپي مي ڪيتا ڀاوَڻا

ارٿ :- ڪهڙا ۽ سندر روپ (اهي سڀ) دنيا ۾ ئي ڇڏي وڃڻا ھوندا. ھڏھڪي ھگي ۽ منڌي ڪيل ڪرم (جو ڦل يعني سکر يا ڏک) ڀاڳ ڪي لئي ڀوڳڻو آهي. [ڪيڙ == ڪهڙا. سهاوڻا == سهڻا.]

پرماڻ :- "ڏُڪرتُ سُڪرتُ ڏارو ڪَرمُ ري."
[ڏنا سري ڀاڳي سري ارجن جي شبد (١).]

يعني ٻُرا ڪرم توڙي شڀ ڪرم تنھنجا ئي آهن يعني توکي ئي اُنهنجو ڦل ڀوڳڻو ھوندو.

ڪُڪَرم ڪيتي مَن ڀاوَدي، راهِ ڀيڙيءَ اڳي جاوَڻا
تڏَهن دوزَخ چاليا، تا ڏِسي ڪَرا ڏَراوَڻا

ارٿ :- جي تنھنجي من جي مرضي موجب ڪڪرم ڪن ٿا يعني زور ظلم ڪن ٿا، سي مرڻ کانپوءِ سوڙهي يعني خوفناڪ رستي کان لنگهندا. جڏهن اهي اڳتي نرڪ ۾ ويندا، تڏهن مها ڀيانڪ خوف ڏسندا. [ڀيڙيءَ == سوڙهو. ڪرا == ڏاڍا. ڏراوڻا == ڊپ، خوف.]

ڪر اوگڻ پڇو تاوَڻا.

ارٿ :- اوگڻن يا پاپ ڪري اُنکي پڇتائڻو ھوندو.

ڀاو ارٿ

هن ٻوڙي ۾ گورو صاحب اپديش ڏين ٿا ته، "هي جيوا هي جو سندر روپ ڌارين ٿو، عمدا ڪپڙا پھرين ٿو ۽ من کي پرشن ڪندڙ وستن سان موھ رکين ٿو، سو اهي سڀ وسٽون توسان نيھه ڪونه نڀائينديون.

ارٿ :- گائتريءَ جو پاٺ ٽنهي وقتن تي ويچاريو ٿا. ڳچيءَ ۾ مالها ٿا پايو ۽ مٿي تي تلڪ ٿا ڏيو. ٻه ڌوتيون ٿا رکو ۽ پٽ جا ڪپڙا (ٻوٽر سمجهي) ٿا پايو يا مستڪ کي ڪپڙي سان ٿا ڍڪيو. [تريءَ ڀال = گائتري . تهال - تي دفعه. ڪپاٽن = مٿو، پٽ .]

جي ڄاڻسِ برهمڻ ڪرمڻ، سڀِ ڦوڪٽ نسچءُ ڪرمڻ
ڪهُ نانڪ نهچءُ ڌيائيءَ، وِڻُ ستگُور واٽ نه پائيءَ.

ارٿ :- هي براهمڻو! جي ايشوري ڪمن کي ڄاڻن ٿا، سي اوهانجي ڏيکاوي کي اجايا ڪرم نسچي ڪري سمجهن ٿا. سري گورو نانڪ صاحب جن فرمائين ٿا ته نسچو رکي پرميشور کي ڌيائجي، مگر ستگوروءَ جي اپديش کان سواءِ (اها ڌيائڻ جي) واٽ نه پائي سگهجي.

ڀاو ارٿ

هن سلوڪ ۾ گورو صاحب پاکنڊ کي ننديِن ٿا ۽ سچائيءَ جي مهما ڪن ٿا. پستڪ پڙهڻ، سماڌي، تلڪ، مالها، سنڌيا، گائتري اهي سڀ نسچي ۽ پريم بنا نسڦل آهن. جيڪڏهين ڪو جيو پيو ڪجهه به نه ڪري، ڪيول پريم سان واهگوروءَ جي چرنن ۾ چت لڳي ۽ پورن ڀروسو هن تي رکي ته اهو چڱو آهي. پر اها پريم ۽ نسچي جي واٽ ستگوروءَ کانسواءِ نه پائي سگهجي.

پؤڙي (١٤)

(سنساري سکه سديو سهائڪ نه آهن.)

هيءَ پؤڙي ابراهيم لوڌيءَ کي چئيل آهي، جو اُن وقت جو حاڪم هو ۽ جنهن ظلم مچائي ڏنو هو.

(۲) محلا پهلا.

(پاکنڊ جو کنڊن .)

پنڊتن صاحبن کي چيو تہ "سائين ، جڏهين جپ تپ ، پاٺ ، اشنان ، منتر آدڪ شٽ ڪرمن سان من شڌ ٿئي ٿو ، تڏهين هي جيو هري ملڻ جو ڌاري جاڳي ٿو." تڏهن تي ستگورن هي سلوڪ اچاريو :-

(نوٽ :- هي سلوڪ وري سري گورو گوبند صاحب جي پاتشاهي ۱۰ جي سنسڪرت سلوڪ ڏانل آهن ، آني اول هي پهرين پاتشاهي جو سلوڪ ڏانل آهي ، ٻيو پهرين پاتشاهي جا ڏانل آهن .)

پڙي پستڪ سنڌيا باد ن
سل پوجس بڪل سمادن
مکہ جهوٺ ڀيکن سارن

ارٿ :- هي پنڊتو ، اوهين پستڪ ٿا پڙهو ، سنڌيا ٿا ڪريو ۽ اجايا بحث ٿا ڪريو ، پٿرن جي پوجا ٿا ڪريو ۽ بگهہ بکي وانگي سماڌ ٿا لايو . مکہ مان جوٺ پيا ٻولبو ، اهڙي طرح جو لوهہ کي سون جا گهڻا ڪري ڏيکاريو ٿا . (مطلب تہ ڪوڙ کي مرچ مسالحہ گڏي اهڙو ٺاهيو ٿا ، جو جڻ تہ سچ پيو ڀاسي) .
[سنڌيا == سانجهي جي پرارٿنا . بادن == واد ڪرڻ ، بحث ڪرڻ . سل == پٿر . بڪل == بگهہ بکي . ڀيکن == سون جا گهڻا . سارن == لوهہ .]

ڏري پال ٽيال بچارن
گل مالا تلڪ اسلارن
دہ ڌوتي بستر ڪپالن

ورندو، جيڪڏهين من ۾ اڀوترا هوندي؟ [هنتا == هاڃي ڪندڙ، ماريندڙ. شڪاري، مرگاھ == هرڻ. ڪسڌي == اڀوتر.]

ٻاو ارٿ

صاحب هٿي اهنڪاري ٻرشن کي سمل وڻ سان ڀيٽين ٿا. سمل جو وڻ، جو ٻيابان ۾ اڀرندو آهي، سو ڏسڻ ۾ ٻاهران سندر ۽ اوچو ايندو آهي. ان جا ڦل ڦل تہ چڙهيو، پر سندس ڦن بہ ڪنهن ئي ڪم نہ ايندا آهن. پکي جو اُن جي ٻاهرين سندرتا ڏسي آڏامي اچي مٿس وهندا آهن، سي نراس ٿي موٽي هليا ويندا آهن. ساڳئي طرح چنچہ گياني (يعني مکہ گياني) اچائي ٻڪواد ڪندا آهن ۽ ٻاڻ کي گيانوان سڏائيندا آهن؛ پر جڏهين ڪو جگياسو ونن سکيا لاءِ ويندو آهي، تڏهين نراس ٿي موٽي ايندو آهي، ڇاڪاڻ جو منجهن ڪو تپر ڪونہ هوندو آهي. صاحب فرمائين ٿا تہ جنن سمل جهڙن وڏن نٺ وڻن کان وري بہ ٻير آڪ جهوٽا وڻ وڏيڪ چڱا آهن، تهن پاکنڊي شخص کان اُهي نماڻا ڀڳت صدبار وڌيڪ چڱا آهن، جي پنهنجي نمرتا ۽ ڀڳتيءَ جي خوشبوءِ ۾ ٻاڻ تہ ترپت ٿا رهن، پر آيو ويو وٽائن سڳند وٺي خوش ٿيو وڃي. صاحب اُپديش ڪن ٿا تہ نمرتا بہ سچي هئڻ گهرجي، نہ جوئي ۽ مطلبي هرڻ جي شڪار ڪندڙن جهڙي، جي شڪار مهل پٽ تي پئجي رهندا آهن تہ متان هرڻ ڪين پريان ڏسي ڀڄي وڃي. گهڻا پاکنڊي ويس ڌاري اهڙيءَ طرح ٻاڻ لڪائيندا آهن جو تہ برهم روپ آهن، پر انهن جي اندر ۾ ڇُريون آهن ۽ جگياسن جا هردي روپي گلا ڪپڻ لاءِ تيار ويٺا آهن. صاحب اسانکي اهڙيءَ پاکنڊ واري رهڻيءَ کان پري رهڻ لاءِ اُپديش ڪن ٿا.

اهي وهن ٿا، سي اراس ئي جو ٿا (الي) وڃن. [سنمل == وڻ جو قسم، جو بيابان ۾ ٿئي ٿو. رکم == وڻ. سرالرا == سرو قد، سوڌو، صحرا جو، بيابان جو ديرگهه == ڊگهو. منجهه == گهاٽو. ڪٿ == جو.]

ڦل ڦکي ڦل بکڪي، ڪير ترآو م ٻت

مٺت ليوي نانڪا، گڻ چڱڀائيءَ تت

ارٿ:- (جاڪاڻ ته هن وڻ جا) ڦل بي سوادي آهن ۽ گل ته وڪندڙ آهن ۽ سندس پن ٻه ڪم نه ٿا اچن. سري گورو نانڪ صاحب جن فرمائين ٿا ته (اهڙن وڏن اڃيس وڻن کان) نميل يعني نئيڊو ۽ مٺي ڦل وارو وڻ بهتر آهي. جاڪاڻ ته گڻن ۽ چڱاين جو سار مٺاس آهي. (مطلب ته گهڻن ئي ڪي مٺاس ڏاڍو ۽ سڪر پراپت ٿئي ٿو). [ڪڪي == ته وڪندڙ. ٻت == پن. تت == سار. ليوي == نميل يعني نئيڊو. مٺت == مٺو.]

سڀڪو نوي آپ ڪئو، پر ڪئو لوي نه ڪوءِ

ڌرِ تارازو تولئي، لوئي س گوڙا هوءِ

ارٿ:- سڀڪو پاڻ کي ئي نمي ٿو، ٻئي کي ڪو ڪونه ٿو نمي. ساهمي ۾ رکي تورجي ته جيڪو پاسو هيٺ ٿيندو، سوئي ڳؤرو ڄاڻو (مگر نمڻ سان سچو ٻڌو ۽ شب نيمت سان هٿڻ گورجي). [نوئي == نمي. تارازو == ساهمي. گوڙا == ڳؤرو.]

اپراڌي دوڻا نوئي، جو هنتا مرگاهِ

سيس نوائڻ ڪيا ٿيئي، جا رِدي ڪسڌي جاهِ.

ارٿ:- پاپي ٻرش ٻيڻو ٿو نمي، جيئن هرڻ جو شڪار ڪندڙ (نمي نمي شڪار ڪري ٿو). رڳو سر نمائڻ مان جا

ڪري آهي مالڪ مهربان کي سار سمجهي اُنهي ۾ سان ملپا رهن ٿا.

ਸਲੋਕ ਮਃ ੧

ਸਿੰਮਲ ਰੁਖੁ ਸਰਾਇਰਾ ਅਤਿ ਦੀਰਘ ਅਤਿ ਮੁਚੁ ॥ ਓਇ ਜਿ ਆਵਹਿ ਆਸ ਕਰਿ ਜਾਹਿ ਨਿਰਾਸੇ ਕਿਤੁ॥ ਫਲ ਫਿਕੇ ਫੁਲ ਬਕਬਕੇ ਕੰਮਿ ਨ ਆਵਹਿ ਪਤ ॥ ਮਿਠਤੁ ਨੀਵੀ ਨਾਨਕਾ ਗੁਣ ਚੰਗਿਆਈਆ ਤਤੁ ॥ ਸਭੁ ਕੋ ਨਿਵੈ ਆਪ ਕਉ ਪਰ ਕਉ ਨਿਵੈ ਨ ਕੋਇ ॥ ਧਰਿ ਤਾਰਾਜੂ ਤੋਲੀਐ ਨਿਵੈ ਸੁ ਗਉਰਾ ਹੋਇ ॥ ਅਪਰਾਧੀ ਦੂਣਾ ਨਿਵੈ ਜੋ ਹੰਤਾ ਮਿਰਗਾਹਿ ॥ ਸੀਸਿ ਨਿਵਾਇਐ ਕਿਆ ਥੀਐ ਜਾ ਰਿਦੈ ਕੁਸੁਧੇ ਜਾਹਿ ॥ ੧ ॥ ਮਃ ੧ ॥ ਪੜਿ ਪੁਸਤਕ ਸੰਧਿਆ ਬਾਦੰ ॥ ਸਿਲ ਪੂਜਸਿ ਬਗੁਲ ਸਮਾਧੰ ॥ ਮੁਖਿ ਝੂਠ ਬਿਭੂਖਣ ਸਾਰੰ ॥ ਤ੍ਰੈਪਾਲ ਤਿਹਾਲ ਬਿਚਾਰੰ ॥ ਗਲਿ ਮਾਲਾ ਤਿਲਕੁ ਲਿਲਾਟੰ ॥ ਦੁਇ ਧੋਤੀ ਬਸਤ੍ਰ ਕਪਾਟੰ ॥ ਜੋ ਜਾਣਸਿ ਬ੍ਰਹਮੰ ਕਰਮੰ ॥ ਸਭਿ ਫੋਕਟ ਨਿਸਚਉ ਕਰਮੰ ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਨਿਹਚਉ ਧਿਆਵੈ ॥ ਵਿਣੁ ਸਤਿਗੁਰ ਵਾਟ ਨ ਪਾਵੈ ॥੨॥ ਪਉੜੀ ॥ ਕਪੜੁ ਰੂਪੁ ਸੁਹਾਵਣਾ ਛਡਿ ਦੁਨੀਆ ਅੰਦਰਿ ਜਾਵਣਾ ॥ ਮੰਦਾ ਚੰਗਾ ਆਪਣਾ ਆਪੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਪਾਵਣਾ॥ ਹੁਕਮ ਕੀਏ ਮਨਿ ਭਾਵਦੇ ਰਾਹਿ ਭੀੜੈ ਅਗੈ ਜਾਵਣਾ ॥ ਨੰਗਾ ਦੋਜਕਿ ਚਾਲਿਆ ਤਾ ਦਿਸੈ ਖਰਾ ਡਰਾਵਣਾ ॥ ਕਰਿ ਅਉਗਣ ਪਛੋਤਾਵਣਾ ॥ ੧੪ ॥

(١) سلوڪ محلا پهلا.

(اهنڪار جي دُور ڪرڻ ۽ نمرتا جي مهما.)

سِمَل رُکُ سَرائِرا، اَتِ دِيرگهه اَتِ مُچُ،
اوءِ جِ آوهِ آس ڪَرِ، جاهِ نِراسي ڪِتُ

ارٿ :- سمل جو وڻ سڌو آهي ۽ بلڪل ڊگهو ۽ تمام گهاٽو آهي. اُهي (پکي) جي (ڪاڏي جي) آس ڪري اُنتي

سري گورو امرديو فرمائين ٿا ته "ٻي سمجهون اڪيون! جي تو دان جا ديت رکي آهي، ته جن جي ڪالسواءِ ٻي ڪنهن کي ڏسو، اهو جي ڪرتا جي اندر ساڻ ڪاڻو وڃي ٿو. جي سڌار جو اوهين ڏسو ٿا، سو جي جو روپ آهي ته ان جي جو روپ ۾ اندر ۾ ادي ٿو. جڏهن گورو جي ديا ساڻ مون سمجهيو، تڏهن مون ڏٺو ته پرميشور هڪ آهي ۽ جي ڪالسواءِ ٻيو ڪوئي به اکين الڪ ٻيو موڪون نه سڳهو جو ساڻ ملي ڪري آهن ۽ دوره دريشٽي کي يعني انهيءَ ڪاوت کلي پيا."

(ــ) خسم جو ڏي جي آسکي، ڏي سي و ڳجهارتا

(ــ) سڳورو جي ٻيا، ڏورائي ڪي و ڳجهارو

ارٿ:- جي مالڪ (پرڀو) کي هڏي ٻين جي شوا ۾ لڳا پيا آهن، سي (هاڻيو) واڳري ٻڌا آهن. سڳورو سنسار سمندر مان لنگهڻ لاءِ جهاز (روپ) آهي، پر اوا ڳاله ڪيمان ورلي وڃارو آهي. [و ڳجهارتا = واڳي، ٻوڙا ... جهاز.]

(ــ) ڪر ڪرتا ٻار اڏارڻ.

ارٿ:- سڳورو جنهن ڪرتا جي کي، تنهن پار لنگهائين ٿا.

ڀاو ارٿ

هن ٻولي ۾ سري گورو نانڪ ديو جن سڳورو جي مهما ڪئي ٿي. سنسار ۾ ٻڪ ٻالي آهن، جهڙي واڳجو روپو کي هڏي ٻين جي شوا ۾ لڳي رهن ٿا سي هن ٻو سا گور ٻڏي مران ٿا. سڳورو جي هن سنسار ساگر مان پار لنگهائڻ لاءِ جهاز آهن. جن تي اهي مهر ڪن ٿا، تنهن کي اهڙن ۾ ڪان وٺي سڌو پهچن ٿا، جهڙا [illegible]

شام ويد، رگ ويد، يجر ويد ۽ اٿربن ويد جو ورنن ڪري، هي سندر ۽ مَن موهيندڙ اُپديش ڪن ٿا ته چارئي ويد سچا آهن، پر جيڪي اهي پڙهي ويچار ڪري رام نام جو تت ڪڍن ٿا، اُنهنجوئي ويچار سندر آهي. جي جيو پريما ڀڳتي ڪري پاٺ ڪي نيچ سڏائين ٿا، اهي ئي مڪتي پائين ٿا.

پؤڙي (١٣)

(ستگورن جي مهما.)

سَتگُورَ وِٽهُ وارِيا، جِتُ مِلِئي خَصمُ سمالِيا

جِنِ ڪَرِ اُپديشُ گِيان انجنُ ديِئا، اِنهي نيتري جَگتُ نِهاليا

ارٿ:- مان ستگورو تان قربان وڃان، جنهن جي ملڻ ڪري مون پنهنجي مالڪ (واهگورو) کي ياد ڪيو. جن (ستگورن) اُپديش ڪري گيان روپي سرمو ڏنو ۽ انهن اکين روپ اکين سان سنسار ڏٺو (ته اسٽ آهي ۽ رڳو برهما اسي ست آهي.) [سماليا = ياد ڪيو. وِٽهُ = تان. نهاليا = ڏٺو.

پرماڻ:- "اي نيترهُ مهرئو، هر تم مهِ جوتِ ڌري، هر بن اور نه ديکهُ ڪوئي."

هر بن اور نه ديکهُ ڪوئي، ندري هر نهاليا

ايهُ وِسُ سنسارُ تم ديکدي، ايهُ هر ڪا روپ هئي هر روپ ندري آئيا.

ڪو رهِر سادي ڀيجڏا جا، ڀيکا هر اڳ ديئي هر بن اور نه ڪوئي ڪهي نانڪ ايهِ نيتر انڌ سي، ستگور مِلئي دِب درشٽ هوئي.

[آنند صاحب پؤڙي ٣٦]

جڳ ۾ زور ڪلي ڇند راول، ڪانُ ڪرشنُ جادمُ ڀئا
پارجاتُ گوپي لئي آئيا، بندرابن ۾ رنگُ ڪيئا

ارت :- ڪلجڳ ۽ دواپر جڳ جو وڃڻ تي ڪري ترڪان ڪرشن، جو جادون جي ڪل ۾ ٿيو آهي، تنهن ڇند راول گوپي کي پريم جي زور سان جلو. ڪاٺ برج سورڳ مان ست پاما گوپي واسطي وٺي آيو ۽ بندرابن ۾ آنند ڪيائين.

نوٽ :- ست پاما سري ڪرشن مهاراج جي ڪ پياري گوپي جو نالو هئي.

[پارجات = سورڳ جي وڻ جو نالو، جنهن کان جيڪي گهرجي سو ملي. اهڙي ڪي ڪاٺ برج ۾ ڪري سڏ ٻڌا آهن.]

ڪلِ ۾ بيدُ اٿربڻُ هوئا، ناءُ خُدائي اَللهُ ڀئا
نيل بستر لي ڪپڙ پهري، تُرڪ پٺاڻي عملُ ڪيئا

ارت :- ڪلجڳ جي سمي ۾ اٿربن ويد ٿيو ۽ پرماتما جو نالو خدا ۽ الله ٿيو. ماڻهو نيرا ڪپڙا پهرڻ لڳا ۽ ترڪن ۽ پٺاڻن جو راڄ هليو.

چاري ويد هوئي سچيار، پڙهه گُڻهِ تِنُ چار ويچار
ڀاو ڀڳت ڪر نيچ سدائي، تَؤ ناڪ موکنتر پائي.

ارت :- (اهڙيءَ طرح) چارئي ويد سچا ٿيا پر جي اُهي پڙهي ۽ ويچارين ٿا، تن جا سندر خيال ٿين ٿا. سري گورو ... صاحب جن فرمائين ٿا ته جڏهن ڪو ... ڀڳتي ... نيچ سڏائي ٿو، تڏهن ئي موکش جو پد يعني ... = ويچار ڪن ٿا.]

پرچ

... چئن جڳن جي چئن ويدن

ارٿ :- ڏوابر جڳ ۾ رت تمب جهڙو هو ۽ ان جي اڳيان ست رتوان هو. (ڀاؤ- ڏوابر ۾ ماڻهو تپشي هئا، جنهنجو آڌار ست تي هو). ڪلجڳ ۾ رت اگني يعني ڪروڌ جو آهي ۽ ڪوڙ اڳيان رٿواهي آهي. (مطلب ته ڪلجڳ ۾ ماڻهو ڪروڌي آهن، ۽ سندن وهنوار ڪوڙ سان آهي).

(٢) محلا پهلا.

(چئني جڳن جي چئن ويدن جو ورنن.)

سام ڪهي سيتنبر سُوامي، سچ مهِ آڇي ساچ رهي
سڀ ڪو سچ سماوي

ارٿ :- ستجڳ جو شام ويد جنهنجو سوامي سيتامبر يعني هنس اوتار آهي، سو چوي ٿو ته جيو سچ جي خواهش ڪندا هئا، سندن رهڻي به سچي هئي ۽ سڀ سچ ۾ ئي سمايا پيا هوندا هئا. [شام == پهريون ويد. سيتمبر يعني سيت == اڇا ۽ انبر ڪپڙا، اهي ڪپڙن وارو هنس اوتار. آڇي == اسٿت رهڻ، اچا].

رِگُ ڪهي رهيا ڀرپُور، رام نامُ ديوا مهِ سُور

ارٿ :- رگ ويد تريتا جڳ جو چوي ٿو ته ايشور سڀني استانن ۾ ڀرپور ٿي رهيو آهي ۽ رام جو نالو سڀني ديوتائن ۾ سورج وانگي سرومڻي آهي. [سور == سورج].

نامِ لئي پراچِت جاهِ، نانڪ تؤ مو ڪنتر پاهِ.

ارٿ :- ان رام جي نالي وٺڻ ڪري پاپ لهي وڃن ٿا. سري گورو نانڪ صاحب جن فرمائن ٿا ته هين ئي جيو مڪتي جو ڳجهه (گيان) پائي ٿو. [پراچت == پاپ. موڪنتر == موکير == مڪتي ۽ انتر == ڀيد، ڳجهه، گيان].

(١) سلوڪ محلا پهلا .

(جُڳہ جُڳہ جي نرالي جڳتي.)

هن سلوڪ ۾ صاحبن ڇهني جُڳن جي جدا جدا ڌرم جو ورڻن ڪيو آهي :-

نانڪ ميرُ سرير ڪا، اِڪُ رَٿُ اِڪُ رَٿواهُ
جُڳُ جُڳُ ڦيرِ وٽائيئَهِ، گِياني بُجهَهِ تاهِ

ارٿ:- سري گورو نانڪ صاحب جن فرمائين ٿا تہ سرير جو سرومڻي جيو آتما آهي، تنهنڪري هڪ رٿ يعني گاڏي ۽ هڪ رٿواهي يعني اُن جو هلائيندڙ آهي . (مطلب تہ سيڪنڊن جُڳہ ۾ نرالو نرالو مت ۽ اُن جو هلائيندڙ ٿيندو آيو آهي . جُڳہ

ڪيائين اُتي آيو، مگر ننڍي مان ڪان سواءِ ڪيائن ۾ هدايت ڏيندو.
ڪتب ... ڏاڍو.

نوٽ:- هتي "ڪور" لفظ جي معنيٰ آهي "مَنُ"، جو ڌمسيس پڌا جي ڏيکارين واڪ مان پڌرو آهي:-
"مَنُوا ڪور منسا مهوري ماڻي - جن موڪنڙ شپ ڪريا پرائي".

يعني من آهي ڪور، ۽ پڌي آهي ماڻا، جن موڪي شپ ڪريا سماري آهي.

ڀاو ارٿ

جڏهن ڪڏهين تڪي سگهندو، جڏهين اُنهي تڪڙ لاءِ داڻو هوندو نه ته ڄاڻ ويهي ويندو، پر جڏهن ڪالسواءِ داڻو ڏيي نه ته سگهي، تهڙيطرح ڪيائن من ڪي استر ڪري ٿو، پر شڪ من ڪالسواءِ ڪيائن هدايت نه ٿو ٿئي. مطلب ته جي جيو ڪيائن جوان ڪالهوءَ ڪوڪٽيءَ پڌي، پر جيتري ۾ من پنهنجو من ڪيائن هدايت ڪرڻ لاءِ تيار نه ڪيو آهي، تيتري ۾ شانت رهي ڦل نه ماڻيندو.

پؤڙي (١٢)

(ڪرمن موجب فيصلو.)

پڙدا هو ويءِ گنهگار، نا اوهي ساڌ نه مارِيئيءِ

ارٿ:- جيڪڏهين ڪو بسترجيل (يعني ماڻهوءَ وارو) شخص گنهگار هوندو (ته اُنهي بدران ايشور جي درگاهه ۾) ڪنهن ٻئي ڄڻي ساڌ کي سيکت ڪا نه ملندي (جئن بعضي دنيا ۾ هور ڏسڻ نه ايندو آهي ته چاڪي ئي ڪار). اهڙي قسم جو ڪنيائو ڏاڍي جي درگاهه ۾ نه ٿو ٿئي. اُتي رب گناهه ڪنهن کي سزا نه ٿي ملي. اُتي پورو پورو نياءُ ڪرڻ ۾ ٿو اچي. جئن ته آسادي وار جي (٢) پؤڙيءَ ۾ چيل آهي:- "اُتي سچو

ارٿ :- هڪ پار برهم آهي جو سڀني ديون، ڏئتن ۽ پرڪاشوانن (يعني اوتارن ۽ پيغمبرن جو) آتما آهي يعني سڀ ڏيندڙ يا جوت آهي. اهو آتما ئي گهٽ گهٽ جو واسي آهي، جيڪو انهيءَ گهٽ کي جاڻي ٿو، سوئي نرنجن ديو جو روپ آهي. سري گورو نانڪ صاحب جن فرمائين ٿا ته اسين اُن جا داس آهيون. نوٽ :- "ڪرشن" پد جي سنسڪرت ۾ معنيٰ آهي "ڀروڙي ۽ نورتي جي ايڪتا." سو لڳي ٿو پار برهم سان، تنهنڪري پورن برهم جو نالو "ڪرشن" آهي. [ديوا ديو = ديو + اديو = ديوتائون ۽ دئيت. ديوات = پرڪاش ڏيندڙ يعني پيغمبر يا اوتار. باسديوس = گهٽ گهٽ ۾ نواس ڪندڙ.]

سکيا.

هن شبد مان اها سکيا ملي ٿي ته جو ڪنهن جيو ۾ واهگورو جي ڪلا وسي ٿي، تنهنڪري سڀني سان پيار ۽ محبت شرط ڪرڻ جي ۽ ڪنهن سان به وير نه رکجي. ڪنهن جيو جي من کي ڏارڙ ڪري مالڪ پرسن ٿيندو. جي شخص ايشور جي آراڌنا ڪرڻ چاهين ٿا، تنکي سمجهڻ گهرجي ته ايشور جو ۽ جيئن ۾ وسي ٿو، سو سنسار جي جيون جي شيوا ڪرڻ ايشور جي ئي شيوا آهي.

(٥) محلا پهلا.

(شته هن بنا گيان ڪونهي.)

ڪنهن بدا جل رهي، جل بن ڪنب نه هوءِ
گيان ڪا بدا من رهي، گر بن گيان نه هوءِ

ارٿ :- جئن جل تڏهين رهي سگهي، جڏهين ڪو ٿانو ۽ ٿانو بسر جل بنا نسر نهي سگهي، تئن. مسن ڪسي

سرب شبدن ايڪ شبدن، جيڪو ڄاڻي ڀيُرِ
نانڪ تاڪا داسُ ديءِ، سوئي نرنجن ديوُ.

ارٿ:- مگر سڀني جو هڪ ڌرم آهي يعني هڪ پرماتما کي ڄاڻڻ، جيڪو انهيءَ ڳجهه کي ڄاڻي ٿو سوئي نرنجن ديو (جو روپ آهي). سري گورو نانڪ صاحب جن چون ٿا ته اسين اُن يعني اهڙي جيو جا داس آهيون.

ڀاو ارٿ

مڪتيءَ جا ڪئين رستا سمجهيا وڃن ٿا. جوڳي چون ٿا ته گيان ڌيان ذريعي مڪتي پراپت ٿيندي. برهمڻ سمجهن ٿا ته ويد پڙهڻ ۽ ويد پاٺ ڪري ئي مڪتي ملي سگهندي. کتري سمجهن ٿا ته سورمتا ۽ ديس سيوا ڪري سون ته مڪتيءَ جا ڀاڳي ٿي سگهون. وئش سمجهن ٿا ته ڪرشي سيوا ۽ زمينداري ڪري سون ته سڀ ڪجهه ڪيو سون ۽ شودر سمجهن ٿا ته برهمڻن جي سيوا ڪري سون ته مڪتي ملندي، پر گورو صاحب هن سلوڪ ذريعي پڪارين ٿا ته سڀني جو هڪڙو ئي ڌرم آهي ۽ اُهو آهي هڪ پرماتما کي ڄاڻڻ. جو هن ڳجهه کي ڄاڻي ٿو، سوئي نرنجن پرماتما جو روپ آهي ۽ اسين انهيءَ جا داس آهيون.

(٤) سلوڪ محلا دوجا.

(پرماتما ۽ جيو آتما هڪ روپ.)

هڪ ڪرشن سرب ديوا ديو، ديوا ت آتما
آتما باسديوس جيڪو ڄاڻي ڀيُرِ
نانڪ تاڪا داسُ ديءِ، سوئي نرنجن ديوُ.

ਹਾਰੀਐ ॥ ਪੜਿਆ ਅਤੈ ਓਮੀਆ ਵੀਚਾਰੁ ਅਗੈ ਵੀਚਾਰੀਐ ॥
ਮੁਹਿ ਚਲੈ ਸੁ ਅਗੈ ਮਾਰੀਐ ॥ ੧੨ ॥

(١) سلوڪ محلا پهلا.

(ڏکہ داروُن ۽ سُکہ روڳ.)

پرماڻ:- "سو ڪڇُ ناهي جو مئَ تي هووئي، ميري ناڪر آگمَ اپاري"

[راڳ سوهي محلا (٥) شبد (٦) .]

(٣) ٻلهاري قُدرتِ وسِئا، تيرا انتُ نہ جائي لکيئا

(اِڪ رهائو)

ارٿ:- آءٌ ٻلهار وڃان توتان جو تون پنهنجي قدرت يا طاقت سان سڀ ۾ وسي رهيو آهين. تنهنجو انت ڪنهن کان بہ ڄاتو نہ ٿو وڃي.

جاتِ مهِ جوتِ، جوتِ مهِ جاتا

ارٿ:- ساري سرشٽيءَ ۾ تنهنجي جوت آهي ۽ تنهنجي جوت ۾ ساري سرشٽي آهي. [جات = سرشٽي .]

پرماڻ:- " فريدا خالقُ خلق مهِ، خلق وسئِ رب ماهِ. "

[فريد صاحب جو سلوڪ نمبر (٧٥) .]

آڪل ڪلا ڀرپوُر رهئا

ارٿ:- تون پنهنجي اپار يا بي انت ڪلا سان سڀ ۾ وياپڪ آهين. [آڪل = جنهنجي ڪل ئي نہ ہوي، اپار، بي انت .]

تون سچا صاحب صفتِ سُئالِئو، جنِ ڪيتي سو پار پئِئا

ڪهُ نانڪ ڪرتي ڪيئا ٻاتا، جو ڪڇُ ڪرڻا سُ ڪرِ رهئا.

ارٿ:- تون سچو مالڪ آهين ۽ سندر تنهنجي صفت آهي. جن تنهنجي صفت ڪئي، سي سنسار ساگر کان پار پيا. سري گورو نانڪ صاحب جن فرمائين ٿا تہ ڪرتار جون ڳالهيون ورنن ڪريو؛ هنکي جيڪي ڪرڻو هو، سو ڪري رهيو آهي.

ਹਾਰੀਐ ॥ ਪੜਿਆ ਅਤੈ ਓਮੀਆ ਵੀਚਾਰੁ ਅਗੈ ਵੀਚਾਰੀਐ ॥ ਮੁਹਿ ਚਲੈ ਸੁ ਅਗੈ ਮਾਰੀਐ ॥ ੧੨ ॥

(١) سلوڪ محلا پهلا.

(دک دارون ۽ سک روڳ.)

هن پؤڙيءَ جو پهريون سلوڪ هڪ راهه ٻلار کي چيل آهي. راهه ٻلار هڪ دفعه سري گرو ناانڪ جن کي ٻيابان ۾ اڪيلو ويٺو ڏٺو. اُن وقت پاڻ هڪ سعدان ٻاسي ۾ وڃي ويٺو. گرو صاحب ڏيان ۾ هئا. جڏهن سمادي مان آٿيا، تڏهن راهه ٻلار هٿ جوڙي وينتي ڪري چيو ته "سائين، مونکي دک سک جو ڪارڻ ٻڌايو، ڇاڪاڻ ته هيڏي ٻيابان ۾ جتي دک ئي دک ڏسڻ ۾ اچي ٿو، اُتي توهين سکي ڪيئن ٿا گذاريو" صاحبن فرمايو ته "سنسار جي سکن ۾ روڳ آهي، ڇاڪاڻ ته ٻيهر وسريو ٿو وڃي ۽ انهي روڳ جو دارون يا علاج دک ئي آهي، جنهن ۾ پريو ياد پوي ٿو."

دک دارو سک روگ ڀيا، جا سک تام نه هوئي

ارٿ:- هي جيو! دک دوا آهي ۽ (وشين روپي) سک روگ يا بيماري آهي؛ جيستائين (سنساري) سک آهي، تيستائين (پرماتما جي نام جي) اڇا نه ٿي ٿئي. [تام=طمع، اڇا، خواهش.]

تون ڪرتا ڪرڻا مين ناهي، جا هؤ ڪري نه هوئي

ارٿ:- تون ڪرتار آهين، سڀني ڪم جو ڪندڙ آهين؛ مان ڪجهه به نه آهيان. مان ڪجهه به ڪٽي ڪوشش ڪريان ٿو ته اهو نه ٿو ٿئي. [ڪرڻا=ڪرت يا ڪم.]

جڏهن هي سنسار ڏٺائين ڏٺين جيون جو رچيو آهي. جن
۾ اهڙا خيال اٿين ٿين ٿا، سي توسان مليا پيا آهن، پر
جيڪي سمجهن ٿا ته سڀ ڪجهه اسانجي وس آهي،
سي توکان وڇڙيل آهن. ٻچاڙي ۾ گورو صاحب چون
ٿا "هي پرڀو! جن کي تو پنهنجي ٻُوجهه ڏني آهي، سي
گورو جي ڪرپا سان ني توکي چاڙهن ٿا؛ تو ۾ ئي
سمائجي وڃن ٿا."

ਸਲੋਕ ਮਃ ੧

ਦੁਖੁ ਦਾਰੂ ਸੁਖੁ ਰੋਗੁ ਭਇਆ ਜਾ ਸੁਖੁ ਤਾਮਿ ਨ ਹੋਈ ॥ ਤੂੰ ਕਰਤਾ ਕਰਣਾ ਮੈ ਨਾਹੀ ਜਾ ਹਉ ਕਰੀ ਨ ਹੋਈ ॥ ੧ ॥ ਬਲਿਹਾਰੀ ਕੁਦਰਤਿ ਵਸਿਆ ਤੇਰਾ ਅੰਤੁ ਨ ਜਾਈ ਲਖਿਆ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਜਾਤਿ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਜੋਤਿ ਮਹਿ ਜਾਤਾ ਅਕਲ ਕਲਾ ਭਰਪੂਰਿ ਰਹਿਆ ॥ ਤੂੰ ਸਚਾ ਸਾਹਿਬੁ ਸਿਫਤਿ ਸੁਆਲਿਉ ਜਿਨਿ ਕੀਤੀ ਸੋ ਪਾਰਿ ਪਇਆ ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਕਰਤੇ ਕੀਆ ਬਾਤਾ ਜੋ ਕਿਛੁ ਕਰਣਾ ਸੁ ਕਰਿ ਰਹਿਆ ॥ ੨ ॥ ਮਃ ੨ ॥ ਜੋਗ ਸਬਦੰ ਗਿਆਨ ਸਬਦੰ ਬੇਦ ਸਬਦੰ ਬ੍ਰਾਹਮਣਹ ॥ ਖਤ੍ਰੀ ਸਬਦੰ ਸੂਰ ਸਬਦੰ ਸੂਦ੍ਰ ਸਬਦੰ ਪਰਾਕ੍ਰਿਤਹ ॥ ਸਰਬ ਸਬਦੰ ਏਕ ਸਬਦੰ ਜੇਕੋ ਜਾਣੈ ਭੇਉ ॥ ਨਾਨਕੁ ਤਾਕਾ ਦਾਸੁ ਹੈ ਸੋਈ ਨਿਰੰਜਨ ਦੇਉ ॥ ੩ ॥ ਮਃ ੨ ॥ ਏਕ ਕ੍ਰਿਸਨੰ ਸਰਬ ਦੇਵਾਦੇਵ ਦੇਵਾਤ ਆਤਮਾ ॥ ਆਤਮਾ ਬਾਸੁਦੇਵਸਿ ਜੇਕੋ ਜਾਣੈ ਭੇਉ ॥ ਨਾਨਕੁ ਤਾਕਾ ਦਾਸੁ ਹੈ ਸੋਈ ਨਿਰੰਜਨ ਦੇਉ ॥ ੪ ॥ ਮਃ ੧ ॥ ਕੁੰਭੇ ਬਧਾ ਜਲੁ ਰਹੈ ਜਲ ਬਿਨੁ ਕੁੰਭੁ ਨ ਹੋਇ ॥ ਗਿਆਨ ਕਾ ਬਧਾ ਮਨੁ ਰਹੈ ਗੁਰ ਬਿਨੁ ਗਿਆਨੁ ਨ ਹੋਇ ॥ ੫ ॥ ਪਉੜੀ ॥ ਪੜਿਆ ਹੋਵੈ ਗੁਨਹਗਾਰੁ ਤਾ ਓਮੀ ਸਾਧੁ ਨ ਮਾਰੀਐ ॥ ਜੇਹਾ ਘਾਲੇ ਘਾਲਣਾ ਤੇਵੇਹੋ ਨਾਉ ਪਚਾਰੀਐ ॥ ਐਸੀ ਕਲਾ ਨ ਖੇਡੀਐ ਜਿਤੁ ਦਰਗਹ ਗਇਆ

جنهنجو ارٿ آهي ته ڪ جي ناڪيائي ماڪ ۾
۾ آهي يعني اسانکي جيڪا هن ماڪ ملائي لو نيڏا
هلون ٿا. اڳين ڪرمن ڪري جو ليکن ۾ ڏڪا ڪئيه
و ڏون. اها ڳاله ليڪ آهي ته جتي اسانجو داڻو اُو
اُتي ئي کائڻو پولدو.

سا اَکا تو ڏون ميل لڳه، اِتي آيُه ڏُڏ ڪُنائِڊا
سا ڪِوُ ڪريا تي جائِڊا، جتي ڏُڏ آپ پُچائِڊا
سا سهڪيءَ سچ سمائڊا

آرٿ:- ڪڙن کي ٽون ٻاڻ سان ملائيس تو ڪڙن کي ٽون ٻاڻڪان وڇوڙين ٿو. جنتي تو ٻاڻ پڇايو آهي، تنا گورو جي ڪرپا سان تو کي جاتو آهي. اُهي سوجهي يعني سيلوڪ ئي سچ ۾ سمائجي وڃن ٿا. [ڪنائِڊا = جدا ڪيو، وڇوڙيو.]

پرماڻ:- "ڪرمي آپو آپڻي ڪي نيڙي ڪي دور"
[سري جپ صاحب]

يعني پنهنجن پنهنجن ڪرمن انوسار جيون ماڻ ڪي پرميشور جي ويجهو ٿين ٿا ۽ ڪي دور.

ڀاو ارٿ

هن ٻڙائيءَ ۾ اِهو اُپديش آهي ته واهگورو سرو شڪتيوان آهي ۽ جيو هنجي ڪرپا ۽ مهر ڪري ئي شڀ ڪرمن (جهڙوڪ ڏيان، ڀڳتي وغيره) ۾ پرورتي ٿي سگهي ٿو. اهنڪار ڪري انهن جو ظن يا سمجهه ته ماڻ پنهنجي مرضيءَ موجب شڀ ڪرم ڪري سگهان ٿو، سو ليڪ نه آهي. سڀ ڪجهه ايشور جي وس آهي،

ڀاو ارٿ

هي جيو جيڪي ڪرم ڪري ٿو ٻرا يا چڱا تن جي ٺيڪ حالت واهگورو ئي ڄاڻي ٿو. جيو پاڻ فيصلو ڪري نه ٿو سگهي ته ڪهڙو ڪرم چڱو ۽ ڪهڙو ڪرم ٻرو؟ بعضي ائين به ٿئي ٿو ته ڪهڙو جيو چڱا ڪرم ڪري ٿو، پر اهنڪار سبب اُنهنجو ڦل وڃائي ٿو. ڪڏهنڪي به اوچي ذات ۽ اوچي پد ڪري پرلوڪ ۾ آدر نه ٿو ملي. آدر اُنهيءَ کي ئي ملي ٿو، جنهنجي اندر جي حالت سندر آهي. هن سلوڪ جو اُپديش اهو آهي ته ڪو به شڀ ڪرم ڪجي ته اهنڪار نه ڪجي ته مون چڱو ڪم ڪيو آهي. نمرتا ڪري پاڻ کي پريو جي مهر جي آسري ڇڏڻ گهرجي، پر ڪرمن تي ڀاري وهڻ وڏي ڀل آهي.

پؤڙي (١١)

(جيون جي آڌينتا ۽ گوروءَ دئاران پرماتما جي بخشيش.)

ڌُرِ ڪَرَمُ جنا ڪَءُ تُڌُ پائِئا، تا تِني خَصمُ ڌِئائِئا

اينا جَنتا ڪَےِ وَسِ ڪِڇُ ناهي، تُڌُ ويڪي جَڳتُ اُپائِئا

آرٿ:- هي ڪرتارا! جن لاءِ ڌُر کان ڪرمن جو ليکو لکيو آهي، تن تو خصم يعني مالڪ کي ڌيايو آهي. اُنهن جيون جي وس ڪي ڪين آهي، تو پرماتما جدا جدا نمونن جا يعني قسمين قسمين جيو جنت رچيا آهن. [ويڪي = جدا جدا.]

پرماڻ:- ”تڪ نت خصم هتِ، ڪِرتُ ڌڪي ديئه.

ڄهان داڻي تهان کاڻي نانڪا سچُ هي“.

[سورٺ کي وار پؤڙي (٢٨) سلوڪ محلا دوجا]

حوي؛ پر ڪرتار تہ سيڪي ويئو ڏسي تہ ڄگو ڪير؛ منو ڪير؟

(٢) سري گورو نانڪ صاحب حن فرمائين ٿا تہ ودي يعني بدي يا برائي جيڪا جيو ڪري ٿو، سا ظاهر ٿئي ٿي جو جو سڀڪو پرماتما اُنکي ويئو ڏسي. [ودي = حوڻ، ڀيڻيل، بدي يا ٻيڙائي؛ سر = اُما، ڄگو. وڄگ = پرگهٽ، ڄگہ ۾.]

نوٽ :- ھي ڇار ارٿ ٽيڪا ڪارن ڪيا آھن، ھن سيڏي ۾ خوبي آھي.

سا سيئي چالا ماريئا، ڪَرتا ڪري سُہ ھوءِ

ارٿ :- ھن سنسار ۾ سيئي ٿيا ڏٺا آھن (يعني گهڻيون ڪوشون ڪيون آھن تہ سڀڪجهہ اسانجي مرضيءَ موجب ٿئي)، پر جيڪي ڪرتار ڪري ٿو، سوئي ٿئي ٿو.

پرماڻ :- "ماڻس جتن ڪَرت بهہ ڀانت،

تِس ڪي ڪَرتب بِرٿي جات."

[سکمني صاحب اشٽپدي (١٧) پؤڙي (٥)]

يعني ھي جيو ڪيترن ئي نمونن جا يتن يا ڪوششون ڪٺي ڪري تہ بہ اُھي سڀ ڪم وئرٿ ٿيو پون.

سا اڪئي ذات نہ زور ھئي، اڪئي جيءِ نہ ٿوي

ارٿ :- اڳتي نہ ڪا ذات ڪم ايندي ۽ نہ ڪو زور ڪم ايندو، اُتي جيو ڪي نئون پوندو.

چنڪي ليکي پت پوئي، چنگي سيئي ڪيءِ.

آرت :- جن جي ليکي جا حساب ولڙ وقت پت رھجي اھي امرا حڳا ڪي ورلي. [ڪي = ڪي ورلي.]

ڪپٽي جيو آهن، تن کان ڀڳتي ٿي ڪين سگهندي.
پرماتما جي ڀڳتيءَ جي ڪسوٽيءَ تي اهو چڙهي سگهندو،
جنهن جيتريئي پاڻ ماري ڇڏيو آهي.

ڀاو ارٿ

اُنهيءَ سلوڪ ۾ گورو صاحب فرمايو آهي ته ڪلجڳ ۾ ڌرم جو حال ڪهڙو وڃي رهيو آهي ۽ هن سلوڪ ۾ ايا ڪهڙي ڳالهه ڪولي پڌائين ٿا. هن سمي جا راجا ۽ حاڪم ڪوڙ، ڪپٽ ۽ فريب سان ڀرپور آهن ۽ رعيت اگيان ۾ انڌي ٿي رهي آهي. اُپديشڪ دنيا جي ماڻهن کي کيل تماشا ڏيکاري ريجهائي رهيا آهن. پنڊت واد وواد ۾ ڏن ڪٺي ڪرڻ ۾ آهن. ڌرمي پرش ڪامنا ۽ اهنڪار جي وس وڃي ٿيا آهن. تياڳي پرشن کي سنياس وٺڻ جي پوري جڳتي ياد نه آهي. هو سمجهن ٿا ته گهر ٻار ڇڏي جهنگ ۾ نڪرڻ سوئي سنياس آهي. سيڪو پاڻ کي پؤرن پيو سڏائي. گورو صاحب فرمائين ٿا ته پورن سوئي آهي، جنهنجي پت ايشور جي درگاه ۾ رهجي آهي.

(٣) سلوڪ محلا پهلا.

وَدي سُ وَجِڳِ نانڪا، سَچا ويکئ سوءِ

ارٿ:- (١) سري گورو نانڪ صاحب جن فرمائين ٿا ته جيڪي پرماتما جوتي ۾ يعني سندس حڪم آهي سو پرگهٽ ٿئي ٿو ۽ سچو ويٺو اهو ڏسي.

(٢) سري گورو نانڪ صاحب جن فرمائين ٿا ته جيڪا پرميشور جي سنتيل آهي، سا پڌري آهي ۽ انهيءَ کي سچو پاڻ ويٺو ڏسي.

(٣) صاحب فرمائين ٿا ته هرڪو جڳهه ۾ پاڻ کي جڳو ٿو

جيئنجو ارٿ آهي ته "هي ڀائي! پنهنجو ڪپڙو ڇڏي ڏون جو جهنگ ۾ وڃي ٿو رهين؟ اُتي ڪنهن ڳول يعني ڳالهه ڳول ڪئين ٿو، سو ڪهڙي ڪم جو؟ هي ڀائي من جا مندا، تو اجا تائين وڪارن کي نه ڇڏيو آهي!" سنياس بابت دسمېس پنا جو هي فرمان آهي:-

"من رڪي ايسو ڪر سنياسا - بن سي سدا ن
سڀي ڪر سمجهو، من هي ماهر اداسا."[سدن ڪيدارو.]

يعني "هي ڀائي! اهڙو سنياس ڪر، جو پنهنجي گهر کي ئي بن ڪري ڄاڻ ۽ من ۾ ئي اداس رهه يعني دليا سان پريت نه جوڙ، واهگرو سان پريت جوڙ."

سيڪو ٻڙا آهي ڌرويي، ڪهت نه ڪوئي آئي
بت پرواڻ يڪيي انيٺي، تا نانڪ تولتا جاهي.

ارٿ:- سيڪو ڀاڳي پورن پيا پوتل ٿو جاڻي، گيت ڪو ڪوڙ ٿو جوالي. سري گورو نانڪ صاحب جن فرمائين ٿا ته سڀ جو مانو ته سڀ سامهه جي اٿي ٻڙ ۾ وجهون، تڏهن تسور جي حمر ٻولدي ان ڪير پورو آهي مطلب ته جنهنکي سڀ ڪرتار وٽ رکجي آئي، سوئي پورو آهي، پر جو پنهنجي مٿان ٻال تڪي پورو ڪوائي ٿو، سو پوتل نه آهي).

پرماڻ:- "ڪبير ڪسوٽي رام ڪي،
جهوٺا ٽڪي نه ڪوءِ
رام ڪسوٽي سو سهي، جو مر جيوا هوءِ."
[سلوڪ نمبر (٣٣).]

ڪبير صاحب فرمائين ٿا ته پرماتما جي پرکڻ واري ڪسوٽي تي ڪوڙو ٽڪي نه سگهندو، يعني جيڪي

پنڊت، پر اُنن جو پيار (مايا) ڪني ڪرڻ ۾ آهي. [واد = جهيڙو يا جنگ.]

پرماڻ:- ”پنڊت واچهِ پوٿيان، نا ٻوجهه ويچارُ
آن ڪَئُ متي دي چلهه، مايا ڪا واپارُ
ڪٿني جهوٺي جڳ ڀوي، رهڻي شبد سُ سارُ“
[سري راڳ محلا پهلا اَشٽپدي (٥).]

جنهنجو مطلب آهي ته پنڊت پوٿيون ڏاڍيان پڙهن ٿا، پر اُنهنجو ويچار يعني تت نه ٿا سمجهن. اُهي ٻين کي پر ٻوڌ ڏيندا پيا وتن پر اُهي پنهنجي سوارٿ لاءِ مايا جو واپار ڪن ٿا يعني ڌن ڪٺو ڪن ٿا: اُهي ڪوڙ ٻولِيندا جڳ ۾ ڦرن ٿا، پر رهڻي سريشٽ اُها آهي، جا ستگورو جي اُپديش انوسار آهي.

ڌرمي ڌرم ڪرهِ ڪاواڙ، منگهِ موکِ دُئار
جتي سداوهِ جُڳتِ نه جاڻهِ، ڇڏ بهِهِ گهر بار

ارٿ:- ڌرمي پرش ڌرم جا ڪرم ڪري جڏهين مڪتيءَ جو دروازو گهرن ٿا، تڏهين (سڪامي نيڪ جي ڪري) اُهو وڃائين ٿا- (ڀاو- جيڪڏهين نشڪاميتا ڌاري جت جي شڌتا ۽ پرماتما جي ڪرپا حاصل ڪن ها ته مڪتي اوس کين ملي).
ڪاڇ ۾ جيڪي جتي يعني اندريون روڪيندڙ يا سنياسي ڀاڻ کي سڏائين ٿا، تن کي تياڳ ڪرڻ جو رستوئي نه ٿو اچي. اُهي گهر بار ڇڏي وڃي (جهنگن ۾) وهن ٿا، (پر اهو سچو تياڳ نه آهي).

پرماڻ:- ”ڪرهِ تجهِ بن ڪنچ جائيتيءَ، ڇُن ڪائيتيءَ ڪندا
آجهه پڪار نه چوڏئي، پاڻي مرن مندا.“
[راڳ بلاول سري ڪبير جي شبد نمبر (٣).]

رھن رويي ۽ سچ کي چاڙهي ٻاهر رهي ميل کان صفا
کجي ۽ ٻڌايو رويي ڪيس بيهجي ڏيٺي واهکو رهڻ
جي ڀڪي هو ڀڪو رنگ متس چاڙهجي. اهو رنگ
بلڪل پڪو ٿيندو ۽ ڪڏهين به ڪوڙو لاڻابت ٿيندو.

(٢) محلا پهلا.

(ڪلجڳ جي ڪريا يا وهنوار.)

لبُ پاپُ دُه راجا مهتا، ڪوڙُ هوئا سِڪدارُ
ڪامُ نيبُ سدِ پڇيئي، ٻهِ ٻهِ ڪري بيچارُ

ارٿ:- لوب ۽ پاپ اهي ٻئي راجا ۽ پٽواري آهن ۽ ڪوڙ
ڪي هو ڏٺي يا سردار آهي. ڪام سندن نائب آهي (اهي
سيڻي ڪ ٻئي کي) سڏي پڇن ٿا ۽ ويهي ويهي ويچار
ڪن ٿا (ته ڪيئن حاجي ڪيڻ ڪريون). [سڪدار=سردار.]

اندي رئيت گيان وهُڻي، ڀاهِ ڀري مُردارُ
گيانی نچهِ وادهِ واوهِ، روپِ ڪرمِ سينگارُ

ارٿ:- گيان کان سواءِ رعيت اندي آهي يعني پرميشور
کان بي مکر آهي ۽ ترشنا روپي آگني ۽ (رشوت آدڪ)
حرام جي ڪمن ۾ پوري ٻڏي آهي. (من سمي حا) گياني
(ڪيترا) روپ ڌاري ۽ سينگار ڪري نچن ٿا ۽ وڄائين ٿا.
[رئيت = رعيت. ڀاهِ = ڀاهِ ترشنا. مردار = حرام جا ڪم.]

اوچي ڪوڪهِ وادا ڳاوهِ، جوڌا ڪا ويچارُ
موُرکِ پنڊت حڪمتِ حجتِ، سنجيءَ ڪرهِ پيارُ

ارٿ:- اوچي سرسان ڪوڪون ڪن ٿا ۽ جنگين بابت
ڳائين ٿا ۽ سورمن (جي تعريف) جو ويچار (ٻڌائين ٿا). جي
ڪر آهن سي تحقيقن ۽ دليلن ڏيکارڻ سان ٻنهي پيا آهن

کي پيائجي لائجي. سري گورو نانڪ صاحب جن فرمائين ٿا
تہ جي پريما ڀڳتي روپي مجيٺ رنگ ۾ هي جيو رنگائجي
وڃي تہ ڪوڙ جي ذري بہ ڪيس ٻوجهہ نہ رهندي. [سوء ==
خبر ٻوجهہ.]

پرماڻ :- ” ڪائِتا رَنگڻ جي ٽيئي پٽاري، پائيئي ناءِ مجيٺ
رَنَگڻَ وِالا جي رَنگيءِ صاحبُ، آئسا رَنگُ نہ ڏيٺَ. “
[هزاري دي شبد نمبر (٣) .]

جنهنجو مطلب آهي تہ ” هي پيارا، جيڪڏهين
انتهڪرڻ رنگڻ جو ٿانءُ ٿئي ۽ اُن ۾ نام روپي مجيٺ
جو رنگ. وجهجي ۽ رنگريز خود اُهو پرماتما پاڻ ٿئي
تہ اهڙو رنگ انتهڪرڻ کي چڙهي وڃي، جهڙو اڳي اسان
ڪڏهن ڪونہ ڏٺو آهي، مطلب تہ پوءِ هيءُ جيو پرماتما
ساڻ هڪ ٿي وڃي. “

ڀاو ارٿ

هن سلوڪ ۾ گورو صاحب اُپديش ڏين ٿا تہ ڪلجڳ
۾ ڌرم ڪونہ وڃي رهيو آهي يعني منمکن ۾ سچائي ذري
بہ نہ آهي. ڌرم جو داڳو نڪمو ٿي دال وانگر پري پيو
آهي. ڪلجڳ ۾ ڌرم جو فقط هڪ پير وڃي رهيو آهي.
۽ ٽي پير چٽ ٿي ويا آهن. جيون جا هردا پاپن روپي
ڪارنهن ڪري ڪارا ٿيا آهن ۽ مايا لوڪن کي کهڙو
پٽڪائي رهي آهي. هو منکہ نہ آهن، پر جيڪس ائين
چئجي تہ هو پوتن سمان آهن. هن سمي ۾ ڀڳتيءَ جي
بلڪل ضرورت آهي. واهگورو رءِ جي جپ روپي ڪنب

ڪمري تي (يعني انتهڪرڻ تي) (نام روپي) رنگ نه چڙهندو. [پاڄي = ٻياجي، ڪمري تي پاڄي لڳائيندا آهن، انهيءَ ڪري تن رنگ انتي پورو لڳي. پادرا = ڪاسواءِ.]

نوٽ:- ڪلجڳ کان اڳي ٽن جڳن ۾ يڪ مت ۽ تپ آدڪ ساڌنائن سان ماڻهن مڪتي پاتي ٿي، مگر اڄو ست ۽ جت جو سمو هاڻي نه آهي. هن ڪلجڳ ۾ ڪوڙ پيو ورتي. صاحب فرمائين ٿا ته اڳين جڳن ۾ جو يڪ تپ آدڪ ڌرم جو داڻو هو، سو ست چڙدي رهيو آهي يعني هاڻي هيون ۾ يڪ تپ آدڪ ڪرڻ جي سمرٿي نه آهي. ڪلجڳ ۾ ڌرم جا (٣) پير ويا هليا آهن، باقي هڪ پير وڃي رهيو آهي، تنهنڪري ڌرم روپي داڻو، جو پري دال تي پيو آهي، سو ٻن سمي ۾ ڦل دائڪ نه ٿيندو. ڪلجڳ ۾ ڪيول نام جو ئي آڌار ماڻهن لاءِ آهي.

پرماڻ:- " اَي ڪاڄ آئيو ري، اِڪُ نامُ ٻو وَهُ ٻو وَهُ،
انِ رُوتِ ناهي ناهي، مَتُ ٻوم ڀُوُلهِ ڀُوُلهِ.
[بسنت محلا (٥) شبد (١٨).]

يعني ته هاڻي ڪلجڳ جو سمو آهي، جنهن ۾ هڪ پرماتما جو نام ئي ٻو ڪيو. ٻي ڪا رت نام ٻو ڪرڻ جي ڪانهي. مڪان ٻو ٽن ڀرمن ۾ ڀلجي وڃو.

، ٻئي وڃ ڪُٽب ڇڏائيٽيئي، سرمُ پاهُ تن ٽوه
، نانڪ پڳتي جب رتيئي، ڪوڙيئي سوءِ نه ٽوءِ.

ارٿ:- پرميشور جي ٻڌ جي ڪُٽب ۾ (من روپي وستر کي) ڇاڙهيڪي (يعني پاپ جي ميل کان صفا ڪجي)، ۽ ٽو ڪولن ڪرڻ کان) شرم يعني ويراڳ اِها تي (روپي ڪمڙي)

(۱) سلوڪ محلا پهلا
(ڪلجگ ۾ ڌرم جي هاڃي ۽ اڌرم جو ورتارو.)

هيءَ پؤڙي ۽ راءِ ٻولار کي چيل آهي.

سچ ڪالُ ڪُوڙ وَرتيا، ڪَلِ ڪا لَکهُ بيتالَ
بِيئُ بيجُ پَتِ لَي گَئي، اَبِ ڪِئُ اُگوَي دالِ

آرٿ:- ڪلجگ ۾ سچ جو ڏڪر آهي ۽ ڪوڙ ورتاءُ رهيو آهي ۽ ڪلجگ جي پاپن روپي ڪارنهن ڪري ماڻهو اهڙا ٿي پيا آهن جهڙا ڀوت. اڳين جُڳن ۾ ماڻهو (ڌرم روپي) ٻج ٻوکي ڪرتار جي دربار ۾ پت سان ويا، هاڻي (ڌرم روپي داڻو)، جو هاڻي ٻجي دال ٿي پيو آهي، سا دال هينئر ڪيئن اُپرندي؟ [ڪال = ڏڪار. ڪالک = ڪارنهن. بيتال = ڀوت.]

پرماڻ:- "ڪَليُ آندِ ناڪا، جِنا دا آوَتارُ
پُت جِنوُرا، ڌيُ جِنوُري، جورُو جِنان دا سِڪدارُ."

[پيا گڙي کي وار پؤڙي (۲۰) سلوڪ محلا پهلا نمبر (۱).]

جنهنجو مطلب آهي ته ڪلجگ ۾ ماڻهو اهڙا آهن جهڙا جن ڀوت. پُت جن آهن، ڌيئون جنريون آهن ۽ استريون جن جون روپ آهن.

جي اِڪُ هوءِ ته اُگوَي، رُتي هوُ رتِ هوءِ
نانڪ پاهَي ٻاهرا، ڪورَي رَنگُ نه سوءِ

آرٿ:- جي ڌرم جو هڪ يا سچو داڻو هجي ته اُپري ۽ رُتين مان رُت به نيڪ هجي. سري گورو نانڪ صاحب جن فرمائين ٿا ته (ست سنگ روپي) پاهڻ کان سواءِ ڪوري

ڪري واهگورو جو سمرڻ ڪجي. ١٥ آتم رستو يعني سنتن جي ڏوڙ پورب جي لکئي موجب حاصل ٿي سگهي ٿي. اُن اندر ٿي پاڻو جهڙي ڪمائي هوندي. جيڪڏهين پهچجي ته مت الوسا رهو ته ڪيل ڪمائي پڻ ڪمت ٿيندي.

ਆਸਾ ਮਃ ੧

ਸਚਿ ਕਾਲੁ ਕੂੜੁ ਵਰਤਿਆ ਕਲਿ ਕਾਲਖ ਬੇਤਾਲ ॥ ਬੀਉ ਬੀਜਿ ਪਤਿ ਲੈ ਗਏ ਅਬ ਕਿਉ ਉਗਵੈ ਦਾਲਿ ॥ ਜੇ ਇਕੁ ਹੋਇ ਤ ਉਗਵੈ ਰੁਤੀਹੂ ਰੁਤਿ ਹੋਇ ॥ ਨਾਨਕ ਪਾਹੈ ਬਾਹਰਾ ਕੋਰੈ ਰੰਗੁ ਨ ਸੋਇ ॥ ਭੈ ਵਿਚਿ ਖੁੰਬਿ ਚੜਾਈਐ ਸਰਮੁ ਪਾਹੁ ਤਨਿ ਹੋਇ ॥ ਨਾਨਕ ਭਗਤੀ ਜੇ ਰਪੈ ਕੂੜੈ ਸੋਇ ਨ ਕੋਇ ॥ ੧ ॥ ਮਃ ੧ ॥ ਲ_ ਪਾਪੁ ਦੁਇ ਰਾਜਾ ਮਹਤਾ ਕੂੜੁ ਹੋਆ ਸਿਕਦਾਰੁ ॥ ਕਾਮੁ ਨੇਬੁ ਸਦਿ ਪੁਛੀਐ ਖਹਿ ਬਹਿ ਕਰੇ ਬੀਚਾਰੁ ॥ ਅੰਧੀ ਰਯਤਿ ਗਿਆਨ ਵਿਹੂਣੀ ਭਾਹਿ ਭਰੇ ਮੁਰਦਾਰੁ ॥ ਗਿਆਨੀ ਨਚਹਿ ਵਾਜੇ ਵਾਵਹਿ ਰੂਪ ਕਰਹਿ ਸੀਗਾਰੁ ॥ ਊਚੇ ਕੂਕਹਿ ਵਾਦਾਗਾਵਹਿ ਜੋਧਾ ਕਾ ਵੀਚਾਰੁ ॥ ਮੂਰਖ ਪੰਡਿਤ ਹਿਕਮਤਿ ਹੁਜਤਿ ਸੰਜੈ ਕਰਹਿ ਪਿਆਰੁ ॥ ਧਰਮੀ ਧਰਮੁ ਕਰਹਿ ਗਾਵਾਵਹਿ ਮੰਗਹਿ ਮੋਖ ਦੁਆਰੁ ॥ ਜਤੀ ਸਦਾਵਹਿ ਜੁਗਤਿ ਨ ਜਾਣਹਿ ਛਡਿ ਬਹਹਿ ਘਰ ਬਾਰੁ ॥ ਸਭੁ ਕੋ ਪੂਰਾ ਆਪੇ ਹੋਵੈ ਘਟਿ ਨ ਕੋਈ ਆਖੈ ॥ ਪਤਿ ਪਰਵਾਣਾ ਪਿਛੈ ਪਾਈਐ ਤਾ ਨਾਨਕ ਤੋਲਿਆ ਜਾਪੈ ॥ ੨ ॥ ਮਃ ੧ ॥ ਵਦੀ ਸੁ ਵਜਗਿ ਨਾਨਕਾ ਸਚਾ ਵੇਖੈ ਸੋਇ ॥ ਸਭਨੀ ਛਾਲਾ ਮਾਰੀਆ ਕਰਤਾ ਕਰੇ ਸੁ ਹੋਇ ॥ ਅਗੈ ਜਾਤਿ ਨ ਜੋਰੁ ਹੇ ਅਗੈ ਜੀਉ ਨਵੇ ॥ ਜਿਨ ਕੀ ਲੇਖੈ ਪਤਿ ਪਵੈ ਚੰਗੇ ਸੇਈ ਕੇਇ ॥ ੩ ॥ ਪਉੜੀ ॥ ਧੁਰਿ ਕਰਮੁ ਜਿਨਾ ਕਉ ਤੁਧੁ ਪਾਇਆ ਤਾ ਤਿਨੀ ਖਸਮੁ ਧਿਆਇਆ ॥ ਏਨਾ ਜੰਤਾ ਕੈ ਵਸਿ ਕਿਛੁ ਨਾਹੀ ਤੁਧੁ ਵੇਕੀ ਜਗਤੁ ਉਪਾਇਆ ॥ ਇਕਨਾ ਨੋ ਤੂੰ ਮੇਲਿ ਲੈਹਿ ਇਕਿ ਆਪਹੁ ਤੁਧੁ ਖੁਆਇਆ ॥ ਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਜਾਣਿਆ ਜਿਥੈ ਤੁਧੁ ਆਪੁ ਬੁਝਾਇਆ ॥ ਸਹਜੇ ਹੀ ਸਚਿ ਸਮਾਇਆ ॥ ੧੧ ॥

(۴) " ڏڏا ڏور ڀئيت تيري جندُ نا
ڏن تيڻو جهہ رچ اِڏا منڌُ نا
ڏن نهي ٻاڇہ، سڱ آڇہ
آتِ ٻر ٻريت ساڌ رج راڇہ."

[گؤڙي ٻاون اکري محلا (۵) ٻؤڙي (۴)]

ڏڏي اکر ڏئاران سڙي گورو ارجن ديو جن ونتي ڪري چون ٿا تہ " هي ٻر ڀو! تنهنجي سنتن جي ڌوڙ ٻوتر آهي. ڏن آهن اُهي شخص، جن جي من ۾ اِها ڌوڙ لاءِ چاهنا آهي. اُهي ڏنيوي ڏن نہ ٿا چاهين، بلڪ سرگہ جي بہ اِڇا ڪانہ اٿن. اُهي ساڌن جي چرڻن جي ڌوڙ سان تمام گهڻي ٻريت لڳائين ٿا."

ڦلُ تيو ٻهو ٻائيئي، جيو ٻهي ڪار ڪمائيئي
جي هوڻي ٻورب لِکِتا، تا ڌوڙِ تنا دي ٻائيئي

ارٿ:- ڦل اهڙوئي ٻائبو جهڙي ڪمائي ڪبي. جي ٻورب جو لکيو هوندو تہ اهڙن سنتن جي ڌوڙ ملندي.

مت ٿوڙي سيو ڪوائيئي.

ارٿ:- جيڪڏهين ٻنهنجي ٿوڙي مت موجب هلبو تہ ڪيل شبوا ٻڙ وڃائبي.

ڀاو ارٿ

هن ٻؤڙيءَ ۾ گورو صاحب سنتن جي چرڻن جي ڌوڙ جي مهما ڪن ٿا. هو فرمائين ٿا تہ سنتن جي چرڻن جي ڌوڙ ملي تہ جيڪر مستڪ تي لائجي. اُهنجي چرڻن جي ڌوڙ جو دان ئي اسين اُهن کان گهرون ٿا. اُنهنجي سنگت ڪري سنسار جي ڪوڙي لالچہ ڇڏي ڏجي ۽ ايڪاگر چت

(۴) "ڌڌا ڌُورِ پُنيت تيري جنُوئا
ڌَن تيجُو جهہ رچ اِئا منُوئا
ڌَنُ نهي باچهہ، سرگ آچهہ
اَتِ پرِ پرِيت ساڌ رج راچهہ."

[گؤڙي باون اکري محلا (۵) پؤڙي (۴)]

ڌڌي اکر ڏئاران سري گورو ارجن ديو جن ۽ ينتي ڪري چون ٿا ته "هي پربو! تنهنجي سنتن جي ڌوڙ پوتر آهي. ڌن آهن اُهي شخص، جن جي من ۾ اِنهيءَ ڌوڙ لاءِ چاهنا آهي. اُهي دنيوي ڌن نه ٿا چاهين، بلڪ سرگ جي به اِڇا ڪا نه اٿن. اُهي ساڌن جي چرنن جي ڌوڙ سان تمام گهڻي پريت لڳائين ٿا."

ڦَلُ تيو پهو پائيندءِ، جيو پهي ڪار ڪمائيندءِ
جي هووِ پورب لکيا، تا ڌوڙ تنا دي پائيندءِ

ارٿ:- ڦل اهڙوئي پائبو جهڙي ڪمائي ڪبي. جي پورب جو لکيو هوندو ته اهڙن سنتن جي ڌوڙ ملندي.

مت تُوڙي سيوَ گوائيندءِ.

ارٿ:- جيڪڏهين پنهنجي توڙي مت موجب هلبو ته ڪيل شبوا بڻ وڃائبي.

ڀاو ارٿ

هن پؤڙيءَ ۾ گورو صاحب سنتن جي چرنن جي ڌوڙ جي مهما ڪن ٿا. هو فرمائين ٿا ته سنتن جي چرنن جي ڌوڙ ملي ته جيڪر مستڪ تي لائجي. اُنهنجي چرنن جي ڌوڙ جو دان ئي اسين اُنهن کان گهرون ٿا. اُنهنجي سنگت ڪري سنسار جي ڪوڙي لالچ ڇڏي ڌڃي ۽ ايڪاگر چت

ارٿ :- سچ پلي پرڪار تڏهين ڄاڻجي، جڏهين آتما روپي تيرٿ ۾ نواس ڪجي (مطلب تہ انترمکي ورتي ڪري من جي سنڪلپ وڪلپ ۽ دُشٽ واشنائن کي روڪي ابياس ڪجي). ستگوروءَ کان اُپديش وٺي ويهي ايشور ۾ نواس ڪري يعني پنهنجي ورتي پرماتما ۾ لڳائي.

سَچُ سڀنا هوءِ دارُو، پاپَ ڪَڍيِ ڌوءِ
نانڪُ وَکاڻيِ بينتي، جِنِ سَچُ پَلَيِ هوءِ.

ارٿ :- سچ سڀني روڳن لاءِ دوا آهي، جو پاپن جي ميل کي من مان ڌوئي ڪڍي ٿو. سري گورو نانڪ صاحب جن فرمائين ٿا تہ اسانجي وينتي اُنهن جي اڳيان آهي، جن جي هردي روپي پلؤ ۾ سچ آهي. (ڀاو- جنکي سچ پلئي پيو آهي، تن جا اسين داس آهيون).

ڀاو ارٿ

اڳئين سلوڪ ۾ ڏيکاريل آهي تہ دنيا ڪوڙي آهي ۽ ڪوڙ ۾ رهي سچ پراپت ڪرڻ ڪٺن آهي. هن سلوڪ ۾ گورو صاحب سچ پراپت ڪرڻ جا ڪي ساڌن ٻڌائين ٿا. پهرين پهرين سچ جو پتو ئي هن جيو کي تڏهين پئجي سگهي ٿو، جڏهين هنکي ردي ۾ سچ پراپت ڪرڻ جو پريم هجي ۽ هو وشين جي ميل کي ردي مان ڌوئي ٻاهر ڪري. پيو سچ حاصل ڪرڻ لاءِ هو اٺ ئي پهر ڪالکي رهي، سچ پاڻڻ جي جُڳتي جا ڏي ۽ پاڙکي آڏ ڪاري ٻڌائي. ستگورن کان سچي سکيا پراپت ڪري، اندر ۾ پرماتما جو ڀؤ ڌاري، جيون تي ديا ڪري ۽ غريبي غربي جي سهائتا ڪري خوش ٿئي. سچ جاڻڻ جو اهو بہ ساڌن آهي تہ ستگورو کان اُپديش

ارٿ :- سچ تڏهن پلي پرڪار جاڻجي، جڏهن آتما روپي تيرٿ ۾ نواس ڪجي (مطلب تہ انترمکي ورتي ڪري من جي سنڪلپ وڪلپ ۽ دُشٽ واشنائن کي روڪي اڀياس ڪجي). ستگوروءَ کان اُپديش وٺي ويهي ايشور ۾ نواس ڪري يعني پنهنجي ورتي پرماتما ۾ لڳائي.

سچُ سڀنا هوءِ دارُو، پاپ ڪڍئي ڌوءِ
نانڪُ وکاڻئي بينتي، جن سچُ پلئ هوءِ.

ارٿ :- سچ سڀني روڳن لاءِ دوا آهي، جو پاپن جي ميل کي من مان ڌوئي ڪڍي ٿو. سري گورو نانڪ صاحب جن فرمائين ٿا تہ اسانجي وينتي اُنهن جي اڳيان آهي، جن جي هردي روپي پاءُ ۾ سچ آهي. (ڀاو- جنکي سچ پلئي پيو آهي، تن جا اسين داس آهيون).

ڀاو ارٿ

اڳئين سلوڪ ۾ ڏيکاريل آهي تہ دنيا ڪوڙي آهي ۽ ڪوڙ ۾ رهي سچ پراپت ڪرڻ ڪٺن آهي. هن سلوڪ ۾ گورو صاحب سچ پراپت ڪرڻ جا ڪي سادن ٻڌائين ٿا. پهرين پهرين سچ جو پتوئي هن جيو کي تڏهن پئي سگهي ٿو، جڏهن هنکي رديءَ ۾ سچ پراپت ڪرڻ جو پريم هجي ۽ هو وشين جي ميل کي ردي مان ڌوئي ٻاهر ڪري. پيو سچ حاصل ڪرڻ لاءِ هو اٺئي پهر ڪانکي رهي، سچ ٻاڌڻ جي جُڳتي جاڻي ۽ پاڻکي آڌ ڪاري بڻائي. ستگورن کان سچي سکيا پراپت ڪري، اندر ۾ پرماتما جو ٻو ڌاري، جيون ني ديا ڪري ۽ غريب غربي جي سهائتا ڪري خوش ٿئي. سچ جاڻڻ جو اِهو ٻہ ساڌن آهي تہ ستگورو کان اُپديش

ليکي پوري ڪرڻ ۾ مدد ڪو به خيال ڪو نه ٿي ٿيو
انهيءَ طرح بيحد نمرتا سان پنهنجي مردي روپي زمين
کي اڏو تيار ڪيائين، جو سياوڪ منجهس نام روپي
ٻج ڦلدائڪ ٿيو. سري گورو ارجن ديو جن کي ڀائي ڀلي
جي عجيب شيوا ڏسي گهڻي خوشي ٿي ۽ هڪ ڏينهن
ساري سنگت وٺي ڪوري ڏانهن ويا. ڀائي ڀلو پنهنجي
شيوا ۾ مشغول هو ۽ ستگورن کي ويجهو ايندو ڏسي
هڪ وڻ جي پٺيان لڪي ويٺو. پر سنگت مان هڪ ڄڻي
گورو صاحبن کي چيو ته ڀائي ڀلو وڻ پٺيان لڪل آهي.
گورو صاحب ويجهو آيا، پر ڀائي ڀلي کين پريان ئي چيو
ته "ستگورو اوهين منهنجي ويجهو نه اچو. مان گند
سان ڀريل آهيان. اوهانکي بدبوء ايندي." گورو صاحب
جهٽ کيس ڀاڪر پائي وٺي ڪڍيا ۽ سندس وشٽا سان
ڀريل ڪپڙن ۽ ميلي سرير کي نه ڏٺائون. پوءِ کيس پريم
سان چيائون ته "پيارا، تنهنجي شيوا قبول پئي. تو
منجهان اسانکي بدبوء ڪانه ٿي اچي، پر سڳند ٿي اچي.
تون سکن جو سرمور آهين. اهڙي ڪن شيوا ڪري
واهگورو سديو تو کي سکي رکندو."

سچي ڏي پر ڄاڻيئي، جا سک سڀني ليءِ
دنيا جائي جيڻ ڪي، ڪجهه پن دان ڪريءِ

ارٿ: — سچي ڀلي پرڪار تڏهين ڄاڻجي، جڏهن سڀني
سکيا وٺجي ۽ جيون ۾ دَيا ڪرڻ ڄاڻجي ۽ ڪجهه پن
دان ڪجي. [سک = سکيا.]

سچي ڏي پر ڄاڻيئي، جي آتم تيرٿ ڪري اشنان
ستگورو تو پڇي، ٻيو وڃي ڪري اشنان

ڪوڙ سنا ڪوڙ رپا، ڪوڙ پئنط هار
ڪوڙ ڪاپئا ڪوڙ ڪپڙ، ڪوڙ روپ اپار

ارٿ :- سون استر نہ آهي، روپ استر نہ آهي ۽ اُنهن جا زيور پهريندڙ بہ استر نہ آهن ۽ سرير استر نہ آهي، ڪپڙا استر نہ آهن ۽ بي انت روپ بہ استر نہ آهن. [پيڌڻ هار=پهريندڙ. ڪپڙ=ڪپڙا. اپار=بي حد، بي انت.]

ڪوڙ ميئا ڪوڙ بيبي، کپ هوئي خار
ڪوڙ ڪوڙي نيهہ لڳا، وسريا ڪرتار

ارٿ :- پرش توڙي استريون استر نہ آهن. اهي سڀ کپي ڪاڻي خوار ٿين ٿا. ڪوڙن منکن جو پيار ڪوڙن پدارٿن سان لڳو پيو آهي، جنهنڪري ڪرتار انهن کان وسري ويو آهي. [ميئا = مردار، پرش. خار= خوار.]

ڪس نال ڪيچئي دوستي، سڀ جگ چلڻهار

ارٿ :- (پوءِ) ڪنهن سان محبت ڪجي، جڏهين سڄو سنسار هلڻ هارو آهي.

پرماڻ :- "ساٿ تيري چلئي ناهي، تس نال ڪيئہ چت لائيئي
آئيسا ڪرم مولي نہ ڪيچئي، جت آنت پڇوتائيئي."
[آنند صاحب پؤڙي (١١)]

جنهنجو مطلب آهي تہ هي سنسار او هان سان سنگہ ڪين هلندو. پوءِ اُنهيءَ سان چوٿا دل رکو؟ اهڙو ڪرم مور نہ ڪجي، جو پوءِ پڇتائڻو پوي.

ڪوڙ مٺا ڪوڙ ماکئہ، ڪوڙ ڏوبي پور
نانڪ وکاڻئي بينتي، تڌ باجهہ ڪوڙو ڪوڙ.

ਮਹਿੰਡਾ ਤਲੀ ਖਾਕੁ ਜੇ ਮਿਲੈ ਤ ਮਸਤਕਿ ਲਾਈਐ॥ ਕੂੜਾ ਲਾਲਚੁ ਛਡੀਐ ਹੋਇ ਇਕ ਮਨਿ ਅਲਖੁ ਧਿਆਈਐ ॥ ਫਲੁ ਤੇਵੇਹੋ ਪਾਈਐ ਜੇਵੇਹੀ ਕਾਰ ਕਮਾਈਐ॥ ਜੇ ਹੋਵੈ ਪੂਰਬਿ ਲਿਖਿਆ ਤਾ ਧੂੜਿ ਤਿਨਾ ਦੀ ਪਾਈਐ ॥ ਮਤਿ ਥੋੜੀ ਸੇਵ ਗਵਾਈਐ ॥ ੧੦ ॥

(ا) سلوڪ محلا پهلا

ڀائي سردول سنگھ گياني پنھنجي آسا دي وار جي ٽيڪا ۾ لکي ٿو تہ ھڪ دفعہ تلونڊي، جنھن کي ھاڻي سري ننڪاڻا صاحب سڏين ٿا، تنھنجي حاڪم راءِ بولار سري گورو نانڪ صاحب جن کي پنھنجي ڪمداري آڇي ۽ چيائين تہ "او نانڪ جو پٽا ۽ اسان وٽ اچي پٽواري آھي. اسان وٽ رھي دنيا جا سک ڀوڳيو" تنھن تي صاحبن ھي شبد اچارڻ ڪيو:-

(دنيوي اوچ سڀ ڪوڙ.)

١ ڪوڙُ راجا ڪوڙُ پرجا، ڪوڙُ سڀ سنسارُ

٢ ڪوڙُ منڊپ ڪوڙُ ماڙي، ڪوڙُ ٻيسڻ ھارُ

ارٿ:- راجا استر نہ آھي، پرجا بہ استر نہ آھي ۽ سارو سنسار ئي استر نہ آھي. ماڙيون ۽ محل استر نہ آھن ۽ انھن ۾ وھڻ وارا بہ استر نہ آھن. [ٻيسڻ ھار = وھڻ وارا.]

پرماڻ:- "ڪوئو نر سمان ٿئي راجا

اي ٻڌو سڀ ڏوس ھارڪي، جولي ڪرت ڏواجا."

[راڳ بلاول باڻي سري ڪبير جي شبد (٥)]

جنھنجو مطلب آھي تہ ھري پرماتما جھڙو ڪو راجا نہ آھي. ھي دنيوي راجا سڀ چئن ڏينھن جا آھن. آھي ڪوڙا ٺڪر ويکر ڪن ٿا.

ٻٽ ٻٽ وڏا ھڻندا آھن، جي اسين وڏا گياني آھيون.
اسان سان ڪو ڪلھو نه ھڻندو. گورو صاحب چون ٿا
ته ڀيا ڀلي ته پاڻ کي وڏا چوائين، پر موکي ته نمرتا
پسند آھي. موکي ته اُنھن جي صحبت گھرجي جي ڪيون
توکي پرميشور جاڻي تنھنجو سمرن ڪن ٿا.

جڏھين اھي سري آسا جي وار جون نو (٩) پؤڙيون
شيخ برھم ٻڌيون، تڏھين اُنجي من کي آنند اچي
ويو ۽ ھن سکون کي نرنڪار جو موڪليل سمجھي
ڪين پنھنجو وڏو ڪري سمجھيو.

ਸਲੋਕ ਮਃ ੧

ਕੂੜੁ ਰਾਜਾ ਕੂੜੁ ਪਰਜਾ ਕੂੜੁ ਸਭੁ ਸੰਸਾਰੁ ॥ ਕੂੜੁ ਮੰਡਪ ਕੂੜੁ ਮਾੜੀ ਕੂੜੁ ਬੈਸਣਹਾਰੁ ॥ ਕੂੜੁ ਸੁਇਨਾ ਕੂੜੁ ਰੁਪਾ ਕੂੜੁ ਪੈਨਣਹਾਰੁ ॥ ਕੂੜੁ ਕਾਇਆ ਕੂੜੁ ਕਪੜੁ ਕੂੜੁ ਰੂਪੁ ਅਪਾਰੁ ॥ ਕੂੜੁ ਮੀਆ ਕੂੜੁ ਬੀਬੀ ਖਪਿ ਹੋਏ ਖਾਰੁ ॥ ਕੂੜਿ ਕੂੜੈ ਨੇਹੁ ਲਗਾ ਵਿਸਰਿਆ ਕਰਤਾਰੁ ॥ ਕਿਸੁ ਨਾਲਿ ਕੀਚੈ ਦੋਸਤੀ ਸਭੁ ਜਗੁ ਚਲਣਹਾਰੁ ॥ ਕੂੜੁ ਮਿਠਾ ਕੂੜੁ ਮਾਖਿਉ ਕੂੜੁ ਡੋਬੇ ਪੂਰੁ ॥ ਨਾਨਕੁ ਵਖਾਣੈ ਬੇਨਤੀ ਤੁਧੁ ਬਾਝੁ ਕੂੜੋ ਕੂੜੁ ॥ ੧ ॥ ਮਃ ੧ ॥ ਸਚੁ ਤਾ ਪਰੁ ਜਾਣੀਐ ਜਾ ਰਿਦੈ ਸਚਾ ਹੋਇ ॥ ਕੂੜ ਕੀ ਮਲੁ ਉਤਰੈ ਤਨੁ ਕਰੇ ਹਛਾ ਧੋਇ ॥ ਸਚੁ ਤਾ ਪਰੁ ਜਾਣੀਐ ਜਾ ਸਚਿ ਧਰੇ ਪਿਆਰੁ ॥ ਨਾਉ ਸੁਣਿ ਮਨੁ ਰਹਸੀਐ ਤਾ ਪਾਏ ਮੋਖ ਦੁਆਰੁ ॥ ਸਚੁ ਤਾ ਪਰੁ ਜਾਣੀਐ ਜਾ ਜੁਗਤਿ ਜਾਣੈ ਜੀਉ ॥ ਧਰਤਿ ਕਾਇਆ ਸਾਧਿ ਕੈ ਵਿਚਿ ਦੇਇ ਕਰਤਾ ਬੀਉ ॥ ਸਚੁ ਤਾ ਪਰੁ ਜਾਣੀਐ ਜਾ ਸਿਖ ਸਚੀ ਲੇਇ ॥ ਦਇਆ ਜਾਣੈ ਜੀਅ ਕੀ ਕਿਛੁ ਪੁੰਨੁ ਦਾਨੁ ਕਰੇਇ ॥ ਸਚੁ ਤਾ ਪਰੁ ਜਾਣੀਐ ਜਾ ਆਤਮ ਤੀਰਥਿ ਕਰੇ ਨਿਵਾਸੁ ॥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੋ ਪੁਛਿ ਕੈ ਬਹਿ ਰਹੈ ਕਰੇ ਨਿਵਾਸੁ ॥ ਸਚੁ ਸਭਨਾ ਹੋਇ ਦਾਰੂ ਪਾਪ ਕਢੈ ਧੋਇ ॥ ਨਾਨਕੁ ਵਖਾਣੈ ਬੇਨਤੀ ਜਿਨ ਸਚੁ ਪਲੈ ਹੋਇ ॥ ੨ ॥ ਪਉੜੀ ॥ ਦਾਨੁ

اَرٿ:- ستگرن کي ڀيٽڻ جي مول يا اصل جي ٻوجهه ڪي نه آهي ۽ اڻ هوندي ڀيٽڻ ٻاڻ چالائين ٿا (مطلب ته منجهن ٻيڙ ليهڻي ڪونهي، رڳو اجايو ٻاڻ ٻيا ساراهين). هي ٻريو، مان ته نيچ ذات جو ڍاڍي يعني منگتو آهيان ۽ ٻيا جي ٻساڻ ڪي اُتم ذات جو سڏائين ٿا، سي ٻل ٻيا سڏائين. [مول = اصل يعني اُستي. ڍاڍي = منگتو. سڏائدي = سڏائين ٿا.]

ٻرهاڻ:- ”جل ڪي ڀيتِ ٻون ڪا ٿميا، رڪت ٻونڊ ڪا گارا

هاڙ ماس ناڙي ڪو ڀنجر، پنکي بسي ٻچارا

پراڻي ڪيا ميرا ڪيا تيرا، جيسي ترور پنکي بسيرا.“

[سورٺه سري روداس جي شبد (٩)]

جنهنجو اَرٿ آهي ته هي سرير روپي مڪان جل جي ڀيتين (پاڻي) جي ٺهيل ۽ رت ۽ ويرج جي گاري جو ٺهيل آهي. ۽ ڍوڙ ان ماس ۽ لهضن جو پڃرو آهي، جنهن ۾ آتما روپي پکي رهي ٿو. هي پراڻي! ڇا تنهنجو آهي ۽ ڇا منهنجو آهي؟ جيئن پکي جو وڻ تي آکيرو آهي، تيئن اسانجو وڻ ۾ پکيڙو آهي.

ٻيو مثال ڏنهن ڏيندي،

اَرٿ ته هي ايڪو جي تونکي ڏٺو آهي، تون جو ستگر مان ڳڻ نه.

ڀاو اَرٿ

هي ٻاٻا! ٻاڪت تونکي پسند آهن. اُهي ڪير تنهنجي در سوالي ٿيا آهن، جن تي تنهنجي مهر ٿي آهي، سي تنهنجي دروازي اڳيان بيهي سگهن. انهن کي شانت ڏيڻي پئي آهي، ته

چپ چاپ ڪري وهڻ، جتي نه پائڻ، ڪنڌ يون شيون ڪائڻ، مٽي ۾ رکي وڃهي وار پٽڻ- اهي سڀ ڪرم نسڦل آهن. نام ڪاسواءِ اند رکي شانتي نه ٿي اچي. جو پرش ستگو روءِ ڏناران نام مَن ۾ وسائي ٿو، سوئي سُکي ٿي سگهي ٿو. هو مئي، جا جيو کي پٽڪائيندڙ آهي، تنهنکي ستگو روءِ جو شبد ئي پسم ڪري سگهي ٿو، پوءِ هي جيو آسن ۽ چپ چاپ کان چٽي شانتي سروور ۾ تپي هڻي ٿو.

پئوڙي (٩)

(پگت ڪير ۽ منمک ڪير؟)

پگت تيري مَن ڀاوَ ڏي، ڏرِ سوهن ڪيرت گاوَ ڏي
نانڪ ڪرما ٻاهري، ڏرِ ڍوءِ نه لهني ڌاوَ ڏي

آرت :- هي پرماتما! پگت تنهنجي مَن کي وڻن ٿا، ۽ تنهنجي ڌربار ۾ ڪيرتن گائي سونهن ٿا. سري گورو نانڪ صاحب جن فرمائين ٿا ته جن تي تنهنجي مهر جي نظر نه آهي، تن کي تنهنجي ڌربار ۾ دخل نه ٿو ملي ۽ اهي جونين ۾ پيا ڀٽڪن. [ڀاوڏي = وڻن ٿا. ڌر = ڌربار. ڪيرت = ڪيرتن، جس. ڪرما ٻاهري = مهر کان ٻاهر يعني خالي. ڍوءِ = دخل. ڌاوڏي = ڊوڙن ٿا، ڀٽڪن ٿا.]

پرماڻ:- " نانڪ ندري پائيئي، ڪوڙي ڪوڙي ٺيس"
[جپ صاحب پئوڙي (٣٢).]

سري گورو نانڪ ديو فرمائين ٿا ته پرميشور جي ڪرپا ڌرشٽيءَ سان ئي اُن کي چا ڳجي ٿو، ٻيون سڀ ڪوڙن جون ڪوڙيون ڳالهيون آهن.

اِڪ مول نه ٻجهن آپڻا، اڻ هو دا آپ ڪٽائدي
هئُم ڍاڍي ڪا نيچ ذات، هور اُتم ذات سدائدي

انڊن کي (ايشور جي ڪا) ٻوجهه نه آهي، اُهي نيت ٻيچاٻُهندا.
[بيبان = بيابان.]

سَت گُرُ پيتي، سو سُکُ پائي
هرڪا نامُ، مَنِ وسائي

ارت :- سک تہ اُهي ٿا پائن، جي ستگورو سان ملي هريءَ جو نام من ۾ وسائين ٿا.

گورو واڻيءَ ۾ فرمايل آهي تہ:-

"سي داڙيان سچيان، جه گور چرنِي لڳن
اَنَ ڏِنَ سيوُن گورُ آپڻا، انَ ڏِنُ آنند رهن
نانڪ سي مُهه سوهڻي، سچي در ڏسن."

[سلوڪ محلا ليحا نمبر (۵۲)]

يعني اُهي ڏاڙهيون سچيون آهن، جي ستگورو جي چرنن ۾ لڳن ٿيون. اُهي ٻرش رات ڏينهن پنهنجي ستگورو جي شيوا ڪن ٿا ۽ رات ڏينهن آنند ۾ گذارين ٿا. صاحب فرمائين ٿا تہ دي سچي دربار جي در تي ڏسڻ ۾ اچن ٿا، تن جا مُنهن سهڻا آهن.

نانڪ نَدر ڪري، سو پائي
آس انديشي تي نِهڪيوَلُ، هومَي شبدِ جلائي.

ارت :- سري گورو نانڪ صاحب جن فرمائين ٿا تہ جن تي واهگورو مهر جي نظر ڪري ٿو، سي ئي نام پائين ٿا. اُهي آسائن ۽ ڏب دا کان حتل رهن ٿا ۽ گورو جي اُپديش دواران هومي کي ساڙي حذبن ٿا. [نهڪيول = حتل.]

ياو ارت

کهڻيون پهڻيون ٻڌڻ، تيرٿن تي ڀٽڪڻ، ٿهڻيون ڏيڻ سريرَ کي ڏک ڏيڻ، اکيون رهڻ، آن نہ کائڻ،

ارٿ :- جي جيو ڪن جن ڪائين ٿا ۽ مٿي ۾ رکي وڃن ٿا، سي آندا موري ڪري ٻنهيجي ٻت وڃائين ٿا. (اشارو آهي جين ڌرم جي سريوري ذات جي ماڻهن ڏانهن، جي گندو پاڻي پيئڻ ۽ جوليون روتيون ڪائڻ ڌرم سمجهن ٿا ۽ رکي جون جيتيون وڃڻ مٿي جا وار کوهين ٿا.) نام ٻنا ڪوڙ ڙ ٿا پائين يعني پيا ٻٽڪن. [آل مل == ڪن جن. جائي == ڏوڙ. وڻ == ڪانسواءِ. ٿاءِ == جڳهه، ٿر ٿان پو. ناوئي == نالو.]

نوٽ :- جين ڌرم جي ماڻهن جو بيان سچي پاتشاهه سري گورو نانڪ ديو مالڄهه وار پؤڙي (٢٦) سلوڪ (١) ۾ ڏنو آهي، جنهنجون پهريون چار تڪون هت ڏجن ٿيون :-

"سِرُ کوهاءِ پيئهِه مَلوا ڻي، جوُٺا منگِ منگِ کاهي
ڦولِ فَديهتِ مُهِهِ لَئِين ڀڙاسا، پاڻي جوُٺا سگاهي
ڀيڏا والِـکي سِرُ کوهائِنِ، ڀرِيتنِ هت سُماهي
مائوُ پيئوُ ڪِرتُ گوائِنِ، ٽبر روون ڌاهي."

جنهنجو ارٿ آهي ته جين ڌرم جا ماڻهو وار پٽائين ٿا، گندگيءَ سان پريل پاڻي پيئن ٿا. اُهي وشٽا ڦولي ڦولي بدبوءِ سنگهن ٿا، ۽ پاڻي ڏسي ڪؤپيا ڪائين، اُهي رڍن وانگي مٿي جا وار پٽائين ٿا ۽ وارن پٽيندڙن جا هت رکي سان ڀريل هوندا آهن. اُهي آباڻي ڪرت ڦٽي ڪن ٿا ۽ سندن ٻار ٻچا دانهون ڪري پيا رون.

رهئي بيباڻي، مڙي مساڻي
آنڌُ نه جاڻئي، ڦِرِ پڇتاڻي

ارٿ :- جي بيابان، مڙهين ۽ مساڻن ۾ وڃي رهن ٿا، تن

ارٿ :- جي جيو ڪن ڄن کائين ٿا ۽ مٽي ۾ رکي وڃن ٿا، سي آندا مورکي ڀوتن جي ڀت وڃائين ٿا. (اشارو آهي جين ڌرم جي سريوري ذات جي ماڻهن ڏانهن، جي گندو پاڻي پيئڻ ۽ جوئيون روٽيون کائڻ ڌرم سمجهن ٿا ۽ رکي جون جيتيون وجهي مٽي جا وار کوهين ٿا.) نام بنا ڪو ٽر نه ٿا پائين يعني بيا پئڪن. [آل مل == ڪن ڄن. جائي == ڏوڙ. وڻ == کانسواءِ. ٿاءِ == جڳهه، ٽر ٿانءِ. ناوئي == نالو.]

نوٽ :- جين ڌرم جي ماڻهن جو بيان سچي پاتشاهه سري گورو نانڪ ديو مهاراج جي وار پؤڙي (٢٦) سلوڪ (١) ۾ ڏنو آهي، جنهن جون پهريون چار تڪون هت ڏجن ٿيون :-

"سِرُ کو داهِ پيئهِ مَلوا ڻي، جوُٺا مَنگِ مَنگِ کاهي
ڦولِ ڦديهتِ مهُ لين ڀڙاسا، پاڻي جوُٺا سَگاهي
ڀيڊا والکي سِرُ کو هائِنِ، ڀريئِن هٿ سُئاهي
ماڻُو پيئُو ڪِرتُ گوائِنِ، ٽبر روون ڌاهي."

جنهن جو ارٿ آهي ته جين ڌرم جا ماڻهو وار پٽائين ٿا، گند کي سان ڀريل پاڻي پيئن ٿا. اُهي وِشٽا ڦولي ڦولي بدبوءِ سنگهن ٿا، ۽ پاڻي ڏسي ڪؤ پيا کائين، اُهي رڍن وانگي مٿي جا وار پٽائين ٿا ۽ وارن پٽيندڙن جا هٿ رک سان ڀريل هوندا آهن. اُهي اباڻي ڪرت ڦٽي ڪن ٿا ۽ سندن ٻار ٻچا دانهون ڪري پيا روئن.

رهئي بيباڻي، مڙي مساڻي
آنڌُ نه جاڻئي، ڦِرِ پڇتاڻي

ارٿ :- جي بيابان، مڙهين ۽ مساڻن ۾ وڃي رهن ٿا، تن

نہ آهي تہ ڪٿي ڪيتريون ٻہ پوٿيون ڪٺيون ڪجن، پستڪن سان گاڏيون ڀريون ڪٿي ڀرائجن، تن مان ڪو فائدو ڪونہ ٿيندو، تنهنڪري وديا پڙهي اُنکي چڱيءَ ڀاسي لڳائجي يعني وديا پراپت ڪري اُنکي عمل ۾ آڻجي. پڙهڻ هڪ ساڌن آهي، جنهنڪري هردي ۾ روشنائي جاڳي ٿي، سو جيڪڏهين پڙهي اسانجو هردو وادڪو روح جي طرف نہ مايل ٿيو تہ پڙهڻ مان ڇا وريو؟

(٢) سلوڪ محلا پهلا

(ڀيکن ۾ ڪو سکہ ڪونهي.)

لکہ لکہ پڙنا، تيتا ڪڙنا
بهہ تيرٿ ڀونا، تيتو لونا

ارٿ:- جيترو گهڻو لکن ٿا ۽ پڙهن ٿا، تيتروئي وڌيڪ ڏکي ٿين ٿا. جيترا گهڻا تيرٿ ڪن ٿا، اوتروئي وادي ٿين ٿا يعني بڪواد ڪن ٿا. [ڪڙنا == دکي ٿين ٿا. لونا == بڪواد ڪن ٿا.]

بهہ ڀيکہ ڪيتا، ديهي دکہ ديتا
سهہ وي جيئا، آپڻا ڪيتا

ارٿ:- جيترا گهڻا ڀيکہ ڪن ٿا، اوتروئي سرير کي دک ڏين ٿا. هاڻي هي جيو، پنهنجو ڪيتو لوڙ. [سهہ == ڀوڳہ.]

آن نہ کائيتا، ساد گوائيتا
بهہ دکہ پائيتا، دوجا ڀائيتا

ارٿ:- آن نہ ٿا کائين انهيءَ ڪري رسنا جو سواد وڃائين ٿا. ڀيائي ڪري گهڻو دک سهن ٿا. [دوجا ڀائيتا == دئيت ڀاءُ، ڀيائي.]

پڙھيئہ جيتي برس برس، پڙھيئہ جيتي ماس

پڙھيئي جيتي آرجا، پڙھيئہ جيتي ساس

ارٿ:- ڪيترا ئي ورهين جا ورهيہ ۽ مهينن جا مهينا ڪٽي پڙهي، جيتري عمر هجيس سا پڙهڻ ۾ لڳائي ۽ جيترا سواس کڻي سي سڀ پيو پڙهي. [برس = ورهيہ. ماس = مهينو. آرجا = عمر.]

نانڪ ليکي اِڪ ڳل، هور هؤمي جهکڻا جها ڪر.

ارٿ:- سري گورو نانڪ صاحب جن فرمائن ٿا تہ ڪي ۾ تہ فقط (نام جي) هڪ ڳالھہ ايندي، ٻيو تہ اجايا هؤميءَ جي ڪري جکر مارڻا آهن. [ڳل = ڳالھہ. جهکڻا جها ڪر = جکر مارڻ، واد ڪرڻ.]

پرماڻ:- "بيد ڪتيب سمرت سڀ ساسَت، اِن پڙھيا مُڪت نہ هوئي

ايڪ اکر جو گورمکِ جاپي، تاڪي نرمل سوئي."

[راڳ سورٺي محلا (٥) گهر (٧) شبد ۲/۵]

سري گورو ارجن ديو جن فرمائين ٿا تہ ويدن، ڪتابن، سمرتين ۽ سڀني شاسترن پڙهڻ ڪري مڪتي ڪانہ ٿي ملي، پر جيڪو پرمشور جي نام جو هڪ اکر گوروءَ جي سکيا سان وٺي ٿو، تنهنجي پوتر پڪي ٿئي ٿي.

ڀاو ارٿ

ڪيئي ماڻهو ائين سمجهندا آهن تہ پڙهڻ مڪتيءَ جو ساڌن آهي. انهيءَ تي گورو صاحب اُپديش ڏين ٿا تہ پڙهڻ ڏکيو سئلو آهي، جڏهن تہ سائنس هڪ ڳالھہ بہ هجي يعني نام. نام سان ڪڏ پڙهڻ سڦلو آهي، جي نام

ਪਹਿਰੈ ਅਹਿਨਿਸਿ ਕਹਿਰੈ ॥ ਮੰਨਿ ਵਿਗੂਤਾ ਕਿਉ ਜਾਗੈ ਗੁਰ ਬਿਨੁ ਸੂਤਾ ॥ ਪਗ ਉਪੇਤਾਨਾ ਅਪਣਾ ਕੀਆ ਕਮਾਣਾ ॥ ਅਲੁ ਮਲੁ ਖਾਈ ਸਿਰਿ ਛਾਈ ਪਾਈ ॥ ਮੂਰਖਿ ਅੰਧੈ ਪਤਿ ਗਵਾਈ ॥ ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ ਕਿਛੁ ਥਾਇ ਨ ਪਾਈ ॥ ਰਹੈ ਬੇਬਾਣੀ ਮੜੀ ਮਸਾਣੀ॥ ਅੰਧੁ ਨ ਜਾਣੈ ਫਿਰਿ ਪਛੁਤਾਣੀ ॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਭੇਟੇ ਸੋ ਸੁਖੁ ਪਾਏ ॥ ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਮੰਨਿ ਵਸਾਏ ॥ ਨਾਨਕ ਨਦਰਿ ਕਰੇ ਸੋ ਪਾਏ ॥ ਆਸ ਅੰਦੇਸੇ ਤੇ ਨਿਹਕੇਵਲੁ ਹਉਮੈ ਸਬਦਿ ਜਲਾਏ ॥੨॥ਪਉੜੀ॥ ਭਗਤ ਤੇਰੈ ਮਨਿ ਭਾਵਦੇ ਦਰਿ ਸੋਹਨਿ ਕੀਰਤਿ ਗਾਵਦੇ॥ ਨਾਨਕ ਕਰਮਾ ਬਾਹਰੇ ਦਰਿ ਢੋਅ ਨ ਲਹਨੀ ਧਾਵਦੇ ॥ ਇਕਿ ਮੂਲੁ ਨ ਬੁਝਨਿ ਆਪਣਾ ਅਣਹੋਦਾ ਆਪੁ ਗਣਾਇਦੇ॥ ਹਉ ਢਾਢੀ ਕਾ ਨੀਚ ਜਾਤਿ ਹੋਰਿ ਉਤਮ ਜਾਤਿ ਸਦਾਇਦੇ ॥ ਤਿਨ ਮੰਗਾ ਜਿ ਤੁਝੈ ਧਿਆਇਦੇ ॥ ੯ ॥

(١) سلوڪ محلا پهلا

(رڳو پڙهڻ ۾ شانتي نہ آهي .)

دنيا جا سڀ آچار وهنوار ودیا سان سڌرندا آهن . وديا ڪري منش جو جس ٿيندو آهي . وديا منش کي ديوتا سمان بنائيندي آهي ، پر وويڪ ۽ ويچار بنا فقط وديا پڙهڻ ڪري واهگورو هٿ نہ ڌو اچي سگهي .
گورو صاحب فرمائين ٿا تہ :-

پڙهِ پڙهِ گڏي لد ڀڄهہ ، پڙهِ پڙهِ ڀرِ ڀڄهہ سات
پڙهِ پڙهِ ٻيڙي پائيجهہ ، پڙهِ پڙهِ گڏ ڀڄهہ کات

ارٿ :- ڪو پڙهي پڙهي ڪٽي پستڪن سان گاڏيون لڏي ۽ پڙهي پڙهي ڪٽي وهٽن جا سات ڀري . پڙهي پڙهي ٻيڙيون ڪٽي پستڪن سان ڀرائي ۽ پڙهي پڙهي کڏون ڪٽي انهن سان ڀري . [گڏي = گاڏيون . سات = وهٽن جي لڏ . کات = کڏون .]

[illegible] آهي [illegible] پهريون [illegible] وچان آهي.

سري گرنٿ صاحب جي [illegible] ٻؤڙي شبد (١٠)
[illegible]

[illegible]

[illegible] . [illegible]

[illegible] آهي، [illegible]
[illegible]؟

[illegible] پؤڙي (٨) جو

[illegible] آهي. جنهن ۾ [illegible] ڪري [illegible]، [illegible] ڪو [illegible] وڏاڻ [illegible] ڪري [illegible] گرو صاحب [illegible] (مطلب ته [illegible]).

ਸਲੋਕ ਮਃ ੧

ਪੜਿ ਪੜਿ ਗਡੀ ਲਦੀਅਹਿ ਪੜਿ ਪੜਿ ਭਰੀਅਹਿ ਸਾਥ ॥ ਪੜਿ ਪੜਿ ਬੇੜੀ ਪਾਈਐ ਪੜਿ ਪੜਿ ਗਡੀਅਹਿ ਖਾਤ ॥ ਪੜੀਅਹਿ ਜੇਤੇ ਬਰਸ ਬਰਸ ਪੜੀਅਹਿ ਜੇਤੇ ਮਾਸ ॥ ਪੜੀਐ ਜੇਤੀ ਆਰਜਾ ਪੜੀਅਹਿ ਜੇਤੇ ਸਾਸ ॥ ਨਾਨਕ ਲੇਖੈ ਇਕ ਗਲ ਹੋਰੁ ਹਉਮੈ ਝਖਣਾ ਝਾਖ ॥੧॥ ਮਃ ੧ ॥ ਲਿਖਿ ਲਿਖਿ ਪੜਿਆ ॥ ਤੇਤਾ ਕੜਿਆ ॥ ਬਹੁ ਤੀਰਥ ਭਵਿਆ ਤੇਤੋ ਲਵਿਆ ॥ ਬਹੁ ਭੇਖ ਕੀਆ ਦੇਹੀ ਦੁਖੁ ਦੀਆ ॥ ਸਹੁ ਵੇ ਜੀਆ ਅਪਣਾ ਕੀਆ ॥ ਅੰਨੁ ਨ ਖਾਇਆ ਸਾਦੁ ਗਵਾਇਆ ॥ ਬਹੁ ਦੁਖੁ ਪਾਇਆ ਦੂਜਾ ਭਾਇਆ ॥

اڪال پُرک پنهنجي ڪرپا ڪري، جيو جي هردي ۾ پنهنجي گيان جو پرڪاش وجهي ڪيس نماڻو ٿو بڻائي، تيسين هن جيو جا ڪم سڀ نسڦل ٿين ٿا.

پؤڙي (٨)

(سچو پرماتما ستگوروءَ دُئاران ملي ٿو.)

سچا صاحبُ ايڪُ تون، جِنِ سچو سچُ وَرتائِئا
جِسِ تون ديهِ تِسُ مِلَي سچُ، تا تِني سچُ ڪمائِئا

ارٿ:- هي ڪرتارا! تون هڪ ئي سچو صاحب آهين، جنهن سچ ئي سچ ورتايو آهي. اهو سچ جنهن کي تون بخشين ٿو، تنهن کي ئي ملي ٿو؛ تڏهين اهو سچ جو ابياس ڪري ٿو يعني سچو نالو جپي ٿو.

ستِگورِ مِلِئي سچُ پائِئا، جِنِ ڪي هِردَي سچُ وسائِئا
مورکَ سچُ نَ جاڻني، مَنمُکي جنمُ گنوائِئا

ارٿ:- جنهن ستگوروءَ جي هردي ۾ سچ وسي رهيو آهي، تنهن جي ملڻ سان سچ روپي پرماتما پراپت ٿئي ٿو. مورک سچ جي مهما نٿا ڄاڻن، انهن منمکن (اموالڪ) جنم اجايو وڃايو آهي. [منمکي = پنهنجي من جي مت موجب هلندڙ.]

وِچِ دُنيا ڪاهي آئِئا.

ارٿ:- اهي دنيا ۾ ڇو آيا؟ (يعني انهن جو اچڻ وئرٿ آهي).

پرماڻ:- ”ڀائي ري ڀڳت هيڻُ ڪاهي جگِ آئِئا
پوري گُرُ ڪي سيو نَ ڪيني، بِرٿا جنمُ گوائِئا.“
[سري راڳ محلا تيجا اشٽپدي (١)]

جنهنجو مطلب آهي ته ڀڳتيءَ بنا جيڪي جيو آهن، سي هن سنسار ۾ ڇو آيا آهن؟ انهن پوري گوروءَ جي شيوا

[illegible] رخ مهه جنهه براڻ

[illegible] ڪين [illegible] ٻانهن ڀراڻ

[illegible] ۽ ڏاڙهي ۽ ٽوپي ڪٿي جڳهه [illegible] سرنجون اٿس، لنڍ گهڻا ۽ [illegible] ڪري. [سورلئ == بهادري. [illegible] == [illegible] . سوني == [illegible].]

[illegible] آهي ۽ جو [illegible] ۽ [illegible] ويندو.

[illegible] اوڙ داغ.

[illegible] [illegible] نشان.

[illegible] ڪراڙي ۽ وڏا وڃي آهي، تنهن جهون [illegible] اڏيا ۽ وڃي لڳي [illegible] آهي (يعني [illegible] [illegible] [illegible] جو ڏکر [illegible]). [illegible] گورو [illegible] صاحب [illegible] فرمائيس [illegible] (مثي [illegible]) [illegible] آهي، [illegible] جي ڪرائي (جهر مرڻ ڪان [illegible] [illegible] نشاني آهي. [ڪرڙا == [illegible]، مثي == [illegible]. [illegible] == [illegible].]

ياوارت

[illegible] گورو صاحب [illegible] سکيا [illegible] مشهور [illegible] نشاني آهي. ڪٿي ڪو لڪين [illegible] ڪندو، شاسترن موجب [illegible] ڪندو، تيرت [illegible] ڪندو، جنگ جي ميدان ۾ بهادري [illegible] ڪندو، [illegible] شاسترن جو [illegible] ڪندو، [illegible] واري ڪيس [illegible] [illegible] شب [illegible] ويندا، [illegible]

ون. تون ئي ڪيول هڪ ڪرتار جي آپاشنا
۽ ٻئي جي مهان شڪتي ڏاران ساري سنسار
ڪري ٿو. جو پاڻ پيدا ڪري ٿو ۽ پاڻ ئي آهن
سنڀال لهي ٿو. هنڪي ئي اسان سڀني جو فڪر
ڪري جو اسان جو ٻڌي جيءَ آهي ۽ نمسڪار جو
آهي. هنجو ڌيان ڪريو ۽ هنڪي ئي ڏيو اهو ڏيو.
جي او هنجي الا شڪر نه آهي ته جنهن پاڻ ۽ تنهن
ڏيڻ مان ڇا ورندو؟

(٢) محلا پهلا

(ڪرپا بنا پيا ساڌن جوڻا.)

اُٿانڪا :- شيخ برهم پڇڻ لڳو ته "سوامي ! لکين پرش ڏاڍا پرڪارن جا چڱا ڪم ڪندا ڏسڻ ۾ اچن ٿا، تنهنڪي سندن ڪرمن جو ڦل ڇيڪ ڇيڪ ملي سگهي ٿو؟ ستگورو فرمائين ٿا ته جيڪي سچائي سان ڪن ٿا تنهنکي چڱو ڦل ملي ٿو، پر جيڪي پرش چڱا ڪرم ڪري اهنڪار ڪن ٿا، تنهنکي پورو ڦل نه ملي ٿو. ڪيپي ايشور جي ڪرپا، سا نمرتا ڀاوَ سان ئي ملي سگهندي.

لک نيڪيا چنگائيان، لک پنا پروانُ
لک تپ اُپر تيرٿان، سهج جوگ بيباڻُ

ارٿ :- لک نيڪيون، لک چڱا ڪم ۽ لک ڀيرا جي شاسترن ۾ ٻڌايل آهن اُهي ڪٺي ڪو ڪري، تيرٿن جي ڪنارن تي ويهي لک تپ ڪري ۽ بيابان ۾ ويهي سهج يوگ ڪري.
[بروان==قبول، پسند پيل يا شاسترن ۾ ٻڌايل. بيباڻ== بيابان، اُجاڙ.]

نوٽ:- يوگ ٻن قسمن جا آهن (١) هٺ يوگ (٢) سهج يوگ. هٺ يوگ ۾ سريرکي پيڙائون ڏيندا آهن ۽ سهج يوگ ۾ سماڌي لڳائيندا آهن.

[illegible] ورتائی ... [illegible]

ارتھ:- (واہگورو جی) وڈائی یعنی استت [illegible] کری (ست پرکھ) وڈی ہو سکتا کی یاتو آئی۔

ਆਸਾ ਮਃ ੧

ਖਾਂ ਬਿਰਖਾਂ ਤੀਰਥਾਂ ਤਟਾਂ ਮੇਘਾਂ ਖੇਤਾਂਹ ॥ ਦੀਪਾਂ ਲੋਆਂ ਮੰਡਲਾਂ
ੜਾਂ ਵਰਭੰਡਾਹ ॥ ਅੰਡਜ ਜੇਰਜ ਉਤਭੁਜਾਂ ਖਾਣੀ ਸੇਤਜਾਂਹ ॥ ਸੋ
ਤਿ ਜਾਣੈ ਨਾਨਕਾ ਸਰਾਂ ਮੇਰਾਂ ਜੰਤਾਹ ॥ ਨਾਨਕ ਜੰਤ ਉਪਾਇਕੈ
ਮਾਲੇ ਸਭਨਾਹ ॥ ਜਿਨਿ ਕਰਤੈ ਕਰਣਾ ਕੀਆ ਚਿੰਤਾ ਭਿ
ਰਣੀ ਤਾਹ ॥ ਸੋ ਕਰਤਾ ਚਿੰਤਾ ਕਰੇ ਜਿਨਿ ਉਪਾਇਆ ਜਗੁ ॥
ਤਸੁ ਜੋਹਾਰੀ ਸੁਅਸਤਿ ਤਿਸੁ ਤਿਸੁ ਦੀਬਾਣੁ ਅਭਗੁ ॥ ਨਾਨਕ
ਸਚੇ ਨਾਮ ਬਿਨੁ ਕਿਆ ਟਿਕਾ ਕਿਆ ਤਗੁ ॥ ੧ ॥ ਮਃ ੧ ॥
ਲਖ ਨੇਕੀਆ ਚੰਗਿਆਈਆ ਲਖ ਪੁੰਨਾ ਪਰਵਾਣੁ ॥ ਲਖ ਤਪ
ਉਪਰਿ ਤੀਰਥਾਂ ਸਹਜ ਜੋਗ ਬੇਬਾਣ ॥ ਲਖ ਸੂਰਤਣ ਸੰਗਰਾਮ
ਰਣ ਮਹਿ ਛੁਟਹਿ ਪਰਾਣ ॥ ਲਖ ਸੁਰਤੀ ਲਖ ਗਿਆਨ ਧਿਆਨ
ਪੜੀਅਹਿ ਪਾਠ ਪੁਰਾਣ ॥ ਜਿਨਿ ਕਰਤੈ ਕਰਣਾ ਕੀਆ ਲਿਖਿਆ
ਆਵਣ ਜਾਣੁ ॥ ਨਾਨਕ ਮਤੀ ਮਿਥਿਆ ਕਰਮੁ ਸਚਾ ਨੀਸਾਣੁ ॥੨॥
ਪਉੜੀ ॥ ਸਚਾ ਸਾਹਿਬੁ ਏਕੁ ਤੂੰ ਜਿਨਿ ਸਚੋ ਸਚੁ ਵਰਤਾਇਆ ॥
ਜਿਸੁ ਤੂੰ ਦੇਹਿ ਤਿਸੁ ਮਿਲੈ ਸਚੁ ਤਾ ਤਿਨੀ ਸਚੁ ਕਮਾਇਆ ॥
ਸਤਿਗੁਰਿ ਮਿਲਿਐ ਸਚੁ ਪਾਇਆ ਜਿਨ ਕੈ ਹਿਰਦੈ ਸਚੁ ਵਸਾਇਆ ॥
ਮੂਰਖ ਸਚੁ ਨ ਜਾਣਨੀ ਮਨਮੁਖੀ ਜਨਮੁ ਗਵਾਇਆ ॥ ਵਿਚਿ
ਦੁਨੀਆ ਕਾਹੇ ਆਇਆ ॥ ੮ ॥

(ا) سلوک محلا پہلا۔

(ساری سرشٹی جی سار لین دی بابت۔)

ارتھ:- [illegible] "[illegible]"

[illegible]

سري گورو گوبند سنگهه صاحب راڳ رامڪلي ۾ فرمائين ٿا:-

" الپ آهار سُلپ سي نِندرا، ديا ڇما تن پريت
سيل سنتوکھ سدا نِرباهبو، هوئبو ترگڻ اتيت."

يعني ٿورو کائڻ، ٿوري ننڊ ڪرڻ ۽ دَيا ۽ ڪَميا سان پريت رکو. سيل ۽ سنتوک سان ورتاءُ ڪريو پوءِ اوهين ٽن گڻن کان ڇٽي پوندا.

تون بخشيشي اڳلا ات ديهِ چڙهه سوائيا

ارٿ:- هي واهگورو، تون گهڻيون ٻيون وڏيون بخششون ڪندڙ آهين ۽ (انيڪ جيون کي تون) هر روز دان ڏين ٿو، جو سوايو ٿيو پيو وڌي. [اڳلا = گهڻيون، وڏيون، هن لفظ جي معنيٰ ڪن ليکڪن "گهڻي وقت کان" پڻ ڪئي آهي.]

پرماڻ:- (١) ديندا دي لَيندي ٿڪ پاهه
جُگا جُگنتر کاهي کاهه [سري جپ صاحب]

(٢) " جيهڙا پراڻ تن ڏن ديها، ديني رمن ڀوگر
کرهه منڊ رُت آسو ديئي، رچ ٻلي سنجوگر
سُت بنتا ساجن سيوک ديئي، پرڀ ديوَن جوگر."
[وار جيتسري محلا (٥) پؤڙي (٣)]

جنهن جو مطلب آهي ته هي پريو! تون مهربان آهين تو اسان کي جيو آتما، پران، تن ڌن ۽ انيڪ ڀوڳ ڀوڳڻ لاءِ ڏنا آهن. تو ڪرمن جي پلي سنجوگ ڪري اسان کي گهر، محلات، رٿ ۽ گهوڙا ڏنا آهن. تو اسان کي پٽ، استري، دوست ۽ نوڪر ڏنا آهن. پريو تون ئي ڏيڻ وارو آهين ٻيو ڪو ڪونهي.

نوٽ:- "ڏوهي ڏيرگهه روڳ ڏي، دارو ڀي اُس ماڻ". هن تُڪ ۾ ڪي ٽيڪاڪار "ماڻ" جي معنيٰ "۾" ڪري هن رِيت ارٿ ڪن ٿا ته "ڏوهي ۾ ڏيرگهه مرض آهي ۽ علاج به انهي ۾ آهي، مطلب ته جيئن هن جيو کي ملڻ اهنڪار آهي، تيئن ئي پڇتڪي ۾ جڏهن ست گورو جي ڪرپا سان شبد اهنڪار اٿڻ ڏينهن تي تڏهن هنئن مرط جي ڏک ڪاڻ ڇٽي ٿو - شبد اهنڪار آهي پڻ پنهنجي سروپ جي پڇاڻ".

ناڪ ڪهڙي سُطهُ مهُ، اٿُ سنجير ڏکُ جاءِ.

ارٿ:- سري گورو ناڪ صاحب جن فرمائين ٿا ته هي ڳالهه هڪدم ته اهي ٻڌو سان ڏوهي جو ڏک اهي وڃي ٿو.

پؤڙي (۷)

(ست پرشن جي رهت.)

سبو ڪيتي سنتوکيئي، جني سچو سچ ڌيائيا
اوني منڌي پير نه رکيو، ڪر سڪرت ڌرم ڪمائيا

ارٿ:- (۱) جن سچ ٿي سچ روپي پرماتما ڌيايو آهي تن (سچي ڀڳتي) سيوا ڪئي آهي ۽ اهي سنتوشي آهن (۲) سنتوشي پرش، جن سچ ٿي سچ روپ پرماتما کي ڌيايو آهي، تن ٿي سچي سيوا ڪئي آهي. انهن ڪڏهن برائيءَ ڏانهن پير نه کنيو آهي ۽ شڀ ڪرم ڪري ڌرم ڪمايو آهي.
[سڪرت = شڀ ڪرم.]

اوني دنيا توڙي بندنا، اَنُ پاڻي ٿورا کائيا

ارٿ:- اهي دنيا جا بندن توڙي ڇڏين ٿا ۽ ان پاڻي ۾ ٿورو ٿا کائين.

جي پيل ڪرمن انوسار جيون کي ڦيرائي ٿي. (يعني جيسين
هي جيو هؤمئِ رکي ڪم ڪن ٿا يعني سڪام ڪرم ڪن
ٿا، تيسين ڪرمن ۾ ٻيا پتڪن يعني جونيون ٻيا ڀوڳين).

هؤمئِ دِيرگهه روڳ هئِ، دارُو ڀي اِس ماهِ
ڪِرپا ڪري جِهِ آپڻي، تا گور ڪا شبد ڪماهِ

آرٿ:- هؤمي آهي وڏو مرض، پر علاج ۾ انهيءَ جو آهي.
(اهو هي آهي ته) جيڪڏهين واهگورو پنهنجي ڪرپا ڪري
ته هي جيو ستگورُ جو شبد ڪمائي (يعني گورن جو اپديش
من ۾ درڙ ڪري). [ديرگهه = ڏگهو، وڏو. دارُو = دوا،
علاج. اِس ماهِ = انهي جو.]

سري گورو امر ديو صاحب جن پڙ راڳ وڏ هنس
جي شبد (١) ۾ فرمائين ٿا ته

" اِس مَن ڪَئُ هو رُ سنجم ڪوئي، وڻ ستگور ڪي سرڻاءِ
ستگور مِلئي اُلٽي ڀئي، ڪهڻا ڪِڇوُ نه جاءِ
پڻت ناڪ ستگور، ڪئُ مِلد مرئِ، گور ڪئِ شبدِ ڦِر
جيو ئِ ڪوءِ
ممتا ڪي مَلُ اُتري، اِهُ مَنُ هڇا هوءِ."

يعني ستگور روءَ جي سرڻ پوڻ کانسواءِ من جيو جي
چنڊڻ جو ٻيو ڪو علاج نه آهي. جڏهين ستگورو ملي
ٿو، تڏهين من جيو جي ٻڌي ڦري ٻي طرح جي ٿي پوي
ٿي، جنهنجو بيان ڪرڻ مشڪل آهي. ستگورو فرمائين
ٿا ته جڏهين هي جيو ستگوروءَ سان ملي پنهنجو اهنڪار
ماري ٿو، ۽ وري گوروءَ جي شبد ڪري جيوت پاءِ وارو
ٿئي ٿو، تڏهين هنجي اهنتا ممتا جي ميل دور ٿئي ٿي
۽ هنجو من شڌ ٿي پوي ٿو.

تهڙيطرح ڪنهن ٻئي ٻرش کي ٻهڻ ٻالسان محي ته تون ٻهه اٿيءَ ڏاڻهن ٻهڙي نگاهه نه ڪر جو جو اٿيءَ ڪري ٺنکي دکه ٿيندو. انگريزيءَ ۾ به جوڙي آهي ته تون ٻيس سان اما هلت ڪر، جهڙي تون چاهين ته اهي توسان هلت ڪن).

(۲) محلا دوجا.

(هؤمي جيون کي ٻنڪائيندڙ آهي، ٻر علاج ٻه اٿس.)

نوٽ:- هتي سري گورو ارجن ديو جن ٻئي پاتشاه سري گورو انگد صاحب جن جو "هؤمي" بنسبت سلوڪ ورتو آهي.

هؤمي ايها جاتِ هئي، هؤمي ڪَرَم ڪماهِ
هؤمي ايئي ٻنڌ نا، ڦِرِ ڦِرِ جوني پاهِ

آرت:- هؤمي جي اها ٻڇاڻ يعني نشاني آهي جو (هؤمي ڪندڙ جيو) هؤمي جا ڪرم ڪري ٿو. هؤمي ئي ٻنڌن روپي ڦاسي آهي، جنهنڪري وري وري جونيون پائيندو ٿيون. [جات = گيان يا ٻڇاڻ.]

ٻرماڻ:- "اهنبدِ ٻنڌن پري، ناڪ ناهِ چِتار."
[ٻاون اکري محلا (۵) ٻؤڙي (۲۴) سلوڪ.]

يعني اهنڪار جي ٻڌيءَ سبب جيو ٻنڌن ۾ پيا آهن. گورو صاحب فرمائين ٿا ته، ناهي ئي آهن جو ڇوٽڪارو ڪندو.

هؤمي ڪِتهُ اُوپَجي، ڪِتُ سَنجَمِ اِهَ جاءِ
هؤمي ايهو حُڪمُ هئي، ٻئِي ڪِرتِ ڦِراهِ.

ارت:- هؤمي ڪٿان ٻيدا ٿي ٿئي؟ ڪهڙي اُپاءَ سان اها ؟ هؤمي ٻاب اهو ٻرماتما جو نيم آهي ته هؤمي ٻورب

هُنَ وِچِ مائِنا هُنَ وِچِ ڄائِنا
هؤمي ڪرِ ڪرِ جنت آپائِنا

ارٿ:- هؤمي ڪري هي جيو مايا ۾ ڦاسي ٿو ۽ هؤمي ڪري آوديا ۾ رهي ٿو. هؤمي ڪري جيو اُپايا وڃن ٿا. (جڏهن تہ جيسين هؤمي نورت ڪري، هي جيو نرمل نہ ٿيندو، تيسين هو جنم مرڻ کان ڪين ڇٽندو). [ڄائِنا == اوديا.]

هؤمي ٻُوجهئِ، تا دَرُ سُوجهئِ
گِيان وِهوڻا، ڪَٿِ ڪَٿِ لُوجهئِ

آرٿ:- (١) جڏهين هن جيو کي هؤمي جي پوري ٻُوجهہ يا سمجهہ پوي ٿي، تڏهين اُنکي درگاه جي سوجهي پوي ٿي. (٢) جڏهن وقت هن جيو جي هؤمي روپي اگني وسامي وڃي ٿي يا ناس ٿئي ٿي، تڏهن وقت هنکي اندر جي سوجهي پوي ٿي. گيان کان جي خالي آهن، سي واد ڪري (يعني اجايا بحث ڪري) جهڳڙن ٿا يا جان ٿا. [ٻوجهئِ == (١) سمجهي، (٢) وسامي. وِهوڻا == خالي. لوجهئِ == جهڳڙن ٿا يا سڙن ٿا.]

نانڪ حُڪمي لِکيئِ ليکُ
جيها ويکهِ تيها ويکُ.

ارٿ:- سري گورو نانڪ صاحب جن فرمائين ٿا تہ پرڀوءَ اِهو ليکُ لکيو آهي يعني اهو قاعدو ٺاهي ڇڏيو آهي تہ جهڙيطرح تون پاڻ کي ڏسين ٿو، تهڙيطرح تون ٻين کي ڏس. (پاو-پنهنجي سکہ دکہ مان ٻين جو سکہ دکہ ڄاڻ. مثلا جيڪڏهين ڪو توسان مٺو ڳالهائي ٿو تہ توکي خوشي پراپت ٿئي ٿي، تهڙيطرح توکي بہ ٻين سان مٺو ورتاءُ گهرجي، تہ اُنهنکي آنند ٿئي. سمجهو تہ توکي پيڙ پاڻسان آهي ۽ پيو پرش هن ڏانهن ٻچڙي نگاهہ ڪري ٿو، انهي ڪري ضرور توکي دکہ ٿيندو،

ارٿ :- ڌڻيءَ ڪري پنهنجي ذات ۽ ڪل ڪوهي يعني وئرت ڪري ٿو. (ڀاو- ڌڻيءَ ڪري پنهنجي اصل سروپ ڪان پاڻهي وڃي ٿو). [جاتي = ذات. جنسي = ڪل.]

ڳُنَهَه ويهِ، موڙڪُ، تَنَه ويهِ سيماڻا

ارٿ :- ڌڻيءَ ڪري ئي ٻي جيو موڙڪ بڻجي ٿئو ۽ ڌڻيءَ ڪري ئي سياڻو بڻجي ٿئو. (ڀاو- ڌڻيءَ ڪري ئي جيو آهي ڪم ڪري ٿو، جنهنڪري موڙڪ ليکجڻ ۾ اچي ٿو ۽ ڌڻيءَ ڪري سياڻو پنهنجي سياڻپ جو نمر ڪري ٿو).

موڙڪ مُڪتِ ڪي سار نہ جاڻا

ارٿ :- ڌڻيءَ ڪندڙ موڙڪ ۽ مڪت جي سار نہ ٿو جاڻي. [سار = خبر يا سوجهي.]

نوٽ :- موڪير ۽ مڪتي ۾ ڪي تفاوت آهي. موڪير = موڙڪ = ڪيول چوڻڪار، اهو گياوانن کي ملندو آهي، جئن طرح گورواڻيءَ ۾ فرمايل آهي :-

"جِتُ جَلِ مَهِ جَلُ آءِ کٽانا

تِتُ جوتي سنگِ جوت سماڻا."

[گؤڙي سکمني محلا (٥) اشٽپدي (١١)]

يعني جئن پاڻي پاڻيءَ ۾ ملي وڃي ٿو، تئن گياوان جي آتما جوتي سروپ سان سمائجي وڃي ٿي.

مڪتيءَ جا چار قسم آهن :- (١) سالوڪيہ يعني پنهنجي اشٽ جي لوڪ ۾ رهڻ (٢) ساميپيہ يعني پنهنجي اشٽ جي ويجهو رهڻ (٣) سارُوپيہ يعني پنهنجي اشٽ جو روپ بڻجڻ ۽ (٤) سايُجيہ يعني پنهنجي اشٽ سان لين ٿيڻ.

ارٿ :- ڪي جيو هؤمئي ڪري ئي نرڪ ۽ سرڳ ۾ وڃي ٿو (مطلب تہ هؤمئي رکي چڱا ڪرم ڪري ٿو تہ کيس سرڳ ملي ٿو. سندس ڪرم ڪي نسڦل نہ ٿا ٿين، پر جڏهين نسڪام ٿي ٻاجهہ جا ڪم ڪري ٿو، تڏهين جنم مرڻ کان ڇٽي سگهي ٿو. ساڳي طرح پاپ ڪرڻ سان نرڪ وڃي ٿو).

هئُن وِچِ هسيُ، هئُن وِچِ رووي

ارٿ :- هؤمئي ڪري کلي ٿو ۽ هؤمي ڪري روئي ٿو. (مطلب تہ ڪامنا رکي ڪرم ڪري ٿو، تنهنڪري جڏهين ڪامنا پوري ٿي ٿئيس، تڏهين خوش ٿئي ٿو ۽ جڏهين نہ ٿي پوري ٿئيس تڏهين روئي ٿو.

هئُن وِچِ ڀريئي، هئُن وِچِ ڌووي

ارٿ :- هؤمئي ڪري ئي پاپن سان ڀرجي ٿو (يعني ملين ٿئي ٿو) ۽ هؤمئي ڪري ئي (پنهنجي ساکر ڪيڻ لاءِ تيرٿن تي اشنان ڪري) پاڻ کي ڌوئي ٿو. (پر درحقيقت هنجي اندر جي ميل انهيءَ طرح دور نہ ٿي ٿئي.) (ڀريئي == ملين ٿئي ٿو.]

سري گورو تيغ بهادر صاحب سلوڪ (٤٦) ۾ فرمائين ٿا :-

”تيرت برت اَردانَ ڪر، مَنِ مئِ ڌري گُمانُ
نانڪ نهڦل جات تهہِ، جئُن ڪُنچر اِشنانُ.“

يعني جو جيو تيرٿ، ورت ۽ دان ڪري دل ۾ اهنڪار ڌاري ٿو، تنهن جيو جا اُهي ڪرم هاٿيءَ جي اشنان وانگي اجايا وڃن ٿا (ڇاڪاڻ تہ هاٿي اشنان ڪري وري پاڻ کي مٽيءَ سان ڀريندو آهي).

هئُن وِچِ جاتي جِنسي کووي

ਕੂੜਿਆਰੁ ॥ ਹਉ ਵਿਚਿ ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਵੀਚਾਰੁ ॥ ਹਉ ਵਿਚਿ ਨਰਕਿ ਸੁਰਗਿ ਅਵਤਾਰੁ ॥ ਹਉ ਵਿਚਿ ਹਸੈ ਹਉ ਵਿਚਿ ਰੋਵੈ ॥ ਹਉ ਵਿਚਿ ਭਰੀਐ ਹਉ ਵਿਚਿ ਧੋਵੈ ॥ ਹਉ ਵਿਚਿ ਜਾਤੀ ਜਿਨਸੀ ਖੋਵੈ ॥ ਹਉ ਵਿਚਿ ਮੂਰਖੁ ਹਉ ਵਿਚਿ ਸਿਆਣਾ ॥ ਮੋਖ ਮੁਕਤਿ ਕੀ ਸਾਰ ਨ ਜਾਣਾ ॥ ਹਉ ਵਿਚਿ ਮਾਇਆ ਹਉ ਵਿਚਿ ਛਾਇਆ ॥ ਹਉਮੈ ਕਰਿ ਕਰਿ ਜੰਤ ਉਪਾਇਆ ॥ ਹਉਮੈ ਬੂਝੈ ਤਾ ਦਰੁ ਸੂਝੈ ॥ ਗਿਆਨ ਵਿਹੂਣਾ ਕਥਿ ਕਥਿ ਲੂਝੈ ॥ ਨਾਨਕ ਹੁਕਮੀ ਲਿਖੀਐ ਲੇਖੁ ॥ ਜੇਹਾ ਵੇਖਹਿ ਤੇਹਾ ਵੇਖੁ ॥ ੧ ॥ ਮਹਲਾ ੨ ॥ ਹਉਮੈ ਏਹਾ ਜਾਤਿ ਹੈ ਹਉਮੈ ਕਰਮ ਕਮਾਹਿ ॥ ਹਉਮੈ ਏਈ ਬੰਧਨਾ ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਜੋਨੀ ਪਾਹਿ ॥ ਹਉਮੈ ਕਿਥਹੁ ਉਪਜੈ ਕਿਤੁ ਸੰਜਮਿ ਇਹ ਜਾਇ ॥ ਹਉਮੈ ਏਹੋ ਹੁਕਮੁ ਹੈ ਪਇਐ ਕਿਰਤਿ ਫਿਰਾਹਿ ॥ ਹਉਮੈ ਦੀਰਘ ਰੋਗੁ ਹੈ ਦਾਰੂ ਭੀ ਇਸੁ ਮਾਹਿ ॥ ਕਿਰਪਾ ਕਰੇ ਜੇ ਆਪਣੀ ਤਾ ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਕਮਾਹਿ ॥ ਨਾਨਕੁ ਕਹੈ ਸੁਣਹੁ ਜਨਹੁ ਇਤੁ ਸੰਜਮਿ ਦੁਖ ਜਾਹਿ ॥ ੨ ॥ ਪਉੜੀ ॥ ਸੇਵ ਕੀਤੀ ਸੰਤੋਖੀਈ ਜਿਨੀ ਸਚੋ ਸਚੁ ਧਿਆਇਆ ॥ ਓਨੀ ਮੰਦੈ ਪੈਰੁ ਨ ਰਖਿਓ ਕਰਿ ਸੁਕ੍ਰਿਤੁ ਧਰਮੁ ਕਮਾਇਆ ॥ ਓਨੀ ਦੁਨਿਆ ਤੋੜੇ ਬੰਧਨਾ ਅੰਨੁ ਪਾਣੀ ਥੋੜਾ ਖਾਇਆ ॥ ਤੂੰ ਬਖਸੀਸੀ ਅਗਲਾ ਨਿਤ ਦੇਵਹਿ ਚੜਹਿ ਸਵਾਇਆ ॥ ਵਡਿਆਈ ਵਡਾ ਪਾਇਆ ॥ ੭ ॥

(١) سلوڪ محلا پهلا

(سارو سنسار هومي ۾ قاتل.)

شيخ برهم صاحب کان پڇيو تہ سائين! هومي ڇا جي ڪري ٿي ٿئي؟ ڪيئن دور ٿي سگهندي؟ ان جي جواب ۾ صاحب هيٺيون سلوڪ اُچاريو:-

هئُو وِچِ آئِا، هئُو وِچِ گئِا

ارٿ:- هي جيو هومي جي ڪري سنسار ۾ اچي ٿو؛ هومي ڪندو ڪندو سنسار مان وڃي ٿو.

پؤڙي (٦)

(ستگوروءَ جي مهما.)

اُٿانڪا:- شيخ برهم گورو صاحبن کان پڇڻ لڳا تہ "سوامي! پرڀو ڪهڙي طرح ملي سگهي ٿو؟" تڏهن تي صاحبن فرمايو تہ ستگوروءَ ذريعي پرڀو ملي ٿو، هيءَ پؤڙي اچاريائون:-

بِنُ سَتِگُر ڪنهِي نہ پائيو، بِنُ سَتِگُر ڪنهِي نہ پائيا
سَتِگُر وِچِ آپُ رکِئونُ، ڪرِ پرگٽُ آکھِ سُڻائيا

ارٿ:- ستگوروءَ جي ملڻ کان سواءِ ڪنهن بہ پرڀوءَ کي نہ لڌو آهي ۽ نہ ڪنهن لڌو ئي. ستگوروءَ جي ملڻ کان سواءِ ڪنهن پاتو آهي. پرماتما پاڻ کي ستگوروءَ جي اندر رکيو آهي، جنهن ستگوروءَ اُپديش ڪرڻ سان پرماتما کي ظاهر ڪيو آهي.

سَتِگُر مِلِئي سدا مُڪتُ هي، جِنِ وِچهُ موهُ چُڪائيا
اُتمُ ايهُ بيچارُ هي، جِنِ سچي سِءُ چتُ لائيا
جگجيوَنُ داتا پائيا.

ارٿ:- جنهن ستگوروءَ اندران ئي موھ دور ڪيو آهي، تنهن جي ملڻ ڪري سدائين مڪتي پراپت ٿئي ٿي. اِهوئي ويچار سڀ کان اُتم آهي تہ جن سچي پرماتما سان من لڳايو آهي، تن ئي جڳ جي جيون داتا واهگوروءَ کي پاتو آهي.

ਸਲੋਕ ਮਃ ੧

ਹਉ ਵਿਚਿ ਆਇਆ ਹਉ ਵਿਚਿ ਗਇਆ ॥ ਹਉ ਵਿਚਿ ਜੰਮਿਆ ਹਉ ਵਿਚਿ ਮੁਆ ॥ ਹਉ ਵਿਚਿ ਦਿਤਾ ਹਉ ਵਿਚਿ ਲਇਆ ॥ ਹਉ ਵਿਚਿ ਖਟਿਆ ਹਉ ਵਿਚਿ ਗਇਆ ॥ ਹਉ ਵਿਚਿ ਸਚਿ

"پُڇڻ کِل ايمان دِي، قاضي مُلا اِڪٺي هوئي
وڏا سانگ ورتائيا، لکہ نہ سڪي قُدرتِ ڪوئي
پُڇڻ قول ڪتاب نُون، وڏا هندو ڪِ مسلمانوئي؟
بابا آکي حاجيئان، شُبِ عملان باجهون دووئي روئي
هندو مسلمان دوءِ، درگهہ اندر لڀن نہ ڍوهي
ڪچا رنگہ ڪُسنڀ کا، پاڻي ڌوتي ٿِرنہ رهوئي
ڪرن بخيلي آپ وِچ، رام رحيم ڪٿاءِ کلوئي
راهِ شيطاني دُنيا گوئي."

ڏات پرچ

جڏهين سري گورو نانڪ صاحب جن مڪي ۾ وياءِ ته هين قاضي ملا گڏ ٿي، صاحبن کان مذهب جون ڳالهيون پڇڻ لڳا. گورو صاحب فرمائڻ لڳا تہ خدا صاحب وڏو پسارو دنيا جو ورتايو آهي ۽ هنجي قدرت ڪسي کو جاڻي نہ ٿو سگهي. حاجي ڪتاب کولي پڇڻ لڳا تہ وڏا هندو آهن ڪين مسلمان؟ تنهن تي گورو صاحبن ڪين چيو تہ شب ڪرمن کانسواءِ هندو توڙي مسلمان کي ڏڪِي جي درگاهہ ۾ روئڻو پوندو. هندو توڙي مسلمان فقط هندو ۽ مسلمان چوائڻ ڪري درگاهہ ۾ ڪا عزت نہ پائيندا. جئن ڪسنڀ جو ڪچو رنگ پاڻيءَ سان ڌوئڻ ڪري هليو وڃي ٿو، تئن شب ڪرمن کانسواءِ فقط هندو ۽ مسلمان چوائڻ ڪري ڪو نيستارو نہ ٿيندو. هندو ۽ مسلمان مذهب جي ڳالهين ٿي پاڻ ۾ جهڳڙا ڪن ٿا، پوءِ رام ۽ رحيم ڪهڙي جاءِ تي ڪڙا ٿي ويهندا؟ (يعني سندن سهائتا نہ ڪندا). ڪوڙي رستي ۾ دنيا خراب ٿي ويئي آهي.

مِٽي مُسلمان ڪي، پيڙي پئي ڪُمهار

ارٿ :- مسلمان جي مرڻ کان پوءِ، اُن جي مٽي ڪنڀر جي وس پئي ٿي (يعني اُنهيءَ مٽيءَ مان ڪنڀر ٿانءُ ٺاهي ٿو). [ڪمهار = ڪنڀار، پيڙي = پاڙ، وس.]

پرماڻ :- ”جي ٿرمنا پيڙي پاءِ - تؤ ڪڙوتڻ ڇوڪيس ماهه“ [سارنگ ڪي وار پؤڙي (١٥) سلوڪ محلا پهلا (٢)]

يعني هي ڀائي! جي نام روپي ميناج پلي پئي، ته ڪوڙاڻ (جهڙن پدارٿن جي) دور ٿي وڃي.

گهڙ ڀانڊي اِٽا ڪيا، جلدي ڪري پڪار

ارٿ :- اُنهيءَ مٽيءَ مان ڪنڀر ٺلا ۽ سرون ٺاهي ٿو (پوءِ جڏهن اُهي ڪوري ۾ ڪنڀر پچائي ٿو)، تڏهن اها مٽي سڙندي پڪار ڪري ٿي. [ڀانڊي = ٺلا. اِٽا = سرون. جلدي = سڙندي.]

جل جل رووي ٻپڙي، جهڙ جهڙ پوهي آنگيار
نانڪ جن ڪرتي ڪارڻ ڪيا، سو جاڻي ڪرتار.

ارٿ :- جڏهن ٽانڊا (ڪاٺين مان) مٿانس ڪرن ٿا، (تڏهن اها مٽي) سڙي سڙي ويچاري ويٺي روئي ٿي. سري گورو نانڪ صاحب جن فرمائين ٿا ته جنهن ڪرتار هي سنسار رچيو آهي، سو ڪرتار ئي اصل ڀيد کي ڄاڻي ٿو. مطلب ته تنهنڪري ئي سڌ آهي ته ڪهڙي ڪير ٿيندو ۽ ڪهڙي ڪبر. [جهڙ جهڙ = ڪري ڪري. جل جل = سڙي سڙي. ٻپڙي = ويچاري. ڪارڻ = سنسار، سرشٽي.]

نوٽ :- هن سان لاڳو پڙهو ڀائي گورداس صاحب جي وار (١) پؤڙي (٣٣)

ارٿ:- سري گورو نانڪ صاحب جن فرمائين ٿا ته سنتن کي تنهنجي نام جي ساراهڻ جي بک آهي ۽ انهن جو سچي نام تي ئي آڌار آهي. اهي سنت سدا ڏينهن رات آنند ۾ رهن ٿا ۽ مان اهڙن گڏوانن جي پيرن جي خاڪ گهران ٿو.
[گڏونتيا == گڏوان؛ پا == پير؛ ڇار == خاڪ.]

سري گورو نانڪ صاحب جن پڙ راڳ آسا ۾ فرمائين ٿا ته
"ساچي نام ڪي لاڳئ ڀوک
اُت ڀوکئ کاءِ چليئهه دوک."

يعني مونکي سچي نام جي بک لڳي پيئي آهي. انهيءَ بک جي ڪري سنسار جا دک کائي وڃن ٿا مطلب ته نام جپڻ ڪري سنسار جا دک هلاڪ ته ٿا ڪن.

سري گورو ارجن ديو جن پڙ سري راڳ جي شبد $\frac{19}{89}$ ۾ فرمائين ٿا ته
"ميري مَنِ تَنِ بُکَ اتِ آگلي، ڪوئي آنِ ملاوئِ ماءِ."

يعني منهنجي من تو ڙي تن کي نام جي گهڻي بک لڳي پيئي آهي. هي ڀائي! ڪير آهي جو مونکي پرماتما سان آڻي ملائي؟

(٢) محلا پهلا.

ڀائي سرد ولسنگهه جي ٽيڪا ۾ لکيل آهي ته سري گورو نانڪ صاحب جن کان شيخ ابراهيم پڇيو ته دين اسلام جي ڪتابن ۾ لکيل آهي ته هندو مرڻ بعد نرڪ جي اگنيءَ ۾ سڙن ٿا ۽ مسلمان جي ڌرتيءَ ۾ پورجن ٿا، سي قيامت جي ڏينهن جيرا ٿي اُٿندا ۽ بهشت ۾ وڃي خوشيون ماڻيندا. انهيءَ بابت اوهين ڇا ٿا فرمايو؟ تنهنتي صاحبن هيٺيون سلوڪ اُچاريو:-

ارٿ :- سڄڻ جي ٻرش جي من ۾ سنتوک پيدا ٿئي ٿو ۽
اُهي دان ڏيڻ جي ويچار ۾ رهن ٿا. (مطلب تہ اُهڙا جيڪي
دنيوي ٿورا پدارٿ مان ٿا، تن تي راضي رهن ٿا، ڇاڪاڻ تہ کين
جي سڀ ٻين روپ پدارٿ مليل آهن، اُهي ۾ سدائين ٻين کي
ونڊي ورهائي ڏيڻ لاءِ خواهشمند آهن). (ٻرعام سنساري ماڻهون
جو حال اهو آهي جو ميڪوٺو) دان ڏيڻ هزارون گهرن ٿا
يا ائين لاءِ تہ لوڪ اسانجي ساراهہ ڪري. [سهسا گوٺا ==
هزارون ڀيرا؛ سوڀ == ساکر، ساراهہ.]

چوارا ڀارا تي ڪوڙيارا، خرابا ويڪار

ارٿ :- (ڪٺين) چور، ويڀچاري ۽ ڀيڙا ڪم ڪري
ڪري خراب ٿين ٿا. [ويڪار == ڀيڙا ڪم.]

اِڪ هودا کاهہ چلهہ اِئتائو، تنا ڪي ڪانِي ڪار

ارٿ :- ڪيترائي (اڳين جنم جي ڪرمن جو) ڪيو
ٿيل (ڦل) هتي ئي کائي وڃن ٿا (۽ من دنيا ۾ ڪو سڪرت
ڪو نہ ٿا ڪن)؛ انهن سان (پرلوڪ ۾) ڪهڙي ڪار
ٿيندي؟ (يعني ٻرو حال ٿيندن). [ائتائو == هتان ئي هودا
ڪيو ٿيل.]

جل ٿل جيئا پريئا لوئا، آڪارا آڪار

اوهہ جي آکهہ، سُ توُن هي جاڻين، تنا ڀِ تيري سار

ارٿ :- جل ۾، زمين ۾، پورين ۾ ۽ لوڪن ۾ جيون جا
انيڪ روپ آهن. هي پرماتما! جيڪي هو چون ٿا سو (سڀ)
تون جاڻين ٿو ۽ انهن سڀني جي بہ توکي سارَ (سنڀال) آهي،
يعني اُنهن کي تون ئي سنڀالين ٿو. [آڪار == روپ.]

ناڪ پکيا بکر، سالاهڻ، سچُ نام آڌار

ا آنند وهہ دن راتي، گڻوانتا ڇار

ساگر کان پار ترو، پر ترندو آهو جيڪو ستگو روءَ جي ديا سان سنتن جي وچنن موجب هلندو. ڪٽي ڪير ڪروڙين تيرٿن تي وڃي اشنان ڪري، تڏهين به هن ڪلجگ ۾ هو ڌومئي روءِ مثل سان پريو، پر جيڪو ساڌ سنگت ڌئاران ڌريئي جا گن ڳائيندو، سوئي پوتر ٿي پوندو. ويدن، مسلمانن جي ڪتابن، سمرتين ۽ سيني شاسترن پڙهڻ ڪري ڪا مکتي ڪا نہ پراپت ٿيندي، پر جيڪو رام نام جو ڏڪ اکر ستگو روءَ جي سکيا ڌئاران جپيندو، تنهنجي پڪ ئي پوتر ٿيندي. چئن ورنن کي يعني براهمڻن، کترين، ويشن ۽ سودرن کي ستگورن جي اُپديش ۾ ڀائيواري آهي يعني چئن ئي ورنن کي ستگو روءَ جي اُپديش مان مکتيءَ وڏو ملي سگهي ٿو. گو رو صاحب فرمائين ٿا تہ هن سنسار ساگر مان اهو تري پار پوندو، جو ستگو روءَ جي سکيا وٺي پرماتما جو نام جپيندو، جو پرماتما کيت کيت ۾ پري پورن آهي.

جوڳي سُنِ ڌياوَنِ، جيتي الکہ نامُ ڪرتارُ
سوکم موُرتِ نام نرنجن، ڪائيا ڪا آڪارُ

ارٿ:- جيترا جوڳي آهن، سي سڀ سُن روپ پرماتما کي ڌيائين ٿا ۽ ڪرتار جو نالو الکہ ڪري پڪارين ٿا. پرماتما جي مورت، جا سوکم آهي ۽ جنهن جو نالو مايا جي مل کان رهت آهي، تنهنکي اهي استول ڪري ٿا سمجهن يعني نرآڪار کي ڪو آڪار (روپ) ڏيئي بوڇين ٿا. [سن == سانت روپ يعني پرماتما. الکہ == جو لکيو يا جاتو نہ ٿو وڃي. نرنجن مايا جي داغ يا ٽڪي بنا، نرمل، نرليپ.]

ستيئا مَنِ سنتوکہ اُپجئي، ديڻئي ڪئي وِيچارِ
دي دي منگہِ سهسا گوُڻا، سوڀ ڪري سنسارُ

ڪپل رشي جو (٥) پوڪ، پاتنجلي رشي جو ؛ (٦) اتر ميماسا يا ويدانت، وياس رشي جو.

سري گورو ارجن ديو جن ٻڌ ڪرم ڪانڊ بابت واڳ سوهي شبد (٥٠) ۾ فرمائين ٿا ته:-

(١) ڪرم ڌرم پاکنڊ جو ديسهه، تن جم جاڳاتي لوٽي
نرباڻ ڪيرتن گاوهُ ڪرتي ڪا، نِمَک سمرت جت ڇوٽي
سنتهُ ساگرُ پار اُتريئي
جي ڪو بچن ڪماوي سنتن ڪا، سو گُر پرسادي تريئي
(١ رهاءُ)

(٢) ڪوٽ تيرٿ مجن اشنان، اس ڪل مهِ مَيل ڀريجي
سادهسنگ جو هر گُڻ گاوي، سو نرمل ڪر ليجي
(٣) بيد ڪتيب سمرت سڀ شاستر، اِن پڙيا مُڪت نه هوئي
ايڪ اکر جو گُرمکهه جاپي، تس ڪي نرمل سوئي
(٤) کتري براهمڻ سود ويش، اپديش چهُو ورنا ڪو ساجها
گُرمکهه نام جپي، اُڌري سو، ڪل مهِ گهٽ گهٽ نانڪ ماجها.

ٽاٽ پرج

پاکنڊ وارا ڪرم ڌرم جي ڦٽڪار ۾ اچن ٿا، تنهن کي محصول وٺندڙ جم لُٽيندو. اوهين ڪرتار جو نرٻاڻ ڪيرتن ڳايو، جنهن ڪرتار کي هڪ پل ياد ڪرڻ ڪري ڏُهين جم کان ڇٽي ويندا. هي سنت جنهن اوهين سنسار

ڏڍي ڪٺي توڏي ڏمر ڪري يا تو سان پيار ڪري.
ڀائي نند لعل صاحب پڻ "زندگي نامہ" ۾ فرمائين ٿا تہ
(١) زندگي بي بندگي شرمندگي
يعني اسانجو جيترو بندگي کانسواءِ شرمندو ڪرڻوارو آهي.
(٢) دولت جاويد باشد بندگي
بندگي ڪن، بندگي ڪن، بندگي.
يعني هميشه جي دولت کپي تہ بندگي ڪجي تنهنڪري هي بندا، بندگي پيو ڪر.
شيخ فريد صاحب پڻ راڳ آسا جي شبد (١) ۾ فرمائين ٿا تہ
"شيخ فريدي خير ديجي بندگي."
يعني مان توکان اهو دان ٿو پنان تہ مون کي بندگي ڏي.
هندو سالاهي سالاهن، درسن روپ اپار
تيرث ناوهہ، ارچا پوجا، اگر واس بهڪار
ارٿ:- هندو ڇهن شاسترن ۽ ٻين جي انيڪ مورتن (ديوي ديوتائن) کي ساراهيو پيا ساراهين. تيرٿن ۾ اشنان ڪن ٿا، ارچا پوجا ڪن ٿا ۽ چندن جو واس ڪن ٿا، جنهن مان هبڪار پيٺي اچي. (مطلب تہ اهي ڪرم ڪانڊ ۾ ڦاٿا پيا آهن). [درشن = شاستر. روپ = مورتون. اپار = انيڪ. ارچا = ڪينسر آدڪ سان چندا هڻڻ يا چتڪائڻ. اگر واس = چندن جي خوشبوءِ. بهڪار = سگند، هبڪار.]
نوٽ:- هندن جا هيٺيان ڇهہ شاستر آهن:-
(١) پوُرب ميماسنا، جئمني رشيءَ جو (٢) نيائي، گوتم رشيءَ جو (٣) وئشيشڪ، ڪڻاد رشيءَ جو (٤) سانکيہ،

آهي ته مومن مسلمان بهشت ۾ ويندا ۽ بت پرست هندو دوزخ ۾ ويندا. توهين ٻڌو ته ڪير بهشت ۾ ويندا هندو يا مسلمان؟ تنهن تي گورو صاحب هن سلوڪ ۾ فرمائين ٿا ته هندو توڙي مسلمان، جي شاسترن ۽ ڪتيبن جي ڪريا ڪرمن ۾ غلطان آهن، سي مڪتي نه پائيندا. مڪتيءَ جا داڪي آهي آهن، جن پرماتما جي اوٽ ورتي آهي ۽ سندس نام آڌار ۾ سدائين رَڌل آهن، پوءِ ڪٿي هندو هجن يا مسلمان.

مُسَلمانا صِفَتِ شريعَتِ، پَڙِ پَڙِ ڪَرهِ بيچارُ

ارٿ:- مسلمان شريعت جي (ڪتابن جي) صفت ڪن ٿا ۽ پڙهي پڙهي انهن تي ويچار ڪن ٿا.

نوٽ:- مسلمانن جا چار طريقا آهن (١) شريعت == شرع تي هلڻ == ڪرم ڪانڊ، (٢) طريقت == فقيرانو رستو == اُپاشنا، (٣) معرفت == گيان يعني پرماتما جي ڄاڻ، (٤) حقيقت == توريا اوستا يا پرماتما سان هڪ ٿي وڃڻ.

بَندي سي، جِه پَوهِ وِچِهِ بَندي، وِيکَڻِ ڪَهِ ديدارُ

ارٿ:- پر سچا بندا اُهي آهن، جي واهگوروءَ جي درشن لاءِ بندگيءَ (شِديا) ۾ لڳن ٿا. [بندگي لفظ جي اکري معنيٰ آهي ٻانهپ يعني نمرتا سان شِديا.]

سري ڪبير صاحب جن ٻڌ راڳ گوڙيءَ جي شبد (٦٩) ۾ فرمائين ٿا ته

"بندي بندگي اِختيار
صاحب روس ڌرهُ ڪِ پيار"

يعني بندا، تون ڌڻيءَ جي بندگي اختيار ڪر، پوءِ

ਆਸਾ ਮਃ ੧

ਮੁਸਲਮਾਨਾ ਸਿਫਤਿ ਸਰੀਅਤਿ ਪੜਿ ਪੜਿ ਕਰਹਿ ਬੀਚਾਰੁ ॥ ਬੰਦੇ ਸੇ ਜਿ ਪਵਹਿ ਵਿਚਿ ਬੰਦੀ ਵੇਖਣ ਕਉ ਦੀਦਾਰੁ ॥ ਹਿੰਦੂ ਸਾਲਾਹੀ ਸਾਲਾਹਨਿ ਦਰਸਨਿ ਰੂਪਿ ਅਪਾਰੁ ॥ ਤੀਰਥਿ ਨਾਵਹਿ ਅਰਚਾ ਪੂਜਾ ਅਗਰ ਵਾਸੁ ਬਹੁ ਕਾਰੁ ॥ ਜੋਗੀ ਸੁੰਨਿ ਧਿਆਵਨਿ ਜੇਤੇ ਅਲਖ ਨਾਮ ਕਰਤਾਰੁ ॥ ਸੂਖਮ ਮੂਰਤਿ ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨ ਕਾਇਆ ਕਾ ਆਕਾਰੁ ॥ ਸਤੀਆ ਮਨਿ ਸੰਤੋਖੁ ਉਪਜੈ ਦੇਣੈ ਕੈ ਵੀਚਾਰਿ ॥ ਦੇ ਦੇ ਮੰਗਹਿ ਸਹਸਾ ਗੂਣਾ ਸੋਭ ਕਰੇ ਸੰਸਾਰੁ ॥ ਚੋਰਾ ਜਾਰਾ ਤੈ ਕੂੜਿਆਰਾ ਖਾਰਾਬਾ ਵੇਕਾਰ ॥ ਇਕਿ ਹੋਦਾ ਖਾਇ ਚਲਹਿ ਐਥਾਊ ਤਿਨਾ ਭਿ ਕਾਈ ਕਾਰ ॥ ਜਲਿ ਥਲਿ ਜੀਆ ਪੁਰੀਆ ਲੋਆ ਆਕਾਰਾ ਆਕਾਰ ॥ ਓਇ ਜਿ ਆਖਹਿ ਸੁ ਤੂੰ ਹੈ ਜਾਣਹਿ ਤਿਨਾ ਭਿ ਤੇਰੀ ਸਾਰ ॥ ਨਾਨਕ ਭਗਤਾ ਭੁਖ ਸਾਲਾਹਣੁ ਸਚੁ ਨਾਮੁ ਆਧਾਰੁ ॥ ਸਦਾ ਅਨੰਦਿ ਰਹਹਿ ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ ਗੁਣਵੰਤਿਆ ਪਾਛਾਰੁ ॥ ੧ ॥ ਮਃ ੧ ॥ ਮਿਟੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੀ ਪੇੜੈ ਪਈ ਕੁਮਿਆਰ ॥ ਘੜਿ ਭਾਂਡੇ ਇਟਾ ਕੀਆ ਜਲਦੀ ਕਰੇ ਪੁਕਾਰ ॥ ਜਲਿ ਜਲਿ ਰੋਵੈ ਬਪੁੜੀ ਝੜਿ ਝੜਿ ਪਵਹਿ ਅੰਗਿਆਰ ॥ ਨਾਨਕ ਜਿਨਿ ਕਰਤੈ ਕਾਰਣੁ ਕੀਆ ਸੋ ਜਾਣੈ ਕਰਤਾਰੁ ॥੨॥ ਪਉੜੀ ॥ ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਕਿਨੈ ਨ ਪਾਇਓ ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਕਿਨੈ ਨ ਪਾਇਆ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਵਿਚਿ ਆਪੁ ਰਖਿਓਨੁ ਕਰਿ ਪਰਗਟੁ ਆਖਿ ਸੁਣਾਇਆ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਮਿਲਿਐ ਸਦਾ ਮੁਕਤੁ ਹੈ ਜਿਨਿ ਵਿਚਹੁ ਮੋਹੁ ਚੁਕਾਇਆ ॥ ਉਤਮੁ ਏਹੁ ਬੀਚਾਰੁ ਹੈ ਜਿਨਿ ਸਚੇ ਸਿਉ ਚਿਤੁ ਲਾਇਆ ॥ ਜਗ ਜੀਵਨੁ ਦਾਤਾ ਪਾਇਆ ॥ ੬ ॥

(١) سلوڪ محلا پهلا.

(ڪرم ڪاذب ٻن ۽ سچن ڀڳتن جي ڀيٽ .)

ڀائي سردولسنگهہ جي ٽيڪا ۾ لکيل آهي تہ شيخ
فريد ڏاڍي چوط لڳو تہ اساڄي شرع جي ڪتابن ۾ لکيل

پؤڙي (٥)

(پرماتما جو نام مکت ڏيندڙ.)

تون تيرا نرنڪار ڪئي، ڏئه لڳنئي تو تي ۽ ڌيائيئي
جيءَ پنڌ سڀ تس دا، دي ڪاڍي آڪر گوائيئي

ارٿ :- هي پرڀو، تنهنجو نالو نرنڪار آهي، تنهنجي نالي وٺڻ ڪري نرڪ ۾ نه وڃجي. (۱) جيو ۽ سرير سڀ اُن (پرماتما) جا آهن؛ جيڪي هو ڏئي سو کائجي (۽ جي راضي ۾ رهي وڏيڪ) جھٽو يا گوربو تس (پنهنجي ڀت) وڃائجي. (۲) جيو ۽ سرير سڀ اُن (پرماتما) جا آهن، تنکي ڏيٺي يا وندي کائجي (۽ ڏيٺي) جيڪڏهن ظاهر ڪرڻو تر (ڏنو سڀ) وٺرت وينڌو. [نرنڪار = آڪار کان رهت؛ کاڍي = کائجي؛ آکر = جھٽو.]

جي لوڙم چنگا آپڻا، ڪر پنهه ليجهه سدائيئي
جي جر واڻا پر دوئي، جر ويس ڪريدي آئيئي

ارٿ :- جي پنهنجو پاڻ چاهجي تہ پهه ڪرم ڪري (ڀالکي) گهڻت سڏائجي. ڪٺي پائيين تہ پڌاهڻ جو ويس دور ڪريان (جهڙوڪ اهي وارن ڪڍائڻ سان يا ڪيس لڳائڻ سان) تہ بہ پڌاهڻ ڪٺين ويس ڪري ني اچيٺي (جهڙوڪ منهن بہ گهڻجهہ، اکيس بہ ڏنئہ، بلي بہ ڪُٺ وغيره). [لوڙم = چاهجي. پنهر = پهه. جر = پيا ڙ. واڻا = پارا، ويس. پردوئي = پري ڪريں؛ قتو ڪريں.]

ڪو وڃي نہ پويٺي پائيٺي.

ارٿ :- جڏهين (سواس ونجي) ماپو يعني ڻانو پوربو تڏهن هندو. [پائيٺي = ماپو.]

ڪن ٿا، اُهن ڪوڙن کي ڪابہ آرام جي جاء نہ ٿي ملي مطلب تہ اهي سدئو پيا پنڪن.

ڀاوارٿ

صاحبن هن پؤڙيءَ جي پهرئين سلوڪ ۾ پرماتما جي سچيءَ راس جو ورنن ڪري ٻئي سلوڪ ۾ ڪوڙن راس ڌارين جو حال ڏيکاريو آهي. صاحب فرمائين ٿا تہ ڪي ماڻهو راس کي ڌرمي ڪم ڪري ٿا سمجهن ۽ راس ڌارين کي مهاتما سمجهي پيرين پون ٿا ۽ مانُ ڏين ٿا ۽ پر هي لوڪ، راس وارا ڌرمي پرش نہ آهن. اهي جي ڌسط ۾ پريم جي مستيءَ ۾ اچي اوندا ٿا ٿين ۽ پٽ ٿي پيا پاڻ پچاڙين ۽ پٽوڙين، سي سڀ آهر پؤرنا (پيٽ پرڻ) لاء ڏانڀ ٿا ڪن. سچن پڳتن جي آئؤ روپي راٽ سدئو پريم ۾ پنل آهي. اهي ستگورن جي سکيا وٺي سدئو شيوا ۾ مشغول رهن ٿا، جنهنڪري سائين جي مهر جي نظر منن ٿئي ٿي ۽ اهي تري پار پون ٿا. گورو صاحب هتن بہ چون ٿا تہ جي راس وارن والگي جهري پاڻط ۾ ڪو ڌرم آهي تہ هيٺيون شيون جهڙوڪ چيچڙا، انٽ، ۽ چنڊ وغيره جي سياڻڪ پيا ڦرن، ڏن بہ مڪت لهڻي. هن سنسار جا جيو اگين ڪرمن انوسار پيا آواگون ۾ پنڪن. جي جيو ايشور کي وساري سنساري رس ۽ پوگر ماڻي ڪپڙن ۾ لٿا ماڻن، سي انت ويلي روئندا ويندا. پر جنکي هر وقت سائين جو پؤ آهي، تنکي نڪو لهر نڪو لوڏ وج سي ئي سچا پريمي آهن ۽ اهي ئي پرماتما جي دربار ۾ مان پائين ٿا.

ارت :- اهوئي پرميشر (جيون کي ڪرمن انوسار مايا جي) بندن ۾ ٻڌي ڦيرائي ٿو. سيڪو (اڳين) ٻيل ڪرمن ڪري پيو ڀٽڪي (يعني آواگون ۾ ڦري). [سوءِ = اهو (پرميشر). ٻِئِهِ = ٻيل.]

لِکِيو لِکِيو نِسِهِ چلهِ، سي روءِ

اُڌِ نر جاوي ڀِدَ لر دوهِ

ارت :- جي جيو نِسي نِسي ڪلن ٻيا، سي (سنسار مان) روئندا وڃن ٿا. (۽ اهڙي نِسِرِ ۽ ڪِڏِرِ سان) اُڌامي مٽي نر ويندا ۽ نڪي ڀد ٿي پوندا. [مسهر = ڪلن ٿا.]

نِسِرِ ڪُدِرِ مَن ڪا چاوُ

ارت :- نسرِ ۽ ڪِڏِرِ تہ من جو سياو يا شوق آهـــي. [چاو = شوق.]

پرماڻ :- ” نِسِي نِسِي نِيڪت نَہ دوءِ “

[گوڙي گوار ٻري محلا (٣) شبد (۴)]

نانڪ جِنِ مَن ڀِئُہ نِدا مَنِ ڀاءُ.

ارت :- سري گورو نانڪ صاحب جن فرمائين ٿا تہ جن جي من ۾ پرماتما جو ڀؤ آهي، تن جي ئي من ۾ (اُن لاءِ) پيار ٿئي ٿو.

سري گورو امرديو جن پڻ راڳ آسا جي اشٽپدي (٦) ۾ فرمائين ٿا :-

” ڀئِ بِنُ لاڳِ نہ لڳئي، نا مَنُ نِرملُ دوءِ

بِنُ ڀئِ ڪَرَم ڪماوڻي، جهُوٺي ٺاءُ نہ ڪوءِ. “

يعني پرماتما جي ڀؤ کانسواءِ سندس پيار نہ ٿو لڳي ۽ نہ اندر پوتر ٿئي ٿو. پرماتما جي ڀؤ کانسواءِ جيڪي ڪم

صاحب فرمائين ٿا ته جيڪڏهن راس ڏاڙين وانگي فقط ڦيريون پائڻ سان مڪت ٿيندي هجي ته هوند هيٺ لڪيل وستو، جي سپاويڪ ڦيريون ٿيون پائين، سي ٻه جيڪر مڪت ٿين.

ڪولو چرخا چڪي چڪُ
ٿل وارولي بهُتُ اَنُتُ

ارٿ:- جيچڙا يا گهاڻا، آئٽ، جنڊ ۽ ڪنڀار جا چڪ ۽ ميدانن تي بيشمار واچوڙا. [ڪولو — جيچڙا (ڪمند پيڙڻ جا) يا گهاڻا. چرخا == ائٽ. چڪي == جنڊ. چڪ == ڪنڀار جو چڪ. ٿل == ميدان. وارولي == واچوڙا. بهت انت == بيشمار.]

لاٽُو ماڌاڻيما اَنَ گاهَ
پنکي ڀئُدِيما لئين نه ساهَ

ارٿ:- لاٽان، ماندا ڻيون ۽ اَن جي گاهڻ جا اوزار ۽ پکي، جي ساهي کڻڻ کان سواءِ پيا ڦرندا وتن. [ان گاهَ — اَن گاهڻ جا اوزار. ڀؤديما == ڦيريون پائيندا يا ڦرندا.]

سُوئِيَ چاڙِ ڀوائيئهِ جنت
نانڪ ڀئُدِيما گڻت نه آنت

ارٿ:- ۽ اُهي سوئا (جن تي) جيون کي چاڙهي ڦيرائين ٿا. سري گورو نانڪ صاحب جن فرمائين ٿا ته اهڙن ڦيرين پائيندڙن جو نکو ليکو ۽ نکو انت ئي آهي. [سوئي == شياخ، سوري يا چرخي جنهن تي چاڙهي گهمراتيون ڏيئي اگي سزا ڏيندا هئا. جنت == جيو. گڻت == ڳاڻيٽو، ليکو.]

بنڌن بنڌِ ڀوائي سوءِ
پئِئي ڪرتِ نچي سڀ ڪوءِ

(٧) ڪميرسؤ تا ڪيا ڪرم، ٻندا رهه اڙ ٻاڳهه
ڄاڪي سڪر تي ٻيڙا، تاءِ ڪي سنگر ٻاڪ.
[سلوڪ ١٢٩]

(٨) آن فريدا انڌو سانڍ، صحڪ لوازگدار
جو سر سائين لا ڏوئي، سو سر ڪپ اُتار.
[سلوڪ ٧١]

(٩) فريدا ٻيجل رات نه جاڳيو، جيوندو مئيو ء
جي تين رب وساريا، ته رب نه وسريو ء.
[سلوڪ ١٠٧]

سکي سکيا ڪوڙ ويچار

ارٿ:- سچي سکي اها آهي، جو گورن جي سکيا
ولي ان تي ويچار ڪجي.

پرمان:- "ساڌو ڪرڻي ڪوڙ ويچار"
[رامڪلي محلا پهلا دکڻي اونڪار پوڙي (١٧)]

قدري ڪرم لکهائي پار

ارٿ:- (گورن جي اوڙ سکيائي ويچار ڪرڻ ڪري
يعني ان موجب عمل ڪرڻ ڪري) ڪرتار (پرماتما) مون
سان (من سنسار روپي سمند رمان) پار لنگهائي ٿو. [ندرتي ==
ڪرپا جي درشٽي يا نظر ڪندڙ.]

١- وصئي، ٻهڪر اشدائي. ٢- ڪر. ٣- لهاز. ٤- اڙمر.
وڻين. ٦- جسڙيشي. ٧- مثل آهن. ٨- جي تو ڏٺي ڪي
ٻو آهي، ڏٺي نه توکي ڪوڙ وساريو آهي، ته توکي سيڪڪهه
و رهي ٿو.

هنن امرت وياڻي جي مهمانن آهي [illegible] ڪي [illegible] امرت وياڻي ٻيت ڏجن ٿيون:

(١) ٻوڙائي ٻُوڙ ڏم جپ، ڪوڙ ڪي [illegible]
جهم مرط ملن اتري، سڄي ڪي [illegible]

(٢) [illegible] ڏم جپ، [illegible]
ڪار تجهي [illegible]، [illegible]
[ٿوڙي ٻاون اکري [illegible]]

(٣) [illegible] ڪال [illegible]،
ايت اوت ڪي اوت [illegible].
[[illegible]]

(٤) ڪور سڪور ڪا [illegible]، [illegible]
آڏ ڪري [illegible]، اشدان ڪري امرت [illegible].
[ٿوڙي [illegible] وار [illegible] (٤) [illegible]]

(٥) [illegible]
[illegible]

(٦) [illegible]
[illegible]

[illegible]

نرڀَوُ نرنڪارُ سچُ نامُ
جاڪا ڪيتا سڪل جهانُ

ارٿ:- نربؤ ۽ هڪ نرنڪار آهي، جنهن جو نالو سچو آهي، ۽ جنهن هيءَ ساري سرشٽي پيدا ڪئي آهي.

سيوڪ سيوهِ ڪرمِ چڙاءِ

ارٿ:- اهي ئي شيوڪ شيوا ڪن ٿا، جن تي مهر جي نظر ٿئي ٿي. [ڪرم = بخشش، مهر جي نظر، چڙاءِ = چڙهي ٿي، ٿئي ٿي.]

پرماڻ:- ”تاڪي سيوا سو ڪري، جا ڪؤ ندر ڪري.“
[هزاري دي شبد نمبر (٢)]

ڀِني رئڻِ جنا مَنِ چاءُ

ارٿ:- (۽) جنهن جي من ۾ امرت ويلي پريم جاڳي ٿو.
[ڀني = ڀنل، رئڻ = رات، ڀني رئڻ = امرت ويلو.]

پرماڻ:- ” چوٿي پهرِ صباح ڪئي، سُرتيا اُپجي چاءُ.“
[وار ماجهه پؤڙي (١٨) سلوڪ محلا (٢) نمبر (١).]

جنهنجو مطلب آهي ته امرت ويلي پرميشور جي ڌيان ڪندڙن جي من ۾ چاهه اُتپن ٿئي ٿو.

نوٽ:- پرميشور ۾ ڌيان جوڙڻ لاءِ پرڀات جي وقت لڳي ٿو، ٻئي ڪنهن وقت نه ٿو لڳي. اُن وقت کي صاحبن ” امرت ويلا “ نالو ڏنو آهي، يعني اُهو ويل جنهن ۾ امرت پيو وسي. سري گورو نانڪ ديو جن ”جپ صاحب“ ۾ فرمايو آهي ” امرت ويلا سچ ناءُ، وڏيائي ويچار“ يعني امرت ويلي جو پرماتما جي سچي نام ۽ سندس وڏائين جو ذڪر ڪجي. سري گورو گرنٿ صاحب ۾ ڪيترن

ڇنبي ۾ گرفتار ٿيا پيا آهن. گياني پرش اِها پرماتما جي
سچي راس سديو ماڻي، مايا جي جنجال کان ڇٽي،
ايشور ۾ لولين ٿين ٿا.

(٢) محلا پهلا.

(راس ڌارين جو حال.)

واين چيلي نچن گُور

پير هلاڏن ڦيرن سِر

آرت :- (سنسار جو نمونو هي آهي جو) چيلا ساز وڄائين
ٿا ۽ سندن گورو نچن پيا، پير پيا هلائين ۽ پنهنجا سر پيا
ڦيرين. [واين == ساز وڄائين ٿا.]

اُڏ اُڏ راوا جهاٽئ پاءِ

ويکئ لوڪ هسئ گهر جاءِ

آرت :- مٽي اُڏامي پيئي سندن وارن ۾ پوي.
اُنهن کي ماڻهو ڏسي کلندا گهر وڃن ٿا. [راوا == رائو، مٽي.
جهاٽا == وارن جا جوٽا. هسئ == کلندا.]

روٽيئا ڪارڻ پُورهِ تال

آپُ پڇاڙهِ ڌرتي نال

آرت :- راس ڌاري روٽيءَ لاءِ تار پورا ڪن ٿا (يعني تار
تي نچن ٿا) (۽) ڌرتيءَ سان پاڻ پڇاڙين ٿا. [پڇاڙهِ == پٽوڙين ٿا.]

گاوُن گوپيئا گاوُن ڪان

گاوُن سيتا راجي رام

آرت :- ڪي گوپيون ۽ ڪي ڪرشن جو سروپ ڌاري
پيا ڳائين. ڪي سيتا جي ويس ۾ ۽ ڪي راجا رام جي ويس
۾ ڳائين ٿا.

ਵੀਚਾਰਿ ॥ ਨਦਰੀ ਕਰਮਿ ਲਘਾਏ ਪਾਰਿ ॥ ਕੋਲੂ ਚਰਖਾ ਚਕੀ ਚਕੁ ॥ ਥਲ ਵਾਰੋਲੇ ਬਹੁਤੁ ਅਨੰਤੁ ॥ ਲਾਟੂ ਮਧਾਣੀਆ ਅਨਗਾਹ ॥ ਪੰਖੀ ਭਉਦੀਆ ਲੈਨਿ ਨ ਸਾਹ ॥ ਸੂਐ ਚਾੜਿ ਭਵਾਈਅਹਿ ਜੰਤ ॥ ਨਾਨਕ ਭਉਦਿਆ ਗਣਤ ਨ ਅੰਤ ॥ ਬੰਧਨ ਬੰਧਿ ਭਵਾਏ ਸੋਇ ॥ ਪਇਐ ਕਿਰਤਿ ਨਚੈ ਸਭੁ ਕੋਇ ॥ ਨਚਿ ਨਚਿ ਹਸਹਿ ਚਲਹਿ ਸੇ ਰੋਇ ॥ ਉਡਿ ਨ ਜਾਹੀ ਸਿਧ ਨ ਹੋਹਿ ॥ ਨਚਣੁ ਕੁਦਣੁ ਮਨ ਕਾ ਚਾਉ ॥ ਨਾਨਕ ਜਿਨ ਮਨਿ ਭਉ ਤਿਨਾ ਮਨਿ ਭਾਉ ॥੨॥ ਪਉੜੀ ॥ ਨਾਉ ਤੇਰਾ ਨਿਰੰਕਾਰੁ ਹੈ ਨਾਇ ਲਇਐ ਨਰਕਿ ਨ ਜਾਈਐ ॥ ਜੀਉ ਪਿੰਡੁ ਸਭੁ ਤਿਸ ਦਾ ਦੇ ਖਾਜੈ ਆਖਿ ਗਵਾਈਐ ॥ ਜੇ ਲੋੜਹਿ ਚੰਗਾ ਆਪਣਾ ਕਰਿ ਪੁੰਨਹੁ ਨੀਚੁ ਸਦਾਈਐ ॥ ਜੇ ਜਰਵਾਣਾ ਪਰਹਰੈ ਜਰੁ ਵੇਸ ਕਰੇਦੀ ਆਈਐ ॥ ਕੋ ਰਹੈ ਨ ਭਰੀਐ ਪਾਈਐ ॥ ੫ ॥

سلوڪ محلا پهلا (١)

(سچيءَ راس جو ورنن)

ست گورو کیس شبد ہدالی نو (یعنی نام جی سکیا دلی نو،
جدیدکری ہو لاکھی نو). [لدری == ہووربانی کندڑ، پرمیشرا
پرما == پنڈکمو.]

ستگور جیوڈ داتا کو نہی، سب سُنیٔہُ لوک سبائیا
ارتھ:- ستگورو جیڈو کو داتار کوئی نہی سب
لوکو اما گالہ ہر تی طرح دیان دیٹی ہدو.
ستگور ملئیے سچُ پائیا، جنہی وچہُ آپُ گوائیا
جنی سچو سچُ بجھائیا.
ارتھ:- ستگورو جی سچ نی سچ روپ پرماتما بابت
سمجھالین لا، اون سان مارگ کری سچو پرماتما امی پائین لا،
جن ہاگ مان آپا ہار کدی حدیو آمی.
پٹی ہدک گورو الیٔ فرمائی آہی تہ:-
"گور جیوڈ داتا کوئی، من دی آنر دا ن."

ਆਸਾ ਮ: ੧

ਘੜੀਆ ਸਭੇ ਗੋਪੀਆ ਪਹਰ ਕੰਨ ਗੋਪਾਲ ॥ ਗਹਣੇ ਪਉਣੁ ਪਾਣੀ
ਬੈਸੰਤਰੁ ਚੰਦੁ ਸੂਰਜੁ ਅਵਤਾਰ ॥ ਸਗਲੀ ਧਰਤੀ ਮਾਲੁ ਧਨੁ ਵਰਤਣਿ
ਸਰਬ ਜੰਜਾਲ ॥ ਨਾਨਕ ਮੁਸੈ ਗਿਆਨ ਵਿਹੂਣੀ ਖਾਇ ਗਇਆ
ਜਮ ਕਾਲੁ ॥ ੧ ॥ ਮ: ੧ ॥ ਵਾਇਨਿ ਚੇਲੇ ਨਚਨਿ ਗੁਰ ॥ ਪੈਰ
ਹਲਾਇਨਿ ਫੇਰਨਿ ਸਿਰ ॥ ਉਡਿ ਉਡਿ ਰਾਵਾ ਝਾਟੈ ਪਾਇ ॥
ਵੇਖੈ ਲੋਕੁ ਹਸੈ ਘਰਿ ਜਾਇ ॥ ਰੋਟੀਆ ਕਾਰਣਿ ਪੂਰਹਿ ਤਾਲ ॥
ਆਪੁ ਪਛਾੜਹਿ ਧਰਤੀ ਨਾਲਿ ॥ ਗਾਵਨਿ ਗੋਪੀਆ ਗਾਵਨਿ
ਕਾਨ ॥ ਗਾਵਨਿ ਸੀਤਾ ਰਾਜੇ ਰਾਮ ॥ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰੰਕਾਰੁ ਸਚੁ
ਨਾਮੁ ॥ ਜਾ ਕਾ ਕੀਆ ਸਗਲ ਜਹਾਨੁ ॥ ਸੇਵਕ ਸੇਵਹਿ ਕਰਮਿ
ਚੜਾਉ ॥ ਭਿੰਨੀ ਰੈਣਿ ਜਿਨਾ ਮਨਿ ਚਾਉ ॥

ڪَرمِ ملئي تا پائيتئي، هور حِڪمت حُڪم خوار.

أرٿ :- پربھو جي ٻخشش ڪري گيان ملي ته پائجي ٿو، ٻيون تجويزون ۽ ڏاڍايون ٻاط خوار ڪنديون. [ڪرم == ٻخشش. حڪمت == تجويزون.]

ڀاو ارٿ

هن سلوڪ جو ڀاو ارٿ هيٺين ٽڪن مان معلوم ٿيندو :-

"آڪال پرکہ ڪي ديہ مو، ڪوٽڪ ٻشن مهيش
ڪوٽ اِندر برهما ڪتي، روِ سسِ ڪوٽ جليش."

[آڪال اُستت دسمس پعا جي.]

يعني آڪال پرکہ جي آڪار ۾ ڪروڙين وشنو، شو، اِندر، برهما، سج، چند ۽ ورڻ ديوتائون آهن.

جئن سمنڊ ۾ اليڪ لہريون، ڌرتيءَ تي اليڪ واريءَ جا ڪڻا، اگني ۾ آنيڪ چڻگون، ونسپتيءَ ۾ اليڪ پن، آڪاس ۾ اليڪ تارا آهن، تئن نرآڪار اڪال پرکہ هڪڙو ئي آهي، جنهنجي هت ۾ اليڪ اوتار آهن.

پؤڙي (٣)

(پرماتما جي مهر جي نظر)

ندرِ ڪرهِ جي آپڻي، تا نَدرِي سَتگورُ پائتا
اُيهُ جيئڙ بهتي جنم ڀرميتا، تا سَتگورِ شَبدُ سُڻائتا

أرٿ :- (پرشن :- تڏهين پرماتما ڪيئن ملي سگهندو؟ أتر:-) جيڪڏهين پرميشر پنهنجي ڪرپا ڪري، ته سندس ڪرپا سان ستگورو ملي سگهندو. هي جيو گهڻيئي جنم ڀٽڪي ڀٽڪي ٿو، (ڀٽڪي ڀٽڪي جڏهين گوروءَ جي سرن پوي ٿو)، تڏهين

ارٿ :- گورو صاحب فرمائين ٿا تہ جي سريرن ۾ امي زيور پائين ٿا، سي رکرتي ويندا. ڳالهين سان گيان تہ ملندو، جاڪاڻ تہ اُنهو شرط سخت لوہ وانگي آهي، يعني ڏکيو آهي. [جار= رکر، گناسي = ڳالهيون، ڪرڙا = سخت، سار= لوہ.]

ڀائي گوروداس صاحب جن ڪٿوت (٣٣٧) ۾ فرمائين ٿا تہ:-

”ڪالخ ڪالخ ڪهي، جهما نہ سواءُ ميٺو آريءَ
آڪن آڪن ڪهي، سيت نہ بخاس ڏيءِ
وڏي وڏ ڪهي، روک مٽت نا ڪا ڏو ڪو
درب درب ڪهي، ڪونُو دربيءَ نا بلاس ڏيءِ
چندن چندن ڪهت، پرڪتيءَ نہ سُباس واس
چند چند ڪهي، آچيارو نہ پرڪاس ڏيءِ
تئسي گمان ڪو سيت ڪهت، نہ رهت پاوي
ڪرلي پڌان، پان آدت اڪاس ڏيءِ.“

ٿات ٻرج.

جئين فقط کنڊ کنڊ چوڻ سان مٺو سواد نہ ٿو اچي ۽ جيئن مان فقط باہ باہ لفظ ڪڍڻ سان ٿڌ ناس نہ ٿي ٿئي؛ جئين حڪيم حڪيم چوڻ سان روڳ نہ ٿو مٽجي ۽ جئين پئسا چوڻ سان پئسن مان خوشي پراپت نہ ٿي ٿئي؛ جئين فقط چندن چندن لفظ چوڻ ڪري سڳند پرڪهت نہ ٿي ٿئي ۽ چند چند چوڻ ڪري روشنائي نہ ٿي ٿئي؛ تئين فقط گيان جون ڳالهيون ڪرڻ سان گياڻين جي رهت نہ ٿي اچي. مگر آهي جنهن جي رهڻي سادي سچي روپي اڪاس ۽ گيان روپي سورج پرڪاش

ڪَرَمِ مِلئي تا پائيئي، هور حِڪمت حُڪمُ خوارُ.

اَرٿ:- ٻئي جي بخشش ڪري گيان ملي ته پائجي ٿو، ٻيون تجويزون ۽ ڏاڍايون باط خوار ڪنديون. [ڪرم = بخشش. حڪمت = تجويزون.]

ڀاو ارٿ

هن سلوڪ جو ڀاو ارٿ هيٺين ٽُڪَن مان معلوم ٿيندو:-

"آڪال پُرکِ ڪي ديهه مو، ڪوٽڪ بِشن مهيش
ڪوٽ اِندر برهما ڪِتي، روِ سسِ ڪوٽ جليش."
[اَڪال اُستت دسميس پتا جي.]

يعني اڪال پرک جي آڪار ۾ ڪروڙين وشنو، شو، اِندر، برهما، سج، چنڊ ۽ ورڻ ديوتائون آهن.

جيئن سمنڊ ۾ انيڪ لهريون، ڌرتيءَ تي انيڪ واريءَ جا ڪڻا، اگني ۾ انيڪ چڻنگون، ونسپتيءَ ۾ انيڪ پن، آڪاس ۾ انيڪ تارا آهن، تيئن نرآڪار اڪال پرک هڪڙو آهي، جنهن جي هٿ ۾ انيڪ اوتار آهن.

پؤڙي (۴)

(پرماتما جي مهر جي نظر)

نَدَرِ ڪَرِهِ جي آپڻي، تا نَدَري سَتِگُرُ پائِئا
اِهُ جِيئُ بهُتي جَنم ڀرمِئا، تا سَتِگُرِ شبدُ سُڻائِئا

اَرٿ:- (پرشن:- تڏهين پرماتما ڪيئن ملي سگهندو؟ اُتر:-) جيڪڏهين پرميشر پنهنجي ڪرپا ڪري، ته سندس ڪرپا سان ستگورو ملي سگهندو. هي جيو گهڻيئي جنم ڀٽڪي ٿو (ڀٽڪي پيو هو)، تڏهين گوروءَ جي سرن ۾ اچي ٿو)، تڏهين

سمان آهن. ڪيترائي آهن جي ڪرشن جون ڪهاڻيون ٻيا ڪن ۽ ڪيترا ويدن جو ويچار ٻيا ڪن. [روال = ڌوڙ، مٽي. ڪن = ڪان، ڪرشن.]

پرماڻ :- (١) ”ڪيتي پڙهه پاڙهي بيسنتر، ڪيتي ڪان مهيس“ (سري جپ صاحب)

(٢) ”لکه لکه رام وڏيريئه، لکه راهي لکه ويس“ (محلا پهلا پائي بني جي پيڙ.)

(٣) ”ڪتي رام ڪرشن رسول
بن ڀڳت ڪوئه قبول.“

ڪيتي نچهه منگتي، گڙ مڙ پور هه تال
بازاري بازار مهه، آهه ڪڍهه بازار

ارٿ :- ڪيترائي منگتا نچن ٿا ۽ گهڻي ڦيري موڙي ٿا تال ملائين ٿا. تماشي ڏيکاريندڙ بازار ۾ اچي تماشو ڏيکارين ٿا. [گڙ مڙ = پاڻ ڦيريندا موڙيندا. بازاري = تماشو ڏيکاريندڙ. بازار = تماشي جي جاءِ. بازار = تماشو.]

گاوهه راجي راڻيا، ٻولهه آل پتال
لکه ٽڪيا ڪي مندڙي، لکه ٽڪيا ڪي هار

ارٿ :- ڪي راجا ۽ ڪي راڻيون بڻجي اچي ٿا گائين ۽ اجايو سڄايو ٻيا ٻڪن. لکن رپين جا دُر يا منديون ٿا پائين ۽ لکن رپين جا هار ٿا پائين. [آل پتال = واهيات يا اجايون ڳالهيون ؛ مندڙي = دُر، منديون.]

جت تن پائيئه نانڪا، سي تن هووهه ڇار
گيان نه گلي ڍونڍيئي، ڪٿنا ڪرڙا سار

ڀيءِ وِچِ سِڌ ٻُڌ سُرناٿ

ڀيءِ وِچِ آڏاڻي آڪاس

ارٿ:- پرميشر جي ڀؤ ۾ ٨٤ سِڌ، (گوتم آدڪ) ٻڌ، ديوتائون، ۽ (گورک آدڪ) ناٿ آهن. پرميشر جي ڀؤ ۾ آڪاس اڏيل آهن. [آڏاڻي == اڏيا پيا آهن.]

ڀيءِ وِچِ جوڌ مها ٻَل سُوُر

ڀيءِ وِچِ آوهِ جاوهِ پُوُر

ارٿ:- پرميشر جي ڀؤ ۾ جوڌا ۽ تمام ٻلوان پرش ۽ سُورما آهن. پرميشر جي ڀؤ ۾ ڪيترن جون ڪيترون جمن مرن ٿيون.

سَگَلِيا ڀؤُ لِکِيا سِرِ ليکُ

نانڪ نِرڀؤ نِرنڪارُ سَچُ ايڪُ.

ارٿ:- سڀني جي مستڪ ۾ ڀؤ جو ليک لکيل آهي. صاحب فرمائين ٿا ته بي ڊپو هڪ سچو پرماتما آهي.

سري گورو ارجن ديو جن پڻ راڳ مارو شبد (١) ۾ فرمائين ٿا:-

"ڏرپيءِ ڌرتِ آڪاسُ نکترا، سِر اُوپر آمرُ ڪرارا

پؤڻ پاڻي بئسنتر ڏرپيءِ، ڏرپيءِ اندرِ بِچارا

ايڪا نِرڀؤ بات سُني

سو سُکيا سو سدا سُهيلا، جو گُرَ مِلِ گاءِ گُني

(١ رهاءُ)

ديهَ ڌار اَر ديوا ڏرپَهِ، سِڌ ساڌِڪ ڏرِ مُئِيا

لکِ چؤراسيهِ مرِ مرِ جنمهِ، ڦِرِ ڦِرِ جوني جوئِيا

راجسُ، ساتڪُ، تامسُ ڏرپهِ، ڪيتي روُپ اُپايا

(١) سلوڪ محلا پهلا.

(ساري رچنا پڻ هيٺ آهي، رچنا ڪندڙ ٻريوئي نرڀؤ آهي.)

ڀئي وچ پوڻ وهي سد واءُ
ڀئي وچ چلهه لک درياءُ

ارٿ:- پرميشر جي ڀؤ ۾ سدائين هوائون ۽ تکا واءُ لڳن ٿا. پرميشر جي ڀؤ ۾ لکين درياءَ وهن ٿا. [پوڻ -- هوا، واءُ == تکي هوا.]

ڀئي وچ اگن ڪڍي وڳار
ڀئي وچ ڌرتي دٻي ڀار

ارٿ:- پرميشر جي ڀؤ ۾ اگني وڳار ۾ ڪم ڪري ٿي (يعني سڀني ڄڻن جا ڪم پرميشر جي حڪم انوسار ڪري ٿي). پرميشر جي ڀؤ ۾ ڌرتي (جو آڪاش جي ڀار هيٺ) دٻي پئي آهي. [وڳار -- ڪم.]

ڀئي وچ اند ڦري سر ڀار
ڀئي وچ راجا ڌرم دُئار

ارٿ:- پرميشر جي ڀؤ ۾ اندر راجا (مينهن وارو) جو ڀار سرتي کنيو پيو ڦري. پرميشر جي ڀؤ ۾ ڌرم راجا ۽ واهگورو جي درتي بيٺو آهي. [مينهن وارو -- پرسات جا ڪارڻ اندر == اندر راجا.]

ڀئي وچ سورج، ڀئي وچ چند
ڪوهه ڪروڙي چلت نه انت

ارٿ:- پرميشر جي ڀؤ ۾ سورج ۽ چنڊ آهن، جي ڪيترا ڪوهه ڀلا هلن ٿا ته ڀي ڳالهين جو انت ڪونهي.

سڀ آئي ڄڻو ڪنوائيا.

ارٿ:- جي من جا اندا، تو بيشڪ جنم اجايو وڃايو آهي.

ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧

ਭੈ ਵਿਚਿ ਪਵਣੁ ਵਹੈ ਸਦ ਵਾਉ ॥ ਭੈ ਵਿਚਿ ਚਲਹਿ ਲਖ ਦਰੀਆਉ ॥ ਭੈ ਵਿਚਿ ਅਗਨਿ ਕਢੈ ਵੇਗਾਰਿ ॥ ਭੈ ਵਿਚਿ ਧਰਤੀ ਦਬੀ ਭਾਰਿ ॥ ਭੈ ਵਿਚਿ ਇੰਦੁ ਫਿਰੈ ਸਿਰ ਭਾਰਿ ॥ ਭੈ ਵਿਚਿ ਰਾਜਾ ਧਰਮ ਦੁਆਰੁ ॥ ਭੈ ਵਿਚਿ ਸੂਰਜੁ ਭੈ ਵਿਚਿ ਚੰਦੁ ॥ ਕੋਹ ਕਰੋੜੀ ਚਲਤ ਨ ਅੰਤੁ ॥ ਭੈ ਵਿਚਿ ਸਿਧ ਬੁਧ ਸੁਰ ਨਾਥ ॥ ਭੈ ਵਿਚਿ ਆਡਾਣੇ ਆਕਾਸ ॥ ਭੈ ਵਿਚਿ ਜੋਧ ਮਹਾ ਬਲ ਸੂਰ ॥ ਭੈ ਵਿਚਿ ਆਵਹਿ ਜਾਵਹਿ ਪੂਰ ॥ ਸਗਲਿਆ ਭਉ ਲਿਖਿਆ ਸਿਰਿ ਲੇਖੁ ॥ ਨਾਨਕ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰੰਕਾਰੁ ਸਚੁ ਏਕੁ ॥ ੧ ॥ ਮਃ ੧ ॥ ਨਾਨਕ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰੰਕਾਰੁ ਹੋਰਿ ਕੇਤੇ ਰਾਮ ਰਵਾਲ ॥ ਕੇਤੀਆ ਕੰਨ ਕਹਾਣੀਆ ਕੇਤੇ ਬੇਦ ਬੀਚਾਰ ॥ ਕੇਤੇ ਨਚਹਿ ਮੰਗਤੇ ਗਿੜਿ ਮੁੜਿ ਪੂਰਹਿ ਤਾਲ ॥ ਬਾਜਾਰੀ ਬਾਜਾਰ ਮਹਿ ਆਇ ਕਢਹਿ ਬਾਜਾਰ ॥ ਗਾਵਹਿ ਰਾਜੇ ਰਾਣੀਆ ਬੋਲਹਿ ਆਲ ਪਤਾਲ ॥ ਲਖ ਟਕਿਆ ਕੇ ਮੁੰਦੜੇ ਲਖ ਟਕਿਆ ਕੇ ਹਾਰ ॥ ਜਿਤੁ ਤਨਿ ਪਾਈਅਹਿ ਨਾਨਕਾ ਸੇ ਤਨ ਹੋਵਹਿ ਛਾਰ ॥ ਗਿਆਨੁ ਨ ਗਲੀ ਢੂਢੀਐ ਕਥਨਾ ਕਰੜਾ ਸਾਰੁ ॥ ਕਰਮਿ ਮਿਲੈ ਤਾ ਪਾਈਐ ਹੋਰ ਹਿਕਮਤਿ ਹੁਕਮੁ ਖੁਆਰੁ ॥੨॥ ਪਉੜੀ ॥ ਨਦਰਿ ਕਰਹਿ ਜੇ ਆਪਣੀ ਤਾ ਨਦਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਾਇਆ ॥ ਏਹੁ ਜੀਉ ਬਹੁਤੇ ਜਨਮ ਭਰੰਮਿਆ ਤਾ ਸਤਿਗੁਰਿ ਸਬਦੁ ਸੁਣਾਇਆ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਜੇਵਡੁ ਦਾਤਾ ਕੋ ਨਹੀ ਸਭਿ ਸੁਣਿਅਹੁ ਲੋਕ ਸਬਾਇਆ ॥ ਸਤਿਗੁਰਿ ਮਿਲਿਐ ਸਚੁ ਪਾਇਆ ਜਿਨੀ ਵਿਚਹੁ [illegible] ਾਇ[illegible] ਨਿ ਸਚੋ ਸਚੁ [illegible] ਇਆ॥੪॥

ٻوڙي (٣).

(من جي اندرين حالت.)

س آيڙيءَ ٻوڪ ٻه ٻڪي، ڏوهه پسوڙ ٻوڙ سڌائيا!
ساوَڙا هو ٿا ڏليدار، ڪل سنگل ڪهت چلائيا!

ارٿ:- (پورب جي ڪرمن انوسار سڪر ڏکر آدڪ) ٻوگه ٻوڳي ڀاڳيءَ جيو روپي ٻوڙ (واس وٺي) روانو ٿئي ٿو ۽ سريو رڪر جي ڏيري ٿي ٻوي ٿو. جڏهين ماٺا ۾ گرفتار ٿيل مري ٿو، تڏهين گهڻي ۾ زنجير وجهي وايو ٿا وڃن. [پسوڙ = رڪر جي ڏيري ۽ سڌائيا = روانو ٿئي ٿو؛ وڏا هوتا = مري وڃو، جوڙيطرح ڌام جوٺي آهي ته ڏيو وڏو ڪريا ڳل ڪر يعني وسائي.]

س اڳي ڪرڻي ڪيرت واچئي، پير ليکا ڪر سمجهائيا!
سڏيو ته هو ڪب ٻوڏيئي، ڌڙ سٽيئي ڪيا روڙائيا!

ارٿ:- ايشور جي درگاهه ۾ ڪرمن جي ڪيرتي يعني ڪرمن جو جس ۽ اپجس ٻڌڻ ۾ اچي ٿو، ۽ جيو کي اُتي وهاري ليکو سمجهائين ٿا. اُتي اُسڪي ڪا لڪڻ جي جاءِ نه ملندي ۽ موچڙن جي مار پوندي (۽ جم دوت جولدس) ته هاڻي تڏهڪي رڙ کي ڪير ٻڌندو؟ [واچيئي = ٻڌڻ ۾ اچي ٿي، ظاهر ڪئي وڃي ٿي. ٻوڏيئي = (موچڙا) لڳندا يا (مار) پوندي.]

سري گوروءَ ارجن ديو جن ٻڙ "مالڪهه ٻارهن ماهه" ۾ فرمائين ٿا ته:-

"جيها ٻيجي سو لڻي، ڪرما سندڙا کيت."

يعني جيڪي هي جيو ٻوکي ٿو، سو ئي لڻي ٿو. هيءُ ڏرتي ڪرمن سندو کيت آهي.

ڪُورم (١٢) گرڙ (١٣) ناردي (١٤) پوشَڌ (١٥) برهم
وئي ورت (١٦) مارڪنڊي (١٧) برهمنڊ ۽ (١٨) پاڳوت.

ڪتيبا يعني مسلمانن جا ڪتاب چار آهن:-
(١) توريت حضرت موسيٰ جو (٢) زنبور حضرت دائود جو (٣) انجيل حضرت عيسيٰ جو ۽ (٤) قُران حضرت محمد جو.

قُدرتِ جاتي جنسي رنگي، قُدرت جيئه جهان
قُدرتِ نيڪيئا قُدرتِ بديئا، قُدرتِ مانُ اڀمانُ

ارٿ:- ذاتيون ۽ جنسون ۽ رنگ به تنهنجي قدرت ڪري ٿيا آهن، ساري جهان ۾ جيڪي جيو آهن سي به تنهنجي قدرت ڪري ٿيا آهن. چڱايون ۽ ڇڙايون ۾ تنهنجي قدرت ڪري آهن، آدر ۽ نرادر به تنهنجي قدرت ڪري آهي. [اڀمان = اپمان، نرادر، بي عزتي.]

قُدرتِ پؤڻ پاڻي بيسنتر، قُدرتِ ڌرتي خاڪُ
سڀ تيري قُدرتِ، تُون قادِرُ ڪرتا، پاڪي نائي پاڪُ

ارٿ:- هوا، پاڻي ۽ باه به تنهنجي قدرت ڪري ئي آهن ۽ ڌرتي ۽ اُن جي مٽي به تنهنجي ئي قدرت ڪري آهي. هي پرڀو! سڀ تنهنجي قدرت ڪري آهي ۽ تون سمرٿ ڪرتار آهين ۽ تنهنجو نالو پوترن ۾ پوتر آهي.

نانڪ حُڪمئي اندر ويکئي، ورتئي تاڪو تاڪُ.

ارٿ:- گورو صاحب فرمائين ٿا ته جي حڪم اندر ڏسجي (يعني جي حڪم کي سمجهجي) ته هڪڙوئي هڪ پرميشر ورتي ٿو. [تاڪو تاڪ = هڪڙوئي هڪ.]

ارٿ :- [illegible] ستگرو صاحب فرمائين ٿا [illegible] [illegible] سچ [illegible] [illegible] [illegible].

(٢) سلوڪ محلا پهلا.

(پرميشور جون قدرتون.)

قدرت ديسي قدرت سڻيئي، قدرت ڀؤ سک سار
قدرت پاتالي آڪاسي، قدرت سرب آڪار

ارٿ :- تنهنجي قدرت ڪري اسين ڏسون ٿا ۽ تنهنجي قدرت ڪري اسين ٻڌون ٿا ۽ تنهنجي قدرت ڪري اسين ڏهون ٿا ۽ ڀؤ سک پائون ٿا. پاتال ۽ آڪاس بہ تنهنجي قدرت ڪري ٺهيا آهن. [illegible] [illegible] [illegible] تنهنجي قدرت ڪري ٺهيا آهن. [illegible]

قدرت ويد پران ڪتيبا، قدرت سرب ويچار
قدرت کاڻا پيڻا پهنڻ، قدرت سرب پيار

ارٿ :- تنهنجي قدرت ڪري [illegible] پران ۽ ڪتيبا (يعني مسلمانن جا ڪتاب) ٺهيا آهن ۽ انهن جا سڀ ويچار بہ تنهنجي قدرت ڪري ٺهيا آهن، جا اُهي سڀ تنهنجي قدرت [illegible] ويچار جا ورس ڪن ٿا. تنهنجي قدرت ڪري کائون ٿا ۽ پيئون ٿا ۽ پهرون ٿا ۽ انهن شين ۾ موہ جا پيار بہ تنهنجي قدرت ڪري ٺهيو آهي.

نوٽ :- ويد چار آهن :- (١) رگ ويد (٢) يجر ويد (٣) شام ويد ۽ (٤) اٿروط ويد.
پران ١٨ آهن :- (١) برهم پران (٢) وشنو پران (٣) شو پران (٤) لنگ پران (٥) پدم (٦) اسڪند (٧) بامن (٨) مين (٩) اگني (١٠) وراه (١١)

تيل، جهڙوڪ ڪيمشان وغيره. اُتڀج == زمين مان پيدا ٿيل، وڻ ٽڻ. ساد == سواد، خوشبوءِ.]

وِسمادُ سَنجوڳُ وِسمادُ وِجوڳُ
وِسمادُ ڀُکَ وِسمادُ ڀوڳُ

ارٿ:- هي پرڀو! عجيب آهي تنهنجو ميلاپ ۽ عجيب آهي تنهنجو وڇوڙو. هي پرڀو! عجيب آهي بُک، جا جيون کي لڳي ٿي ۽ عجيب آهي ڀوڳن جو ڀوڳڻ.

وِسمادُ صِفت وِسمادُ سالاهَ
وِسمادُ اُجهڙ وِسمادُ راهَ

ارٿ:- هي پرڀو! عجيب آهي تنهنجي صفت ۽ عجيب آهي تنهنجي ساراهه. هي پرڀو! عجيب آهن اُجهڙ (يعني بيابان جتي رستو ڪونه ٿو ملي) ۽ عجيب آهن تنهنجا رستا.

وِسمادُ نيڙي وِسمادُ دُورِ
وِسمادُ ديکي حاضران حضورِ

ارٿ:- هي پرڀو! (ڪئين سمجهندا آهن ته) تون ويجهو آهين ۽ (ڪئين سمجهن ٿا ته) تون دور آهين. (اهي ٻئي ڳالهيون) عجيب آهن. هي پرڀو! عجيب آهن (اُهي سنت) جي توکي حاضران حضور ڏسن ٿا.

نوٽ:- هڪ سک جو هي سنڌي ارٿ آهي "اها ڳالهه عجيب آهي ته ڪي توکي ويجهو ڏسن ٿا، ڪي سمجهن ٿا ته دور آهين ۽ ڪي توکي حاضران حضور (يعني جتي ڪٿي حاضر) ڏسن ٿا."

ويکھِ وِڏاڻُ رهيا وِسمادُ
نانڪ بُجهڻُ پُوري ڀاڳِ.

(١) سلوڪ محلا پهلا
(پرماتما جي استت)

وسمادُ ناد وسمادُ ويد
وسمادُ جيءَ وسمادُ ڀيد

ارٿ:- هي پريو! عجيب تنهنجو شبد آهي ۽ عجيب تنهنجا ويد آهن. هي پريو! عجيب تنهنجا جيو آهن ۽ انهن جيون جي ذاتين جا تفاوت به عجيب آهن. [وسماد = عجيب، ناد = شبد.]

وسمادُ روپ وسمادُ رنگ
وسمادُ ناگي ڦرهِ جنت

ارٿ:- هي پريو! انهن جا روپ به عجيب آهن ۽ انهن جا رنگ به عجيب آهن. هي پريو! اهو به اشچرج آهي جو ڪٿين جيو اگهاڙا پيا گهمن.

وسمادُ پوڻ وسمادُ پاڻي
وسمادُ اگني کيڏهِ وڏاڻي

ارٿ:- هي پريو عجيب آهي هوا ۽ عجيب آهي پاڻي. هي پريو! عجيب آهي اگني، جا اشچرج روپ ڪمال پيئي ڪري. [وڏاڻي = اشچرج.]

وسمادُ ڌرتي وسمادُ کاڻي
وسمادُ سادِ لڳهِ پراڻي

ارٿ:- هي پريو! عجيب آهي ڌرتي ۽ عجيب آهن انهن چار کاڻيون. (انڊج، جيرج، سيتڄ، اُتڀج) هي پريو! عجيب آهن سواد يا خوشيون جن ۾ جيو لڳا يا اٽڪيا پيا آهن. [انڊج = آني مان پيدا ٿيل، پکي آدڪ. جيرج = جيري مان پيدا ٿيل، انسان ۽ چوپايا. سيتڄ = پگهر مان پيدا

ਆਸਾ ਮਃ ੧

ਵਿਸਮਾਦਿ ਨਾਦ ਵਿਸਮਾਦੁ ਵੇਦ ॥ ਵਿਸਮਾਦੁ ਜੀਅ ਵਿਸਮਾਦੁ ਭੇਦ ॥ ਵਿਸਮਾਦੁ ਰੂਪ ਵਿਸਮਾਦੁ ਰੰਗ ॥ ਵਿਸਮਾਦੁ ਨਾਗੇ ਫਿਰਹਿ ਜੰਤ ॥ ਵਿਸਮਾਦੁ ਪਉਣੁ ਵਿਸਮਾਦੁ ਪਾਣੀ ॥ ਵਿਸਮਾਦੁ ਅਗਨੀ ਖੇਡਹਿ ਵਿਡਾਣੀ ॥ ਵਿਸਮਾਦੁ ਧਰਤੀ ਵਿਸਮਾਦੁ ਖਾਣੀ ॥ ਵਿਸਮਾਦੁ ਸਾਦਿ ਲਗਹਿ ਪਰਾਣੀ ॥ ਵਿਸਮਾਦੁ ਸੰਜੋਗੁ ਵਿਸਮਾਦੁ ਵਿਜੋਗੁ ॥ ਵਿਸਮਾਦੁ ਭੁਖ ਵਿਸਮਾਦੁ ਭੋਗੁ ॥ ਵਿਸਮਾਦੁ ਸਿਫਤਿ ਵਿਸਮਾਦੁ ਸਾਲਾਹ ॥ ਵਿਸਮਾਦੁ ਉਝੜਿ ਵਿਸਮਾਦੁ ਰਾਹ ॥ ਵਿਸਮਾਦੁ ਨੇੜੈ ਵਿਸਮਾਦੁ ਦੂਰਿ ॥ ਵਿਸਮਾਦੁ ਦੇਖੈ ਹਾਜਰਾ ਹਜੂਰਿ ॥ ਵੇਖਿ ਵਿਡਾਣੁ ਰਹਿਆ ਵਿਸਮਾਦੁ ॥ ਨਾਨਕ ਬੁਝਣੁ ਪੂਰੈ ਭਾਗਿ ॥ ੧ ॥ ਮਃ ੧ ॥

ਕੁਦਰਤਿ ਦਿਸੈ ਕੁਦਰਤਿ ਸੁਣੀਐ ਕੁਦਰਤਿ ਭਉ ਸੁਖ ਸਾਰੁ ॥ ਕੁਦਰਤਿ ਪਾਤਾਲੀ ਆਕਾਸੀ ਕੁਦਰਤਿ ਸਰਬ ਆਕਾਰੁ ॥ ਕੁਦਰਤਿ ਵੇਦ ਪੁਰਾਣ ਕਤੇਬਾ ਕੁਦਰਤਿ ਸਰਬ ਵੀਚਾਰੁ ॥ ਕੁਦਰਤਿ ਖਾਨਾ ਪੀਣਾ ਪੈਨਣੁ ਕੁਦਰਤਿ ਸਰਬ ਪਿਆਰੁ ॥ ਕੁਦਰਤਿ ਜਾਤੀ ਜਿਨਸੀ ਰੰਗੀ ਕੁਦਰਤਿ ਜੀਅ ਜਹਾਨ ॥ ਕੁਦਰਤਿ ਨੇਕੀਆ ਕੁਦਰਤਿ ਬਦੀਆ ਕੁਦਰਤਿ ਮਾਨੁ ਅਭਿਮਾਨੁ ॥ ਕੁਦਰਤਿ ਪਉਣੁ ਪਾਣੀ ਬਸੰਤਰੁ ਕੁਦਰਤਿ ਧਰਤੀ ਖਾਕੁ ॥ ਸਭ ਤੇਰੀ ਕੁਦਰਤਿ ਤੂੰ ਕਾਦਿਰੁ ਕਰਤਾ ਪਾਕੀ ਨਾਈ ਪਾਕੁ ॥ ਨਾਨਕ ਹੁਕਮੈ ਅੰਦਰਿ ਵੇਖੈ ਵਰਤੈ ਤਾਕੋ ਤਾਕੁ ॥੨॥ ਪਉੜੀ ॥ ਆਪੀਨੈ ਭੋਗਿ ਭੋਗਿਕੈ ਹੋਇ ਭਸਮਰਿ ਭਉਰੁ ਸਿਧਾਇਆ ॥ ਵਡਾ ਹੋਆ ਦੁਨੀਦਾਰੁ ਗਲਿ ਸੰਗਲੁ ਘਤਿ ਚਲਾਇਆ ॥ ਅਗੈ ਕਰਣੀ ਕੀਰਤਿ ਵਾਚੀਐ ਬਹਿ ਲੇਖਾ ਕਰਿ ਸਮਝਾਇਆ ॥ ਥਾਉ ਨ ਹੋਵੀ ਪਉਦੀਈ ਹੁਣਿ ਸੁਣੀਐ ਕਿਆ ਰੂਆਇਆ ॥ ਮਨਿ ਅੰਧੈ ਜਨਮੁ ਗਵਾਇਆ ॥ ੩ ॥

نانڪ گورمکِ ڇُٽيئي، جا ڪوُ آپِ ڪري پرڳاسُ.

ارٿ:- گورو صاحب فرمائين ٿا ته پرڀوءِ کي گورمکن ئي ڄاڻي ٿو، جنهنکي هو ٻاڻ گيان جو پرڪاش يا سوجهرو ڏئي ٿو.

پؤڙي (٢)

(ٻچڙن ۽ چڱن جيون جو حال)

نانڪ جيئه اُپائِڪي، لِکِ ناوي ڌرمُ ٻهالِيا

اوٿي سچي هي سچِ نبڙي، چُڻِ وکِ ڪڍي ججمالِيا

ارٿ:- گورو صاحب فرمائين ٿا ته پرميشور جيو پيدا ڪري ۽ اُنهن جا نالا لکي (اُنهن جي ڪرمن جي حساب رکڻ لاءِ) ڌرم راجا اسٿاپن ڪيو آهي. اُتي (يعني پرميشور جي دربار ۾) سچ تي سچ جو نبيڙو ٿئي ٿو ۽ پاپين کي جولدي ڪڍي ٻاهر ڪيو ٿو. [ٻهاليا = استاپن ڪيو آهي، قائم ڪيو آهي. چڻ = چونڊي. وکر = ڌار، ٻاهر. ججماليا = ماڻا ۾ الڪيل، پاپ ۾ ڦاٿل.]

ٿاءُ نه پائين ڪوڙيار، مُنهن ڪاري دوزخ چالِيا

تيري ناءِ رتي سي جِڻِ گئي، هارِ گئي سِ ٺَگڻ والِيا

لِکِ ناوي ڌرمُ ٻهالِيا.

ارٿ:- اُتي ڪوڙن کي ڪا جاءِ نٿي ملي. هو ڪارمنهان دوزخ ۾ وڃن ٿا. هي پرميشور! جيڪي تنهنجي نالي ۾ رتل هئا، سي دن جگت مان کٽي ويا ۽ ٺگي ڪرڻ وارا هارائي ويا. تو اُنهن جا نالا لکي (اُنهن جي ڪمن جي حساب رکڻ لاءِ) ڌرم راجا کي اسٿاپن ڪيو آهي. [جڻ گئي = کٽي ويا.]

(٣) سلوڪ محلا دوجا.

(پرميسر سنسار ۾ وياپڪ آهي، پر ڪو گورمکه ائين جاڻي ٿو.)

اِهُ جَگُ سَچَےَ ڪي هےَ ڪوٺڙي، سَچي ڪا وِچِ واسُ

اِڪنا حُڪمِ سماء لئي، اِڪنا حُڪمي ڪري وِڻاسُ

ارٿ :- هي سنسار سچي پرماتما جي هڪ کولي آهي ۽ اُن سچي جو منجهس واسو آهي. هڪڙن کي پرماتما پنهنجي حڪم يا قاعدي سان سندن چڱن ڪرمن ڪرڻ ڪري پاڻ ۾ سمائي ڇڏي ٿو ۽ هڪڙن کي پنهنجي حڪم سان سندن ڪُڪرمن ڪري ناس ڪري ٿو.

پرماڻ :- ”اِڪنا حُڪمي بخشيش، اِڪِ حڪمي سدا ڀوائيئهِ.“

[سري جپ صاحب پئوڙي (٢)]

جنهنجو مطلب آهي ته هڪڙن کي (يعني پريم رکندڙن ڀڳتن کي) سندس قاعدو موکيھ ڏئي ٿو ۽ ٻين کي (يعني هئومي وارن کي) سندس قاعدو جوڻين جي چڪر ۾ ڦيرا ڪارائي ٿو.

اِڪنا پاڻيَ ڪي لئي، اِڪنا مائِئا وِچِ نواسُ

ايو ڀِ آکِ نہ جا پئي، جِہ ڪِسيَ آڻي راسِ

ارٿ :- هڪڙن کي پنهنجي پاڻي ميڙ ڪري سنسار مان تاري ڪڍي ٿو ۽ هڪڙن کي (هومي آد اوگڻن ڪري) مايا جي پرپنچ ۾ واسو ڏئي ٿو. ائين به چيو ۽ ڄاتو نٿو وڃي ته ڀڳاڙيَ جو ڪنهنکي راس ڪندو يعني تاري پار ڪيدندو.

٣ وڏي وڏائي ٻُجهي سڀ ڪا

ارٿ:- پرميشور جي وڏائي وڏي آهي، جنهن کي سڀني جي دردن جو ڄاڻي ٿو.

پرماڻ:- "ايڪ ايڪ کي ٻيو پڇائي
گهٽ گهٽ کي بت بت کي جائي."
[(٣١١) چولو ٻوڙي ٤٠٤]

٣ وڏي وڏائي جا پُڇ نه دات

ارٿ:- پرميشور جي وڏي وڏائي آهي، جنهن کان ڪو ان کان پڇي بنا علاج ڪري بخشش ٿو ڪري.

پرماڻ:- پڇي ٻوڇ نه مصلحت ڪري
جو ڪجهه ڪري سُ آپ ڪري
[ٻهره محلا (٣)]

٣ وڏي وڏائي جا آپي آپ

ارٿ:- پرميشور جي وڏي وڏائي آهي، جنهن کي ڄاڻ ٿي ڄاڻ آهي (يعني نه سنڌس جهڙو ڪو ڪوٺي).

٣ نانڪ ڪار نه ڪٿني جاءِ
٣ ڪيتا ڪرڻا سرب رجاءِ.

ارٿ:- گورو صاحب فرمائين ٿا ته اُنجي ڪير جسو ڪش ڪري نٿو سگهجي. پرماتما جيڪي ڪم آهي جيڪي ڪرڻو اٿس، سو سندس رضا يعني حڪم موجب آهي. [ڪارڻ ڪرم.]

پرماڻ:- "تُڌ آپڻي ڀاڻ سڀ سرشٽ اُپائي"
[مارو سولهي محلا (٣) شبد (٢٠)]
جنهنجو مطلب آهي ته هي پربو! تو پنهنجي ڀاڻي يا مرضي موجب ساري سرشٽي اُپائي آهي.

ارٿ :- هي پريو! تنهنجي صفت ٻ سچي آهي ۽ تنهنجي اُستت ٻ سچي آهي. هي سچا پاتشاه! تنهنجي قدرت سچي آهي. [سالاھ == اُستت.]

ناڪَ سَچُ ، ڏِيا ڏِن سچُ
جو مرِ جمي ، سُ ڪَچُ نِ ڪچُ.

ارٿ :- گورو صاحب فرمائين ٿا تہ سچ (روپي پرماتما) کي جيڪي ڌيائين ٿا سي سچا آهن (يعني سچي پرماتما سان هڪ ٿين ٿا) ، پر جيڪي مري وري جمن ٿا سي ڪچي جا ڪچا آهن (يعني جنم مرڻ جي چڪر ۾ پيا ڦرن).

اِتي شيخ برهم صاحب کان پڇيو تہ هي مهراج ! پرماتما جي ڪهڙي وڏائي آهي. تنهن تي صاحبن هيٺيون ريت فرمايو :-

(٢) سلوڪ مهلا پهلا.
(پرميشور جي وڏائي)

وَڏي وَڏِائي جا وَڏا ناءُ
وَڏي وَڏِائي جا سَچُ نياءُ

ارٿ :- پرميشور جي وڏائي وڏي آهي ، ڇاڪاڻ تہ هنجو نالو وڏو آهي. پرميشور جي وڏائي وڏي آهي ڇاڪاڻ تہ هنجو نياءُ سچو آهي. [نياءُ == انصاف.]

وَڏي وَڏِائي جا نهچل ٿاءُ
وَڏي وَڏِائي جاڻئي آلاءُ

ارٿ :- پرميشور جي وڏائي وڏي آهي ، ڇاڪاڻ تہ هنجو ٿانءُ استر آهي (مطلب تہ هو سداءِ قائم آهي). پرميشور جي وڏائي وڏي آهي ، ڇاڪاڻ تہ هو سڀ ڪنهن جي ٻولي ڄاڻي ٿو. [نهچل == نہ چرندڙ يعني قائم. آلاءُ == ٻولي.]

جنهنجو ارٿ آهي تسر ٻرڀو ههاڻ ست آهي ۽ جيڪي
ڪيو اٿس، سو سڀ ست آهي. انهي ٻرڀو ڪسان لي ساري
سرشٽي اُتپن ٿي آهي.

سَچي تيري ڪرٽي، سرب بيچار
سچا تيرا آمرُ، سَچا ديباڻُ

ارٿ:- هي ٻرڀو! تنهنجا ڪم ٻہ سچا آهن ۽ تنهنجا
سڀ ويچار ٻہ سچا آهن. هي ٻرڀو تنهنجو حڪم ٻہ سچو آهي
۽ تنهنجي (ست سنگ روپي) دربار ٻہ سچي آهي. [ديباڻ
== دربار.]

پرماڻ:- "نانڪ سچي کي ساچي ڪار"
(سري جپ صاحب پؤڙي ۳۱)

سَچا تيرا حُڪمُ، سَچا فُرماڻُ
سَچا تيرا ڪَرمُ، سَچا نيشاڻُ

ارٿ:- هي ٻرڀو! تنهنجا قاعدا ٻہ سچا ۽ تنهنجا فرمان
ٻہ سچا آهن. هي ٻرڀو! تنهنجي بخشش ٻہ سچي آهي ۽
تنهنجي دان جا نيشان ٻہ سچا آهن.

سَچي تُذُ آکهِ لکهہ ڪروڙِ
سَچي سبِ تاڻِ، سَچي سبِ زورِ

ارٿ:- هي ٻرڀو! توکي لکين ڪروڙين ماڻهو سچو چون
ٿا. هي ٻرڀو! تنهنجو ٻل ٻہ سچو آهي ۽ تنهنجو زور ٻہ سچو
آهي. [آکهہ == چوڻا. تاڻ == ٻل.]

سَچي تيري صِفَتِ، سَچي سالاھ
سَچي تيري قُدرتِ، سَچي پاتشاھ

ਜਾ ਪੁਛਿ ਨ ਦਾਤਿ ॥ ਵਡੀ ਵਡਿਆਈ ਜਾ ਆਪੇ ਆਪਿ ॥ ਨਾਨਕ ਕਾਰ ਨ ਕਥਨੀ ਜਾਇ ॥ ਕੀਤਾ ਕਰਣਾ ਸਰਬ ਰਜਾਇ ॥ ੨ ॥ ਮਹਲਾ ੨ ॥ ਇਹੁ ਜਗੁ ਸਚੈ ਕੀ ਹੈ ਕੋਠੜੀ ਸਚੇ ਕਾ ਵਿਚਿ ਵਾਸੁ ॥ ਇਕਨਾ ਹੁਕਮਿ ਸਮਾਇ ਲਏ ਇਕਨਾ ਹੁਕਮੇ ਕਰੇ ਵਿਣਾਸੁ ॥ ਇਕਨਾ ਭਾਣੈ ਕਢਿ ਲਏ ਇਕਨਾ ਮਾਇਆ ਵਿਚਿ ਨਿਵਾਸੁ ॥ ਏਵ ਭਿ ਆਖਿ ਨ ਜਾਪਈ ਜਿ ਕਿਸੈ ਆਣੇ ਰਾਸਿ ॥ ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਾਣੀਐ ਜਾ ਕਉ ਆਪਿ ਕਰੇ ਪਰਗਾਸੁ ॥ ੩ ॥ ਪਉੜੀ ॥ ਨਾਨਕ ਜੀਅ ਉਪਾਇ ਕੈ ਲਿਖਿ ਨਾਵੈ ਧਰਮੁ ਬਹਾਲਿਆ ॥ ਓਥੈ ਸਚੇ ਹੀ ਸਚਿ ਨਿਬੜੈ ਚੁਣਿ ਵਖਿ ਕਢੇ ਜਜਮਾਲਿਆ ॥ ਥਾਉ ਨ ਪਾਇਨਿ ਕੂੜਿਆਰ ਮੁਹ ਕਾਲ੍ਹੈ ਦੋਜਕਿ ਚਾਲਿਆ ॥ ਤੇਰੈ ਨਾਇ ਰਤੇ ਸੇ ਜਿਣਿ ਗਏ ਹਾਰਿ ਗਏ ਸਿ ਠਗਣ ਵਾਲਿਆ ॥ ਲਿਖਿ ਨਾਵੈ ਧਰਮੁ ਬਹਾਲਿਆ ॥ ੨ ॥

سلوڪ محلا پهلا (۱)

(پرڀو پاڻ ٻہ سَت آهي ۽ جيڪي ڪيو اٿس ، سو ٻہ سَت آهي .)

سَچي تيري کنڊ ، سَچي برهمنڊ
سَچي تيري لوءِ ، سَچي آڪار

ارٿ :- هي پرڀو! تنهنجا کنڊ ٻ سچا آهن ۽ برهمنڊ ٻہ سچا آهن . هي پرڀو! تنهنجا لوڪ ٻہ سچا آهن ۽ تنهنجا روپ ٻہ سچا آهن . [کنڊ == ڌرتيءَ جا ڀاڱا . برهمنڊ == جنهن ۾ گهڻا کنڊ هجن .]

پرماڻ :- " آپ سَتِ ڪيا سَڀُ سَتِ
تِس پرڀ تي سگلي اُتپتِ ."
[سکمني صاحب اَشٽپدي (۲۳) پد (۵)]

۹ داتا کرتا آپ توں ، تس دیویں کرم پساؤ

۱۰ توں جانوئی سبھسے ، دے لیسہہ جند کواؤ

ارتھ :- ہے واہگورو! داتار بہ توں کرتار بہ توں آپ ہیں۔ توں راضی ہو کے آپ ہی مہربانی کریں ہو. توں سبھنی کی جانیں ہو؛ توں ہی ساہ ؛ سریر دیں ؛ ورتے ولیں ہو. [تس = راضی ہو. پساؤ = مہربانی. کواؤ = اکری ارتھ قبا یا پوشاک، سریر. لیسہہ = ولیں ہو.]

سری گورو رامداس صاحب جی سری راگ دے شبد (۳) ہ فرمائندے ہن.

"گور تُٹھا کری پساؤ"

یعنی گورو راضی ہو مہربانی کری ہو.

کر آسن ڈِٹھو چاؤ.

ارتھ :- پرمیشر آسن ہی خوشی نال (پرمیشر کی ناحل سرشٹی) ویکھ دی ہے.

ਆਸਾ ਮਃ ੧

ਸਚੇ ਤੇਰੇ ਖੰਡ ਸਚੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ॥ ਸਚੇ ਤੇਰੇ ਲੋਅ ਸਚੇ ਆਕਾਰ ॥ ਸਚੇ ਤੇਰੇ ਕਰਣੇ ਸਰਬ ਬੀਚਾਰ । ਸਚਾ ਤੇਰਾ ਅਮਰੁ ਸਚਾ ਦੀਬਾਣੁ ॥ ਸਚਾ ਤੇਰਾ ਹੁਕਮੁ ਸਚਾ ਫੁਰਮਾਣੁ ॥ ਸਚਾ ਤੇਰਾ ਕਰਮੁ ਸਚਾ ਨੀਸਾਣੁ ॥ ਸਚੇ ਤੁਧੁ ਆਖਹਿ ਲਖ ਕਰੋੜਿ ॥ ਸਚੈ ਸਭਿ ਤਾਣਿ ਸਚੈ ਸਭਿ ਜੋਰਿ ॥ ਸਚੀ ਤੇਰੀ ਸਿਫਤਿ ਸਚੀ ਸਾਲਾਹ ॥ ਸਚੀ ਤੇਰੀ ਕੁਦਰਤਿ ਸਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹ ॥ ਨਾਨਕ ਸਚੁ ਧਿਆਇਨਿ ਸਚੁ ॥ ਜੋ ਮਰਿ ਜੰਮੇ ਸੁ ਕਚੁ ਨਿ ਕਚੁ ॥ ੧ ॥ ਮਃ ੧ ॥ ਵਡੀ ਵਡਿਆਈ ਜਾ ਵਡਾ ਨਾਉ ॥ ਵਡੀ ਵਡਿਆਈ ਜਾ ਸਚੁ ਨਿਆਉ ॥ ਵਡੀ ਵਡਿਆਈ ਜਾ ਨਿਹਚਲ ਥਾਉ ॥ ਵਡੀ ਵਡਿਆਈ ਜਾਣੈ ਆਲਾਉ ॥ ਵਡੀ ਵਡਿਆਈ ਬੁਝੈ ਸਭਿ ਭਾਉ ॥ ਵਡੀ ਵਡਿਆਈ

[ٿل ٻوڏاڙ = اُهو ٻوٽو ٿڙن جو، جنهنمان ٿر نڪريئي ڪونه، فقط رکر نڪريب، اُنڪي ٿرن جي ڪس جڳبو آهي .]

ڪبتيئ آلد رِ چُنتا، ڪَهُ نانڪ سَتِرَ ناهِ
ڦَاليِتَبِرِ ڦُاليتَبِرِ ٻيڙي، ٿِيي تَرِن وِچ سُئاهِ .

ارٿ :- سري گورو نانڪ صاحب جن فرمائين ٿا ته اُهي (سمجهو) ٻني ۾ جڏيا وڏن ٿا ۽ اُنهنجو ڪو ڌڻي ڪونهي يعني ڪوبي سنڀال ڪري ڪيت جو ڌڻي اُنهنکي جڏي ڏئي ٿو. اُهي ويچارا ٻاهران ڦليل ڦريل ڏسڻ ۾ اچن ٿا، پر سندن اندر ۾ رکر آهي. [سَتِرَ = شهر، مالڪ، ڌڻي. ٻيڙي = ويچارا. سُئام = رکر.]

نوٽ :- گورو صاحب هتي منمکن کي ٿرن جي ٻوڏاڙ سان ڀيٽ ڪن ٿا. جئين ٻوڏاڙ ٻاهران ڦليل ڦليل ڏسڻ ۾ ايندي آهي، پر منجهائنس رکر نڪرندي آهي، تئين منمکن کي ٻاهران پدارٿ، پٽ، ڌن، مال، عزت ۽ آبرو بر ڪٿي جهجهي ڏنجي ٿر پر اُنهن کي اندر جو سکر ڪونهي .

پؤڙي (١)

(سنسار جي اُتپتي)

آپيِنئ آپُ ساجيو، آپيِنئ رچيو ناءُ
دُئي قُدرَتِ ساجيئَيُ، ڪَرِ آسَڻُ ڏِٺو چاءُ

ارٿ :- پرميشور پاڻ ئي پاڻ يعني ٻئي ڪنهن جي واهر کان سواءِ، سنسار رچيو ۽ پاڻ ئي (سڀني وستن تي) نالا ڌريا. پاڻ کان نرالي ٻي قدرت يعني مايا ناهي ۽ آسن ڪري يعني استت تي پنهنجي سرشٽي خوشيءَ سان ويٺو ڏسي.

وڃان، جڏهن ماڻهوءَ مان ديوتا ڪيو ۽ انهن ڪرڻ ۾ دير نہ لڳيس. [ني = مان. وار = دير.]

(٢) سلوڪ محلا دوجا.

(سنگوروءَ جي مهما.)

جي سؤ چندا اُگوهه، سورج چڙهه هزار

ايتي چانڻ هوديان، گور بنُ گهور اندار.

ارٿ:- جيڪڏهن سوين چند ڪٺي اڀرن ۽ هزارين سورج ڪٺي چڙهن، ايتري روشنائي هوندي بہ گوروءَ کان سواءِ سڀ اونداهه آهي. (يعني اگيان جي اونداهي نہ ٿي ٽٽي). [اُگوهه = اڀرن. چانڻ = روشنائي.]

پرمان:- "گور بنُ گهور اندار، گور بنُ سمجهہ نہ آوي، گور بنُ سرت نہ سڌ، گور بنُ مُڪت نہ پائي".

[سوها محلا (٤) نمبر ٨٠ لال پت.]

شاه صاحب پڻ فرمائين ٿا تہ

سهسين سج اڀرن، ڏهہ لکين چنڊ

الله ري ڏيئي ڏسن، سڀ اونداهي ڀانيان.

(٣) سلوڪ محلا پهلا.

(نگرن جي دُردشا.)

نانڪ گورو نہ چيتني، من آپڻي سُچيت

ڇٽي تل بوآڙ جيئن، سُنڃي اندر کيت

ارٿ:- گورو صاحب جن فرمائن ٿا تہ جيڪي پاڻ کي (خبردار) سمجهي گوروءَ جو سمرڻ نٿا ڪن، سي اهڙا آهن جهڙا ڳاٺي سڃي کيت جي اندر ڇڏيا وڃن ٿا.

ٻنا اولاد مري ويو. راجا جي وزيرن ۽ مکيہ ماڻهن اڳين
رسمن موجب کي سوڻ ٺهرايا، جي ڏوٻيءَ جي ٻوڪر
آسراج پورا ڪيا ۽ هو راج گديءَ تي ويٺو. گهڻن ماڻهن
چيو ته هي ڏوٻي سوڊر جو پٽ آهي، تنهنڪري راڄ جو
لائق نه آهي. پر هن جڏهين ظاهر ڪيو ته مان ٻڇتر ٻيرج
راجا جو پٽ آهيان، تڏهين سڀيئي ترسنسي ٿيا ۽ خوشيءَ
سان هنکي پنهنجو راجا سمجهي مڃڻ لڳا. ڪجهه
وقت کان پوءِ راجا ٻڇتر ٻيرج جي ملڪ ۾ اڃي ڏڪار
پيو، ۽ سندس ماڻهن پڌو ته راجا آسراج جي ملڪ ۾ سڪار
آهي، سو اُن خريد ڪرڻ لاءِ آئي ويا. راجا آسراج ٻنا
پيسي اُنهن کي گهڻو اَن ڏنو، جنهنڪري راجا ٻڇتر جي
رعيت جو ٻچاءُ ٿيو. اُنهيءَ وقت راجا ٻڇتر ٻيرج کي
پنهنجي راڻيءَ جي فريب جي پوري پوري خبر پئجي
رهي، ۽ ڏاڍو پڇتاءُ ڪري راجا آسراج کي گهرائي پنهنجي
گاديءَ تي وهاريائين ۽ پاڻ ٻنواسي ٿيو. راجا آسراج ٻنهي
ملڪن جو راڄ نياءَ سان ڪرڻ لڳو، ۽ هنجو جس ڀانڊين
(راڳين) ٻارون ڏاهي ڳايو آهي. اُنهن وارن جي ڌُن
۾ آسا ڊي وار ڳائڻ جو سري گورو هرگوبند صاحب ڇهين
پاتشاهيءَ حڪم ڪيو آهي.

(۱) سلوڪ محلا پهلا.

(سنگوروءَ جي مهما.)

ٻلهاري گور آپڻي، ڏِنهاڙي سدوار
جن ماڻس تي ديوتي ڪيئي، ڪرت نه لاگي وار.

ارٿ:- مان پنهنجي گوروءَ تان ڏهاڙي سوين ڀيرا ٻاهار

ستين ٻوڙيءَ ۾ (١)، ٻارهين ٻوڙيءَ ۾ (٣)، اڪيهين ٻوڙيءَ ۾ (٢)، ٻاويهين ٻوڙيءَ ۾ (٥)، ٽيويهين ٻوڙيءَ ۾ (٢) ۽ چوويهين ٻوڙيءَ ۾ (١). هنن مان معلوم ٿيندو ته فقط ٻوڙيون سڀئي ٻهرئين محلي جون آهن پر سلوڪ ۽ سواءِ اُنهن ٻنهي ڏهن جي ٻهرئين محلي جا آهن ۽ ٻهرئين ۽ ٻئي محلي جي ايڪتائي ڏيکارڻ لاءِ اهي سري ۾ ٻئي محلي جا جدا ڪري ڏيکاريل آهن.

ٽُنبي آسراج جي ڪٿا.

اڳيئين زماني ۾ ڇهتر نيرج راجا هڪ اسري پرڳڻو هو، جنهن تمام سوڀيئتڪ هئي. راجا کي اڪيهين زال مان هڪ سندر پٽ هو، جنهنجو نالو هو آسراج. هڪ ڪوٺيءَ مٽ واري رائي پنهنجي ماٽيجي پٽ اسراج جي سونهن ڏسي مٿس موهت ٿي پئي ۽ کيس ڪُڪرم ڪرڻ لاءِ چڪائين. شهزادو آسراج، جو پورن پڪيٽ والڪو پنهنجي ڌرم تي قائم هو، تنهن ماءُ جي چئي، ليلائين ۽ ۽ ٻاڪ ڏاڍن ڏڪن جي ڪا پرواهه ڪانه ڪئي. چنڊيءَ ماءُ راجا کي ڪوڙ بڌڙ ڏاڍي پنهنجي سهتر تي تهمت آندي. راجا ڪروڌ ۾ ڏئي جي باهه تي ويو ۽ چنڊالن کي حڪم ڏنائين ته هنکي ماري موٽيڪي هنجو ڪو عضوو آڻي ڏيکاريو. چنڊالن کي ٻي ڏوهي شهزادي تي قياس آيو ۽ سندس فقط هٿ ڪپي هنکي کوهه ۾ وجهي ويا. ان کي واپاري اچي لنگهيا، جي هنکي کوهه مان ڪڍي پنهنجي وطن وٺي ويا، ۽ وڃي هڪ ڏوٻيءَ وٽ وڪڻيائونس. ڪيترا ڏينهن ڏوٻيءَ وٽ رهيو ۽ هن جي چاڪري ڪيائين. ڪن ڏينهن پڄاڻا اُهيءَ ملڪ جو راجا

سري آسا دي وار

اِڪ اونڪار ست نام ڪرتا پرک

نربهؤ نرويڙ اڪال مورت اجوني سيڀن گرپرساد.

[illegible] آهي [illegible] قائم آهي [illegible] آهي [illegible] آهي [illegible] آهي [illegible] آهي [illegible] ۾ [illegible] وانگي [illegible] آهي [illegible] آهي [illegible] ڪرتا [illegible].

آسا محلا پهلا.

وار سلوڪا نال سلوڪ ڀي محلي پهلي ڪي ليکي،

ٽنڊي اسراجي ڪي ڌني.

[illegible] آسا جي وار ۾ [illegible] سري [illegible] آهن. [illegible] ٽنڊي اسراج [illegible] وارن [illegible] آهن، [illegible] ۾ [illegible].

نوٽ — [illegible] ۾ [illegible] وار ۾ [illegible]

(١٥) سلوڪ محلي (٢) يعني سري گورو انگد صاحب

جا چيل آهن. پهرين پؤڙي ۾ (١)، ٻي پؤڙي ۾ (١)،

پير صاحب جو چوڻ هو تہ شيخ سعديءَ جو چوڻ آهي:
"توانگري بہ دل است نہ بہ مال - بزرگي بہ عقل است نہ بہ سال." جنهن جو مطلب آهي تہ شاهوڪاري دل جي ڪري آهي نہ ڌن جي ڪري، ۽ وڏائي عقل ڪري آهي نہ عمر ڪري، سو انهيءَ ۽ وڏي عمر تي فلاڻي منحصر نہ آهي. شايد هي ڪو خدا رسيدو ٿو ڏسجي. پوءِ پير صاحب جنهن ڏورانهين مريدن سنگت ڪن جي درشن لاءِ آيو ۽ سلام ڪري اچي ويٺو. پير صاحب پڇيو تہ اوهين هندو آهيو يا مسلمان؟ صاحب فرمايو تہ جي ڌرم جي ڳالهہ ٿا پڇو تہ (٥) تت، (٦) دوار، (١٠) اندريون، (٨) ڌاتون، بک، اڃ، ڊک، شوڪ، جنم، مرڻ ڪام، ڪروڌ، لوڀ، موهہ، اهنڪار آدي وڪار سڀني جا هڪ جهڙا آهن ۽ جي جو آتما جو ٿا پڇو تہ آتما ۾ تہ هندو ۽ مسلمان جو ڀيد آهي ئي ڪونہ. پوءِ پير صاحب منشين ساوڪ جو ارٿ پڇيو. صاحب فرمايو تہ ٻن جو ارٿ آهي: "هي پرڀو! (پرالبڌ روپي) پٺي سان توهان آهيو، (ٻڌ روپي) ڳالهہ ۾ توهان آهيو ۽ ايڪ ڌڻي لکو ۾ توهان آهيو. ڇالاءِ، هڪ ايشور جي استت ڪريو، ٻين کان سواءِ ٻيو ڪير آهي؟" شيخ ابراهيم صاحب کي ڳالهہ چڱي لڳي، ڪيترا سوال پڇيا، جن سڀني جا جواب صاحب انهيءَ ڏنا، جن پڙهي هو خوش ٿيو. صاحب انهيءَ موقعي تي سري آسا دي وار جون پوڙيون (٩) پوڙيون اچاريون آهن. پهرين پوڙيون ڪهڙن موقعن تي گرو صاحب اچاريون، تن بابت اڳين پوڙين جي شروعات ۾ آهي.

سريشٽ ڳالهين جو ورڻن ٿيل آهي. جو پيارو هر روز امرت ويلي سري آسا دي وار جو پاٺ سچي دل سان ڪري ٿو يا پڙهي ٿو ۽ اُن تي ويچار ڪري ٿو، سو وڏ ڀاڳي آهي.

سري آسا دي وار جون پهريون (٩) پؤڙيون سري گورو نانڪ صاحب جن شيخ برهم (ابراهيم) کي پڙهايون آهن، جنهن بابت هيٺ ذڪر ڪجي ٿو:-

هڪ دفعي سري گورو نانڪ صاحب جن مرداني کي پاڪستان وٺي پاڪ پٽن ۾ ويا، جو شيخ فريد صاحب جو ڳوٺ هو. اُتي اُنهن ڏينهن ۾ ميلو پئي لڳو. صاحب پاڪ پٽن جي ويجهو هڪ دڙي تي وڃي ويٺا ۽ مرداني کي آکيا ته ڏائون ته هي سلوڪ ڳاءِ:-

" آپي پٽي قلم آپِ اوپر ليک ڀِ تون
ايڪو ڪهيئي نانڪا دوجا ڪاهي ڪون."

[ملار ڪي وار محلا پهلا پؤڙي (٢٨) سلوڪ (٢)].

اُن وقت شيخ فريد صاحب جي گادي تي شيخ برهم (ابراهيم) هو، جو پوري ڪمائي وارو فقير هو ۽ شيخ فريد صاحب جي ڏائين پيڙهي هو. ڪيس، شيخ فريد ڏاني ب ڪري سڏيندا هئا. هن جو هڪ مريد ڪمال ڏالي جنن جهنگ مان ٿي موٽيو، تنهن ساز جو آواز پڌي دڙي ڏانهن وڌي ويو ۽ ٻيو شبد پڌط لڳو. پوءِ هن پير صاحب کي وڃي چيو ته سائين دڙي تي هڪ نئين عمر وارو فقير ويٺو آهي، جنهن جي منهن ۾ نور پيو بري ۽ جنهنجو ميراثي ساز وڄائي راڳ ٿو ڳائي:-

" آپي پٽي قلم آپِ اوپر ليک ڀِ تون
ايڪو ڪهيئي نانڪا دوجا ڪاهي ڪون."

سري آسا دي وار

وار جي لفظي معنيٰ آهي جس جو راڳ. اهڙو
سورهين لاءِ، جن ۾ ڪنهن سورمي جي ڳالهه هجي يا ڪنهن سورمي
ڏيکاري هجي. ڪنهن ڪنهن هنڌ وار جي معنيٰ
ٿي ڪئي ويندي جس جو راڳ، ۽ سري گرو گرنٿ صاحب ۾
وار جي معنيٰ آهي ڪنهن جي جس جو گيت. وار پوڙين
جي ٺهيل هوندي آهي، جنهن جي اڳيان سلوڪ هوندا آهن
۽ هر هڪ پوڙي جي پڄاڻيءَ جي تڪ ۾ هن تڪ ڪان
لنبي ٿيندي آهي. هن وار جو نالو آسا دي وار انهيءَ
ڪري آهي، جا ڪاڻ ته "آسا" راڳ ۾ ڳائي آهي.
آسا دي وار سري گرو نانڪ صاحب جن جي اچاريل
آهي. انهيءَ ڪري هتي محلا پهريون لکيل آهي.

سري آسا دي وار ۾ (١٥) سلوڪ سري گرو
انگد صاحب محلا (٢) جا وڌل آهن، جن جو وستار
پورين پوڙين ۾ لکيل آهي. اهي (١٥) سلوڪ محلي
(٢) جا سري گرو ارجن ديو آسا دي وار جي پوڙين
۾ محلي پهلي جي سلوڪن سان جوڙي هنڌ درج ڪيا.

سري آسا دي وار ۾ هوا سندر، دل لڀائيندڙ ۽
امول اپديش ڏنل آهي. منجهس ڪٿ، پاکنڊ،
نسفل ڪريائون ۽ ڪرمڪانڊ رد ڪيل آهن ۽ شڀ ڪرم،
[illegible] گورن جي مهما، واهگورو جي قدرت ۽ وڏائي،
[illegible] هدايت ڪرط جو ساڌن، هر ديجي پوتر ڏائي،
[illegible] جي وڏائي، پورن برهم گيان ۽ پدن

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

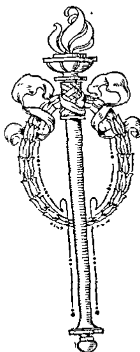
ਸ੍ਰੀ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ

ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ
ਅਕਾਲਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧

ਵਾਰ ਸਲੋਕਾ ਨਾਲਿ ਸਲੋਕ ਭੀ ਮਹਲੇ ਪਹਿਲੇ ਕੇ ਲਿਖੇ ਟੁੰਡੇ ਅਸਰਾਜੈ ਕੀ ਧੁਨੀ ॥ ਸਲੋਕ ਮਃ ੧ ॥ ਬਲਿਹਾਰੀ ਗੁਰ ਆਪਣੇ ਦਿਉਹਾੜੀ ਸਦ ਵਾਰ ॥ ਜਿਨਿ ਮਾਣਸ ਤੇ ਦੇਵਤੇ ਕੀਏ ਕਰਤ ਨ ਲਾਗੀ ਵਾਰ ॥ ੧ ॥ ਮਹਲਾ ੨ ॥ ਜੇ ਸਉ ਚੰਦਾ ਉਗਵਹਿ ਸੂਰਜ ਚੜਹਿ ਹਜਾਰ ॥ ਏਤੇ ਚਾਨਣ ਹੋਦਿਆਂ ਗੁਰ ਬਿਨੁ ਘੋਰ ਅੰਧਾਰ ॥ ੨ ॥ ਮਃ ੧ ॥ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਨ ਚੇਤਨੀ ਮਨਿ ਆਪਣੈ ਸੁਚੇਤ॥ ਛੁਟੇ ਤਿਲ ਬੂਆੜ ਜਿਉ ਸੁੰਞੇ ਅੰਦਰਿ ਖੇਤ॥ ਖੇਤੈ ਅੰਦਰਿ ਛੁਟਿਆ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਸਉ ਨਾਹ ॥ ਫਲੀਅਹਿ ਫੁਲੀਅਹਿ ਬਪੁੜੇ ਭੀ ਤਨ ਵਿਚਿ ਸੁਆਹ ॥ ੩ ॥ ਪਉੜੀ ॥ ਆਪੀਨੈ ਆਪੁ ਸਾਜਿਓ ਆਪੀਨੈ ਰਚਿਓ ਨਾਉ ॥ ਦੁਯੀ ਕੁਦਰਤਿ ਸਾਜੀਐ ਕਰਿ ਆਸਣੁ ਡਿਠੋ ਚਾਉ ॥ ਦਾਤਾ ਕਰਤਾ ਆਪਿ ਤੂੰ ਤੁਸਿ ਦੇਵਹਿ ਕਰਹਿ ਪਸਾਉ ॥ ਤੂੰ ਜਾਣੋਈ ਸਭਸੈ ਦੇ ਲੈਸਹਿ ਜਿੰਦੁ ਕਵਾਉ॥ ਕਰਿ ਆਸਣੁ ਡਿਠੋ ਚਾਉ ॥ ੧ ॥

نوٽ :- جتي گورمکي ۾ شبد شروع ٿو ٿئي، اهو صفحو فهرست ۾ ڏيکاريل آهي.

صفحو

آسا باڻي سري نامديو جي ڪي

سري رو داس صاحب جن جا

آسا باڻي سري روداس جي ڪي

آسا باڻي پيگت ڌني جي ڪي

شيخ فريد صاحب جن جا

صفحو

੧ ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

فهرست

راڳ آسا جو تتڪرو (جلد ٣)

گروواڻي

ساليانو جلد نمبر ڏهون

راڳ آسا
پاگو ٽيون

سال ١٩٢٩ع

[illegible] پرنٽنگ ورڪس حيدرآباد سنڌ